

BUDA **PEST**

 ÚJ SZÉCHENYI TERV

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM - II. KÖTET

TERVEZÉST KÍSÉRŐ ELJÁRÁSOK

2014. SZEPTEMBER

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

TARTALOM

II. KÖTET RÉSZDOKUMENTUMAI:

II/A Területi **hatásvizsgálat**

II/B A FŐTEP-re és a területi hatásvizsgálatra érkezett **vélemények és válaszok**

II/C Fővárosi Területfejlesztési Program -
Stratégiai és Operatív Munkarész
Környezeti Vizsgálata

II/D Értékelői **válaszok** a FŐTEP Környezeti értékelésére adott
véleményekre

II/A RÉSZDOKUMENTUM

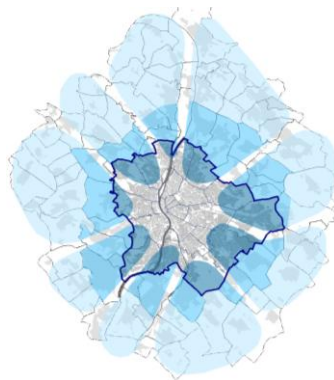
FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Területi hatásvizsgálat

Környezeti, társadalmi és gazdasági hatásvizsgálat

**Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész
Egyeztetési változat**

Budapest, 2014. május

Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész területi (Környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálata

MEGBÍZÓ: BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATA

SZAKMAI IRÁNYÍTÓ: BUDAPEST FŐVÁROS FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL

VÁROSÉPÍTÉSI FŐOSZTÁLY

Finta Sándor főépítész

Maczák Johanna

Lelkes Nóra

SZERZŐK

Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft. munkatársai és szakértői

KÖZREMŰKÖDŐK

BFVT Kft.

Ecorys Kft.

A dokumentum a Budapest Területfejlesztési Konceptiója - Területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat, Budapest, 2013. november című elemzés felhasználásával készült.

Tartalom

Bevezető	6
1. A területi hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése	7
1.1 A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata	7
1.2 A területi hatásvizsgálathoz felhasználandó információk leírása	11
2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival	13
2.1. A területfejlesztési program főbb céljai, tartalmának ismertetése	13
2.2. A terv összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal	20
2.3. A terv stratégiai céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata	23
2.3.1 A helyzetelemzés és a célok konzisztenciája	24
2.3.2 A célok belső konzisztenciája	30
2.3.3 A célok és prioritások kapcsolódása	30
2.3.4 A tervezett intézkedések tartalmának előzetes bemutatása	33
2.4. A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotnak a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése	41
2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos következmények	48
2.6. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése	49
2.7. A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés	54
3. Javaslat környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre	61
3.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések	61
3.2. Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni	63
4. A rendelet részletes követelményeinek megfelelő tényező elemzés	66
4.1. A tervben szereplő javaslatok hatása a környezeti, társadalmi és gazdasági tényezőkre	66
4.2. A tervben szereplő javaslatok társadalmi szempontú elemzése	70
4.3. A tervben szereplő javaslatok gazdasági szempontú elemzése	72
5. Összefoglalás	76
Rövidítések jegyzéke	78

Bevezető

A jelen dokumentum a **Fővárosi Területfejlesztési Program Területi Hatásvizsgálata** (THV), amelyet a stratégiai és operatív munkarészeket tartalmazó dokumentum 2013. decemberi munkaközi és 2014. január egyeztetési változata alapján készítettünk el. Véglegesítésre a 2014. első negyedévében lefolytatott törvényi egyeztetés lefolytatását követően került. A területi hatásvizsgálat készítését a Területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet (Rendelet) 9.§-a írja elő.

A fővárosi önkormányzat számára területfejlesztési feladatokat a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) delegált, azzal, hogy a területfejlesztési feladatokat területi szinten – a regionális fejlesztési tanácsok megszüntetésével – a megyei önkormányzatok, illetve a fővárosi önkormányzat hatáskörébe utalta.

A területi (gazdasági, társadalmi és környezeti) hatásvizsgálat tartalmi követelményeit a Rendelet **9. sz. melléklete** határozza meg, az elemzést a mellékletben leírtaknak megfelelően készítettük el.

Meglehetősen csekély időkeret állt rendelkezésre a fővárosi területfejlesztési stratégiai és operatív program (FÓTEP) kidolgozására, mivel a dokumentumokat a közgyűlésnek 2014. április 30-ig el kell fogadnia. A határidőt a KMOP-5.1.1/D kódszámú „Fenntartható városfejlesztési programok előkészítése” című pályázati felhívás szabta meg, amely a tervezési feladat finanszírozását biztosítja. A jogszabályi előírások alapján 45 napot kell biztosítani a hivatalos véleményeztetési eljárásra, illetve 30 napot a területfejlesztési miniszternek a közgyűlési jóváhagyást lehetővé tevő állásfoglalás kiadására. A közgyűlési előterjesztést egy hónappal az ülés időpontja előtt le kell adni, így ha az összes határidőt összeadjuk, akkor a program egyeztetési változatának 2014. január elejére el kellett készülnie, meglehetősen rövid időt hagyva a társadalmi partnerek bevonására, illetve a tervezéskísérő eljárások megvalósítására.

A hatásvizsgálat egy fejlődő dokumentum, amelyet a területfejlesztési program, illetve az országos operatív programok véglegesedésével párhuzamosan tovább kívánunk fejleszteni, megvizsgálva a beérkezett vélemények alapján a stratégiai és operatív programban végrehajtott módosításokat. A tervezési folyamatot sem lehet lezártnak tekinteni, hiszen az országos uniós tervezési folyamat és az integrált településfejlesztési stratégia (ITS) kidolgozása is a területfejlesztési tervezéssel párhuzamosan zajlik.

1. A területi hatásvizsgálat kidolgozásának ismertetése

1.1 A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata

Előzmények bemutatása

A fővárosi területfejlesztési program kidolgozásának **alapját a koncepció jelentette**: Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK). A BTFK alapvetően a Fővárosi Közgyűlés által 2013. április 24-én elfogadott városfejlesztési koncepcióra épül (Budapest 2030 – hosszú távú városfejlesztési koncepció), kiegészítve a vonatkozó kormányrendelet szerinti tartalmi követelményekkel.

A BTFK helyzetelemzését 2012-ben fogadta el a Fővárosi Közgyűlés, míg a célrendszer tervezetének törvényi véleményezési eljárása 2013 októberében zárult. A beérkezett észrevételeket a tervezők megválaszolták, a változtatásokat átvezették. A dokumentum közgyűlési elfogadására várhatóan 2014 februárjában kerül sor. A javaslattevő fázishoz kapcsolódva elkészült a BTFK Területi hatásvizsgálata is (illetve a stratégiai környezeti vizsgálat - SKV), amely a megvalósítás feltételeit, várható környezeti, társadalmi, gazdasági hatásait elemzi.

A tervezéshez inputként szolgált a főváros készülő Integrált Településfejlesztési Stratégiája, és a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program, 2014-2020 munkaközi változata.

A Rendelet által előírt **elvárásokat** az „**IRÁNYMUTATÁS** a megyei és fővárosi szintű tervezési folyamat keretében a Közép-magyarországi régióban elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához” című útmutató (továbbiakban: Iránymutatás) **egészítette ki**. Az Iránymutatást a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH) dolgozta ki, a 2014-20-as időszak tervezési feladatai támogatásához.

A fővárosi területfejlesztési program (FŐTEP) a Rendelet 4.§ (3) bekezdése szerinti középtávú területfejlesztési program, amely meghatározza a főváros (mint megye) specifikus és horizontális céljait, illetve az ezek megvalósítása érdekében meghatározott prioritásokat, illetve az ezek tartalmát – az operatív programrészben kibontó – intézkedéseket.

A stratégiának és programnak a megvalósítás irányába kell továbblépnie a koncepcióhoz képest, így kiemelt figyelmet kell fordítania a finanszírozás lehetőségeire. Ennek legfontosabb eszközét az EU Kohéziós Politikájának 2014-2020-as forrásai jelentik, a tervezők ezért jelentős mértékben a készülő **országos operatív programok tartalmához igazították** a koncepció cél- és eszközrendszerét.

1. táblázat: A 2014-20-as operatív programok tervezett megoszlása

2.

Operatív program	Forrás	Forrásarány
Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)	ERFA, ESZA	39,40%
Integrált Közlekedésfejlesztési OP (IKOP)	KA, ERFA	13,69%
Környezeti és Energetikai Hatékonysági OP (KEHOP)	KA, ERFA	14,77%
Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (EFOP)	ESZA, ERFA	10,94%
Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP)	ERFA, ESZA	3,55%

Operatív program	Forrás	Forrásarány
Terület- és településfejlesztési OP (TOP)	ERFA,	16,15%
Végrehajtási Koordinációs Operatív Program (KOOP)	KA	1,50%

Forrás: 1322/2013. (VI. 12.) Korm. határozat

A stratégia és program a koncepció (BTFK) céljait és tartalmát bontja ki, nem változtatva meg a meglévő célhierarchiát, így az átfogó és stratégiai célok a két dokumentumban azonosak. A területfejlesztési koncepció a stratégiai célokat fejlesztési irányokra (prioritásokra) bontja tovább, amelyek a programban már nem jelennek meg. A FŐTEP ugyanis az uniós finanszírozás lehetősége szempontjából szelektálja a beavatkozási területeket és koncentrálja a forrásokat, így a két dokumentum között a prioritástengelyek és az intézkedések szintjén jelentős eltérések vannak.

A célrendszerbeli azonosság miatt azonban a területfejlesztési **koncepció** (BTFK) **területi hatásvizsgálatának a megállapításai** a fővárosi területfejlesztési stratégia és operatív program hatásvizsgálata tekintetében is – a legtöbb esetben – **relevánsnak tekinthetők**.

Viszonyítási alapként érdemes tehát felidézni a koncepció (BTFK) területi hatásvizsgálatának legfontosabb következtetéseit, amelyek a következők voltak:

„A hatásvizsgálat készítése folyamán, a koncepciót összevetve a vele megegyező tervi szinten elhelyezkedő Pest megye területfejlesztési koncepciójával, megállapításra került, hogy a megfogalmazott célok a kölcsönös előnyök szem előtt tartásával kerültek meghatározásra, szinergikus hatással egymást erősítik. A hatásvizsgálat belső konzisztencia vizsgálata megmutatta, hogy a stratégiai célok sem tartalmaznak ellentmondást, egymással ütköző célok a célrendszerben nem szerepelnek, kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást.

A koncepció a feltárt környezeti konfliktusokra megfelelő javaslatokat határozott meg. A környezeti konfliktusok értékelése rávilágított, hogy a célok meg nem valósulásának jelentős környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai lennének. Így például a növekvő energiafelhasználás és a kedvezőtlen városszerkezet miatt fokozódó környezeti terhelésekre, és ezáltal romló életkörülményekre, illetve demográfiai folyamatokra lehet számítani.

Ezzel ellentétben a koncepció megvalósulása kedvező hatásokat eredményez mind környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból. Céljainak megvalósulása néhány esetben ugyan eredményezhet kisebb káros hatásokat is, melyek azonban kezelhető mértékűek. Ilyen káros hatással lehet a hiányzó közlekedési infrastruktúra elemek kiépítése (zaj- és légszennyezés) vagy éppen az egyes célok egyoldalú megvalósítása (pl. a turizmus egyoldalú fejlesztése okozta környezeti és társadalmi konfliktusok). Mindezen káros hatások megfelelő beavatkozásokkal illetve arányos fejlesztésekkel kiküszöbölhetők, mérsékelhetők.

Ennek megfelelően a koncepcióban a káros környezeti, gazdasági és társadalmi hatások minimalizálásra, illetve ellentételezésre megfogalmazásra kerültek a megfelelő javaslatok, így összességében javuló életfeltételeket teremt, biztosítja a környezeti erőforrásokkal történő hatékony és fenntartható gazdálkodást, hozzájárul a gazdasági versenyképesség fokozásához.”

A hatásvizsgálat készítése

A területfejlesztési tervek készítése során a 218/2009-es Kormányrendelet ún. tervezéskísérő eljárások elvégzését írja elő. Ennek elemei a területi (környezeti, gazdasági, és társadalmi) hatásvizsgálat, a stratégiai környezeti hatásvizsgálat, illetve az ún. ex ante értékelés elvégzése. A fenti

elemzéseket a javaslattevő fázis – tehát a célok és az azok elérését szolgáló eszközök (prioritások, intézkedések) kidolgozása – során kell elkészíteni, és azok eredményeit a tervezés folyamatába visszacsatolni.

A jogszabályi előírások alapján a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozásának, és elfogadásának felelőse Budapest Főváros Önkormányzata, akinek a javaslattevő fázis dokumentumaihoz a jelen területi hatásvizsgálatot mellékelni kell. A tervek elkészítését Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala koordinálja, amelyen belül a szakmai előkészítés a Városépítési Főosztály a feladata. A FŐTEP megírásával a Főpolgármesteri Hivatal a Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.-t (BFVT) bízta meg, amely az előbbi 100%-os tulajdonában álló gazdasági társaság. A területfejlesztési tervek kidolgozásában széles szakértői kör működik közre, akik az egyes szakmai részfejezetek kidolgozásában kaptak meghatározó szerepet

A területi hatásvizsgálatot a BFVT megbízásából a **regionális fejlesztési ügynökség** (a Pro Regio Nonprofit Közhasznú Kft.) készítette el, amely a kapcsolódó javaslatokat a tervezési folyamatba visszacsatolta.

A tervezéskísérő eljárások másik fontos eleme a Stratégiai környezeti vizsgálat (SKV), amelynek elkészítését a BFVT – megfelelő tervezési jogosultsággal rendelkező – szakember bevonásával tervezi elvégezni. Az SKV elkészítését a 2/2005. (I. 11.) számú az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló kormányrendelet szabályozza. Az SKV folyamatban való részvételről az érintetteknek nyilatkozni kellett, amelyre vonatkozó levelet a Hivatal 2013 októberében kiküldte. Az SKV elkészültét követően, annak véleményezésére 2014 januárjában kerül sor.

A területi hatásvizsgálat (THV) feladata, hogy a programban megvalósítani tervezett célok és beavatkozások gazdasági, társadalmi és környezeti hatását még a terv elfogadása előtt megvizsgálja, és javaslatot tegyen a nagy kockázattal rendelkező beavatkozások korrigálására, illetve az esetleges hatások csökkentésére.

A **területfejlesztési tervek jellegüknél** fogva kevesebb explicit területi hatással rendelkeznek, mint a rendezési tervek, hiszen ezek nem tartalmaznak övezeteket, illetve **nem eredeztetnek jogszabályi korlátokat, vagy építési jogokat**. Lehetőséget nyitnak projektek megvalósítására, amelyek környezeti és egyéb hatásvizsgálatát az engedélyeztetés során el kell végezni, és amit a megvalósíthatósági tanulmányaik fognak összegezni. A lehetséges projektek környezeti, társadalmi hatása még nem, vagy nem maradéktalanul ismert. Az elemzés során ezért a tervezett célok és intézkedések összesített hatását lehet **előzetesen** mérlegelni.

A területi hatásvizsgálat a területfejlesztési stratégiai és operatív program javaslattevő fázisával párhuzamosan készült, építve a koncepció helyzetelemzésére, és célrendszerére, illetve a BTFK hatásvizsgálatában foglalt megállapításokra.

3. táblázat: A területfejlesztési program és a hatásvizsgálat készítésének tervezett folyamata

Részfeladat	Időszak	THV Kapcsolódás
Iránymutatás megérkezése az NTH-tól	2013. október 11.	Összevetés a 218./2009-es kormányrendelettel
SKV-hoz kapcsolódó levelek kiküldése	2013. október 18.	Párhuzamos folyamat figyelemmel kísérése
Kerületi főépítési fórum – a tervezés bemutatása	2013. november 19.	-
VEKOP-hoz kapcsolódó rész-program – I. fázis az NTH-ba	2013. november 22.	Tervezett intézkedések és projektek vizsgálata

Részfeladat	Időszak	THV Kapcsolódás
Területfejlesztési stratégiai (program) megírása	2013. november- december	Célok és prioritások hatásainak előzetes vizsgálata
VEKOP-os és az ágazati OP-khoz kapcsolódó részprogram kész	2013. december 15.	Tervezett intézkedések és projektek vizsgálata
Területfejlesztési operatív program megírása	2013. december - január	Intézkedések és projektcsomagok vizsgálata
Területi hatásvizsgálat – egyeztetési változata kész	2014. január 13.	A dokumentum egyeztetésre alkalmas
45 napos törvényi egyeztetés kezdete	2014. január 15.	Bejövő észrevételek nyomon követése
SKV elemzés elkészítése és kiküldése hivatalos egyeztetésre	2014. január 30.	Környezeti hatásvizsgálat összevetése
Gazdasági és civil szakmai találkozók	2014. március	-
Törvényi és SKV egyeztetés során beérkezett észrevételek feldolgozása	2014. április.	Módosítások összesítése, közbenső visszacsatolások
Felülvizsgált területi hatásvizsgálat kész	2014.május	Hatásvizsgálat javítása, mellékelése
Miniszteri állásfoglalás kézhezvétele	2014. július	-

A tervezési munka megkezdésekor teljes körű hatásvizsgálatot készíteni még nem lehetett, a 2014. januári elemzés egy pillanat-felvételnek és visszacsatolásnak tekinthető a FŐTEP aktuális verziójára, hogy az elkészült program be tudja fogadni a vizsgálat által feltárt esetleges konfliktusokra és problémákra adandó válaszokat.

A FŐTEP Területi hatásvizsgálatát a Fővárosi Önkormányzat a törzsdokumentummal együtt bocsátotta a 45 napos társadalmi egyeztetésre, összhangban a Rendeletben foglaltakkal. A dokumentumok az alábbi címen érhetők el: <http://infoszab.budapest.hu:8080/Hirdetmenyek.aspx>. A Hatásvizsgálathoz a Programhoz képest, nagyságrenddel kevesebb észrevétel érkezett. Ezek döntő többsége pontosítási és szövegezési javaslatokat tartalmazott, amelyek a 2.5-ös fejezetet érintették. Az észrevételek a Területi hatásvizsgálat szövegében átvezetésre kerültek.

A nyilvánosság bevonása

A bevezetőben felvázolt időkényszer miatt nagyon széles körű társadalmisításra 2014 januárjáig nem került sor se a területfejlesztési program, se a hatásvizsgálat vonatkozásában, azonban 2014. első negyedében – részben a 45 napos törvényi egyeztetés révén – ezt pótolni lehet. Az erre vonatkozó elképzeléseket a vizsgált dokumentum is bemutatja (formális egyeztetés, illetve informális szakmai fórumok és workshop-ok).

A partnerek véleményének megismerése érdekében azonban hasznos lehet áttekinteni, hogy a megalapozó dokumentumok tekintetében, milyen visszacsatolások érkeztek, illetve milyen lépések várhatók a FŐTEP vonatkozásában.

A Főpolgármesteri Hivatal 2013 májusában bocsátotta társadalmi vitára a BTFK javaslati munkarészét. A 45 napos véleményezés lezárultával 43 db vélemény érkezett be. A javaslatok többsége a koncepcióban megfogalmazott fejlesztési területeket kívánta tágítani, és kiterjeszteni, valamint a leírtakat pontosítani. A javaslatok között igényként jelent meg a szociális és a gazdasági témakörök részletesebb kidolgozása. A véleményezők gyakran kértek olyan változtatásokat, amelyek meghaladták a koncepció, mint tervi műfaj keretét, és részletezettségét. A tervezők a beérkezett észrevételeket megválaszolták, ezek egy részét be is építették.

A fővárosi önkormányzat a területfejlesztési stratégiai és operatív program kidolgozása során is lehetőséget kíván biztosítani a partnerek bevonására, és egy viszonylag széleskörű társadalmasítási folyamat megvalósítására. Ez utóbbit azonban jelentősen korlátozza a rendelkezésre álló csekély időkeret, hiszen a dokumentumokat a közgyűlésnek 2014. április 30-ig el kell fogadnia. Mindentől függetlenül, a jogszabályi előírások alapján várhatóan 2014. január 15-én indul a 45 napos hivatalos véleményeztetési eljárásra, illetve 2014 februárjában a szakmai workshopok köre, amelynek a célcsoportjai:

- önkormányzatok;
- vállalkozások és érdekképviselői szerveik;
- társadalmi szervezetek és egyéb kulturális, illetve tudományos szervek.

1.2 A területi hatásvizsgálathoz felhasználandó információk leírása

Az elemzés **tárgya a Fővárosi Területfejlesztési Program – Stratégiai és operatív munkarész** című dokumentum. A munka alapját a Program 2013. január 9-i változata, illetve annak részanyagai és köztes változatai adták, így elsősorban a Fővárosi területfejlesztési részdokumentum (I. fázis) és a Fővárosi ágazati részdokumentum (I. fázis).

A hatásvizsgálat – jellegéből fakadóan – reflektív tevékenység, így a jelen fázis során új adatgyűjtés nem történt. Az értékelők a meglévő és nyilvános adatbázisokat, illetve tervi információkat használták fel. Az elemzés alapját jelentő tervek köre részben adott volt a fővárosi területfejlesztési tervezés folyamatából fakadóan (BTFK, FŐTEP, részdokumentumok), részben a Rendelet által meghatározottakból következett (szomszédos megyei és országos stratégiák).

Az alábbiakban az elemzés során felhasznált tervdokumentumokat összegeztük:

- Budapest 2030 – hosszú távú városfejlesztési koncepció. Budapest Főváros Önkormányzata. Budapest, 2013.
- Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK). Budapest Főváros Önkormányzata. Budapest, 2013. május
- Fővárosi ágazati részdokumentum (I. fázis). A Fővárosi Területfejlesztési Program – ágazati programokhoz illeszkedő elemei. 2.2-es Munkaközi változat. Főpolgármesteri Hivatal. Budapest, 2013. december.
- Fővárosi területfejlesztési program (FŐTEP). Stratégiai és operatív munkarész. Egyeztetési változat. Budapest, 2014. január 9.
- Fővárosi területfejlesztési részdokumentum (I. fázis). A Fővárosi Területfejlesztési Program – VEKOP-hoz illeszkedő elemei. 2.2-es Munkaközi változat. Főpolgármesteri Hivatal. Budapest, 2013. december.
- IKOP – Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program 3.0 verzió 2014-2020. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium. Budapest, 2013. szeptember
- Integrált Településfejlesztési Stratégia. Budapest Főváros Önkormányzata. Kidolgozás alatt.
- KEHOP – Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program. Nemzeti Fejlesztési Minisztérium. Budapest, 2013. október

- OFTK – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió. Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal. Budapest, 2013
- Pest Megye Területfejlesztési Konceptió. Pest Megyei Közgyűlés. Budapest, 2013, november.
- VEKOP – Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program 3.0 verzió (munkaközi változat). Nemzetgazdasági Minisztérium. Budapest, 2013. szeptember

BTFK területi hatásvizsgálatához felhasznált – és a jelen elemzésben is figyelembe vett – dokumentumok

- A városi mobilitás új kultúrája felé (EU Zöld könyv)
- A városfejlesztés lehetőségei a kohéziós politikai jogszabály tervezetekben 2014-2020. BM
- Atipikus foglalkoztatási formák nemzetközi összehasonlítása statisztikák alapján, TAMOP
- Az EU 11 tematikus célja
- Budapest Főváros EU stratégiája 2012. Budapest európai uniós forrás-felhasználási képességének javítását és az európai városhálózatba történő fokozottabb integrációját célzó stratégiai program és cselekvési terv
- Budapest Főváros Környezeti Programja a 2011-2016 időszakra. Budapest, 2011
- Innovation scoreboard EU 2011.
- Jelentés a vállalati KFI helyzetéről, 2012. NIH. BP.
- Közép-Magyarország: fejlesztési igények és a kohéziós politika eszköztára 2012. tematikus füzet
- Lakossági vélemények Studio Metropolitana
- Munkaerő-piaci helyzetkép a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai alapján, 2010
- Nemzeti Fenntartható Fejlesztés Stratégia
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-224 (Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács – 2012. május)
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 – Társadalmi konzultációra készített tervezet (2012. november)
- Növekedési Terv
- Nemzeti Vidékstratégia
- Partnerség figyelembe vétele a területfejlesztésben, különös tekintettel a civil szervezetekre, 2003, VÁTI.
- Planning for people, sustainable urban mobility (www.mobilityplans.eu)
- „Újraélesztett egészségügy – Gyógyuló Magyarország - Semmelweis Terv az egészségügy megmentésére – szakmai koncepció”
- Új Széchenyi Terv
- Úton egy versenyképes és erőforrás hatékony közlekedési rendszer felé (EU Fehér könyv)

Az elemzés során a meglévő, és on-line módon hozzáférhető adatbázisokra támaszkodtunk. Ennek megfelelően a felhasznált adatbázisok a következők voltak:

- a KSH on-line adatbázisa, KSH Budapesti évkönyvei, EUROSTAT;
- TEIR-TÉRPORT;
- a kerületi projekt-gyűjtés adatai (2013. december);
- a Pro Régió Ügynökség saját adatbázisa.

A jogi háttér frissítéséhez a hatályos jogszabályokat az Opten adatbázisából töltöttük le, míg az uniós jogszabályok megismeréséhez az EU adatbázisát használtuk (<http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>).

2. A terv ismertetése és céljainak összevetése más megegyező szintű tervek, koncepciók, programok céljaival

2.1. A területfejlesztési program főbb céljai, tartalmának ismertetése

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK) fektette le, amely kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét (lásd 3. sz. táblázat). A területfejlesztési stratégiai és operatív program részben követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezeken túl is lép, helyenként átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát.

A fővárosi területfejlesztési koncepcióban meghatározott célok illeszkednek az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OTFK) és az Európa 2020, illetve a formálódó országos operatív programok (VEKOP, KEHOP, és IKOP) céljaihoz, amelyet részletesen a következő 2.2-es fejezetben mutatunk be.

A Jövőkép

A stratégiai programrész kidolgozása során vizsgálat tárgya volt, hogy az ott meghatározott célok és prioritások közül, melyek megvalósításához tudnak hozzájárulni a 2014-20 közötti időszakra tervezett ágazati operatív programok intézkedései, illetve melyek azok, amelyhez hazai központi költségvetési, vagy fővárosi önkormányzati forrásokra lesz szükség. A teljes célrendszer bemutatásra került, majd ezt követően a programhoz kapcsolódó célhierarchia.

Az operatív munkarész célrendszerét a stratégiai munkarész részletesen tartalmazza. Az operatív munkarész a tervezés céljainak megfelelően az egyes intézkedések és prioritások tartalmát bontja ki részletesen.

A célrendszer alapját a jövőkép jelenti, amelyet a BTFK határozott meg, és az alábbiakat fogalmazza meg.

Jövőkép – a BTFK alapján

Budapest legyen egy élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A Koncepcióban kidolgozott célhierarchia ezt a jövőképet bontja ki részletesen, meghatározva a 2020-ig – ennek érdekében – megvalósítandó célok körét.

Célstruktúra

4. táblázat: Területfejlesztési célrendszer

Átfogó célok	BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROSHÁLÓZAT ERŐS TAGJA	FENNTARTHATÓ, ÉRTÉK- ÉS TUDÁS-ALAPÚ GAZDASÁG	EGÉSZSÉGES, HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
Stratégiai célok	KEZDEMÉNYEZŐ, EGYÜTTMŰKÖDŐ TERÜLET-, VÁROS- ÉS TÉRSÉGFEJLESZTÉS	TUDÁSALAPÚ, VERSENYKÉPES, INNOVATÍV ÉS „ZÖLD” GAZDASÁG	PARTNERSÉG – A JÖVŐ KÖZÖS TERVEZÉSE, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSEK BUDAPESTEN ÉS A VÁROSTÉRSÉGBEN	
	NEMZETKÖZI SZEREPEKÖR ERŐSÍTÉSE A TÉRSÉGI POZÍCIÓ KIHASZNÁLÁSÁVAL	HATÉKONY VÁROSSZERKEZET KIALAKÍTÁSA - KOMPAKT VÁROS	A KÖRNYEZETI ERŐFORRÁSOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA, A TERMÉSZETI ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE	
	BUDAPEST KOMPLEX SZEREPEKÖRÉNEK MEGFELELŐ KÖZLEKEDÉSI RENDSZER MEGTEREMTÉSE	BEFOGADÓ, TÁMOGATÓ, AKTÍV TÁRSADALOM	RUGALMAS ÉS KORSZERŰ LAKÁSSTRUKTÚRA KIALAKÍTÁSA	

Stratégiai cél	A koncepció fejlesztési irányjai
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	1.1. A város- és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítése 1.2. A város- és térségfejlesztés forrásszerkezetének átalakítása 1.3. Önfenntartó városgazdálkodási rendszer létrehozása
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság	2.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 2.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 2.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	3.1. Partnerség a budapesti gazdasági tér összehangolt fejlesztése érdekében 3.2. Partnerség Budapest és Pest megye között 3.3. A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések közötti együttműködések elősegítése 3.4. A budapesti kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat közötti együttműködés
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	4.1. Együttműködések erősítése 4.2. Versenyképesség növelése
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város	5.1. Vegyes területhasználat kialakítása 5.2. Barnamezős területek funkcióváltása 5.3. Differenciált központrendszer létrehozása 5.4. A Dunával együtt élő város 5.5. Értékvédelem - értékteremtés
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése	6.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése 6.2. Természeti- tájképi értékek megőrzése 6.3. Zaj- és légszennyezés csökkentése 6.4. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 6.5. Korszerű vízgazdálkodás 6.6. Energiahatékonyság és klímavédelem
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése	7.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 7.2. Térségi közlekedés fejlesztése 7.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 7.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom	8.1. Befogadó és támogató társadalom 8.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása 8.3. A humán szolgáltatások optimalizálása 8.4. A kulturális kínálat bővítése
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása	9.1. A lakásállomány optimalizálása 9.2. A térbeni-társadalmi szerkezet kiegyensúlyozása

A célok leírása

1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés

A célkitűzés lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, amely gazdaságélénkítő kormányzást, a gazdasági szereplők orientálását jelenti, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és

infrastrukturális feltételeket. A külső források szűkülésének megállítása mellett a belső források bővülő újratermelése irányába kell elmozdulnia úgy, hogy az itt keletkező hozzáadott érték minél nagyobb hányada kerüljön visszaforgatásra, alapot képezve a város- és térségfejlesztés újratermelő forrásainak biztosításához. Ez a fejlesztési forráskészlet fenntarthatóságának, egyben a foglalkoztatás növelésének is feltétele.

A kezdeményező város- és térségfejlesztés megvalósítása elválaszthatatlan a változó hazai és nemzetközi gazdasági körülményekre eredményesen reagálni képes szervezeti és pénzügyi rendszer kiépítésétől. E komplex rendszernek egyrészt összhangban kell lennie az ország és a budapesti agglomeráció teljesítőképességével, másrészt pedig biztosítania szükséges az önálló gazdasági potenciált kiépítő és kihasználó városgazdálkodási mozgásteret. A következő években a város- és területfejlesztésre fordítható források nagyobb része uniós támogatásokból adódik, ezért ebben az időszakban kell létrehozni azt a gazdasági alépítményt, ami biztosítja a város gazdasági kormányzását a vonzó gazdasági környezet kialakítása céljából. A város- és területfejlesztési feladatok megvalósításához azzal adekvát stratégiai város- és területfejlesztő szervezetre van szükség.

2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

A főváros és térsége gazdasági szerkezetéről megállapítható, hogy a rendszerváltás óta a szolgáltató szektor aránya nagymértékben, a hozzáadott érték tartalmú tevékenységek részesedése folyamatosan nőtt, párhuzamosan az ipari, építőipari szektor háttérbe szorulásával. Budapest és térsége gazdaságfejlesztési célja, összhangban a nemzetgazdasági célokkal, hogy export-orientált ágazatok fejlődjenek, minél kisebb mértékű import-, anyag- és energia tartalommal, ami jórészt a hatékonyság és a piacképesség javításával érhető el, a fenntarthatósági követelmények betartása mellett. Hiányosságok tapasztalhatók a tudástranzferezt biztosító szereplők egymás közötti és a piac, illetve a képzést és kutatás-fejlesztést végző helyek közötti információáramlásban, továbbá a kapcsolati háló erősítésében. Alapvető cél tehát a gazdaság innovatív, energiahatékony, „zöld” jellegének biztosítása és ehhez a befektetőbarát üzleti klíma, vonzó gazdasági környezet megteremtése.

Előnyben szükséges részesíteni a gazdasági környezethez alkalmazkodni képes, magas hozzáadott értéket létrehozó ágazatokat, egyúttal erősíteni kell Budapest egyetemvárosi, K+F+I és vállalkozásbarát jellegét. Térségi cél, hogy versenyképes gazdaságfejlesztési tengelyek, vállalkozási térségek, high-tech technológiai övezetek, innovációs pólusok alakuljanak ki.

Az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások növelése hatékonyságra, innovációra készíteti a gazdasági szereplőket, fokozatosan átrendezve ezzel a gazdaság-szerkezetet. A „zöld” gazdaság átfogja a teljes urbanisztikai rendszert. Ez lehet a megújuló Budapest és az agglomeráció gazdaságának egyik fő „versenyképes” prémium hozzáadott értéke, mert helyi, megújuló, egyensúlyi, azaz fenntartható.

3. Partnerség – A jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben

Budapest és várostérsége csak együtt lehet sikeres az európai városok növekvő versenyében. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami, önkormányzati, gazdasági és civil szereplőjének közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési eszközöket alkalmazó, sokoldalú együttműködése szükséges.

Az együttműködés kulcsa az összehangoltság kell, hogy legyen, ennek alapja pedig a jogi, intézményi feltételek kialakítása, melyet három szinten indokolt értelmezni:

- Budapest és a budapesti gazdasági térhez tartozó városok (Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Hatvan-Gyöngyös) között – egy európai szinten pozícionálható egységes budapesti gazdasági tér kialakítása érdekében;
- Budapest és Pest megye között – a térségi szinten összehangolt fejlesztés megvalósítása és az agglomerációs problémák hatékony kezelés érdekében;
- A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések között – a kerület- és településközi fejlesztési és rendezési feladatok megoldására, közös integrált fejlesztési programok kezdeményezésére.

Az együttműködést és a közös tervezést ki kell terjeszteni a terület- és településfejlesztési célok valamint az alkalmazásra kerülő fejlesztési- és rendezési eszközök összehangolására, ezeken belül kiemelten: a térstruktúra közös érdekű fejlesztésének tervezésére, a térségi gazdaság fejlesztésére, a térségi zöldövezet kialakítására és a közlekedés térségileg összehangolt fejlesztésének tervezésére.

4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával

Az országos törekvések szerint fontos cél Magyarország Európán belüli központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése a fenntarthatóság figyelembevételével. Az ország fővárosaként Budapestnek kiemelt szerep jut ennek megvalósításában.

Nemzetközi szerepkörét akkor tudja erősíteni, ha az európai városhálózat erős tagjaként együttműködik minden lehetséges partnerrel a számára komparatív előnyöket hordozó témákban, mint a humán tőke vagy a földrajzi elhelyezkedés adottságainak érvényesítése; ha transzfer szerepet játszik Nyugat-Kelet és Észak-Dél relációjában a kultúra, az innováció, az áruk, a tőke, a képzett munkaerő és szaktudás átadása/közvetítése terén.

Ehhez Budapestnek találkozhelyé kell válnia a nemzetközi döntéshozatal, a kereskedelem és a kultúra meghatározó szereplői számára, meg kell őrizni Budapest nemzetközi városhálózaton belül megnyilvánuló egyedülálló sajátosságait, egyedi karakterét.

5. Hatékony városszerkezet kialakítása – Kompakt város

A fenntartható város hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, kompakt és vegyes használatú, ahol előnyben részesül a közösségi, a gyalogos és kerékpáros közlekedés. Bár a kompakt város elvét a rendszerváltást követően megszületett fejlesztési koncepciók, stratégiák és tervek is hangsúlyozzák, a demográfiai változások, a klímaváltozás, valamint a globális gazdasági és pénzügyi válság miatt végképpen rá kell ébredni, hogy a kompakt város az, ami a rendelkezésre álló források ésszerű felhasználását teszi lehetővé. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javításra. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei kell, hogy képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) differenciált fejlesztést igényel. Összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy területnek a környezetre gyakorolt negatív hatásait és működtetésének költségét, valamint a társadalmi hátrányokat – e három tényező kiegyensúlyozott összehangolásával – minimalizálni szükséges.

Vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, tiszteletben tartva a megőrzésre érdemes természeti és épített környezetet, az egyedi városkaraktert. A közlekedési kényszerek csökkentésével kisebb terhelés éri a város zsúfolt területeit. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat segíti a „kis távolságok elvének” megvalósítását: ha a mindennapok helyszínei közel vannak, elérésükhöz nem kell motorizált közlekedés, a kerékpározás, gyaloglás esélye is javul.

6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése

A környezeti elemek védelme és az élhetőség szempontjából kiemelten fontos, hogy elegendő zöldterület és egyéb biológiailag aktív zöldfelület álljon rendelkezésre környezetünkben. A fővárosi élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is faj-gazdagok maradtak, biodiverzitásuk magas, emellett a tájképi adottságok és értékek is egyedülálló vonzerőt adnak a városnak. Mindezek védelme és fejlesztése a város fenntartható fejlődésének záloga.

A város fenntartható fejlődésének egyik alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. E tekintetben különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj (különösen a termőtalaj) és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelődő hulladékok megfelelő ártalmatlanítása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez.

Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik.

A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe. Az energiafogyasztás csökkentését és a klíma védelmet a nemzetközi elvárásokkal összhangban kell megvalósítani.

7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Az egységesülő Európa a kontinens közepén elterülő Magyarország közlekedésre is jelentős hatást gyakorol, a nemzetközi és országos szintű közlekedési rendszerek közötti „határvonal” egyre inkább eltűnik, helyét a várostérségek, régiók közötti utazási - szállítási kapcsolatrendszer veszi át. Ezt figyelembe véve, a külső, távolsági kapcsolatok fejlesztésének célja a TEN-T hálózatok, európai közlekedési folyosók és a főváros közötti kapcsolatok multimodális kiépítésével a nemzetközi és az országos elérhetőség javítása, továbbá a transzkontinentális utazási, szállítási módok integrációjával Budapest európai csomóponti szerepkörének (HUB) kiteljesítése. A nemzetközi forgalom tekintetében a repülés a személyszállítás kiemelkedő jelentőségű eleme, míg a hajózás csak az áruszállításban vehető figyelembe.

A nemzetközi forgalomban betöltött szerepén túlmenően, az ország egyes részei és a főváros közötti kapcsolatok szempontjából is a közúthálózat és a vasúthálózat a domináns. A közúthálózat (a gyorsforgalmi úthálózat) és a vasúthálózat fejlesztésének tovább kell javítania Budapest elérhetőségét, de ugyanakkor biztosítaniuk kell a jelenleg főváros centrikus kapcsolati rendszer oldását is.

Az egységesülő Európát felépítő régiók egyikeként Budapest és Pest megye között mind szorosabb együttműködés alakul ki. A létrejövő belső, helyi kapcsolatoknak a részeként a

városi-városkörnyéki közlekedés integrációja, valamint az intermodális szolgáltatások intézményi- és infrastrukturális feltételeinek megteremtése is egyre fontosabb cél. Mindezek mellett szükséges, hogy a Főváros közlekedésszervezése biztonságos, kiszámítható, megbízható legyen, és a koncepcióban kitűzött elérhető városi környezet megteremtését is szolgálja közlekedési igények és módválasztás befolyásával, a környezetterhelés csökkentésével, valamint az esélyegyenlőség és a gazdasági versenyképesség növelésével.

8. Befogadó, támogató, aktív társadalom

Az ország más részeihez viszonyítva Budapesten kiélezettebb a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, ezért referencia térről beszélhetünk, ahol folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása. Azzal, hogy Budapest a szabadáramlási tér része lett, nemzetközi áru, tőke, szolgáltatás és munkaerő áramlás helyszínévé vált. Ismeretes, hogy a gazdasági változások a társadalommal kölcsönhatásban állnak, így a koncepció igazi kérdése az, hogy a beavatkozásokra a lakosság miként reagál, mennyiben és miben lesz partner.

A korábbiaktól eltérően, piac gazdasági körülmények között, az alkalmas humán erőforrás a haladás kulcselemévé vált.

A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti, ha belátható időn belül itt tartják megvalósíthatónak az általuk elérni kívánt célt. A Fővárosi Önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévők és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával.

9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A XXI. század teremtette újfajta mobilitási lehetőségekre lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméretek, a piaci és nem piaci lakásbérleti szegmens egymáshoz viszonyuló aránya, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt fontos.

A fővárosi lakásállomány fejlesztésére szükség lesz, ezen belül főleg a meglévő strukturális problémákra kell a hangsúlyt helyezni. A főváros lakásállományának egy része ugyanis kedvezőtlen méretbeli és energiahatékonysági összetétellel rendelkezik. A területi problémák, kihívások közé tartozik továbbá a kiegyensúlyozatlan, a korábbi és közelmúltbeli lakóterületi fejlesztések eredményeképpen intézményekkel, szolgáltatásokkal rosszul ellátott lakóterületek kérdése.

Vannak olyan területek, ahol a rossz lakásállomány és az alacsony státuszú népesség koncentrációja krízisterületek kialakulásához vezetett, melyeknek kezelése hosszú távon már nem halogatható.

Szükséges a lakhatási konstrukciók átalakítása, ezen belül a bérlakások számának növelése és a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolása, országos szintű szabályozás alkotása, melyben a fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.

A célok kapcsolódása az uniós programokhoz

Fontos szempont minden területfejlesztési program esetében, hogy a tervezett célok megvalósításához milyen – elsősorban – pénzügyi eszközök állnak rendelkezésre. A 2014-2020-as időszakban várhatóan az uniós kohéziós források lehetnek a legfontosabbak a fővárosi területfejlesztési program szempontjából. Ezek magyarországi felhasználását az 4. táblázatban szereplő operatív programok biztosíthatják, amelyek közül a Versenyképes Közép-Magyarország OP, a

Környezeti és Energiahatékonysági OP, illetve az IntegráltKözlekedésfejlesztési OP, amelyek – a célterületi jogosultság alapján – fővárosi fejlesztéseket finanszírozhatnak.

Az alábbiakban, azt mutatták be, hogy az egyes stratégiai célok mely operatív programokhoz kapcsolódnak a legerősebben, illetve mely programokhoz közvetett módon.

4. táblázat: Koherencia – kapcsolódás OP-khoz

Stratégiai cél	VEKOP	KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság	✓			✓	✓
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	✓	✓	✓	✓	✓
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	✓	✓	✓	✓	✓
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város	✓	✓			
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése	✓	✓		✓	
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése	✓		✓		
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom	✓				✓
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása	✓	✓			

Az 1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés cél, mindegyik OP-hoz társítható, mivel a város és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítésére, annak forrásszerkezetének átalakítására, önfenntartó városgazdálkodási rendszer fejlesztésére kerül sor ebben a célterületben. Ezek kiépülése a többi 8 stratégiai cél teljesülését és azokon keresztül az érintett OP-k megvalósulását segítik.

A 2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság cél gazdaságfejlesztési vonatkozása miatt egyértelműen a VEKOP-hoz, és a 15%-os rugalmasság alkalmazhatósága esetében a GINOP-hoz kapcsolódik. A 2. cél az EFOP prioritás-tengelyeihez is illeszkedik, (pl. a társadalmi innováció, hálózatosodás tekintetében).

A 3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben cél Budapest és várostérsége tervezésének összehangolása érdekében tervezgetett és koordinációs

fórumok rendszerének kialakítását és azok hatékony működtetését tűzi ki célul, ami a területi és operatív programok hatékonyabb végrehajtását segíti, a partnerség elvének maximális érvényesülése minden operatív programban alapvető célkitűzés (kvázi horizontális szempont).

A 4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával átfogó cél összefoglalja Budapest egyik legfőbb törekvését, ami a főváros nemzetközi szerepének megtartásához és fejlesztéséhez szükséges: városdiplomácia, nemzetközi K+F+I kapcsolatok erősítése, kulturális központ szerep, kereskedelmi közvetítő szerep. A 2014-2020-as közép-magyarországi és ágazati OP-k egyaránt illeszkednek a 4. célhoz, mivel közvetett módon mindegyik OP hozzájárul a kitűzött cél eléréséhez.

Az 5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város célterület, főként a területi OP, a VEKOP prioritástengelyeihez kapcsolható (településfejlesztés és rehabilitáció), de a barnamezős területek kármentesítése kapcsán a KEHOP-nak, illetve az intermodalitás révén az IKOP-nak is lehet szerepe.

A 6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése cél, a KEHOP prioritástengelyeihez és a VEKOP, illetve a GINOP releváns prioritásaihoz kapcsolható (pl. Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének energia-hatékonysági célú fejlesztései), az utóbbi esetében a 15%-os rugalmassági keret terhére.

A 7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése, az IKOP-hoz és a VEKOP-hoz (pl. Térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD) egyaránt hozzárendelhető.

A 8. Befogadó, támogató, aktív társadalom több olyan részecét is magába foglal, ami illeszthető az EFOP prioritásaihoz, a 15%-os célterületek közötti forrás-átcsoportosítást lehetővé tevő ún. rugalmassági szabály alkalmazhatósága esetén (pl. befogadó társadalom, gyarapodó tudástőke), azonban többnyire a VEKOP-ból (5. és 6. prioritás) juthat finanszírozáshoz.

A 9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása cél főként Budapest lakásállományának optimalizálását és a társadalom térszerkezetének kiegyensúlyozását tartalmazza. Ezekhez a célokhoz leginkább a VEKOP prioritásai illeszthetőek (társadalmi együttműködést szolgáló programok, térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD). A KEHOP a társasházak épületenergetikai fejlesztéseit támogatja.

2.2. A terv összevetése más releváns tervekkel, koncepciókkal

A területfejlesztési stratégiai és operatív program (FŐTEP) egyértelműen összhangban van Budapest Területfejlesztési Koncepciójával, mivel a 2 dokumentum célrendszere – az átfogó és stratégiai célok szintjén – azonos. A FŐTEP azonban ezeken túl is lép, részben átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát, részben új prioritásokat (beavatkozási területeket) határozva meg. A szoros kapcsolódás miatt nem indokolt ezt részletesebben elemezni.

A területfejlesztési törvény 19/A.§ (2) bekezdése kimondja, hogy az alacsonyabb szintű terveknek „... meg kell felelnie a magasabb szintű tervek célrendszerének”. A fővárosi területfejlesztési program (és koncepció) vonatkozásában az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) tekinthető a megfeleltetés alapjául szolgáló magasabb szintű tervnek. Az alábbi 5. táblázatban az ehhez való illeszkedést mutatjuk be.

5. táblázat: Az OFTK és a FŐTEP céljainak kapcsolata

	OFTK	Koherencia	FŐTEP – átfogó célok
Átfogó célok	Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés	✓	Fenntartható. érték-és tudásalapú gazdaság
	Népesedési Fordulat, egészséges és megújuló társadalom	✓	Javuló életminőség, harmonikus együttélés
	A természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése	✓	Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet
	Térségi potenciákra alapozott, fenntartható térszerkezet	✓	Budapest a térségi pozíciójára alapozza azt az átfogó célkitűzést, hogy az európai városhálózat erős tagja legyen
	OFTK	Koherencia	FŐTEP - Stratégiai célok
Specifikus célok	Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „Zöld” gazdaság
	Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Öngondoskodó, élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	-	Nem releváns
	Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás K+F+I	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „Zöld” gazdaság
	Közösségi megújulás, érték tudatos és szolidáris társadalom, roma integráció	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Biztonság, korszerű és hatékony nemzeti közszolgáltatások, jó állam	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés
	Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata, környezetbiztonság	✓	A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése
	Az ország makro-regionális gazdasági és térszerkezeti csomópont	✓	Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés
	Vidéki térségek értékalapú felemelése	-	Nem releváns
	Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Mobilitás, az elérhetőség megújuló rendszerei és kapcsolt terei	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Az OFTK illetve a BTFK, és fővárosi területfejlesztési program átfogó és specifikus céljai koherensek, a törvényi előírásoknak maradéktalanul eleget tesznek. Ezen túlmenően fejlesztési megközelítésükben is összhangot mutatnak.

A 218/2009-es sz. Kormányrendelet előírja az azonos szintű területi tervekkel való összhang vizsgálatát is. Budapest esetében ez Pest megyét jelenti, mivel a főváros teljes mértékben a megyével határos. Az alábbiakban a megyei célkoherenciát vizsgáltuk meg, a Pest Megyei Fejlesztési Koncepció (PMFK) legfrissebb változata alapján.

6. táblázat: A Pest megyei fejlesztési koncepció és a FŐTEP céljainak kapcsolódása

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
Átfogó célok	Gazdaság Dinamizálása – az érték-teremtő képesség növelése a térség adottságaira építve	✓	Fenntartható. érték-és tudásalapú gazdaság
	Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek	✓	Javuló életminőség, harmonikus együttélés
	Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszorgálni tudó, fenntartható környezte	✓	Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet
	-	-	Budapest az európai városhálózat erős tagja

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
Stratégiai célok	A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső kapcsolati hálójának fejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása	✓	Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben
	Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra	✓	Befogadó, támogató, aktív társadalom
	Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése	-	-
	A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábbon álló gazdaság; a technológia és tudás-intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és “zöld” gazdaság

	PMFK	Koherencia	FŐTEP
	Gazdasági húzóteréseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése	✓	Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság
	Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében	✓	Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával
	A fejlődésben elmaradott Szobi, és Nagykátai, illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi, és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása	-	Nem releváns
	Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzaskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést	✓	Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
	Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése	✓	Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés; Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város
	Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában	✓	A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

A Pest Megyei Fejlesztési Koncepció és a FŐTEP átfogó és stratégiai céljai koherensek.

2.3. A terv stratégiai céljainak környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú konzisztencia vizsgálata

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK) fektette le, amely kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét. A stratégiai célok tartalmát a BTFK-ban ún. prioritások (fejlesztési irányok) bontják ki. A területfejlesztési stratégiai és operatív programnak kimondottan szem előtt kell azonban tartani a végrehajtás és a finanszírozhatóság szempontját. A 2014-20-as időszakban a fejlesztési források többsége várhatóan az uniós Kohéziós politika forrásaiból fog származni, ezért a program készítői az uniós jogszabályok és az országos operatív programok tervezetei alapján szűkítették és strukturálták át a koncepcióban szereplő prioritások (fejlesztési irányok) tartalmát.

A prioritások (prioritástengelyek) kialakításának a célja, hogy a –mindig korlátos – források figyelembe vétele mellett meghatározza a legfontosabb beavatkozási területeket, azaz, hogy az adott térség, város mire akarja a fejlesztési forrásait felhasználni. A prioritások meghatározása segít a célokat konkrét eszközökké formálni (nagyprojektek, pályázati konstrukciók, tőkealapok), így

átmenetet képezve a célok és a forrásfelhasználás eszközei között. A tevékenység eredményeként 5 prioritástengely (továbbiakban prioritás), és 22 intézkedés került azonosításra.

- I. **Gazdaságfejlesztés** a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért
- II. **Településfejlesztési** beavatkozások a hatékony városszerkezetért
- III. **Környezeti** fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért
- IV. **Közlekedésfejlesztés** Budapest komplex szerepkörének szolgálatában
- V. **Társadalmi** beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért

A program tehát követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezen részben túl is lép. A célok és prioritások összekapcsolódását a jelen fejezet végén található 7. táblázatban mutatjuk be.

A célhierarchia kialakítását részletes helyzetelemzés, és arra épülő SWOT analízis alapozza meg. Az alábbiakban ezek és a stratégiai célok összefüggéseit fogjuk fő vonalaiban bemutatni.

2.3.1 A helyzetelemzés és a célok konzisztenciája

1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A közigazgatási rendszer és a költségei rontják a régió versenyképességét.
- Magánberuházások csökkenése.
- Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége.
- Kreatív társadalom kiköltözése.

A problémák megoldása a kezdeményező, együttműködő önkormányzatiság kiépítésével lehetséges, melynek a vonzó, ösztönző gazdasági környezet, a szolgáltató alpinfrastruktúra kiépítésére kell törekednie.

A kezdeményező város- és térségfejlesztés megvalósítása elválaszthatatlan a változó hazai és nemzetközi gazdasági körülményekre eredményesen reagálni képes szervezeti és pénzügyi rendszer kiépítésétől. E komplex rendszernek egyrészt összhangban kell lennie az ország és a budapesti agglomeráció teljesítőképességével, másrészt pedig biztosítania szükséges az önálló gazdasági potenciált kiépítő és kihasználó városgazdálkodási mozgásteret.

A célkitűzés lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, amely gazdaságélénkítő kormányzást, a gazdasági szereplők orientálását jelenti, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és infrastrukturális feltételeket. A külső források szűkülésének megállítása mellett a belső források bővülő újratemelésé irányába kell elmozdulnia úgy, hogy az itt keletkező hozzáadott érték minél nagyobb hányada kerüljön visszaforgatásra, alapot képezve a város- és térségfejlesztés újratemelő forrásainak biztosításához. Ez a fejlesztési forráskészlet fenntarthatóságának, egyben a foglalkoztatás növelésének is feltétele.

2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Duális szerkezet jellemzi a gazdaságot.
- Multinacionális cégek a saját beszállítóikat hozzák, kevésbé kapcsolódnak be a helyi gazdaság szerkezetébe

- KKV-k üzleti ismereteinek hiánya, nem motiváltak az ismeretszerzésben.
- KKV-k jövedelemtermelő képessége alacsony.
- Innovációs befektetések stagnálása.
- A tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció esetleges.
- KKV-k finanszírozási rendszere nem megfelelő (kevés a gyors és olcsó hitel).
- Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak hiánya.

A főváros gazdaságának fenntartható és kiegyensúlyozott fejlesztése a fenti gyengeségeket fokozatosan felszámoló, a már meglévő K+F+I kapacitásokra támaszkodó, nagy hozzáadott értéket termelő ágazatok térnyerésének biztosításával lehetséges.

A főváros és térsége gazdasági szerkezetéről megállapítható, hogy a rendszerváltás óta a szolgáltató szektor aránya nagymértékben, a hozzáadott érték tartalmú tevékenységek részesedése folyamatosan nőtt, párhuzamosan az ipari, építőipari szektor háttérbe szorulásával. Budapest és térsége gazdaságfejlesztési célja, összhangban a nemzetgazdasági célokkal, hogy export-orientált ágazatok fejlődjenek, minél kisebb mértékű import-, anyag- és energia tartalommal, ami jórészt a hatékonyság és a piacképesség javításával érhető el, a fenntarthatósági követelmények betartása mellett. Hiányosságok tapasztalhatók a tudástranszfert biztosító szereplők egymás közötti és a piac, illetve a képzést és kutatás-fejlesztést végző helyek közötti információáramlásban, továbbá a kapcsolati hálókat erősítésében. Alapvető cél tehát a gazdaság innovatív, energiahatékony, „zöld” jellegének biztosítása és ehhez a befektetőbarát üzleti klíma, vonzó gazdasági környezet megteremtése.

3. Partnerség – A jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Emelkedik a fővárosi lakosság eltartottsági rátája.
- Természeti területek szétaprózottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányos.
- Az egyéni közúti közlekedés fokozódó térnyerése.
- Az átszállási kapcsolatok nem megfelelőek, a megállóhelyek elérhetősége sokszor nem megfelelő.
- A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható.

Előbbiekből látható, hogy a fővárosi problémák egy részét nem lehetséges kizárólagosan a főváros területén, fővárosi fejlesztések eszközrendszerével kezelni. A fővárosi lakosság demográfiai összetétele, az ökológiai egyensúly, a közúti és közösségi közlekedés rendszere mind olyan területek, melyek hatékonyan csak szélesebb körű területi együttműködés, közös, egymás szempontjait figyelembe vevő tervezés megvalósításával kezelhetőek.

Budapest és várostérsége csak együtt lehet sikeres az európai városok növekvő versenyében. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami, önkormányzati, gazdasági és civil szereplőjének közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési eszközöket alkalmazó, sokoldalú együttműködése szükséges.

Az együttműködés kulcsa az összehangoltság kell, hogy legyen, ennek alapja pedig a jogi, intézményi feltételek kialakítása, melyet három szinten indokolt értelmezni:

- Budapest és a budapesti gazdasági térhez tartozó városok (Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Hatvan-Gyöngyös) között – egy európai szinten pozícionálható egységes budapesti gazdasági tér kialakítása érdekében;

- Budapest és Pest megye között – a térségi szinten összehangolt fejlesztés megvalósítása és az agglomerációs problémák hatékony kezelés érdekében;
- A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések között – a kerület- és településközi fejlesztési és rendezési feladatok megoldására, közös integrált fejlesztési programok kezdeményezésére.

Az együttműködést és a közös tervezést ki kell terjeszteni a terület- és településfejlesztési célok valamint az alkalmazásra kerülő fejlesztési- és rendezési eszközök összehangolására, ezeken belül kiemelten: a térszerkezet közös érdekű fejlesztésének tervezésére, a térségi gazdaság fejlesztésére, a térségi zöldövezet kialakítására és a közlekedés térségileg összehangolt fejlesztésének tervezésére.

4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Bécs, Prága, Pozsony régiót előnybe részesíti a működő tőke.
- Budapest Brand hiánya.
- Kihaszíratlan turisztikai potenciál.
- 1000 főt meghaladó befogadóképességű konferencia központ hiánya.
- Minőségi problémák a turisztikai szolgáltatásokban.
- Külföldre költöző, elvándorló szellemi tőke.
- Repülőtéri gyorsforgalmi út gyenge átvezető képessége.

A fenti problémák kezelése elengedhetetlen Budapest nemzetközi pozíciójának megerősítéséhez. A főváros csak úgy lehet hosszú távon sikeres, ha térségi pozícióit kihasználva valódi regionális központtá válik.

Az országos törekvések szerint fontos cél Magyarország Európán belüli központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciál kibontakoztatása, makroregionális csomóponti funkcióinak erősítése a fenntarthatóság figyelembevételével. Az ország fővárosaként Budapestnek kiemelt szerep jut ennek megvalósításában.

Nemzetközi szerepkörét akkor tudja erősíteni, ha az európai városhálózat erős tagjaként együttműködik minden lehetséges partnerrel a számára komparatív előnyöket hordozó témákban, mint a humán tőke vagy a földrajzi elhelyezkedés adottságainak érvényesítése; ha transzfer szerepet játszik Nyugat-Kelet és Észak-Dél relációjában a kultúra, az innováció, az áruk, a tőke, a képzett munkaerő és szaktudás átadása/közvetítése terén.

5. Hatékony városszerkezet kialakítása – Kompakt város

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Leromló állagú, elhanyagolt műemléki épületek.
- Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását.
- A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya.
- Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége.
- Kerületenként, társadalmi csoportokként eltérő egészségügyi állapot.
- Területi különbségek az egészségügyi és az oktatási ellátás színvonalában.
- A kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel.
- „Lakó sivatagok” kialakulása.

A fenti problémák a városszerkezet erős kvalitatív diverzifikációjára utalnak, melynek kezelése, a kiegyensúlyozott településstruktúra kialakítása nélkül a főváros gazdaságának fejlődése, az élhető lakókörnyezet megteremtése nem lehetséges.

A fenntartható város hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, kompakt és vegyes használatú, ahol előnyben részesül a közösségi, a gyalogos és kerékpáros közlekedés.

Bár a kompakt város elvét a rendszerváltást követően megszületett fejlesztési koncepciók, stratégiák és tervek is hangsúlyozzák, a demográfiai változások, a klímaváltozás, valamint a globális gazdasági és pénzügyi válság miatt végképpen rá kell ébredni, hogy a kompakt város az, ami a rendelkezésre álló források ésszerű felhasználását teszi lehetővé. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javításra. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei kell, hogy képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) ezért differenciált fejlesztést igényel. Összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leggazdaságosabb kell, hogy legyen.

6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Természeti területek szétagrozottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányzik.
- Túlszűfolt a kereszt- és körirányú közlekedési csomópontok.
- Budapest területén fokozódik a zaj-, rezgés-, fény- és vizuális szennyezés.
- Elhanyagolt közterek, parkok jelenléte.
- Árterek és zöldövezetek beépülése.
- Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony száma.
- Elhanyagolt, kihasználatlan termálvízkutak.
- Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását.

A fentiekben felsorolt problémák a város fejlődését korlátozzák, rontva mind az élhetőségét, mind a versenyképességét a városnak. Az élhető városi környezet megteremtéséhez és hosszú távú fenntartásához a természetes környezet védelmének megerősítése, és a természeti erőforrások fenntartható használatának biztosítása elengedhetetlenül szükséges.

A környezeti elemek védelme és az élhetőség szempontjából kiemelten fontos, hogy elegendő zöldfelület és egyéb biológiai zöldfelület álljon rendelkezésre környezetünkben. A fővárosi élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is faj-gazdagok maradtak, biodiverzitásuk magas, emellett a tájképi adottságok és értékek is egyedülálló vonzerőt adnak a városnak. Mindezek védelme és fejlesztése a város fenntartható fejlődésének záloga.

A város fenntartható fejlődésének egyik alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. E tekintetben különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj (különösen a termőtalaj) és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelő hulladékok megfelelő ártalmatlanítása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez.

Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik.

A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe. Az energiafogyasztás csökkentését és a klíma védelmet a nemzetközi elvárásokkal összhangban kell megvalósítani..

7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya.
- A közutak állapota, minősége nem kielégítő.
- A parkolási igények kielégítetlenek, kevés a parkolóház, a mélygarázs, illetve P+R parkolók száma.
- Összefüggő kerékpáros hálózat (és B+R rendszerű kerékpártárolók) hiánya.
- Repülőtér és a város közötti kapcsolat alacsony színvonalú.
- Közösségi közlekedés intézményi integrációja hiányzik.
- Az átszállási kapcsolatok sok esetben nem megfelelőek.
- A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható.

Az azonosított problémák sokrétűsége és komplexitása világossá teszi, hogy a város XIX. századi mobilitási igények alapján kialakult szerkezet és közlekedési hálózata egyre kevésbé képes megbirkózni a növekvő közlekedési igényekkel. Ahhoz, hogy Budapest nemcsak az ország, de az európai városhálózat megbecsült tagja lehessen, a közlekedési infrastruktúra hiányosságait, a közlekedésben meglévő anomáliákat nagymértékben csökkenteni szükséges.

Az egységesülő Európa a kontinens közepén elterülő Magyarország közlekedésre is jelentős hatást gyakorol, a nemzetközi és országos szintű közlekedési rendszerek közötti „határvonal” egyre inkább eltűnik, helyét a várostérségek, régiók közötti utazási - szállítási kapcsolatrendszer veszi át. Ezt figyelembe véve, a külső, távolsági kapcsolatok fejlesztésének célja a TEN-T hálózatok, európai közlekedési folyosók és a főváros közötti kapcsolatok multimodális kiépítésével a nemzetközi és az országos elérhetőség javítása, továbbá a transzkontinentális utazási, szállítási módok integrációjával Budapest európai csomóponti szerepkörének (HUB) kiteljesítése. A nemzetközi forgalom tekintetében a repülés a személyszállítás kiemelkedő jelentőségű eleme, míg a hajózás csak az áruszállításban vehető figyelembe.

A nemzetközi forgalomban betöltött szerepén túlmenően, az ország egyes részei és a főváros közötti kapcsolatok szempontjából is a közúthálózat és a vasúthálózat a domináns. A közúthálózat (a gyorsforgalmi úthálózat) és a vasúthálózat fejlesztésének tovább kell javítania Budapest elérhetőségét, de ugyanakkor biztosítaniuk kell a jelenleg főváros centrikus kapcsolati rendszer oldását is.

8. Befogadó, támogató, aktív társadalom

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- A fiatal képzett munkaerőt más országok hiányszakmái elvonnák.
- Bezárkózó társadalom, gyengülő civil tevékenység.
- Kedvezőtlen demográfiai folyamatok a fővárosban.

- Társadalmi feszültségek élesen jelentkeznek.
- A romák helyzetének megoldatlansága, országos programok gyengesége.
- Rövid távú gondolkodás az adminisztrációval túlterhelt önkormányzatoknál.
- Önkormányzati segélyezési rendszer erősödése.
- Nincs egyensúlyban Budapest és agglomerációja a humán infrastruktúra tekintetében.

A fentiekben azonosított társadalmi problémák kezelése nélkül fennáll a veszélye, hogy a jelentős volumenű infrastrukturális és gazdaságélénkítő beruházások nem érik el valódi céljukat, sőt bizonyos társadalmi feszültségek szempontjából akár kontra-produktívnak is bizonyulhatnak.

Az ország más részeihez viszonyítva Budapesten kiélezettebb a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, ezért referencia térről beszélhetünk, ahol folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása. Azzal, hogy Budapest a szabadáramlási tér része lett, nemzetközi áru, tőke, szolgáltatás és munkaerő áramlás helyszínévé vált. Ismeretes, hogy a gazdasági változások a társadalommal kölcsönhatásban állnak, így a koncepció igazi kérdése az, hogy a beavatkozásokra a lakosság miként reagál, mennyiben és miben lesz partner.

A korábbiaktól eltérően, piac gazdasági körülmények között, az alkalmas humán erőforrás a haladás kulcselemévé vált.

A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti, ha belátható időn belül itt tartják megvalósíthatónak az általuk elérni kívánt célt. A fővárosi önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévőköt és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával.

9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A célhierarchiát megalapozó SWOT elemzés gyengeségként azonosítja:

- Szlömösödött nagyvárosi területek megléte.
- Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony szám.
- „Lakó sivatagok” kialakulása.
- Bérlakás állományt főként marginális csoportok használják, állaga leromlik.
- A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik.
- A humán szolgáltatási kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel.

A SWOT elemzés által feltárt problémák megerősítik azt a meggyőződést, hogy a főváros gazdasági, társadalmi problémái egy részének gyökerét a megfelelő lakhatás hiánya jelenti. Rögzíteni szükséges, hogy a főváros hosszútávon fenntartható fejlődése működő, valós problémákra életszerű megoldásokat kínáló lakáspolitikával nem képzelhető el.

A XXI. század teremtette újfajta mobilitási lehetőségekre lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméretek, a piaci és nem piaci lakásbérleti szegmens egymáshoz viszonyuló aránya, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt fontos.

A fővárosi lakásállomány fejlesztésére szükség lesz, ezen belül főleg a meglévő strukturális problémákra kell a hangsúlyt helyezni. A főváros lakásállományának egy része ugyanis kedvezőtlen méretbeli és energiahatékonysági összetétellel rendelkezik. A területi problémák, kihívások közé tartozik továbbá a kiegyensúlyozatlan, a korábbi és közelmúltbeli lakóterületi fejlesztések eredményeképpen intézményekkel, szolgáltatásokkal rosszul ellátott lakóterületek kérdése.

Vannak olyan területek, ahol a rossz lakásállomány és az alacsony státuszú népesség koncentrációja krízisterületek kialakulásához vezetett, melyeknek kezelése hosszú távon már nem halogatható. Szükséges a lakhatási konstrukciók átalakítása, ezen belül a bérlakások számának növelése és a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolása, országos szintű szabályozás alkotása, melyben a fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.

A fentiekből látszik, hogy a célrendszer elemei levezethetők a helyzetelemzésből.

2.3.2 A célok belső konzisztenciája

A célok belső konzisztenciáját a Fővárosi Területfejlesztési Program – Operatív Munkarész 10.2-es fejezete tartalmazza, ezt a jelen alfejezetben részletesen ezért nem mutatjuk be. Általánosságban megállapítható, hogy a célok többsége 2-3 másik célhoz kapcsolódik szorosan, míg 2-3 további célhoz kevésbé erősen.

A célok belső kapcsolatának vizsgálatából az is megállapítható, hogy azok között nincs ellentmondás, nem szerepelnek köztük egymással ütköző célok, és olyanok, amelyek kioltják egymás hatását. A stratégiai célok és intézkedések kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást.

2.3.3 A célok és prioritások kapcsolódása

7. táblázat: A FŐTEP céljainak és prioritásainak kapcsolódása

Stratégiai cél	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	✓	✓	✓	✓	✓
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és “zöld” gazdaság	✓			✓	✓
3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben	✓	✓	✓	✓	✓
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	✓	✓	✓	✓	✓
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város		✓			

Stratégiai cél	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városrakeretért	Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése		✓	✓	✓	
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése		✓		✓	
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom				✓	✓
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása		✓	✓		✓

jelmagyarázat:

szoros, erős kapcsolódás a stratégiai célok között

kevésbé szoros, de van kapcsolódás a stratégiai célok között

A 7. táblázatból kiolvasható, hogy mindegyik prioritásnál van egy olyan stratégiai cél, amelyhez elsősorban kapcsolódik, illetve a célok többségére igaz, hogy egy-két másik prioritáshoz is részlegesen illeszkedik. Az „1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés”, a „3. Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben”, illetve a „4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával” című stratégiai célok az összes prioritás megvalósítását szolgálják; szinte horizontális célnak tekinthető.

8. táblázat. Prioritások és intézkedések táblázata

Prioritás	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért [102 Mrd Ft]	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért [312 Mrd Ft]	Környezeti fejlesztések fenntartható Budapest fejlődéséért [490 Mrd Ft]	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában [830 Mrd Ft]	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért [86 Mrd Ft]
Intézkedés	1.1 Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása (2.1) 45 Mrd Ft	2.1 Vegyes területhasználat kialakítása – Dunával együtt élő város (5.1, 5.4) 180 Mrd Ft	3.1 Zöld-és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (6.1., 6.2) 20 Mrd Ft	4.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)	5.1 Befogadó és támogató társadalom (8.1) 21 Mrd Ft
	1.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2) – 7 Mrd Ft	2.2 Barnamezős területek funkcióváltása (5.2) 30 Mrd Ft	3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése (6.3) 35 Mrd Ft	4.2 Térségi közlekedés fejlesztése (7.2) 250 Mrd Ft	5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (8.2) 21 Mrd Ft
	1.3 Turizmus mint gazdasági húzóágazat (2.3) 40 Mrd Ft	2.3 Differenciált központrendszer létrehozása (5.3) 31 Mrd Ft	3.3 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem (6.4) 180 Mrd Ft	4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3) 430 Mrd Ft	5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3) 37 Mrd Ft
	1.4 Városterületi együttműködés (3) 10 Mrd Ft	2.4 Értékvédelem – értékteremtés (5.5) – 21 Mrd Ft	3.4 Korszerű vízgazdálkodás (6.5) 150 Mrd Ft	4.4 A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4) 150 Mrd Ft	5.4 A kulturális kínálat bővítése (8.4) – 7 Mrd Ft
		2.5 A lakásállomány optimalizálása (9.1, 9.2) 50 Mrd Ft	3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6) 105 Mrd Ft		

Színkód: elsősorban VEKOP, *elsősorban IKOP*, elsősorban KEHOP, uniós forrásból kevésbé támogatható (Zárójelben a BTFK szerinti sorszámokat tüntettük fel)

A fenti 9. táblázatból látható, hogy a tervezett intézkedések levezethetők a prioritásokból, illetve többségükben jól kapcsolható az uniós támogatásból megvalósuló operatív programokhoz. Ezek részletes illeszkedését a fővárosi területfejlesztési program 10. fejezete intézkedésenként részletesen bemutatja. Azon programok esetében, amelyekhez nem rendelhetők közvetlenül operatív programok azok esetében is lehet esély a tartalom közvetett kapcsolására az OP-khoz, vagy a központi brüsszeli pályázati felhívásokhoz.

A stratégiai célok és az országos operatív programok összefüggéseit bemutató 4. táblázat és a fenti 7. és 8. táblázat alapján megállapítható, hogy a fővárosi stratégiai célok, illetve a prioritások és intézkedések levezethetők egymásból, illetve lehetőséget biztosítanak az uniós forrásból megvalósítandó országos programok (VEKOP, IKOP, KEHOP) keretösszegeinek lehívására.

2.3.4 A tervezett intézkedések tartalmának előzetes bemutatása

A további mélyebb elemzések, így a stratégiai környezeti vizsgálat alapját a Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP) intézkedései jelenthetik, amelyet részletesen a dokumentum – Operatív munkarésze (10. fejezet) tartalmaz.

Az alábbiakban az intézkedések fő tartalmi elemeit soroljuk fel, kiegészítve a projekt-gyűjtés tapasztalataival.

1.1 –Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítás

Az intézkedés rövid tartalma

A) Üzleti környezet fejlesztése

- Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak létrehozása
- Telephelyek fejlesztése barnamezős területeken
- Vállalkozásfejlesztés (képzés, tanácsadás, klaszterek kialakulásának, működésének támogatása, piacszerzés támogatása, stb.), többek között a fiatal vállalkozók programja, amely segíti a fiatalok vállalkozóvá válását

B) KKV-k finanszírozásának segítése

Mikrohitel és egyéb pénzügyi szolgáltatások

C) Innováció, K+F

Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés segítése

- elsősorban alkalmazott kutatások (vállalkozói megrendelések alapján)
- együttműködések ösztönzése a fővárosi szolgáltató cégek és a kutatóhelyek között
- Az innováció speciális területeinek támogatása (pl. ökoinnováció, környezeti K+F+I)

D) Kreatív gazdaság fejlesztése

A kreatív iparágakhoz kapcsolódó vállalkozások támogatása, nemzetközi piaci szerepük megerősítése, benne az ezekben létrejövő start-up vállalkozások felfutásának elősegítése.

A kerületi önkormányzatoknál a projektgyűjtés során elsősorban a támogató üzleti környezet megteremtése került megjelölésre (4 projektötlet), amelyek kidolgozása még meglehetősen alacsony szintű, költségbeclés alig áll rendelkezésre. A Fővárosi Önkormányzat 3 alprogram támogatása merült fel, amelyek közül kiemelkedik az üres és alulhasznosított ingatlanok gazdasági hasznosítása..

1.2 – Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2)

Az intézkedés rövid tartalma

A fenti célok elérését szolgálhatják létrehozandó szervezetek (pl. a fejlesztési ügynökségi feladatok ellátására), vagy meglévő szervezetek átalakítása, továbbá a szolgáltatási hatékonyság javító lépések, és szervezeti, képzési projektek:

- városfejlesztési ügynökségi feladatok megoldása;
- városkommunikációs feladatok;
- befektetés-ösztönzési feladatok megoldása.

1.3 – Turizmus mint gazdasági húzóágazat (2.3)

Az intézkedés rövid tartalma

A) Turisztikai termékek fejlesztése

Turisztikai vonzerők szolgáltatásainak fejlesztése, illetve területileg decentralizált kínálat fejlesztésének támogatása

Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása.

B) Egészségügyi turizmus fejlesztése

Egészségturizmus és aktív kikapcsolódás feltételeinek fejlesztése, fürdők gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése. Balneológiai terápiás és kutatóközpont kialakítása.

C) Budapest Brand kialakítása és bevezetése

Erős Budapest márka felépítése, TDM funkció megerősítése turizmus marketing, piaci megjelenés és fenntartása, partnerségi kapcsolatok erősítése, applikációk támogatása.

D) Duna-parti szabadidő zóna

A Duna-part hozzáférhetőségének javítása, vízparti szabadidős zónák kialakítása, úszó szabadidős- és vendéglátó egységek számának és szolgáltatási színvonalának emelése.

A projektgyűjtés során két kerület jelölt meg termékfejlesztési célú projektet, mindkettő megvalósítása a magánszektor részvételével tervezett.

A kerületek Duna-parton tervezett, illetve turisztikai szempontból is fontos közterületi, épületmegújítási projektjei a 3.3. vegyes területhasználat, Dunával együtt élő város, illetve a 3.5. differenciált központrendszer projektcsomagok részét képezik. A Fővárosi önkormányzat és cégeinek projektjavaslatai a fürdőfejlesztéshez, az állat- és növénykert fejlesztéséhez, illetve a TDM-hez kapcsolódnak.

A projektek egyéb kedvezményezettjei jobbára vállalkozások lesznek, így a támogatni tervezett projektek előzetes meghatározása esetükben nem indokolt, azok várhatóan pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra.

1.4 – Városterzési együttműködés (2.4)

Az intézkedés rövid tartalma

Pest megyével folytatott egyeztetést követően, a véleményezési időszak végére lesz kidolgozva

2.1 Vegyes területhasználat kialakítása - Dunával együtt élő város (5.4)

Az intézkedés rövid tartalma

A) Zöldfelületi rendszer fejlesztése

B) Belvárosi közterületi fejlesztés

C) Gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása

Szomszédsági körzetek komplex ellátását lehetővé tevő szolgáltató rendszerek kialakulásának ösztönzése

D) Körirányú közlekedési elemek megvalósításának előkészítése

E) Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon, a Duna szigetein és kapcsolatok megteremtése a Duna szigeteivel.

A Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása.

A projektgyűjtés során ehhez az intézkedéshez érkezett a legtöbb projekt a kerületek részéről (összesen 38 db). Kidolgozottsági fokuk nagyon eltérő, ezért költségbecslés is mindössze a projektek felénél áll rendelkezésre. A kisebb közterületi, zöldterületi projektek, s az ehhez szükséges előkészítő beavatkozások jellemzően 50 és 500 millió Ft között szóródnak, a nagyobb léptékű, összetettebb, műemléki környezetben megvalósuló, vagy a jelentős volumenű sportcélú infrastruktúra fejlesztést is tartalmazó projektek nagysága 0,5 és 2 milliárd Ft között változnak (ezek száma 10 db).

A Fővárosi Önkormányzat 10 projektjavaslat előkészítésében gondolkodik. A városligeti és a népligeti projektek előkészítésének szükségességéről és megvalósításáról Kormányhatározat rendelkezik, így azok megvalósításában a központi költségvetési források jelentős.

2.2 – Barnamezős területek funkcióváltása (5.2)

Az intézkedés rövid tartalma

A) A meglévő ipari örökség védelme és hasznosítása (pl. Óbudai Gázgyár területén kulturális funkció megjelenése)

B) A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme

C) A fejlesztések barnamezők felé terelése bónus/malus szabályozási eszközökkel;

D) Átmeneti hasznosítások ösztönzése

A projektgyűjtés során négy projektjavaslat érkezett be, melyből mindegyik a barnamezős területek funkcióváltásának előkészítéséhez szükséges tervezést és szervezeti kapacitások kiépítését célozza, a területek funkcióváltására vonatkozóan csak a VI. kerület jelölt meg funkcionális koncepciót, amely elképzelés egybeesik a Fővárosi listán szereplő Nyugati Grund projekttel. A Fővárosi Önkormányzat ez utóbbi mellett több egyéb funkcióváltási célú barnamezős projektben gondolkodik. A részleteket a kapcsolódó Tematikus Fejlesztési Program határozza meg.

A projektek egyéb kedvezményezettjei vállalkozások lesznek, így a támogatni tervezett projektek előzetes meghatározása nem indokolt, azok többnyire várhatóan pályázati rendszerben kerülnek kiválasztásra.

2.3 – Differenciált központrendszer létrehozása (5.3)

Az intézkedés rövid tartalma

A) Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával

Meglévő tradicionális központok fejlesztése és új központok, intermodális szerepű központok létrehozása. Főutca típusú beavatkozások

B) A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően

Meglévő közterületek újraosztása (útépítések, felújítások, közösségi közlekedés fejlesztése – villamos közlekedés projektjei, 42. sz. villamos, egyéb viszonylatok eszközbeszerzései)

C) A közúti közlekedés-biztonság javítása

A projektgyűjtés során 21 projekt-ötletet azonosítottak a kerületek, jellemzően hagyományos központjaik, alközpontjaik megújítására vonatkozó tartalommal. A javaslatok előkészítettsége legfeljebb tanulmányterv szintű, a projektek felénél adtak meg nettó bekerülési költséget vagy költségbecslést.

A komplex kerületközponti fejlesztések esetében 2-4 Mrd forintos becsült költséggel számolnak, míg a kisebb (egy-egy piac vagy tér felújítását célzó) projektek esetében 100-200 millió Ft nagyságrendű beruházásokban gondolkodnak. A Fővárosi Önkormányzat részéről egy városfejlesztési alap létrehozása merült fel projektszintű feladatként.

2.4 – Értékvédelem-értékteremtés (5.5)

Az intézkedés rövid tartalma

- Területi védettségek meghatározása, újra szabályozása, pontosítása;
- Homlokzatok állagmegóvása, felújítása
- Intézményesített védelem hatékonyságának növelése

2.5 – A lakásállomány optimalizálása (9.1, 9.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) A bérlakás-állomány felújítása, indokolt esetekben
- B) Önkormányzati bérlakás fejlesztés
- C) Komplex programok, amelyekben a társadalmi-gazdasági problémákkal sújtott területek rehabilitációja érdekében hajtanak végre
- D) Lakásállomány energetikai célú felújítása

A projektgyűjtés során a kerületek a panelprogramot, a társasházak energiahatékonysági megújítását, térfigyelő rendszerek kiépítését, valamint az önkormányzati bérlakás-állomány energiahatékonysági megújítását jelölték meg – programszerűen.

Integrált szociális város-rehabilitáció egyrészt a megkezdett projektek folytatásaként jelent meg (pl. Magdolna negyed VIII. kerület, Havanna Ltp. – XVIII. kerület, IX. kerületi integrált tömb-rehabilitáció), új területet csak a VIII. kerületi Orczy negyed jelent. A projektek pontos meghatározása a kapcsolódó Tematikus fejlesztési program (TFP) keretében történt meg.

3.1 – Zöld-és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése - természetvédelem (6.1, 6.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme (pl. barlangok)
- B) A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja (pl. Rákospatak mente)

A projektgyűjtés során a Rákospatak revitalizációját több kerület is megjelölte, ezen kívül a Hosszúréti patak revitalizációja, a Tétényi-fennsík és a Halmi erdő, mint két nagyobb zöldfelületi, rekreációs szempontokat is integráló projekt került azonosításra. A Fővárosi Önkormányzat és cégei által 2 projekt áll előkészítés alatt, amelyeket az ITS Budapest Stratégia 2020 tartalmaz.

3.2 – Zaj és légszennyezés csökkentése (6.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem
- Közösségi közlekedés használatát növelő programok
- Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata
- Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása

A projektgyűjtés során nem érkezett az intézkedéshez kapcsolódó kerületi projekt. A Fővárosi Önkormányzat és cégei által több projekt áll előkészítés alatt, amelyeket az ITS Budapest Stratégia 2020 tartalmaz.

3.3 - Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (6.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: elkülönített hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiszap kezelés megoldandó problémájára (akár termikus hasznosítás). Begyűjtésre kerülő hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése elkülönített gyűjtés és komposztálási program továbbfejlesztése révén. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése (hulladékudvarok bővítése).
- A hulladékgazdálkodás rendszerének gazdaságosabbá, hatékonyabbá tétele a telephelyek fejlesztése és a gépállomány korszerűsítése révén.
- A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja.
- Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás a környezettudatos fogyasztói viselkedés érdekében.

A projektgyűjtés során nem érkezett az intézkedéshez kapcsolódó kerületi projekt. A Fővárosi Önkormányzat és cégei által 4 projekt áll előkészítés alatt, amelyeket az ITS Budapest Stratégia 2020 tartalmaz.

3.4 - Korszerű vízgazdálkodás (6.5)

Az intézkedés rövid tartalma

- A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózatrekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása.
- A várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadékhullásra való felkészülés, szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése.
- Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomáscsökkentőben, ahol szükséges.
- Csatornázatlan területek felzárkóztatása (volt zártkertes övezetek csatornázási helyzetének ésszerű rendezése) ahol szükséges a rákötések ösztönzése
- Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a kapacitás, azaz a vízszállító képesség javítása.
- Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorkollásának megszüntetése

- Elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése
- Egyéb víztakarékossági intézkedések, tudatosságnövelés.
- A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása.

A projektgyűjtés során két kerület jelölt meg csapadékvíz-elvezetési célú projektet. A XVII. kerület esetében az elkészült kiviteli tervek engedélyeztetés alatt állnak, a XVI. kerület tekintetében tanulmányterv készült. A Fővárosi Önkormányzat és cégei által 11 projekt áll előkészítés alatt, amelyeket az ITS Budapest Stratégia 2020 tartalmaz

3.5 – Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása;
- B) Új, energia-hatékony épületek építésének támogatása;
- C) Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása;
- D) Városi távhőrendszerek integrációja, régi vezetékszakaszok felújítása, hőveszteség csökkentése, intenzív beépítésű területek bevonása a távhőszolgáltatásba;

A kerületi önkormányzatok többsége egy-egy projektet jelölt meg, összesen 22 igény érkezett, ami a közoktatási és –nevelési intézmények, valamint a közfeladatok ellátásának helyet biztosító épületek energiahatékonysági megújítását célozza. Van olyan önkormányzat, ahol programként jelenik meg a kötelező önkormányzati feladatok ellátásához kapcsolódó épületek energiahatékonysági megújítása. A Fővárosi Önkormányzat és cégei által 6 projekt áll előkészítés alatt, amelyeket az ITS Budapest Stratégia 2020 tartalmaz.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által javasolt központi intézményfenntartók által kezelt intézmények épületenergetikai fejlesztéseinek forrásigénye eléri a 13 Mrd forintot, amelyek egy része szintén a VEKOP keretéből finanszírozható.

4.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)

A tervezett intézkedés tartalmát alapvetően az országos közút- és vasúthálózati fejlesztések határozzák meg, amelynek előnyeit a főváros is élvezheti, azonban tartalmának kialakításába közvetlen ráhatása kevés van.

Részletesen ezért erre az intézkedésre nem tér ki az Operatív program.

4.2 – Térségi közlekedés fejlesztése (7.2)

Az intézkedés rövid tartalma

- A városi, elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése;
- Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése;
- P+R parkolók, B+R tárolók építése;
- A főváros és a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér között kötőtpályás közösségi közlekedési kapcsolat létrehozása.

4.3 – A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése, környezetbarát, innovatív technológiák, alternatív meghajtású járművek támogatása, elterjedésük ösztönzése).
- B) A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre;
- C) Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók kiépítése
- D) Elővárosi hivatásforgalmi vízi közlekedés továbbfejlesztése
- E) Községi közlekedés intézményi integrációja;

A projektgyűjtés keretében nem érkezett kerületi projektjavaslat, a Fővárosi Önkormányzat és cégei 13 projekt előkészítését tervezik, amelyek et részletesen az ITS tartalmaz.

4.4– A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) Kerékpáros közlekedés fejlesztése
- B) Közúti forgalomcsillapítás
- C) A körirányú közúti elemek fejlesztése, elkerülő szakaszok megvalósítása
- D) Gazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos elemek megvalósítása

A kerületi önkormányzatok 16 projektjavaslata alapján megállapítható, hogy a kerékpárutak és gyalogos hidak építése mellett az új utak építése, közutak felújítása, a földutak szilárd burkolattal történő ellátása továbbra is fontos cél a megjelölt projektek között. Ezek egy része a Fővárosi Önkormányzat projektjei között is megjelenik, mások integrált kerület(központ)i projektek részeként szerepelnek.

A javaslatok előkészítettsége változó, vannak pályázati dokumentáció szinten kidolgozott projektek, azonban a többségük szabályozási terv, vagy koncepcióterv szinten áll. A költségbecslések alapján – főleg a földutak szilárd burkolattal való ellátása – több milliárd forintos beruházási igényű feladat.

5.1. Befogadó és támogató társadalom (8.1)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) diszkrimináció ellenes, illetve befogadást segítő programok (Színes Budapest program, XYZ - Fiatalok Programja);
- B) antiszegregációs programok;
- C) szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez;
- D) munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások.

A projektgyűjtés alapján, a kerületi önkormányzatok ESZA típusú beavatkozásra – eddig – nem tettek javaslatot.

5.2 – A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése

Az intézkedés rövid tartalma

- A) speciális foglalkoztatási programok, kiemelten kezelve a pályakezdő és a tartósan munkanélküli munkavállalók helyzetét;
- B) fiatalok munkaerőpiaci integrációja;
- C) egész életen át tartó tanulást ösztönző programok;
- D) szak- és felnőttképzés fejlesztése.

A projektgyűjtés során, a kerületi önkormányzatok kizárólag „soft” projektcsomagok megvalósítása nem tettek javaslatot. A komplex társadalmi-gazdasági problémákra komplex projektcsomagok igényeivel jelentkeztek melyekben döntően kisebb hányadban megjelentek ESZA típusú intézkedések is.

A központi közigazgatás 50-80 Mrd Ft értékű fejlesztést tervez az intézkedés által érintett területen. A programok szakmai kidolgozása folyamatban van, a fővárost érintő programok konkrét forrásigénye nem ismert.

5.3 – A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3)

Az intézkedés rövid tartalma

- A) a változások rugalmas követéséhez monitoring bevezetése az oktatás, a szakképzés, az egészségügy, a munkaerő-piaci igények és a városbiztonság területén.
- B) szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése;
- C) köznevelési, felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése;
- D) felsőoktatást érintő ágazati fejlesztési programokhoz való illeszkedés (EFOP Közép-magyarországi régiós része);
- E) egészségügyi, nevelési, közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása
- F) képzések a szakorvosok számára;
- G) módszertani tananyagok készítése, és tartalomfejlesztés;
- H) a prevenció széleskörű szakmai feltételeinek megteremtése (pl. szűrőállomások hálózata, iskolai, közösségi prevenciók programok);
- I) a minőségi oktatást támogató kulturális intézmények fejlesztése;

A kerületektől beérkezett projektjavaslatok kisebb részt a differenciált központrendszer integrált projektjeinek elemeiként lettek meghatározva, nagyobb részt a közintézmények energiahatékonysági megújítása miatt az energiahatékonyság és klímavédelem projektcsomag részét képezik. Több javaslat érkezett az egészségügyi alapellátás és a szociális szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztésére. A szociális szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése többnyire ERFA intézkedéshez kapcsolódó beruházási igényekkel jelentkezett a kerületi önkormányzatoknál. Ismételten fontos kihangsúlyozni, hogy a projektjavaslatok ennek ellenére tartalmazznak/tartalmazhatnak ESZA típusú intézkedéseket is.

A VEKOP és az EFOP ágazati tervezése során országos felsőoktatási programok kerülnek kidolgozásra (pl. Tudományos-kutatói utánpótlás biztosítása, Nemzeti Kiválóság Program, Felsőoktatási és tudományos tartalmak hozzáféréseinek bővítése, Nemzetközi alapkutatási tevékenységek versenyképességének növelése, Horizon2020 csatlakozás biztosítása a Közép-magyarországi régióban), amelyek a régiót, és ezáltal a fővárost is érintik. A programok kidolgozása még folyamatban van. Jelenlegi forrásigénye kb. 72-110 Mrd Ft. A Közép-magyarországi régióra, és a fővárosra jutó finanszírozási részarány nem ismert, a tervezés további szakaszában kerül meghatározásra. Várhatóan az EFOP átjárhatóság terhére kerülnek kialakításra a finanszírozási, megvalósítási intézkedések.

5.4 – A kulturális kínálat bővítése (8.4)

Az intézkedés rövid tartalma

- Kulturális célú programok (fesztiválok, rendezvények) támogatása
- Rendezvényhelyszínek fejlesztése
- Kulturális létesítmények kisebb infrastrukturális fejlesztései
- Új lakossági kulturális, közművelődési „kapuk” hálózatának létrehozása (BMK)

Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatok elsősorban infrastruktúra-fejlesztési elemeket tartalmaztak. A projektjavaslatok ennek ellenére tartalmaznak/tartalmazhatnak ESZA típusú intézkedéseket is.

A központi közigazgatás várhatóan 15 Mrd Ft értékű kulturális fejlesztést tervez. A programok szakmai, tartalmi kidolgozása folyamatban van, konkrét forrásigényük nem ismert.

2.4. A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotnak a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

A Fővárosi Közgyűlés 512/2011 (IV.6.) határozatával úgy döntött, hogy készüljön el Budapest Új Városfejlesztési Konceptiója. A koncepcióalkotás megalapozásaként 2011 nyarán széleskörű adatgyűjtés kezdődött, és 2011. október végére elkészült a „Budapest városfejlesztési koncepciója – helyzetelemzés” című dokumentum, amely során a főváros teljes területét tömb-szinten felmérték. Az azóta eltelt időszakban keletkezett új adatokkal a dokumentum 2012 novemberében aktualizálásra került.

A jelen hatásvizsgálat tárgyát képező területfejlesztési program a területfejlesztési koncepcióra, és annak helyzetelemzésére, megalapozó munkarésére támaszkodik. Néhány indokolt esetben – elsősorban gazdasági mutatók vonatkozásában – a helyzetelemzésben szereplő információk aktualizálásra kerültek. A területfejlesztési programmal összefüggő, érintett környezeti, társadalmi és gazdasági elemeket a SWOT analízis foglalja össze, rendszerezi és a célrendszer mutatja be az azokhoz kapcsolódó, elérni kívánt célokat.

A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági állapotot tehát a legjobban a SWOT megállapításain keresztül lehet megismerni, ezért az alábbiakban a FÓTEP SWOT elemzését idézzük fel.

SWOT – Belső tényezők

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
GAZDASÁG	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Országos jelentőségű államigazgatási, politikai központ. ▪ Nemzetközi cégek regionális központjainak helyszíne (informatika, K+F, szolgáltató központ). ▪ Foglalkoztatottság magas az országos átlaghoz képest. ▪ Tőkeerős vállalkozói szféra. ▪ Tőke-koncentráció. ▪ Innovációs és K+F potenciál átlag feletti jelenléte. ▪ Gyorsan növekvő vállalkozások (gazellák) magasabb aránya. ▪ Üzleti szolgáltató tevékenységek a fővárosban koncentrálnak. ▪ Jelentős számú alulhasznosított ingatlan. ▪ Kreatív osztály jelenléte. ▪ Nemzetközi ismertség. ▪ Magyarország első számú turisztikai desztinációja. ▪ Turisztikai infrastruktúra kiépítettsége. ▪ Kiépített magas színvonalú gyógyfürdők. ▪ A turizmus erőteljes területi koncentrációja. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A közigazgatási rendszer és a költségei rontják a régió versenyképességét. ▪ Magánberuházások csökkenése. ▪ Duális szerkezet jellemzi a gazdaságot. ▪ Multinacionális cégek a saját beszállítóikat hozzák, kevésbé kapcsolódnak be a helyi gazdaság szerkezetébe ▪ KKV-k üzleti ismereteinek hiánya, nem motiváltak az ismeretszerzésben. ▪ KKV-k jövedelemtermelő képessége alacsony. ▪ Innovációs befektetések stagnálása. ▪ A tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció esetleges. ▪ KKV-k finanszírozási rendszere nem megfelelő (kevés a gyors és olcsó hitel). ▪ Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak hiánya. ▪ Az üzleti környezet kerületenként eltérő minősége. ▪ Kreatív társadalom kiköltözése. ▪ Kihasztnátlan turisztikai potenciál. ▪ 1000 főt meghaladó befogadóképességű konferencia központ hiánya. ▪ Minőségi problémák a turisztikai szolgáltatásokban. ▪ Budapest Brand hiánya.
TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA	

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Magasan kvalifikált munkaerő koncentrációja jellemző. ▪ A fővárosban koncentrálódik az ország K+F, és innovációs potenciálja. ▪ Képzett pályakezdő fiatal munkaerő jelenléte. ▪ Az oktatási szolgáltatások széles köre hozzáférhető. ▪ ▪ Elsődleges hazai migrációs központ, nemzetközi bevándorlás. ▪ Kieépült a humán közszolgáltatások alapintézmény-rendszere. ▪ Megfelelő szakember állomány a humán közszolgáltatásokban. ▪ A felsőoktatási intézmények többségében a foglalkoztatottak képzettsége, tudományos minősítettsége magas. ▪ Alap- és felsőfokú oktatási intézményi hálózat teljes körűen kiépített. ▪ Relatív fejlett egészségügyi ellátórendszer. ▪ Legnagyobb a bentlakásos intézmények száma. ▪ A fővárosi kulturális rendezvények látogatottsága jelentős. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Külföldre költöző, elvándorló szellemi tőke. ▪ Emelkedik a fővárosi lakosság eltartottsági rátája. ▪ A szakképzés nem követi a munkaerőpiaci igényeket. ▪ Kerületenként, társadalmi csoportokként eltérő egészségügyi állapot. ▪ Területi különbségek az egészségügyi és az oktatási ellátás színvonalában. ▪ A kapacitások nincsenek arányban a szükségletekkel. ▪ Társadalmi feszültségek, szubkultúra negyedek. ▪ Sok az ellátásból kikerülő, eltűnő munkanélküli. ▪ A hajléktalanság problémája a fővárosban koncentrálódik. ▪ A humán közszolgáltatások infrastruktúrája korszerűtlen. ▪ A közszolgáltatásban dolgozók anyagi és erkölcsi megbecsülése alacsony. ▪ Az egyes szolgáltatások között hiányzik az ágazatközi integráció. ▪ A közintézmények, közterületek akadálymentesítése nem megoldott. ▪
KÖRNYEZET	

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A még meglévő természeti értékek jellemzően védelem alatt állnak. ▪ Nagyvárosi parkjaink egyedülálló kultúrtörténeti hagyományokkal rendelkeznek. ▪ A belváros még mindig egyedi városképe. ▪ Nagyszámú műemlék, műemléki környezet, műemléki jelentőségű terület, illetve történelmi látványosságok. ▪ Világörökség helyszínek. ▪ Barnamezős területek rendelkezésre állása. ▪ Kialakuló szomszédsági körzetek. ▪ Duna, mint vonzó vízparti környezet felértékelődik. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elhanyagolt közterek, parkok jelenléte, amelyet fokoznak a látványos társadalmi problémák, pl. a hajléktalanság közterületeken történő megjelenése, valamint az illegális hulladéklerakás. ▪ Biológiaiilag aktív felületek arányának csökkenése. ▪ Természeti területek szétaprózottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányos. ▪ Árterek és zöldövezetek beépülése. ▪ Leromló állagú, elhanyagolt műemléki épületek. ▪ Az emberléptékű, gyalogosan használható tér alacsony aránya (az utóbbi évek beavatkozásai ellenére). ▪ Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony száma. ▪ Elhanyagolt, kihasználatlan termálvízutak. ▪ Kármentesítés elmaradása hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását. ▪ „Lakó sivatagok” kialakulása. ▪ Budapest területén fokozódik a zaj-, rezgés-, fény-, és vizuális szennyezés. ▪ Környezeti és nagyvárosi problémákra visszavezethető egészségügyi problémák fokozódása.
INFRASTRUKTÚRA	

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Magyaránú kiépített közmű infrastruktúra. ▪ Budapest ivóvízminősége országos és európai összehasonlításban is a jobbak közé tehető. ▪ A víz- és energiahálózatok jelentős tartalékkapacitásokkal rendelkeznek. ▪ Az elkülönített hulladékgyűjtés a fővárosban (egyre) szélesebb körű. ▪ Budapest légszennyezettséget mérő állomásokkal megfelelően lefedett. ▪ Az országos közlekedési hálózat centralizáltságának (autópályák és főutak) köszönhetően a Régió, és különösen Budapest megközelíthetősége jó. ▪ A közösségi közlekedésnek megvannak a tradíciói, részaránya kedvező. ▪ Budapest közösségi közlekedésének hálózati lefedettsége nemzetközi összehasonlításban is figyelemre méltó. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Peremkerületekben vannak részlegesen közművesített területek. ▪ Előregedő árvízvédelmi rendszer, néhol kritikus állapotú szakaszokkal. ▪ Előregedő közműhálózatok, ütemezett hálózati rekonstrukciók hiánya. ▪ A fogyasztási szokások, a fogyasztás növekvő mértéke jelentős mennyiségű hulladék keletkezését eredményezi. ▪ Szlömösödött nagyvárosi területek megléte. ▪ A bérlakás állományt főként alacsony státuszú népesség használja, állaga leromlik. ▪ A körirányú közúti elemek alacsony száma, elkerülő szakaszok hiánya. ▪ A közutak állapota, minősége nem kielégítő. ▪ A parkolási igények kielégítetlenek, kevés a parkolóház, a mélygarázs, illetve P+R parkolók száma. ▪ Összefüggő kerékpáros hálózat (és B+R rendszerű kerékpártárolók) hiánya. ▪ Repülőtér és a város közötti kapcsolat alacsony színvonalú. ▪ Közösségi közlekedés intézményi integrációja hiányzik. ▪ Az egyéni közúti közlekedés fokozódó térnyerése. ▪ Az átszállási kapcsolatok sok esetben nem megfelelőek. ▪ A Duna, mint közlekedési folyosó kihasználatlansága. ▪ A gyorsvasúti hálózat (metró, HÉV) fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható. ▪ A Régióban van Magyarország legfontosabb nemzetközi reptere.

SWOT – Külső tényezők

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
GAZDASÁG	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közvetítő szerep Nyugat-Európa és Kelet-, Délkelet-Európa között. ▪ Tartósan (nagy belső (lakossági, üzleti) piac.) ▪ Magántőke országosnál nagyobb jelenléte. ▪ A régió (megörökölt) tőkevonzó képessége. ▪ Az innovációhoz és a K+F-hez szükséges belső kapacitás jelentős. ▪ Alulhasznosított ingatlanok (részben egykori ipari területek). ▪ Duna fejlesztési potenciáljának jobb kihasználása (turizmus, rekreáció, gazdaság, közlekedés). ▪ Térségi gazdasági együttműködések (főváros és agglomeráció). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bécs, Prága, Pozsony régiót előnybe részesíti a működő tőke. ▪ Beruházási ráta visszaesése. ▪ Az uniós támogatások volumenének visszaesése, alacsony támogatási intenzitás. ▪ Növekvő számú alulhasznosított ingatlan. ▪ Természeti turisztikai potenciál kihasználatlansága. ▪ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ▪ A fiatal képzett munkaerőt más országok hiányszakmái elvonzzák.
TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Multikulturális társadalom. ▪ Kreatív gazdasági, társadalmi miliő. ▪ A Régió vonzza a szakembereket. ▪ Az országos és nemzetközi civil szervezetek központjai itt koncentrálnak. ▪ Az öngondoskodás erősödése. ▪ Alternatív önfenntartó rendszer, helyi támogató csoportok megjelenése. ▪ Hatékonyabb ellátási rendszerek kialakítása. ▪ Az uniós Regionális Politika 3. célterületén belül hangsúlyos a humán erőforrás fejlesztés. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bezárkózó társadalom, gyengülő civil tevékenység. ▪ Kedvezőtlen demográfiai folyamatok a fővárosban. ▪ Társadalmi feszültségek élesen jelentkeznek. ▪ A cigányság helyzetének megoldatlansága, országos programok gyengesége. ▪ Rövid távú gondolkodás az adminisztrációval túlterhelt önkormányzatoknál. ▪ Önkormányzati segélyezési rendszer erősödése. ▪ Nincs egyensúlyban Budapest és agglomerációja a humán infrastruktúra tekintetében. ▪ Elöregedő város, egyszemélyes háztartások növekvő aránya.
KÖRNYEZET	

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyedi táji és természeti adottságok, történelmi és építészeti, illetve világörökségi területek. ▪ A budai erdőterületek, mint komplex élőhelyek és táji léptékű látványelemek jelentős értéket képviselnek. ▪ Környezettudatosság és az energiahordozók növekvő világpiaci árának ösztönző hatása. ▪ A szimbiotikus elemek erősítése a környékbeli területekkel, a globális ellátás rovására. ▪ Duna Stratégiával előtérbe kerül a Duna menti területek komplex fejlesztése. ▪ Duna-szigetek, és a rakpartok megközelíthetőségének javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ▪ Forráscsökkenés kockázata a természet- és környezetvédelem területén. ▪ Zöldfelületek védelme nehezen biztosítható, a gazdasági érdekekkel szemben. ▪ Fokozódó kedvezőtlen klimatikus hatások, a burkolt felületek kiterjedésének további növekedésével a hősziget jelenség növekedése. ▪ Az átszellőzési sávok további beépülése. ▪

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
INFRASTRUKTÚRA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az energiahatékonyság kiemelt uniós célkitűzés, amelyre jelentős források állnak rendelkezésre. ▪ (Távhőszektor) fejlesztése. ▪ Termálvizek hőtényezője kihasználható. ▪ A főváros jó közúti és vasúti elérhetősége. ▪ Több TEN-T folyosó is áthalad a Régión, ez fejlesztéseket generálhat. ▪ Terület-rendezések végrehajtásának lehetősége, intermodális csomópontok kialakítása. ▪ M0-ás körgyűrű teljes kiépítése. ▪ V0 megépítése tehermentesíti a bejövő vasúti vonalakat. ▪ Duna-tengely közlekedési folyosóként történő hasznosítása. ▪ Városon belüli vasúti közlekedés tömegközlekedésbe való bekapcsolása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az építészeti, kulturális és természeti örökség romló állapota vagy veszélyeztetettsége. ▪ Elavult energiapazarló fűtési rendszerek. ▪ Támogatás és megfelelő jogi környezet hiánya a megújuló energia hasznosítása érdekében. ▪ Előregedő lakásállomány, panellakások magas száma. ▪ Negatív attitűd megerősödése a közösségi közlekedéssel szemben. ▪ A motorizáció (személygépjármű ellátottság) további növekedése várható. ▪ A kétszintű önkormányzati rendszer nehezíti az egységes közlekedési rendszer fejlesztését és fenntartását. ▪ A fenntartási és a fejlesztési források tekintetében is forráshiánnyal kell szembenézni (maradvány-elv). ▪ További egybeépülés a környező településekkel.

2.5. A tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos következmények

A vizsgált stratégiai dokumentumban terület-felhasználási kategóriák nem kerülnek kijelölésre, övezetek nem kerülnek lehatárolásra, így adott pont kidolgozása **nem releváns**.

A főváros tekintetében az országos területfejlesztési politika sem jelölt ki kiemelt térségeket (Tftv. 5.§ f) pontja), vagy vállalkezési övezeteket. Ilyen eszközzel a fővárosi területfejlesztési program sem kíván élni.

2.6. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése

A jelen vizsgálat tárgyát képző területfejlesztési program területi hatásvizsgálata **nem tárt fel új** – a területfejlesztési koncepció vizsgálatában nem tárgyalt – **környezeti konfliktusokat**. A tervek hierarchiájából adódóan a koncepcióban feltárt problémák, és fejlesztési igények, illetve az uniós és hazai finanszírozási lehetőségek határozzák meg a programban kialakításra kerülő célstruktúrát, ezért jelen fejezetben a területfejlesztési programot megalapozó területfejlesztési koncepció hatásvizsgálatában már bemutatott vizsgálat kiegészítése kerül bemutatásra.

Mivel a finanszírozás lehetőségeit (igény szinten) a FŐTEP már pontosabban azonosítani tudta, ezért a jelen környezeti konfliktus-elemzési fejezet vonatkozásában pontosabban meg lehetett határozni a tervezett beavatkozások nagyságrendjét, így a várható környezeti konfliktusok mértékét is. Táblázatos formában mutatjuk be a várható környezeti, gazdasági és társadalmi hatásokat, kiemelve a fejlesztések elmaradása esetén fellépő hatásokat.

9. táblázat: A területfejlesztési program által feltárt környezeti konfliktusok értékelése

Környezeti konfliktus:	Túlterhelt fókuszpont, nem megfelelően differenciált központrendszer.
Tervi javaslat:	A központi helyek fejlesztésénél a funkcionális vegyesség és környezeti minőség ki kell, hogy egészítse a kedvező elérhetőséget. Vonzó és marasztaló központokra van szükség a társadalmi találkozások élettel teli színterein – beleértve ebbe az épített környezet minden elemét, a közterületekkel együtt.
javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Irracionális térbeli rend és funkcionális komplexitás hiánya. Az elhanyagolt városrészekben a környezetterhelés növekedése. Az egyéni közlekedés növekedése miatti többlet-terhelés.
<i>társadalmi</i>	A növekvő ingázás miatt romlik az életminőség. Szlömösödés. <i>Gyengülő társadalmi kapcsolatok, gyengülő települési identitás.</i>
<i>gazdasági</i>	A gazdasági tevékenységek térbeli szerkezetének nem megfelelő kialakulása. A gazdasági szereplők nem hatékony működésének (pl. helyi gazdaság, helyi piacok gyengülése). Aránytalanságok, kapacitás-kihasználatlanság a városüzemeltetésben, költségnövekedés. Kiüresedő, szegregálódó városi területek.
Környezeti konfliktus:	A barnamezős területek, felhagyott hulladéklerakók kármentesítése és rehabilitációja (rekultivációja) helyett jellemzően zöldmezős fejlesztések valósultak meg.
Tervi javaslat:	Barnamezős területek kármentesítése, rehabilitációja, funkcióváltása.
javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Egészséget veszélyeztető életkörülmények megmaradása: biológiailag aktív felületek csökkenése, fokozódó hőszigetelés, a talajszennyezések környezeti kockázatai fennmaradnak.
<i>társadalmi</i>	<i>A jelentős kihasználatlan barnamezős területek környékén romló</i>

	<i>közbiztonság, biztonságérzet. Az új területek közművesítése többlet-költségekkel jár.</i>
<i>gazdasági</i>	A város extenzív területhasznosítása költségnövekedéssel jár a városüzemeltetésben. Erősödik a város inkompakt jellege. A szomszédos ingatlanok használati és <i>piaci értéke csökken.</i>
Környezeti konfliktus:	A város forgalmasabb útvonalai mentén jelentős a légszennyezettség, a növekvő közúti forgalom erősödő zajszennyezést produkál.
Tervi javaslat:	Közösségi közlekedés és a környezetbarát közlekedési módok fejlesztése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Épített és természeti környezet leromlása; egészségkárosító, pszichés, mentális zavaró hatások.
<i>társadalmi</i>	Elvándorlás fokozódása. <i>A városi lakosság egészségügyi állapota romlik. A fokozódó forgalmi dugók időben mérhető és számszerűsíthető veszteséget okoznak.</i>
<i>gazdasági</i>	Funkcionális kiüresedés az üzleti, kereskedelmi szempontból frekvenciált helyeken. Csökkenő gazdasági aktivitás, <i>visszaeső idegenforgalom, csökkenő bevételek, kevesebb munkahely. Növekvő egészségügyi kiadások.</i>
Környezeti konfliktus:	A belső városrészekben jelentős mértékű a hőszigetelés, a zöldfelületi intenzitás csökkenő tendenciát mutat az elmúlt időszakban.
Tervi javaslat:	Biológiailag aktív felületek növelése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Tovább fokozódó hőszigetelés. <i>Romló légszennyezettség, növekvő szálló por koncentráció. Városi élővilág diverzifikáltsága és a biológiai aktivitás csökken.</i>
<i>társadalmi</i>	A város (terület) népességmegtartó ereje csökken. <i>A város lakosságának egészségi állapota romlik.</i>
<i>gazdasági</i>	Növekvő energiafelhasználás, ingatlanok használati és piaci értékének csökkenése, kiköltözés, és ezzel hatékonyság csökkenés a városműködtetés fenntartásában. <i>A város idegenforgalmi vonzereje csökken. A szabadterei vendéglátó helyek forgalma csökken.</i>
Környezeti konfliktus:	Beépített területek „zöldmezős” terjeszkedése a jelentős belső tartalékok ellenére.
Tervi javaslat:	A város- és területfejlesztés célterületeit a barnamezős területek kell, hogy képezzék. Új zöldmezős fejlesztések ugyanis kizárólag új infrastruktúra építésével és ennek üzemeltetésével valósíthatók meg fel-emésztve a levegőminőség és klíma szempontjából egyre értékesebb szabadterületeket.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	

<i>környezeti</i>	A város szétterülése csökkenti a természeti környezet nagyságát, pufferképességét, biológiai és táji sokszínűségét, aktivitását. Növeli a beépítést, a mesterséges elemeket, utazási szükségleteket. Rontja a város klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képességeit.
	A rendelkezésre álló közmű- és közlekedési tartalékok továbbra sem kerülnek hatékonyon felhasználásra.
<i>társadalmi</i>	Egyre több, szolgáltatásokkal nem megfelelő mértékben ellátott terület alakul ki, ami csökkenti a városrész használhatóságát, élhetőségét. Agglomerációs-jellegű életmód-konfliktusok növekedése.
<i>gazdasági</i>	Növekvő költségek a háztartások, intézmények, gazdasági szervezetek költségvetésében, városüzemeltetés drágulása, csökkenő arányú fejlesztések.

Környezeti konfliktus:	A szélsőséges időjárási események gyakoriságának növekedése
Tervi javaslat:	Árvízvédelem, biológiailag aktív felületek növelése, csapadékkezelés (megtartás, elvezetés) korszerűsítése.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Természeti katasztrófák (árvizek, hőség, intenzív viharok).
<i>társadalmi</i>	Kitettség és az ehhez kapcsolódó félelemérzet fokozódása.
<i>gazdasági</i>	A hőség miatti szükséges <i>hűtés növekvő energiafelhasználással</i> és ezért jelentős többletteleherrel jár. A tározott csapadékvizek hiányában a száraz időszakokban a növekvő vízhálózati fogyasztás korlátozásokhoz vezethet. Káresemények helyreállítási költségei. A lakó- és üzleti funkciójú ingatlanok fenntartási költségnövekedése miatt romló élhetőség és üzleti környezet. A várost elhagyók számának növekedése, szűkülő vásárlóerő, csökkenő beruházások.

Környezeti konfliktus:	Az egy főre jutó zöld- és erdőterületek nagysága elmarad a nemzetközi ajánlástól. A zöldterületek mind minőségi, mind területi megoszlás tekintetében jelentős egyenlőtlenségeket is mutatnak.
Tervi javaslat:	Új zöldterületek létesítése az ellátatlan területeken, a meglévő zöldterületek, városi terek rehabilitációja.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A túl- vagy alulhasználat miatt a zöld- és egyéb közterületek állapota tovább romlik. A zöldfelületek nagysága a beépítések miatt csökken.
<i>társadalmi</i>	Elvándorlás fokozódása. <i>A városi lakosság egészségi állapota romlik.</i>
<i>gazdasági</i>	Az elvándorlás miatt csökkenő népesség és vásárlóerő, aránytalanságok fokozódása a szolgáltatások terítettségében. <i>Visszaeső idegenforgalmi kereslet.</i>

Környezeti konfliktus:	A főváros energiaellátása szénhidrogén alapú, a megújuló energiaforrásból előállított energia a fővárosra vonatkoztatva alacsony mértékű.
------------------------	--

Tervi javaslat:	Megújuló energiaforrások alkalmazása, energiahatékonysági célú beruházások támogatása.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Üvegházhatású gázok kibocsátásának további növekedése, légszennyezés, üvegházhatás fokozódása.
<i>társadalmi</i>	Növekvő lakhatási (rezsi) költségek. <i>A városi lakosság egészségi állapota romlik, a légúti megbetegedések száma növekszik.</i>
<i>gazdasági</i>	A növekvő ingatlanhasználati költségek rontják a lakhatóságot és az üzleti, vállalkozói lehetőségeket. <i>Az egyoldalú energiaellátás fokozza az energetikai és így a gazdasági kiszolgáltatottságot, rontja a versenyképességet.</i>

Környezeti konfliktus:	Az újrahasznosított hulladék aránya elmarad a Nemzeti Környezetvédelmi Programban, illetve az Országos Hulladékgazdálkodási Tervben megcélzott újrahasznosítási aránytól.
------------------------	--

Tervi javaslat:	A hulladék újrahasznosítási arányának növelése. A háttér-infrastruktúra fejlesztésének támogatása. Szemlélet-formálás.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A hulladék lerakása növekvő környezeti terhelést jelent.
<i>társadalmi</i>	A hulladékhasznosítási minták nem sajátítódnak el gyermekkorban, ami rossz beidegződésekhez vezet.
<i>gazdasági</i>	A háztartások, intézmények, gazdasági szervezetek költségei perspektivikusan növekednek, ezzel csökkennek a bevételek, fejlesztési források. A lerakási költségek megemelkednek a növekvő térségi lakossági ellenállás miatt.

Környezeti konfliktus:	A Duna adottságainak nem megfelelő kiaknázása
------------------------	--

Tervi javaslat:	A város és a Duna kiegyensúlyozott kapcsolatának megteremtése a partközeli funkcióváltások révén.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	A Duna mind hajózási, mind rekreációs szempontból alulhasznosított marad. A Duna-part meglévő természetközeli, ökológiai állapotának romlása.
<i>társadalmi</i>	A Duna használata továbbra sem válik a mindennapi élet szerves részévé, a közösségi használat elmarad.
<i>gazdasági</i>	A Duna mind hajózási, mind rekreációs és turisztikai szempontból alulhasznosított marad. Bevételnövelési esélyek megragadásának elmaradása. Saját városi fejlesztési források felhalmozási lehetőségének elmulasztása.

Környezeti konfliktus:	A város ¼-e igen alacsony intenzitással beépített, nehezen fenntartható
------------------------	--

	szerkezet.
Tervi javaslat:	Hatékony, kompakt városszerkezet: Új fejlesztések esetén hathatósabb intenzitásra kell törekedni. A város sűrűségének spontán alakulása helyett a gazdaságos és hatékony ellátás tervezhetősége érdekében a sűrűség maximalizálása mellett – az új beépítésű területeken – a fenntarthatósághoz szükséges legkisebb mértéket is meg kell határozni.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	Fajlagosan több természeti erőforrás, több terület igénybevétele. <i>Növekvő energiafelhasználás.</i>
<i>társadalmi</i>	A humán szolgáltatások nehezen érhetőek el. Az alvóvárosi jellemzők erősödnek, ingázás növekszik.
<i>gazdasági</i>	Magas városüzemeltetési költségek, gazdaságtalan (inkompakt) városhasználat.
Környezeti konfliktus:	Területhasználatból származó szomszédsági konfliktusok.
Tervi javaslat:	Budapest szerkezetét a fenntartható környezet alapelveinek megfelelően és a zavaró egymásmellettségek, konfliktusforrások kiiktatásával, de legalább azok mérséklésével kell alakítani.
Javaslat meg nem valósulásának hatásai:	
<i>környezeti</i>	_Környezeti minőséget lerontó, ökológiai kapcsolatokat akadályozó szomszédsági viszonyok.
<i>társadalmi</i>	Lakossági elégedetlenség. Romló közbiztonság. <i>Közösségi kapcsolatok gyengülése. Gyengülő települési identitás</i>
<i>gazdasági</i>	A közös lehetőségek megragadása helyett gazdasági mozgástér szűkülése. A gazdasági esélyek kölcsönös rontása.

2.7. A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés

A Fővárosi területfejlesztési program célrendszere alapvetően olyan célokat és azok elérését támogató prioritásokat, intézkedéseket fogalmaz meg, amelyeknek nincs káros hatása a környezetre, társadalomra és gazdaságra. A tervezett beavatkozások kifejezetten az élehető, fenntartható, egészséges városi környezet megteremtésére irányulnak, alapvető szemléletük a környezettudatos, a fenntartási költségeket minimalizáló, a befogadó, kiegyensúlyozott társadalom feltételeinek biztosítása.

A program tartalmaz olyan elemeket, melyek jellegüknél fogva felvetik a környezet növekvő terhelésének lehetőségét. Ilyen például a közúti közlekedés fejlesztése, mely vezethet bizonyos területeken a forgalom növekedéséhez, ezáltal a környezetszennyezés emelkedéséhez. A FŐTEP azonban ezen beavatkozásokra olyan területeken, olyan feltételrendszer mellett tesz javaslatot, melynek a természetes környezetre gyakorolt előnyei egyes fő közlekedési útvonalak áteresztő képességének növelése, ezáltal a kialakuló dugók mérséklődése, haránt irányú közlekedési kapcsolatok fejlesztése, ezáltal az elérési idők csökkentése, az alternatív közlekedési módok (tömegközlekedés, kerékpáros közlekedés, vízi közlekedés) összehangolt fejlesztése révén összességében jelentősen meghaladják azok környezeti terhelésre kimutatható hátrányait.

10. táblázat: A terv céljainak megvalósulása miatti környezetterhelés

Prioritás	1. prioritás - Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért		
intézkedés	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A foglalkoztatottság növelése, a termelékenység javulása, ezáltal a kibocsátás növekedése előidézheti a környezeti terhelés növekedését.	-	A tudásintenzív, innovatív gazdasági tevékenységek nem tudják kellően kifejteni pozitív hatásukat a gazdaságra, mivel az elhúzódozó gazdasági krízis korlátozhatja a gazdasági szereplők fejlesztési és kockázatt vállaló hajlandóságát.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	A fejlesztések támogatása során elsődlegesen a szolgáltató jellegű, innovatív, magas hozzáadott értékű területekre szükséges koncentrálni, melyek nagymértékben javítják a jövedelemtermelő képességet, azonban ezzel párhuzamosan hozzájárulnak a környezeti terhelés csökkentéséhez.	-	A gazdasági ágazatok, tevékenységek és a területi elhelyezkedések közötti hálózatosodás folyamatos biztosítása, a folyamat kontrollja.
intézkedés	1.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (BTFK 2.2)		

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-

intézkedés 1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (BTFK 2.3)

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	Turisztikai látványosságok környezetének túlterhelése.	A turisták növekvő száma miatt a lakóhelyi konfliktusok kiéleződnek – egyes városrészek élhetősége csökken.	A turisztikai helyszínek, szolgáltatások, termékek túlzott kihasználása, értékesítése, az értékőrzés, karbantartás, felújítás elmaradása.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	A látogatások célterületeinek felkészítése a nagy turistaforgalomra. Rehabilitáció, a belső területek megfelelő közterületi kialakítása. A turisztikailag használt területek kiterjesztése.	Egyedi turisztikai fejlesztés, közösségi bevonással. A kiszolgáló infrastruktúra arányos kiépítése (pl. parkolás megoldása).	A turisztikai látványosságok környezeti túlterhelésének elkerülése érdekében indikátorok kidolgozása és használata szükséges.

intézkedés 1.4 Várostérségi együttműködés (BTFK 3)

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-

prioritás 2. prioritás - Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért

intézkedés 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város (BTFK 5.1; 5.4)

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	Az átalakítások miatti népmozgás, illetve a lezárások feszültséget generálnak.	-

<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	Az érintettek megfelelő tájékoztatásával a negatív hatások kezelhetők.	-
<i>intézkedés</i>	2.2. Barnamezős területek funkcióváltása (BTFK 5.2)		
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	<i>környezeti</i> -	<i>társadalmi</i> -	<i>gazdasági</i> Korlátozó típusú eszközök esetleges alkalmazása esetén egyes beruházók a fővárosi helyett, más külső helyszínt választanak.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	Preferenciát biztosító eszközök alkalmazásával a probléma kezelhető.
<i>intézkedés</i>	2.3. Differenciált központrendszer létrehozása (BTFK 5.3)		
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	<i>környezeti</i> Egyes alközpontokban a forgalom-növekedés miatt megnőhet a környezetterhelés.	<i>társadalmi</i> -	<i>gazdasági</i>
<i>káros hatások ellentételezése</i>	A közösségi közlekedési elérés biztosításával, és közlekedésszervezéssel orvosolható.	-	-
<i>intézkedés</i>	2.4. Értékvédelem – értékteremtés (BTFK 5.5)		
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	<i>környezeti</i> -	<i>társadalmi</i> -	<i>gazdasági</i> -
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-
<i>intézkedés</i>	2.5. A lakásállomány optimalizálása (BTFK 9.1)		
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	<i>környezeti</i> -	<i>társadalmi</i> A bérlakások fejlesztése azok szomszédságában konfliktusokat generálhat.	<i>gazdasági</i> -

<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	A lakásállomány megfelelő kialakításával, és a beköltözők átgondolt kiválasztásával a feszültségek csökkenthetők.	-
<i>prioritás</i>	3. prioritás- Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért		
<i>intézkedés</i>	3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (BTFK 6.1, 6.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-
<i>intézkedés</i>	3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése (BVFK 6.3)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	Az alternatív, elkerülő útvonalak mentén a zaj- és légszennyezés növekszik.	Lakosság elvándorlása.	A belváros elérhetőségének korlátozottsága miatt csökkenő érdeklődés mutatkozik a lakhatásban, gazdasági hasznosításban, befektetésben.
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Optimális terület-használat kialakítása az elkerülő, alternatív útvonalak mentén (zaj- és légszennyezés-érzékeny funkciók mellőzése), illetve zajvédelmi beruházások megvalósítása.	Magas szintű szolgáltatások biztosítása (közösségi közlekedés, ellátás)	A belváros kényelmes elérhetőségének biztosítása, autóközlekedést nem igénylő, de vonzó funkciók megtelepedésének elősegítése. Piacfigyelés, monitoring tevékenység, korrekciók.
<i>intézkedés</i>	3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (BVFK 6.4)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A hulladékhasznosító erőmű által növekedhet szennyező-anyag kibocsátás.	Egy új hulladék-hasznosító és iszapégető erőmű megépítése lakossági ellenállást válthat ki.	-

<i>káros hatások ellentételezése</i>	A hozzáférhető legjobb technológiák alkalmazása a kibocsátást elhanyagolható mértékűvé csökkenti.	A lakosság megfelelő tájékoztatásával a probléma csökkenhető.	-
<i>intézkedés</i>	3.4. Korszerű vízgazdálkodás (BTFK 6.5)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A hiányzó árvízvédelmi műtárgyak kiépítése, a kisvízfolyások rendezése értékes vegetációt érinthet.	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Megfelelő nyomvonal megválasztása az árvízvédelmi műtárgyak létesítésekor, ökológiai és rekreációs szempontokat figyelembe kell venni a vízfolyások rendezésekor.	-	-
<i>intézkedés</i>	3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem (BTFK 6.6)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-
<i>prioritás</i>	4. prioritás- Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában		
<i>intézkedés</i>	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (BTFK 7.1)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A javuló közlekedési kapcsolatok miatt emelkedő forgalom megnöveli a környezeti terhelést.	Lakossági elégedetlenség, részben a felújítási munkák miatt.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Környezetkímélőbb közlekedési módok preferálása, kisebb károsító hatást kifejtő járművek alkalmazása.	Lakosság időben történő tájékoztatása, és bevonása a tervezésbe.	-
<i>intézkedés</i>	4.2. Térségi közlekedés fejlesztése (BTFK 7.2)		
	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>

<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A javuló közlekedés miatt emelkedő forgalom megnöveli a környezeti terhelést.	A javuló közlekedés miatt szuburbanizációs folyamatok újraerősödhetnek.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Környezetkímélőbb közlekedési módok preferálása, kisebb károsító hatást kifejtő járművek alkalmazása.	A főváros épített és természeti környezetének kiemelt fejlesztése a szuburbanizációs folyamatok újjáéledésének elkerülésére.	-

intézkedés 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (BTFK 7.3)

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	Az előnyben részesítés miatt konfliktusok az egyéni közlekedést preferálókkal.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	A közösségi közlekedési beruházások alaposan átgondolt bevezetése.	-

intézkedés 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (BTFK 7.4)

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	A közúthálózat bővítése miatt átrendeződő forgalom hatására egyes útvonalakon növekszik a környezeti terhelés (más útvonalakon viszont csökken).	Lakossági elégedetlenség.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	Környezetvédelmi létesítmények (pl. zajárnyékoló fal, védő zöldsáv) alkalmazása, az érintett területeken az optimális területhasználat kialakítása.	Lakosság időben történő bevonása a tervezésbe.	-

<i>prioritás</i>	5. prioritás- Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért		
------------------	---	--	--

<i>intézkedés</i>	5.1. Befogadó és támogató társadalom (BTFK 8.1)		
	5.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása (BTFK 8.2)		

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	A 3. országból érkező bevándorlás tömegessé válása esetén növekedhet az idegenellenesség. „Járulék-vadászat” felerősödése.	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	Anti-dizkriminációs, és az integrációt erősítő programok elindítása.	-

<i>intézkedés</i>	5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása (BTFK 8.3)		
-------------------	--	--	--

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-

<i>intézkedés</i>	5.4. A kulturális kínálat bővítése (BTFK 8.4)		
-------------------	--	--	--

	<i>környezeti</i>	<i>társadalmi</i>	<i>gazdasági</i>
<i>megvalósulásának negatív hatásai</i>	-	-	-
<i>káros hatások ellentételezése</i>	-	-	-

3. Javaslát környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú intézkedésre

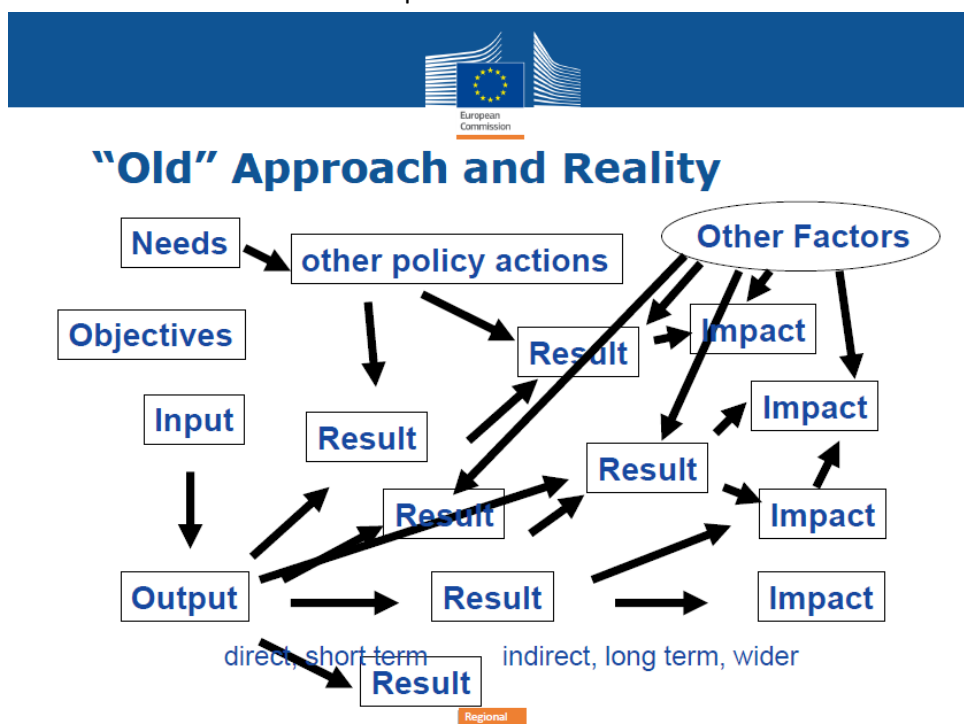
3.1. A terv érvényesülése során fellépő, környezetre és az emberi egészségre, valamint a társadalomra és a gazdaságra káros hatások elkerülésére, csökkentésére vagy ellentételezésére vonatkozó javaslatok és egyéb intézkedések

A stratégia céljainak **megvalósulása jelentős** környezeti, társadalmi és gazdasági **előnyökkel jár**, a **megvalósítás nélküli esethez képest**. A megvalósítás csak néhány esetben eredményez járulékosan káros hatást is, amelyek megfelelő mértékben ellentételezhetők, mérsékelhetők.

Rögzíteni szükséges azt is, hogy a rendelkezésre álló források korlátozottsága miatt a fővárosi területfejlesztés program sem tudja maradéktalanul megoldani a feltárt problémák mindegyikét, így ez is azt húzza alá, hogy nagyobb kockázatai vannak a fejlesztések elmaradásának és a terv részleges megvalósulásának, mint a maradéktalan végrehajtásának.

Mérlegelendő az is, hogy a megvalósítás eredményei és hatásai sem függvényszerűen következnek a befektetett forrásokból, az eredmények és hatások bekövetkezésében számos – a fővárosi területfejlesztési stratégián túlmutató – tényezőnek szerepe lehet (lásd 1. sz. ábra). Ilyenek például a makro-gazdasági környezet, az adózási szabályok átalakulása, a vállalkozások általános biztonságérzetének alakulása („befektetői klíma”), vagy a világ-gazdasági konjunktúra ciklusok hatása. A jelen fejezetben csak a legfontosabb, egyértelműen azonosítható hatásokat tudtuk figyelembe venni.

1. ábra- A hatások és célok kapcsolata

Forrás: New approach to indicators and evaluation, 2014-20. Európai Bizottság. 2013. 09. 25.

Az alábbiakban egy átfogó elemzésben összegezzük a fontosabb lehetséges káros hatásokat a három tárgyalandó tématerület (gazdaság, társadalom, környezet) szerinti bontásban.

A stratégia érvényesülése esetén jelentkező káros **környezeti hatásokat** – mindettől függetlenül – minimalizálni kell. Ezeket részletesen az előző 2.6-os és 2.7-es fejezetben elemeztük ki konfliktus területek, illetve intézkedések szerinti bontásban, így itt nem ismételjük meg a bemutatásukat.

A megvalósítás módjának és helyének helyes megválasztásával a negatív **környezeti** hatások jelentős mértékben csökkenthetők. A jelentős környezeti hatással járó létesítményeknél a környezeti hatásvizsgálatról és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. Kormányrendelet szerint lefolytatott hatásvizsgálat keretében részletezni kell az egészségkárosodás elkerülésének, mérséklésének, az egészségi kockázat elfogadható mértékűre való csökkentésének lehetőségeit. Ilyen esetekben szükség lehet járulékos környezetvédelmi beavatkozásokra (pl. zajárnyékoló létesítmény az új közlekedési infrastruktúra létesítmények kialakításánál).

Emellett a területfejlesztési program operatív munkarészában tervezett infrastrukturális fejlesztéseknél meg kell követelni a környezettudatosságot, azaz a környezetbarát, a takarékos, a kibocsátásokat mérséklő technológiák, megoldások alkalmazását. Ennek részletes kidolgozása a projektdokumentációk (engedélyezési tervek, megvalósíthatósági tanulmányok) és a pályázati kiírások feladata lesz.

A stratégiai célok között szerepel a befogadó, támogató, aktív társadalom létrehozása. Az operatív munkarészben meghatározott fejlesztési prioritások egyértelműen a pozitív **társadalmi** folyamatok elindítását eredményezik. A településfejlesztési célkitűzések keretében tervezett lakásállomány optimalizálás, a környezeti fejlesztések a zöldfelületek megőrzésén, a korszerű hulladék és vízgazdálkodáson keresztül, a közlekedés fejlesztése mind a lakosság egészségi állapotának megőrzésére, fejlesztésére is törekszik. A humán szolgáltatások optimalizálásának is fő célja a társadalmi problémák mérséklése.

A társadalom szempontjából releváns negatív hatások kivédését a beavatkozások előtti helyzetfelméréssel és a beavatkozások ennek megfelelő tervezésével, illetve a beavatkozások következményeinek monitorozásával, és a változásokra közvetlenül reagáló lépésekkel lehet elkerülni. Mivel a társadalmi mozgások szoros kölcsönhatásban vannak a természeti és gazdasági beavatkozásokkal, ezért a beavatkozásokat komplexen és a főváros és térsége kontextusában kell vizsgálni.

A **gazdasági** folyamatok környezetre, társadalomra gyakorolt káros vagy kockázatos hatásainak megelőzése, ill. kivédése folyamatos monitoring tevékenységet (felmérést, elemzést, értékelést) igényel. A monitoring tevékenységet független intézményre szükséges bízni, önálló költségvetéssel, munkaerő-állománnyal, eszközparkkal. Az intézmény folyamatosan végezze a monitoringozást, egy projektek indításakor jelezze a figyelembeveendő szempontokat. A kezelési módok kidolgozásába be kell vonni az érintetteket, a környezeti és humán értékeket fókuszba állító, de érdekalapon egyeztetett eljárásrend létrehozása érdekében, hogy minél konfliktus-mentesebb, ezzel tartósabb legyen a kármeelőzés, ill. -mentesítés. A védendő környezeti és társadalmi értékeket meg kell nevezni és javasolt az értékük, fontosságuk szerinti kategorizálás.

A gazdasági projektek kiválasztása, elindítása során hatástanulmányt kell készíteni a környezetre és társadalomra gyakorolt várható gazdasági hatásokról. A hatástanulmányok elkészítését rá kell terhelni a beruházásra, melyek a lehetséges kárrendezési feltételeket is tartalmazzák, így érdekelték a minél környezetbarátabb, humán értékeket óvó megvalósításra, a monitoringozás szempontjainak messzemenő figyelembevételére.

3.2. Javaslat olyan környezeti, társadalmi és gazdasági szempontú előírásokra, feltételekre, amelyeket a terv által befolyásolt más terveknél figyelembe kell venni

A területfejlesztési program (és kapcsolódó operatív programok) által befolyásolt más tervek általában

- a megyei területrendezési terv,
- a területileg érintett településrendezési eszközök,
- településfejlesztési koncepciók,
- az integrált fejlesztési stratégiák.

Budapest esetében a területfejlesztési stratégiai és operatív programban szereplő tervezési terület megegyezik a településfejlesztési koncepcióéval (Budapest 2030, VFK), az integrált településfejlesztési stratégiáéval (ITS), és a településszerkezeti tervével (TSZT). Az ITS-nek azonban hangsúlyosan figyelembe kell vennie a szomszédos települések fejlesztési igényeit és elképzeléseit.

Az említett tervek jelentős mértékben befolyásolni tudják a kerületek koncepcióit és településrendezési eszközeit, így – összhang megléte esetén – a területfejlesztési programnak közvetett hatása lehet ezekre a dokumentumokra.

Pest megyei területfejlesztési koncepció

A fővárosi területfejlesztési program a szomszédos területi egységre, így a Pest megyei területfejlesztési koncepcióra és programra is hatással van. Az illeszkedésüket a 2.2-es fejezetben vizsgáltuk részletesen. A jogszabályok mindkét fél számára az összehangolást írják elő, azonban teljes-körű megfeleltetést nem várnak el, mint teszik azt a magasabb szintű tervek esetében.

A hatások vizsgálata során, elsősorban az infrastruktúra fejlesztés területén lehet a fővárosi programnak hatása a megyei tervekre:

- közösségi közlekedés (főleg az elővárosi vonalak), P+R parkolók kiépítése;
- hulladék-gazdálkodás;
- ivóvíz-ellátás, csapadékvíz-elvezetés.

Vannak olyan gazdasági vonatkozások, amelyek esetében az összhang megteremtése a feladat, például a logisztikai központok, vagy a ferihegyi gazdasági övezet vonatkozásában. Összehangolást igényel a rekreációs lehetőségek bővítése, illetve az ebből fakadó konfliktusok (fejlesztési lehetőségek korlátozása) közös kezelése. A fejlesztések – érdekközösségen alapuló – közös célterülete lehet továbbá a Dunamente, vagy a hegyvidéki zóna jobb bekapcsolása a város és az agglomeráció életébe.

Városfejlesztési koncepció

Budapest 2030 – Hosszútávú városfejlesztési koncepció (VFK) célrendszere megfelel a vizsgált BTFK javaslatában foglaltaknak, a koncepciók közel párhuzamosan készültek. A célrendszerük különbsége abból adódik, hogy a területfejlesztési koncepció stratégiai céljainak időtávja rövidebb (2020-ra szól), mint a városfejlesztésé, ami 2030-ra fogalmazza meg az elérni kívánt célokat.

A városfejlesztési koncepciót a Fővárosi Közgyűlés 2013. április 24-én elfogadta, ami alapját képezte a mind a területfejlesztési koncepciónak, mind a programnak.

Integrált Településfejlesztési Stratégia

A főváros jelenleg készülő, 2014-2020 közötti időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (ITS) a BTFK és a területfejlesztési program célrendszerének megfelelő, abba beleilleszthető projekteket kell végrehajtani. A készülő ITS beavatkozási területeket (ún. akcióterületeket) azonosít, és ezek fejlesztésére dolgoz ki konkrét projekteket, míg a területfejlesztési program inkább ágazati és forrás-

adszorpciók szempontból határozza meg a beavatkozási területeket. Az operatív programok és az ITS által kijelölt projektek mind 2014 és 2020 közötti időszakokra kell, hogy vonatkozzanak.

A településszerkezeti terv

A fővárosban 2005 óta hatályban lévő településszerkezeti terv (TSZT) megújítása jelenleg folyamatban van. A készülő településszerkezeti terv az épített és természeti környezet vonatkozásában műszaki és térbeli rendszerbe foglalja a VFK és a BTFK által meghatározott cél-, és feladatrendszert, ezáltal a területfejlesztési programmal is összhangban van.

A területfejlesztési koncepció megfogalmaz a térhasználatra és térbeli rendjére vonatkozó konkrét elvárásokat, melyek szem előtt tartása és befogadása a készülő szerkezeti tervben és a hozzá kapcsolódó rendezési szabályzatban szükséges.

A koncepcióban meghatározott célok alapján a kiegyensúlyozott térbeli rend megteremtése érdekében a terület-felhasználás felhasználás és a településszerkezet alakításának az alapelvei az alábbiak:

- a klíma javulása, a rekreációs területek bővülése érdekében a zöldterületek, erdők arányának növekedése;
- a szabadterületek rovására történő, korábban meghatározott zöldmezős fejlesztések területi nagysága nem nő;
- a földterületekkel takarékosan gazdálkodó szemlélettel a város indokolatlanul nem terjeszkedik;
- az új beépítések során a vegyes használat preferált, a lakóterületek esetében a megfelelő alapellátás mindenütt biztosítandó;
- a területi egyensúly a környezetnek megfelelő, területileg differenciált sűrűséggel válik biztosíthatóvá;
- a jelentős kiterjedésű, használaton kívüli barnamezős területek – a „zöldmezős” fejlesztésekhez képest történő – preferálása;
- a Duna-part mentén a partszakaszok és a városi háttérterületek kapcsolata biztosításra kerül, a part jelentős hosszban a főváros gyalogos- és kerékpáros rendszerének részévé, egyben rekreációs területévé válik;
- differenciált központrendszer kialakítása, ami a közösségi közlekedéssel való ellátottságnak megfelelően működő városszerkezetet eredményez;
- a városközpont Duna és a városi főutak mentén terjeszkedik, a mellékközpontok rendszerének kijelölése révén a belső zóna tehermentesül;
- a kötöttpályás közösségi közlekedési elemek mentén kerülnek kijelölésre a jelentős nagyságrendű fejlesztési területek;
- a közlekedési rendszer hálózati hiányosságainak megszüntetése;
- a gazdasági szerepkörhöz szükséges sokrétű területi kínálat érdekében differenciált munkahelyi területek kijelölése;
- turisztikai fogadóképesség infrastrukturális feltételeinek biztosítása;
- a lakáskínálat rugalmas követésére alkalmas területbiztosítás.

A településszerkezeti terv készítésénél figyelembe kell venni a területfejlesztési programban definiált célokkal összhangban megvalósuló, közműekkel és fenntartható energiagazdálkodással összefüggő, településszerkezetet meghatározó fejlesztések helyigényét. A célrendszerének megvalósulása érdekében a településszerkezeti tervben megújuló energiaforrások hasznosításának céljára szolgáló területet kell kijelölni.

Budapest kétszintű önkormányzati rendszerének következtében az FRSZ hivatott biztosítani a város két eltérő kompetencia szintjének településrendezési kapcsolódását, az egymást szervesen kiegészítő fejlesztésekre és működtetésre törekedve.

Kerületfejlesztési koncepciók, KVSZ-ek

A kerületi településfejlesztési koncepcióknak a főváros (településfejlesztési és területfejlesztési) koncepciójával, ezáltal a területfejlesztési programmal egy irányba kell mutatniuk, azzal nem lehetnek ellentmondásban (lásd területfejlesztési törvény 19/A. §.). A kerületi településfejlesztési koncepciókban meg kell határozni a területfejlesztési koncepciókban megfogalmazott célok megvalósulásának, kerületi szinten tervezhető beavatkozási területeit.

A kerületi önkormányzatok hatékonyabb eszközökkel rendelkeznek az egyedi kisléptékű fejlesztések, beruházások megvalósítása szempontjából. Ilyenek például a kisebb léptékű zöldfelületi-zöldterületi fejlesztések, környezetvédelmi beruházások, játszótér-fejlesztések, vagy közbiztonsági beavatkozások. Az önkormányzati tulajdonú vagy kezelésű területeken a területfejlesztési koncepció céljaival összhangban mintaeértékű programokat, projekteket lehet végrehajtani:

- új (kerületi szinten meghatározó) zöldterületek, városi terek, sportterületek létesítése az ellátatlan területeken;
- a biológiai aktív felületek növelése (pl. erdőtelepítés, fasorok telepítése) a kerület kezelésében álló területeken.

A csapadékvíz-elvezetés elsősorban a kerületek feladata, főleg ott, ahol csak szennyvízcsatorna-hálózat épült ki. A vízvezetés helyett ösztönző rendszereket kell alkalmazni a csapadékvizek helyben tartására, valamint széles körű tájékoztatás szükséges az előnyökről, alkalmazható rendszerekről. A vizek visszatartásával egyúttal a felszíni vizek terhelése is csökken, melyek rendezése ily módon a vízállító kapacitás megoldódásával már csak a mederállapotra és jogi helyzetre korlátozódik.

Helyi szintű közlekedés fejlesztése területén szintén komoly lehetőségei vannak a kerületi önkormányzatoknak: például lakóterületek forgalomcsillapítása, gyalogos felületek növelése, akadálymentes közlekedés feltételeinek biztosítása, kerületi kerékpáros hálózat kialakítása és kerékpártárolók telepítése.

A kerületek építési szabályzataiban, **településszerkezeti terv** a fejlesztési koncepciókban és a fejlesztési programban a településszerkezeti tervben megfogalmazott célokkal ellentétes, vagy azok megvalósulását gátló tervi javaslatok nem szerepelhetnek. Olyan építési övezetek és beépítési paraméterek szükségesek, melyek

- az értékvédelmet helyezik előtérbe,
- a kompakt, vegyes használatot biztosítják,
- a barnamezős beruházásokat preferálják a zöldmezőssel szemben,
- helyet biztosítanak a differenciált központrendszernek,
- a környezettudatos beépítési módokat és kialakítást és az urbanisztikai hatékonyságot követelik meg,
- a távlati igényeket is biztosító közterületi rendszer (hálózati és keresztmetszeti kialakítás) számára szükséges területbiztosítás,
- biztosítják a zöldfelületi intenzitás (biológiailag aktív felületek) növekedését,
- megteremtik az egészséges környezeti feltételeket.

4. A rendelet részletes követelményeinek megfelelő tényező elemzés

4.1. A tervben szereplő javaslatok hatása a környezeti, társadalmi és gazdasági tényezőkre

A jelen fejezetben **átfogóan vizsgáljuk** meg a fővárosi területfejlesztési program megvalósulása, illetve az ott tervezett intézkedések meg nem valósulása esetén várható a környezeti, társadalmi és gazdasági **hatásokat**.

A terv hatása a termőföld mennyiségére

A termőföldek mennyiségének megőrzés kiemelten fontos a gazdaságfejlesztési és közlekedésfejlesztési intézkedések megvalósítása során. Törekedni kell a hatékony, kompakt városszerkezet kialakítására, tehát a barnamezős beruházások preferenciája szükséges. Fontos szempont hogy a termőföld nem megújuló energiaforrásaink egyike, emiatt a termőföldek csökkentése kiemelt és indokolt esetekben fordulhat csak elő. A metropolisz térség szempontjából nem elhanyagolható a városklimatológiai hatású termőterületek megtartása, főként a városi hősziget hatás mérséklése érdekében. Cél, hogy a területhasználat és az infrastruktúrák fejlesztése takarékosabb formát öltsön, az új területek igénybevétele helyett a már infrastruktúrával ellátott területek váljanak a fejlesztések célterületeivé.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a termőföld mennyisége lényeges mértékben nem változik. A meglévő, jó minőségű termőföldek az erdő-, illetve mezőgazdasági hasznosításra fenntarthatók.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a városi szétterülés folytatódik, a zöldmezős beruházások túlsúlyával. A város belső tartalékterületeinek beépítése helyett, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek kerülnek felszámolásra

A terv hatása a talaj minőségére

A talaj minőségére főként a területfoglalással járó intézkedések hatnak a legkedvezőtlenebbül, ilyenek például az infrastrukturális fejlesztések (benne a lakópark fejlesztések), a vállalkozásfejlesztés, a K+F egyes tevékenységei (pl. inkubátorházak). Zöldmezős beruházások esetén talajminőség változással, esetleges szennyeződéssel kell számolnunk (pl. ipari parkok bővítése, fejlesztése). Budapest területén az ipari szerkezetváltás következtében jelentős nagyságú és mennyiségű alulhasznosított ingatlan található, melyeken potenciális szennyező források találhatóak. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez, valamint az alulhasznosított ingatlanok újrahasznosításának egyik kulcseleme is.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a szennyeződések felszámolásra kerülnek, a barnamezős területek kármentesítése során a talaj szennyezettsége csökken.

A városszerkezetbe ékelődő, addig alulhasznosított tömbök bekapcsolódnak a város életébe, működő tőke megjelenhet ezeken a területeken.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a talajszennyezés továbbterjedése, talajvízszennyezés veszélye áll fenn. A barnamezős területek zárványként továbbra is megmaradnak a város szövetében, a befektetők továbbra is a zöldmezős beruházásokat részesítik előnybe, és az agglomerációs övezetben telepednek meg.

A terv hatása a földtani és ásványvagyonra

Magyarország második leghosszabb barlangja a Pálvölgyi cseppkőbarlang Budapest területén található (19 km). A jelenleg 2200 méter hosszban feltárt, fokozottan védett Szemlőhegyi barlang Budapest egyik legértékesebb természeti kincse. Több, tágas folyosóból áll, látványos formakincsű (Európában ritkaságnak számító borsókő-kiválások és gipszkristályok), ásványkiválásokkal gazdagon díszített, a túraútvonala mintegy 250 méter. A budapesti barlangrendszert az intézkedések közül leginkább az infrastruktúra fejlesztések, és természetvédelmi intézkedések érintik. A lakóterület bővülésével, beruházások számának emelkedésével többszörösen, nagy hatásterületre és nagy időtávra vizsgálva kell figyelembe venni természetre gyakorolt hatásokat.

Hasonlóképp érdemes figyelmet fordítani a korábbi bányászati tevékenység által érintett területekre (pl. Kőbánya). A tervezett fejlesztések alapvetően semlegesek a fővárosi földtani és ásványi vagyon szempontjából.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a barlangrendszer megóvásra kerül, annak turisztikai hasznosítás fenntartható módon bekövetkezik környezeti károsodás nélkül. A barlangrendszerre hatással bíró infrastruktúrafejlesztések nem valósulnak meg.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a barlangrendszer környezeti kárt szenvedhet, ásványi kincsei károsodnak, turisztikai attraktivitása csökken.

A terv hatása a levegő minőségére

Budapest közlekedése (gépjárműforgalma) jelentős és az év folyamán állandó környezetterhelő, és légszennyező forrást jelent. A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe, amelyek jelentős hányada a lakások fűtése eredményeképp jut a légkörbe. A károsanyag-kibocsátás az épületek energiahatékonyságát javító beruházások ösztönzésével is nagyban csökkenthető. A cél eléréséhez egyrészt az energiafelhasználás csökkentése, másrészt a megújuló energiaforrások részarányának növelése szükséges.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a légszennyezés csökken. A kis károsanyag-kibocsátású gépjármű-technológiák, környezetbarát közlekedési módok (pl. vasút, kerékpár) előnyben részesítése. A „housing” típusú az épületek energiahatékonyságának javításával a városi életminőség növekszik, a levegő káros anyag tartalma csökken, a városi szmog előfordulási gyakoriság csökken.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a negatív egészségügyi hatások, illetve a klímaváltozás hatásai erősödnek. Az átszellőzési sávok beépítése esetén a város légcseréjében változások következnek be, a légszennyező anyagok feldúsulnak. Hosszútávon a területhasználat optimalizálása, az érzékeny vagy zavaró funkciók áthelyezése nélkül a környezeti konfliktusok nem csökkennek.

A terv hatása a vízre (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)

Kiemelten fontos a főváros vonatkozásában a vízvédelem, komplex vízvédelmi intézkedések és a vízbázis védelem. A tekintélyes gyógyvízkészlet országos jelentőségű, megóvása és hosszú távú fenntartása kiemelten fontos. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Különösen a lakosság számára, fontos a mindenkor elérhető, jó minőségű ivóvíz, melyet az ivóvízhálózaton keresztül szerezhetnek be. A vízkészletekkel való tudatos gazdálkodás részben az ivóvízfogyasztás csökkentését, részben a csapadékvíz helyben tartását, az elvezetésének mérséklését és a hálózat tehermentesítését eredményezheti. Az árvízi védekezés az időjárási szélsőségek gyakoribbá válása miatt ismét egyre fontosabb feladattá válik.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a felszíni és felszín alatti vizek minőségében javulás következik be. A kisvízfolyások revitalizációja szintén kedvező irányban befolyásolja a szabadidő eltöltés lehetőségeit, emellett ökológiai szempontból és a zöldfelületi rendszer szempontjából kiemelkedően fontos. Budapest ivóvíz és szennyvíz közművesítése minőségében és lefedettségében is 100%-osan megoldottá válik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a keletkező szennyvíz teljes körű megtisztítása, egyes városrészi területek csatornázatlansága a talajvizek, kisvízfolyások és a Duna vízminőségét tovább rontja. Ökológiai és az élővilág szempontjából kedvezőtlen hatású folyamatok indulnak el, illetve a meglévők továbbra is fennállhatnak. A vízparti rekreációs lehetőségek kihasználatlanok maradnak.

A terv hatása a hulladékgyűjtés helyzetére

A Budapesten keletkező tetemes mennyiségű hulladék begyűjtése és ártalmatlanítása nagy teherként jelentkezik a város működtetésében, miközben a lerakás környezeti terhelése is számottevő. Az intézkedés célja a hulladékok keletkezésének megelőzése, illetve a keletkezett hulladékok minél nagyobb arányú felhasználása: újrahasználat, feldolgozást követő újrahasznosítás, vagy energetikai hasznosítás által. Gazdasági szempontból is lényeges, hogy a hulladéklerakókba minél kevesebb hulladék kerüljön, különösen a szerves és egyéb, jól hasznosítható anyagok tekintetében. További cél a potenciális szennyező-források felszámolása. A főváros közigazgatási területén jelenleg nem üzemel hulladéklerakó, de több bezárt lerakó rekultivációja időszerű.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a hulladékok keletkezésének megelőzése élvez prioritást és egyre kevesebb mennyiségű hulladék kerül a lerakókba. Az bezárt hulladéklerakók rekultiválásával használaton kívüli területek kerülnek vissza a városi élet körforgásába, környezeti terhelő hatásuk megszűnik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a környezet terhelése állandósul. A keletkező hulladékok lerakása növekszik, az energetikai hasznosítása elmarad. A felhagyott ipari területek, valamint az illegálisan lerakott hulladékok potenciálisan tovább veszélyeztetik a talajok és vizek minőségét, különösen az érzékeny karsztos és egyéb vízbázis-védelmi területeken.

A terv hatása a tájra (tájszerkezet, tájhasználat)

Budapest sajátos földrajzi fekvésének köszönhetően egyedülálló tájképi adottságokkal rendelkezik, ami jelentős vonzerőt kölcsönöz a városnak. A főváros egyik legfontosabb feladata a kiegyenlített városszerkezet, ami területtakarékos módon érhető el, a természeti környezet tiszteletben tartása mellett. Meg kell őrizni és fejleszteni kell a külső kerületeket tagoló, a városba ékszerűen benyúló szabadterületeket, a zöldsávok, zöldterületek és erdők, valamint a vízfolyások és mezőgazdasági területek rendszerét.

A javaslatok **megvalósulása** esetén szabadterületekkel megfelelően tagolt tájszerkezet alakul ki. A szabad területek kiválóan alkalmasak arra, hogy az urbanus beépítés egybefüggő hőszigetei közé ékelődve, azok kedvezőtlen klimatikus hatását „mérsékeljék”. A lakóterületek indokolatlan terjeszkedésének megállításával a hegyvidéki területek tájképi értékei megőrizhetők.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a feleslegesen szétterülő és pazarló területhasználat a szabadterületek beépülését eredményezik, a harmonikus tájszerkezet megbomlik. Ez károsan hat ökológiai kapcsolatokra, az átszellőzési viszonyokra, a településklimára is.

A terv hatása az épített környezetre

Meglévő védett elemek felújítása és hasznosítása, valamint új értékek létrehozása kiemelten támogatandó, mivel ez tarthatja meg a főváros egyedi karakterét, és ezáltal válik megőrizhetővé az egyes városrészek egyedi városkaraktere.

További városrészek komplex rehabilitálása révén bővíthető a vonzó környezetet kínáló helyszínek száma. A vendéglátás, a tradicionális kereskedelem további fejlődése újabb területek felfedezésére ösztönzi az ott lakót és a látogatót egyaránt, így elősegíti a város(rész) felértékelődését, mivel egy-egy városrészben népességcserét (dzsentifikáció) és üzleti célú befektetések megjelenését teheti lehetővé (épületek funkciócseréje).

A javaslatok **megvalósulása** esetén az épített értékeink továbbra is megmaradnak, a város új értékes elemekkel bővíthet. Az új fejlesztések, átalakítások a megőrzött épületállománnyal szerves egységet képezve alkotják a főváros szövetét. Megőrizhető és erősíthető a város egyedi karaktere, amely egyre szélesebb körben válik ismertté. Budapest az európai turizmus kiemelt helyszíne marad, egyre kedveltebb turisztikai és befektetés célterületté válhat.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén az értékes, védelemre méltó értékek pusztulása felgyorsulhat, egész tömbök, vagy városrészek szlömösödését indítva el. Nem várható az új és a régi közötti összhang fejlődése, ezáltal a város fokozatosan elveszti egyedi, vonzó, arculatát.

A terv hatása a kulturális örökségre (műemlékvédelem, régészet),

Budapest világhírű, rendkívül értékes épített öröksége meghatározó jelentőségű a város kulturális értékei között. A műemlékek már önmagukban is felkelthetik a látogatók érdeklődését, vonzzák a turistákat, ezért az épített örökség fokozottan védendő, azonban ezekhez a megfelelő – esetenként kulturális – funkciót is meg kell találni, hogy ne csak fenntartási költséget jelentsen a tulajdonos számára. A város kulturális intézményrendszerének fejlesztése révén kell elérni a kitűzött célt, hogy Budapest hosszú távon is a Kárpát-medencei térség kulturális központja maradjon. Az épített és szellemi örökség (kávéházi kultúra, zenei, színházi élet), a kulturális javak együttesen jelentik a legsajátosabb helyi vonzerőt.

A kulturális intézmények egyenlőtlen eloszlásban helyezkednek el a városban, a kiemelt intézmények a sokszínű belvárosi térségben sűrűsödnek. A Duna-part jelentős hosszúságú szakaszán sajátos hangulatú, különleges kínálatot nyújtó létesítmények helyezkednek el. Itt találjuk a város világhírű fürdőkulturáját megalapozó fürdők nagy részét is.

A várostérképen jelenleg is hangsúlyosan kirajzolódó kulturális tengelyek: a Budai várat a Városligettel összekötő Andrassy út, valamint az erre merőleges Duna mentén elhelyezkedő intézmények továbbfejlesztése. Kockázat, hogy az EU kohéziós politikája nem támogatja a kifejezetten kulturális örökségvédelmet célzó projektek megvalósítását, emiatt az örökségvédelmi épületek állagmegóvása alternatív forrasszerzést igényel.

A javaslatok **megvalósulása** esetén megvalósítható a történeti városi táj rehabilitációja, a történeti hangulatú városkép és az itt zajló kulturális rendezvények pozícionálják Budapestet a nemzetközi városversenyben.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén Budapest jelentősen veszít image-éből, ami negatív hatással lehet a kreatív tőke vonzására is, illetve gyengülnek a külföldi működő tőkevonzás ún. „szoft” tényezői.

A terv hatása az élővilágra (ökológiai hálózatra, védett természeti területekre, biodiverzitásra)

Budapesten a természeti területek sok esetben a rekreáció színterei is egyben, megőrzésük szempontjából további lényeges célkitűzés azok tehermentesítése. A terveken kijelölt, de még nem erdősített területeken erdőtelepítés megvalósítása, természetes folyamatokat követő erdőkezelés és erdőgazdálkodás elterjesztése szükséges. A vizes élőhelyek (kiemelten a Duna-mente és a kisvízfolyások) revitalizációja, fajmegőrzése fontos feladat.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a természeti értékek veszélyeztetettsége csökken, a természetvédelmi kezelés finanszírozási alapjainak újragondolása, a szabályozási háttér rendezése, a határos lakóterületi fejlesztések megfigyelése révén. A vízpartok ökológiai funkciójának javítása, a vízfolyások menti területek összehangolt ökológiai és rekreációs fejlesztése, valamint az erdőtelepítések hatására az ökológiai kapcsolatok erősödnek, a hiányzó kapcsolatok megteremtődnek.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a természeti értékek degradálódása következik be. A rekreációs igényeket kielégítő zöldfelületek biztosítása nélkül (új zöldfelületek létesítése, meglévő zöldfelületek fejlesztése, valamint funkciókínálatuk bővítése) a természeti területeken tapasztalható jelenlegi intenzív területhasználat nem mérsékelhető. A városi széttelepülés az ökológiai kapcsolatokat károsíthatja. A vízparti területek revitalizációjának elmaradása a biodiverzitást csökkenti.

4.2. A tervben szereplő javaslatok társadalmi szempontú elemzése

A terv hatása a népesség területi elhelyezkedésére (életmód, társadalmi mobilitás)

A város épületállományának leromlott fizikai, műszaki állapota, illetve az egyes városrészekon koncentrálódó társadalmi problémák felerősítik a társadalmi egyenlőtlenséget. A társadalmi reintegráció elmaradása a társadalom alsó rétegeinek talajvesztéséhez, leszakadásához, illetve a bizonytalanságtól való félelem erősödéséhez vezethet. Az utóbbi években erőfeszítések történtek bizonyos krízisterületek kezelésére, ám a társadalmi, fizikai leromlás folyamatait sikeresen, fenntarthatóan megállító, visszafordító programok még nem indultak.

A város akkor válhat befogadóvá, ha a leszakadó társadalmi csoportok mellett kiemelt figyelmet fordít az ország más, gyakran elmaradott térségeiből, vagy más országokból érkező betelepülőkre, és a nem városlakó városhasználókra (tanulók, dolgozók, szolgáltatási rendszert használók, látogatók). Számukra is egyenlő esélyű városhasználatot szükséges biztosítani a diszkrimináció megszüntetését célozva.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a főváros olyan multi-kulturális város lesz, ahol az idegenellenesség helyett a kultúrák és nemzetiségek egymás mellett élése egy sokszínű és izgalmas városi környezetet hoz létre. A szolgáltatások és programok csak tovább erősítik ezt az érzést, mely a turistákra is vonzó hatást gyakorol. A város területében megszűnnek a szegregált területek. A programok segítségével, és a szociális bérlakások számának növelésével a krízishelyzetbe került családoknak még a teljes eladósodás előtt segítséget lehet nyújtani. A hajléktalanok számára is kinyílik a visszaintegrálódás lehetősége.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén növekedni fog az idegenellenesség, és a diszkrimináció. A városban egyre több krízisterület válik szegregált területté. A leszakadó rétegeknek nem lesz esélyük arra, hogy krízishelyzeteikből kikerüljenek, növekedni fog a hajléktalanok és a társadalmi problémák száma.

A terv hatása a foglalkoztatásra

Budapesten a foglalkoztatási lehetőségek az országos átlagot meghaladóak, ezért a munkanélküliség mértéke hosszú távon is várhatóan annál alacsonyabb marad mint az országos átlag. A foglalkoztatás növelésében és egyensúlyban tartásában azonban alapvetően meghatározó a gazdaság helyzete, a munkaadók piaci lehetőségei. A foglalkoztatás alakulására (kivéve a szociális alapút) az önkormányzatnak közvetett – pl. elősegítő, orientáló, koordinatív – eszközei vannak. A gazdasági ösztönző tényezők mellett a humán erőforrás fejlesztésének is meghatározó szerepe van a foglalkoztatottság növelésében, a foglalkoztatottsági szint megtartásában. A munkaerő versenyképessége szempontjából kulcsfontosságú a munkaerő-piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás, melynek középpontjában a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll.

Az ESZA rendelettel összhangban kiemelt cél a korai iskolaelhagyás csökkentése, a köznevelés eredményességének és hatékonyságának növelése, felsőfokú képzettséggel rendelkezők arányának növelése, élethosszig tartó tanulás minőségének és az ahhoz való hozzáférés javítása, a gyakornoki munka és a fiatalok pályakezdésének elősegítése, intelligens szakosodás fokozása.

A foglalkoztatás gazdasági szempontú céljai, összefüggésben a fenntartható, érték- és tudásalapú gazdaságfejlesztéssel:

- rugalmas foglalkoztatási formák elterjesztése,
- térbeli mobilitás elősegítése,
- monitoring az oktatás és a munkaerő piaci igények összehangolása érdekében,
- tudásintenzív (K+F+I), IKT- és „zöld” technológiákhoz való hozzáférés biztosítása.

A javaslatok **megvalósulása** esetén növekszik a foglalkoztatás mennyiségi és minőségi értelemben, bővül a piacképes tudás és készség, az innováció. Ezáltal növekszik a hozzáadott érték, fejlődik a

méretgazdaságosság, az uniós, ill. a magvető pénzek hasznosítása, javul az innováció gazdaságba és a háztartásokba történő transzformálása.

Ezek eredményeként élénkül a gazdaság, bővülnek, növekednek a befektetések, a jövedelmek. Összességében javul az egyéni és a közjó közötti egyensúly (Nemzeti fenntartható Keretstratégia, az Új Széchenyi terv), ami a fenntarthatóság elvének egyik kritériuma.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a foglalkoztatottsági szint csökken, ami társadalmi és gazdasági konfliktusokkal jár. A munkanélküliség növekedésével növekednek a költségvetési terhek, csökkennek a gazdaságfejlesztésre fordítható közpénzek, az átlagos jövedelem színvonal stagnál/csökken.

A szűkülő foglalkoztatási szerkezet korlátozza a gazdaság mozgásterét, ezzel teljesítményét. Az innováció fejlődése egyre inkább külföldi érdekeltségű lesz, a kisebb hazai cégek leszakadnak, egyre több lesz a fennmaradásért küzdő vállalkozás. Budapest lemarad versenyképességben, egyre kevésbé tölti be a gazdaság motorja szerepét.

A terv hatása a szabadidő eltöltésre, a rekreáció területi feltételeire

A változó demográfiai arányok, a népesség fokozódó elöregedése, a gazdasági-társadalmi kihívások az életmód változásának szükségességét hozzák magukkal. Ennek egyik formája lehet az egészségmerőzés, az öngondoskodás és a szabadidő aktív eltöltése, amihez a városnak területi kínálatot kell teremtenie. A tömegsportolási lehetőségek bővítése érdekében kiemelt rekreációs helyszínek létrehozása elsősorban a cél a zöld területek károsodása, csökkenése nélkül

A javaslatok **megvalósulása** esetén hosszú távon csökkenhetnek a társadalombiztosítási rendszer és az egészségügyi ellátó hálózat terhei a tömegsport és az egészséges életmód szemlélet terjedésének köszönhetően. A versenysport fejlesztése a fiatalok aktív bevonását, motivációjának erősítését szolgálja. A rekreációs lehetőségek elérhetősége esetén általánosan is javulhat a lakosság közérzete, illetve a főváros megmaradhat vonzó befektetési célpontnak.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a lakosság egészségi állapotára tett kedvező hatások nem következnek be, amely hosszú távon a TB terhek további növekedéséhez és a rossz egészségi állapot fennmaradásához vezet. A közösségi életforma erősítésének fontos színterei nem alakulnak ki.

A terv hatása a népesség életminőségére és egészségi állapotára, szociális helyzetére

Budapest sajátos földrajzi fekvésének köszönhetően egyedülálló tájképi adottságokkal rendelkezik, ami jelentős vonzerőt kölcsönöz a városnak. A városban élő lakosság életminőségét alapvetően meghatározza a környezet minősége, ezért a biológiailag aktív felületek arányát Budapest teljes területén növelni kell. Kiemelt figyelmet érdemelnek a közparkok, -kertek, -terek, amelyek ütemezett felújításáról és újjak létesítéséről gondoskodni kell.

A környezet mellett meghatározó a szolgáltatások elérhetősége, színvonala. Budapesten az oktatási, nevelési, szociális, egészségügyi intézmények, tömegsport-létesítmények esetében az ellátás minőségét és az igénybevétel körülményeit a térbeli elhelyezkedés és az épületek minősége jelentősen meghatározza. A humán ellátórendszerek gazdálkodói krízisbe kerültek, amit oldani szükséges az intézmények infrastrukturális fejlesztésével és a szolgáltatások minőségi fejlesztésével. A változó demográfiai tendenciák következtében a következő évtizedekben az idősek aránya jelentősen nőni fog. Az elöregedés új szakaszában a várost és az ellátórendszerét a következményekre fel kell készíteni.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a népesség életminősége jelentősen javulni fog. Egyrészt a szolgáltatások a mostaninál optimálisabban, az idősödő társadalom szükségleteire fókuszálva lesznek elérhetőek. Az egészség minél hosszabb távú megőrzését a tömegsport kiszélesítése és a preventív akciók segítik. Az aktív idős kor a nyugat-európai értelemben valósul meg, és nem kiszolgáltatottságot, mint inkább egy újfajta életformát jelent („silver economy”). Az erősödő szociális segítő hálózat kevésbé az önkormányzatokra, mint inkább az egyházi és civil szervezetekre támaszkodik, ezért kevésbé terheli a központi költségvetést.

A javaslatok **meg nem valósulása** a mostani negatív tendenciák továbbélését segíti elő: az egészségügy területén tovább nő a krónikus betegként jelentkezők száma. Miközben az életkor kitolódik, az egészségben megélt évek száma nem növekszik, hanem csökkenésnek indul. Az idősek kiszolgáltatottsága és elmagányosodása erősödik. Az intézmények állagának romlása folytatódik, minőségi szolgáltatás nyújtására nem jut forrás.

A terv hatása a társadalom biztonságérzetére, veszélyeztetettségére

A gazdasági válság idején az általános biztonságérzet csökken, ezért szükség van arra, hogy a lakosság reális biztonságérzete erősödjön, és a rendőrséggel szembeni bizalomhiány csökkenjen. A szegregált területeken élők veszélyeztetettségének csökkentésére hozott közbiztonsági intézkedéseket kiegészítve szükséges a humán szolgáltatások optimalizálása is annak érdekében, hogy elérhetővé váljanak minden városlakó számára a szociális, egészségügyi szolgáltatások.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a városi környezet élhetőbbé válik, amely a fizikai rendezettség mellett a konszolidált környékeket jelenti. Eltűnnek azok a területek, amelyek bizonytalanságot és gyakran alaptalan félelmet keltenek leromlott környezetük miatt. A városrehabilitáció során építészeti és szociális szakemberek segítségével alakulnak át a szegregált környékek és egy-két éven belül integrációjuk a hétköznapi ember számára is láthatóvá válik.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a krízisterületek és környékük továbbra is olyan helyek maradnak, melyeket az átlag városlakó elkerül, mert nem érzi biztonságban magát.

4.3. A tervben szereplő javaslatok gazdasági szempontú elemzése

A terv hatása a térszerkezetre

A térszerkezet alakulása, a területhasználat változásai, és a területek rendeltetésének változása, vagy használatának korlátozása a gazdaság és társadalom térbeli fejlődésének leképeződését jelentik. Önálló, kiemelt kezelésük annyiban indokolt, hogy a térszerkezet formálása visszahat a társadalmi és gazdasági folyamatok alakulására is.

Kiemelt és több stratégiai cél által is kezelni kívánt cél a kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, olyan vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználat kialakítása, mely megőrzi az értékes természeti és épített környezetet. A közlekedési kényszerek csökkentése, hogy kisebb terhelés érje a város zsúfolt területeit. A már infrastruktúrával ellátott területek (barnamezős területek) váljanak a fejlesztések célterületeivé, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.

A javaslatok **megvalósulásuk** esetén hozzájárulnak a kompakt város ideájának megvalósulásához Budapesten és térségében. Esély nyílik a gazdasági fenntarthatóság nagyvárosi körülmények közötti megvalósíthatóságára: a termékek, szolgáltatások előállításában a minél kevesebb anyag-, energia- és importtartalom elérésére. Mindez a meglévő beépített területek intenzív hasznosításával, a környezeti és lakóértékek őrzésével, gazdagításával jár együtt.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén folytatódnak a kedvezőtlen tendenciák, az energiapazarlás, a belterületbe vonás extenzív területhasznosítási gyakorlata, ezzel a termékek, szolgáltatások előállításának költségnövekedése párhuzamosan a jövedelmek, hozamok csökkenésével. A folyamat nem teszi lehetővé a fejlesztési források felhalmozási gyakorlatának megvalósítását, ezért a város- és térségfejlesztés továbbra is követő magatartásra szorul, kiszolgáltatva az aktuális gazdasági konjunkturális helyzetnek. A befektetők érvényesítik helyzeteti előnyüket, és újabb zöldmezős beruházások indulnak, hátráltatva a meglévő, alulhasznosított területek gazdaságfejlesztésbe vonását.

A terv hatása a településrendszerre

Budapest és térségében a településrendszert a kerületi és az agglomerációs önkormányzatok alkotják. A települési együttműködés sokrétűsége, minősége a gazdasági hatékonyság fontos tényezője, mivel hatnak egymás környezeti és humán tényezőire, piacaira. Ezért a munkamegosztás racionális szervezése alapvető jelentőségű a gazdasági funkciók terítésében, a közszolgáltatások biztosításában, a foglalkoztatás alakításában, illetve az energiahasznosításban, vagy a klímaközösségek szervezésben.

A javaslatok **megvalósulása** esetén létrejön a közös környezeti, műszak és humán infrastrukturális keretrendszer a gazdasági fenntarthatóság megvalósítására.

A javaslatok **meg nem valósulása** a települések elkülönülten próbálják megoldani gondjaikat, párhuzamos, kihasználatlan, ezáltal gazdaságtalanul működő, valamint hiányzó szolgáltatások jönnek létre. Célfüggvényükben a külső (uniós, állami, magánbefektetői) segítség keresése áll, ezzel növelve kiszolgáltatott gazdasági helyzetüket, amit tovább gyengít, hogy ezzel egymás vetélytársaivá válnak.

A terv hatása a természeti erőforrásokra

A természeti erőforrások közül a gyógy- és termálvizek emelendők ki. A nemzetközi trendekkel összevetve a főváros kihasználatlan potenciállal rendelkezik a gyógy- és termálvizekhez kapcsolódó turizmus területén. Az egyes fürdők felújítása és korszerűsítése mellett a szolgáltatási kínálat bővítésével, komplex fürdő-negyed létrehozásával az ide látogatók száma növelhető.

A földhőben rejlő lehetőségeket szintén érdemes lenne megvizsgálni, és fokozatosan bevonni a szénhidrogén alapú fűtési rendszerek kiváltásába.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a termálkincsben rejlő gazdasági potenciál kihasználásra kerül, de hosszabb távon a vízkészlet megújulási rátát meghaladó mértékű felhasználása az erőforrás csökkenéséhez vezet. A megújuló energiaforrások által kínált lehetőségekkel mind több magánszemély és intézmény fog élni.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén kihasználatlan marad a termálkincsben rejlő gazdasági potenciál. Ugyanakkor a gyógy- és termálvíz készlet, mint természeti erőforrás fennmaradása továbbra is biztosított.

A terv hatása az ipar, kereskedelem térbeli szerkezetére

A Főváros Magyarország gazdasági teljesítményében meghatározó szerepet tölt be, melyben a szolgáltatási szektor mellett jelentős az ipari és kereskedelmi teljesítmény. Az ipari tevékenység vonatkozásában erősödő tendenciát mutat a minőségi termelés, a K+F+I tevékenység és az ipari szolgáltatás. A nagy számban munkahelyeket biztosító termelő, kereskedelmi tevékenységek térbeli elkülönülése a lakó, intézményi és más humán funkciótól csökkenő tendenciát mutat, amely részben köszönhető a telephelyek egyre környezettudatosabb kialakításának is. Budapest és térsége azonban továbbra is alkalmas és jelentős adottságokkal bír az ipari és kereskedelmi kapacitások befogadására.

A javaslatok **megvalósulása** esetén növekszik a vegyes funkciójú területek száma, kiterjedése. Egyre több egyenrangú alközpont alakul ki a városon belül, csökkennek a településen belüli területi egyenlőtlenességek. A kialakult, egyenlőtlen szolgáltatási elosztást eredményező kereskedelmi központok egy része átalakul. A munkahelyek, a szolgáltatások egyre közelebb kerülnek a lakossághoz, amiből adódóan csökken a városon belüli közlekedési kényszerek. A Fővárosban egyre erősebben érvényesülnek a kompakt város modell kedvező hatásai. A nagyobb ipari, kereskedelmi kapacitások elsősorban a fő közlekedési tengelyek, gazdasági övezetek mentén jelennek meg, erősödnek a térbeli hálózatok, klaszterek.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a megkezdődött negatív folyamatok folytatódnak. A vásárlóerőt gyengítik a növekvő közlekedési költségek. A kiskereskedelem és a szolgáltatás a városszéli nagy

kereskedelmi központokba költöznek, amivel párhuzamosan a városközpont kihasználtsága csökken, a történelmi városrészek közterületei elnéptelenednek. Ez utóbbi jelenség a romló épített környezeti állapotok és gyengülő szolgáltatási színvonal hatására az idegenforgalmat is jelentősen visszaveti. A belső városrészekben felhagyott épületek, barnamezős övezetek alakulnak ki. A nagy ipari termelők betelepülése véletlenszerűen történik, ami jelentős funkcionális, városrendezési konfliktusokat eredményez.

A terv hatása a mezőgazdaságra

Budapest mezőgazdasági szerepe az ország egyes más területeihez képest, valamint az ipar, kereskedelem és szolgáltató szektor jelentőségéhez viszonyítva csekély. Mindemellett a termőföldekkel való takarékos gazdálkodás, a minőségi termőföldek védelme nem elhanyagolható szempont. A városi agrikultúra és az ökológus gazdálkodás megjelenése támogatandó, szemléletformálási célból is.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a városi lakosság környezettudatos életmódra való fogékonysága erősödik. A költségtakarékosság és így az energia hatékonyság kényszere elősegíti a városi kertek, kertészetek, gyümölcsösök elterjedését. A helyi piacok, őstermelői boltláncok kialakítása, megerősítése ösztönzően hatnak a városi és várostérségi termelőkre, a minőségi és egészségtudatos módszerekkel előállított, feldolgozott termékek előállítására. A városi agrikultúra jövedelemkiegészítő, foglalkoztató funkciója mellett a közösségépítő hatással bír.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén nem érhetőek el a fenti pozitív hatások, sem a magas minőségű termőföld kapacitások kihasználása, sem a közösségi, sem a környezetvédelmi szemléletformálás területén.

A terv hatása az erdőgazdálkodásra

A budapesti erdőterületek elsősorban klímavédelmi, ökológiai, rekreációs hatást fejtenek ki. Gazdasági jelentőségük, kiterjedtségük igen alacsony.

A terv hatása az idegenforgalomra

A Főváros hazánk legnépszerűbb idegenforgalmi desztinációja, igen sokszínű turisztikai karakterrel bír. A klasszikus pihenő turizmus mellett jelentős a kulturális, és a konferenciaturizmus, illetve a gyógy- és fürdőturizmus, továbbá a jutalomutazással összefüggő turizmus. A Főváros egyedülálló adottságainak megtartása, a szolgáltatási környezet és színvonal fejlesztése kiemelt jelentőséggel bír a minőségi turizmus terjesztése szempontjából. Cél a turisták számának és a Fővárosban eltöltött vendégéjszakáinak növelése és a minél magasabb színvonalú szolgáltatások igénybevétele, a turisták költésének növelése.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a Budapest márkanév erősödik, amely az idegenforgalmi bevételek növekedése mellett kedvezően hat a város és az ország versenyképességére, az egyéb gazdasági ágazatok teljesítményére is. Az ágazat új szegmensei erősödnek meg, mint pl. a konferencia turizmus, vagy az egészség-turizmus.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a turizmus csak a mennyiségi növekedés irányába tud fejlődni, amely a növekvő látogatószám és a fajlagosan csökkenő bevételek mellett nem teszi fenntarthatóvá az idegenforgalmi színvonalat. A turisztikai látogatások területe beszűkül, vagy nem változik. A fajlagosan csökkenő bevételek mellett egyre nagyobb összegű szinten tartó ráfordítás válik szükségessé, amely egy romló idegenforgalmi kínálat és vonzerő hatására nehezen megfordítható negatív folyamatokat indít el.

A terv hatása a vízgazdálkodásra

A Főváros természeti erőforrásai között kiemelkedő és fokozódó jelentőséggel bírnak vízkészleteink. Az élővizek védelme a korszerű és teljeskörű szennyvíztisztítás mellett valósítandó meg, ami új, eddig szolgáltatással nem ellátott területek problémáinak megoldását is szükségessé teszi.

A javaslatok **megvalósulása** esetén az ivóvízfogyasztás csökken, a csapadékvizek helyben hasznosításának aránya növekszik, a szennyvíz és csapadékvíz elvezető hálózat leterheltsége csökken. Az eddig ellátatlan településrészek egy része rácsatlakozik a meglévő szennyvíz-hálózatokra, illetve a karbantartási feladatok eredményeként a környezetterhelés csökken (elszivárgás), és az üzembiztonság javul.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén nem biztosítható vízkészletek tartós védelme, továbbá az egyre szélsőségesebb időjárásból adódóan egyre jelentősebb árvízi védekezés feltételei romlanak, illetve a csatornahálózat fenntartási terhei nőnek.

A terv hatása a térség eltartó-képességére és versenyképességére

A főváros eltartó-képessége és gazdasági versenyképessége a fenntarthatósággal, a térség eltartó képességével is szorosan összefügg. A fenntarthatóság szempontjából szükséges az egészségügyi, oktatási-képzési infrastruktúra fejlesztése éppúgy mint az innovációs eredmények sikeres gazdasági integrációjának elősegítése. A természeti környezet védelme érdekében alacsony anyag és energiaigényű, minél hosszabb élettartamú, és hozzáadott értéktartalmú termékek, szolgáltatások előállítását kell ösztönözni, elősegíteni.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a versenyképes és fenntartható fejlődés révén javulnak a városi lakosság életkörülményei, munkakörülményei, a gazdasági környezet és ezzel erősödik Budapest és térsége eltartó képessége. A vonzó városi környezet egy olyan – egyre hangsúlyosabb – „puha” telepítő tényező, amely a városok nemzetközi versenyében a „hagyományos” infrastrukturális tényezőket is háttérbe kezdi szorítani.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén az eltartó képesség csökken, a lakosság életkörülményei, gazdasági kilátásai romlanak. Felerősödik a szuburbanizáció, és egyes gazdasági funkciók más régiókba települnek (akár az országhatáron túlra). Egymást erősítő negatív folyamatok indulhatnak meg, amely az európai városok között fokozódó versenyben Budapest jelentős és gyors leszakadásához vezetnek.

A terv hatása a műszaki infrastruktúrára

A világot behálózó társadalmi-gazdaságikapcsolatok egyre jelentősebb elvárásokat támasztanak a közlekedési infrastruktúrával szemben, amely kiterjed a közlekedési idő -, a -, és a környezeti károk csökkentésére, ugyanakkor az áruk és személyek biztonságának fokozására. A növekvő elvárásoknak csak folyamatos műszaki fejlődéssel lehet megfelelni, ami szoros kölcsönhatásban van a gazdasággal. A közlekedés egyrészt kiszolgálja a gazdasági igényeket, másrészt jelentős innovációs megrendeléseket is generál, ezáltal fejleszti a gazdaságot.

A javaslatok **megvalósulása** esetén a Főváros és térségének közlekedési rendszere megteremti a szükséges közlekedési alapot a nemzetközi versenyben való helytállásnak, másrészt hozzásegíti a Főváros és térsége sikeres nagyvárosi élettéré alakulását.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén Budapest nemzetközi versenyképessége, és befektetési vonzereje csökken, amely a teljes gazdaságra káros externális hatásokat eredményez. Továbbá a belső közlekedési rendszerek fejlesztésének elmaradása, jelentős belső területi feszültségeket okoz, károsan befolyásolja az egészséges térszerkezet és vegyes funkcióeloszlás irányába tett lépések hatékonyságát, és erősíti a szlömösödést.

A terv hatása az energiaellátásra

A főváros energiaellátásának egyrészt környezeti, másrészt gazdasági jelentősége kiemelkedő. Az energiafogyasztás csökkentése és az energiamix megfelelő megválasztása rendkívül fontos a klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése szempontjából. Másrészt az energiafelhasználás költségmegtakarítást is eredményez, amely az energetikai fejlesztésekből adódó megrendelésekkel együtt jelentősen javítja a város gazdasági teljesítményét, illetve az itt működő

vállalkozások versenyképességét. A fenti célok megvalósításának egyik meghatározó eszköze a komplex épületenergetikai felújítások megvalósítása.

A javaslatok **megvalósulása** esetén csökkenthető a városi energiafelhasználás, ami jelentős költségmegtakarítást és környezeti terheléscsökkenést eredményez. A megújuló energia-alkalmazás részarányának növekedése csökkenti a város és így hazánk földgázimport-függőségét.

Az intelligens energiaellátó és elosztó hálózat létrehozásával a visszatáplálás és a fogyasztók közötti elosztás rugalmas rendszere biztosítottá válik, utat nyitva a nagyobb napelem-parkok, szél erőművek villamos hálózatba történő integrálhatóságának.

A javaslatok **meg nem valósulása** esetén a versenyképesség romlik, az üvegházhatású gázok kibocsátása fokozódik, továbbá a város levegőminősége (és így élhetősége is) romlik. A klímaváltozás káros hatásai erősödnek. A megújuló energiaforrásokban (geotermia) rejlő lehetőségek kihasználatlanul maradnak, az energetikai fejlesztések révén elérhető költségmegtakarítás nem érvényesül.

5. Összefoglalás

A fővárosi területfejlesztési stratégia és program tartalmilag **megfelel** a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) **Kormányrendeletnek**. A kitűzött célok nem sértik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényeket.

A vázolt elképzelések összhangban állnak az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a határon átnyúló nemzetköz egyezményekkel, illetve megfelel a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló 18/2013. (III. 28.) OGY határozatnak.

Összességében kijelenthető, hogy a fővárosi területfejlesztési program megfelelő formában való programozása és kivitelezése esetén **várhatóan eléri a kívánt társadalmi és gazdasági hatásokat**, vagy azok egy jelentős részét **anélkül, hogy komoly környezeti kárt okoznának, vagy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítené**.

Súlyosabb hatásai lehetnek a tervezett **fejlesztések elmaradásának**, mint azok – akár részleges – megvalósításának. Kockázatként kell ezért számba venni, hogy a főváros 3. célterületi besorolásával csökken a felhasználható uniós források nagyságrendje, amelyet a vállalkozások szempontjából tovább nehezít, hogy a támogatás-intenzitás is csökken.

Szem előtt kell tartani azt is, hogy a megvalósítani tervezett fejlesztések eredményei és hatásai nem függvényszerűen jelentkeznek, hanem számos külső és a terv által befolyásolt tényező együttes hatásaként.

A prioritások és az intézkedések tartalmának és keretösszegének meghatározásával – a koncepcióhoz képest – jobban becsülhetőek lettek a beavatkozások hatásai, azonban mindez nem helyettesíti a **projektszintű hatásvizsgálatok szükségességét**. Ezeket az egyes projektek megvalósíthatósági tanulmányai és engedélyezési tervdokumentációi fogják tartalmazni.

A stratégiai és operatív program céljait összevetve az országos és a vele megegyező tervi szinten elhelyezkedő Pest megye területfejlesztési koncepcióval, megerősíthető, hogy a megfogalmazott célok **megfeleltethetők a magasabb tervi szintű céloknak**. A megye tekintetében a kölcsönös előnyök szem előtt tartásával kerültek meghatározásra, szinergikus hatással egymást erősítik.

A program hatásvizsgálatának belső konzisztencia vizsgálata igazolta, hogy a stratégiai célok továbbra sem tartalmaznak ellentmondást, **nem szerepelnek benne egymással ütköző célok**. A stratégiai célok és intézkedések kisebb-nagyobb mértékben kapcsolódnak egymáshoz, erősítik egymást, illetve lehetőséget

biztosítanak az uniós forrásból megvalósítandó országos programok (VEKOP, IKOP, KEHOP) forrásainak lehívására.

A területfejlesztési program a korábban már a koncepció kapcsán feltárt – és a terv megvalósításától függetlenül is fennálló – **környezeti konfliktusokra megfelelő javaslatokat** határozott meg. A környezeti konfliktusok értékelése rávilágított, hogy a célok meg nem valósulásának jelentős környezeti, társadalmi és gazdasági hatásai lennének. Így például a növekvő energiafelhasználás és a kedvezőtlen városszerkezet miatt fokozódó környezeti terhelésre, és ezáltal romló életkörülményekre, illetve demográfiai folyamatokra lehet számítani.

A program megvalósulása, az előzetes vizsgálat alapján, kedvező hatásokat eredményez mind környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból, amennyibe a fejlesztők a projektek megvalósítása során betartják a területrendezési és környezetvédelmi szabályokat.

A terv céljainak megvalósulása néhány esetben ugyan eredményezhet **kisebb járulékos káros hatásokat** is; ezek azonban kezelhető mértékűek, illetve aránytalanul kisebb mértékűek mint a tervezett beavatkozások által orvosolni tervezett probléma. Ilyen káros hatással lehet a hiányzó közlekedési infrastruktúra elemek kiépítése (zaj- és légszennyezés) vagy éppen az egyes célok egyoldalú megvalósítása (pl. a turizmus egyoldalú fejlesztése okozta környezeti és társadalmi konfliktusok). Mindezen káros hatások a megfelelő beavatkozásokkal (pl. zajvédő-falak építése), illetve arányos fejlesztésekkel kiküszöbölhetők, mérsékelhetők.

Ennek megfelelően a fővárosi területfejlesztési stratégiában és programban megfogalmazásra kerültek a szükséges javaslatok a káros környezeti, gazdasági és társadalmi hatások minimalizálásra, illetve ellentételezésre, így a terv megvalósítása várhatóan javuló életfeltételeket teremt, és biztosítja a környezeti erőforrásokkal történő hatékony és fenntartható gazdálkodást, illetve hozzájárul a gazdasági versenyképesség fokozásához.

Budapest, 2014. május

Rövidítések jegyzéke

- BKK: Budapesti Közlekedési Központ
- BTFK: Budapest Területfejlesztési Konceptió
- CLLD: Közösségi szinten irányított helyi fejlesztés (Community Led Local Development)
- EFOP: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
- ERFA: Európai Regionális Fejlesztési Alap
- ESZA: Európai Szociális Alap
- GINOP: Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
- IKOP: Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program
- ITS: Integrált Településfejlesztési Stratégia
- KA: Kohéziós Alap
- KEHOP: Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program
- KKV: kis-és középvállalkozások
- KMOP: Közép-Magyarországi Operatív Program
- K+F+I: kutatás és fejlesztés, innováció
- NTH: Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal
- NFM: Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
- NGM: Nemzetgazdasági Minisztérium
- OFTK: Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
- OP: operatív program
- P+R: „Park and Ride”, a személygépkocsi kényelmének és rugalmasságának párosítása a kötöttpályás járművek gazdaságos és helytakarékos üzemével
- SMCS: Stratégiai Munkacsoport
- SWOT: Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek (Strengths, Weaknesses, Opportunities,, Threats)
- TFP: Tematikus fejlesztési program
- Tftv.: Területfejlesztési törvény
- VEKOP: Versenyképes Közép-Magyarországi Operatív Program

II/B RÉSZDOKUMENTUM

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

A FŐTEP-re és a területi hatásvizsgálatra érkezett

VÉLEMÉNYEK ÉS VÁLASZOK

Budapest, 2014. május

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

TARTALOM

A FŐTEP-re és a területi hatásvizsgálatra érkezett vélemények és válaszok

1. Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok
2. Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok
3. Főpolgármesteri hivatal szervezeti egységeinek véleményei és az azokra adott válaszok
4. Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok
5. Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á1	<p>1. Budapest Területfejlesztési Koncepciójának 2013 júliusában történt véleményezése során jeleztem, hogy a koncepció tervezetének előkészítése során véleményem szerint sérült az érintett nemzetiségi önkormányzatok egyetértési, valamint véleményezési joga. A Fővárosi Területfejlesztési Program (a továbbiakban: Program) kapcsán ezen észrevételemet továbbra is fenntartom.</p> <p>Javaslom a Fővárosban működő helyi nemzetiségi önkormányzatokat bevonni a jelen tervezet egyeztetésébe, továbbá biztosítani az érintett országos nemzetiségi önkormányzatok egyetértési jogát. Jelzem, hogy a tervezet nem tartalmaz egyetlen nemzetiségi szempontú utalást sem, ezért javaslom azt kiegészíteni a Főváros nemzetiségi közösségeire, önkormányzataira, intézményeire vonatkozó, tehát a Főváros nemzetiségi közösségeinek kulturális autonómiáját erősítő fejlesztési elemekkel.</p>	<p>A Program egy területfejlesztési dokumentum, amelynek elkészítésére a kapcsolódó minisztériumi Iránymutatás és a támogatási szerződés meglehetősen rövid időt adott. Mindez nem tette lehetővé az egyeztetési kör korlátlan bővítését.</p> <p>A dokumentumban szereplő fejlesztési területek döntő többsége semleges az igénybevevő nemzetisége szempontjából: a város bármilyen nemzetiségű lakosa igénybe veheti.</p> <p>A humán szolgáltatások fejlesztésében az "önkormányzatok", mint kedvezményezett kategóriájába a nemzetiségi önkormányzatok is beletartoznak.</p>	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á2	<p>2. A Program törekszik egy teljes körű stratégia kialakítására, ugyanakkor az egyes szektorok, tudásintenzív iparágak (infokommunikáció, jogi üzleti szolgáltatások, pénzügyek, K+F, felsőoktatás, stb.) lényeges intézkedései az egyes prioritásokban csak elszórtan jelennek meg. Ez megnehezíti a főváros felsőoktatással, illetve kutatás-fejlesztéssel, innovációval kapcsolatos stratégiájának a maga komplexitásában történő megismerését, valamint a stratégia egyes intézkedései különböző dimenzióinak kibontását.</p>	<p>A Program nem K+F és felsőoktatási stratégia, ezért nem ezen szempontok alapján rendezi a tervezett beavatkozásokat. Az átfedés-mentesség és az áttekinthetőség érdekében kerültek az egyes támogatható tevékenységek a célok és intézkedések alá rendelésre.</p>	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á3	A Program „5. prioritás - Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért” részében a felsőoktatással kapcsolatban például a munkaerő-piaci változásokhoz való alkalmazkodást, az infrastruktúra-fejlesztést, az uniós beruházási prioritások között az oktatás minőségének és hozzáférhetőségének javítását, valamint az oktatásban való részvétel növelését emelik ki. A prioritás végén található intézkedések között explicite azonban nincs szó felsőoktatásról (63. oldal).	Az 5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése és az 5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása c. intézkedéseken belül található meg a felsőoktatást érintő fejlesztések. Az intézkedések címében konkrét nevesítésre nem került a felsőoktatás, mert a humán szolgáltatást végző intézmények teljes köre ezen intézkedések keretében részesülhet támogatásban.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á4	Elszórta a felsőoktatás és a kutatás-fejlesztés legfontosabb fejlesztési elemei megtalálhatók az egyes prioritásokban, mégis úgy tűnhet, mintha nem lenne a fővárosnak egy egységes és koherens felsőoktatási stratégiája. Nem látható, hogy milyen kapcsolatok vannak a felsőoktatás egyes fejlesztési intézkedési között, és azok hogyan illeszkednek egymáshoz, mire helyezik inkább a hangsúlyt. A prioritásokon belül nem került kifejtésre pontosabban a felsőoktatás egy-egy célja, intézkedése. Talán ezért nem jelennek meg konkrétan az olyan fontos fejlesztési célok, mint a nemzetköziesedés, a nemzetközi rangsorokban való előrelépés, a külföldi partnerintézményekkel (egyetemekkel, főiskolákkal, kutatóintézményekkel stb.) való kapcsolatok kialakítása, közös oktatási-tudományos programokban történő kooperáció, a felsőoktatás kulturális szerepe. A programban az intelligens szakosodás fokozása is elsősorban a szak- és felnőttképzés és az élethosszig tartó tanulás vonatkozásában (62., 114., 159. oldal), illetve a közlekedésfejlesztéshez kapcsolódó uniós beruházási prioritásban (58. oldal) jelenik meg.	A Főváros számára fontos a felsőoktatás minősége és fejlődése, azonban nincs értelme stratégiát alkotnia egy olyan szakterületre, amely vonatkozásában se intézményekkel, se erőforrásokkal, se kompetenciával nem rendelkezik. A felsőoktatási intézmények több intézkedés (1.1, 5.2, 5.3) esetében jelenhetnek meg kedvezményezettként.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á5	A Programban lényegében az alábbi felsőoktatási fejlesztési intézkedések találhatók: - „a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, készségek, kompetenciák fejlesztése” (62. oldal); - a felsőoktatás a „Gazdaságfejlesztés, a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért” prioritás egyik kedvezményezettje (73. oldal, 5. táblázat első sor); - „felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia-fejlesztése” (115. oldal). - „C) Innováció, K+F Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés” (120. oldal), „elsősorban alkalmazott kutatások (vállalkozói megrendelések alapján)” (120. oldal); - „A felsőoktatási intézmények szolgáltatásainak, oktatási tevékenységének minőségi fejlesztése, a felsőoktatási képzési és kutatási kapacitások illesztése a munkaerő-piaci elvárásokhoz.” (115. és 160. oldal);	A felsőoktatás megjelenései az érintett három intézkedés leírásában, összhangba kerültek a 3. fejezet 5 pontjánál, illetve a 10.3 fejezet 10.3.5-ös pontjánál.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á6	A Program az operatív munkarészben említést tesz a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) és az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) ágazati tervezése során kidolgozás alatt álló országos felsőoktatási programokról (162. o.), azonban lényegében ennél többet nem mond a felsőoktatási stratégiai célokról és intézkedésekről.	A Program tartalmi és terjedelmi kereteibe nem fér bele az összes ágazati részstratégia elemeinek részletes bemutatása.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á7	A felsőoktatás – Budapest adottságai miatt – országos jelentőségű rendszer is, amelynek megfelelő fejlesztési elemeinek nem csak a fő stratégiai prioritások keretében, hanem önálló, koherens részstratégiaként is helye lenne a Programban. A prioritások szerinti bontásnak meg kell maradnia, ugyanakkor véleményem szerint érdemes lenne a Programban a felsőoktatást és a többi iparágat, szektort logikusan strukturálva és kiegészítve, külön fejezetben (táblázatban) is bemutatni, hivatkozva az adekvát Program-prioritásokra.	A Program tartalmi és terjedelmi kereteibe nem fér bele az összes ágazati részstratégia elemeinek részletes bemutatása.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á8	A fentiekén kívül a Program stratégiai munkarésze nem említi a főváros egyik nagyon fontos kiugrási lehetőségét: Budapest elegendő tudományos és K+F potenciállal rendelkezik ahhoz, hogy Európa egyik fontos ICT / IKT központjává váljon az adatfeldolgozás, valamint a kollaboratív kutatási laborhálózatok létrehozása terén. Lényegesnek tartom annak kiemelését az FTP-ben, hogy Budapest és környéke az intelligens szakosodás mentén az informatikai területen szolgáltató központként tud részt venni az Európai Kutatási Térség és az Európai Felsőoktatási Térség fejlesztésében és működtetésében. (Az informatikai fejlesztő cégek mellett a kiemelkedő központok és hálózati csomópontok: MTA Sztaki – VIRCA kollaborációs hálózat, NIIF – HBONE+, MTA WIGNER – CERN adatközpont, valamint a felsőoktatási intézmények – a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, az Óbudai Egyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jelentik azt a kutatási és fejlesztési potenciált, amire alapozva európai ICT / IKT kiszolgáló és fejlesztő központtá válhat Budapest.)	A hivatkozott IKT területtel kiegészítésre került a stratégiában a releváns célok leírása a 2.3-as fejezet 3-as és 4-es pontja.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á9	Jelzem, hogy a Program az oktatás színvonalának különbözőségeit tényként említi, ugyanakkor az operatív részben nem részletezi a különbözőségek enyhítésének eszközeit.	Az oktatás színvonalbeli különbözőségének kezelése alapvetően országos feladat. Ettől függetlenül a köznevelési intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése, valamint a közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása ezt a célt szolgálja az 5.3 intézkedés keretében.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á10	A stratégiai célok egyike a partnerség, a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben. Ennek része a budapesti külső kerületeknek és a szomszédos agglomerációknak az együttműködése, közös fejlesztési programok kezdeményezése. Javasolom az együttműködés kiterjesztését a humán szolgáltatásokra, ezen belül az oktatás összehangolására is.	Az 5.3 intézkedésen belül a helyi kapacitás-tervezés fontossága kiemelésre került, ugyanis az intézkedés egyik fő tartalmi eleme a köznevelési intézmények fejlesztése, az intézményhálózat kapacitásának igazítása a lakossági, demográfiai igényekhez. Nem célszerű, hogy kerületi szinten kerüljenek kidolgozásra az oktatási intézmények fejlesztését célzó programok, ugyanis az iskolák nagy része, gondolva itt leginkább az agglomerációra, központi intézményfenntartói hatáskörben van. Az óvodák, valamint a gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása terén elfogadjuk a véleményező javaslatát, ezzel az anyag 10.3.5.3 pontja kiegészítésre került.	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á11	A Program Stratégiai és Operatív Munkaanyaga, valamint a Területi Hatásvizsgálat (28. és 52 oldal) használja a SWOT elemzésben az alábbi megfogalmazást: „Bérlakás állományt főként <i>marginális csoportok</i> használják, állaga leromlik.” Javasolom ezért a „marginális csoportok” kifejezés helyett az - egyébként jelen dokumentumokban is használt – „alacsony státuszú népesség”, esetleg „alacsony jövedelemmel rendelkező társadalmi csoportok” kifejezés használatát.	A kifejezés javításra került "alacsony státuszú népesség" megnevezésre. Megjegyzendő: a marginális csoport kifejezés gyakran használt és elfogadott fogalom a szociológiában. Az 1. fejezet 1.6-os pontjában (SWOT), illetve a 2-es fejezet 2.3-as pontjában javításra került.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á12	A Program az egészség védelme érdekében több területen is tervez fejlesztéseket a 2014-20-as ciklusban, viszont ezek (zajártalom csökkentése, környezet-szennyezés, pollenszűrés illetve egészségturizmus) mellett a konkrét egészségügyi ellátást végző intézményrendszeri fejlesztésekről nem tartalmaz szinte semmilyen információt.- Egyértelmű hiányosságként jelzem az önkormányzat feladataként megmaradó alapellátás és önkormányzati járóbeteg-ellátás fejlesztésének a Programból történő kihagyását. Ezen ellátási területek működtetéséért továbbra is az önkormányzatok a felelősek, ezért a lakosság-közeli szolgáltatásokat, (háziiorvosi, fogorvosi szolgálat, központi alapellátási ügyelet, védőnői szolgálat, iskola-egészségügyi szolgálat) illetve a járó-beteg ellátást érintő fejlesztési tervek Programban történő megjelenítése nem nélkülözhető. A fejlesztésekre szánt forrásokról is kevés az érdemi információ: csupán a 148. oldalon található táblázatban szűk megfogalmazásban ~ 10 Mrd Ft szerepel „Oktatási intézmények, óvodák, és egészségügyi alap-infrastruktúra, illetve egyéb önkormányzati kötelező feladatokhoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések” címen.	Az egészségügyet érintő fejlesztések nem maradtak ki az anyagból. Az 5.3 intézkedésen belül egyértelműen megjelenik az intézményrendszert és a dolgozókat is érintő ESZA típusú fejlesztések. Az egészségügyi ellátórendszer infrastrukturális elemeinek fejlesztésére uniós forrás csak közvetetten lesz igénybe vehető a Közép-magyarországi régióban, a 2014-2020-as időszakban. Az alapellátás intézményei az épületenergetikai (3.5) intézkedésen belül is forráshoz juthatnak, míg a nem infrastrukturális elemei meg tudnak jelenni az 5.3-as intézkedésen belül.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á13	A dokumentum egészében javaslom az egészségfejlesztés hangsúlyosabb megjelenítését.	A tématerület a befogadó (5.2) és alkalmazkodó (5.3) társadalom kialakulását elősegítő intézkedések között szerepelnek az egészségügyet érintő fejlesztések. A véleményező javaslatát figyelembe véve, hangsúlyosabban kerültek megjelenítésre az egészségügyet érintő fejlesztések. A 3.5.3-as alpontban javításra került.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á14	Általánosságban jelzem, hogy a lakosság egészségi állapotának javítására vonatkozó tervek csak nyomokban lelhetők fel a dokumentumban, javaslom ennek konkretizálását, amelyet segíthet a helyzetfeltárás és probléma-meghatározás.	A tématerület az 5.3-as intézkedésen belül megjelenik, elsősorban prevenciós tevékenységek, prevenciós programok tervezett megvalósításával.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á15	Megjegyzem, hogy a program mind az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, mind pedig az Emberi Erőforrások Minisztériuma kifejezéseket váltakozva, egyes helyeken rosszul használja (pl. Emberi Erőforrás Operatív Program, Emberi Erőforrás Fejlesztési Minisztérium). A 167. oldalon található „Rövidítések jegyzéke”-ben mindkét szó helyesen szerepel, erre tekintettel szükségesnek tartom végigvezetni a helyes szóhasználatot a teljes Programon.	A 10-es fejezet 10.3.3.5-ös alpontjában javításra került.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á16	Környezet-egészségügyi szempontból felhívom a figyelmet arra, hogy a barnamezős területek újrahasznosítása csak alapos környezeti monitoring, kockázatértékelés és a szükség szerint elvégzendő kármentesítési munkálatokat követően valósíthatók meg a városfejlesztésben.	A felvetéssel egyetértünk, a barnamezős területek tekintetében a kármentesítés alapfeltételként van kezelve, a 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésben önálló támogatási területként került megjelenítésre. A 10.3.2.2-es pontnál javításra került.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á17	A Programba kiemelt közegészségügyi feladatként javaslom kezelni a Főváros területén az illegális hulladéklerakóhelyek felszámolását, valamint a köztéri hulladékgyűjtők rendszeres ürítését.	A rekultivációhoz kapcsolódó feladatok megjelennek a 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésben önálló támogatási területként. A hulladékgyűjtők ürítése nem fejlesztési, hanem üzemeltetési feladat.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á18	Jelzem, hogy lényeges humán- és környezet-egészségügyi probléma a kutyaurülékek eltakarítása, amely problémára az egyik megoldása az, ha a kutyák sétáltatását csak az arra kijelölt helyeken végzik. Ezekre a kutyatulajdonosok figyelmét folyamatosan fel kell hívni.	A köztisztaság biztosítása nem fejlesztési, hanem üzemeltetési feladat.	Nem

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á19	<p>A légszennyezettség csökkentése érdekében általánosan az alábbi észrevételeket teszem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiahatékonysággal kapcsolatosan javaslom a megújuló energia (pl.: termálvíz, napenergia) fűtési célra történő felhasználásának támogatását a fosszilis tüzelés háttérbe szorítása érdekében. • Fontos az útfelületek és a beépített területek közötti kiterjedt zöldterületek, parkok, nagylombú fák és cserjék telepítése, főleg az aeroszol részecskék mennyiségének csökkentése céljából. • A kerékpáros közlekedés körülményeinek javításával kapcsolatban (109. oldal) célszerű a közösségi közlekedés és a kerékpáros közlekedés összekapcsolási lehetőségeinek (pl.: autóbusz elején lehajtható kerékpártartó) minél szélesebb körű bővítése. • A kerékpárút hálózat fejlesztésével kapcsolatban javaslom, hogy kerékpárutak tervezési folyamatában vegyenek figyelembe levegőminőségi szempontokat is, a kerékpárral közlekedők egészségének preventív védelme érdekében. 	<p>A megújuló energiaforrások hasznosítása a 3.3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem intézkedésen belül jelenik meg a zöldfelületek és fasorok telepítése a környezetvédelmi prioritás szinte minden intézkedésében megjelenik.</p> <p>A kerékpáros közlekedést érintő javaslatok – a Program és az országos OP-k elfogadását követően - a pályázati konstrukciók fejlesztése, vagy a projektgenerálás során tudnak megjelenni.</p>	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á20	<p>Indokolás: A forgalmas útvonalak mellett lévő kerékpárutak egészségügyi határértéket meghaladó szintű nitrogén-dioxid terhelése kockázatot jelenthet a rendszeresen erre közlekedő kerékpárosok számára. Különösen veszélyeztetik egészségüket azok, akik napi gyakorisággal, hosszabb időtartamban használják ezeket az útvonalakat és azok is, akiknek szervezete érzékeny a légszennyezettségre. Nem javaslom a Programban a zaj- és légszennyezettség együtt tárgyalását, mert így a közlekedés okozta légszennyezés mellett, az egyéb légszennyező tényezők háttérbe kerülnek.</p>	<p>A Program forráskorlátai nem teszik lehetővé a tématerületek túlzott bontását, az intézkedés-struktúra elaprózását, ezért a javaslat nem került elfogadásra.</p> <p>A leírás kiegészítésre került az egyéb légszennyező tényezőkkel (3. fejezet és 10.3-as fejezet – 3.2-es intézkedés leírása).</p>	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á21	<p>A termálvizek hasznosítása terén a Program a két szempontot (a felhasználást, illetve az erőforrás megőrzését) egymással ellentétesként jelöli meg, amely közül az egyik a terv megvalósulása a másik annak elmaradása esetén áll fenn, holott a fenntarthatóság egy hosszú távú koncepció esetében a felhasználásnak is alapeleme kell, hogy legyen.</p>	<p>A Program a termálvizek ésszerű és fenntartható hasznosítását célozta meg. Nem található benne olyan szövegrész, ami a hivatkozott ellentmondásra utalna.</p>	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á22	Felhívom a figyelmet, hogy a Program munkaváltoztatának elkészítése óta az Operatív Programok több ponton megváltoztak . A program véglegesítése előtt a változtatások átvezetése szükséges.	A Programot érintő - az országos operatív programokban bekövetkezett - változások átvezetésre kerültek az 1. fejezet 1. táblázatában, a 7.5 fejezet 9. táblázatába, valamint a 3., a 10. és 11. fejezetben.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á23	A Programban és a Területi hatásvizsgálatban egyes kulturális örökségi elemek csak általános megközelítésben és felsorolás szinten jelennek meg – ezen belül az Emberi Erőforrások Minisztériuma hatáskörébe tartozó Világörökségi terület és Nemzeti Emlékhelyek értékelése, elemzése, stratégiai elemként történő megjelenítése kimaradt. Javaslom a dokumentumokban külön fejezetenként elemezni a Világörökségi területek és Nemzeti Emlékhelyek helyzetét, azokat érintő társadalmi/gazdasági hatásokat, valamint a kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket , szándékokat megjeleníteni.	A Világörökség helyszínek fejlesztése az 1.4-es turisztikai intézkedésen belül támogatható lesz, azonban részletes elemzésüket se a hatásvizsgálat se a Program nem tudja felvállalni, mivel ez nem feladata egy területfejlesztési programnak. A BTFK tartalmazza ezekre a területekre vonatkozó stratégiai célokat.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á24	Az „1.5 A helyzetelemzés összefoglalója” című alpont utolsó bekezdése (24. oldal) jelentős problémaként említi a légszennyezést. Ezt követően az „1.6. SWOT elemzés – összefoglaló” című alpontban szereplő „INFRASTRUKTÚRA” című táblázat „Erősségek” című oszlopában (27. oldal) az olvasható, hogy Budapest légszennyezettséget mérő állomásokkal megfelelően lefedett. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy a mérőállomások száma valóban megfelelő, de sajnálatos, hogy az állomásokon működő monitorok meghibásodása gyakori.	A mérőállomásokon működő monitorok javítása üzemeltetési és karbantartási feladat, amelyek nem tartoznak a (terület) fejlesztés feladatkörébe. Szinten tartó beruházásokhoz uniós támogatás sem vehető igénybe.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á25	A „2.1. Jövőkép” című pontban a „jövőkép” megfogalmazást (30. oldal) a következőképpen javaslom módosítani: „Budapest legyen egy élhető és vonzó, természeti értékeit megbecsülő , egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.”	Véleményünk szerint csak akkor lehet egy város élhető és vonzó, ha megbecsüli a természeti értékeit, ezért nem látjuk indokoltnak önálló szerepeltetését. A Program a BTFK-ra épül, a koncepcióban került meghatározásra a jövőkép.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á26	Az „1. prioritás - Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért” alcím utolsó bekezdésének (42. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: „Összefoglalva Budapest versenyképes fejlődéséért az alábbi fejlesztésekre van szükség: a szolgáltató szektor magas hozzáadott érték arányának növelésére (magas szintű üzleti szolgáltatások), a tudás-alapú termelés fejlesztésére (csúcstechnológiák fejlesztése), innovációs képesség fejlesztésére (K+F+I szektor), a fenntarthatóság és zöld technológiák fejlesztésére (fenntartható termelés), turizmusfejlesztésre (turisztikai attrakciók, természeti-kulturális vonzerő fejlesztés, <u>szolgáltatásbővítés</u>).”	A 3. fejezet 1-es pontjában javításra került.	Igen
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á27	Az „1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (BTFK 2.3)” pontban „Az intézkedés célja” cím alatti első bekezdés (44. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: „Az intézkedés célja Elengedhetetlen feladat Budapest meglévő turisztikai kínálatának továbbfejlesztése, <u>az örökségi (elsősorban világörökségi) értékeken alapuló vonzerők fejlesztése</u> , a kulturális létesítmények választékának szélesítése (ennek részeként például a rendezvény- és programkínálat bővítése, valamint a bor- és gasztronómiai kínálat fejlesztése), ...”	A 10. fejezet 1.3-as pontjában javításra került, fenntartva, hogy a vonzerőfejlesztés nem korlátozódhat az örökségi helyszínekre.	Részben

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á28	2.4. Értékvédelem – értékteremtés (BTFK 5.5)” pontban „Az intézkedés célja” cím alatti első bekezdés (49. oldal) alábbi kiegészítését javaslom:A város egyedülálló természeti és táji, valamint ezzel harmóniában lévő épített örökséggel rendelkezik, amelynek megőrzése révén tartható csak fenn a város értékei iránt megmutatkozó kiemelkedő érdeklődés. <u>A főváros világörökségi értékekben igen gazdag, a Világörökségi Listán a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrassy út egyaránt megtalálható. E helyszínek jól szemléltetik a város történelmének egyes szakaszait, ezért értékeik megőrzése, kibontakoztatása különösen indokolt. A Várkert Bazár teljes, valamint a Honvéd Főparancsnokság épületének részleges rehabilitációja ismét ráirányítja a figyelmet a Budai Vár mint világörökségi helyszín és nemzeti emlékhely hosszú távú stratégiai fejlesztésének szükségességére. A budai Királyi Palota együttesének átalakítása, távlati funkcióinak meghatározása azonban körültekintő előkészítést igényel, minden fejlesztésnek korszerűsítésnek csak az épített és kulturális örökség maximális védelme lehet az alapja.</u> Budapesten célszerű újra meghatározni, pontosítani a területi védettségeket. ...”	Kiegészítésre került az első két mondat, amely a Duna-part, a Budai Várnegyed stb. megőrzésére vonatkozik, azonban a Budai vár többi fejlesztési eleme elsősorban a turizmushoz kapcsolódhat, amelyek fejlesztése megfelelő forrás biztosítása esetén merülhet fel (az uniós jogszabály-tervezetek se épített örökségvédelmi, se turisztikai projektek finanszírozását nem teszik lehetővé). A 3.2.4-es pontban, illetve a 10-es fejezet 2.4-es intézkedésre vonatkozó pontjaiban javításra került.	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á29	A „3. prioritás- Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért” (52. oldal) alcím alatti második bekezdés szerint: „Budapesten a légszennyező anyagok koncentrációja a levegőben sokszor eléri az egészségügyi határértéket, a túllépések esetszáma azonban csökkenő tendenciát mutat. Más európai nagyvárosokkal összehasonlítva Budapest levegő szennyezettsége átlagos.” Ezzel kapcsolatban jelzem, hogy a főváros egyes területein (pl.: Erzsébet tér, Széna tér) a rossz levegőtminőség jelentős mértékben növeli a lakosság egészségügyi kockázatát.	Az adatok az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat nyilvános adatbázisából kerültek meghatározásra. Fontos, hogy az automata levegőmérő állomások területileg nem egyenletesen helyezkednek el Budapest területén, azonban olyan területeken vannak kihelyezve, melyekből megfelelő biztonságú átlagos légszennyezettségi adatok állapíthatók meg. Az esetenként megfigyelt magas (határérték feletti) koncentrációk valóban egészségügyi kockázatot hordoznak, ugyanakkor átlagban kimutatható a javuló tendencia.	Nem tett javaslatot

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á30	Az „5. prioritás – Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért” alcímhez (62. oldal) az alábbi észrevételeket teszem: Javasolom az alcímbe a megyei lakosok egészségi állapotának részletes és adatokkal is alátámasztott bemutatását. Továbbá az alcím alatti szöveg alábbi kiegészítését: „... Ennek megfelelően Budapest olyan oktatási programok indításával kívánja a KKV szektor fejlődését elősegíteni, amelyek a rugalmas piaci alkalmazkodás elérése érdekében egyrészt általános vállalkozási, vállalatvezetési, másrészt szakma-specifikus ismereteket adnak át, hogy a munkavállaló – munkaerő-piaci esélyei növelése érdekében – megfelelő képzési kínálatot találjon, képességei fejlődjenek. A nem formális és informális tanulási alkalmakhoz való hozzáférés elősegítése egyúttal hozzájárul azon hátrányok mérsékléséhez, amelyeket a köznevelés vagy a formális felnőttképzés önmagában nem tud kompenzálni, továbbá esélyt kínál a formális oktatásba való visszatéréshez szükséges tudás, készségek és képességek elsajátításához. A humán közszolgáltatást nyújtó közintézmények ...”	A véleményező által hivatkozott fejezetben (62. oldal) nem indokolt a megyei lakosok egészségi állapotának részletes bemutatásának szerepeltetése. A helyzetelemzés összefoglalását tartalmazó 1.5 fejezet kiegészítésre került a kért adatokkal. A véleményező második javaslata elfogadásra került azzal a kiegészítéssel, hogy az informális képzési formák valóban rendkívül fontosak, de a fogalom definíciója szerint ezek a képzési formák nem szervezett formában zajlanak, ezért ezek támogatása nem intézményesíthető, és nehezen segíthető, pályázati rendszerekkel. A 3. fejezet 5-ös pontjában javításra került.	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á31	Az „5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (BTFK 8.2),” pont első bekezdésének (64. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerő-piaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerint szakképzés-fejlesztést, a munkaerőpiacról tartósan vagy átmenetileg kiszoruló, olykor szakképzettség nélküli társadalmi csoportok készség és kompetencia fejlesztését speciális (tranzit) foglalkoztatási, illetve nem formális és informális képzési programok keretében.”	Az informális képzési formák valóban rendkívül fontosak, de a fogalom definíciója szerint ezek a képzési formák nem szervezett formában zajlanak, ezért ezek támogatása nehezen megvalósítható.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á32	. Az „5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása (BTFK 8.3)” pontban (64-65. oldal) az alábbiak szerepelnek: „A köznevelés intézményeinek mennyisége és eloszlása a fővárosban jelenleg megfelelő, törekedni kell arra, hogy az intézményhálózat sűrűsége, kapacitása minden városrészben, mindenkor kövesse a lakosság életszakasz változását, és az ebből következő szükségleteket”. Az illetékes tankerületi igazgató tájékoztatása alapján Budapest Főváros XVII. kerületében nem megfelelő a köznevelési intézmények mennyisége és eloszlása, mivel a lakosság létszámának növekedéséhez igazodó korábbi és jelenlegi óvodai férőhelyek bővítését nem követte az iskolai férőhelyek bővítése. 2014-ben ugyanúgy, mint 2013-ban, az előző tanévhez képest további öt első osztály indítása szükséges. Ebből következőleg évek óta visszatérő és a jövőben is fennálló probléma a leendő első osztályosok elhelyezése, a tanulók alapfokú ellátásának felmenő rendszerben történő, továbbá a középiskolai férőhelyek biztosítása. Emiatt több száz középiskolai tanuló kényszerül jelenleg is ingázásra naponta, amely több utazást jelent számukra. Megállapítható, hogy a kerület dinamikus és folyamatosan növekvő lakosságszámához nem igazodott az iskolahálózat bővítése. Fentiekre tekintettel felhívom a figyelmet, hogy az iskolai intézményrendszer strukturális átalakítása csak rövidtávon és átmenetileg enyhítené a fennálló férőhelyhiányt, a megoldást az iskola intézményhálózat bővítése és fejlesztése jelentené.	Fontos, hogy a FŐTEP nem települési (kerületi), hanem területi (Budapest) értelemben jelöli ki intézkedéseit és készíti megállapításait. Emiatt a kerületi szinten jelentkező, egyedi problémákat összefogva - a nagyobb területi egység érdekeit szem előtt tartva -, komplexen kezeli. A komplex szemlélet miatt nem a FŐTEP dokumentum kompetenciája a kerületi egységenkénti problémák kezelése, erre a pályázati konstrukciók kidolgozásakor nyílik majd lehetőség.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á33	A „6. Közreműködő szervezetek” című fejezetben szereplő 5. táblázat (73. oldal) „Kedvezményezettek fő típusai” című oszlopa utolsó sorának alábbi kiegészítését javaslom: „Önkormányzatok Non-profit szervezetek Egyházak Gazdasági társaságok Érintett oktatási, kulturális , szociális és egészségügyi intézmények, illetve azok fenntartói”	A 6. fejezet 9.-es táblázatában javításra került.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á34	A „7.2 A fontosabb indikátorok” pontban szereplő 6. táblázat (77. oldal) „Indikátor megnevezése” című oszlopa 15. sorában (78. oldal) az alábbi kiegészítést javaslom: A támogatások eredményeként fejlesztett gyermekjóléti és <u>gyermekvédelmi</u> intézményekben nevelt gyermekek száma”	A FŐTEP keretében elsősorban az önkormányzati fenntartásban működő intézmények fejlesztési eredményei határozhatók meg, és kérhetők számon a programok megvalósítását követően. A gyermekvédelmi intézményekben nevelt gyermekek száma az állami fenntartású intézményeket érinti.	Nem
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á35	A „8. Nagyprojektek bemutatása – INDIKATÍV PROJEKTLISTA” című fejezetet az alábbi, új 5. Prioritással javaslom kiegészíteni (92. oldal): „5. Prioritás – Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestértprojekt neve: Új nemzeti közgyűjteményi épületgyűttes, 2013-18, előkészítettség: A projekt tartalmáról a Kormány a 1031/2013. (I. 30.) Korm. határozatban döntött, költségve.: 60 mrd projekt neve: Az Iparművészeti Múzeum fejlesztése és rekonstrukciója, 2014-16, előkészítettség: Előkészített projekt engedélyes tervekkel, megvalósíthatósági tanulmánnyal, 19 mrd	Az indikatív projektlista nem jelentett elkötelezettséget és kizárólagosságot, főként a megértést segítő valós igényeken alapuló példaként szolgált. A Program végső változata nem tartalmaz projekt-listákat.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á36	<p>A „9.2. Együttműködésben megvalósuló intézkedések” ponthoz (95. oldal) az alábbi észrevételeket teszem:</p> <p>1.1. A szövegben az „önkormányzatok” kifejezést a vonatkozó hatályos jogszabályoknak megfelelően javaslom pontosítani.</p> <p>1.2. Javaslom továbbá a pont alatti alábbi kiegészítéseket:</p> <p>96. oldal:</p> <p>„1.2 Turizmus mint gazdasági húzóágazat (2.3)</p> <p>Lehetségesen együttműködő felek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozások; • Önkormányzatok; • Önkormányzati tulajdonban lévő gazdasági társaságok; • Központi költségvetési szervek; • <u>Kulturális intézmények, szervezetek.</u>” <p>„2.4 Értékvédelem- értékteremtés (5.5)</p> <p>Lehetségesen együttműködő felek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzatok; • Társasházak; • Központi költségvetési szervek; • <u>Nonprofit szervezetek.</u>” 	<p>A 9.2-es fejezet tartalma a minisztériumi sablon alapján átalakult: a fejezet az egyes kedvezményezetti csoportok együttműködését mutatja be, nem az egyes intézkedéseken belüli lehetséges kedvezményezetteket sorolja fel, így az észrevétel nem releváns.</p>	Nem
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á37	<p>97. oldal, 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6)Lehetséges együttműködő felek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fővárosi Önkormányzat; • Kerületi önkormányzatok; • <u>Nemzetiségi önkormányzatok;</u> • Központi költségvetési szervek; • Intézményfenntartók; • Társasházak; • (Oktatási) <u>Köznevelési intézmények;</u> • <u>Nemzetiségi köznevelési intézmények;</u> • FŐTÁV;” 	<p>A 9.2-es fejezet tartalma a minisztériumi sablon alapján átalakult: a fejezet az egyes kedvezményezetti csoportok együttműködését mutatja be, nem az egyes intézkedéseken belüli lehetséges kedvezményezetteket sorolja fel, így az észrevétel nem releváns.</p>	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á38	<p>98. oldal: „5.1 Befogadó és támogató társadalom (8.1) Lehetségesen együttműködő felek: • Fővárosi Önkormányzat; • Kerületi önkormányzatok; • Nemzetiségi önkormányzatok • Non-profit szervezetek (Budapest Esély Nonprofit Kft.); • Egyházak; • <u>Kulturális intézmények, szervezetek.</u>” „5.2 Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása (8.2) Lehetségesen együttműködő felek: • Fővárosi Önkormányzat; • Kerületi önkormányzatok; • Nemzetiségi önkormányzatok; • Non-profit szervezetek (Budapest Esély Nonprofit Kft.); • Egyházak; • <u>Kulturális intézmények, szervezetek;</u> • <u>Felnőttképzési intézmények.</u>”</p>	<p>A 9.2-es fejezet tartalma a minisztériumi sablon alapján átalakult: a fejezet az egyes kedvezményezett csoportok együttműködését mutatja be, nem az egyes intézkedéseken belüli lehetséges kedvezményezettek sorolja fel, így az észrevétel nem releváns.</p>	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á39	<p>A „10.1 Az intézkedések illeszkedésének levezetése” ponthoz az alábbi észrevételeket teszem: Az „1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (2.3)” alpontban (103-104. oldal) az alábbi kiegészítéseket javaslom: A 103-104. oldalon, turizmus, mint gazdasági húzóágazat: Az intézkedés célja: Elengedhetetlen feladat Budapest meglévő turisztikai kínálatának továbbfejlesztése, <u>az örökségi (elsősorban világörökségi) értékeken alapuló vonzerők fejlesztése,</u> a kulturális létesítmények választékának szélesítése,…” Az int. rövid tartalma: A) Turisztikai termékek fejlesztése, kiemelten a világörökségi helyszíneken”</p>	<p>A 3.1.3-as pontban, illetve a 10. fejezet 1.3-as intézkedésre vonatkozó pontjaiban javításra került.</p>	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á40	108. oldalon - 2.4. Értékvédelem – értékteremtés A város egyedülálló természeti és táji, valamint ezzel harmóniában lévő épített örökséggel rendelkezik, amelynek megőrzése révén tartható csak fenn a város értékei iránt megmutatkozó kiemelkedő érdeklődés. <u>A főváros világörökségi értékekben igen gazdag, a Világörökségi Listán a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út egyaránt megtalálható. E helyszínnek jól szemléltetik a város történelmének egyes szakaszait, ezért értékeik megőrzése, kibontakoztatása különösen indokolt. A Várkert Bazár teljes, valamint a Honvéd Főparancsnokság épületének részleges rehabilitációja ismét ráirányítja a figyelmet a Budai Vár mint világörökségi helyszín és nemzeti emlékhely hosszú távú stratégiai fejlesztésének szükségességére. A budai Királyi Palota együttesének átalakítása, távlati funkcióinak meghatározása azonban körültekintő előkészítést igényel, minden fejlesztésnek, korszerűsítésnek csak az épített és kulturális örökség maximális védelme lehet az alapja.</u> Budapesten célszerű újra meghatározni, pontosítani a területi védettségeket. ...”	Kiegészítésre került az első két mondatnál a 3.2.4-es pont, a 10.1.2.4-es pont, illetve a 10.3.2.4-es pontjában, amely a Duna-part, a Budai Várnegyed stb. megőrzésére vonatkozik. Azonban a Budai vár többi fejlesztési eleme elsősorban a turizmushoz kapcsolódhat, amelyek fejlesztése megfelelő forrás biztosítása esetén merülhet fel (az uniós jogszabály-tervezetek se épített örökségvédelmi, se turisztikai projektek finanszírozását nem teszik lehetővé).	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á41	A „Stratégiai cél – 6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése” tárgykörben (109-112. oldal) megfogalmazott, tervezett intézkedéseket környezet- és humán-egészségügyi szempontból lényegesnek tartom, javasolom azonban megfogalmazni a humán egészség védelmét, mely kapcsolódik a 4. prioritással (Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában) is.	A 10.1.3-as fejezetben javításra került.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á42	Az „5.2 – A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (8.2)” alpont első bekezdésének (114. oldal) alábbi kiegészítését javaslom:„... Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerő-piaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerint szakképzés-fejlesztést, a munkaerőpiacról tartósan vagy átmenetileg kiszoruló, olykor szakképzettség nélküli társadalmi csoportok készség és kompetencia fejlesztését speciális (tranzit) foglalkoztatási, illetve nem formális és informális képzési programok keretében.”	Az informális képzések valóban rendkívül fontosak, de a fogalom definíciója szerint ezek a képzési formák nem szervezett formában zajlanak, ezért ezek támogatása nehezen megvalósítható, ezért a szövegrész beépítése nem javasolt	Nem
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á43	Az „5.3 – A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3)” (115 o.) pontnál: Az intézkedés rövid tartalma: • A nyilvános illemhelyek higiénés állapotának javítása; • A közterületi játszóterek talajhigiénés állapotának javítása, a játszótéri homokozók rendszeres karbantartása, homokcseréje.”	A véleményező javaslata alapvetően üzemeltetési és nem (terület) fejlesztési feladat, ezért a szövegrész beépítése nem javasolt.	Nem

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á44	<p>Az „5.4 – A kulturális kínálat bővítése (8.4)” alpont (115. oldal) :Az intézkedés célja: Budapest elsősorban kultúrájának továbbfejlesztése révén tarthatja meg vonzását és erősítheti regionális központ szerepkörét. <u>A 2014–20 közötti időszak legnagyobb kulturális célú beruházása az új nemzeti közgyűjteményi épületegyüttes létrehozása – és ehhez kapcsolódóan a Városliget megújítása. A Kormány által kiemelten támogatott beruházás eredményeként új épületbe költözhet a Néprajzi Múzeum, a Magyar Fotográfia Múzeuma, az Új Nemzeti Galéria és a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, a Magyar Zene Háza, valamint a Magyar Építészeti Múzeum. Az itt nagy számban ... Az Iparművészeti Múzeum rekonstrukciója szintén a 2014–2020 közötti időszak fontos kulturális beruházása. A múzeum főépülete a magyar szecessziós építészet első nagy alkotása, Lechner Ödön főműve az építészettörténet jelentős emléke, az ország egyik büszkesége. 1956 óta jelentősebb műemléki helyreállításra és korszerűsítésre nem került sor az Iparművészeti Múzeum főépületében, a megvalósult beruházások teljes volumene eltörlül a műemléki védettségű épület teljes értéke és az évtizedek alatti, a rongálódásból, elhasználódásból eredő értékvesztése mögött. Az épület felújítása, műemléki helyreállítása, műszaki konszolidálása halaszthatatlan feladattá vált. Elhelyezkedésénél fogva részben kapcsolódik a Budai Vár hosszú távú fejlesztési koncepciójához a Budai Vigadó rekonstrukciója és Mesterségek utcájának kialakítása, mely szintén hozzájárulhat a főváros kulturális kínálatának bővítéséhez. A projekt átfogó célja szellemi kulturális örökségünk (a folklór) megőrzése a XXI. század technikai színvonalának megfelelően, a népi kultúra széles körben történő terjesztése, az épített örökség védelme, fizikai megújítása, gazdaságilag is fenntartható, élő funkcióval való megtöltése. A komplex program a Budai Vigadó műemlék épületének értékmegőrző felújítása mellett a Fő utca Clark Ádám tér és Corvin tér közötti szakaszán hagyományörző kézműves és népi iparművész „látványműhelyek” kialakítását tartalmazza.”</u></p>	<p>A hivatkozott intézkedés célja a kulturális kínálat bővítéséhez kapcsolódó <u>nem</u> infrastrukturális elemek fejlesztése, mivel ezek finanszírozása esetlegesen fővárosi önkormányzati forrásból megoldható lesz. Kulturális infrastruktúra építéshez kapcsolódó támogatási célterületet a támogatási jogcíme között direkt módon nem található. A új nemzeti közgyűjteményi épületegyüttesről szóló 1227/2014. (IV. 10.) Korm. határozat a nemzetgazdasági miniszter számára szabja feladatként a szükséges források megkeresését, a Fővárosi Önkormányzatot nem nevesíti.</p>	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á45	Az „1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (2.3)” alponthoz 124-125. oldal az alábbi kiegészítéseket javaslom: „Az intézkedés célja Elengedhetetlen feladat Budapest meglévő turisztikai kínálatának továbbfejlesztése, az örökségi (elsősorban világörökségi) értékeken alapuló vonzerők fejlesztése, a kulturális létesítmények választékának szélesítése (ennek részeként például a rendezvény...”, Az intézkedés rövid tartalma A) Turisztikai termékek fejlesztése, kiemelten a világörökségi helyszíneken ” kedvezményezett kör lehet.: • „kulturális intézmények, szervezetek • nonprofit szervezetek”	A világörökségi helyszínek kiemelését feleslegesnek tartjuk, hiszen a leírás nem zárja ki őket, és turisztikai vonzerejük miatt egyébként is hangsúlyosan jelennek meg a lehetséges projekt-javaslatok között, miközben hangsúlyozásuk esetén olyan látszat alakulhat ki, hogy csak ezeken a helyszíneken valósíthatók meg turisztikai beavatkozások. A kedvezményezett kör bővítése elfogadásra került a 10.3.1.3-as pontban.	Részben

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á46	<p>Az „2.4. Értékvédelem – értékteremtés (5.5)” alpont (135. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: „Az intézkedés célja A város egyedülálló természeti és táji, valamint ezzel harmóniában lévő épített örökséggel rendelkezik, amelynek megőrzése révén tartható csak fenn a város értékei iránt megmutatkozó kiemelkedő érdeklődés. A főváros világörökségi értékekben igen gazdag, a Világörökségi Listán a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrassy út egyaránt megtalálható. E helyszínek jól szemléltetik a város történelmének egyes szakaszait, ezért értékeik megőrzése, kibontakoztatása különösen indokolt. A Várkert Bazár teljes, valamint a Honvéd Főparancsnokság épületének részleges rehabilitációja ismét ráirányítja a figyelmet a Budai Vár mint világörökségi helyszín és nemzeti emlékhely hosszú távú stratégiai fejlesztésének szükségességére. A budai Királyi Palota együttesének átalakítása, távlati funkcióinak meghatározása azonban körültekintő előkészítést igényel, minden fejlesztésnek, korszerűsítésnek csak az épített és kulturális örökség maximális védelme lehet az alapja. Budapesten célszerű újra meghatározni, pontosítani a területi védettségeket. ...” „A tervezett kedvezményezetti kör lehatárolása Kedvezményezettek • önkormányzatok • társasházak • központi költségvetési szerv • nonprofit szervezetek”</p>	<p>Kiegészítésre került az első két mondatral a 3.2.4-es pont, illetve a 10.3.2.4-es alpont, amely a Duna-part, a Budai Várnegyed stb. megőrzésére vonatkozik. Azonban a Budai vár többi fejlesztési eleme elsősorban a turizmushoz kapcsolódhat, amelyek fejlesztése megfelelő forrás biztosítása esetén merülhet fel (az uniós jogszabály-tervezetek se épített örökségvédelmi, se turisztikai projektek finanszírozását nem teszik lehetővé).</p> <p>A kedvezményezetti kör bővítését nem támogatjuk, mivel az intézkedés célja elsősorban a közsféra épületállomány, és a társasházi épületállomány állapotának javítása. Uniós finanszírozás hiányában itt csak fővárosi önkormányzati saját forrás jöhet szóba, amelynek felhasználását elsősorban a középület állományra kell koncentrálni. Természetesen, ha az EMMI forrásátadás keretében - hazai költségvetési forrásból - megduplázza az intézkedés keretét, akkor bővítésre kerülhet a kedvezményezetti kör.</p>	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á47	<p>5.1. Befogadó és támogató társadalom (8.1)” alpont (158. oldal) kedvezményezettek:•A tervezett kedvezményezetti kör lehatárolásaKedvezményezettek• önkormányzatok,• non-profit szervezetek, egyházak• kulturális intézmények, szervezetek”</p>	<p>A 10.3.5.1-es alpontban javításra került.</p>	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á48	<p>Az „5.2 – A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése” alpont (159. oldal) alábbi kiegészítését és pontosítását javaslom: „Az intézkedés célja ... Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerő-piaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerint szakképzés-fejlesztést, a munkaerőpiacról tartósan vagy átmenetileg kiszoruló, olykor szakképzettség nélküli társadalmi csoportok készség és kompetencia fejlesztését speciális (tranzit) foglalkoztatási, illetve nem formális és informális képzési programok keretében.” Kedvezményezett kör: • önkormányzatok, • non-profit szervezetek, egyházak • gazdasági társaságok • felnőttképzési (t folytató felsőoktatási)intézmények • állami intézményfenntartó központi hivatal • kulturális intézmények”</p>	<p>Az informális képzések valóban rendkívül fontosak, de a fogalom definíciója szerint ezek a képzési formák nem szervezett formában zajlanak, ezért ezek támogatása nehezen megvalósítható. Jelen fejezetbe való beépítése nem javasolt. A kedvezményezett kör kiegészítésre került, a 10.3.5.2-es alpontban.</p>	Részben
Emberi Erőforrások Minisztérium a	Á49	<p>Az „5.3 – A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3)” alpont (161. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: „Az intézkedés rövid tartalma A jelen intézkedés ehhez kíván hozzájárulni, a következő területek támogatásával: I) A minőségi oktatást támogató kulturális intézmények fejlesztése” „A tervezett kedvezményezett kör lehatárolása Kedvezményezettek • érintett oktatási, kulturális, szociális és egészségügyi intézmények, illetve azok fenntartói: önkormányzatok, non-profit szervezetek, egyházak, állami intézményfenntartó központi hivatal.”</p>	<p>Javításra került a 10.3.5.3-as pontban.</p>	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Emberi Erőforrások Minisztériuma	Á50	Az „5.4 – A kulturális kínálat bővítése (8.4)” alpont (163. oldal) alábbi kiegészítését javaslom: Kedvezményezettek: • Fővárosi önkormányzat • kerületi önkormányzatok • <u>kulturális intézmények, szervezetek • nonprofit szervezetek</u>	Javításra került a 10.3.5.4-es pontban.	Igen
Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium	Á51	A szakterületek véleménye alapján a megküldött dokumentum egy magas színvonalú, minden ágazatot áttekintő, komplex anyagnak bizonyul.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium	Á52	Figyelemre méltó a fejlesztési célok meghatározása során, a célok és az azok megvalósításához szorosan kapcsolódó programok részletes bemutatása.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium	Á53	Mindezek alapján a vizsgálati anyag tartalmával egyetértünk, fentiekén kívül egyéb észrevételt nem teszünk."	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Honvédelmi Minisztérium	Á54	1. Az Fővárosi Területfejlesztési Programban megfogalmazott célkitűzéseket, területfejlesztési prioritásokat, operatív programokat a HM tárca részéről támogathatónak ítélem meg azzal, hogy a Főváros területén lévő katonai létesítmények, honvédelmi rendeltetésű területek működtetését, üzemeltetését, fejlesztésének lehetőségeit a tervek megvalósítása során is biztosítani kell.	Köszönjük az észrevételt, a tervek megvalósítása a honvédelmi létesítmények működését nem befolyásolja.	Igen
Honvédelmi Minisztérium	Á55	2. A Barnamezős területek fejlesztés, illetve a Duna-menti fejlesztési elképzelések témakörében, az érintett HM vagyonkezelésű ingatlanokkal kapcsolatban az alábbiakat kérem figyelembe venni:	Köszönjük a pontos helyrajzi szám szerinti észrevételt. A projektek tervezése során segítségül fog szolgálni. Természetesen, a barnamezős területek tulajdonosai és a Fővárosi Önkormányzat közötti együttműködés elengedhetetlen.	Nem tett javaslatot
Honvédelmi Minisztérium	Á56	a) Akcióterületi projektek között felsorolt Hajógyári-sziget komplex fejlesztésével kapcsolatban 23796/29 hrsz-ú ingatlan van honvédségi kezelésben.	Köszönjük a visszajelzést, a kapcsolódó projektek tervezése során fog segítségül szolgálni.	Nem tett javaslatot

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Honvédelmi Minisztérium	Á57	b) A Főváros Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) tervezi a XXII. kerületi volt Hunyadi Laktanya területfejlesztési terveinek előkészítését, ahol a laktanya területéből a HM tárca vagyonkezelésében a 232043/1, 232045/7 hrsz-ú (Háros u. 1-3.) ingatlanrészek maradtak meg a Fővárosi Önkormányzat részére történő átadását követően. Tekintettel arra, hogy a fenti programok vonatkozásában a HM tárca használatában lévő objektumokkal, ingatlanokkal is rendelkezik, fontosnak tartom az együttműködést a Fővárosi Önkormányzat és a Honvédelmi Minisztérium között.	Köszönjük a pontos helyrajzi szám szerinti észrevételt. A projektek tervezése során segítségül fog szolgálni. Természetesen, a barnamezős területek tulajdonosai és a Fővárosi Önkormányzat közötti együttműködés elengedhetetlen.	Igen
Honvédelmi Minisztérium	Á58	3. Az Fővárosi Területfejlesztési Programban megfogalmazott közlekedési infrastruktúra fejlesztése elősegíti a Főváros külső kerületeiben elhelyezkedő katonai objektumok megközelítését, hozzájárul a Magyar Honvédség feladatainak gördülékenyebb végrehajtásához. A Fővárosi Területfejlesztési Program 4.4 pontja a fővárosi egyéni közlekedésfejlesztése prioritásként fogalmazza meg a közúti forgalom csillapítását, többek között a fővárosi személyforgalmi behajtási díjrendszer bevezetésével. Az adók és díjak bevezetése a honvédelmi feladatok végrehajtását hátrányosan érinti, ezért az önkormányzati rendeletalkotás során szükségesnek tartom Főpolgármesteri Hivatal és a HM közötti egyeztetést.	A javaslat kevésbé kapcsolódik a Programhoz. Az egyes projektek részleteinek egyeztetése nem a Program feladata.	Nem
Honvédelmi Minisztérium	Á59	4. A tervezet kapcsán javaslom figyelemmel lenni arra, hogy a HM az egyik legjelentősebb budapesti egészségügyi létesítmény, a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ (Honvédkórház, a továbbiakban: MH EK), illetve a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériummal és a Belügyminisztériummal közösen működtetett Nemzeti Közszoigálati Egyetem (NKE) intézményfenntartója. Emiatt a tervezetben a "II. csoport: közigazgatási és szakmai partnerek" részt javaslom a "Lehetséges partnerek:" felsorolását kiegészíteni a Honvédelmi Minisztériummal, mint intézményfenntartóval.	Köszönjük az észrevételt, a 12-es fejezetben javításra került.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Honvédelmi Minisztérium	Á60	a) A "3.5 - Energiahatékonyság klímavédelem" tekintetében a területi hatásvizsgálat a budapesti épületállomány komplex felújítását tervezi. A HM vagyonkezelésében jelentős mértékű állami tulajdonú intézményi épületállomány van, melynek fenntartási és üzemeltetési feltételeit jelentősen javítaná egy komplex energiahatékonysági megújítási projekt. Előzőek alapján kérem a HM bevonását a második körös projektgyűjtésbe annak érdekében, hogy a HM épületenergetikai fejlesztési projektje felkerüljön az indikatív projektlistára.	Az indikatív projektlista nem jelent elkötelezettséget és kizárólagosságot, főként a megértést segítő valós igényeken alapuló példákat jelenti. A 3.3.5 pontban a Honvédelmi Minisztérium épületállományának épületenergetikai fejlesztésére is lehetőség nyílik majd.	Igen
Honvédelmi Minisztérium	Á61	b) Az "5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása" feladatok tekintetében kérem, hogy a tervezés későbbi szakaszaiban a HM, mint az MH EK fenntartója, a VEKOP 6.3 Egészségügyi ellátórendszer szolgáltatás - és kompetenciafejlesztése témakörébe tartozó fejlesztések tekintetében kerüljön a szakértői egyeztetésekbe bevonásra.	Előzetes egyeztetésre nincs szükség, ugyanis az intézkedés infrastruktúra-fejlesztési elemeket nem tartalmaz, míg a támogatandó képzési és tartalomfejlesztési feladatok vonatkozásában a MH EK is pályázóként tud megjelenni.	Részben
Honvédelmi Minisztérium	Á62	c) Az "5.4 A kulturális kínálat bővítése" feladatai kapcsán javasolom szakértői egyeztetések keretében megvizsgálni, hogy az I. világháború centenáriumi megemlékezéshez kötődő kulturális események, fejlesztések támogatása, az ahhoz rendelt hazai források mellett - a budapesti kulturális kínálatot bővítő elemként - a Norvég alap forrásainak bevonásával, a fővárosi programokkal összhangban, azokat kiegészítve megvalósíthatóak-e.	A véleményező javaslata illeszkedik az intézkedés célkitűzéseire, de projektek konkrét nevesítésére nincs mód a Program keretein belül.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á63	Javasolom, hogy csökkentsék a fejezeti ismétlődéseket. A szerkezeti értékek megtarthatók akkor is, ha legfeljebb két ismétlődés fordul elő a dokumentumban. Az elsőben a rövid felsorolás szerű ismertetés, míg a másodikban a részletesebb operatív program szintű kifejtés kaphatna helyet.	Egyetértünk, azonban a Program szerkezeti felépítését központilag megadott sablon határozta meg, a fejezetek ismétlődését ez magyarázza. Amennyiben a Nemzetgazdasági Minisztériumtól erre felmentést kapunk egyszerűsítésre kerül a Program szerkezete.	Részben

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á64	A Főváros közel 50%-a beépítetlen terület, mely jelentős része felhagyott, befektetési vagy egyéb céllal foglalt, nem működő terület, mely megítélésem szerint a város életében problematikus. Hasznos lehetne, ha a főváros a program szintjén kialakítaná és ismertetné, a VOLÁN és MÁV infrastruktúrákkal szembeni elvárásait, igényeit.	A beépítésre szánt mintegy 50%-nak csak egy része felhagyott terület, másik része alapvetően zöld területként megtartani szánt, illetve beépítésre alkalmasként átsorolt terület. A FŐTEP mint tervezési dokumentum fontos célja, hogy kijelölje azokat az intézkedéseket, melyek lefedik a területi fejlesztési igényeket a rendelkezésre álló közösségi keret továbbá az brüsszeli 2020-as célok alapján. A dokumentumnak nem feladata rész specifikus szempontokra kitérni egy-egy intézkedés bemutatása során, erre a pályázati konstrukciók kidolgozásakor nyílik lehetőség. A területigények jelzése a rendezési tervezés feladata.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á65	7, 37, 85, 149. oldal: IKOP program neve helyesen: Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program	A 2.2-es fejezet 2.4-es pontjában, a 8-as fejezet 11-es táblázatában, illetve a 11. fejezetben javításra került.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á66	15. oldal: II. csoport: közigazgatási és szakmai partnerek pont alatt az NFM és a Közlekedési Koordinációs Központ (KKK)feltüntetését javasoljuk , mivel a Főváros jelentős infrastruktúrafejlesztéseket tervez a szervezetek szakmai irányítása alá tartozó IKOP felhasználásával	A 12-es fejezetben javításra került.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á67	24. oldal: "Budapest egyik legnagyobb környezeti problémája a zajterheltség,... Mellette a légszennyezés..." A jelzők és a fontossági sorrend újragondolását javaslom , hiszen a zajterhelés valamilyen mértékben megszokható, míg például a szálló finom por nem. A légszennyezés ráadásul "majdnem biztosan halálhoz vezető" súlyos megbetegedés kockázatát növeli	A megfogalmazással nem kívántunk fontossági sorrendet felállítani, inkább csak felhívni a figyelmet a két jelentős problémára. A sorrend felcserélésével nem értünk egyet, a folyamatos zaj- és rezgés terheltség is súlyos betegségeket okozhat.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á68	<p>27. oldal, Infrastruktúra: Gyengeségek: - „Az egyéni közúti közlekedés fokozódó térnyerése..” – Az egyéni közúti közlekedés magában foglalja a kerékpáros forgalmat is, de jelzem, hogy a motorizált egyéni közlekedés térnyerése nem egyértelmű gyengeség. Egyértelműen gyengeség akkor lenne, ha térnyerése a járműállomány környezeti terhelésének javulása nélkül történik. Ellenkező esetben társadalmilag nettó nyereséges erősség. - „A gyorsvasúti hálózat fejlesztésében több évtizedes lemaradás tapasztalható..” – Ha gyorsvasútként a nagysebességű vasútra gondolunk, akkor még további évtizedeket kell várunk (a térséget nézve túlzónak tűnik az évtizedes lemaradás), ha másra, akkor azt nevéen nevezni lenne szükséges (HÉV és Metro nem gyorsvasutak). Kérdés, hogy egy nagysebességű vasút az infrastruktúra oldalon vagy inkább gazdaságfejlesztési oldalon kellene, hogy megjelenjen, hiszen a városi közlekedésben kimutatható haszna nincs.</p>	<p>Az egyéni közlekedésből származó környezeti terhelés a javuló technológiák és csökkenő gépjárművenkénti kibocsátás mellett is jelentős, emiatt álláspontunk szerint inkább gyengeség, mint erősség. A gyorsvasúti hálózat esetében a Metrót és a HÉV-et értettük, kiegészítésre került az 1.6-os fejezetben (SWOT).</p>	Részben
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á69	<p>29. oldal Infrastruktúra Lehetőségek: A Helsinkii folyosó helyett inkább (maghálózati és kiegészítő) TEN-T folyosókat célszerű említeni. Veszélyek: „A motorizáció (személygépjármű ellátottság) további növekedése várható..”, A motorizáció fokának növekedése a társadalmi mobilitás javulásának, a gazdaság fejlődési dinamikájának fontos jelzője, mely nem veszély, hanem lehetőség. A korszerű üzemanyagok, hajtásmódok és járművek a jövőben várhatóan egyre kevesebb környezeti terheléssel egyre nagyobb hasznot hajtának.</p>	<p>A TEN-T elemekre vonatkozó észrevétel átvezetésre került az 1.6-os fejezetben (SWOT). A vélemény maradéktalanul igaz az ország többi 19 megyei tervénél, de Budapest esetében a terv által meghatározott tervezési terület egyetlen nagyvárosi környezetet jelent. A főváros térségében - ez a szinte állandósuló - forgalmi dugók miatt inkább tekinthető veszélynek, mint lehetőségnek, ezért ezzel az állásponttal nem tudunk egyet érteni.</p>	Részben

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á70	46. oldal: „2. prioritás - Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért” fejezetrész: Komoly városszerkezeti probléma egyik jelensége, hogy sok helyütt minden tízedik telken szellemház áll, vagy üres telek, sok az üres irodaház és üzlet. A háttérben inkább kereskedelmi, stb. szerkezeti folyamatok vannak, de az üzletek és irodák életképességének nem használt a motorizált egyéni közlekedés visszaszorítása, a megállási, parkolási lehetőségek megszüntetése. (E tekintetben nem jelent megoldást a Dunai és a kerékpáros közlekedés fejlesztése.) Olyan kérdésről van szó, aminek megválaszolása, kiérlelése megoldandó.	A Program alapvetően a közösségi közlekedést helyezi előtérbe (ide kapcsolódik a P+R parkolók fejlesztése, azonban elismeri a belvárosi parkolási problémákat. Ezek megoldására uniós forrás nem vehető igénybe, esetlegesen magánberuházások ösztönzése járulhat hozzá a probléma megoldásához (az ott lakók parkolását segítve)	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á71	47. oldal: az országos kerékpár úthálózat helyett az országos kerékpáros úthálózat, illetve EuroVelo 6 nemzetközi kerékpáros túraútvonal elnevezését javaslom	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 3. fejezet 2-es pontjának 2.1-es alpontjába.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á72	53. oldal: „3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (BTFK 6.1, 6.2)” Célszerű az önkormányzatok és a lakosság zöldterületi programokba kezdeményező és végrehajtó szintű bevonása.	Az észrevétel átvezetésre került a 3. fejezet 3.1-es pontjába az intézkedés céljának leírásába, a környezeti nevelést érintő részt követően.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á73	54. oldal: „3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése (BTFK 6.3)” – Átfogalmazását javaslom, mert nem tartom valószínűnek, hogy a fővárosi légszennyezettség legnagyobb „okozója” a motorizált egyéni közlekedés. Ezáltal az a következtetés, miszerint a modal-split javításával a levegőminőség valószínűleg javulni fog, semmi esetre sem igaz. A gépjárműállomány minőségének javulásával egyre kisebb mértékű lesz az elért hatás. A villamosvasúti és kerékpáros közlekedés nem képes a motorizált egyéni közlekedést minden szinten helyettesíteni, inkább kiegészíti azt. A fentiekől függetlenül a modal-split javítása és az utazóközönség villamosvasút felé terelése kívánatos, de ezek nem elsősorban levegő- és zajterhelést csökkenését hozó intézkedések. Pl. a dízelüzemű tömegközlekedési gépjárműflotta gázüzeműre (akár csepeli biogáz) cserélése sokkal lényegesebb „hatást” kelthet. Nem csak a közösségi közlekedés feltételeit, hanem a környezetbarát közlekedés (egyéni, nem motorizált közlekedés, mint pl. a kerékpározás) feltételeit is javítani kell, vagy meg kell teremteni.	Az egyéb szennyező forrásokra vonatkozó észrevételek kiegészítésként átvezetésre kerültek a 3. és 10.3-as fejezet 3.2-es intézkedésre vonatkozó leírásába. Továbbra is fontosnak tartjuk - mindezek mellett - a környezeti terhelés mérséklésében a közösségi közlekedés fejlesztését az egyéni közlekedéssel szemben.	Részben

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á74	56. oldal: „3.4. Korszerű vízgazdálkodás (BTFK 6.5)... a csapadékvíz elvezetésének mérséklését ... A csapadékvizek tudatos kezelése.” - Budapest csatornahálózatában a különválasztott rendszer nem jellemző, a csapadék szinte minden esetben az egyéb szennyvizekkel kerül kezelésre (vannak ritka kivételek). A nagyvárosi vagy intenzív motorizált közlekedési (tetővíz is) környezetből összegyűlt csapadékvíz olyan szennyező anyagokat tartalmaz, mely a befogadóba való bevezetés előtt feltétlenül a víz tisztítását igénylik. A cél pontos körülírása lenne szükséges.	A belvárosi több mint 100 éves hálózat és a hozzá csatlakozó 50 éve épült főgyűjtők valóban egyesített rendszerűek, azonban az elővárosi zónákban jellemzően már elválasztott rendszerű csatornázás valósult meg. Az újonnan beépítésre kerülő területek pedig már csak elválasztott rendszerű hálózat létesül. A csapadékvizek telken belüli gyűjtésével és tározásával, majd azok felhasználásával a hálózati ivóvíz felhasználás mennyisége csökkenthető. A csapadékvíz szennyvízkezelési szintű tisztítása jelentős többlet-terhet ró a szennyvízkezelési hálózatra, miközben a zöldterületek növelése, a talajba szivárgás elősegítése pozitív környezeti hatásokkal járna. A szövegezés kiegészítésre került a 3.3.4-es pontban, az intézkedéshez kapcsolódó részletesebb információk a 10.3.3.4-es pont alatt találhatóak.	Részben
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á75	58. oldal: „4. prioritás- Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában.... Az elkerülő utak építése az átmenő szakaszokon csökkenti a szennyezést, továbbá jelentősen csökken a balesetek száma, és rövidül az eljutási idő, mindez hozzájárul a versenyképesség, és foglalkoztatottság növekedéséhez.” Helyette javaslom: A Budapestet elkerülő utak és a belső kör irányú közúti elemek kiépítése az átmenő szakaszokon csökkentik a környezeti terhelést és a balesetek számát. Az általánosan rövidülő eljutási idő hozzájárul a versenyképesség javulásához és a foglalkoztatottság növekedéséhez, javítja a tranzittengelyek működését.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 3. fejezet 4-es pontjában, illetve a 10.3.4-es pontban.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á76	58. és 149. oldal: az anyag a 4. pontban csak alig (mindössze egy mondatban, konkrétumok említése nélkül), míg a 10.3.4. pontban egyáltalán nem foglalkozik az országos közúthálózat fejlesztésének Budapestet érintő kérdéseivel. Az anyag 10.3.4. pontját idézve „A tervezett intézkedés tartalmát alapvetően az országos közút- és vasúthálózat fejlesztések határozzák meg, amelynek előnyeit a főváros is élvezheti, azonban tartalmának kialakításában közvetlen ráhatása kevés van.” A Fővárost érintő nagy jelentőségű országos közutak (pl. M0) alapvetően befolyásolják a város életét. Véleményem szerint Budapestnek mint fővárosnak a gazdasági – társadalmi - politikai életben betöltött vezető szerepe, komplex szerepköre indokolná a kérdéskör kifejtését az anyag szintjén is, ezért javaslom az adott pontok ilyen tartalmú kiegészítését. A kiegészítésnél mindenképpen figyelembe kell venni a közeljövőben elfogadásra kerülő Nemzeti Közlekedési Stratégia (NKS) vonatkozó munkarészeit is.	A hivatkozott részek kiegészítésre kerültek a 3. fejezet 4. pontjában illetve a 10.3.4-es pontban, azonban továbbra is hangsúlyozzuk, hogy az országos elképzelések finanszírozása és szerepeltetése nem feladata a Programnak. Mindez ugyanúgy érinti az M0 projektjét, mint a Múzeumi Negyed - központi költségvetési forrásból tervezett - megvalósítását	Részben
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á77	60. oldal: A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése. Megfontolandó, hogy nevesítésre kerüljön, mint kerékpáros közösségi közlekedési rendszer, a BUBI. Ez is a közösségi közlekedés egy formája.	A program végső változata nem tartalmaz projektlistákat.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á78	73. oldal: Az 5. sz. táblázatban a „Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában” felsorolt főbb kedvezményezettek között a VOLÁN társaság is szerepeltethető.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 6. fejezet 9-es táblázatában.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á79	78. oldal: A 6. sz. táblázatban „A felújított vagy korszerűsített utak teljes hossza” indikátort célszerűbb területi - m2 alapon tervezni. A városi kötőtpályás, a közúti és a vasúti indikátorok esetében a felújítás és korszerűsítés szinonim szavak együttes használata helyett a létesítés, korszerűsítés szavak használatát javaslom.	Az indikátorok a VEKOP-ból kerültek átvételre, így módosításuk csak abban az esetben lehetséges, ha az országos programban is átalakításra kerülnek.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á80	85. oldal: Az 7. táblázat második sorában az Intelligens szó helyett az Integrált szó használatát javaslom.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 8. fejezet 11-es táblázatában.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á81	92. és 156. oldal: Budapest területfejlesztési programját illetően a dugódíj, vagy behajtási díj bevezetését érdemes lenne részletesebben kifejteni. Ez a téma egyre aktuálisabb, mint az ismeretes legutóbb néhány hete, a 4-es metró átadása kapcsán merült fel a kérdés és Tarlós István főpolgármester úr 2016-ra ígérte a rendszer bevezetését. Ennek megfelelően, a tanulmányban szereplő projektek között szerepel is ez a tétel, jelentős, 15,1 Milliárd forintos költséggel és a már említett 2016-os határidővel. Úgy gondolom, hogy több fejezetben is megemlítsre kerülhetne ez az eszköz, többek közt például a 3.2 fejezetben a zaj- és légszennyezés csökkentésének egyik legjobb lehetősége lehet, de a szöveg mégsem tartalmaz erre való utalást. A fentiek alapján javaslok Budapest területfejlesztési programjavaslatát a behajtási díj figyelembevételével módosítani. A 92. oldalon a közlekedésfejlesztés táblázatban szerepeltetni kellene az EuroVelo 6 „Folyók útja” Duna menti kerékpárút teljes fővárosi átvezetését, melyre 2014 során megvalósíthatósági tanulmány készül.	A területfejlesztési program részletezettségében a jelenleginél mélyebbre nem érdemes lemenni, mivel az egyes támogatható tevékenységek és a projektek részletei jelentős mértékben változhatnak. A végső változatban nem szerepelnek projektlisták.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á82	97. oldal: A 4.2 és 4.3 pontokban a VOLÁN társaságok felvételét, a 4.3 pontba a MÁV felvételét javaslom.	A 9.2-es fejezet tartalma a minisztériumi sablon alapján átalakult: a fejezet az egyes kedvezményezett csoportok együttműködését mutatja be, nem az egyes intézkedéseken belüli lehetséges kedvezményezetteket sorolja fel, így az észrevétel nem releváns.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á83	109. oldal: A 3.2 pontban, a lég és zajszennyezés terén nem az egyéni motorizált közlekedés a legnagyobb probléma. Esetenként jóval több gazdasági és társadalmi hasznot hajt, mint amennyi a pontosan ki nem mutatott kára. Ha a levegőminőség javítása terén ténylegesen tenni kívánunk valamit, akkor más javaslatokra is szükség van. Ilyen lehetne például a borzasztóan lecsökkent a zöld területek és a lombos növényzet megújítása, vagy a tüzelőanyagok - fűtés, egyes családi házas részeken, télen veszélyes a légszennyezettség, gumival, műanyaggal és egyéb hulladékkal tüzelnek, vagy pl. az autóbuzsos közösségi közlekedés átállítása fosszilis energiaforrásról pl. biogázra. A 148. oldalon megtalálható az indikatív projektlista elemeként a CNG/LNG gázhasznosító rendszer kialakítása, fermentáló üzemek létesítésével és ehhez kapcsolódóan alternatív üzemű célgépek beszerzése.	Az egyéb szennyező forrásokra vonatkozó észrevételek kiegészítésként átvételre kerültek a 10.3.3.2-es pontban. Továbbra is fontosnak tartjuk - mindezek mellett - a környezeti terhelés mérséklésében a közösségi közlekedés fejlesztését az egyéni közlekedéssel szemben.	Részben
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á84	106. oldal: Fontos lenne megemlíteni azt a tényt, hogy a kerékpározás nem csupán turizmus, vagy rekreáció szempontjából, hanem közlekedési célból való használata is sok lehetőséget rejt magában. A hivatásforgalmú kerékpározás járműteljesítményben vett szerepe sokszorta nagyobb, mint a szabadidős kerékpározásé. A kerékpározásnak a főváros közlekedési rendszerébe történő integrálása elősegítené, hogy viszonylag kis beruházással nagy eredményeket lehessen elérni. A magyar lakosság egészségi állapota nemzetközi összehasonlításban rossz, a társadalom jó egészségi állapota fontos gazdasági tényező, amit a kerékpározás hatékonyan javíthat. A napi munkába kerékpározás nem csak sport, hanem idő- és pénzmegtakarítást is jelent. A nagyvárosi torlódások, a zaj és levegőszennyezés, a globális felmelegedés, az üzemanyagok drágulása és a közösségi közlekedés pénzügyi fenntarthatósági nehézségei is mind a kerékpározás irányába mutatnak.	A kerékpáros közlekedés szerepe a 4.4-es intézkedésen belül részletesen megjelenítésre került.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/ nem tett javaslatot
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á85	111. oldal: A 3.4 pont: (ugyanaz mint 56. oldal 3.4 esetében), a városi csapadékvíz szennyezett. Burkolt felületekről történő összegyűjtése és tisztítása környezetvédelmi szempontból szükséges. Elválasztott rendszerű gyűjtésnek különösebb értelme Budapesten, általánosságban nincs, mert tisztítása amúgy is a többi szennyvízzel a szennyvíztelepen történik. Természetesen kivételt képez a záportározóhoz vezető csatorna, de Budapesten ez sem jellemző olyan mértékben, hogy programszinten kellene vele foglalkozni.	A csapadékvíz szennyvízkezelési szintű tisztítása jelentős többlet-terhet ró a szennyvízkezelési hálózatra, miközben a zöldterületek növelése, a talajba szivárgás elősegítése pozitív környezeti hatásokkal járna. A szövegezés kiegészítésre került, az intézkedéshez kapcsolódó részletesebb információk a 10.3.3.4-es pont alatt találhatóak.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á86	113. oldal: Megemlítenéd, hogy elő kell segíteni a módváltásokat, preferálva a kerékpárhasználatra való áttérést.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 10.3.4.3-as pontban.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á87	128. oldal: A 2.1 pontban célszerű lenne figyelmet fordítani a Dunamenti területek és szigetek ingatlanjainak önkormányzati tulajdonba történő visszavételére. (Ellenkező esetben építési engedélyezési, kezelési, fenntartási és üzemeltetési problémák is jelentkezhetnek.)	Az önkormányzati tulajdon arányának növelése inkább eszköz, mint cél, ezért nem illeszkedik a fejezet tartalmához, illetve lehetőségeiben, és megvalósíthatóságában túlmutat a területfejlesztési Program lehetőségein.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á88	129. oldal, E): A mondat helyett azt kiegészítve javaslom a következő megfogalmazást: „Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon, a Duna szigetein és kapcsolatok megteremtése a Duna szigeteivel. Az intézkedéseket javasoljuk kiterjeszteni a Duna szigeteivel való kapcsolatok fejlesztésére is, mint gyalogos-kerékpáros híd/hidak létesítése.”	A megfogalmazás javításra került a 10.3-as fejezet 10.3.2 pontjának 2.1-es alpontjánál.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á89	139. oldal: A 3.1 pontban a lakosság közvetlen bevonását „ültess és gondozz” javaslom.	A 10.3.3.1.-es pont kiegészült a lakosság bevonásának fontosságával.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á90	140. oldal: A 3.2 pontban ugyan az érvényes, mint a 109. oldal 3.2 pontban és az 54. oldal 3.2 ponthoz írt megjegyzésemnél.	Az egyéb szennyező forrásokra vonatkozó észrevételek kiegészítésként átvezetésre kerültek a 3.3.2-es és a 10.3.3.2-es pontnál. Továbbra is fontosnak tartjuk - mindezek mellett - a környezeti terhelés mérséklésében	Részben

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
			a közösségi közlekedés fejlesztését az egyéni közlekedéssel szemben.	
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á91	144. oldal: A 3.4 pontban ugyan az érvényes, mint a 111. oldal 3.4 pontra és az 56. oldal 3.4 pontra írt véleményemben.	A csapadékvíz szennyvízkezelési szintű tisztítása jelentős többlet-terhet ró a szennyvízkezelési hálózatra, miközben a zöldterületek növelése, a talajba szivárgás elősegítése pozitív környezeti hatásokkal járna. A szöveghez kiegészítésre került a 3.3.4-es pontban, az intézkedéshez kapcsolódó részletesebb információk a 10.3.3.4-es pont alatt található.	Nem
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á92	149. oldal: A 10.3.4 pontban az „Intelligens” szó helyett az „Integrált” szót javaslom használni.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 10. fejezet 10.3.4-es pontjában.	Igen
Nemzeti Fejlesztési Minisztérium	Á93	154. oldal: A 4.4 ponthoz javaslom az 58. oldal 4. ponthoz leírtak átvezetését.	A hivatkozott részek kiegészítésre kerültek, azonban továbbra is hangsúlyozzuk, hogy az országos elképzelések finanszírozása és szerepeltetése nem feladata a Programnak. Mindez ugyanúgy érinti az M0 projektjét, mint a Múzeumi Negyed - központi költségvetési forrásból tervezett - megvalósítását.	Részben
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á94	A dokumentum bemutatja a fővárosi stratégiai programban bemutatott célrendszer külső és belső koherenciáját. Részben A célrendszer koherencia vizsgálata az OP-khoz való kapcsolódásra szorítkozik.	A célrendszer külső koherenciáját a Program 2.4-es és 4. fejezete, illetve a Program területi hatásvizsgálatának 2.2-es fejezete mutatja be. A célok belső koherenciáját a Program területi hatásvizsgálatának 2.3-as fejezete elemzi.	Nem
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á95	A prioritás kapcsolódása a releváns Európai Uniók tematikus célkitűzéshez és beruházási prioritáshoz (a célkitűzés és beruházási prioritás megnevezése a kapcsolódás rövid szöveges bemutatása). Részben A kapcsolódás rövid szöveges bemutatása hiányzik.	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 3. fejezetben.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á96	Indikátorok meghatározása Nem	Az alapvető indikátorok a 7.2-es fejezetben felülvizsgálatra és a 3. fejezetbe átvezetésre kerültek. Illeszkednek a VEKOP egyeztetési változatához, pontosításukra az országos operatív programok véglegesítésével párhuzamosan kerülhet sor.	Részben
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á97	Megtörtént a program lebonyolításban közreműködő szereplők és ezek felelősségi körének beazonosítása. Nem	A program lebonyolítása komplex széles spektrumon mozgó szereplők bevonását célozza. A dokumentum kidolgozása során indikatív jelleggel kerültek kijelölésre az adott program során bevonandó partnerek.	Nem
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á98	A prioritás kapcsolódása a stratégiai célrendszerhez (a releváns átfogó és specifikus cél megnevezése, a kapcsolódás rövid szöveges bemutatása). Részben Táblázat mutatja a prioritások és a stratégiai célok kapcsolódását. Teljes egészében kimaradt a prioritások és az átfogó célok bemutatása. Szöveges elemzés sem segíti a táblázat értelmezését.	A koherencia vizsgálatokat a Program területi hatásvizsgálata tartalmazza részletesen. A legfontosabb észrevételek azonban a Programba is átvezetésre kerültek.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á99	Bemutatásra kerültek a megvalósítást és a program megvalósítás monitoringozását meghatározó folyamatok jogszabályi keretei. Részben A későbbi fejezet (Monitoring és értékelési terv) terv tartalmaz néhány általánosságot (pl. SMART kritériumok), konkrétumot nem.	A hivatkozott, monitoringra vonatkozó fejezetek kiegészítésre kerültek (7.2, és 10.3). Ezek kidolgozása az országos támogatási rendszerek főbb elemeinek ismerete nélkül értelmetlen lett volna, azonban az operatív programok 4.0-ás verziója alapján egy kiinduló változat elkészült.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á100	Bemutatásra kerültek a végrehajtásban közreműködő szervezetek együttműködésének formális keretei (megyei tervezési fórum stb.) Részben „...intézményi, és eljárásrendi keretek tisztázását követően lehet véglegesíteni...”	A hivatkozott fejezetek kiegészítésre kerültek (6. és 10.3-as fejezet). Ezek kidolgozása az országos támogatási rendszerek főbb elemeinek ismerete nélkül értelmetlen lett volna, azonban az operatív programok 4.0-ás verziója alapján egy kiinduló változat elkészíthető.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á101	Meghatározásra kerültek a végrehajtásban közreműködő szervezetek felelősségi körei, kompetenciái (amennyiben releváns, ezt javasolt prioritás szinten bemutatni) Részben „...intézményi, és eljárásrendi keretek tisztázását követően lehet véglegesíteni...”	A hivatkozott részek kiegészítésre kerültek a 6. fejezetben. Ezek kidolgozása az országos támogatási rendszerek főbb elemeinek ismerete nélkül értelmetlen lett volna, azonban az operatív programok 4.0-ás verziója alapján egy kiinduló változat elkészült.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á102	Bemutatásra kerültek a végrehajtásban közreműködő üzleti és civil szervezetek bevonásának módja (partnerségi program) Nem	A Program 12-es fejezete tartalmazza a partnerségi terv összefoglalóját és mutatja be a társadalmatisítás lépéseit. A megtartott fórumok részletei szintén a 12-es fejezetben, míg a vállalkozói kérdőíves kutatás eredményei a 9.1-es fejezetben kifejtésre kerültek.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á103	A hatályos Tftv., valamint a releváns korm. határozatok alapján bemutatásra került a megyei program megvalósításának intézményrendszere, különös tekintettel a megyei kompetenciába tartozó feladatok meghatározására. Nem	A Tftv. valamint a releváns kormányrendelet alapvetően abból a feltételezésből indul ki, hogy a központi költségvetés decentralizált fejlesztési támogatást biztosít a megyék (így a főváros számára is) a fejlesztési programja megvalósításához. Ilyen forrásról - főleg évekre előre tervezhetően – jelenleg nincs információ, így az ehhez illeszkedő intézményrendszer kialakítása sem releváns. Az uniós fejlesztési források (elsősorban VEKOP) felhasználására és annak intézményrendszerére vonatkozó információk a Program véglegesítésekor sem álltak rendelkezésre. Ezeket a VEKOP 4.0-ás változata alapján részben pótolni lehet, azonban a fővárosi kapcsolódó intézményrendszer részletei (pl. ITI, CLLD lebonyolítás) továbbra sem ismertek. A hivatkozott (6. és 10.3-as) fejezetek - a bizonytalanságok ellenére - kiegészítésre kerültek.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á104	Röviden bemutatásra került a program megvalósítás módszertana, eljárásrendi háttere. Nem	Kiegészítésre került (6. és 10.3-as fejezet) - függetlenül a korábbi pontokban leírt országos szintű bizonytalanságotól.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á105	A program finanszírozási hátterének táblázatos bemutatása (EU-s támogatás, nemzeti társfinanszírozás, stb.) Nem	A Program 8-as fejezetében található előzetes pénzügyi tábla pontosításra került, függetlenül attól, hogy továbbra se ismertek azok operatív programonkénti keretszámok, amelyre a Fővárosi Önkormányzat és a többi fővárosi fejlesztési szereplő Budapest vonatkozásában számolhat. Annak ellenére sem, hogy ezek megadására az érintett tárcákat a 2018/2013-as korm. határozat 4. pontja erre kimondottan felhívta.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á106	A dokumentum tartalmazza a programszintű és prioritás szintű indikátorok bemutatását táblázatos formában. Programszinten hatásindikátorok, prioritásonként eredmény indikátorok, releváns esetben output indikátorok is meghatározásra kerültek. Részben A dokumentum egyelőre csak output indikátorokat tartalmaz. Hatás és eredmény indikátorokat nem.	Az indikátorok meghatározása indikatív jellegű, a pályázati konstrukciók kidolgozásánál kerülnek csak véglegesítésre.	Igen
Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal	Á107	A dokumentum tartalmazza az ágazati OP-kban tervezett konkrét kulcsprojektek megnevezését, azok kapcsolódását a releváns megyei prioritáshoz, a vonatkozó ágazati Operatív Program, és annak releváns prioritásának megnevezését. Részben Táblázatos formában tartalmazza a dokumentum a tervezett nagyprojekteket, azonban ezek kapcsolódásait, releváns prioritásokat nem.	A 8. fejezet táblázata intézkedésenkénti bontásban sorolja fel a szóba jöhető nagyprojektek indikatív listáját, ettől függetlenül a kapcsolódások jobban kiemelésre kerültek. Az országos operatív programokhoz való kapcsolódást az ún. részdokumentumok tartalmazták. A végleges Program változat projektlistákat nem tartalmaz.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á108	<p>A dokumentumban szereplő hulladékgazdálkodással kapcsolatos fejlesztések esetében felhívom a figyelmet a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvényben (továbbiakban: Ht.), valamint a 2014-2020. közötti időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Tervben (továbbiakban: OHT) foglaltakkal összhangban történő fogalomhasználatra. Ennek megfelelően javasolom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szelektív hulladékgyűjtés helyett az elkülönített hulladékgyűjtés (Ht. 2. § (1) bekezdés 5. és 6. pontjának megfelelően); - hulladék újrahasznosítása helyett a hulladék hasznosítása (Ht. 2. § (1) bekezdés 20. pontjának megfelelően); - hulladékkezelő területek, objektumok helyett hulladékgazdálkodási létesítmény (Ht. 2. § (1) bekezdés 28. pontjának megfelelően) fogalmak használatát. 	<p>Az észrevételek átvezetésre kerültek az 1.5-ös fejezetbe, az 1.6-os fejezetbe (SWOT) és a 10.3.3.3-as pontba.</p>	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á109	A hulladék hasznosítása lehet újrafeldolgozás (anyagában hasznosítás), újrahasználat (eredeti célra történő felhasználás), vagy energetikai hasznosítás. Ez utóbbi kapcsán felhívom a figyelmet arra, hogy a Ht. 7. §-a szerinti ötlépcsős hulladékhierarchia utolsó előtti eleme az energetikai hasznosítás. A pirolízis ennek megfelelően nem elsődlegesen támogatott hulladékkezelési mód és a közelmúltban elfogadott OHT is kifejezetten szűk körben számol a módszer alkalmazásának lehetőségével. Az OHT szerint: „Hosszú távú szakpolitikai célkitűzés, hogy a hulladék energetikai hasznosítása során megfelelő határértékekkel rendelkező hulladék-alapanyag kerüljön a hulladékégetőkbe. Ez az alapanyag lehet égetésre előkezelt hulladék, amely legalább 5 MJ/kg energiataralommal rendelkező szilárd, állandó minőségű, fosszilis tüzelőanyagot helyettesítő nem veszélyes hulladék, vagy energetikailag hasznosítható hulladékból hasznosítási művelet útján előállított, állandó minőséggel rendelkező, fosszilis tüzelőanyagot helyettesítő, termékánálval ellátott termék.” Továbbá az Európai Bizottság kifejtette a 2014-2020. közötti időszakra szóló Környezet és Energiahatékonysági Operatív Program jelenlegi változatára adott véleményében, hogy – a 2009/28/EC irányelvben foglaltaknak megfelelően – a hulladékégetés nem tartozik a támogatandó megújuló energiahasznosítási módok közé.	Jelenleg a fővárosi távhőhálózaton lévő hő több mint 95%-a földgáz elégetéséből származik, melynek mérséklése indokolt a fosszilis energiahordozók részarányának csökkentése, a kapcsolódó CO ₂ -kibocsátás csökkentése és a földgázimport-függőség csökkentése érdekében. Az anyagában nem hasznosítható hulladék deponálása helyett az energetikai célú hulladékhasznosítás előnyös. Nem klasszikus égetésről van szó, hanem energetikai célú hulladékhasznosításról. A tervezett új hulladékhasznosító és iszapégető mű a szennyvíziszap ártalmatlanítását is megoldja, melyre EU által elrendelt kötelezés van. A hulladékok energetikai hasznosítása alapvetően a hulladéklerakás alternatívája. Az energia visszanyerés céljára történő hasznosítás nem csökkenti az elkülönített hulladékgyűjtés, valamint az anyagában történő hasznosítás hatékonyságát. Egyrészt a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló irányelv (2009/28/EK) rögzíti, hogy az ipari és települési hulladékok biológiailag lebomló hányada biomasszának számít. Így az energiatermelő hulladékégető művekben eltűzelt hulladékok jelentős hányada megújuló energiaforrásnak minősül. Másrészt a Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve című dokumentumban rögzített, az energiafogyasztás fedezésére vonatkozó 14,65%-os megújuló részarány eléréséhez hozzájárulhat a hulladéktüzeléssel termelt energia megújuló hányada.	Nem

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á110	Többször előfordul a dokumentumokban a „kompakt” város-szerkezet kialakítása. Ez már önmagában is – főként a takarékos területhasználat és ahhoz kapcsolódó környezetvédelmi szempontokból – üdvözlendő. E szerkezet kialakítását még javaslom a „kompakt és tagolt” szerkezetre bővíteni, mely így a zöldfelületi és klimatikus szempontokat is magába integrálja.	A kompakt város eszméje a nemzetközi irodalomban is ismert és bejáratott szakkifejezés, amelytől ezért eltérni nem kívánunk. A hivatkozott kiegészítést, azonban a beletartozónak tekintjük.	Nem
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á111	Zavaró a programban a háromszoros ismétlés az intézkedések tekintetében. A 10.1 fejezet szóról-szóra megismétli a 3. fejezetet, a 10.3 fejezet pedig a 3. és a 10.1 fejezetet (bár a 10.3 a legbővebb halmaza az előző kettőnek). Ennek megfelelően – véleményem szerint – a 3. és a 10.1 fejezet cél nélküli, felesleges, és így akár el is hagyható. Ezzel több, mint 30 oldallal rövidülhetne is a program.	Egyetértünk, azonban a Program szerkezeti felépítését központilag megadott sablon határozta meg, a fejezetek ismétlődését ez magyarázza. Amennyiben a Nemzetgazdasági Minisztériumtól erre felmentést kapunk egyszerűsítésre kerül a Program szerkezete.	Részben
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á112	A „Turizmus, mint gazdasági húzóágazat” című intézkedésből hiányolom a természeti értékek megőrzésének szempontját. Javaslom ezzel kiegészíteni.	A természeti értékek megőrzése a 3.1-es intézkedés része, azonban a természeti vonzerők turisztikai hasznosítása a releváns (1.4-es) intézkedés leírásában is megjelenik. A fentiek alapján a kiegészítés nem indokolt.	Nem
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á113	24. oldalhoz: „Budapest egyik legnagyobb környezeti problémája a zajterheltség, mivel a lakosság több mint kétharmada határérték feletti zajterheléssel érintett.”Ha a fenti megállapítás Budapest 2007-ben elkészült stratégiai zajtérképének adataira támaszkodik, úgy a „határérték feletti zajterheléssel” szövegrész helyett helyesebb lenne az „Lden=55 dB feletti zajterheléssel” kifejezés használata. Tekintve, hogy a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 3. mellékletében meghatározott, közlekedésre vonatkozó zajterhelési határértékek övezeti besorolástól, illetve a zajforrás típusától függően változhatnak, az 55 dB feletti nappali zajterhelés nem jelent minden területen határérték túllépést, ezen felül a stratégiai zajtérkép által használt zajjellemzők nem feleltethetők meg a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet által használt megítélési szinteknek.	Az észrevételek átvezetésre kerültek 1.5-ös fejezetbe.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á114	<p>35., 46. és 105. oldalakhoz</p> <p>„A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leggazdaságosabb kell, hogy legyen.”</p> <p>Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy a leggazdaságosabb megoldás nem feltétlenül jelenti a környezeti szempontból legelőnyösebbet. A távlati fenntarthatóság kialakításában nem lehet egyedüli szempont a gazdaságosság, hanem törekedni kell a negatív környezeti és társadalmi hatások minimalizálására is. A fentiekre tekintettel az idézett részhez az alábbi szövegjavaslatot teszem:</p> <p>„A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy területnek a (környezeti) környezetre gyakorolt negatív hatásait és működtetésének (költsége) költségét (létrehozását és az ellátórendszerek üzemeltetését), valamint a társadalmi hátrányokat – e három tényező kiegyensúlyozott összehangolásával – (az elvárható leggazdaságosabb) minimalizálni szükséges (kell, hogy legyen.)”</p>	<p>Az észrevételek átvezetésre kerültek a 2.3-as fejezet 5. pontjában, a 3. fejezet 2-es pontjában és a 10.1.2-es pontban</p>	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á115	<p>39., 99. és 140. oldalakhoz</p> <p>A rugalmassági keret terhére tervezett forrásfelhasználás kapcsán tájékoztatom, hogy a Kormány 2014. január 22-i döntésének megfelelően a Partnerségi Megállapodás véglegesnek szánt tervezete nem tartalmaz régiókatégoóriák közötti forrásátcsoportosítást. Ennek oka, hogy az Európai Bizottság elutasította 2014-2020 között a 80%-os uniós társfinanszírozás alkalmazását a Közép-Magyarország régióra (továbbiakban: KMR) vonatkozóan, így Magyarország – a nemzeti költségvetés aránytalan megterhelését kerülendő – nem kíván élni a régiókatégoóriák közötti forrásátcsoportosítás eszközével. Ettől függetlenül azonban a Partnerségi Megállapodás utal arra, hogy az egyes ágazati operatív programok – az uniós jogszabályok által megengedett keretek (maximum 15%) között – a KMR-ben megvalósuló (de a konvergencia régiók fejlődését is támogató) fejlesztéseket is terveznek, azonban kizárólag olyan indokolt esetben, amikor igazolható, hogy a KMR-ben megvalósuló fejlesztés a konvergencia régiók érdekeit is szolgálják.</p>	<p>Köszönjük tájékoztatását, a rugalmassági keret tekintetében a 15%-os szabály alkalmazására gondoltunk. Intézkedést nem igényelt.</p>	Nem tett javaslatot

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á116	41. oldalhoz: Az alábbi kiegészítő javaslatot teszem: „Az EU 2020-as célkitűzéseivel összhangban nagy hangsúlyt kell fektetni a gazdasági növekedés energia- <u>és erőforrás</u> hatékonyságára, és fenntarthatóságára, „zöld” jellegének biztosításra.(ami) Ez (nagyrészt) <u>többek között</u> az épületenergetikai beruházások támogatásával, a zöld technológiák alkalmazásának segítségével érhető el (a leghamarabb).”	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 3. fejezet 1. pontjában.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á117	42. oldalhoz: A „Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért” című fejezete a „fenntarthatóság és zöld technológiák fejlesztésének (fenntartható termelés)” szükségességét is magába foglalja, melyet támogatok. Ugyanakkor a prioritás intézkedései között ez már nem jelenik meg egyértelműen. Javasolom ennek pontos megjelenítését az intézkedések között is.	Az észrevétel a 3.1.1-es pontban átvezetésre került.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á118	46., 106. és 131. oldalakhoz: Az alábbi szövegjavaslatot teszem:„A város- és területfejlesztés célterületeinek magját a barnamezős területek kell, hogy képezzék. A funkcióváltás és a területi potenciál kihasználása mellett egyszerre a területeken lévő környezeti problémák megoldása és a <u>zöldmezős beruházások áttérrelése</u> is a célok között szerepel.”	A 10.3.2.2-es pontban átvezetésre került. Fenntartjuk azonban, hogy zöld mezős beruházások megvalósítása is indokolt lehet, különösen a külső kerületekben, ha az adott fejlesztési terület egyébként is belterületbe lett vonva, és nincs más - a beruházás megtelepítésére - alkalmas barnamezős ingatlan a kerületben.	Részben
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á119	49., 108. és 135. oldalakhoz: Az alábbi szövegjavaslatot teszem: „Budapest belvárosában – mint történeti városi <u>kultúrtájában</u> – az épülethomlokzatok a városképi látvány kiemelkedő fontosságú elemei.”	Az észrevétel átvezetésre került a 3.2.4-es és a 10.3.2.4.-es pontban.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á120	53. oldalhoz: Az alábbi szövegjavaslatot teszem: „A biológiailag aktív felületek arányát Budapest teljes területén növelni kell, ennek érdekében az üres fahelyeken fasorokat kell telepíteni, a tervezett erdőtelepítéseket fokozatosan végre kell hajtani, a barnamezős és a hasznosítatlan területek egy részén törekedni kell zöldfelületek létesítésére (akár csak átmeneti jelleggel is). A zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, <u>növelése nagyban hozzájárul a kompakt város tagolásához is.</u> Kiemelt figyelmet érdemelnek a közparkok, -kertek, -terek, amelyek ütemezett felújításáról és újak létesítéséről gondoskodni kell.”	Az észrevételek átvezetésre kerültek a 3. fejezet 3. pontjában.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á121	77. oldalhoz: A "Fontosabb indikátorok" című fejezetből hiányoznak az indikátorok közül a környezeti típusúak (pl. egy főre jutó zöldterület nagysága Budapesten), ezért kérem a felsorolásnak a környezeti típusú mutatókkal való kiegészítését. A fejezet csak a fontosabb indikátorokat mutatja be, ugyanakkor az operatív részben nincsenek mutatók feltüntetve; így kérdésként merül fel, hogy hol lesz bemutatva a teljes indikátorlista.	Az alapvető indikátorok a VEKOP egyeztetési változatához maradéktalanul illeszkednek, pontosításra az országos operatív programok véglegesítésével párhuzamosan kerülnek (a teljes listát a 7.2 fejezet tartalmazza). Az indikátor-készlet kiegészítésre került környezeti indikátorokkal.	Részben
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á122	89. és 143. oldalakhoz: A dokumentum 8. és 10. fejezetében szereplő indikatív projektlistában, a „3.3 - Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem” című intézkedéshez tartozó „HUHA Új Hulladék-hasznosító és Iszapégető Erőmű” című projekt esetében továbbra is fenntartom a korábbi egyeztetések során kialakított állásfoglalást, miszerint a jövőben csak a tovább nem hasznosítható maradék hulladékból készült minősített tüzelőanyag (alternatív tüzelőanyag, RDF) kerülhet égetésre. Kérem ennek figyelembevételét a projekt tervezése során. A vegyes hulladékkal együtt történő égetést a továbbiakban sem támogatja.	Az észrevételt figyelembe vesszük a 3.3.3-as, illetve a 10.3.3.3-as pontnál. A projekt tervezése során a környezeti és gazdasági szempontból legjobb technológia elérése a cél. A Főváros számára ez kiemelt jelentőségű projekt.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á123	A területi hatásvizsgálat (továbbiakban:THV) a „Budapest Területfejlesztési Programja” (továbbiakban:program) című dokumentumból sok ismétlődő szöveget átvesz (pl. célok leírása, valamint SWOT elemzése, a célok kapcsolódása az uniós programokhoz). A THV-nak, véleményem szerint, jobban kellene fókuszálnia a hatások vizsgálatára és kevésbé kellene kitérnie a programban már egyszer leírt, tényszerű dolgokra – mely által a szöveg terjedelme is jobban kezelhetővé válna.	A stratégiai és egyéb cél-leírások megtartása azért indokolt, hogy a területi hatásvizsgálat önálló dokumentumként való kezelhetősége és értelmezhetősége maradjon.	Nem
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á124	A fentebb említettek különösen igazak a „A tervezett intézkedések tartalmának előzetes bemutatása” című fejezetre, ahol a THV gyakorlatilag a program operatív részét ismétli meg (16 oldal terjedelemben). Erre – meglátásom szerint – semmi szükség sincsen, mert ebben nincs semmi hatásvizsgálati jelleg.	A stratégiai és egyéb cél-leírások megtartása azért indokolt, hogy a területi hatásvizsgálat önálló dokumentumként való kezelhetősége és értelmezhetősége maradjon.	Nem
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á125	A „Tervben javasolt térségi területfelhasználási kategóriák kijelölésével és övezetek lehatárolásával kapcsolatos következmények” című fejezet – az abban leírtakkal egyetértve – valóban nem releváns, hiszen a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet (továbbiakban:Rend.) által megadott tartalmi elemek közül ez sokkal inkább a megyei területrendezési tervekre vonatkozik, így – véleményem szerint – a programra készülő THV-nak meg sem kellene jelenítenie ezt a pontot. A THV tényleges vizsgálati részét a 2.6, 2.7, 3 és 4. fejezet adja. Ezek a részek a többi megyei program számára is jó példák lehetnek a THV elkészítéséhez.	Köszönjük az észrevételt és a megerősítést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á126	72. oldalhoz: A „terv hatása a termőföld mennyiségére” című fejezetből Az idézett szövegrész zárójelben lévő részének törlését javasolom, mivel az nem áll a mondat többi részével ok-okozati kapcsolatban.„Fontos szempont hogy a termőföld nem megújuló energiaforrásaink egyike (a talajok foszformérlege hosszú idő óta negatív, vagyis a gazdálkodás során több elemet viszünk el a termőföldről, mint amennyit pótolunk), emiatt a termőföldek csökkentése kiemelt és indokolt esetekben fordulhat csak elő.	A hivatkozott zárójeles rész törlésre került az 5.2-es fejezet 5-ös pontjából.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á127	Részletes észrevételek a „Területi Hatásvizsgálat” című dokumentumhoz: 55. oldalhoz: „2.6. A terv által feltárt környezeti konfliktusok értékelése A jelen vizsgálat tárgyát képző területfejlesztési program nem tárt fel új – a területfejlesztési koncepcióban nem tárgyalt – környezeti konfliktusokat.” Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy nem a Programnak kell feltárnia a konfliktusokat, hanem pont magának a THV-nak (és SKV-nak). A mondat pontosítását kérem.	Az észrevétel átvezetésre került THV 2.6-os fejezetében.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á128	56. oldalhoz: A táblázatban az alábbi kiegészítést javasolom: környezeti: Tovább fokozódó hőszigetelés. Romló légszennyezettség, növekvő szálló por koncentráció. Városi élővilág diverzifikáltsága és a <u>biológiai aktivitás</u> csökken.	Az észrevétel átvezetésre került THV 2.6-os fejezetének 9. táblázatában.	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á129	57. oldalhoz: A táblázatban az alábbi kiegészítéseket javasolom: környezeti: A város szétterülése csökkenti a (környezet fenntarthatóságát) <u>természeti környezet nagyságát, pufferképességét, biológiai és táji sokszínűségét, aktivitását. Növeli a beépítést, a mesterséges elemeket, utazási szükségleteket. Rontja a város klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képességeit.</u> környezeti: A túl- vagy alulhasználat miatt a zöld- és egyéb közterületek állapota tovább romlik. <u>A zöldfelületek nagysága a beépítések miatt csökken.</u>	Az észrevételek átvezetésre kerültek THV 2.6-os fejezetének 9. táblázatában.	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á130	<p>58. oldalhoz:A táblázatban az alábbi kiegészítést javasolom:Környezeti konfliktus: Az újrahasznosított hulladék aránya elmarad a Nemzeti Környezetvédelmi Programban, illetve az Országos Hulladékgazdálkodási Tervben megcélzott újrahasznosítási aránytól.környezeti: A Duna mind hajózási, mind rekreációs és turisztikai szempontból alul-hasznosított marad.Ez utóbbihoz megjegyzem, hogy a Dunával kapcsolatban felsoroltak, sokkal inkább gazdasági jellegű hatások, mint környezetiak. Ezért ennek áthelyezését kérem a gazdasági hatáshoz és a környezetinél az alábbi módosítást kérem:környezeti: A Duna mind hajózási, (mind rekreációs és turisztikai szempontból alul-hasznosított marad) és a <u>Duna-part meglévő természetközeli, ökológiai állapotának romlása.</u></p>	<p>Az észrevételek átvezetésre kerültek a THV 2.6-os fejezetének 9. táblázatában.</p>	Igen
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á131	<p>59. oldalhoz: A táblázatban az alábbi kiegészítést javasolom: környezeti: Pszichés, mentális zavaró hatások, presztízsromlás. Ez utóbbival kapcsolatban megjegyzem, hogy a felsoroltak sokkal inkább társadalmi jellegű hatások, mint környezetiak. Ezért ennek áthelyezését kérem a társadalmi hatáshoz és a környezetinél az alábbi módosítást kérem: környezeti:(Pszichés, mentális zavaró hatások, presztízsromlás.) <u>Környezeti minőséget lerontó, ökológiai kapcsolatokat akadályozó szomszédsági viszonyok.</u></p>	<p>Az észrevételek átvezetésre kerültek a THV 2.6-os fejezetének 9. táblázatában.</p>	Igen

Államigazgatási szervek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Részletes észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
Vidékfejlesztési Minisztérium	Á132	<p>84. oldalhoz: <i>„Összességében kijelenthető, hogy a fővárosi területfejlesztési program megfelelő formában való programozása és kivitelezése esetén várhatóan eléri a kívánt társadalmi és gazdasági hatásokat, vagy azok egy jelentős részét anélkül, hogy komoly környezeti kárt okoznának, vagy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítené.”</i></p> <p>A fenti bekezdés felülvizsgálatát javaslom a környezeti károk, károkozások vonatkozásában, tekintettel a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 6. és 8. §-ban foglaltakra.</p> <p>Hiányolom, hogy a környezeti értékelést a véleményezéshez nem mellékelték, pedig az SKV rendelet 6. § szerint: „a környezeti vizsgálat a terv, illetve program kidolgozási, egyeztetési és elfogadási folyamatának része”.</p>	<p>Nem értünk egyet az észrevétellel, a stratégiai környezeti vizsgálat is megerősítette, hogy a Program nem eredményez olyan hatásokat, amelyek komoly környezeti kárt okoznának.</p> <p>Az SKV egyeztetésére a 2/2005. sz. kormányrendelet alapján - önálló egyeztetési folyamat részeként - került sor.</p>	Nem
A 2013. július 23-i Nemzetgazdasági Minisztériumi állásfoglalásban megfontolásra javasolt észrevételek				
Nemzetgazdasági Minisztérium	Á133	Célszerű lenne a stratégiai részben megnevezett prioritások helyzetértékeléshez, valamint a területfejlesztési koncepcióhoz való kapcsolódásának bemutatása.	A kapcsolódások bemutatásra kerültek a 3. fejezet prioritásainak leírásában.	Igen
Nemzetgazdasági Minisztérium	Á134	A stratégiai programrészben hiányos a végrehajtásban közreműködő üzleti és civil szervezetek bevonásának módja.	Az észrevételnek megfelelően a 6. fejezet szövege kiegészítésre került.	Igen

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros Állat- és Növénykertje	C1	A Fővárosi Állat- és Növénykert hosszú távú, területfejlesztéssel járó projektje (Pannon Park program) az előzetesen becsült 15 Mrd Ft beruházási költséggel a Főváros egyetlen Gazdaságfejlesztési programjaként (1. prioritás 88.o) szerepel. Az anyagban a projekt az 1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat intézkedéshez van sorolva (indikatív projektlista, 126. o)	Az egyes projektjavaslatok azon intézkedés alá kerültek besorolásra, amelyekhez a legerősebben kapcsolódnak.	Részben
Budapest Főváros Állat- és Növénykertje	C2	Tekintettel egyfelől arra, hogy az Európai Bizottság a 2014-2020-as ciklusra kezdeményezi az integrált településfejlesztést, másfelől az Állatkert fejlesztési programjának komplexitására javaslom, hogy a dokumentum tegyen utalást arra, hogy 1.3 intézkedéshez (Turizmus, mint gazdasági húzóágazat) sorolt Pannon Park program továbbá a következő intézkedések céljainak eléréséhez járul hozzá közvetlenül: 1.1 technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 2.4 Értékteremtés és értékvédelem 3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 energiahatékonyság és klímavédelem 5.4 A kulturális kínálat bővítése és közvetve: 1.4 Városteréségi együttműködés 2.2 Barnamezős területek funkcióváltása	Az egyes projektjavaslatok azon intézkedések alá kerültek besorolásra, amelyekhez a legerősebben kapcsolódnak. A többi intézkedéshez való kapcsolódás a Programban nem került jelölésre a Program központilag meghatározott formai kötöttségei miatt. Az érvrendszer várhatóan a projekt elbírálása során lesz hasznos.	Nem
Budapesti Közlekedési Központ	C3	Az 1.5 fejezet a helyzetelemzés összefoglalója közlekedési szempontból a teljes közlekedérendszer bemutatja, fontos megállapításokat tartalmaz, a SWOT elemzésben a belső és külső tényezők megállapításai helytállóak.	Köszönjük a megerősítést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Közlekedési Központ	C4	A 35.-36. oldalon található 7. sz. stratégiai cél kifejtésében túlhangsúlyozott Budapest elérhetőségének javítása. Véleményünk szerint Budapest komplex szerepköréhez hozzátartozik a városon belüli közlekedésrendszer fejlesztése is. A cél leírásánál fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a Főváros közlekedésrendszere biztonságos, kiszámítható, megbízható legyen, és a koncepcióban kitűzött élhető városi környezet megteremtését is szolgálja közlekedési igények és módváltás befolyásolásával, a környezetterhelés csökkentésével, valamint az esélyegyenlőség és a gazdasági versenyképesség növelésével.	A cél leírásában a külső és belső elérhetőség egyensúlyba lett hozva a 2.3 fejezet 7. alpontjában	Igen
Budapesti Közlekedési Központ	C5	A prioritások és intézkedések bemutatásánál a szövegezésben felváltva használja, vagy elhagyja a szerző az „intézkedés csomag célja”, „projektcsomag célja” meghatározásokat. Javasoljuk ezt egységesíteni, vagy ha jelentésbeli eltérést hangsúlyoz, akkor definiálni az értelmezésbeli különbséget.	Javításra került, mindenhol az „intézkedés célja” megfogalmazás szerepel a 3. és 10. fejezetben egyaránt.	Igen
Budapesti Közlekedési Központ	C6	A 49. old. 2.3 projektcsomag célja kifejtése hiányos, a szerző a központrendszer létrehozásához kizárólag közúti közlekedési feltételek elmaradásának pótlását említi, míg a kapcsolódó programokban több közösségi közlekedési prioritásra is hivatkozik. Nagyon fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a központrendszer kiépítésének és megszilárdításának alapvető eszköze első sorban a közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek megteremtése és nem a „főút- és gyűjtőút hálózati elemek kiegészítése”.	Javításra került (3.2.3 és 10. 3.2.3-as fejezet).	Igen

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Közlekedési Központ	C7	A 3. prioritáshoz rendelt 3.2. „Zaj és légszennyezés csökkentése” intézkedés nagyon fontos megállapításokat tartalmaz a közlekedésre, mint kibocsátó forrásra, azonban semmilyen más emissziós forrást nem jelöl meg, és nem kíván kezelni. A közlekedésre vonatkozó megállapítások sem szerepelnek teljes körűen, mert a megoldást csak az egyéni személygépjármű használat mértékének csökkentésében és a vasúti és közúti pályák korszerűsítésében látja a szerző. Ezeket a megállapításokat szükségesnek tartjuk kiegészíteni azzal, hogy a zaj és levegőszennyezés csökkentését segíthetjük a járműállomány összetételének korszerűsítésével is. Nemcsak a közösségi közlekedési járművek az autóbusz járműpark cseréjével, hanem az egyéni gépjármű-közlekedésben használt járművek meghajtásának változtatásával is. A környezetbarát üzemanyagok és nulla emissziós hajtásrendszerek elterjedését a közlekedési módok befolyásolását célzó pénzügyi intézkedések részeként adó- és díjkezdvezmények bevezetésével, a környezetvédelmi célú behajtási korlátozások enyhítésével lehet segíteni.	Az észrevételek beépítésre kerültek a 10.3.3.2-es pontban.	Igen
Budapesti Közlekedési Központ	C8	A 4. prioritás leírásánál, véleményünk szerint nem csak az elérhetőség javítása az infrastrukturális fejlesztések tekinthetők kulcsfeladatnak. Fontosnak tartjuk megemlíteni a megújuló járműállomány és az intelligens közlekedési rendszereken alapuló szolgáltatásfejlesztéseket, de a biztonságos közlekedésre nevelés, szemléletformálás a közlekedési igények és módválasztás befolyásolásának fontosságát is.	Szinten tartó, vagy helyettesítő beruházás alapvetően a 2014-2020-as programidőszakban sem támogatható uniós forrásból. Az intelligens közlekedési rendszerek fejlesztésére IKOP forráson belül lesz lehetőség, a FŐTEP 4.3 intézkedésében önálló támogatható tevékenységként felsorolásra kerül a járműbeszerzés és a szolgáltatás színvonal emelése. A szemléletformálási "soft" projektelemek horizontálisan minden intézkedésnél relevánsak (a 10.3.4-es pontnál kerültek beépítésre.)	Igen

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Közlekedési Központ	C9	A modal-split arány sem itt, sem az anyagban másutt nem definiált. A „romló modal-split” megfogalmazás nem helytálló, hiszen nem a modal-split arány romlik (különösen, ha nem tudjuk mely közlekedési módokat viszonyítjuk), hanem a közösségi közlekedés személygépjármű használathoz viszonyított utazásszámra, vagy utaskilométerre vetített értéke. Ez az állítás azonban Budapest esetén csak becült értékeken és feltételezéseken alapul, így nem javasoljuk említeni.	A modal-split arány általánosságban került definiálásra (23. oldal): "... közösségi közlekedés és az egyéni személygépjármű közlekedés aránya". Ez a meghatározás a teljes közösségi közlekedési módot veszi alapul. Az utaskilométerre vetített értékeket nem szerepeltettünk.	Részben
Budapesti Közlekedési Központ	C10	Félrevezető és vitatható az a megállapítás, hogy a közösségi közlekedési ellátottság hálózati kapcsolatok szempontjából viszonylag jónak tekinthető, kérjük ennek felülvizsgálatát és szövegből való törlését. A városból történő kiköltözés következtében a lakosság jelentős hányada került a közösségi közlekedéssel hiányosan lefedett, nehezen kiszolgálható területekre, miközben az infrastruktúrával hagyományosan jól ellátott, koncentrált lakóterületeken a kihasználtság visszaesett. Budapest közlekedésének vérkeringését alapvetően meghatározó kötőpályás közlekedési törzshálózat végpontjai (metró, villamos) nem érik el a funkcionális városhatárt, továbbá nincsenek megfelelő kialakítású módváltó helyek sem. Az infrastruktúra elavulása miatt a kötőpályás hálózaton kényszerűségből bevezetett sebesség- és egyéb korlátozások az eljutási idő és a megbízhatóság mellett a hálózat teljesítőképességét is negatívan befolyásolják. A külső városrészek elérhetősége szempontjából így – a torlódások ellenére is – a személygépkocsinak van versenyelőnye minden más közlekedési móddal szemben.	Az állítás önmagában igaz, viszont nem a Program által megoldandó feladatokat emel ki. Aki a fővárosból kiköltözött, arra értelemszerűen a fővárosi ellátottság (lefedettség) nem értelmezhető. Az elavult infrastruktúra, a sebességkorlátozás nem hálózati kapcsolatok szempontjából vizsgált ellátottság, hanem szolgáltatási színvonalat befolyásoló műszaki tényező. Mivel nem a hivatkozott feladatokról szól a Program, nem került elfogadásra.	Nem
Budapesti Közlekedési Központ	C11	Javasoljuk önálló intézkedésként kezelni a Közlekedésbiztonságot, mert ez a terület a közlekedés valamennyi ágát érinti. A közlekedésbiztonsági intézkedéscsomagba javasolunk beemlíteni egy szemléletformálással, biztonságos közlekedésre neveléssel kapcsolatos beavatkozást is. A balesetmentes közlekedés érdekében, a megfelelő infrastruktúra biztosításán túl fontos a szemléletformálás, a közlekedők közlekedési ismereteinek gyarapítása. Erre célzott kampányokkal, helyi és országos szintű képzések szorgalmazásával nyílik lehetőség.	A közlekedésbiztonság javítása célját szolgáló beavatkozások horizontális intézkedésnek minősülnek, melyek minden közlekedésfejlesztést érintő intézkedés keretében meg kell, hogy valósuljanak. Ez a FŐTEP kompetenciáján kívül eső, a pályázati konstrukciók kidolgozásához kötődő feladat.	Nem

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Közlekedési Központ	C12	A Program közlekedési részében nagyon fontosnak találjuk, hogy intézkedés szinten jelenjen meg továbbá a környezetbarát, innovatív technológiák alternatív meghajtású járművek támogatása, elterjedésük ösztönzése is.	A Program 4.3-as intézkedésének leírása tartalmaz a járművek beszerzésére információt. Ennek A) pontja kiegészítésre került a "környezetbarát, innovatív technológiák alternatív meghajtású járművek támogatása, elterjedésük ösztönzése" szempontjával (10.3.3.4).	Igen
Budapesti Közlekedési Központ	C13	Az 59. oldalon található 4.1. intézkedést javasoljuk kiegészíteni a „Nemzetközi és országos kerékpáros kapcsolatok fejlesztése” beavatkozással. A nemzetközi kerékpáros turisztikai törzsűthálózat Pest megyei és budapesti szakaszait (így a „Folyók útja”, Duna menti kerékpárút, a Budapest–Balaton útvonal), a kiemelt állami fejlesztésű EUROVELO nyomvonalakat a megyei kerékpáros hálózatba integráltan kell kiépíteni.	A kerékpáros közlekedés jelentősége a városon belüli közlekedésben nagyobb, így a 4.4-es fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése intézkedésben jelenik meg. A város nemzetközi elérhetősége szempontjából a kerékpáros közlekedésnek elenyésző a szerepe a többi közlekedési módhoz képest, ezért nem szerepel a 4.1-e intézkedés leírásában.	Nem
Budapesti Közlekedési Központ	C14	A 60. oldalon található 4.2 intézkedést az említett szolgáltatási beavatkozásokon túl, javasoljuk kiegészíteni az alábbi beavatkozásokkal: <ul style="list-style-type: none"> • A meglévő, városi kötőpályás hálózat korszerűsítése. • A közvetlen összeköttetést nyújtó, fonódó kötőpályás vonalak fejlesztése. • A közforgalmú járműveket előnyben részesítő megoldások bővítése. • Városi közlekedési eszközváltás feltételeinek javítása. • A közösségi közlekedés járműparkjának korszerűsítése, megújuló energiával hajtott járművek elterjedésének segítése. • Járműtelep fejlesztések. • Igényvezérelt személyszállítási szolgáltatások bővítése. • Elektronikus jegyrendszer bevezetése. • Községi kerékpáros rendszer működtetése és fejlesztése. 	A 4.2 intézkedés részletesebb beavatkozási területeit a pályázati konstrukciók fogják tartalmazni, ezek kifejtése nem feladata a FŐTEP-nek.	Nem

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Közlekedési Központ	C15	A 4.4 „A Főváros egyéni közlekedés fejlesztése” intézkedés 61. oldalán található megállapítása, „támogatandó a passzív akusztikai védelmi intézkedések, illetve környezetbarát technológia, illetve rendszerek alkalmazása” egyrészt már szó szerint szerepel a 3.2. intézkedés alatt, másrészt nem jelenti az egyéni közlekedés fejlesztését, ezért innen javasoljuk törölni.	A "passzív akusztikai védelmi intézkedések, illetve környezetbarát technológia, illetve rendszerek alkalmazása" nemcsak a közlekedés vonatkozásában merülhet fel, ezért szerepel önállóan is a 3.2-es zaj- és légszennyezés csökkentése intézkedésnél. A közlekedési intézkedéseknél horizontális szempontként jelenik meg. A javaslat ezért nem került elfogadásra.	Nem
Budapesti Közlekedési Központ	C16	Egyik intézkedés sem foglalkozik a teherforgalomhoz, city logisztikához köthető feladatokkal, ami véleményünk szerint a 4. prioritás kifejtésében hangsúlyozott versenyképesség és foglalkoztatottság növelésével szoros kapcsolatban van. Javasoljuk ennek a hiányosságnak a pótlását.	A teherforgalomhoz kapcsolódó feladatok kevéssé sorolhatók a területfejlesztés témakörébe, ezért a Program nem tud vele részletesen foglalkozni. Az agglomeráció térsége jelentős átmenő forgalommal terhelt, ezért nem látjuk indokoltnak további logisztikai szolgáltatások tömeges megjelenésének támogatását. Kizárólag a magas hozzáadott értékű logisztikai szolgáltatások megjelenése indokolt (pl. DILK).	Nem
Budapesti Közlekedési Központ	C17	Levelemhez mellékelem a BKK pályázat előkészítési projektjeinek (PEP) eredményei alapján aktualizált projektlistát. Kérem a programban nevesített közlekedésfejlesztési projekteket ez alapján aktualizálni, kiegészíteni szíveskedjenek. A javasolt intézkedéseket és beavatkozásokat természetesen az Operatív program megfelelő helyeire is kérjük átvezetni.	Köszönjük a projektlistát, tervezési munkánkat nagyban segíti.	Igen

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapesti Művelődési Központ	C18	A Fővárosi területfejlesztési programhoz kapcsolódva két stratégiai javaslatot teszünk a településfejlesztési (2.3 intézkedés), valamint a társadalmi beavatkozások 5.1 és 5.2 intézkedéséhez kapcsolódóan: A 2.3. intézkedéshez: Kelenföld városközpont rehabilitációja – belefoglalva Kelenföld lakossági kulturális kapu elnevezéssel a XI. ker. Etele út 55. épület felújítását, amelyben jelenleg két kulturális intézmény működik;	A két javaslat projektötletként értelmezhető és így a kapcsolódó intézkedések tartalmát tudja alátámasztani. A végleges dokumentum projekt-listákat nem tartalmaz.	Nem
Budapesti Művelődési Központ	C19	A/ Prioritások és intézkedések táblázat településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért prioritás 2.3. intézkedés -- Differenciált központrendszer létrehozása Javaslat: Kelenföld városközpont- rekonstrukció elindítása a 2014-2020-ig terjedő városfejlesztési időszakban. A rekonstrukció magába foglalja a XI. kerület Etele út 55. sz. alatti ingatlan, jelenleg kulturális célú épületegyüttes (könyvtár és közösségi művelődés fővárosi szolgáltatással) teljes felújítását. Az épület felújításánál lehetőség lenne korszerű, zöldtetős megoldások alkalmazására a lapos tetős megoldás miatt. Munkacím javaslat: Kelenföldi lakossági kulturális kapu.	A projekt valószínűleg kapcsolódhat a hivatkozott intézkedéshez, azonban erről a kerületi önkormányzattal kell megállapodniuk, mivel várhatóan az lesz a kapcsolódó kerület-központi fejlesztés projektgazdája. A végleges dokumentum projekt-listákat nem tartalmaz.	Nem
Budapesti Művelődési Központ	C20	Indoklás: Budapest XI. kerület 3475/52/A/1 hrsz-ú, természetben az Etele út 55. szám alatti épület üzemeltetési és vagyonvédelmi feladatait Alapító Okirat szerint a Budapesti Művelődési Központ látja el. Az épületben működő Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kelenföldi Tagkönyvtára - a Budapesti Művelődési Központtal együttműködve - részt vesz a lakosság életminőségét javító kulturális tevékenységek ellátásában. A közlekedési szempontból előnyös helyen fekvő, többfunkciós kulturális létesítmény épülete teljes felújításra szorul, mert lapos tetős tetőszerkezete, víz és szennyvízes csőrendszere, belső terei, portálszerkezetű üveglablakai teljes mértékben elöregedtek és elavultak, az épület szigetelése nem megoldott.	Az észrevétel a véleményező által javasolt projekthez kapcsolódó indoklás. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapesti Művelődési Központ	C21	A Kelenföldi pályaudvar, valamint a távolsági buszpályaudvar felújítása kiemelkedő közlekedési lehetőséget biztosít a Pest megyét is érintő kulturális-közművelődési munka megvalósításához. Az 1979-ben épített, a Fővárosi Önkormányzat tulajdonát képező kulturális létesítmény épülete alkalmas lehet egy modern, lakótelepi környezetben megvalósuló nagyvárosi kulturális feladatellátás bemutatására. A tervezés egy nagyobb léptékű, a pályaudvartól a kulturális és egyéb szolgáltató intézményeket magába foglaló épületegyüttesig tartó, modern, XXI. századi várostervezési koncepciót igényel. A Kelenföldi pályaudvartól induló fejlesztés a Kelenföldi lakótelep rehabilitációs programjához is csatlakozhat.	Az észrevétel a véleményező által javasolt projekthez kapcsolódó indoklás. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapesti Művelődési Központ	C22	B/ Illeszkedve a főváros integrált városfejlesztési stratégiájához kilenc fővárosi „ régióban” Pest megyéhez kapcsolódó pontokon - együttműködve Pest megyével – a BMK közművelődési szolgáltató egységeiként új lakossági kulturális, közművelődési „kapuk” hálózatának kiépítése. Szolgáltatóegységenként 4 fő kulturális szakalkalmazottal, összesen 36 fő foglalkoztatásával, továbbá kapunként (szolgáltató egységenként) 10 önkéntes, illetve közmunkás összesen kilencven fő részvételével. B/ Prioritások és intézkedések táblázat Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	Projektötletek nevesítésére a Programban nincs mód. A végleges dokumentum projektlistákat nem tartalmaz. Az ESZA típusú fejlesztések támogatására az 5. prioritás intézkedései keretében van lehetőség. A tervezett fejlesztés illeszkedik az 5.2 és 5.3 intézkedés tartalmához.	Részben
Budapesti Művelődési Központ	C23	Milyen hálózatot tud építeni a BMK 2014-2020 közötti fejlesztési időszakban: Illeszkedve a fővárosi integrált városfejlesztési stratégiához kilenc fővárosi ponton - együttműködve Pest megyével -- lakossági kulturális, közművelődési „kapuk” hálózatának kialakítására teszünk javaslatot.	Az észrevétel a véleményező által javasolt projekthez kapcsolódó indoklás. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C24	Az 5.4 pont a kulturális kínálat bővítése fejezet címet viseli. Ebben javasoljuk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, mint a város könyvtári alapellátását biztosító intézményrendszer nevesítését.	A 10.3.5.4-es pontban a kedvezményezettek köre kiegészítésre került a fővárosi tulajdonban lévő intézményekkel. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár konkrét nevesítésére nincs mód.	Nem

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C25	A könyvtár által 2014-2020. közötti időszakra kidolgozott stratégiai, fejlesztési koncepciója, valamint beruházási javaslatai tartalmazzák azokat az elképzeléseket, amelyeket e program keretében a lehetséges. EU-s és hazai források igénybevételével, az érintett szereplőkkel együttműködve lehet megvalósítani.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C26	<u>Javasoljuk:</u> - A több mint két évtizede megoldatlan Bel - budai könyvtár létesítését a Margit krt. vonalán, kiváltva a II. kerület Török utcai tagkönyvtárunkat. - A XI. kerület Etele úti könyvtár teljes rekonstrukcióját, vagy egy új könyvtár építését a Kelenföldi metró környezetében. - XIV. kerület központjában új könyvtár építése, integrálva a XIV. Bosnyák utcai és Uzsoki utcai könyvtárakat. - XXIII. kerület központjában új könyvtár építése, kiváltva a Grassalkovich úti könyvtárat.	Projektötletek nevesítésére a Programban nincs mód. A végleges dokumentum projekt-listákat nem tartalmaz. Új kulturális intézmények (így könyvtárak) létrehozása uniós forrásból várhatóan nem lesz támogatható.	Nem
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C27	2.3 Differenciált központrendszer létrehozása A/1. Kerületközpontok fejlesztése. Ebben a programba tartjuk elképzelhetőnek a XI. ker. Etele úti könyvtár teljes rekonstrukcióját, vagy egy új könyvtár építését a kelenföldi új városközpontban. Az előbbi egybeesne a Budapesti Művelődési Központ és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár korábbi elképzeléseivel. Így egy megújult kulturális központ alakítható ki egy fontos tömegközlekedési csomópontban. A könyvtár szolgáltatási lehetőségeit megújítaná, és kulturált, korszerű környezettel várná az olvasókat, a használókat. A BMK-val előzetes egyeztetés történt. A XI. kerületi önkormányzattal közösen kell, hogy beszéljünk az elképzelésekről, megnyerve támogatásukat.	Új kulturális intézmények létrehozása uniós forrásból nem lesz támogatható.	Nem
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C28	A/2. A XIV. kerület városközpontjában új könyvtár építése, létesítése, a XIV. Bosnyák utcai és Uzsoki utcai könyvtárak integrálásával. Itt elképzelhető az új Bosnyák téri városközpont, mint helyszín, amely tömegközlekedés szempontjából jó helyen van. Szükséges a XIV. kerületi önkormányzattal a további egyeztetés.	Új kulturális intézmények létrehozása uniós forrásból nem lesz támogatható.	Nem

Fővárosi cégek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C29	A/3. Ebben a programban tartjuk megvalósíthatónak a II. Török utcai tagkönyvtár kiváltását, a Margit krt. vonalán. Több évtizede húzóó problémát tudnánk megoldani. A II. kerületi önkormányzattal már történtek korábban tárgyalások, de eddig ezek nem vezettek eredményre.	Új kulturális intézmények létrehozása uniós forrásból nem lesz támogatható.	Nem
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C30	A/4. A XXIII. kerület központjában (Hősök tere környéke) új könyvtár építése kiváltaná a Grassalkovich úti rossz helyen lévő bibliotékát. Itt is szükséges a kerületi önkormányzattal való további tárgyalás.	Új kulturális intézmények létrehozása uniós forrásból nem lesz támogatható.	Nem
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C31	A FSZEK jelenleg is 49 tagkönyvtárat és a Központi Könyvtárat működteti. Ez a hálózat kiszolgálja Budapest lakosságát, hiszen az utóbbi években, a helyben használat, a kölcsönzések mellett a távhasználat is meghatározóvá vált. A fejlesztés iránya paradigmaváltásokkal számol, amely megköveteli a hagyományos könyvtári szolgáltatások és az informatikai technológia, a virtuális könyvtár megújítását, fejlesztését. Ennek egyik eleme az olvasóbarát szolgáltatások megerősítése.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	C32	A FSZEK 2014-2020 közötti időszakra kidolgozott fejlesztési terve, stratégiai koncepciója számol a fenti programmal. A szakmai koncepció megfogalmazása a tervezés fázisában már előzetesen elkészült. A kerületekkel a könyvtáraknak eddigi jó kapcsolat alapot és keretet jelent a további együttműködésre.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	C33	Mivel az Főváros Területfejlesztési Programja érdemben Pest megyét érinti, ezért Pest megye szakmai véleményét tartom irányadónak.	A Pest megyei vélemény feldolgozásra, és a javaslatok többsége elfogadásra került.	Igen
Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége	C34	Mind a programozás, mind a megvalósítás folyamán az érintett szaktárcákkal és a projektgazdákkal szükséges egyeztetések mellett kérem, tartsák meg a jó kapcsolatot a Pest Megyei Önkormányzattal is a közös nemzetközi szerepkör megvalósítása érdekében.	Intézkedést nem igényelt. Az eddigi egyeztetések a kapcsolattartáshoz jó alapot szolgáltatottak.	Nem tett javaslatot

Főpolgármesteri hivatal szervezeti egységeinek véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részen/ nem tett javaslatot
BFFH Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F1	Az FTFP áttanulmányozását követően megállapítható, hogy a koncepció hatásvizsgálatával, a helyzetértékelés elkészítésével, valamint a középtávú kitekintéssel kezelhetővé váltak a legfontosabb folyamatok, a megoldandó problémák és a fejlesztési kihívások meghatározásai.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
BFFH Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F2	Az FTFP ágazatunkat érintő területén az 5. prioritás ("Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért") programjai megfelelően mutatják be a célkitűzések lehetséges és optimális irányú elmozdulásait, a fővárosiak életminősége javításának területén is. Budapest várható pénzügyi kondíciói és remélhető uniós támogatása összefüggésében került felvázolásra a középtávú feladatok azon köre, amely a főváros lakosainak kedvező társadalmi változásait jelentheti.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
BFFH Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F3	Az FTFP tervezetében leírtakkal egyetértek, változtatási javaslatom nincs.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F4	Köszönettel vettem a véleményezésre megküldött Fővárosi területfejlesztési Program egyeztetési anyagát, valamint a kapcsolódó környezeti, társadalmi és gazdasági hatásvizsgálatot. A dokumentumok minél szélesebb körű megismerése érdekében felhívtuk a szakterületeinkhez tartozó intézmények, társaságok figyelmét is a véleményalkotás lehetőségére. Ennek eredményeként a BMK, az FSZEK, és a FÁNK - mely jelentősen érintett a folyamatban lévő Pannon Park Projekt megvalósítása kapcsán a területfejlesztési lehetőségekben - küldte meg javaslatait. <u>Az általuk leírtakkal egyetértünk</u> , és jelen levelem mellékleteként, szíves figyelmébe ajánlva továbbítom azokat.	Intézkedést nem igényelt. A hivatkozott szervezetek javaslatai külön-külön feldolgozásra kerültek a civil szervezeti észrevételek között.	Nem tett javaslatot
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F5	Az 1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat pontban javasolnánk a kultúra erőteljesebb szerepeltetését. Itt nemcsak a kulturális létesítmények választékának szélesítése lehet cél. Nem feltétel a létesítményhez kapcsolódás, itt a minden korosztályt elérő kulturális programok, fesztiválok, rendezvények létrejöttének elősegítése, illetve a már meglévő aktivitások fejlődése, minél szélesebb körhöz, minél gazdagabb kínálattal való ellátása lehet cél.	A kulturális turizmus erősítésének céljával egyetértünk. A FŐTEP jelenleg is hangsúlyosan kezeli a rendezvény- és programkínálat bővítését, a kínálat továbbfejlesztését (5.4-es intézkedés). A célok kijelölése során azonban nem szabad megfeledezni arról, hogy az intézkedés ERFA forrásból finanszírozott, azaz elsődlegesen beruházási típusú fejlesztésekre biztosít lehetőséget, ami létesítményekhez köthető, illetve működési költségek finanszírozására nem fordítható.	Részben

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F6	A <u>kulturális szakterületet</u> érintően rendkívül időszerűnek tartalmaz 5. prioritás 5.1. pontban megfogalmazott " <u>Befogadó és támogató társadalom</u> " feltételeinek megteremtését, melyhez kiváló adalékként szolgálnak a BMK és a FSZEK által tett javaslatok, kiemelve a lakossági kulturális, közművelődési "kapuk" hálózatára tett kezdeményezést. A kapuszerep elősegítheti a Fővárosi Önkormányzat intézménye pozíciójának erősödését, a lokális helyett térségi, a jövőben pedig a főváros egészére kiterjeszthető koordináló, harmonizáló, együttműködő szerepkör ellátását, a kerületi művelődési intézmények integrálását a közös feladatok megvalósításába. Ennek jelentőségét az adja, hogy a többi városrészre, akár Budapest egész területére kiterjedő célok centrális megvalósítása a kerületekkel közös pályázatok révén elnyert támogatásokkal hatékonyabbak lehetnek.	A befogadó és támogató társadalom feltételeinek megteremtése a véleményező álláspontjának megfelelő, kiemelt hangsúllyal szerepel a FŐTEP-ben. A megfogalmazott projektjavaslat céljait tekintve a FŐTEP-ben megfogalmazott célkitűzésekhez illeszthetőnek tűnik. A projekt szintű tervezésre a folyamat későbbi szakaszában fog, sor kerülni.	Nem
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F7	E prioritáshoz kapcsolódóan javaslatunk még a <u>szabadtéri kulturális és egyéb rendezvény-helyszínek</u> oly módon történő kijelölés, esetleges új területek feltárása, melyek megfelelő színvonalon és a lakók igényeihez, toleranciájához igazodó módon nyújtanak lehetőséget e műfaj számára. A cél megfogalmazása és a későbbiekben kialakítandó eszközrendszer elősegítheti a rendezvényszervező társaságok, a rendezvényre látogatók és a lakosság harmóniájának megteremtését.	A megfogalmazott célkitűzés összhangban áll a FŐTEP tartalmával. A javaslatban szereplő részletezettségű, mélységű célmeghatározás a későbbi akciótervi szintű tervezés során jelenhet meg a pályázati felhívásokban.	Igen
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F8	A <u>befogadó város</u> értelmezését célszerűnek tartanám kiegészíteni a <u>vendég- és turistabarát</u> kifejezéssel tekintve, hogy a turizmus fejlesztése fontos szerepet kap a következő költségvetési időszakban. Ehhez kapcsolódóan továbbítanám a turisztikai szakmai képviselők a Fővárosi Önkormányzathoz eljuttatott kéréseit, melyek elsősorban a fővárosi infrastruktúra turistabarát módon való fejlesztését, ennek elősegítését célozzák. Mivel több ágazatot érintenek, a dokumentumban akár KKV-k fejlesztésének elősegítése, akár az 1.3 Turizmus pontok alatt szerepelhetők.	A véleményben foglaltakat a FŐTEP fontos célként kezeli. A FŐTEP szövegezésében jelenleg is megtalálható a „nem városlakó város-használók (tanulók, dolgozók, szolgáltatási rendszert használók, látogatók)” kifejezés, mely álláspontunk szerint lefedi a véleményben foglaltakat. Intézkedést nem igényelt.	Nem

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F9	Kiemelt projektterületek: <ul style="list-style-type: none"> • A tradicionális városnéző buszok folyamatos haladásának biztosítása a főváros turistaútvonalain (nem a hop on hop off szolgáltatásokkal egyező útvonalak) 	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F10	<ul style="list-style-type: none"> • A dunai hajós városnézések infrastrukturális feltételeinek fejlesztése 	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F11	<ul style="list-style-type: none"> • Az EU szabványnak megfelelő, a környezetbarát kritériumokat teljesítő eszközrendszer (PI. buszok) beszerzésének könnyítése, célirányos pályázati támogatási rendszer kidolgozása a tradicionális városnézéseket (is) bonyolító kis- és közép-vállalkozások számára 	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F12	<ul style="list-style-type: none"> • A főváros egészére kiterjedően intenzívebb tájékoztató rendszerek fejlesztése (legalább angol nyelvű táblák, térképek, egyéb útbaigazító rendszerek a turisztikailag frekventált helyeken) 	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F13	<ul style="list-style-type: none"> • A konferencia és üzleti turizmus fejlesztése érdekében a nemzetközi konferenciák budapesti megrendezésének elnyerése céljából a marketing, promóció erősítése, a vállalkozások ez irányú kezdeményezéseinek segítése. 	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Kulturális, Sport, Köznevelési, Egészségügyi és Szociálpolitikai Főosztály	F14	Versenyképességünk biztosítása érdekében szükségesnek tartom, hogy mind a kulturális, mind a turisztikai intézményrendszer infrastrukturális fejlesztése tartalmazzon olyan elemeket, melyek lehetővé teszik, elősegítik a <u>modern technika</u> (wifi, okostelefonok, internet, stb.) alkalmazását, elérését és további fejlesztését. Remélem, hogy fenti javaslatainkkal megfelelően hozzájárulunk a Főváros területfejlesztési programjának véglegesítéséhez, valamint ezt követően a projekt tervek kidolgozásához. Egyetértésünk esetén a felvetett javaslatok kidolgozásában, a továbbiakban is készséggel együttműködünk.	A javaslat illeszkedik a FŐTEP-ben foglalt célkitűzésekhez, konkrét megjelenítésére a későbbiekben, a támogatási konstrukciók kidolgozása során lesz mód.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F15	Nem egyértelmű az összefüggés a tagmondatok között. A második tagmondatból nem derül ki, pontosan minek biztosítja a VEKOP a finanszírozását. A következő szöveg javítása szükséges a fentiek szerint: A kevésbé fejlett, konvergencia régiókban elhelyezkedő megyék a Terület- és Település-fejlesztési Operatív programban (a továbbiakban: TOP) megvalósuló fejlesztésekhez készítene elő megyei szintű gazdaságfejlesztési részprogramokat, míg a Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja a finanszírozás alapját.	Mindkét tagmondat a megyei szintű gazdaságfejlesztési részprogramokra vonatkozik, egyértelmű, hogy a VEKOP is ezekhez biztosítja a finanszírozást. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F16	A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. Törvény (továbbiakban: Tftv.) és a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet (továbbiakban: Rendelet) rövidített neve rögzítésre került a BTFK elején, de a dokumentáció további részében nem alkalmazták következetesen.	A hivatkozás következetes alkalmazása ellenőrzésre került. (Teljes dokumentum)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F17	fővárosi önkormányzat: a megnevezést kérjük egységesen szerepeltetni: Fővárosi Önkormányzat vagy Budapest Főváros Önkormányzata	Javításra került. (Teljes dokumentum.)	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F18	"az egyeztetés alapját a FŐTEP 8-10 oldalas kivonata tudja jelenteni" szöveget cserélni kérjük a következőre: "az egyeztetés alapját a FŐTEP 8-10 oldalas kivonata jelenti"	Javításra került. (1.3 Társadalmasítás fejezet)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F19	"tapasztalatait a beépítjük" szöveget kérjük cserélni a következőre: "tapasztalatait beépítjük"	Javításra került. (1.3 Társadalmasítás fejezet)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F20	"a Főpolgármesteri Hivatal szakértői tervezetként juttatta el" szöveget kérjük cserélni a következőre: "szakértői tervezetként juttatták el"	A szövegben a Program státuszára utaltunk azzal, hogy az "szakértői tervezet", ilyen értelemben juttatta el a Főpolgármesteri Hivatal a dokumentumot szakértői tervezetként.	Nem
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F21	az "Európai Uniós" szöveget kérjük cserélni a következőre: "európai uniós"	Javításra került. (1.5 A helyzetelemzés összefoglalója)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F22	"Előnyös, hogy a szezonális a térségben nem jelentkezik olyan extrém módon, mint például a Balaton partján. Nemzetközi vonzerőkkel rendelkezik: komplex, relatív magas minőségű szolgáltatások, épített örökség, fesztiválok/ rendezvények, gyógy- és termálvizek, üzleti turizmus, városlátogató turizmus a jellemző." szövegrész esetében: Nem egyértelmű mondat szerkesztés. A második mondatból nem derül ki, mi rendelkezik nemzetközi vonzerőkkel.	Az első mondatból kiderül, hogy az adott szövegrész a térségre vonatkozik, tehát a második mondatban is a térség rendelkezik nemzetközi vonzerőkkel. Nem igényelt javítást.	Nem

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projektmenedzsment Főosztály	F23	"Magyarország földrajzi elhelyezkedése folytán demográfiai magatartásában közvetíti a keleti és a nyugati társadalmakra jellemző trendeket." szöveg kapcsán: Nem egyértelmű mit jelent, hogy Magyarország közvetíti a keleti és a nyugati társadalmakra jellemző trendeket, nem egyértelmű a földrajzi elhelyezkedés és a demográfiai magatartás kapcsolata, kérjük részletesebb kifejtését vagy átfogalmazását.	További magyarázattal kiegészítésre került. (1.5. A helyzetelemzés összefoglalója)	Igen
BFFH Projektmenedzsment Főosztály	F24	"A száz lakásra jutó lakos mutatójának tekintetében a fővárosi érték javult, és változatlanul az első (191 fő)." szöveg kapcsán: A mondatból nem derül ki, hogy miben első a főváros, kérjük pontosítani.	Mindkét tagmondat a száz lakásra jutó lakos mutatóra vonatkozik, vagyis ebben első a Főváros. Nem igényelt javítást.	Nem
BFFH projektmenedzsment Főosztály	F25	"Az önkormányzati bérlakások száma szinte minden kerületben csökkent. Hiányuk fékezi a mobilitást, másrészt az alacsonyabb jövedelmű csoportoknak nem biztosít megfelelő, megfizethető lakhatást." szöveg kapcsán: A mondatból nem egyértelmű, hogy a lakosság mobilitásáról van szó a szövegben, kérjük pontosítani.	A mondat kiegészítésre került. (1.5. A helyzetelemzés összefoglalója)	Igen
BFFH Projektmenedzsment Főosztály	F26	Javasoljuk a Duna Régió Stratégia szerepeltetését, Budapest szerepének kiemelését a DRS-en belül.	A fejezet kiegészítésre került egy erre vonatkozó mondatral. A Duna tematikus program elemei megjelenítésre kerültek a 10.3-as fejezetben.	Igen
BFFH Projektmenedzsment Főosztály	F27	"Az ország más részeihez viszonyítva Budapesten kiélezettebb a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, ezért referencia térről beszélhetünk, ahol folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása." szöveg kapcsán: Javasoljuk az egész 8. pont áttekintését, a magyartalan mondatok átfogalmazását.	A 8. fejezet szövegezése átnézésre és javításra került.	Igen
BFFH Projektmenedzsment Főosztály	F28	javasoljuk a táblázat alatt lábjegyzetben szerepeltetni a pipák magyarázatát	Kiegészítésre került. (2.4 A célok kapcsolódása az uniós programokhoz; 4. Célok és prioritások kapcsolata.)	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F29	„Budapest lakásállomány optimalizálását és a társadalom térszerkezetének kiegyensúlyozását tartalmazza” szöveget a következők szerint kell javítani: „Budapest lakásállományának optimalizálását”	Javításra került. (2.4 A célok kapcsolódása az uniós programokhoz)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F30	"A területfejlesztési programok elkészítését a KMOP-5.1.1/D kódszámú „Fenntartható városfejlesztési programok előkészítése” című pályázati felhívás írja elő. A 3 program megvalósítását ugyancsak az uniós források tudják biztosítani... " szöveg kapcsán: KMOP-5.1.1./D2-13 a pályázati felhívás pontos kódszáma. Kérjük a 3 program felsorolását	Javításra került. (3. Prioritások bemutatása)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F31	"különböző intézmények magas minőségű otthonra találjanak a városban..." szöveg kapcsán: • jó minőségű otthon, • minőségi otthon	Javításra került a 3.1.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F32	"hatékonyság javító lépések, és szervezeti, képzési projektek." szöveget a következők szerint kell javítani: "javító lépések és szervezeti, képzési projektek."	Javításra került a 3.1.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F33	A "VEKOP 3.0 véleményezése során Pest megye és Budapest is jelezte." bekezdés kétszer szerepel egymás után.	Javításra került a 3.1.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F34	"Fővárosi önkormányzat saját költségvetési forrásával..." szöveg kapcsán: a megnevezést kérjük egységesen szerepeltetni: Fővárosi Önkormányzat vagy Budapest Főváros Önkormányzata	Javításra került a 3.1.2 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F35	"valamint az egészség-gazdasághoz és a kreatív gazdasághoz" szöveget javítani kell a következők szerint: "kreatív-gazdaság"	A kreatív gazdaság szakirodalomban bevett írásmódja a különírás.	Nem

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F36	"Fővárosi önkormányzat saját költségvetési forrásával..." szöveg kapcsán: a megnevezést kérjük egységesen szerepeltetni: Fővárosi Önkormányzat vagy Budapest Főváros Önkormányzata	Javításra került. (3. fejezet, 1.2; 1.3; 1.4; 3.2; 5.4; intézkedések.)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F37	"problémák figyelembevételével összhangot" szöveget a követzők szerint kell javítani: "figyelembe vételével"	Javításra került. (10. A tervezett intézkedések bemutatása)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F38	"a város belső tartalékterületei képezzék" szöveget a következők szerint kell javítani: "tartalék területei"	A tartalékterület is elfogadott helyesírási szempontból	Nem
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F39	"(kerékpáros, és gyaloglás)" szöveget a következők szerint kell javítani: "(kerékpáros és gyaloglás)"	Javításra került a 3.2.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F40	"ezért ezek helyettesítés, vagy-amennyiben ez racionális-felújítás indokolt lehet" szöveget a következők szerint kell javítani: "ezért ezek helyettesítése, vagy - amennyiben ez racionális - felújítása indokolt lehet"	Javításra került a 3.2.5 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F41	"az átmeneti a zónában" szöveget a következők szerint kell javítani: "az átmeneti zónában"	Javításra került a 3.2.2 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F42	Más európai nagyvárosokkal összehasonlítva Budapest levegő szennyezettsége átlagos. A talajszennyezett területeken történtek ugyan műszaki beavatkozások, de még mindig sok a kármentesítést igénylő barnamezős terület, felhagyott hulladéklerakó. A "talajszennyezett terület" szöveget a következők szerint kell javítani: " szennyezett talajú területek". A hulladéklerakó kapjon felhagyott és/vagy illegális jelzőt.	Javításra került. (3. fejezet, 3. prioritás- Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért.)	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F43	Az árvízvédelmi védvonal mind a budai, mind a pesti oldalon jól kiépített, azonban a nem megfelelő mértékű karbantartása miatt egyes szakaszok mára már kritikus állapotba kerültek. A Római parti fejlesztéseket figyelembe véve kerül átírára a bekezdés.	Javításra került. (3. fejezet, 3. prioritás- Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért.)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F44	Az "infra-struktúrákat" és "energiaha-tékonyság" elválasztási hibából született szövegrészeket javítani szükséges.	Javításra került. (2.4 Értékvédelem- értékteremtés intézkedés)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F45	"Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni." mondatot a következők szerint kell javítani: "Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások közé tartoznak a vízkészletek is..."	Javításra került a 3.3.4 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F46	"A Duna nyújtotta, jelenleg alul értékelt kapcsolatokat" szöveget a következők szerint kell javítani: Az alulértékelt helyett javasoljuk az alulhasznosított kifejezést. Továbbá javasoljuk, hogy térjen kis a fejezet a DRS nyújtotta lehetőségekre is.	Javításra került a 3.4.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F47	"Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér színvonalas, és meghatározó jelentőségű budapesti <i>kapcsolatainak kialakításához szükséges a repülőtér és a belváros közötti – a térségi, illetve országos közlekedéssel összehangolt – kötőtpályás közösségi közlekedési kapcsolat megteremtése.</i> " Az idézett mondat nehezen értelmezhető, javasoljuk átfogalmazását.	Javításra került a 3.4.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F48	"Az intézkedés célja az elővárosi vasúti közlekedés integrált szemléletű fejlesztése keretében a vasúti és autóbusz közlekedés versenyhelyezete helyett az együttműködést megteremtse." Az idézett mondat nehezen értelmezhető, javasoljuk átfogalmazását.	Javításra került a 3.4.2 pontban.	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F49	A P+R parkolók 4000 férőhelyet el sem érő jelenlegi kapacitását a főváros lakos számának és a régió belüli kapcsolatrendszernek a figyelembevételével több 10.000 férőhelyre kell növelni. A férőhelyek száma pontosításra javasolt.	Javításra került a 3.4.3 pontban: „több mint 10 000”.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F50	"Összefüggő kerékpáros hálózat kialakítása és a kerékpározás preferálása a környezet-barát közlekedés fejlesztését jelenti, amelynek fejlesztése hozzá tud járulni a város területén belüli személygépjármű-használat csökkentéséhez". A kiemelt szövegrész nehezen értelmezhető, a könnyebb érthetőség végett újra fogalmazása javallott.	Javításra került a 3.4.4 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F51	Az anyag nem törekszik a már meglévő stratégiák harmonizációjára. Nem látszik benne a települési esély program, de a városfejlesztés alapidokumentumainak megállapításai sem köszönnek vissza. Ami szintén probléma, hogy az integrált megközelítés, a területi fókusz vagy a beavatkozások végső kedvezményezettjei és általában az érintett célcsoportok sem azonosíthatók.	A Program célrendszere megegyezik a Budapest Főváros Területfejlesztési Konceptióéval, amely az összes addig elkészült fővárosi tervben foglaltakat integrálta. A kedvezményezettek és a célcsoportok az operatív munkarészben jelennek meg (10. fejezet).	Nem
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F52	"A fővárosban élő népesség mutatói az iskolázottság tekintetében jobbak az országos átlagtól" szöveget a következők szerint kell javítani: "A fővárosban élő népesség mutatói az iskolázottság tekintetében jobbak az országos átlagnál"	Javításra került. (3. fejezet, 5. prioritás- Társadalmi beavatkozások befogadó, támogató és aktív Budapestért)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F53	"munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll" szöveget a következők szerint kell javítani: "munka világában való részvételhez szükséges szaktudás fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll"	Javításra került. (3. fejezet, 5. prioritás- Társadalmi beavatkozások befogadó, támogató és aktív Budapestért)	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F54	<p>Az élethosszig tartó tanulás korszakába léptünk, ahol a tudás közvetítőjévé az iskola mellé a munkahely lép elő. A vállalkozások fejlődését többek között a vezetők és az alkalmazottak folyamatos képzésével lehet biztosítani. Ennek megfelelően Budapest olyan oktatási programok indításával kívánja a KKV szektor fejlődését elősegíteni, amelyek a rugalmas piaci alkalmazkodás elérése érdekében egyrészt általános vállalkozási, vállalatvezetési, másrészt szakma-specifikus ismereteket adnak át, hogy a munkavállaló – munkaerő-piaci esélyei növelése érdekében – megfelelő képzési kínálatot találjon, képességei fejlődjenek.</p> <p>Megfontolásra érdemes, hogy ebben az elég terhelte témakörben valóban ez-e a második legfontosabb megállapításunk. Töredezett, heterogén, nem alátámasztott gondolatok felsorolását olvashatjuk. A meglévő anyagaink megfelelően átfogó formában tartalmazzák az itt felvillantott tematikákat, javasoljuk ezen gondolatok beemelését a programba. Érdemes átgondolni, hogy a képzési területen belül ez e a legfontosabb megállapítás.</p>	<p>A "meglévő anyagokat" ismét áttekintettük, és a releváns részeket beemeltük. Szem előtt kell azonban tartani, hogy ez nem egy szakági stratégia, hanem egy - elsősorban uniós támogatásból finanszírozandó - területfejlesztési program, amely jelenős gazdasági hangsúllyal rendelkezik.</p>	Részben
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F55	<p>Súlyos hiba, hogy a következő felsorolásból hiányoznak a budapesti lakosok és egyben valamilyen hátránnyal élő emberek. Érdemes megjegyezni, hogy a vonatkozó bekezdés az anyagban több helyen is megtalálható, és mindenhol ugyanúgy kiegészítendő.</p> <p>"A főváros csak úgy válhat befogadóvá, ha megteremti azokat a feltételeket, melyek az ország más térségeiből vagy más országokból betelepülők, a nem város lakó város-használók (tanulók, dolgozók, szolgáltatási rendszert használók, látogatók) befogadását és egyenlő esélyű városhasználatát segíti elő."</p>	<p>Részben elfogadásra került, a hátránnyal élő emberek vonatkozásában (3.5.1 fejezet).</p> <p>A lakosok vonatkozásában nehezen értelmezhető az elvárás, hiszen a befogadó városnak nem az itt élőket (lakosokat) kell befogadnia, hiszen ők alkotják a várost (az épített és természeti környezet elemeivel együtt), hanem a turistákat, tanulókat, és bevándorlókat.</p>	Részben

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F56	Egyrészt az 5.1 többször alkalmazza a "kisebbségek" kifejezést. A kifejezést a szakma nem tartja megfelelőnek, főnévként semmi-képpen. Javasoljuk jelzős szerkezetben történő használatát és a "közösség" kifejezés használatát emberek csoportjaira. Másrészt a bekezdés 2. és 3. mondata egymáshoz képest addicionális információt nem tartalmaz, ismétlés. Ugyanakkor megjelenik a ki és befelé irányuló migrációhoz való viszonyunk, a munkaerő piaci diszkrimináció, a hajléktalanság kérdése, ami egyébként alapvetően szociálpolitikai szakterület, ahol az esélyegyenlőségnek szűk mozgástere van. Nem jelenik meg az anyagban a fogyatékos személyek problémaköre, a nemek közötti egyenlőség kérdése, a kor, a vallás és a származás. A budapesti cigány közösségek kérdése érintőlegesen, utalás szintjén sem látható.	A szövegrészt kiegészítettük (3.5.1-ben), azonban az intézkedés nem célozhatja az összes befogadást érintő terület problémájának megoldását.	Részben
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F57	"Hátrányos helyzetű városi területek fizikai, társadalmi-gazdasági megújítása." A szöveg javításra szorul, mert nem jelenik meg még utalás szintjén sem, hogy ez miként kapcsolódik a rendszerhez. Továbbá az anyag nem hangsúlyozza, hogy a fizikai és társadalmi megújítás együttes alkalmazása a legmegfelelőbb társadalmi befogadást segítő beavatkozási terület.	A hivatkozott szövegrész a kapcsolódó tematikus fejlesztési program címe, így azt megváltoztatni nem tudjuk.	Nem
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F58	A szociális szolgáltatásokat és a szolgáltatásokban dolgozókat képessé kell tenni a különböző életszakaszokban, élethelyzetekben lévő, különböző társadalmi és kulturális háttérből érkezők sokféle igényeinek felismerésére és az azokra való adekvát megoldások megtalálására. Ez nem kizárólag a szociális szolgáltatásokra vonatkozó tétel. A teljes szolgáltatási vertikumra vonatkozatható társadalmi igény. A kultúra, az oktatás, a turizmus, a sport, stb. mind területei a társadalmi érzékenyítésnek és a befogadó szellem erősítésének.	Részben elfogadásra került (3.5. fejezetben), azonban az adott intézkedésen belül a tevékenységek szintjén a leírtak támogathatók. A kulturális és turisztikai témák támogatottsága önmagában is kérdéses, és a szociális érzékenyítés hozzáadása még tovább csökkenti azok fókuszáltságát, így a bevonhatóságát az uniós támogatási körbe.	Részben

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F59	A kulturális területen tulajdonképpen nincs megfogalmazva célkitűzés. Hiányzik a célcsoport meghatározás, a beavatkozások területe. Nem fogalmazzuk meg, hogy a befogadó intézményi rendszert a társadalmi befogadás területein tevékenykedő szervezetek számára hozzáférhetővé kell tenni. Lehetőséget kell biztosítani az egyes itt élő kultúrák reprezentációjára és a többségi közösség felé történő kisugárzására. Mindez a hálózati kapcsolati rendszer erősítését, újfajta hálózatok kialakítását jelentheti. A fejezet erőteljes bővítése szükséges.	Javításra került (10.3.5.4 pontban). Az intézkedés részletes bemutatásánál jelennek meg a célok. A célcsoportok meghatározása nem a Program, hanem a majdani pályázati felhívások feladata.	Részben
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F60	"a Fővárosi Önkormányzat a Kormányrendelet előírásainak megfelelően a elkészítette" szöveget a következők szerint kell javítani: "előírásainak megfelelően elkészítette"	Javításra került. (5.1 Területi hatásvizsgálat)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F61	"támogatási szerződésmódosításaira vonatkozó" szöveget a következők szerint kell javítani: "szerződés módosításaira"	Javításra került. (6 Közreműködő szervezetek)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F62	"hogyan stratégia célok" szöveget a következők szerint kell javítani: "stratégiai"	Javításra került. (6 Közreműködő szervezetek)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F63	"gyakran akár az azonos jelensége mérő" szöveget a következők szerint kell javítani: "jelensége mérő"	Javításra került. (7. Monitoring és értékelési terv)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F64	"azzal kíván elébe menni a problémának azzal" szöveget a következők szerint kell javítani: "azzal kíván elébe menni a problémának"	Javításra került. (7. Monitoring és értékelési terv)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F65	"az új tervezési időszakban az végrehajtási intézmény" szöveget a következők szerint kell javítani: "a végrehajtási intézmény"	Javításra került. (7. Monitoring és értékelési terv)	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F66	"kezeli a kis és középvállalkozások" szöveget a következők szerint kell javítani: "kis-és középvállalkozások"	Javításra került. (9.1 A vállalkozások fejlesztési tervei)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F67	Nehezen értelmezhető mondatok (nem megfelelő szórend), nem egyértelmű az összefüggés a mondatok között: "A város megítélésében és ezen keresztül versenyképességének megőrzésében kiemelt szerepe van az itt lakók és dolgozók életminőségének. Ennek egyik meghatározó tényezője a minket körülvevő környezeti elemek állapota, amely döntően befolyásolja az egészségi, pszichés és mentális állapotunkat. Ennél fogva jelentős hatással van a városlakók fizikális és szellemi teljesítőképességére, összességében pedig a város versenyképességének egyik fő meghatározója."	Javításra került. (10.1.3)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F68	"A természetvédelmi kezelés finanszírozási alapjainak újragondolásán túl a szabályozási háttér rendezése, a környezeti nevelés támogatása is kiemelkedő cél." helyett szerepeljen "kiemelt cél".	Javításra került a 3.3.1 és a 10.1.3.1 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F69	"A vízbázis védelme érdekében a tisztítási technológia fejlesztése mellett, a vízelosztó hálózat korszerűsítésére (vízminőség biztosítása, csőtörések számának csökkentése, elszivárgás minimalizálása) és tudatos vízgazdálkodásra van szükség, a csapadékvizek tudatos kezelésének elterjedése mellett." A fenti szövegrészben az "elterjedése" szó elhagyható vagy, helyette elősegítése, elterjesztése javasolt.	Javításra került a 10.3.3.4 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F70	Az intézkedés rövid tartalma A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózatrekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása. A mondat első fele módosításra szorul.	Javításra került a 10.3.3.4 pontban.	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F71	Fővárosi önkormányzata megnevezést egységesen szerepeltetni az indikatív projektlistákban: Fővárosi Önkormányzat vagy Budapest Főváros Önkormányzata	Javításra került. (8. Nagyprojektek bemutatása- Indikatív projektlista)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F72	"foglalkoztatás szint megtartása érdekében a munkaerő piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás. Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerő-piaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerint szakképzés-fejlesztést" szöveget a következők szerint kell javítani: "foglalkoztatási szint megtartása érdekében a munkaerő piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás. Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerő-piaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerinti szakképzés-fejlesztést"	Javításra került a 10.1.5 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F73	"tudják az harmonikus és sokszínű városi környezetet megteremteni" szöveget a következők szerint kell javítani: "tudják a"	Javításra került. (10.2 Az intézkedések egymásra épülése)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F74	"A cél hogy a hulladéklerakókba minél kevesebb hulladék kerüljön, különösen a szerves és egyéb, jól hasznosítható anyagok tekintetében." szöveget a következők szerint kell javítani: "A cél, hogy a hulladéklerakókba ..."	Javításra került a 10.3.3.3 pontban.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F75	Kérjük a becsült költséget, projektgazdát és az előkészítettséget feltüntetni Projektlista, 1. projektcsomagban.	Törlésre került, ez egy címsor volt, ami az utána következő projektek tartalmát foglalta össze (10.3.3.4-es pontban).	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F76	"A munkaerő versenyképessége szempontjából kulcsfontosságú a munkaerő-piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás, melynek középpontjában a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll." szöveget a következők szerint kell javítani: "A munkaerő versenyképessége szempontjából kulcsfontosságú a munkaerő-piaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás, melynek középpontjában a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll."	Javításra került. (10.3.5 Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért – 5. prioritás)	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F77	10.5.3./C) szövegrészben a htcs-k működtetése és fenntartása, a közösségfejlesztő hálózatban dolgozók és a bevont szereplők fejlesztése, kapacitásbővítő képzése, módszertani fejlesztés.	A helyi támogató csoportok fenntartása és működtetése nem fejlesztési feladat, erre támogatás nem vehető igénybe.	Nem
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F78	10.3.5.2. részelemek bemutatása táblázatban mit jelent a táblázatban szereplő esélyegyenlőségi program? Jogszabály legalább kétfajta esélyegyenlőségi programot indukál. Az a két fajta program viszont már létezik. Kérjük a pontosítását.	Törlésre került.	Igen
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F79	Az anyagban több helyen olvasható megállapítás: "Az első körös projektgyűjtés alapján, a kerületi önkormányzatok ESZA típusú beavatkozásra – eddig – nem tettek javaslatot." Akkor ebben a kérdésben valószínűleg érdemes lenne valamilyen konzultációt kezdeményezni a kerületekkel, mert az nehezen elképzelhető, hogy ezzel a területtel sehol nem foglalkoznak a súlyának megfelelő mértékben. Érdemes lehet megfontolni a döntés-előkészítők és döntéshozók célzott kapacitásbővítését elkezdni.	Javításra került a 10.3.5.1-es, és 10.3.5.2-es pontokban. A tematikus fejlesztési programok (TFP) ESZA típusú projektelemei is figyelembe lettek véve.	Igen

Főpolgármesteri hivatal véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/ nem tett javaslatot
BFFH Projekt- menedzsment Főosztály	F80	A bevont szervezetek körét nem ismerteti az anyag, mindössze a következő információ áll rendelkezésre: "Az önkormányzatokat, és az egyes szolgáltatók projekt-javaslatai egyelőre nem ismertek, a projektjavaslatok összegyűjtése folyamatban van." Kiktől jönnek be a javaslatok? Milyen széles társadalmi nyilvánosságnak van lehetősége a program formálására? Mi a bevonás módszere, mik az eszközei, hogyan zajlik a folyamat?	Javításra került. A kerületi önkormányzatok voltak a legfontosabb partnernek, amelyektől a projektjavaslatok több körben lettek bekérve. Ezek eredményei beépültek a 10.3-as fejezetbe. Az önkormányzatok jogköre és feladata volt a szolgáltatóik és partnereik bevonása. A vállalkozói igények kérdőíves felmérés keretében kerültek felmérésre, amelynek eredményeit a 9.1-es fejezet tartalmazza.	Igen
BFFH Város- üzemeltetési Osztály	F81	A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a terület-rendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009 (X.6.) Korm. Rendelet alapján elkészített Fővárosi Területfejlesztési Program egyeztetési anyagát és területi hatásvizsgálatát áttekintettük és az alábbi észrevételeket tesszük:	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
BFFH Város- üzemeltetési Osztály	F82	Hibásan szerepel a dokumentum 23. oldalán a helyi jelentőségű védett természeti területek kategorizálása. Budapest helyi jelentőségű védett területeiről szóló 25/2013. (VI. 18.) Főv. Kgy. Rendelet 1. §-a alapján a helyi jelentőségű védett természeti terület lehet természetvédelmi terület vagy természeti emlék.	A kérdéses megfogalmazás pontosításra került. (1.5 A helyzetelemzés összefoglalója)	Igen
BFFH Város- üzemeltetési Osztály	F83	A dokumentum 53. oldalán megfogalmazott cél, mely szerint "... a természetvédelmi kezelés finanszírozási alapjainak újragondolásán túl a szabályozási háttér rendezése kiemelkedő cél" nem értelmezhető, mivel a Program nem fejt ki azt, hogy milyen szabályozást nem tart megfelelőnek.	A szabályozási háttér rendezésére vonatkozó megfogalmazás törlésre került. (3.3.1, 10.1.3.1 és 10.3.3.1-es fejezetek)	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K1	A programmal kapcsolatban, természetesen, első helyen meg kell jegyezni, hogy egy rendkívül alapos, racionális, hasznos munka, amelyet azonban számtalan tekintetben szinte közhelynek minősülő elvek, gondolatok töltenek ki. Az emberben a program olvasása során automatikusan felmerül az a gondolat, hogy annak csaknem 80 %-a, vagy még több is, bármelyik közép-európai nagyváros esetében azonos. Hiányolom tehát a Budapestre jellemző helyzetek individualizálását.	A Budapesti specifikumok megjelenítésre kerültek a dokumentumban, azonban mivel a Programnak - lehetőség szerint - illeszkednie kell az uniós fejlesztési programokhoz, számos eleme hasonló a többi támogatásban részesülő térséghez. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K2	Mivel az I. kerület kétharmad része világörökségi védetség alatt áll, értelemszerű, hogy e munkarész alaposabban érdekelt. Sajnos meg kell állapítanom, hogy az erre vonatkozó mondanivaló semmitmondó, üres, közhelyes. Csupán néhány olyan gondolatot szeretnék megjegyezni, amely súlyánál fogva <u>mindenképp a program része kellene, hogy legyen:</u> - A világörökségi védetségű felületek komplex fenntartása, működtetése, kezelési tervek, finanszírozás, pénzügyi kedvezmények, monitoring. - A védett épületek és együttesek sorsának komplex kezelése (lásd, mint a világörökségi területek).	A közterületek és épületek fenntartása, működtetése nem (terület)fejlesztési feladat, ettől függetlenül a Program 2.4 Értékvédelem-értékteremtés című intézkedése tartalmaz olyan elemeket, amelyekben a kerület érintett lehet. A világörökségi értékek kezelési tervének elkészítése a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ feladata.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K3	- Az eklektikus Budapest megtartásával, védelmével és jövőjével kapcsolatos feladatok. Ez különlegesen fontos programcél kellene, hogy legyen, hiszen ez teszi - egyebek között - Budapestet szerethetővé, népszerűvé.	A 2.4 Értékvédelem-értékteremtés részben ehhez járul hozzá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K4	- Az idegenforgalom fejlesztése. - Budapest fürdőváros	Önálló intézkedésként jelenik meg: 1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K5	Nagyobb összefüggő zöldfelületek, városi parkok fejlesztése (Vérmező, Tabán, Gellérthegy stb.)	A zöldterületek fejlesztése önálló intézkedésként jelenik meg (3.1). Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K6	A fővárosi pincerendszerek sorsának kezelése (Budai Várhegy, Budatétény)	A Program sajnos erősen korlátos forrásokkal rendelkezik, így nem vállalhatja fel az összes kerületi probléma megoldását. A legfontosabb és a város gazdasági fejlődése szempontjából releváns elemekre kell koncentrálnia. Az észrevétel nem került elfogadásra.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K7	A Budai Vár palotaterületeinek rehabilitációja és indokolt funkcióváltásai.	A Budai Vár projektjei az 1.3-as intézkedésen belül jelenhetnek meg, azonban szem előtt kell tartani, hogy a 2014-20-as időszak uniós támogatási célterületei között nincs turisztikai cél. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K8	A fővárosi mélyparkoló-rendszer megvalósítása	Régóta fennálló feladat a belvárosi parkolási problémák megoldása, amelyhez azonban európai uniós és - tudomásuk szerint - központi költségvetési források nem vehetők igénybe, így a Program csak felhívni tudja a figyelmet a problémára (10.3.2.4).	Részben
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K9	Megújuló energiák programja, stb.	A 3.5-ös Energiahatékonyság és klímavédelem című intézkedés tartalmaz megújuló energia-hasznosítási elemeket. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K10	Természetes, hogy egy program nem tartalmazhat minden, bármennyire is fontos elemet, de a felsoroltak közül nagyon nehéz lenne akár egyet is kihagyni, hiszen ezek nem I. kerületi, hanem fővárosi ügyek.	A vélemény csak részben került elfogadásra, hiszen minden kerület hasonlóan érezhet az ő számára fontos fejlesztési területekkel.	Részben

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K11	<p>A program nem tartalmazza azt az időbeni távot, amely az egyes feladatok, programok egymás mellettségére, egymáshoz való viszonyára utalna. Ez véleményem szerint, sok hasonló munka hiányossága, hiszen a Főváros területfejlesztését a célok egymáshoz való viszonyában kell és lehet csak kezelni. (Nem úgy, hogy éppen azt csináljuk, amire az adott gazdasági vagy politikai helyzet erőviszonyai lehetőséget adnak.)</p> <p>Összefoglalva: Az elkészült anyag hasznos és továbbdolgozásra alkalmas. Ebbe természetesen a társadalmi egyeztetés szabályai szerint, minél nagyobb kört célszerű bevonni.</p>	<p>A Program időtávja a 2014-2020-as időszak (lásd 1. fejezet). Sajnos a források nem egy összegben állnak a fővárosi önkormányzat és a kerületek rendelkezésére, amelyekről - mint a költségvetésükről - egyszerre döntenek, hanem - részben - országos pályázati rendszerekből lesznek lehívhatók, így csak az integrált területi beruházások esetében lesz biztosítható a fejlesztések ütemezése és teljes összehangolása (ettől függetlenül a 10.3-as fejezet kiegészült egy előzetes ütemezéssel).</p>	Részben

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros I. kerület Budavári Önkormányzat	I.	K12	<p>Szakmai véleményem szerint nem értelmezhető egy település területfejlesztése, illetve csak úgy, hogy ha az a környezet irányába "fejlődik". Budapest esetében ez Pest megyére értelmezhető, hiszen a főváros területileg az agglomeráció irányába fejlődhet. A változatlan közigazgatási határok mellett értelemszerűen településfejlesztésről beszélünk. Megértve azonban azt, hogy a jelen esetben a metodika az Európai Unióhoz történő igazodás céljából alakul így, úgy gondolom, hogy az elnevezéstől függetlenül olyan célok (jelen esetben kerületi célok) megjelölését várják, amelyekhez uniós forrásokat lehet majd biztosítani. (...) Budapest I. kerület területét többnyire olyan kérdések érintik, amelyek messze túlnyúlnak a kerülethatárokon. Mindenképpen javasolom, hogy a kerületi IVS-eket vegyék elő, hiszen ezek meghatározó része bizonyosan nem évvült el, csak a port kell levérni ezekről az elhatározásokról. (...) A tervezők illetve a megrendelők számára már rendelkezésre áll az összes fontos anyag és nem az adatgyűjtés, hanem az adatok összehangolása, a prioritások meghatározása, az időbeni összerendezés és az egységes fővárosi célokhoz igazítás lenne a döntő feladat. Ebben a munkában természetesen részt szeretnénk venni, ezért továbbra is kérjük a folyamatos informálást.</p>	<p>A Program alapvetően a településhatáron belüli fejlesztési szereplőket kell, hogy orientálja, azonban a célok és intézkedések során figyelembe vettük a megyei célokat is.</p> <p>A területfejlesztési program nem a kerületi IVS-ek céljainak összegzéséből jön létre, azonban figyelembe veszi azokat. A kerületek javaslatai a projektgyűjtés során kerültek összegyűjtésre. Intézkedést nem igényelt.</p>	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros II. kerület Önkormányzata	II.		A kerülettől nem érkezett vélemény.		
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K13	1.1 A SWOT analízis felülvizsgálata szükséges, mert bizonyos elemek rossz helyen szerepelnek, erősség helyett lehetőség, veszély helyett gyengeség – oda-vissza. (pl. gyengeségnek van feltüntetve a „KKV-k finanszírozási rendszere nem megfelelő” – amennyiben Budapest szempontjából készült a SWOT, akkor ez külső tényező, nem pedig belső, azaz gyengeség helyett veszély. A népesség bevándorlása erősség, majd a gyengeség között szerepel az elvándorlás – akkor most bevándorolnak vagy elvándorolnak? Gyengeségnek van feltüntetve a közszolgálatban dolgozók alacsony anyagi megbecsültsége, ez szerintem nem belső tényező, hanem külső, azaz veszély.)	A KKV-k finanszírozási rendszerében vannak eszközei a fővárosnak is (pl. mikrohitel), ezért szerepel a gyengeségek között. A vándorlás tekintetében a meghatározó tendencia az elvándorlás/népesség-csökkenés, azonban igaz az is, hogy van a fővárosnak vonzereje a kevésbé fejlett megyékre, ami a tendenciát nem tudja megfordítani. A közszolgáltatási dolgozók anyagi megbecsültségére is van ráhatása a fővárosnak, ezért szerepel a gyengeségek között.	Nem
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K14	1.2 A 2.1 Jövőkép c. részben kedvező lenne szerepeltetni, hogy Budapest régiós (Közép-Kelet Európai) központtá váljon, mert az adottságai megvannak hozzá.	Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatták, hogy a következő tervezési időszakban ez nem reális cél. Béccsel, Varsóval és Prágával versenyezve Budapest lemaradásba került gazdasági, és innovációs szempontokból.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K15	1.3 A 4. prioritáson belül (Közlekedésfejlesztés), illetve az anyagban sehol sem szerepel az M0-ás gyűrű továbbépítése a nyugati szektorban.	Intézkedést nem igényelt, mivel a feladat a 10.3.4.1-es nemzetközi elérhetőséget szolgáló intézkedésen belül került megjelenítésre.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K16	1.4 1.4 A 7.2-es fejezetben szerepelnek az indikátorok, melyek közül az egyik a „Felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya %-ban”. Nem javasolt a feltüntetése, mert a fejlesztések és ezen érték közötti kapcsolat nehezen megfogható (nem kellően szoros), nyilván valamilyen szinten függ a tervezett fejlesztésektől, de számos egyéb külső tényező is befolyásolja ezt az értéket.	A javaslatot elfogadtuk, az indikátor, törlésre került a 7.2 fejezetből, azonban az indikátorrendszer végső változatát a VEKOP-pal összhangban kell kialakítani.	Igen
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K17	1.5 8-as részben az indikatív nagyprojekt lista közé a Liszt Ferenc Reptér és a belváros (jelen állás szerint a Nyugati pályaudvar) gyorsvasúttal történő összeköttetésének felvétele javasolt.	A 4.2 Térségi közlekedés fejlesztése tartalmi elemei között megjelenítésre került, azonban, mivel nincs jóváhagyott projektterve, ezért nem jelenik meg egyelőre a 8. fejezetben.	Nem
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata	III.	K18	1.6 A Népliget integrált fejlesztése két helyen is szerepel az indikatív projektlistában, a 130. oldalon, illetve a 140. oldalon is. Javasolt egy helyen feltüntetni a teljes projektet.	Az integrált projekt tervezett elemei szerint került a projekt tartalma megosztásra, így a természeti elemek a 3.1-es intézkedés alá kerültek besorolásra.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyér Önkormányzata	III.	K19	1.7 A 130. oldalon szereplő indikatív projektlistában szerepel több sziget és városi park fejlesztése (pl. Margit-sziget - 20-25mrd Ft, a Népliget - 30-40 Mrd Ft, a Városliget - 70 Mrd Ft). A Hajógyári sziget integrált fejlesztésére ezekhez képest jelentősen alacsonyabb összeg tervezett (1 Mrd Ft). Javasolt az összeg megemlése a többi fejlesztés összegéhez közeli összegre, hiszen a Hajógyári sziget jelentősége a város életében nagyobb, mint az a tervezett projektösszegeből látszik a többi projekthez képest.	A tervezett összeg megemelésre került 2 Mrd Ft-ra, összhangban a Duna Tematikus Fejlesztési Programban megadottakkal, azonban ez nem eredményezte az intézkedés keretösszegének megemelését.	Igen
Budapest Főváros III. kerület, Óbuda-Békásmegyér Önkormányzata	III.	K20	1.8 A P+R parkolók bővítése véleményünk szerint kiemelten fontosak a város életében, azonban eddig viszonylag kevés valósult meg (kb. 4000 férőhely, a több tízezer helyett, ahogy a tervezetben is szerepel). Ennek prioritást kellene élveznie, mert nagyban csökkenti a belvárosi részek környezeti terhelését, és valóban hozzájárul a jövőképből és a célok között is vázolt élhető városrész kialakításához. A 151. oldalon a P+R parkolók kiépítésére 11 Mrd Ft előirányzat szerepel. Ezt a megfelelő eredmények elérése érdekében emelni szükséges.	A felvetéssel egyetértünk, a keretösszeg megnövelésére került 15 Mrd forintra a 10.3.4.2-es pontban, azonban ez nem eredményezte az intézkedés keretösszegének megemelését. A végső összegét az uniós források - benne az IKOP - kínálta lehetőségek fogják meghatározni.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K21	Jóllehet tisztában vagyunk azzal, hogy a jogszabályok a Fővárosi Önkormányzat számára a hosszú- és középtávú fejlesztésekkel, valamint a településrendezési eszközök kidolgozásával kapcsolatban számos „teljesítendő” feladatot fogalmaznak meg, melyeknek különböző dokumentációk kidolgoztatásával rendre meg kíván felelni, ám ezek az anyagok egyrészt túlzott terjedelműk, másrészt tartalmi átfedések miatt nehezen áttekinthetők. A közelmúlt időszakban megismert – részben azonos szerzőtől származó – dolgozatokban sok a felesleges ismétlés, miközben hiányzik az egyes munkák összefüggéseit bemutató, valamint a különböző munkarészek summázatát tartalmazó összegzés, holott ezek segítenék a tervezetek értelmezését, valamint a kerületi önkormányzatok hasonló célú munkáinak kidolgozását, a Főváros egészére vonatkozó – többsíkú – tervezés egységes rendszerré történő fejlesztését.	Az elkészítendő dokumentumokról és tartalmi követelményeiről jogszabályok rendelkeznek. A tartalmi átfedések jelentős része "programozott". Ahol lehetett, a felesleges ismétlések megszüntetésre kerültek. Az összefüggések bemutatása érdekében az 1.1 fejezet egy, a tervfajtaikat magyarázó 2. ábrával egészült ki.	Részen
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K22	Mindezek mellett elvi kérdésnek tekintjük a tervezet címében rejlő koncepció általunk javasolt újragondolását, nevezetesen a „Budapest Területfejlesztési Programja” cím alkalmazását és az ebből kiolvasható eltérő gondolkodásmód érvényesítését. Már a Főváros új település szerkezeti terve (TSZT) előzetes véleményezése során is hiányoltuk ugyanis egy „dinamikus tervlap” kidolgozását, mely – az egyes területek jövőképeinek megfogalmazására építve – bemutathatná a lehetséges beavatkozások típusait. Az általunk helyesnek vélt koncepció arra a megállapításra épít, hogy a településeket nem (vagy nem	A területfejlesztés feladata röviden a társadalmi, gazdasági funkciók térbeli alakítása, amelyet az állam (közsféra)- a piac által meg nem oldott - problémák orvoslására hajt végre. Mindezekben túl egyetértünk a folyamatok dinamikus természetével és a beavatkozások differenciáltságának igényével. A tervfajta elnevezése azonban jogszabályi előírás.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
			elsősorban) az önkormányzatok „fejlesztik”, hanem az ingatlan tulajdonosok (a magánszemélyek és a beruházók), ennek megfelelően az Állam és az önkormányzatok feladata és felelőssége az adott területekkel, ügyekkel kapcsolatban szükségszerűen differenciált kell, hogy legyen. Budapest egy „kész” település (település-együttes), melynek azonban vannak problémái, és ebből fakadóan megoldandó feladatai is. A cél összességében az, hogy az önkormányzatok minden egyes területhez értő módon viszonyuljanak, vagyis sajátos eszközeikkel tartsák mederben vagy tereljék az átfogó céloknak megfelelő mederbe a „fejlesztés” folyamatát.		
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K23	A. A Főváros egyes területei lényegét tekintve beállt, alapvető változást nem igénylő, sőt sok esetben inkább védendő térségek. Ezek esetében – összvárosi léptékben – elsődlegesen a kialakult településszerkezet és területfelhasználási struktúra megtartására, a beépítés léptékének és karakterének megőrzésére kell törekedni. Ezzel összhangban kerületi szinten – a részletes szabályozás eszközeivel, illetve ahol indokolt, közvetlen beavatkozással – „kezelni kell” a kialakult környezettől idegen, zavaró elemeket.	Elfogadható, hogy nincs mindenütt fejlesztési feladat. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részbem/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K24	Más fővárosi területek esetében ugyan átfogó változásokra nincs szükség, de megállapítható, hogy – főként az átalakuló, funkcióváltó térségekben – az elmúlt évtizedekben olyan változások mentek végbe vagy vannak folyamatban, melyek jelentősebb mértékben, módosították az adott térség területfelhasználását, ami adekvát beavatkozás hiányában kisebb-nagyobb mértékű feszültségeket okozhat. Ezekben az esetekben a gyakorlatban tapasztalható tendenciák figyelembevételével elsősorban szabályozási típusú beavatkozásra van szükség, de esetenként a településszerkezet és a területfelhasználás összhangjának megteremtése, helyreállítása jelentősebb (főként infrastrukturális) beavatkozást, fejlesztést tehet indokolttá.	Intézkedést nem igényelt. A gondolatmenettel egyet lehet érteni.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K25	A Főváros egyes térségei – elsődlegesen a településszerkezeti adottságoktól eltérő területfelhasználás, vagy bizonyos állami vagy fővárosi szintű fejlesztések „befogadásának” előkészítése érdekében – olyan mértékű beavatkozást tesznek szükségessé, melyek alapvetően változtatják meg az adott terület beépítését (területfelhasználását, településszerkezeti kapcsolatait, a beépítés léptékét és/vagy karakterét), ami jelentős strukturális beavatkozást tesz szükségessé. Ide tartozhatnak a „nagy projektek” által érintett területek, mint pl. a múzeumi negyed, egy esetleges olimpia helyszínei, valamint a városrész (al-) központok környezetei és az intermodális csomópontokra épülő, „központi” szerepkörű térségek.	A megállapítással egyet lehet érteni, azonban a „központi” szerepkörű térségek azonosítása nem a Program, hanem az Integrált Városfejlesztési Stratégia feladata.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K26	Könnyen belátható, hogy a három „archetípus” más-más hozzáállást, egyben differenciált eszközök alkalmazását teszi szükségessé. Visszautalva arra, hogy a várost nem vagy nem elsődlegesen az Állam vagy az önkormányzat, hanem a privát szféra fejleszti, a helyes területfejlesztési politika annak megfelelően kellene, hogy alkalmazza a szabályozási, illetve a tényleges fejlesztési eszközöket, hogy melyikkel tudja a leghatékonyabban befolyásolni, segíteni a privát szférát, vagyis a magánszemélyeket, illetve a gazdasági társaságokat. Ennek a fővárosi településfejlesztési programban akként lenne célszerű megjelenni, hogy egyrészt el kellene készíteni Budapest „dinamikus területfejlesztési tervét” (mely a főváros területét az „A”-„C” kategóriák valamelyikébe besorolja, másrészt az egyes archetípusokhoz – esetleg már területileg is differenciáltan – meg kellene határozni a fejlesztési célokat és az alkalmazandó eszközöket.	Az észrevétel alapvetően egy dinamikus területhasználati tervre (esetlegesen struktúra tervre) tesz javaslatot, amely kívül esik a Program kompetenciáján.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K27	· A programban megfogalmazott alapvető célokkal és a felvázolt jövőképpel összességében egyetértünk, ugyanakkor a dolgozatban több helyen csak példaként történik említés konkrét helyszínekről, feladatokról, és mivel a program a részletes kidolgozást a későbbiekre ígéri, konkrét szakmai véleményt egyelőre nem lehet mondani.	A konkrét helyszínek és feladatok a projektek kidolgozása során jelenhetnek meg. Részletes projektlistát a Program nem tartalmaz, hiszen a feladata a célok és intézkedések rögzítése.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K28	• Az anyagban szereplő ábrákról általánosságban elmondható, hogy nem elég részletesek, ekként a tervezett helyszíneket csak hozzávetőlegesen lehet beazonosítani.	A konkrét helyszínek és feladatok a projektek kidolgozása során jelenhetnek meg, részletes projektlistát, viszont e munka nem fog tartalmazni.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K29	<ul style="list-style-type: none"> Több helyen hiányoljuk az anyagban a közérdek előtérbe helyezését, illetve ahol mégis szerepel, ott is hiányzik, hogy ezt hogyan lehet önkormányzati eszközökkel elősegíteni, milyen jogi intézkedések megtétele vagy feltételek biztosítása szükségesek a cél eléréséhez. 	A közérdek alapvetően csak akkor válik megfoghatóvá, ha meghatározásra kerül, hogy hol, mikor és kinek (milyen csoportok) érdeke, kik lesznek a nyertesek és a vesztesek. Az önkormányzati eszközök és rendeletek megtalálása nem a Program feladata.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K30	<ul style="list-style-type: none"> Egyetértünk a közösségi, valamint a gyalogos és kerékpáros közlekedés előtérbe helyezésével, melyhez a barnamezős fejlesztések, továbbá a környezetvédelem és zöldterület-fejlesztés prioritása jól illeszkedik, de akkor ehhez konzekvensen kellene ragaszkodni. 	A javaslat az akciótervezési és projekt-kiválasztási fázis számára jelent iránymutatást.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K31	<ul style="list-style-type: none"> A gazdasági szereplők orientálása (irányítás, útbaigazítás) szerintünk helyesen az érdekeltség megteremtését kellene, hogy jelentse, melyhez szintén hiányoljuk az anyagból a jogi háttér kidolgozását. (Úgy érhetjük el, hogy a gazdasági szereplők a rövid távú pillanatnyi érdekük helyett a hosszú távú érdekeket – melyek egyben a közösség érdekei is – tartsák szem előtt, ha erre érdekeltté tesszük őket. A „rábeszélés” nem elég!) 	A jogi háttér kidolgozása (módosítása) messze meghaladja e munka feladatát és kompetenciáját	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K32	<ul style="list-style-type: none"> A javaslat több program esetében is a megoldást új szervezet létrehozásában látja, de konkrét intézkedéseket nem tartalmaz. (Álláspontunk szerint inkább szakmai képviseleti rendszert kellene létrehozni, mintsem politikait.) 	A javaslatok a nemzetközi legjobb gyakorlatok ismeretében kerültek kialakításra. A konkrét intézmények nevesítésére és létrehozására – az országos struktúrák kialakulását követően – kerül sor.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K33	<ul style="list-style-type: none"> A Duna-parti szabadidős zónafejlesztéssel, a sport- és turisztikai célú hasznosítással egyetértünk, ami a Duna-part hozzáférhetőségének javítását, vízparti szabadidős zónák kialakítását jelenti, ugyanakkor az úszó szabadidős és főleg vendéglátó egységek számának növelésével nem értünk egyet. A Duna-parton több alulhasznosított terület és épület található, ezek ilyen célra szolgáló felújítása és átépítése reális cél lehet (mint barnamezős fejlesztések), még több állóhajó telepítése közlekedés-biztonsági, baleset-, élet-, és zajvédelmi szempontból viszont nem lenne szerencsés. [Megjegyezzük, hogy „a Duna-part rekreációs célú, vagy árvízvédelmi fejlesztése” nem eldöntendő kérdés, hanem mindkettő fontos és megoldandó, tehát a „vagy” helyett az „ÉS” a helyes szó.] 	A szövegszerű pontosítás javításra került a 10.3.1.4-es fejezetben.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K34	<p>• A lakásállomány „optimalizálásával” – mint átfogó céllal – egyetértünk, de ezt a feladatot kerületenként nem lehet megoldani. Az üres üzletek adatbázishoz hasonlóan indokolt lenne létrehozni egy „üres lakás állomány” adatbázist, amit minden kerület fel tudna használni lakásgazdálkodása során. A korszerűtlen lakások felújítására (lakótelepeken felül) kisebb lakások összevonásával, korszerűsítéssel gondot és pénzt kell fordítani. A lakásgazdálkodás újra-élesztése lenne szükséges, akár lakások visszavásárlásával is, mivel tapasztalatunk szerint Budapesten a lakásállomány mind műszaki-statisztikai, mind a tulajdonviszonyokat illetően kedvezőtlen lakásstruktúra alakult ki, ami kifejezetten ellene hat a kívánatos lakás-mobilitásnak. [Több lakásból való választási lehetőség biztosítása kedvezően hatna a közlekedés racionalizálására is. A valóságban ez is hozzájárulna a kompakt város kialakulásához, ami nem mellesleg a Főváros egyik deklarált stratégiai célja.</p>	Észrevételével egyet lehet érteni, azonban a leírtak meghaladják a Program kompetenciáját.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K35	<p>• Az anyag szerint az elővárosi zónában biztosítani kell azt, hogy a fejlesztésre ki nem jelölt területek a jövőben se váljanak új fejlesztési területekké. Ezzel a céllal – bizonyos fenntartások mellett – általánosságban egyet lehet érteni, de látni kell, hogy a gazdasági szereplők és önkormányzatok között is erős érdekellentét feszül. Ha lehet a beruházók inkább építeni szeretnek, nem felújítani, átalakítani, főleg nem egy esetleg védett épületet. Itt megint elő-térbe kerül a közösségi érdek „rábeszélése” a beruházókra, de sokkal valószínűbb, hogy a kitűzött cél gazdasági előnyökkel, különböző preferenciákkal könnyebben elérhető. [Megjegyezzük, hogy az egyes kerületek szignifikánsan eltérő adottságait ugyancsak figyelembe kell venni, az említett elv sablonos, merev alkalmazása ugyanis életszerűtlen.]</p>	Észrevételével egyet lehet érteni. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K36	<p>• A „környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért” című fejezetben meghatározott célokat illetően az egyes önkormányzatok között is valós érdekellentét tapasztalható, mely – különösen a Főváros fennálló településpolitikai-közigazgatási berendezkedése ismeretében – hatalmi eszközökkel szintén nem feloldható. Álláspontunk szerint jogszabállyal és szigorra nem lehet elérni, hogy az egyik önkormányzat „önként és dalolva” lemondjon a beruházásairól és csak zömében zöldterülete, „tüdeje” legyen a Fővárosnak. Az egyik ugyanis bevételt hoz és foglalkoztatást eredményez, míg a másik pénzbe kerül.</p>	Észrevételével egyet lehet érteni. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K37	<p>• A „nagyprojektek” bemutatása (indikatív projektlista) keretében a tervezet szerint csak példák szerepelnek, de Újpestet illetően a felsorolás így is rendkívül „szellős”. A javaslat nem tesz említést például a Duna-part rekreációs célú zöldfelület-fejlesztéséről (és a kapcsolódó Vízmű-területről), noha magát az általános célt az utóbbi évben készült valamennyi koncepció és terv említi. Az M3-as metró rekonstrukciója és hálózat-fejlesztése szerepel a javaslatban, de a káposztásmegyeri (kerületközi) intermodális csomópontról szó sem esik, holott a tervek épp a Főváros (a BKK) megbízásából készülnek. Hasonlóan szerepel a tervezetben a Körvasút-menti körút, de annak új nyomvonala (?) eddig soha nem került szóba és az anyagból sem tudni meg róla semmiféle konkrétumot. Nem találkoztunk végül a Körvasút menti körút részeként épülő Aquincumi híddal sem, holott az már a korábbi tervekben is konzekvensen szerepelt.</p>	<p>A közlekedésfejlesztési nagyprojektek körét (8. fejezet) a főváros Közlekedési rendszerének fejlesztési terve határozza meg. A végleges dokumentum projektjavaslatokat nem tartalmaz.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K38	<p>• Az operatív munkarészben sem sok konkrétum található. • Barnamezős fejlesztési célterületeket bemutató ábra ebben a léptékben alig olvasható, értelmezhető, de az látszik, hogy a Főváros gondolkodása csak épphogy Újpest határáig nyúlik. [Az ábrán a „városkapu” térsége még szerepel, de már a volt Duna Cipőgyár területe nem, és a szövegesen is inkább csak a Dunaparti és az átmeneti zóna barnamezős problémájáról esik szó, ahol a javaslat szerint a cél a teljes funkcióváltás. Ezzel mellesleg nem is minden esetben értünk egyet, hiszen Újpest Önkormányzatának konzekvensen vállalt és alkalmazott célja a gazdasági területek életképességének fenntartása, illetve az alulhasznosított területek – magas műszaki és környezeti minőségben megvalósuló – gazdasági célú reaktiválása.)</p>	<p>A főváros teljes területére kiterjed a barnamezős intézkedés hatálya. A kapcsolódó ábra csupán szemléltető, amely azt mutatja be, hogy a főváros számos területén található barnamezős területek, nem pedig rendezési tervezési eszköz.</p> <p>A konkrét barnamezős célterület jelölésének igényét a TSZT-t készítői számára szükséges jelezni.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K39	<ul style="list-style-type: none"> A „differenciált központrendszer létrehozása” célnál a program példaként említi Újpest-Városkapu kiemelt jelentőségű helyi központjának fejlesztését. Kénytelen vagyok sokadszorra is megismételni, hogy az Újpest-Városkapu metróállomás szűkebb és tágabb – Angyalföldre is átnyúló – környezetét alkalmatlannak gondoljuk egy intermodális központ létrehozására, vagyis a 2008-ban elfogadott és jelenleg is hatályos szabályozási tervet továbbra is a terület maximális terhelhetőségével összhangban lévőnek gondoljuk, a közlekedés - dominálta területen az Aquincumi híd pesti hídfőjének „felülépítését” elképzelhetetlennek és életszerűtlennek tartjuk. Egy eleve sűrű beépítésre szánt (VK keretövezetbe sorolt) területen P+R parkoló létesítését kizártnak látjuk, egyben megjegyezzük, hogy a KSZT teljes mértékben összhangban van a Körvasút menti terület fővárosi megbízásra készített, és az FSZKT-hoz kapcsolódva a Fővárosi Közgyűlés rendeletével jóváhagyott szabályozással. 	A hivatkozás, törlésre került.	Igen
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K40	<ul style="list-style-type: none"> A „korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem” fejezet foglalkozik a hulladékudvarok bővítésével. A célt támogatónak gondoljuk, de vizsgálni kell, hogy ezek hol és miként létesülhessenek, vagyis hogy mely övezetben lehet preferált, illetve hol legyen tiltott. 	A javaslat túlmutat a területfejlesztési programtól elvárható részletezettségen, a kapcsolódó pályázati felhívások kidolgozása során jelenhet meg szempontként.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K41	<p>• A „korszerű vízgazdálkodás” fejezetben említett „várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadékhullásra való felkészülés” a gyakorlati tapasztalatokkal épp ellentétes tendencia, vagyis a csapadékvíz-tározók kiépítése pont a csapadékszegény időjárás miatt szükséges. [Megjegyezzük, hogy az Újpesti Tervtanács állásfoglalásaiban évek javaslatot teszünk a nagyobb tetőzetekről, valamint burkolt felületekről származó csapadékvíz „helyben tárolására” és öntözési célú felhasználására, sőt a készülő kerületi építési szabályzat erre külön rendelkezéseket is tartalmaz.]</p>	A Program a csapadék növekvő intenzitására utal; egyébként a helyi gyakorlat példászerű.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K42	<p>Az „<i>energiahatékonyság és klímavédelem</i>” című fejezet szerint általában a burkolt felületek arányának csökkentése a cél. Ezzel egyet lehet érteni, de jogszabályokkal ezt alá is kell támasztani. [Megjegyezzük, hogy ez a kérdés komplex megközelítést tesz szükségessé mind a parkoló-szám előírások (a különidejűség bevezetése) tekintetében, mind a telkeken belüli minimális zöldfelületek szabályozása helyett (vagy mellett) a tényleges biológiai aktivitás, a lombtömeg-számítás bevezetése és alkalmazása terén. A gyakorlati tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy a nagyobb lombkoronájú fák telken belüli telepítése nem csupán a területhasználat komfortját javítja, de jótékonyan hat a hőterhelés ellensúlyozására is, ami viszont nem mondható el a nagy felületű, de valós botanikai értéket alig hordozó gyepes területekről. Ugyanitt intézkedésként találjuk a zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatását, de azok fenntartása is fontos követelmény lenne, ami azonban hiányzik a programból. Végül az átszellőzéshez valóban ki lehet jelölni azokat a területeket, ahol tilos további beépítés tervezése, sőt távlati célként az ezen a területen történő bontások előírása sem szentségtörés, de ehhez szintén hiányoznak a jogszabályok, valamint a kártalanítási lehetőségek kidolgozása.</p>	<p>Észrevételével részben egyet lehet érteni, ugyanakkor a Programnak nincs hatásköre a szabályozási kérdésekben. A fenntartás fejlesztési forrásokból nem támogatható tevékenység.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K43	· A P+R parkolók 4000 férőhelyet el sem érő jelenlegi kapacitását a főváros lakos számának és a régió belüli kapcsolatrendszer figyelembevételével több 10.000 férőhelyre történő növelése távlati célként is csak akkor fogadható el, ha egyidejűleg – a helyi adottságok és fejlesztési célok ismeretében – az ingatlan-tulajdonosokkal és a kerületekkel történő megállapodást követően tisztázódik, hogy azok hol legyenek, illetve ki és milyen forrásból biztosítja azok megvalósítását és fenntartását. Az anyagból sajnos teljesen hiányzik az érdekeltségi rendszer tisztázása.	Beépítésre került egy együttműködésre vonatkozó szövegrész a 10.3.4.2-es pontba. Az érdekeltségi rendszer tisztázása nem a Program feladata, ezt a későbbi projekt-fejlesztési fázisban kell megtenni.	Részben
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K44	• A 2.1 ponthoz álláspontunk szerint a Népsziget fejlesztése is besorolható lehetne. Ennek feltételeként – a két kerület (Angyalföld és Újpest) eltérő véleményének figyelembevételével – valahogy közelíteni kellene az érdekeket, mert így továbbra is alulhasznosított, megoldásra váró terület marad. A döntő kérdés e tárgyban a Népsziget közúti feltárásának megoldása úgy, hogy a XIII. kerületi oldal megközelítése, feltárása az újpesti (Zsilip utcai) kapcsolattól függetlenül is biztosítható legyen.	Nem a Program feladata; ebben a témában a két érintett kerületnek szükséges megegyeznie.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K45	A további részletes projektlistákban több helyen szerepel, hogy az anyag feldolgozás alatt van, vagy további adatgyűjtés szükséges, ezért ezekről egyelőre nem tudunk véleményt mondani.	A Program végső változata nem tartalmaz projektlistákat.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részbem/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K46	A részletes intézkedések annyiban részletesebbek, hogy becsült költséget rendeltek hozzájuk, de a konkrét intézkedések ettől nem lettek részletesebbek.	A kedvezményezettek bemutatását, az intézkedések költségigényét, illetve a kapcsolódó uniós programok bemutatását tartalmazza.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K47	<p>• A barnamezős területeken javasolt ideiglenes zöldfelület-fejlesztéssel nem vagy csak kivételes esetekben értünk egyet. Újpest sajátos településszerkezeti és területfelhasználási adottsága – nevezetesen a szóba jöhető területek kialakult beépítése – mozaikszerű, az egykor prosperáló ipari telephelyek döntő többsége most sem alulhasznosított, sőt egyes helyeken kifejezetten túlhasznosítottnak tekinthető. A gond ezen területek esetében a valaha homogén tulajdonban lévő telephelyek spontán vagy rosszul végrehajtott privatizációja során kialakult kaotikus területhasználat, az ingatlanok relatív túlépítettsége, illetve talán leginkább az átláthatatlan tulajdonviszonyok kialakulása. E területek előkészítése során vizsgálatoknak és településrendezési tervnek kell eldöntenie, hogy mik a lehetőségei és mi legyen egy-egy terület jövője. [Megjegyzem, hogy Újpest stratégiai célja elsődlegesen a gazdasági funkciók megtartása, az érintett területek revitalizációja.] Ha ezek a tervek elkészültek (erre az előkészítésre kellene fedezetet biztosítani), akkor a terület előkészítése kapcsán kerülhet sor az át-alakulás „útjában álló” épületek lebontására, valamint a tervezett állapotban létrehozandó vagy meglévő és megtartandó zöldterületek kialakítására, illetve szükség szerinti megújítására. A folyamatot mindazonáltal súlyosan nehezíti, hogy a barnamezős területek többsége magántulajdonban van, de a terület előkészítési (tervezési) munka átvállalásával, az ingatlantulajdonosokkal együttműködve elő lehet segíteni a terület fejlesztését, vagy legalábbis előrébb lépni arra az időre várva, amikor a gazdaság megélné.</p>	<p>A leírtak nem zárják ki a barnamezős területeken ideiglenes zöldterületek kialakításának indokoltságát, hiszen más kerületekben ez indokolt lehet (pl. Nyugati Grund). Ennek indokoltságát az elkészült Tematikus Fejlesztési Program egyeztetések is alátámasztották.</p> <p>A Program ezt nem kívánja kötelezően előírni a barnamezős területekkel rendelkező kerületek számára. Mindezek mellett ilyen komplex, terület specifikus, és telekmélységű problematikával területfejlesztési léptékben nem lehet érdemileg foglalkozni.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K48	<ul style="list-style-type: none"> A felnőtt- és szakképzés fejlesztése célkitűzéshez számba kellene venni az ilyen célra épült, jelenleg használaton kívüli épületeket. Felújításukkal, megújításukkal újra kellene gondolni a lehetőségeket, ennek keretében több célú épületek létrehozásával rugalmasabban lehetne a hiányszakmák felé nyitni. 	Az észrevétel nem került elfogadásra, mivel a Program alapvetően a szakképzés nem infrastrukturális elemeivel tud foglalkozni, hiszen ehhez kapható uniós támogatás. A Fővárosi Önkormányzatnak várhatóan nem lesz forrása, hogy ezeket hasznosítsa, felújítsa.	Nem
Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata	IV.	K49	<ul style="list-style-type: none"> A kórházprogram folytatásával, racionalizálással egyetértünk, de minél hamarabb ki kellene mondani, hogy mely kórházakat kell fejleszteni, (tervezésük, ütemezésük szükséges) és hogy a bezártakkal mi legyen. Újpesten erre korábban – a Fővárosi Önkormányzattal közösen – kísérletet tettünk, mely azonban épp az orvos-szakmai, egészségügyi koncepció tisztázatlansága miatt lezáratlan maradt. E tervzet „leporolásával”, a koncepcionális döntések miatt szükséges korrekciók végrehajtásával tartós megoldást kellene találni a Károlyi Sándor Kórház telephelyei ügyében. 	A kórházfejlesztési feladatok központi kormányzati hatáskörben vannak, így a fizikai infrastruktúrafejlesztéssel kapcsolatban a Program nem tud javaslatokat megfogalmazni.	Nem
Budapest Főváros V. kerület Belváros-Lipótváros Önkormányzata	V.		A kerület Budapest Integrált Településfejlesztési Stratégiájával kapcsolatban tett észrevételeket.		

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzata	VI.		A kerület Budapest Integrált Településfejlesztési Stratégiájával kapcsolatban tett észrevételeket.		
Budapest Főváros, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata	VII.	K50	<p>2.) A prioritások és intézkedések táblázatához kerületünk szempontjából az alábbi javaslatokat tesszük: A gazdaságfejlesztés rovatnál a turizmust, mint kerületünket jelentősen érintő fejlesztési lehetőség prioritását növelését kérjük és az első vagy második helyre. A felhasználóbarát városkormányzásnál mindenképpen jóval több gazdasági prosperitást eredményezne, multiplikátor hatása lehetne a munkahelyteremtés vonatkozásában. <u>Szeretnénk ugyanakkor, ha a turizmus hatásait kezelő alap is létrejöhetne, melynek célja a lakosság és a környezet védelme (zajvédelem).</u></p>	<p>A turizmus hangsúlyát a kapcsolódó forráskeret határozhatja meg, azonban ezt jelentősen behatárolja az uniós támogatások bevonásának lehetősége, amely a turizmust közvetlenül nem támogatja. A turizmus hatásait kezelő alap létrehozása központi vagy fővárosi költségvetési forrás terhére valósulhat meg, jelenleg ennek nem látjuk realitását.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata	VII.	K51	A településfejlesztési rovatnál eltúlzottnak gondoljuk a Duna projektre (2.1 pont) elköltött 180 Mrd. forintot, miközben a város igazi értékét adó eklektikus belváros és a világörökségi területek (2.4 pont) csak mintegy 21 Mrd. forintot kapnak. <u>Szeretnénk javasolni, hogy kerületünket jelentősen érintő 2.4 pont alatti projekt élvezzen elsődleges prioritást és ezzel egyidejűleg a forrásokat is jelentősen emeljék meg mintegy 200 Mrd -ra.</u> Második helyre a lakásállomány optimalizálását javasoljuk ugyanis a fenti elvekkkel szorosan összefügg a kérdés, ezáltal a város fejlődésre gyakorolt szinergiák erősödnek.	A Dunához kapcsolódó célok tartalmazzák a jelentős költségigényű árvízvédelmi fejlesztéseket. A 2.4-es Értékvédelem-értékteremtés intézkedés, támogatási tevékenységei csak hazai támogatásból fejleszthetők, azonban ennek kerete jelenleg nem látszik, ezért nem reális a 200 Mrd Ft-os keretemelés.	Nem
Budapest Főváros, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata	VII.	K52	A környezeti fejlesztési rovatba első helyre az energiahatékonyság és klímavédelem projektjeit tennénk, mert úgy látjuk, hogy a téma megelőzi a tervezetben besorolt előttük álló célokat és összefüggésbe van az EU irányelvekkel illetve a forrás allokációval is.	Intézkedést nem igényelt, mivel az intézkedések sorrendje nem jelöl preferencia sorrendet.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata	VII.	K53	Amit korábban többször említettünk kimaradt az ITS levelünkben is említett: „A történelmi városmag gazdasági prosperitásának elősegítése érdekében a belváros vonatkozásában parkolási stratégia kidolgozására és a lakásállomány minőségi megújítására van szükség.” a parkolási problémát megoldó projekt, ami nagyban segítené a belvárosi üzletek revitalizációját és a gazdaság élénkülését. Ennek hatására növekedne a belváros presztízse és sokkal méltóbbá válna a világörökségi cím viselésére is.	Észrevételével egyet lehet érteni, azonban a belvárosi parkoláshoz kapcsolódó feladatok megoldása uniós forrásból nem támogatható. Piaci alapú megoldások merülhetnek fel, amely kiemelésre került a 10.3.2.4-es fejezetben.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros, VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata	VII.	K54	A parkolási stratégia kidolgozása lehetőséget biztosítana egy nevesített összfővárosi projekt beindítására és megvalósítására, melyben a P+R parkolók kapacitása és a közlekedés intenzitása közötti összefüggések is tisztázhatók lennének.	A stratégia kidolgozásának szükségességével egyet tudunk lehet, azonban ennek finanszírozása nem a területfejlesztési program feladata.	Részben
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzata	VIII.	K55	Fontosnak tartjuk a még részletesen ki nem dolgozott, de kerületünk életét és a fővárosban betöltött szerepét nagymértékben meghatározó elképzelések szerepeltetését a Fővárosi területfejlesztési Programban.	A projektgyűjtés során beérkezett kerületi projekt-javaslatokat egyedileg nem lehet a Programban szerepeltetni, az összesített eredményük figyelembe lett véve az egyes intézkedések becsült költségkeretének meghatározása során.	Nem
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	VIII.	K56	Projekt-javaslat megnevezése - Tartalma 1. Józsefvárosi pályaudvar fejlesztése - <u>Tartalma:</u> Barnamezős terület, rehabilitációja, vegyes használatú terület kialakításával (munkahelyteremtés és zöldterület fejlesztés), az ehhez szükséges közlekedési- és közmű infrastruktúra fejlesztésével. 2.2 - Barnamezős területek funkcióváltása 3.1 - Zöld- és egyéb biológiai aktív felületek megőrzése, növelése - természetvédelem	A kapcsolódásokat helyesen ismerték fel, valóban elsősorban a barnamezős területek rehabilitációja (2.2-es intézkedés) kapcsán juthat forráshoz.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	VIII.	K57	2. GANZ rehabilitáció - <u>Tartalma:</u> Barnamezős terület rehabilitációja, vegyes használatú terület kialakításával (munkahelyteremtés és zöldterület fejlesztés), az ehhez szükséges közlekedési- és közmű infrastruktúra fejlesztésével. 2.2 - Barnamezős területek funkcióváltása 3.1 - Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése - természetvédelem	A kapcsolódásokat helyesen ismerték fel, valóban elsősorban a barnamezős területek rehabilitációja kapcsán juthat forráshoz.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	VIII.	K58	3. "Temetői út" - <u>Tartalma:</u> Fővárosi jelentőségű, gyűrű irányú közlekedés hálózati elem fejlesztése (az Asztalos Sándor utcával párhuzamosan, kapcsolatot teremtve a Dózsa György út és a Kőbányai út között). Az út nyomvonala mentén fekvő barnamezős területek rehabilitációja, bekapcsolása a városszövetbe. (munkahelyteremtés) 2.2 - Barnamezős területek funkcióváltása 4.4 - A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	A gyűrű-irányú elemek a 4.5-ös intézkedésen belül jelenhetnek meg. A fejlesztendő közlekedési projektek körét azonban a fővárosi Közlekedési rendszerfejlesztési terv fogja meghatározni.	Nem
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	VIII.	K59	4. Orczy negyed fejlesztése - <u>Tartalma:</u> Szociális városrehabilitáció 2.4 - Értékvédelem, értékteremtés 2.5 - A lakásállomány optimalizálása	A kapcsolódásokat helyesen ismerték fel. A Program végső változatában nem szerepelnek projektlisták.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	VIII.	K60	<p>5. Népszínház utca fejlesztése - Tartalma: Kulturális városrehabilitáció - A kulturális kínálat bővítése a Blaha Lujza tértől a Teleki téri piacig - a még létező helyi kisiparosok támogatásával, új vállalkozások megtelepedésének ösztönzésével, tematikus utca kialakítása. Az épített környezet értékeinek megőrzését és megújítását támogató intézkedések kidolgozása. A közlekedési infrastruktúra fejlesztése, közterület rehabilitációval, sétáló utca kiépítése.</p> <p>1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (A - Turisztikai termékek fejlesztése - Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása, tematikus utcák kialakításának ösztönzése)</p> <p>2.4 - Értékvédelem, értékteremtés</p> <p>2.5 - A lakásállomány optimalizálása</p> <p>4.3 - A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése</p>	A projekt elsősorban a 2.4-es intézkedéshez kapcsolódhat.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros IX. kerület Ferencvárosi Önkormányzata	IX.	K61	Nem tett észrevételt.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat	X.	K62	A 2.4. Értékvédelem – értékteremtés prioritáson belül javasoljuk, hogy városképi karaktert meghatározó elemként ne csak a belvárosi épületek, hanem a Budapest teljes területén lévő fővárosi és kerületi helyi védettségű épületek állagmegóvása, felújítása is kerüljön a célok közé.	Az intézkedés alapvetően nem zárja ki a külső kerületeket, azonban a történelmi városrészek többsége a belvárosban található, ezért került kiemelésre. A 10.3.2.4 -es leírása kiegészítésre került ennek megfelelően.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat	X.	K63	A 7.2 „A fontosabb indikátorok” fejezetben szereplő indikátorok véglegesítését javasoljuk összehangolni a Tematikus Fejlesztési Programok egyeztetés eredményeként meghatározásra kerülő indikátorokkal.	Összehangolásra került a 7.2 fejezet a TFP- kel; a végső változata azonban a VEKOP alapján alakítható ki.	Igen
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat	X.	K64	„A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek megőrzése” stratégiai célon belüli „Korszerű vízgazdálkodás” prioritáson belül javasoljuk szerepeltetni az ipari vízhálózat felhasználását öntözővíz hálózatként. Budapest több kerületét behálózza a jelenleg alulhasznosított, az iparban már nem vagy kevéssé használt ipari vízhálózat. A hálózat Kőbánya területén több jelentős zöldterületet, például a Népligetet is érinti. A Fővárosi Vízművek bevonásával javasoljuk megvizsgálni, hogy a hálózatot milyen módon lehetne a fővárosi zöldterületek öntözésére használható hálózattá alakítani, ekképpen ösztönözve a hatékonyabb vízfelhasználást.	A javaslat megvalósítása nem a területfejlesztési program feladata.	Nem
Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzata	XI.		A kerülettől nem érkezett vélemény.		

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidék Önkormányzata	XII.		A kerület Budapest Integrált Településfejlesztési Stratégiájával kapcsolatban tett észrevételeket.		
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármester e	XIII.	K65	Elfogadja a benne foglaltakat azzal, hogy a 3-as villamos Szegedi úti meghosszabbítása és a Körvasútsori körút északi szakasza kerüljön be a középtávú projektlistába	A Program alapvetően intézkedéseket és támogatható tevékenységeket nevesít a végső változatban projektlisták nem szerepelnek.	Nem
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármester e	XIII.	K66	A Területfejlesztési Program jellemzően gazdaságfejlesztéssel, a projekt finanszírozás részleteivel foglalkozik kultúrát, az EU anyagokkal harmonizált struktúrában, fogalomhasználattal. A helyzetelemzés és annak SWOT analízise korrekt, kerületi elhatározásainkkal nem ütköző.	Köszönjük a megerősítést.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármester e	XIII.	K67	A dokumentáció helyes prioritásokat sorol: - a versenyképes, innovatív és "zöld" városról - a tudástranszferről és a turizmusról, mint húzóágazatról - a hatékony városszerkezetről - a befogadó, támogató, aktív várostársadalomról.	Köszönjük a megerősítést.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármestere	XIII.	K68	Az "indikatív projektlista" Budapest szintű fejlesztésekre tesz javaslatot, például a Városliget fejlesztéséről (70 Mrd Ft költséggel), egy általános Városfejlesztési Alapról (15 Mrd Ft), a Margitszigetről (25 Mrd Ft), egy új hulladékégetőről (80 Mrd Ft), árvízvédelemről (30 Mrd Ft), a dugódíj előkészítéséről (15 Mrd Ft), a 2-es villamos északi irányú meghosszabbításáról a XIII. kerületben (23 Mrd Ft).	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármestere	XIII.	K69	Nem szerepelteti az anyag a más fővárosi dokumentumokban megjelenő 3-as villamos Szegedi úti felüljáróját, kerületünkbe történő átvezetését és a körvasútsori körút É-i szakaszának. Az Aquincumi-hídnak a megépítését az adott időszakban.	A Program alapvetően intézkedéseket és támogatható tevékenységeket nevesít a végső változatban projektlisták nem szerepelnek.	Nem
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármestere	XIII.	K70	Az "Operatív munkarész" részletezi az egyes országos programokhoz (VEKOP, KEHOP, IKOP stb.) csatlakozó projekteket és a projektek megvalósításában együttműködésre kötelezett partnereket - külön kiemelve a kis- és középvállalkozások szerepét. A projektlista véglegesítése kormányzati szinten várható, kerületi szintű mozgástér nincs, önálló feladatvégzést önkormányzatunk számára a dokumentum nem tartalmaz.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIII. kerület Alpolgármestere	XIII.	K71	A "Hatástanulmány" (Területi Hatásvizsgálat) szerint a Program megfelel a 218.(2009 (X.6.) Korm. Rendeletben előírtaknak. A tervezett fejlesztések elmaradásának súlyosabb hatásai lehetnek, mint megvalósulásuknak. Az elérni kívánt társadalmi, gazdasági célokat a fejlesztések révén tartja elérhetőnek, a környezeti konfliktusokat oldhatónak.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K72	A Fővárosi Területfejlesztési Program - a Fővárosi Önkormányzat hivatalos honlapján közzétett - egyeztetési anyagával, valamint környezeti társadalmi és gazdasági hatásvizsgálatával kapcsolatban észrevételeink a következők: 25. oldal: SWOT Belső tényezők: Erősségek között szerepel: "Jelentős számú alulhasznosított ingatlan" Észrevétel: véleményünk szerint a gyengeségek közé tartozik. Szintén a gyengeségek közé tartozik a kettős jogi szabályozás.	A barnamezős területek léte inkább erősség (és lehetőség), mint gyengeség, hiszen ez azt jelzi, hogy vannak használható szabad területek a város belső kerületeiben is. A kétszintű önkormányzati rendszer (kettős jogi szabályozás) átalakítása a Program hatókörén túlmutat, azonban a célok megvalósulását befolyásolja, ezért szerepel a veszélyek között.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K73	32. oldal utolsó bekezdés szerint: "A következő években a város- és területfejlesztésre fordítható források nagyobb része uniós támogatásokból adódik, ezért ebben az időszakban kell létrehozni azt a gazdasági aléptményt, ami biztosítja a város gazdasági kormányzását a vonzó gazdasági környezet kialakítása céljából. A város- és területfejlesztési feladatok megvalósításához adekvát stratégiai város- és területfejlesztő szervezetre van szükség." Észrevétel: Az uniós támogatások kedvezményezettjeinek figyelembe vétele mellett célszerű pontosítani, hogy mely és milyen típusú stratégiai város- és területfejlesztő szervezetre van szükség.	A megállapítás a következő programozási időszakra (2014-20) vonatkozik. A területfejlesztési szervezet pontos feladatköre még kidolgozás alatt áll, pótlásra kerül, azonban ezt véglegesen az országos operatív programok és a fővárosi IVS elfogadása után lehet meghatározni.	Részben
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K74	37. oldal: Javasolják a "Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása" mint stratégiai cél, tartalmazza a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolását, országos szintű szabályozás alkotását, melyben a Fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia. Észrevétel: javasoljuk a stratégiai cél átgondolását, pontosítását, különös tekintettel a magán lakások vonatkozásában.	Észrevétele részben elfogadásra került (3.2.5-ös fejezet). A cél leírása a Budapest Főváros Területfejlesztési Koncepciójából származik. A Program a magánkézben lévő lakásállomány vonatkozásában energiahatékonysági beavatkozásokat tud csak támogatni.	Részben
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K75	71. oldal: Közreműködő szervezet Intézményi és eljárásrendi rendelkezések fejezet elkészítését az országos intézményi és eljárásrendi keretek szabályozását követően javaslom elkészíteni.	Egyetértünk. Köszönjük a megerősítést.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K76	91. oldal: M1-es metró (MILLFAV) rekonstrukciója és keleti meghosszabbítása projekt elnevezéséből javasolják a "keleti" szó törlését, továbbá álláspontjuk szerint a kisközponti nem minősül metrónak.	Észrevétele elfogadásra került (8. Nagyprojektek), azonban a Program végső változatában nem szerepel projektlista az intézkedések leírásánál.	Igen
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K77	113 oldal: 4.4 A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése pont alatt szereplő Nagy Lajos király útja 2*2 sávra bővítésével nem értünk egyet, melyet az elmúlt egy évben a BKK-val folytatott egyeztetések alkalmával is jeleztünk. A BKK a javaslatunkat elfogadta, és fejlesztési elképzeléseit nem a 2*2 sávra való bővítéssel kívánja megvalósítani.	Javításra került a 10.3.4.4-es pontban, azonban a Program végső változatában nem szerepel projektlista az intézkedések leírásánál.	Igen
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K78	132. oldal: Rákospuszta előkészítés projekt előkészítésének projekt gazdjaként a Fővárosi Önkormányzat van megnevezve. Észrevétel: Javasolják figyelembe venni egyrészt, hogy a terület a XIV. kerület közigazgatási határán belül található, másrészt célszerű az előkészítés szakaszába bevonni Rákospuszta tulajdonosi körét is.	Pontosításra került 10.3.2.2-es pontban, azonban a Program végső változatában nem szerepel projektlista az intézkedések leírásánál.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zugló Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K79	137. oldal: Lakásállomány optimalizálása fejezet alatt új pontként javasolják: E) Lakásmobilitás megteremtését, fejlesztését célzó beavatkozások.	A javaslat túlmutat a területfejlesztési program lehetőségein, ezért ezzel a Programban nem tudunk mélyebben foglalkozni.	Nem
Budapest Főváros XIV. Kerület Zugló Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K80	140. oldal: Rákospatak integrált fejlesztése projekt esetén érdemes a projektbe bevonni az érintett településeket is. A tervezett becsült költség (1 Mrd FT) véleményük szerint alultervezett.	A 10.3.3.1-es pont kiegészítésre került, azonban a Program végső változatában nem szerepel projektlista. A projekt tervezése során a főváros minden érintettet be kíván vonni.	Igen
Budapest Főváros XIV. Kerület Zugló Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K81	Általános észrevételek: Az egyes projektek előkészítésébe javasolt bevonni az érintett szakmai kamarákat.	A projektek előkészítésébe bevonandók körének meghatározása nem a Program feladata, a javaslattal – ettől függetlenül – egyet lehet érteni.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K82	A Fővárosi Területfejlesztési Program egyeztetési anyaga hiányos, feltöltésük folyamatban van, illetve nem ismert körülmények miatt bizonytalanságokat hordoz magában.	Az elkövetkező pár hónapban néhány - országos tervezésből fakadó - bizonytalanság tisztázásra kerülhet, azonban a bizonytalanságok mindegyike egy hétéves terv esetében teljesen nem szüntethető meg. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat Polgármestere	XIV.	K83	Az egyes projektek tervezett becsült költsége nem kellően megalapozott.	A projekt előkészítések folyamatban vannak, és sok esetben csak becslések állnak rendelkezésre, azonban az intézkedések keretösszegének meghatározásához egyelőre ezek is elegendők.	Nem
Budapest Főváros XV. kerületi önkormányzat	XV.	K84	A program stratégiai és operatív munkarésze törekszik arra, hogy teljeskörűen kijelölje Budapest középtávú fejlődéséhez szükséges a területi szintű specifikus és horizontális célokat, kijelölje a megvalósításuk érdekében a beavatkozási területeket, prioritásokat, valamint intézkedés szintjén meghatározza a legfontosabb fejlesztési beavatkozásokat. Teszi ezt összhangban az elfogadás előtt álló Budapest Területfejlesztési Konceptiójával.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XV. kerületi önkormányzat	XV.	K85	A prioritások sokrétűsége véleményünk szerint két egymással összefüggő szegmensre nem tér ki kellő mértékben az anyagban: az egészségügyi alapellátás, illetve a szociális szolgáltatások körére. Mindkét terület ellátása a Magyarország helyi Önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX törvény 23. § (5) bek. 9. és 11. pont értelmében a Fővárosban a kerületi önkormányzatok feladata. Ezek megfelelő szintű ellátása jelentős forrásokat igényel, amelyet önerőből a kerületek nem képesek biztosítani. A hozzájuk tartozó, jelenleg nem megfelelő minőségű intézmény-és eszközrendszer fejlesztése viszont összvárosi jelentőséggel bír, ezért fontos, hogy a területfejlesztési tervek szintjén célként legyenek meghatározva mind a kapcsolható támogatási konstrukciók, mind a megfelelő pályázati rendszer. Szükségesnek tartjuk a javaslat kiegészítését, hiszen a társadalmi beavatkozások körét taglaló 5. prioritás e nélkül véleményünk szerint nem teljes.	Az egészségügyi és szociális ellátórendszer épület-energetikai célú fejlesztései a 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem intézkedésen belül tudnak megjelenni, az 5. prioritás az ESZA típusú beavatkozásokat tartalmazza. A kérdéses célokra Uniós támogatás igénybevételére jelenleg nem látszik lehetőség, úgyhogy a Program az infrastrukturális elemekkel sajnos nem egészíthető ki.	Részben
Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Polgármestere	XVI.	K86	Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének Kerületfejlesztési és Üzemeltetési Bizottsága a Fővárosi Területfejlesztési Program egyeztetési anyagában foglaltakkal egyetért.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Polgármestere	XVI.	K87	A XVI. Kerületet érintő - Különös fontosság: - Szilas-patak, Naplás-tó menti zöldterület-fejlesztés, gyalogos és kerékpáros kapcsolatok megteremtésével - Kerületközpontok (településrész) funkcióbővítő fejlesztése - Lakótelepek rehabilitációja - M2-es metró és Gödöllői HÉV összekötése - Munkahelyi fejlesztések megvalósítása - Kerületi utak felújítása - Csapadékvíz-elvezetés	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Polgármestere	XVI.	K88	Tisztázandó kérdések:- Körvasút menti körút XVI.-XIV. kerületek közötti nyomvonala	A területfejlesztési Programnak nem feladata a közlekedési projektek nyomvonalának meghatározása. A januári egyeztetési változatban szereplő nevesítés célja az volt, hogy jelezze a Körvasút menti körút előkészítési szükségességét. A végleges változatban projektlisták nem szerepelnek.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Polgármestere	XVI.	K89	- Repülőgép-zajterhelés	A kapcsolódó fővárosi zajtérkép felülvizsgálatának feladata lesz a kérdés alapos feltárása. A repülőtéri zaj gátló védőövezet kijelölése – nem a Program részeként – folyamatban van.	Nem
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K90	A. A Stratégiai munkarész 2. pontjában felsorolt cél rendszerrel egyetértünk.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részbem/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K91	B. A 3. pontban szereplő prioritások több esetben nincsenek összhangban az országos törekvésekkel, és egymással sem, valamint az Operatív munkarész 10. pontjában lévő tervezett intézkedésekkel. Az I. Stratégiai munkarész 3.pontja (Prioritások bemutatása) 1.4. alpont (Városterzéségi együttműködés, 45.old.): „Vannak olyan fejlesztési zónák (pld. Ferihegy térsége), logisztikai területek, amelyek kiépítése közös célként jelenhetnek meg.” ellentmond, a II. Operatív munkarész 10. pont (A tervezett intézkedések bemutatása) 2.2. alpont (Barnamezős területek funkció-váltása) 106.old.: „A város-és területfejlesztés célterületeinek magját a barnamezős területek kell, hogy alkossák.”	A Programban több helyen megjelenő gazdaságfejlesztési célok (így a hivatkozott 1.4-es Városterzéségi együttműködést támogató intézkedés) nincs ellentétben a barnamezős területek preferálásának igényével. A barnamezős területek hasznosítása nem zárja ki – indokolt esetekben – a zöldmezős fejlesztéseket. A barnamezős zónákkal rendelkező kerületekben azonban felelőtlenség lenne nem ösztönözni a fejlesztőket ezen területek hasznosítására.	Nem
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K92	C. Az önkormányzatunk számára létfontosságú munkahelyteremtés (pl. Szárazhegy) létjogosultságát az FTFP-ben szereplő alábbi alapelvek támasztják alá:	A munkahelyteremtés fontossága kapcsán nincs véleménykülönbség, a Programban is kiemelt cél.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K93	43.oldal 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása. Az alapvető gazdaságpolitikai cél: stabil, erős, versenyképes gazdaság megalapozása, amely a meglévő munkahelyek megtartása mellett újakat hoz létre.	Idézet a Programból, amely a munkahelyteremtés fontosságát támasztja alá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K94	46.oldal 2. prioritás - Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért. Budapest sokszínűsége területhasználati értelemben olyan érték, melyet meg kell őrizni. A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) ezért differenciált fejlesztést igényel. Az értékek és problémák figyelembevételével összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgáltatását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között.	Idézet a Programból, amely a munkahelyteremtés fontosságát támasztja alá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K95	46.oldal 1.4. Városteréségi együttműködés Vannak olyan fejlesztési zónák (pl. Ferihegy térsége), logisztikai területek, amelyek kiépítése közös célként jelenhetnek meg.	Idézet a Programból, amely a munkahelyteremtés fontosságát támasztja alá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K96	48.oldal 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása A funkcióváltás és a területi potenciál kihasználása mellett egyszerre a területeken lévő környezeti problémák megoldása is a célok között szerepel.	Idézet a Programból, amely a munkahelyteremtés fontosságát támasztja alá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K97	53. oldal 3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem. A barnamezős és a hasznosítatlan területek egy részén törekedni kell zöldfelületek létesítésére.	Intézkedést nem igényelt. Meg kell azonban jegyezni, hogy a példaként említett szárazhegyi terület nem barnamezősnek, hanem zöldmezős területnek számít. Éppen ezért ellentmond a "3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése,	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
				növelése, természetvédelem” intézkedésnek.	
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K98	A 118. oldalon szereplő „A fenntartható, érték és tudásalapú gazdaság” átfogó cél elérését szolgáló elvek: - 2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és “zöld” gazdaság - 5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város (5.1. Vegyes területhasználat kialakítása 5.2. Barnamezős területek funkcióváltása; 5.3. Differenciált központrendszer létrehozása) - 7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése - 8. Befogadó, támogató, aktív társadalom (8.1. Befogadó és támogató társadalom - 8.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása; 8.3. A humán szolgáltatások optimalizálása)	Idézet a Programból, amely a gazdaságfejlesztés fontosságát támasztja alá. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K99	Ugyanakkor több helyen is taglalja a dokumentáció, hogy a zöldmezős beruházások nem támogathatóak. Kérjük a fenti pontokra, a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvényben és Budapest Főváros Közgyűlésének 2344/2013. (XII. 11.) Főv. Kgy. határozatával jóváhagyott, mindkét fél által aláírt együttműködési megállapodásban foglaltakra tekintettel munkahelyi zóna lehetőségének biztosítását a Budapest XVII. kerület, Péceli út – M0 autópályát – közigazgatási határ – M0 autópályát – Pesti út – külterületi határ által határolt területen (Szárzhegy) vonatkozásában.	Az észrevétel valószínűleg félreértésen alapul, a Program a barnamezős területek számára preferenciát kíván biztosítani, de nem zárja ki a zöldmezős beruházásokat.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K100	D. Az Operatív munkarészben a pályázati keretek elosztását a prioritásokot tartalmazó indikatív projektlisták és egyes területek fejlesztését lehetővé tévő beavatkozási területeket tartalmazó ábrák kerületünk számára nem fogadható el.	Az indikatív projektlisták elsősorban az adott intézkedés tartalmának kézzelfoghatóvá tételét szolgálták, a Program végső változatából törlésre kerültek. Az ábrák nem jelentenek rendezési tervi korlátot, csak az egyes jelenségek térbeli bemutatására szolgálnak.	Nem
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K101	E. Az Operatív munkarészben szereplő pályázati keretek elosztását meghatározó Indikatív projektlisták kiegészítését kérjük a kerület által beküldött projektek nevesítésével. <ul style="list-style-type: none"> - Rákosmenti multifunkcionális csarnok építése - Szennyvízcsatornázott utak szilárd burkolattal történő ellátása - Munkahelyi övezet/Ipari park létrehozása a Szárazhegyen - Összekötő út meghosszabbítása, Ferihegyi útba történő bekötése - Kucorgó tér területrendezése - Rákosmenti szakrendelő felújítása - Intézmények energetikai korszerűsítése - Önkormányzati bérlakások energetikai korszerűsítése - Intézmények teljes körű akadálymentesítése - Keresztúri út meghosszabbítása, Cinkotai úttal történő összekötése - Földutak szilárd burkolattal történő ellátása 	A támogatásban részesíthető projekteket az intézkedések keretösszegének meghatározása során figyelembe vettük. A végleges dokumentumban nem jelennek meg projektlisták.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K102	F. Az Operatív munkarészben szereplő pályázati keretek elosztását meghatározó Indikatív projektlisták kiegészítését kérjük, hogy kerüljön nevesítésre az M2-es metró rákoskeresztúri szárnyvonala.	A közlekedési fejlesztések körét a fővárosi közlekedési rendszerfejlesztési terv határozza meg.	Nem
Budapest Főváros XVII. Kerület Rákosmente Polgármestere	XVII.	K103	3. Összegzés. A dokumentációban szereplő fejlesztési irányelvekkel egyetértünk, de kifogásoljuk azt, hogy a Fővárosi Önkormányzat által már elkészített és készülő nagy számú - fejlesztési dokumentumok (ITS, Városfejlesztési Konceptió, Területfejlesztési Konceptió, Településfejlesztési Konceptió, Területfejlesztési Program, Településszerkezeti Terv, Fővárosi Rendezési Szabályzat) a kerületi vélemény figyelembe vétele nélkül meghatározzák a prioritásokat, a konkrét beavatkozásokat és a pályázati lehetőségeket. E dokumentumok megegyeznek abban, hogy a külső kerületeket gyakorlatilag nem tekintik Budapest szerves részének. Az FTFP tervezete nem veszi figyelembe Rákosmente fejlesztési szándékait, az elővárosi zónába tartozó kerületeket marginális szerepkörben tartja. A fent részletezett okok miatt az FTFP változatlan formában történő jóváhagyását nem támogatjuk, és 1. és 2. pontokban megfogalmazottaknak megfelelő átdolgozását kérjük.	A Program a külső kerületeket is Budapest szerves részének tekinti. A külső kerületek várhatóan szinte az összes releváns pályázati konstrukcióból részesedni tudnak. Az egyes kerületek sajátosságainak megfelelően, a dokumentum meglehetősen sokszínű lett, ezáltal egyetlen kerület se fogja tudni 100%-ban sajátjának érezni. A Program a kerületek fejlesztési elképzelései figyelembevételével készült, azonban a források szűkössége miatt, nem fogja tudni az összes kerület fejlesztési problémáját kezelni, megoldani.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XVIII. Kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata	XVIII.			A kerülettől nem érkezett vélemény.	
Budapest Főváros XIX. Kerület Kispest Önkormányzata	XIX.			A kerülettől nem érkezett vélemény.	
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K104	A prioritási pontok céljaival egyetértünk, a kerületet érintő mértéke azonban kedvezőtlen. A fejlesztések túlnyomó többsége kötőtpályás és egyéni közlekedésfejlesztésre megy, melyből megvalósuló, teljes fejlesztés nem érinti a kerületet.	A kerület az egyéni közlekedésen belül az útfelújítások témájához tud kapcsolódni, illetve több a Programban szereplő konstrukció tekintetében meg tud jelenni pályázóként (pl. 2.3 Differenciált központrendszer létrehozása, 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem).	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K105	A fejlesztések előkészítési fázisa történik meg a 2014-20-as ciklusban Pesterzsébetre vonatkozóan. Ez azért is sajnálatos, mert a Csepellel való összeköttetés, a Határ út fejlesztése régóta elmaradt, égető fejlesztés.	A Program szűkös forráskeretei nem teszik lehetővé az összes Duna híd támogatását a 2014-2020-as időszakban. Az előkészítendő Körvasút menti körút érinti a kerületet a IX. kerületi határon, amely Csepelen keresztül Budát is összekapcsolja Pesterzsébettel.	Nem
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K106	A projektek nagy része még előkészítési fázisban van. A barnamezős területeken megjelölt projektek száma, a területekre fordított összeg alacsony a városfejlesztési koncepcióban lefektetett súlyozásához képest.	A Program a valós uniós forrásbevonási lehetőségek ismeretében tért el a Koncepcióban leírtaktól. A felsorolás jelzésértékű és nem az összes projektet tartalmazta. A végső változatából a projektlisták törlésre kerültek.	Nem
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K107	Üdvözlendő ugyanakkor több lényeges elem, mint például a Ráckevei Duna-ág fejlesztését külön kezelő projekt, vagy a kerületet közvetetten érintő Cséry-telep rekonstrukciója is.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K108	A jelenleg folyó Tematikus Fejlesztési Programok (TFP) három fő munkacsoportjában elkészülő végső dokumentum alapjaiban változtathatja meg a tervdokumentum egyes projektjeinek súlyozását. A TFP keretein belül elvégzendő tárgyalásokon véleményünk további részletes kifejtésére lesz mód reményeink szerint.	A Tematikus fejlesztési programokkal való összhang biztosításra került (3-as és 10.3-as fejezet). A súlyozás annak alapján változhat.	Igen
Budapest Főváros XX. Kerület, Pesterzsébet Önkormányzatának Polgármestere	XX.	K109	Pesterzsébet XX. kerület számára kiemelt, további projektjavaslatokra hívnánk fel a figyelmét: 1. Jódos-sós Gyógyfürdő fejlesztése, rekonstrukciója 2. Zodony u-i Sportközpont fejlesztése (Duna menti rekreációs zónában) 3. vizesport fejlesztése, szolgáltatás bővítés fejlesztése az RSD-n 4. gyalogos összeköttetés fejlesztése, a Helsinki út elválasztó hatásának csökkentése 5. gyalogos híd Csepel és Pesterzsébet között 6. a kötőtpályás meglévő hálózat további felújítása 7. főtér rekonstrukció, Szt. Erzsébet tér, korzó fejlesztése 8. Vörösmarty tér piacbővítés, rekonstrukció 9. XX. ker. Kiserdő rekreációs fejlesztése	Az egyes intézkedések költségkeretének becslése során figyelembe lettek véve azok a kerületi projektek, amelyek kapcsolhatók valamelyik intézkedéshez. Mindemellett kiemelendő, hogy a projektjavaslatok többsége nem fővárosi szintű fejlesztési elem.	Nem tett javaslatot

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K110	<p>A Fővárosi Területfejlesztési Program koherencia-vizsgálatából (3. táblázat) adódik a tervezés alapját jelentő 6 stratégiai célkitűzés, mely uniós társfinanszírozással megvalósítható:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság 2. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város 3. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése 4. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése 5. Befogadó, támogató, aktív társadalom 6. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása <p>A felsorolásból kimaradt további 3 célkitűzéshez (1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés, 3. Partnerség- a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben, 4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával) a dokumentum szerint nem rendelhető EU-s forrás, ezen célok elérésének útja esetlegesen más támogatásból származó pénzügyi hozzárendelések híján fedve marad.</p>	<p>A 2.4-es fejezet és a leírás bemutatja, hogy a hivatkozott három cél elérését az országos operatív programok közvetetten szolgálják. A fentieket kiegészítik az egyéb uniós és hazai, illetve önkormányzati költségvetési források, ez részletesen az operatív program 10.3-as fejezetéből ismerhető meg.</p>	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K111	A BTFK-ban meghatározott egyes prioritások tartalmi kifejtése nem azonos mértékű, néhol az általánosság, evidencia szintjén marad. Példa erre a várostárségi együttműködés intézkedése (FŐTEP 1.4.), amely sem céljaiban, sem szereplőinek megjelölésében nem kellően kifejtett, forrásigényének becslése nem kellően alátámasztott. Ugyanezen prioritás a vonatkozó operatív munkarészben (FŐTEP 2.4.) sem kap további részletezést (stratégiai munkarészből átemelt leírás), az intézkedés elemei példaként sem kerültek felvetítésre.	A várostárségi együttműködést érintő intézkedés (1.4) tartalmát az országos operatív programok elfogadását követően lehet - Pest megyével együttműködésben - véglegesíteni. Az intézkedés tartalmának leírása ennek megfelelően javításra került (10.3.1.4).	Részben
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K112	A fejezetben a becsült forrásigények a célkitűzések hordereje szerint egymáshoz képest nem arányosak. A legtöbb lehetséges, mintegy 830 Mrd Ft-os támogatással rendelkező közlekedésfejlesztés-prioritás a támogatás mértékéhez képest jelentősen kevés intézkedéssel és projektjavaslattal bír. A prioritás alatt további felsorolást igényelnének a Főváros, BKK, (Állam) közlekedésfejlesztési projektjei. Az aránytalanság mérhető a várostárségi együttműködés kerete Budapest területfejlesztése (!) kapcsán is, ahol az intézkedés elenyésző arányban szerepel a forrásigények közt. Továbbá a forráselosztás tervezhetősége, a többi intézkedésre hatások számbavétele miatt szükséges lenne a nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztésének megközelítő, legalább irányszámmal előrevetített becslésére is.	Az egyes prioritások és intézkedések keretösszege igény alapon került meghatározásra. A 4. prioritás közlekedési projektjeinek (Főváros, BKK, kerületek) költség-becsléseit a 10.3-as fejezet tartalmazta. Ezek összesítése alapján került a 830 Mrd Ft meghatározásra. A végső változatból a projektlisták törlésre kerültek. Az egyes támogatási területek forrásigénye jelentősen eltér, hiszen egy-egy képzési program 10 millió forintból megvalósítható, míg a közlekedési, árvízvédelmi és egyéb infrastruktúra fejlesztési projektek költségigénye elérheti a 10 mrd Ft-ot is. A Programnak nem feladata, hogy számba vegye az országos és nemzetközi közlekedési fejlesztéseket, hiszen ezek tervezése a	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
				fővárostól függetlenül zajlik. A 4.1-es intézkedés leírása utal erre (10.3.4.1).	
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K113	Általánosan jellemző, hogy az ESZA-típusú fejlesztések a dokumentumban kevésbé kapnak teret, mind a " társadalmi beavatkozások" prioritás alá sorolva, mind a további intézkedések részeként.	Az ESZA finanszírozású intézkedések a többi intézkedéssel azonos részletezettséggel és terjedelemben kerülnek bemutatásra. Az egyes támogatási területek forrásigénye jelentősen eltér, ebből adódnak a jelentős, keretösszegbeli eltérések. A három Tematikus Fejlesztési Programok (TFP) egyike (Szociális városrehabilitáció) kifejezetten a szociális problémákra koncentráló beavatkozásokat készít elő a legsúlyosabban érintett területeken.	Nem
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K114	A barnamezős területek funkcióváltása projektcsomagban a barnamezős területek átstrukturálását, hasznosítását a városfejlesztés kulcskérdésként jelöli meg (FŐTEP 2.2.), azonban ezen területek funkcióváltása nem minden esetben célszerű - lsd. Csepel Művek és a csepeli Papírgyár területének munkahelyi fejlesztése - ellentétben áll Csepel IVS 2014-ben megfogalmazott célokkal: "Tekintettel arra, hogy a volt Csepel Művek barnamezős területe mindig is a kerület legjelentősebb foglalkoztatási területének számított, így a terület komplex megújítása során nem a munkahelyi, foglalkoztatási funkciók kiszorításával, szükséges a vegyesebb területhasználat (kiskereskedelem, vendéglátási szolgáltatás) irányába történő	A felvetéssel egyetértünk, a teljes funkcióváltás nem minden esetben célszerű, azonban a funkcióváltást a Program nem is írja elő, hanem lehetőségként jelzi, amely a hasznosítás egyik módja lehet. Legtöbb esetben ugyanis a felhagyott, jellemzően ipari létesítmények, közel azonos funkcióval történő újrahasznosítása nem megvalósítható, üzleti szempontok alapján nem megtérülő. A FŐTEP-ben megfogalmazott funkcióváltásnak tekinthető a gazdasági funkció belüli átalakulás is, például ha a korábbi nehézipari hasznosítás helyett a fejlesztés	Részben

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
			elmozdulás" (IVS 2014)	eredményeként a területen könnyűipari funkció jelenik meg. A szöveg ennek megfelelően kiegészítésre került (3.2.2, 10.3.2.2. fejezetek).	
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K115	A projektcsomagok leírásánál kiegészítést igényel a vonatkozó Fővárosi Területfejlesztési Programok bemutatása, FŐTEP-hoz való illeszkedésük, forráskiegészítő szerepük megjelenítése. Bár a projektcsomagoknál az egyes elérhető TFP-k megnevezésre kerültek a források tartalmi-számszerű bekapcsolása a dokumentumba nem történik meg.	A Programban a TFP kapcsolódások részletesebben bemutatásra kerültek (10.3-as fejezet). A felvetett részletezettségű finanszírozási terv nem része a jelenleg zajló tervezési feladatnak , a Program végső változatában projektlisták nem szerepelnek.	Részben
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K116	A FŐTEP monitoringról és értékelési tervről szóló fejezetében a felsorolt indikátorok egyes programokhoz kapcsolódó specifikus mérőszámként való alkalmazása és ezzel az outputok mérése nem kellően meghatározott (FŐTEP 7.2.). (A prioritások felállításához, rangsorolásához is célszerű lenne egy előzetesen pervizionált megtérülési becsléssel számolni.)	Az indikátorok köre pontosításra került, benne a bázis- és célértékek, és az adatforrások köre, így azok a monitoring és értékelés megalapozására alkalmasak (3. fejezet, 7.2-es fejezet). Az egyes programelemek prioritizálása nem célja a dokumentumnak. A megtérülés becslését a konkrét projektek szintjén érdemes elvégezni.	Részben

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K117	A nagyprojektek bemutatása fejezet a projektjavaslatokat példázó jelleggel tartalmazza. A nagyprojektek a teljes tervezési ciklusra előrelátó módon minden bizonnyal nem szedhetőek listába hiánytalanul, azonban a támogatások nagyságrendje miatt felsorolásuknál mindenképp a teljességre való törekvést szükséges megcélozni. Egy-egy később felmerülő projekt a támogatások elosztásának rendjén változtathat, ezzel a programozás – lehetséges változások mérséklése a tervezéssel – célja nem teljesül.	A projektlisták a Program végső változatából törlésre kerültek.	Nem
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K118	A forrásütemezésből (5. ábra) kiolvasható, hogy a VEKOP keretösszege összesen 267,4 Mrd Ft. Az intézkedések együttes összege (360,5 Mrd Ft, 87. old. táblázatából), ami a keretet majd 1/3-ával túllépi. A túltervezés során felmerült különbségeket a dokumentum nem indokolja.	A Program teljes körű tervezés elve alapján került kidolgozásra, azaz a területfejlesztésben érintett összes résztvevő igényeit, érdekeit összefoglalja, erre fogalmaz meg célokat, prioritásokat. A VEKOP források mellett ágazati programok (IKOP, KEHOP), valamint egyéb uniós, hazai és fővárosi források bevonásával is számol. Az ún. területfejlesztési részdokumentum fogja tartalmazni a végleges VEKOP kerethez illesztett és a túltervezés lehetőségét is figyelembe vevő intézkedéseket és pénzügyi táblát.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K119	A középtávú stratégiai programok közül hiányoznak a hosszútávú kitekintésre teret kínáló, a 2050-es időszakot előkészítő, megalapozó programok, a területfejlesztés akkut problémáinak kezelésére.	A Program időtávja a 2014-2020-as időszak. Az azt következő időszak területfejlesztési feladatainak megalapozását az 1.2-es és 1.4-es intézkedések szolgálják.	Nem
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K120	A FŐTEP 10.2 fejezetében sorolt projektcsomagok előzetes költségbecsléssel kerületek felsorolása, "virtuálisan" felhasználva ezzel a becsült intézkedés költségigényének egy részét. Kérdésként merül fel, a későbbi projektlista-bővítés milyen teret enged a felmerülő projektcsomagok befogadására, a keret átlépése esetén ezek prioritása milyen elvek mentén kerül rangsorolásra.	A keretösszegek meghatározása során a projektgyűjtés 2. körös visszajelzései és a tematikus fejlesztési programok eredményei figyelembe lettek véve (az 1.3-as és 3.4-es intézkedés kerete megemelésre került). A projektek listáját a Program végső változata nem tartalmazza, közöttük sorrendet nem állít fel.	Igen
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K121	A programban a kiválasztást érintő prioritások, ismérvek rögzítése is szükséges. Az erre vonatkozó tartalmi megkötésről rendelkezik a területfejlesztési program tartalmi követelményeit szabályozó Korm. Rendelet 3. mellékletének 2.2. dd) a végrehajtás módjáról és feltételrendszeréről szóló része. A Korm. rendelet 3. mellékletének d) pontja a program további kibontását igényli. Ennek megfelelően az operatív program nem tartalmazza a megye felelősségén túlmutató fejlesztési igények leírását, intézkedéseket. (Korm. rend. 3. Melléklet 2.2. e))	A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 3. mellékletének 2.2 dd.) pontjának megfelelően, a Program 6. Közreműködő szervezetek fejezete bemutatja a megvalósítás indikatív szervezeti kereteit, míg a 7. Monitoring és értékelési terv fejezet a nyomon követés kérdéseit. A Korm. rendelet 3. mellékletének 2.2. e.) pontjában foglalt előírásnak megfelelően a Program kiegészült egy 11. fejezettel (Fővárosi hatáskörön túlmutató fejlesztések).	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K122	Az OP felépítésében és tartalmában is a SP stratégiai céljait követi, így az itt is jellemző a SP-nál felvetett aránytalanság: Az ESZA típusú források alá kevés konkrét projektötlet kerül felsorolásra, a projektek nem számolnak szoft elemekkel, az OP nem utal ezek szükségességére. Az aránytalanság a számszerűen jelentős támogatottságú közlekedésfejlesztést előirányzó projektötletek nevesítésének elmaradása is fennáll.	A projektgazdák valóban kevés ESZA-típusú projektötletet küldtek be a projektgyűjtés során, azonban ez nem csökkentette a humán szolgáltatási intézkedésekre költendő keretet, amelynek nagyságrendje a korábbi időszak pályázati igényei alapján került meghatározásra. Lásd a K112-es válaszban leírtakat.	Nem
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K123	A terv stratégiai és operatív munkarészeiből - a területi terv műfaji köteleességétől elmaradva - hiányzik a konkrét területegységben való gondolkodás, a térségfejlesztés háttérbe szorul. A középtávú programozás legfőbb gyengesége a hosszútávú kitekintés, a 2050-es időszakot elkészítő, megalapozó programok hiánya.	A főváros tekintetében a klasszikus területfejlesztési tércategóriák kevésbé alkalmazhatók, ezért nem kerültek nevesítésre. A hosszútávú kitekintés a Városfejlesztési koncepció feladata, amelynek középtávú megvalósítását a Program középtávon szolgálja.	Nem
Budapest Főváros XXI. Kerület Csepel	XXI.	K124	Jól kirajzolódik az égető probléma - Budapest közlekedési gondjainak megoldására irányuló tervezés, miszerint a prioritások közül a közlekedésfejlesztés jelentős és jogos előnyben részesül, azonban a problémakörhöz kapcsolódó intézkedések kidolgozottsági foka alacsony, programjavaslatok nem támogatják.	A Programnak nem feladata az egyes közlekedésfejlesztési projektek részletes tartalmának meghatározása, ezt a fővárosi közlekedési rendszerfejlesztési terv szolgálja. A Program végső változatából a projektlisták törlésre kerültek.	Nem

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXII. Kerület Budafok-Tétény Önkormányzat Főépítési és Városrendezési Iroda	XXII.	K125	A programmal kapcsolatos véleményünk vonatkozásában a TFP egyeztetéseken képviselt álláspontot tekintsek relevánsnak. Az egyeztetéseken részt kívánunk venni, az anyagot CD formátumban kérjük megküldeni. Kérjük, hogy a jóváhagyást követően a végleges dokumentációt 1 példányban papírdokumentációként szíveskedjenek eljuttatni hozzánk, hogy az az irodánkban is rendelkezésre álljon.	A Tematikus fejlesztési programokkal az összhang biztosításra került (3-as és 10.3-as fejezet). A végleges dokumentáció az egyeztetés folyamat részeként eljuttatásra kerül.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K126	Már a koncepció véleményezésénél is kifejtettük azon álláspontunkat, miszerint egyet értünk a Fővárosban belüli tervezett központrendszer differenciált kialakításával, viszont ezzel összefüggésben továbbra is az a véleményünk, hogy elsősorban az elővárosi zónában jelölt kiemelt jelentőségű helyi központokban kellene biztosítani a jelentős átszállási pontokat, melyek mellett nagyobb férőhelyű P+R parkolók is megvalósíthatók.	A 4.2-es és 4.3-as intézkedések szolgálják a hivatkozott fejlesztések megvalósítását, amelyeken belül a P+R parkolók létrehozásának fókuszát az agglomerációs települések jelentik. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K127	A belvárosba irányuló átmenő forgalom csökkentése álláspontunk szerint másképpen nem oldható meg, csak ha a külső kerületekben (lehetőleg a városhatár közelében) magas színvonalú tömegközlekedési kapcsolatok állnak rendelkezésre az agglomerációból érkezők számára.	A Programban szerepelnek a kapcsolódó támogatható tevékenységek, amelynek a célja, hogy – lehetőség szerint – az ingázók már a városhatárt is tömegközlekedési eszközökkel lépják át. Intézkedést nem igényelt.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részbem/nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K128	Azt eddig sem vitattuk, hogy a kompakt város érdekében elsődlegesen a barna mezős területek fejlesztését kell elősegíteni, azonban továbbra is úgy ítéljük meg, hogy vannak olyan beruházások, ahol kimondottan jelentős zöldfelületi igények párosulnak a fejlesztésekhez pl.: természetkutatással, ismeretterjesztéssel, oktatással összefüggő létesítmények, melyek barna mezős területeken nem valósíthatók meg. Fentiekén kívül a logisztikai funkció szintén olyan területi adottságokat igényel, melyek a belső kerületek barna mezős területein nem állnak rendelkezésre. Éppen ezért kedvezőnek ítéljük, hogy az MO környűri mentén a logisztikai funkcióhoz kapcsolódó munkahely fejlesztési térség jelölése szerepel az anyagban.	A barnamezős területek számára preferenciát és nem kizárólagosságot kíván a dokumentum biztosítani (2.2-es fejezet - Horizontális célok).	Igen
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K129	Teljes mértékben egyetértünk azzal, hogy a térségi közlekedés fenntarthatóságának és minőségjavításának kiemelten fontos feltétele az elővárosi vasúti közlekedés színvonalának, vonzerejének növelése.	Köszönjük a visszajelzést. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K130	Kulcskérdésnek tartjuk az elővárosi vasúti közlekedés integrált szemléletű fejlesztését. Remélhetőleg a MÁV-Kelebiai vasútvonal fejlesztése minél hamarabb megvalósulhat, így a vasútvonal mellett található városrészek mielőbb fejlődésnek indulhatnak.	A Program is kiemelten kezeli a témát - lásd 4.2-es intézkedés.	Igen

Kerületi önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kerület száma	Kód	Észrevételek	Válaszok	Igen/nem/részen/nem tett javaslatot
Polgármestere					
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzatának Polgármestere	XXIII.	K131	A vasútfejlesztés, valamint az M5 gyorsvasút fejlesztésével párhuzamosan szükségesnek tartjuk a településközi és ráhordó autóbusz szolgáltatások fejlesztését (P+R és B+R parkolók kiépítésével egyetemben).	A javaslat a vasútfejlesztés tekintetében túlmutat a területfejlesztési program lehetőségein, míg a "ráhordási" feladatok részben megoldhatók szervezési és település-rendezési eszközökkel is.	Nem

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Budaörs Város Polgármestere	P1	A FŐTEP-ben megfogalmazott középtávú fejlesztési programokkal egyet-értünk, azokkal kapcsolatban megjegyezzük, hogy a főváros és a megye, az agglomeráció kapcsolatait nem csak a (közúti és közösségi) közlekedési fejlesztések terén kell/lehet kiemelten kezelni, de együttműködést tartunk szükségesnek a gazdaságfejlesztés (a dél-budai régióban is), a településfejlesztés (barnamező, központrendszerek kiemelt tekintettel Budaörs nem alvóvárosi szerepkörére, gazdasági potenciáljára), a környezeti fejlesztések (természetvédelem, hulladékgazdálkodás, felszíni víz kezelés, energiahatékonyság, klímavédelem), továbbá a társadalmi beavatkozások (közigazgatási határokon túlnyúló kiterjedésére tekintettel) területein is.	Az agglomerációs térségi együttműködésre vonatkozó részek kiegészítésre kerültek a hivatkozott tématerületekkel. (3. fejezet, 10.3-as fejezet 1.4-es intézkedés leírásai).	Igen
Dunaharaszti Város Polgármestere	P2	Dunaharaszti településrendezési és fejlesztési érdekkörét közvetlenül nem érinti, ezért a Program Egyeztetési anyagával kapcsolatban kifogást nem emelünk, észrevételt nem teszünk.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Dunakeszi Város Önkormányzata	P3	A Budapesti Területfejlesztési Program ellen nem emel kifogást, az eljárás további menetében részt kíván venni.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Ecser Nagyközségi Önkormányzat Jegyzője	P4	Tudomásul veszi a Budapest Területfejlesztési Program egyeztetési anyagát, és területi hatásvizsgálatát	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Ecser Nagyközségi Önkormányzat Jegyzője	P5	Ecser Önkormányzata az eljárás további szakaszában részt kíván venni.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Gödöllő Város Önkormányzata	P6	Örömmel láttuk, hogy a stratégia 4. számú prioritása , a közlekedés-fejlesztés keretében, a térségi közlekedésfejlesztés részeként szerepel az M2-es metró és a Gödöllői Hév összekötése. Megjegyezzük, hogy a 150.	A szöveg, pontosításra került a 103.4.2-es pontban, a végső változatban azonban – az intézkedé-	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
		oldalon levő táblázatban ennek előkészítettségénél nem szerepel a megjegyzés, holott Gödöllő közigazgatási területén belül a Hév-vonal korszerűsítésének részletes megvalósíthatósági tanulmánya - a BKK fejlesztési elképzeléseinek beépítésével - elkészült és tudomásuk szerint folyamatban van a teljes fejlesztés RMT-jének készítése.	sek leírásánál – nem szerepelnek projektlisták.	
Gödöllő Város Önkormányzata	P7	A 3. prioritás (környezeti fejlesztések) között szerepel a Rákos-patak integrált fejlesztése. Szeretnénk jelezni, hogy a Fővárosi Önkormányzat által összefogott közös fejlesztésben nem csak a Fővárosi Önkormányzat és az érintett Fővárosi kerületek, hanem a Rákos-patak menti Pest megyei települések - Pécel, Isaszeg, Gödöllő és Szada is projektgazdának tekintendők.	A 10.3.3.1-es pontban a projektgazdák megnevezésénél a megyei települési önkormányzatok is feltüntetésre kerültek, azonban – az intézkedések leírásánál – nem szerepelnek projektlisták.	Igen
Gödöllő Város Önkormányzata	P8	A Pest megyei Területfejlesztési Program véleményekor is jeleztük, hogy a Rákos-patak menti komplex rehabilitációs programot integrált területi beavatkozásként (ITI) kívánjuk szerepeltetni, lehetőséget teremtve ezzel arra, hogy komplex programelemeket (vízgazdálkodási, természet - és környezetvédelmi, rekreációs és kulturális turizmusfejlesztési, kerékpáros infrastruktúra-fejlesztési) is tartalmazó fejlesztés megvalósításához különböző operatív programokból lehessen forrásokat szerezni.	A hivatkozott tématerületeket a projektjavaslat magában foglalja, azonban ITI-ként való megvalósítására – a VEKOP 4.0-ás változata alapján – kevés esély látszik.	Részben
Gyál Város Önkormányzatának Polgármestere	P9	Kifogást, észrevételt nem tesz.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Halásztelek Város Polgármestere	P10	1. közlekedésfejlesztés: (többek között az M0-ás autópálya tehermentesítése érdekében) javasolt a Délbuda – Csepel-sziget – Délpest közötti kapcsolatának fejlesztése céljából az Albertfalvai híd és a „körvasútsori” út és infrastruktúra hálózat fejlesztés felvétele a közlekedésfejlesztési alpont prioritásai, és az OP-k társfinanszírozási igényei közötti szerepeltetése;	A projektjavaslat a 10.3.4.4-es pontban szerepelt, a végleges változat azonban nem tartalmaz projektlistákat. 2014-2020-as időszakban a projekt előkészítése juthat forráshoz.	Nem

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Halásztelek Város Polgármestere	P11	2. közlekedésfejlesztés: (többek között az M0-ás autópálya tehermentesítése érdekében) javasolt a Csepeli II. Rákóczi Ferenc út 2x2 sávossá történő fejlesztése 70km/h gyorsforgalmi gyűjtőúttá fejlesztése, és ráfűzése az újonnan épülő Albertfalvai hídra és a Teller Ede úton keresztül a Csepeli Weiss Manfréd útra és a beruházás az OP-k társfinanszírozási igényei közötti szerepeltetése;	A végleges dokumentum nem tartalmaz projektlistákat. A VEKOP-ból közútfejlesztés várhatóan nem lesz finanszírozható. A fejlesztés megvalósítására várhatóan csak a hosszú távon kerül sor, a fejlesztési feladatok számossága miatt.	Nem
Halásztelek Város Polgármestere	P12	3. közlekedésfejlesztés: javasolt az M5 déli szektorának kiépítése kapcsán a Csepeli HÉV útvonalának csepeli temetőtől és Szigetszentmiklós közigazgatási határig (AUCHAN – OBI) történő meghosszabbítása és az OP-k társfinanszírozási igényei közötti szerepeltetése (Csepel e részének feltárása, a gazdaságosabb agglomerációs P+R rendszer kiépítése, és üzemeltetése, új helyközi autóbusz végállomás kiépítése érdekében) Volán buszjáratai úgy nem terhelnék a Rákóczi utat;	A végleges dokumentum nem tartalmaz projektlistákat. Az M5 fejlesztésére készült megvalósíthatósági tanulmány csak a Csepelen belüli Erdősor utcáig történő meghosszabbítást tartja ésszerűnek	Nem
Halásztelek Város Polgármestere	P13	4. környezetvédelmi fejlesztés: Budapest zöldfelületi fejlesztései között a meglévő zöldfelület bioaktivitás értékének növelésével, és a zöldfelületi biotóp háló fejlesztése konkrét elképzelések fejlesztendő, különös tekintettel arra, hogy az agglomerációs települések, így Halásztelek lakó és életkörülményeinek színvonalára a budai hegyvidéki zöldfelületi rendszer mennyisége és minősége (bioaktivitása) közvetett hatással bír;	Intézkedést nem igényelt. A Program 3.1-es intézkedése ezt a célt szolgálja.	Nem tett javaslatot
Halásztelek Város Polgármestere	P14	5. környezetvédelmi fejlesztés: (esős időben – közegészségügyi szempontból - Halásztelek közigazgatási területét is érintő) nagytérenyi volt Chinoin és gázgyári salakkal szennyezett barnamezős (és lakó) területek rekultivációjának folytatása, felgyorsítása az OP-k társfinanszírozási igényei közötti szerepeltetése;	A kármentesítést a Program 3.3-as intézkedése szolgálja.	Nem tett javaslatot

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Halásztelek Város Polgármestere	P15	6. gazdaság – közlekedésfejlesztés: javasolt a Halásztelek TSZT és HSZT által már kijelölt hajóállomás, mint végállomás a budafoki borturizmus, és a budapesti helyközi vízibusz közlekedési hálózatába fűzése, a dunai menetrendszerinti (tömegközlekedési) hajójárat történő szerepeltetése (halásztelki végállomással) az OP-k társfinanszírozási igényei között;	A hajóállomás bevonása a vízibusz hálózatba, és a közösségi közlekedésbe nem a Program feladata, ez a projektek részletes tartalmának meghatározása során kell, hogy figyelmet kapjon. A Program általánosságban támogatja az alternatív közlekedési módok fejlesztését, így a dunai hajóközlekedés fejlesztését is.	Nem
Halásztelek Város Polgármestere	P16	7. gazdaságfejlesztés: (dokumentációban rögzítésre került, hogy: „Az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások növelése hatékonyságra, innovációra készíti a gazdasági szereplőket, fokozatosan átrendezve ezzel a gazdaság-szerkezetet. A „zöld” gazdaság átfogja a teljes urbanisztikai rendszert. Ez lehet a megújuló Budapest és az agglomeráció gazdaságának egyik fő „versenyképes” prémium hozzáadott értéke, mert helyi, megújuló, egyensúlyi, azaz fenntartható”). Javasolt, Budapest gazdaságfejlesztési stratégiájának szilárdabb alapokon nyugvó gazdaságfejlesztési elképzelésekre helyezése;	A Program a gazdaságfejlesztés számos területére (ágazatára) építeni kíván, nem csak a "zöld" gazdaságra. A "zöld gazdaság" a gazdaságfejlesztés egyik fontos, de nem egyetlen szempontja.	Részben
Kistarcsa Város Önkormányzata	P17	A Fővárosi Területfejlesztési Programmal kapcsolatban kifogást nem emel.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Maglód Város Polgármestere	P18	A Fővárosi Önkormányzat hivatalos honlapján található hatásvizsgálat- és javaslat tanulmányozását követően az ott szereplő elképzelésekkel, a benne foglalt célokkal és hatásokkal kapcsolatban kifogással nem élünk, azonban fontosnak érezzük a hatásvizsgálat 5. táblázatában a specifikus céloknál szereplő Öngondoskodó, élhető és életképes vidék , egészséges élelmiszer-termelés és ellátás lehetőségeinek vizsgálatát a térségi kapcsolatrendszer - és az Agglomeráció vonatkozásában, hiszen a nem oly régmúltban - más települések mellett - Maglód is rendelkezett ilyen szereppel.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Üröm Község Önkormányzata	P19	A dokumentum Budapest és az agglomeráció kapcsolatával nem foglalkozik. Ezt ugyan hiányoljuk, de feltételezzük, hogy ez koncepcionális döntés következménye.	A Program foglalkozik az agglomerációs kapcsolódásokkal, azonban a főváros területén megvalósuló fejlesztésekre teszi a hangsúlyt. Az agglomerációs kitekintés bővítésre került (1.5-ös, 2.3-as fejezet).	Részben
Üröm Község Önkormányzata	P20	A Program 23. oldalán "a beépített területek zömét ..." kezdetű bekezdésben nem világos a százalékos megoszlás elemzése (mi teszi ki a 100%-ot?)	A 100%-ot az összes beépített terület teszi ki, ezen belül került bemutatásra a lakó- és gazdasági területek aránya. Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Üröm Község Önkormányzata	P21	A 24. oldalon a szennyvíztisztítás elemzése egyrészt "tartalék" adatokkal, másrészt "átlagos" és csúcsüzemi, azaz összes kapacitással jellemzett a három tisztító-telep vonatkozásában eltérő módon. A mérőszámokat javasolják egységes alpra hozni.	A szöveg egyszerűsítésre került az 1.5-ös fejezet utolsó bekezdésében. Továbbra is kiemelendő azonban, hogy a szennyvízkezelési rendszerben vannak tartalék-kapacitások.	Részben
Törökbálint Város Polgármestere	P22	Áttanulmányozva a dokumentációt, a programmal kapcsolatban szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy az M1/M7 Autópálya találkozási környékére tervezett intermodális központ és elővárosi vasútvonal - esetleg metrónyomvonal (M2 vagy M4) hosszabbítás - megvalósítása az agglomeráció és Budapest szempontjából is stratégiai fontosságú fejlesztés.	A közlekedésfejlesztési projektek körét a főváros Közlekedési rendszerének fejlesztési terve határozza meg. A végleges dokumentum projektlistákat nem tartalmaz.	Nem

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Törökbálint Város Polgármestere	P23	Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy "Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése" célhoz uniós társfinanszírozás rendelhető, azonban a dokumentációban felvázolt fejlesztési tervek egyike sem foglalkozik a dél-budai régióhoz kapcsolódó kötőtpályás fejlesztéssel, még tervezési, előkészítési szinten sem! A "Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában" prioritás térségi közlekedésfejlesztési intézkedése szerint: "A térségi közlekedésfejlesztési intézkedés célja, hogy előremozdítsa az elővárosi vasúti közlekedés integrált szemléletű fejlesztését, a településközi és ráhordó autóbusz szolgáltatások fejlesztését. Cél továbbá a közlekedési eszközváltás feltételrendszerének biztosítása a várostérség településein ..." A fejlesztési intézkedés megfogalmazása ellenére a "Nagyprojektek bemutatása" című fejezetben nem található az agglomeráció nyugati térsége felé irányuló kötőtpályás fejlesztés.	A közlekedésfejlesztési projektek körét a főváros Közlekedési rendszerének fejlesztési terve határozza meg. A végleges dokumentum projektlistákat nem tartalmaz. A meglévő vasúthálózat elővárosi célú közlekedési felhasználása fővárosi szempontból is fontos fejlesztési irány.	Nem
Törökbálint Város Polgármestere	P24	Kérjük a fejlesztési tervek kiegészítését Kelenföld irányából, a vasúti nyomvonal mentén az agglomeráció felé vezető elővárosi vasútvonal, esetleg metróvonal meghosszabbítás megvalósítására vonatkozó fejlesztési elképzeléssel.	A közlekedésfejlesztési projektek körét a főváros Közlekedési rendszerének fejlesztési terve határozza meg. A végleges dokumentum projektlistákat nem tartalmaz.	Nem
Vecsés Város Polgármestere	P25	Örömmel nyugtáztuk, hogy a területfejlesztési program rögzíti, hogy a főváros területét és a főváros vonzáskörzetét érintő fejlesztésekkel és programokkal kapcsolatban Budapest Főváros Önkormányzata együttműködést tervez az érintett kerületi és agglomerációs települési önkormányzatokkal, mely együttműködésben készek vagyunk részt venni.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Vecsés Város Polgármestere	P26	Vecsés, és az egész Ferihegyi gazdasági övezetként körülírt térség számára kedvező, hogy Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése c. stratégiai célok között szerepel a Főváros és a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér között kötőtpályás közösségi közlekedési közösségi közlekedési kapcsolat létrehozása.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Vecsés Város Polgármestere	P27	A várostérségi együttműködés intézkedési tervekben rögzített célokat is támogatjuk, amely szerint meg kell találni azokat a közös érdekből fakadó együttműködés lehetőségeket, amelyek érdekében mindkét nagy közigazgatási szereplő (a Főváros és Pest megye) ki tud állni, azonosítva azokat a fejlesztési területeket, illetve ágazatokat , amelyek fejlesztése mindkettőjük számára előnyös. Vannak olyan fejlesztési zónák (pl. Ferihegy térsége), logisztikai területek, amelyek kiépítése közös célként jelenhetnek meg. Itt szeretnénk jelezni, hogy mivel Vecsés a Ferihegy térség súlypontjában helyezkedik el, kérjük, hogy a fejlesztési tervek kialakításába Önkormányzatunk is aktívan legyen belevonva, ne csak véleményezőként.	A Ferihegyi térség tervezése a főváros és a megye egyik lehetséges együttműködési területe. A fejlesztéséhez kapcsolódó tervezés összehangolása azonban nem a Program feladata.	Nem
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke (Dr. Szűcs Lajos)	P28	A 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően elkészített dokumentáció az elmúlt évek alatt kikristályosodott feladatokat, programokat sorakoztatja fel az EU-s és az országos prioritásrendszerhez igazodva. A minisztériumokkal folytatott egyeztetéseket követően az elmúlt hetekben sajnós nyilvánvalóvá vált, hogy az alapos munka ellenére a Területfejlesztési Program is pontosítást igényel. Az elmúlt hónapok alatti közös munkát követően érdeklődve olvastuk a véleményezésre közzétett egyeztetési dokumentációt.	A jelen egyeztetési kört követően, a Program aktualizálásra került. Az Intézkedések részletes bemutatása c. 10.3-as fejezet kapcsolódó programok alpontjában átvezetésre került.	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P29	A területfejlesztési koncepcióval összhangban lévő területfejlesztési program stratégiai és operatív része is előremutató, a koncepcióban meghatározott a gazdasági fejlődés, a gazdaságból származó jólét megteremtése, valamint a kockázatok mérséklésére határozott javaslatokat fogalmaz meg a Főváros vonatkozásában, ám a Területfejlesztési Program jelenlegi változata inkább befele forduló, kizárólag Budapestre koncentráció dokumentum lett. Tudjuk, nehéz szerepe van Budapestnek abból a szempontból, hogy városként és Magyarország fővárosaként egyszerre kell olyan területfejlesztési programot összeállítania, amiben a városfejlesztési elemek, a város működését biztosító infrastruktúra fejlesztése együtt szerepel az ország versenyképességét nagyban meghatározó tér fejlesztésével. Véleményünk szerint azonban a dokumentum az utóbbi szempontot nem kezeli megfelelő fontossággal. Talán ennek áldozatául esett ki a programból a „Kaputárság” szerep megvalósítása.	A kapcsolódó jogszabályok alapján a Program fő feladata a főváros határain belüli tér fejlesztési céljainak, és feladatainak meghatározása. A dokumentum ezt teljesíti, miközben kitér a Pest megyével és a megyei településekkel való együttműködésre is. Elfogadva, hogy nem eléggé hangsúlyos a régiós szerepvállalás és az országos kitekintés, az erre vonatkozó részek megerősítésre kerültek. A "Kaputárság" fogalmat – az egyeztetések alapján – gazdasági HUB-ként értelmezve, beépítésre került a 2.3-as fejezet 4. stratégiai cél leírásába, és a 10.3.1.4-es pontba.	Részben
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P30	A sűrű, naponta kihívásokkal teli munka közben sem szabad elfelejteni, hogy nemcsak a Fővárosban erősödik a „zöld gazdaság”, hanem Pest megyében is. Nemcsak a fővárosban, hanem az agglomerációban is megalapozott a technológiai szektor, különösen az IKT, és az egészségipar.	A kapcsolódó szövegrészeknél beépítésre került (2.3-as illetve a 3.2-es pontban).	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P31	<u>Pest megye és a Főváros közötti megbeszéléseken egyetértés született arról, hogy Budapest és várostársága nem egy egységes funkcionális várostárság.</u> A Főváros területfejlesztési programja mégis a másfél évvel ezelőtti megállapítást tartalmazza több esetben is. Budapest és Pest megye viszonyára vonatkozó állításokkal ezért nem tudunk egyetérteni a területfejlesztési programban.	A problémás szövegrészek javításra kerültek (2.3-as fejezet és a releváns intézkedések leírása a 3. és a 10.3-as pontokban).	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P32	A nemzetközi szerepkör erősítésére, a kereskedelmi közvetítő szerepre jó eséllyel csak akkor tud pályázni Budapest – ami a metropolisz-várostérség egészének érdeke –, ha Pest megyével együttműködve közösen kívánja azt megvalósítani. Sajnos a budapesti – Pest megyei „Kapu” térség fejlesztése nem került be a Főváros programjába, annak ellenére, hogy Pest megye számos központi térszerkezeti eleme, intermodális központja és más kapcsolódó fejlesztése is Budapest közigazgatási területén helyezkedik el. Ezt a koncepcióinkhoz közösen készített térképek is igazolják. Pest megye sokkal több (a jóváhagyott OFTK szerint is), mint „rekreációs térség”. Ezért <u>ismételten arra kérjük Önöket, hogy ez a Főváros Területfejlesztési Programjában is jelenjen meg, és a Főváros erősítse, támogassa ezt a megyei szempontot.</u>	A kereskedelmi közvetítő szerepkör tekintetében a magas hozzáadott értékű logisztikai szolgáltatások fejlesztése támogatható, nem pedig a közlekedési tranzit szerep erősítése, és így az átmenő forgalom növelése. A Program ennek megfelelően került kiegészítésre. A "Kaputérség" fogalma gazdasági HUB-ként értelmezve volt beépíthető a Programba (2.3-as fejezet 4. stratégiai cél leírása, és a 10.3.1.4-es pont), ilyen lehet például a DILK tervezett projektje.	Részben
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P33	A megye és a Főváros között nem elsősorban az agglomerációs problémák kezelése jelenti a legfontosabb feladatot, hanem például a megyében található gazdasági övezetek és pólustérségek menedzsmentje, mely térségekről a program nem tartalmaz megállapítást. Ennek alapján javasoljuk, hogy kerüljön javításra a dokumentumban az a többször megjelenő jellemzés Budapest és Pest megye kapcsolatára vonatkozóan, miszerint az csak munkahelyi ingázásból és rekreációból áll. (A területfejlesztési koncepcióhoz írt véleményünkben és az egyeztetések alatt is többször hangsúlyoztuk, hogy utóbbi egyszerűen nem felel meg a valóságnak, a vállalkozások közötti üzleti kapcsolatokra, nagyvállalati értéklánccokra, továbbá a vállalkozások elhelyezkedésére és viszonylagos koncentrációjára – az ipari agglomerációkra és klaszterekre – vonatkozó adatok egyértelműen cáfolják, hogy a rekreáció az egyik legfontosabb kapcsolat lenne Pest megye és a Főváros között.)	A problémás szövegrészek javításra kerültek: a 3.1.4-es és a 10.3.1.4-es pontban.	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P34	Ahogy korábbi levelünkben is írtuk, most ismételten szeretnénk hangsúlyozni, hogy a „KAPU” térség fejlesztése, a makroregionális szerepkör erősítése nemcsak a logisztikai szolgáltatások fejlesztését öleli fel, hanem az ipar, a feldolgozóipar, továbbá a termelési szolgáltatások, üzleti szolgáltatások és K+F+I szolgáltatások széles körét. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és térségének közös fejlesztése ezért is kiemelten fontos számunkra.	A "Kaputérség" fogalmat – az egyeztetések alapján – gazdasági HUB-ként értelmezve, be lehetett építeni a Programba (2.3-as fejezet, 3. stratégiai cél leírása).	Részben

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P35	A mért gazdasági és innovációs teljesítmény alapján a megyében található térségek és vállalkozások sokkal inkább hozzájárulnak a metropolisztérség nemzetközi versenyképességéhez, illetve a gazdasági teljesítmény sokszínűségéhez, mint például Dunaújváros, vagy Hatvan. A Pest megyei vállalkozások, valamint az egyedülálló – kistérségeken átnyúló – regionális, innovációs rendszer jelenléte miatt Pest megye a térségi marketing, vagy a befektetési társulás kialakításában megkerülhetetlen a nagytérségi szintű stratégiai döntésekben.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P36	Annak figyelembe vételével, hogy a Főváros városi fejlesztésekben, programokban kell, hogy elsősorban gondolkodjon –, nemcsak a közösségi közlekedés, hanem a versenyképesség növelés, a turizmusmarketing, a klímaváltozásra való felkészülés, és egy sor innovatív, megkülönböztető erővel bíró ágazat, vállalati tevékenység is összekapcsolja a Fővárost és Pest megyét, amit a koncepcióhoz írt véleményünk a jelenleginél jobban kifejtve már tartalmaz.	A releváns részeknél ez hangsúlyosabban megjelenítésre került (pl. 3.2-es, a 3.1.4-es és a 10.3.1.4-es pontban).	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P37	Szem előtt tartva azt, hogy a Főváros ITS-ja és a területfejlesztési programja hasonló megvalósítási szándékokat kell, hogy tartalmazzon, mégis a program néhány részletéhez kérem, engedje meg, hogy jobbitó szándékkal megfogalmazzunk néhány térségfejlesztési javaslatot a még változás alatt álló dokumentáció pontosítása érdekében:	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P38	1. A területfejlesztési program nem tartalmazza – és fontosnak tartjuk megjeleníteni azt a megállapítást –, hogy Magyarországon jelenleg a KMR területén található az egyetlen, kistérségi határokat is átlépő regionális innovációs rendszer.	Megjelenítésre került az 1.5-ös fejezetben.	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P39	2. Az agglomerációs lehatárolás elavult, amit a program nem hagyhat figyelmen kívül.	Az 1.5-ös fejezet 3. bekezdése ír az agglomerációról, azonban kiegészítésre került a lehatárolásra vonatkozó mondattal.	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P40	3. Szerencsés lenne, ha a program külön értékelné a tranzit/transzfer szerepre épülő „Kapu” szerepet, és azt a HUB szerepet, amit az üzleti, technológiai, K+F+I és kreatív szolgáltatásokkal Budapest (és térsége) a Dunai Nagyrégióknak, vagy azon belül a Kárpát-medencei gazdasági térségnek nyújthat (régiós központ), mert a két szerep nem fedi egymást. A régiós központi szerep olyan ágazatokban lehetséges elsősorban, ahol a Főváros és a metropolisz-térség szakosodik: IKT, gyógyszeripar, kreatív ipar, zöld gazdaság és logisztika. A régiós központi szerep azt is jelenti – értelmezésünk szerint –, hogy Budapest a jövőben nem csak a KMR régiót, vagy Magyarországot reprezentálja, de azt a nagyobb térséget is, amelynek központja. Ez a kijelentés triviálisnak hangzik a gazdaság esetében, de azon túlmutat, például a kulturális ipar, a kreatív ipar stb. tevékenységekre is. A két szerepkör megkülönböztetése azért fontos, mert a nyugati és keleti területek közti közvetítői szerepet ma elsősorban a Pest megyében található központok, telephelyek, logisztikai területek látják el a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér személy és áruforgalmi központja mellett.	A "Kaputérség" fogalma gazdasági HUB-ként értelmezve volt beépíthető a Programba (2.3-as fejezet 4. stratégiai cél leírása, és a 10.3.1.4-es pont).	Részben
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P41	4. A fővárosi ITS SWOT elemzésében jogosan szerepelhet a gyengeségek között a „kreatív szakemberek kiköltözése”, ám a területfejlesztési programban ez meggondolandó, hiszen a közösen fejlesztendő kaputérségen belül a szakemberek és a vállalkozások mobilitása természetes folyamat, ráadásul a kreatív osztály kiköltözésének trendje árnyaltabb megközelítést igényel. A technológia, a kreatív ipar, és az innováció egyre inkább keresi a nagyvárosi, urbánus környezetet is.	A Program SWOT elemzésében tágan lett értelmezve, a régiós és országhatáron túlra települő vállalkozásokra és szakemberekre utalva.	Nem
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P42	5. A gazdaságfejlesztéshez kapcsolódó intézmény- és szolgáltatásfejlesztés esetében érdemes megnevezni a bevándorlás támogatását biztosító („Exp-pat”) szolgáltatásokat is.	A felvetett javaslat a befektetés-ösztönzési feladat egyik eszköze lehet, azonban ilyen részletezettséggel a későbbi – a Programtól független – konstrukció-fejlesztési fázisnál kell a támogatható tevékenységekkel foglalkozni, így a jelen tervezési fázisban nem látjuk indokoltnak szerepeltetni.	Nem

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P43	6. Az export ösztönzése mellett indokolatlannak tartjuk az import arányának csökkentését, mint feladat meghatározását. Különösen a nagyrégiós központi szerep (HUB) hangsúlyozása mellett, illetve azért, mert a gazdaság jelenlegi fejlettsége mellett megkerülhetetlen a tudás, a tőke és a technológia importja. Esetleg érdemes pontosítani a fejezetet.	A Program a termelés import erőforrás igényének (importhányad) csökkentése kapcsán fogalmazta meg a vitatott kijelentést, nem pedig a tudás és technológia importot kívánja önmagában csökkenteni.	Nem
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P44	7. Ismerve a Főváros tervezett projektjeit is (pl.: HUHA) Az erőforrások lehető leghatékonyabb felhasználása (anyag, energia) önálló prioritás is lehetne. Ezen pilot kezdeményezésekben, referenciaértékkel bíró megoldásokban Pest megye is szívesen segítene.	Önálló prioritástengelyként az erőforrás hatékonyság nem állna meg, nem lenne ugyanis egyenlő súlyú a többi prioritással. Horizontális szempontként került beépítésre (2.2-es fejezet).	Részben
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P45	8. A területfejlesztési program nem kapcsolódik a Budapest Start-up közösség fejlesztését célzó kormányzati tervekhez, dokumentumokhoz. Erre vonatkozóan javasoljuk kiegészíteni a dokumentumot.	A start-up fejlesztések az 1.1-es intézkedés részeként jelennek meg. A kapcsolódások hangsúlyosabbá tétele megtörtént a 10.1-es és 10.3-as fejezetekben.	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P46	9. A célok leírásában a 8. Befogadó, támogató, aktív társadalom című fejezetben, a 36. oldalon található rövid leírást javasoljuk javítani, mert jelen formájában nem érthető.	A szövegrész javításra került (2.3-as fejezet 8. Befogadó, támogató, aktív társadalom c. szövegrészben).	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/ részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közigyűlésének Elnöke	P47	10. A 62. oldalon az 5. prioritásban – Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért – jelenik meg a KKV fejlesztés/képzés témája. Ez nem feltétlenül célszerű, mert a KKV-k és a KKV alkalmazottak döntő részéről Budapesten is elmondható, hogy nemzetközi összevetésben reménytelenül elavult ismeretekkel, képesítéssel és készségekkel rendelkeznek, tehát nem csak a periférián élő, oda kiszorult emberek, rétegek. Ez a probléma akadályozza a helyi gazdaságfejlesztést, a KKV-k fejlődését, illetve nagy arányban befolyásolja a nemzetgazdaság termelékenységbeli elmaradását.	Nem a Budapestről kiszorult, vagy a periférián élő társadalmi csoportokról tesz említést az anyag, hanem az itt dolgozó, szakképesítéssel, szakmaspecifikus ismeretekkel nem rendelkező, vagy elavult szakképesítésű emberekről. Az egész életen át tartó tanulás ösztönzése a szak- és felnőttképzés fejlesztése az 5.2-es intézkedésen belül jelennek meg, ennek része a KKV-k vezetőinek és alkalmazottainak képzése.	Nem
Pest Megye Közigyűlésének Elnöke	P48	Javasoljuk, hogy az intelligens szakosodás alapján kerüljön értékelésre a Főváros és a megye gazdasága, vagy legalább a stratégia határozza meg feladatnak, kritériumnak a gazdaságfejlesztés területén. A KKV fejlesztés pedig szorosabban illeszkedjen a területi kohézió, a helyi gazdaság és identitás, valamint a duális gazdaság oldásának céljaihoz, határozottabb tartalommal és fókusszal.	Az intelligens szakosodási stratégia készítéséről az 1187/2014. (III. 28.) Korm. határozat. rendelkezik mint elvégzendő feladatról, amelynek eredményeit a Program be tudja majd fogadni, azonban az elemzés elkészítése nem a Program része.	Nem
Pest Megye Közigyűlésének Elnöke	P49	11. Értjük, hogy Budapest SWOT elemzésében az erősségek között jelenik meg a humán erőforrás képzettsége és minősége. A térségi fejlesztési programra vonatkozóan azonban – a szóbeli egyeztetéseket követően – ismét felhívjuk a figyelmet, hogy Budapestnek, mint fővárosnak, nem a magyar viszonyok között kell a legjobb eredményeket produkálnia (hiszen más nagyvárosi térségekkel versenyez), amelyekkel való összevetésben már nem annyira jó a humán erőforrás minősége. Azért fontos a képzés és humán erőforrás szerepének pontos meghatározása Budapest és térsége életében, mert itt koncentrálódik a felsőoktatási intézmények zöme. Szeretnénk megjegyezni, hogy az 5. prioritásban mindösszesen egy bekezdés utal a humán erőforrás fontosságára.	Az összevetés alapját a kelet-közép-európai nagyvárosok jelentették, és ebben az összehasonlításában is helytállóak a SWOT megállapításai, azonban egyetértünk azzal, hogy a humán erőforrás hangsúlyos eleme a régió fejlődésének. Az 5.2 A) társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése c. intézkedés teljes egészében a helyi humán erőforrás fejlesztését célozza meg.	Részben

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P50	12. A vállalkozók és alkalmazottak képzése esetében célszerű tisztázni, hogy a munkaügyi központok által betöltött szerephez hogyan viszonyul az 5. prioritás. Bár az oktatási intézmények jelentős részben elkerültek az önkormányzatoktól, és érthetően ezért csak marginális szerepet kap a programozásban, mégis javasoljuk részletesebb kidolgozását a felnőtt képzés és az egész életen át tartó tanulás vonatkozásában. Ez is olyan terület, amely Pest megyét és a Fővárost közösen érinti.	Az 5.2-es intézkedés leírása kiegészítésre került a megyei és fővárosi együttműködéssel (3.5.2 és 10.3.5.2 pont).	Igen
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P51	13. Az 5.4 prioritás tekintetében a 65. oldalon a kultúra leírásának további kidolgozását javasoljuk. A spektrum olyan széles, hogy a turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztés mellett a helyi közösség, gazdaság, identitás erősítését támogató intézmények, programok és kezdeményezések támogatása is megjelenhet. Ebben Pest megyével együttműködve – ahogyan a koncepcióhoz írt véleményünkben is szerepel – sok lehetőség rejtőzik.	Az 5.4-es intézkedés részletes leírása már tartalmazza ezeket az elemeket (10.3.5.4-es fejezet).	Nem
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P52	14. Sajnos nem jelenik meg a programban a koncepció által még tárgyalt térségi, hazai és nemzetközi kulturális központi szereppel szorosan összefüggő kreatív ipar kidolgozása. Ebben is kiemelten versenyképes Budapest és Pest megye, együtt pedig még inkább! A vállalkozások működése szervesen és szorosan összekapcsolódik, egységes piacot alkot.	Az "1.1 Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása" intézkedés részletes leírásában megjelenik támogatható komponensként (10.3.1.1 fejezet).	Nem
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P53	15. A dokumentum hangsúlyos elemei közé javasolt a képzettség javításával, a humán erőforrás fejlesztésével kapcsolatos elképzelések beillesztése is. Ez a tényező határozza meg leginkább egy térség versenyképességét. A Területfejlesztési Program helyzetelemzést összefoglaló 1.5 pontjában hiányzik az erre vonatkozó megállapítás.	Az 1.5 fejezet kiegészítésre került a képzettségre vonatkozó bekezdéssel. A humán erőforrás fejlesztéssel kapcsolatos elképzeléseket az 5. prioritás és intézkedéseinek részletes bemutatása tartalmazza.	Igen

Pest megyei önkormányzatok véleményei és az azokra adott válaszok

Szervezet neve	Kód	Észrevétel	Válaszok	Igen/nem/részben/nem tett javaslatot
Pest Megye Közgyűlésének Elnöke	P54	A koncepció javaslattevő fázisban meghatározott specifikus, területi és horizontális célokhoz igazodó beavatkozásokra tett javaslatok több lehetőséget hordoznak, mint ami a jelenlegi még kidolgozás alatt álló programban szerepel, ezért a továbbtervezés lehetőségének ismeretében fogalmazzuk meg észrevételeinket. Az eddigi és a jövőbeni közös munka remélhetőleg meghozza gyümölcsét mind az integrált és operatív programok készítése közben, mind azok későbbi megvalósítása során.	Intézkedést nem igényelt.	Nem tett javaslatot

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

Fővárosi Területfejlesztési Program - Stratégiai és Operatív Munkarész Környezeti Vizsgálata

Budapest, 2014. május

Fővárosi Területfejlesztési Program - Stratégiai és Operatív Munkarész Környezeti Vizsgálata

Készítette: dr. Tombáczy Endre vezetésével

László Tibor

Nagy István

Scheer Márta

Vidéki Bianka

Magyar Emőke

Rákosi Judit

Szőke Norbert

.....
dr. Tombáczy Endre
témafelelős

.....
Dr. Rész Sándor
elnök-vezérigazgató

Budapest, 2014. május

Tartalomjegyzék

- 1. BEVEZETŐ – A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATA 233**
 - 1.1. ELŐZMÉNYEK 233
 - 1.2. KAPCSOLÓDÁS A TERVEZÉSI FOLYAMAT MÁS RÉSZEIHEZ ÉS EGYMÁSHOZ 234
 - 1.3. A KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT TEMATIKÁJA ÉS A VIZSGÁLAT SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK 235
 - 1.3.1. *Környezeti vizsgálat fogalma és menete* 235
 - 1.3.2. *A (Stratégiai) Környezeti Vizsgálat alaplogikája* 237
 - 1.3.3. *Az értékelés célja, módszertani vonatkozásai és tervezett tematikája* 238
 - 1.3.4. *A fenntarthatósági értékrend meghatározása* 239
 - 1.3.5. *A Fővárosi Területfejlesztési Program stratégiai és operatív munkarészei környezeti vizsgálatának tematikája* 242
 - 1.3.6. *A vizsgálat sajátosságai, korlátok, bizonytalanságok, ez előrejelzések érvényességi határai* 245
 - 1.4. FELHASZNÁLT ANYAGOK ÉS ADATOK 246
 - 1.5. A JAVASLATOK HATÁSA A PROGRAM ALAKULÁSÁRA 247
 - 1.6. A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT FELELŐS SZERVEK ÉS A NYILVÁNOSSÁG ÁLTAL ADOTT VÉLEMÉNYEK, SZEMPONTOK FIGYELEMBEVÉTELE 251
- 2. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV MUNKARÉSZEINEK BEMUTATÁSA 253**
 - 2.1. AZ ÁLLAPOTLEÍRÓ RÉSZEK, SWOT ELEMZÉS KÖRNYEZETI MEGFELELŐSÉGE 253
 - 2.2. A STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV MUNKARÉSZ TARTALMA 255
 - 2.2.1. *A területfejlesztés célrendszere* 255
 - 2.2.2. *A Programban kialakított prioritásrendszer bemutatása* 258
 - 2.2.3. *A főváros területfejlesztési célrendszer logikájának értékelése* 270
 - 2.2.4. *A Program céljainak összefoglalása és környezeti/fenntarthatósági szempontú előzetes értékelése* 273
 - 2.3. A MEGLÉVŐ KÖRNYEZETI PROBLÉMÁK ÉS KONFLIKTUSOK 282
 - 2.4. AZ CÉLOK ÖSSZEFÜGGÉSE MÁS RELEVÁNS PROGRAMOKKAL 284
 - 2.5. VÁLTOZATOK VIZSGÁLATA: AZ ADOTT CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA ÁLTAL ÉRINTETT TERÜLETEK LEHETSÉGES FEJLŐDÉSE A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSA NÉLKÜL 295
 - 2.5.1. *Gazdaság* 295
 - 2.5.1.1. *A főváros gazdasági helyzetének rövid áttekintése* 295
 - 2.5.1.2. *A főváros gazdasági helyzetének fenntarthatósága* 297
 - 2.5.1.3. *Régebbi tervváltozatok, egyes fővárosi gazdaságfejlesztési koncepciók* 301
 - 2.5.2. *Társadalom* 304
 - 2.5.2.1. *Társadalmi helyzetkép* 304
 - 2.5.2.2. *A fő problémák és a fenntarthatóság* 306
 - 2.5.2.3. *Régebbi tervek egyes fővárosi társadalomalakítási intézkedésekre* 308
 - 2.5.3. *Városszerkezet alakítása, településkép* 309
 - 2.5.3.1. *Városszerkezeti jellemzők, lakhatási viszonyok* 309
 - 2.5.3.2. *A fővárosi városszerkezet alakításának fenntarthatósága* 311
 - 2.5.3.3. *Régebbi városfejlesztési tervek egyes területi vonatkozású elemei* 314
- 3. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLJAINAK ILLESZKEDÉSE A NEMZETKÖZI, KÖZÖSSÉGI ÉS HAZAI CÉLOKHOZ 316**
 - 3.1. A KAPCSOLÓDÓ LEGFONTOSABBNAK ÍTÉLT KÖZÖSSÉGI (EURÓPAI UNIÓS) CÉLKITŰZÉSEK 316
 - 3.1.1. *Európa 2020 stratégiai és tematikus céljai, kezdeményezései* 316
 - 3.1.2. *Erőforráshatékony Európa megvalósításnak ütemterve* 319
 - 3.1.3. *Jólét bolygónk felélése nélkül – Környezetvédelmi cselekvési program* 320
 - 3.1.4. *A fenntartható fejlődés megújított stratégiája (FF Stratégia)* 321
 - 3.1.5. *Duna Stratégia* 322
 - 3.1.6. *Fehér Könyv* 322
 - 3.1.7. *Egy-egy környezeti elem/rendszer szempontjából kiemelt célkitűzések* 322
 - 3.2. A HAZAI KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLRENDSZER BEMUTATÁSA 323
 - 3.2.1. *Általános gazdasági-társadalmi programok, stratégiák* 323
 - 3.2.2. *Fenntarthatóság* 325
 - 3.2.3. *Terület- és vidékfejlesztés* 326
 - 3.2.4. *Környezetvédelem - klímaalkalmazkodás* 327
 - 3.3. A PROGRAM INTÉZKEDÉSEINEK ÉRTÉKELÉSE A KÖZÖSSÉGI ÉS NEMZETI CÉLOK ALAPJÁN MEGHATÁROZOTT KÖRNYEZETI CÉLOK ALAPJÁN 337

3.4. A FŐTÉP CÉLRENDSZERÉNEK BELSŐ KONZISZTENCIÁJA 343

4. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM KÖRNYEZETI HATÁSAI ÉS A FENNTARTHATÓSÁGI KÖVETKEZMÉNYEI 346

4.1. A JELENLEGI KÖRNYEZETI HELYZET 346

4.1.1. *A program által befolyásolt környezeti tényezők és az ezekre vonatkozó állapot jellemzők* 347

4.1.1.1. Jelentős közlekedési forgalom okozta környezeti problémák 347

4.1.1.2. Területhasználatból adódó problémák 349

4.1.1.3. Nagy népességkoncentráció okozta problémák 351

4.1.1.4. Környezeti állapot egyéb, a Programban jól kezelhető jellemzői 352

4.1.2. *Fennálló környezeti konfliktusok, problémák* 355

4.2. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉRTÉKELÉSE 356

4.2.1. *A környezeti hatások és az azokat kiváltó tényezők, okok* 357

4.2.2. *Hatásviselőnkénti elemzés* 360

4.2.2.1. Környezeti elemek 360

4.2.2.2. Környezeti rendszerek 373

4.2.2.3. Védett értékek 380

4.2.2.4. Emberi egészség és életkörülmények 383

4.2.2.5. Közvetett hatások 387

4.3. FENNTARTHATÓSÁGI ELEMZÉS 390

4.3.1. *A fenntartható fejlődési kritériumok FŐTÉP-re történő konkretizálása* 390

4.3.2. *A FŐTÉP intézkedéseinek értékelése a fenntartható fejlődési kritériumai alapján* 396

4.4. GÁTOLÓ TÁRSADALMI GAZDASÁGI KONFLIKTUSOK 401

4.5. A STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV MUNKARÉSZ ÖSSZEFOGLALÓ KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ ÉRTÉKELÉSE 405

4.6. AZ ORSZÁGHATÁRON ÁTTERJEDŐ KÖRNYEZETI HATÁSOK LEHETŐSÉGE 406

5. A KEDVEZŐTLEN HATÁSOK CSÖKKENTÉSÉRE, A KÖRNYEZETVÉDELMI MEGOLDÁSOK HATÉKONYSÁGÁNAK JAVÍTÁSÁRA SZOLGÁLÓ JAVASLATOK 407

5.1. KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS FENNTARTHATÓSÁGI JAVASLATOK 407

5.1.1. *Fenntarthatósági szempontú javaslatok* 407

5.1.2. *Környezetvédelmi javaslatok* 410

5.2. JAVASLAT AZ INTÉZKEDÉSEK ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVBEN, ILLETVE PROGRAMBAN FIGYELEMBE VEENDŐ KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ INTÉZKEDÉSEKRE, ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, SZEMPONTOKRA 413

5.3. A VÁRHATÓ KÖRNYEZETI HATÁSOK MONITOROZÁSÁRA VONATKOZÓ JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE, TOVÁBBI JAVASLATOK 413

1. MELLÉKLET: A FŐTÉP TERVEZÉSÉNÉL FIGYELEMBE VEENDŐ KÖZÖSSÉGI ÉS NEMZETI CÉLOK ÉS MÉRFÖLDKÖVEK 416

2. MELLÉKLET: ÉRTÉKELŐI VÁLASZOK A FŐTÉP KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSÉRE ADOTT VÉLEMÉNYEKRE 465

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK 476

FORRÁSOK JEGYZÉKE 477

1. BEVEZETŐ – A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATA

Jelen munka célja a Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP, illetve Program) - Stratégiai és Operatív Munkarész (Stratégiai) Környezeti Vizsgálatának elvégzése (SKV). A Környezeti Vizsgálat (szakmai körökben elfogadott megnevezés szerint stratégiai környezeti vizsgálat) kötelezettséget, és annak tartalmát az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról 2/2005. (I. 11.) Korm. Rendelet szabályozza. Az SKV a terveknek, programoknak a környezetvédelem és a fenntarthatóság szempontjából történő átfogó vizsgálatát jelenti az Európai Tanács 2001/42 EK irányelv alapján. Az SKV feladata még ezen szempontok érvényesülésének segítése a FŐTEP és intézkedései véglegesítésének folyamatában, valamint a kapcsolódó környezeti értékelés elkészítése, beleértve az értékelés társadalmi egyeztetésében való részvételt és ennek dokumentálását is. Jelen értékelésben kifogásolt elemekhez kapcsolódó módosítások a program következő változatában kerültek a tervezők által visszavezetésre.

1.1. Előzmények

„A területfejlesztésről és a területrendezésről” szóló 1996. évi XXI. törvény (továbbiakban: Tftv.) 2013. decemberi módosításával a jogalkotó a területfejlesztési feladatokat – a regionális fejlesztési tanácsok megszüntetésével – a megyei önkormányzatok hatáskörébe utalta. A Tftv-ben foglalt feladatok ellátása során a megyei önkormányzat összehangolja a kormányzat, az önkormányzat és a gazdasági szervezetek fejlesztési elképzeléseit, a tervezés és a végrehajtás során gondoskodik a partnerség elvének érvényesítéséről.

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben is fontos szerepe van a megfelelő módon előkészített, megalapozott területi terveknek. Ezek szolgálnak alapul ugyanis a 2014-2020-as uniós költségvetési időszakban a Közösségi Stratégiai Keret alá tartozó alapokból finanszírozandó Operatív Programok tervezéséhez. Így az uniós finanszírozású ágazati és területi Operatív Programokban a területi fejlesztési igények is megjelenítésre kerülhetnek.

A megyei önkormányzatok tervezési feladatait a következő jogszabályok adnak keretet:

- „A területfejlesztésről és a területrendezésről” szóló 1996. évi XXI. törvény
- „Magyarország helyi önkormányzatairól” szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- „A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól” szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet
- „A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról” szóló 1600/2012. (XII. 17.) Kormányhatározat
- „A 2014-2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről” szóló 1115/2013. (III.8.) Kormányhatározat

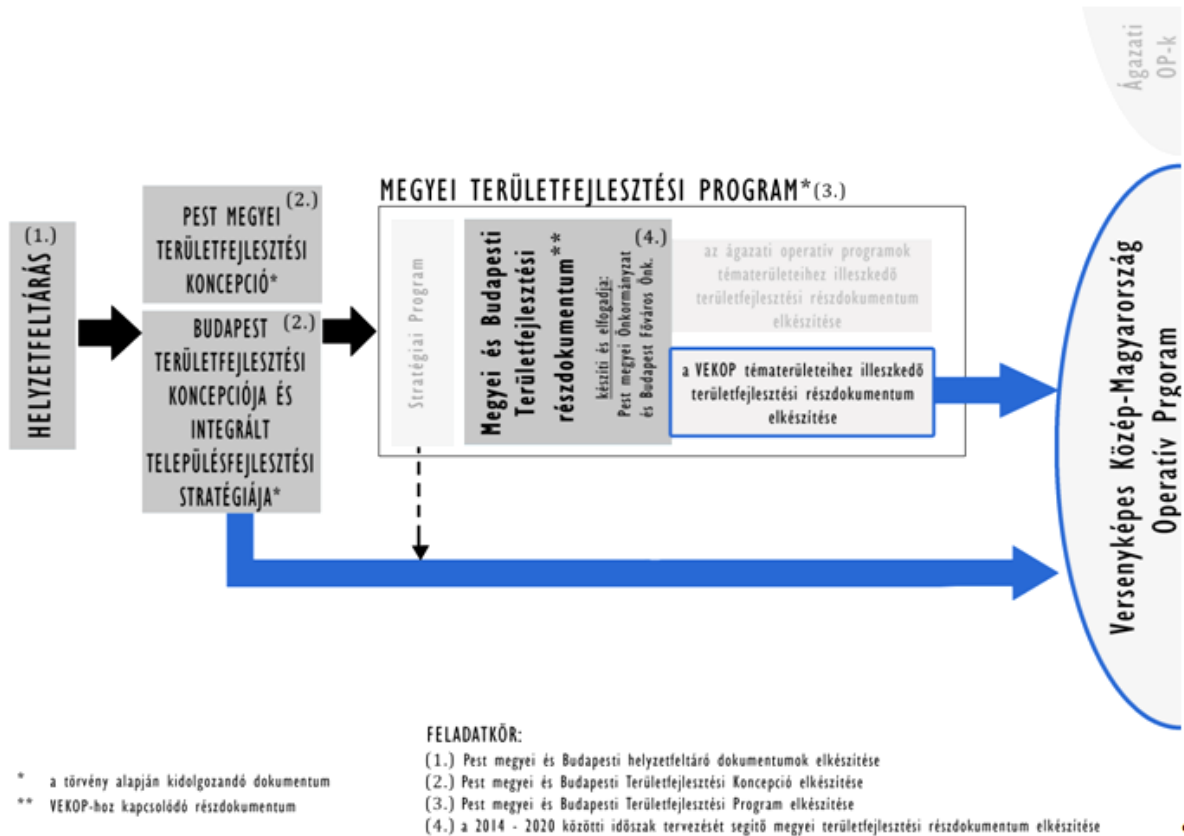
A jogszabályi előírások szerint a megyéknek területfejlesztési koncepciót és programot kell készíteniük, valamint közreműködniük kell a 2014-2020-as területi alapú fejlesztések tervezésében. A főváros területén - a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével - a megyei önkormányzat Tftv. szerinti feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el. A főváros területét és a főváros vonzáskörzetét érintő fejlesztésekkel és programokkal kapcsolatban Budapest Főváros Önkormányzata együttműködik az érintett kerületi és agglomerációs települési önkormányzatokkal.

A 2014-2020-as tervezés során a fenti felhatalmazások alapján a megyék elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslataikat. A kevésbé fejlett, konvergencia régiókban elhelyezkedő megyék a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programban (a továbbiakban: TOP) megvalósuló fejlesztésekhez készítene elő megyei szintű gazdaságfejlesztési

részprogramokat, míg a Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja a finanszírozás alapját. A VEKOP a 1322/2013. (VI. 12.) Kormányhatározat értelmében az összes Magyarországra érkező uniós forrás 3,55 %-ával rendelkezik. A Főváros területére azonban más Operatív Programokból is jutathatók források. (Lásd Gazdaságfejlesztési, Integrált Közlekedési, Környezetvédelmi és Energiahatékonysági, valamint Emberi Erőforrás Operatív Program.)

Az Operatív Programok tervezési és előkészítési folyamata Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH) által megadott „IRÁNYMUTATÁS a megyei és fővárosi szintű tervezési folyamat keretében a Közép-magyarországi régióban elkészítendő terv-dokumentumok kidolgozásához” (IRÁNYMUTATÁS) és 218./2009-es Kormányrendelet alapján épül fel. Az IRÁNYMUTATÁS alapján a fővárosra vonatkozó tervezési folyamatot az **1-1. ábra** szerint kell lefolytatni.

1.1. ábra A fővárosra vonatkozó tervezési folyamat

1.2. Kapcsolódás a tervezési folyamat más részeihez és egymáshoz

Fenti előkészítési folyamatban a területfejlesztési törvény 11. § (1) bekezdés a) pontját figyelembe véve indult el a Fővárosban is a területfejlesztési koncepció, illetve a stratégiai és operatív program elkészítése. A területfejlesztési terv (koncepció és program) a már említett 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet, valamint az NTH által kiadott IRÁNYMUTATÁS szerint került kidolgozásra.

A jelen munka tárgyát képező Fővárosi Területfejlesztési Program Stratégiai és Operatív munkarészei közvetlen tervelőzményei az alábbiak:

- Fővárosi Területfejlesztési Koncepció helyzetelemzés (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2012. november (a Főváros a FKGY 2617/2012. számú határozatával fogadta el)
- Fővárosi Területfejlesztési Koncepció helyzetelemzés mellékletei (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2012. november

- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció javaslat** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. május
- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció területi hatásvizsgálata** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. május
- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció környezeti vizsgálata** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. november
- Fővárosi **ágazati részdokumentáció** (I. fázis) - A Fővárosi Területfejlesztési Program – ágazati operatív programokhoz illeszkedő elemei (2.2-es Munkaközi változat), 2013. december 19.
- Fővárosi **területfejlesztési részdokumentum** (I. fázis) - A Fővárosi Területfejlesztési Program – VEKOP-hoz illeszkedő elemei (2.2-es Munkaközi változat), 2013. december 19.

A stratégiai program határozza meg a főváros (mint megye) specifikus és horizontális céljait, illetve az ezek megvalósítása érdekében a beavatkozási területeket, prioritásokat. Az operatív munkarészben a legfontosabb fejlesztési beavatkozások kerülnek kidolgozásra. **A FŐTEP stratégiai környezeti vizsgálatánál e két munkarészt összefüggéseiben értékeljük.** A területfejlesztési program elemeit az OP-k, saját és egyéb források bevonásával kell továbbtervezni, majd megvalósítani.

1.3. A környezeti vizsgálat tematikája és a vizsgálat során alkalmazott módszerek

1.3.1. Környezeti vizsgálat fogalma és menete

Az SKV-kötelezettséget és annak tartalmát az Európai Tanács 2001/42 (2001. június 27.) EK irányelvvel összhangban „Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról” szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet szabályozza. Az SKV feladata a terv, jelen esetben a FŐTEP stratégiai és operatív munkarészeinek környezetvédelmi és a fenntarthatósági szempontú átfogó értékelése, a tervezési folyamatban ezen szempontok érvényesülésének elősegítése.

Az irányelv és az ez alapján kidolgozott hazai jogszabály harmonizál egymással, mind a tartalmi követelmények, mind a jelentőség meghatározása megfelel egymásnak a két jogszabályban. A követelmények összevetése során megállapítható az is, hogy a hazai jogszabály részletesebb, pontosabb, jobban kifejti az EU által elvártakat. Nincsen olyan az EU irányelvben szereplő uniós elvárás, amely nem tükröződne a magyar jogszabályban. Így a hazai követelmények szerint elkészített stratégiai környezeti vizsgálat teljes mértékben megfelel a vonatkozó uniós elvárásoknak.

Módszertani szempontból a stratégiai környezeti vizsgálat a környezeti hatásvizsgálatokból (KHV) alakult ki. A beruházások környezeti hatásvizsgálata során a legfontosabb eldöntendő kérdés az, hogy adott emberi tevékenység gyakorlása miatt kialakuló új környezetállapot elfogadható-e vagy sem számunkra. A beruházásoknál magasabb tervhierarchiai szintet értékelő stratégiai környezeti vizsgálat esetén viszont már nem egy-egy konkrét terv elfogadása vagy el nem fogadása a tét. A stratégiai hatásvizsgálatok alapját adó területi vagy ágazati programoknál, fejlesztési koncepcióknál és más, a beruházásnál magasabb szintű terveknel a döntés nem lehet a tervek el nem fogadása, csak a tervek megvalósítási módjának („hogyanjának”) befolyásolása.

Minden fejlesztési típusú programnak, intézkedésnek alapcélja a jobb életminőség és a térségi szinten értelmezhető fenntartható gazdasági fejlődés biztosítása kell, hogy legyen a környezeti értékek megtartása - szükség esetén – helyreállítása, lehetőség szerint fejlesztése mellett. A legfontosabb cél - amit minden tervnek, programnak meg kellene fogalmazni - annak elérése, hogy jobb legyen a térségben élni a megvalósulásuk után. E mellett az is fontos cél lenne, hogy a térségben meglévő élőhelyeket és más zöldfelületeket ne akadályonak, hanem kiváló adottságnak tekintsék, és ez a használatokban, a szabályozásban is megjelenjen.

A fenti szempontok szerint kulcskérdés annak meghatározása, hogy mit tekintünk jó életminőségnek. Ezt általában infrastrukturális és gazdasági mutatókban mérik, amelyek alapján egyáltalán nem biztos, hogy megfelelő eredményeket kapunk. Az életminőségnek a környezet állapota, a személyes biztonság igénye éppúgy része, mint a közösségi lét lehetősége. Végeredményben **a lakosság elégedettsége lehet az egyik alapvető fenntarthatósági indikátor**, még akkor is, ha tudjuk, hogy a lakosság az értékek megválasztásánál gyakran nem szakmai szempontokat helyez előtérbe.

A FŐTEP környezeti értékelése módszertanának kialakításánál figyelembe vett sajátosságok az alábbiak:

- **Az SKV** - mivel szorosan beépül a döntéshozatalba - **nem csupán hatásvizsgálati eszközként jelentős, hanem szorosan kapcsolódik a fenntartható fejlődés eszméjéhez.** Emiatt a legfontosabb értékelői kérdés az, hogy egy stratégiai jellegű terv a fenntarthatóság irányába való elmozdulást segíti-e, vagy éppen hátráltatja azt.
- A fenntarthatóság fogalma túlmutat a szigorúan vett környezetvédelmi törekvések érvényesítésén, ezért a célok ilyen típusú értékelése és az alkalmazott értékrend is tágabb területet fog érinteni. **A programnak a fenntartható fejlődés szempontjából nem valamilyen határértékrendszernek kell megfelelnie, hanem meghatározott elveknek, prioritásoknak, céloknak.** A kialakításra kerülő értékrend, mely a változások minősítésének egyik alapját képezi majd a vizsgálat során, támaszkodik az uniós, a hazai környezeti programozási és fenntarthatósági stratégiákra. Az értékrendet a vizsgálati folyamat elején lefektetjük. Az értékrend érvényesítése akkor lehet hatékony, ha a SKV szakértők és az OP tervezői azt közös alapként elfogadják.
- **A környezetvédelem** a vizsgált Program esetében nemcsak feltételrendszert, de **célokat is jelent**, így a környezeti vizsgálat feladata a környezetvédelmi célok megfelelőségének vizsgálata.
- **Az SKV nem konfrontál, hanem Program készítése közben kívánja érvényre juttatni a környezeti érdekeket.** A környezeti vizsgálatnak elfogadható kompromisszumokat és célokat tartalmazó programokat kell eredményeznie. Az SKV célja a fejlesztések jótékony környezeti hatásainak, a fenntartható térségi rendszerek kialakításában betöltött szerepének maximalizálása. E mellett a lehetséges környezeti konfliktusok létének és mértékének azonosítása, és ezeknek (amennyire lehetséges) feloldása is elengedhetetlen. Ez iterációt igényel a programozók és az SKV készítők között.
- **A környezetvédelmi céloknak való megfelelés értékelésénél** már megjelenhetnek számszerűsített – elsősorban EU és nemzeti szintű – célok, vállalások, de ebben a fázisban a FŐTEP megvalósulásával kapcsolatosan az elmozdulás irányát és nagyságrendjét lehet becsülni.
- A kialakított fenntarthatósági értékrend érvényesítésén túl **az SKV részben környezeti hatásvizsgálat jellegű.** Így környezeti vizsgálati módszertan alaplogikája, fogalomhasználata hasonló a beruházásoknál alkalmazott rendszerhez. Alapvető különbség az, hogy itt konkrét hatótényezők nem azonosíthatók, csak ezek feltételezett típusai, irányai adhatók meg. Ennek következtében az állapotváltozások előrejelzése természetesen bizonytalanabb a beruházások hatásvizsgálatához képest. Ugyanakkor azonosíthatók azok a kritikus tartalmak a programelemeknek, melyek esetleg jelentős kedvezőtlen környezeti hatásokkal járhatnak. Ezek végrehajtásánál az elővigyázatossági elvére kell támaszkodni, a majdani pályázatok kiírásához feltételeket kell megfogalmazni, a tervezési elvárásokra javaslatok adhatók, illetve szélsőséges esetben az ilyen programelemek elhagyása is felmerülhet.
- Jelen Program esetén az SKV készítés során az Operatív Programokkal történő konzisztencia vizsgálata is elengedhetetlennek látszik.

A FŐTEP SKV-jának alapvetően a vonatkozó 2001/42 EK irányelv és a 2/2005. Kormányrendelet előírásainak kell megfelelni. Kidolgozásánál azonban e két jogszabály mellett figyelembe vesszük a vonatkozó, más Európai Unió és hazai jogszabályokat, módszertani anyagokat, korábbi SKV-k tapasztalatait. Lásd többek között EU által kiadott Stratégiai

Környezeti Vizsgálat Kézikönyvet (Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013.). A környezeti vizsgálatnak fentiek figyelembe vételével az alábbi részekből kell állnia:

- **Környezeti jelentés** (elkészítése előtt konzultálni kell az illetékes hatóságokkal a jelentés tartalmi követelményeit és mélységét illetően);
- **Konzultáció** (mind a programtervezetet, a környezeti jelentést és annak közérthető összefoglalóját a környezetvédelmi hatóság és a nyilvánosság rendelkezésére kell bocsátani);
- A konzultáció eredményeinek beépítése a jelentésbe;
- Információ a döntésről (mind a hatóságot, mind a nyilvánosságot értesíteni kell).

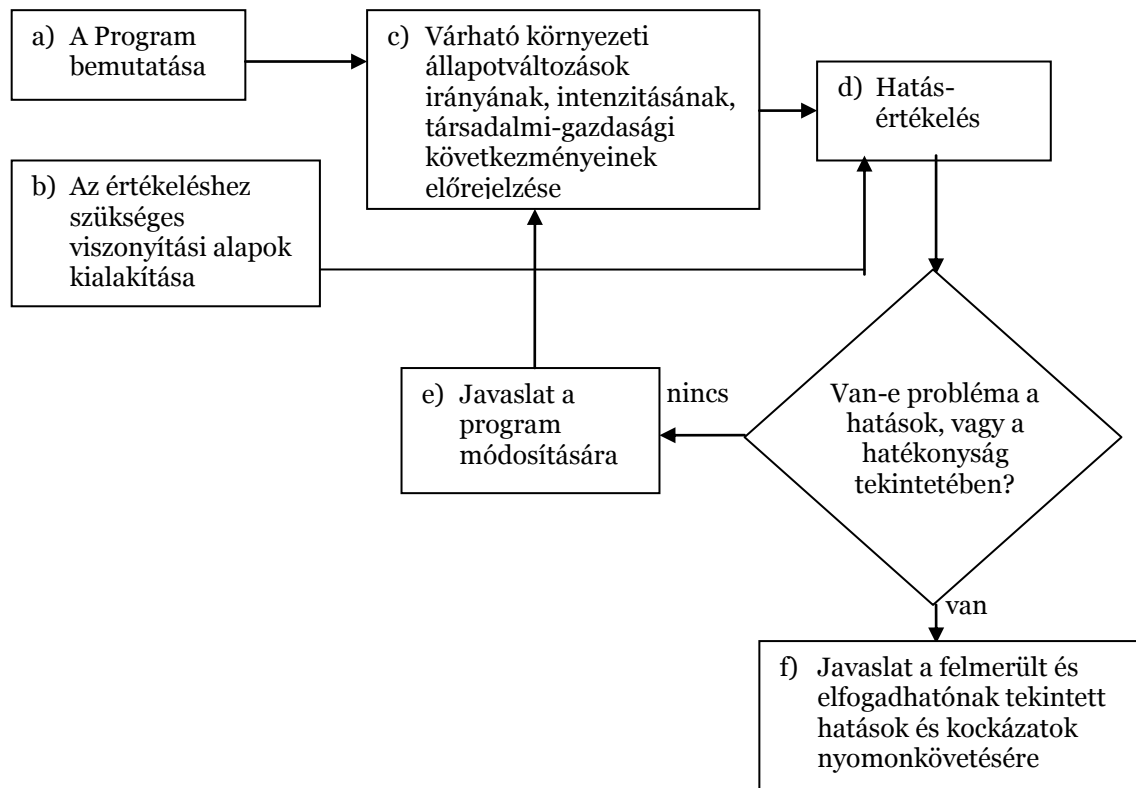
1.3.2. A (Stratégiai) Környezeti Vizsgálat alaplogikája

A környezeti vizsgálat munkafázisai a következők:

- a) A Program bemutatása
- b) Az értékeléshez szükséges viszonyítási alapok kialakítása
- c) Várható környezeti állapotváltozások előrejelzése
- d) Hatásértékelés
- e) (Szükség szerint) javaslat a Program módosítására
- f) Javaslat a hatások/kockázatok ellenőrzésére

A munkafolyamat alaplogikáját az **1-2. ábrán** mutatjuk be.

1-2.ábra A környezeti vizsgálat főbb részfolyamatai

1.3.3. Az értékelés célja, módszertani vonatkozásai és tervezett tematikája

Kiindulási alapelvnek azt tekintjük, hogy a Fővárosi Területfejlesztési Program stratégiai és operatív munkarészeit egységesen kezelve a fenntarthatósági és környezetvédelmi szempontból együttesen és egységesen vizsgáljuk. Kiemelt figyelmet fordítunk a program hatásaira a főváros térségi környezetállapot, illetve területszerkezet tekintetében. **Az SKV fő célja környezeti és fenntarthatósági szempontból értékelni a FŐTEP-et, annak prioritásait, specifikus céljait és az operatív munkarészben nevesített intézkedéseit.**

Az SKV készítésénél – bevált metodikai elemként – alapkérdéseket fogalmazunk meg, melyekre a munka elvégzésével választ kell tudni adnunk. A FŐTEP esetén a következő kérdéseket tartjuk szükségesnek megválaszolni:

- A Program intézkedéseinek megvalósulásával
- javulnak-e a főváros környezetállapotának jellemzői?
- a város működése a jelenleginél fenntarthatóbbá válik-e?
- a főváros lakosságának jobb lesz-e Budapesten élni, javulhat-e az itt élők identitása?
- csökkennek-e a város nem kívánatos környezeti hatásai a határain kívüli területeken?
- nőhet-e a főváros lakosságának környezettudatossága?

A környezeti vizsgálat során további feladatként tűzzük ki:

- a Program és céljai illeszkedésének elősegítését az Európai Unió és Magyarország környezetvédelmi és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos céljaihoz;
- a javasolt prioritások hatékonyságának, eredményességének vizsgálatát;
- az intézkedések megvalósulása esetén fellépő kedvező hatások erősítését, az esetleges rövid és hosszú távú környezeti és fenntarthatósági kockázatok feltárását;
- a fellépő kockázatok elhárítására, csökkentésére vonatkozó esetleges alternatív megoldások, javaslatok kidolgozását.

Az EU-s és a hazai elvárások alapján vannak olyan általános szempontjaink is, amiket általában, azaz minden fejlesztéssel szemben érvényesíteni kívánunk. Minden fejlesztéstől el kellene várni, hogy:

- a biodiverzitást és ökoszisztéma szolgáltatásokat ne csökkentse,
- a káros társadalmi és területi egyenlőtlenségeket ne növelje, ha lehet inkább eleve csökkentse
- segítse elő a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást (valamilyen módon járuljon hozzá, ha mással nem, akkor pl. víz- vagy energiatakarékossággal),
- járuljon hozzá a társadalmi szolidaritás erősödéséhez

Az SKV-tól várható eredmények két fő részre oszthatók:

- Egyrészt környezeti szempontból minősíti a Program megvalósulása nyomán kialakuló várható új állapotokat, véleményt alkot a programok prioritásai, beavatkozásai környezeti és fenntarthatósági teljesítményéről;
- Másrészt segít megtalálni a környezeti szempontból optimális, legnagyobb eredménnyel és legkisebb kockázattal járó megoldásokat. Ehhez javaslatok fogalmaz meg a Program alapján készülő tervek, pályázati kiírások környezeti megfelelőségének elősegítése céljából.

A megfogalmazott értékelő kérdésekre a következő módszertani megfontolások szerint kerestük a választ:

A Program stratégiai jellege miatt az abban szereplő terveknek nem valamilyen határértékrendszernek kell megfelelniük (ez a konkrétság hiányában nem is lehetséges), hanem meghatározott (jogszabályi, stratégiai stb.) elveknek, prioritásoknak, céloknak. Az ezeket (elveket, prioritásokat, célokat) összefogó feltételrendszer hiányában nem lehet a változásokat minősíteni, mert hiányozna a viszonyítási alap. Szükséges tehát a **környezetvédelmi feltételrendszer** (viszonyítási alap) **kialakítására**, melynek három pillére az alábbi:

- **Fenntarthatósági értékrend kialakítása:** A fenntarthatósági kritériumok meghatározásával általános kritériumrendszert adunk meg, amely a FŐTEP környezeti értékelése során egyfajta tervezési követelményként alkalmazható. A fenntarthatósági kritériumok azokat a szempontokat határozzák meg, amelyek a fenntartható társadalmi-gazdasági folyamatok és magatartás alapját képezik. Erre tesz általános javaslatot a következő, 1. sz. táblázat. A munka során az általános elveket a FŐTEP tartalmának megfelelően alakítjuk át, pontosabban meghatározzuk, hogy az egyes kritériumok hogyan alkalmazhatók feltételként a program és főleg az intézkedések kialakítása szempontjából. A konkretizálás során egyes kritériumok akár el is hagyhatók. (Lásd még a következő, 1.5.4. részben és a 4.3. fejezetben.)
- **A releváns hazai és EU-s környezetpolitikai célok meghatározása:** A környezetpolitikai célok „külső tényezőként” is értelmezhetők. Nemcsak a hazai, de az Európai Unió környezetpolitika céljainak megvalósítása is feltételrendszert jelent (jogsabályok, előírások révén), amelynek keretein belül szükséges, és kell a fejlesztési törekvéseket megvalósítani. (Lásd 3.1 és 3.2. fejezet.)
- **A környezeti problémák, azok okainak, következményeinek azonosítása,** ez alapján a várható fejlesztések környezeti hatásainak előrejelzése: A fejlesztési programok alapvetően társadalmi-gazdasági irányultságúak. Ahhoz, hogy megértsük a környezeti célokat, vizsgálni szükséges, hogy milyen társadalmi, gazdasági folyamatok vezetnek a környezeti problémák kialakulásához. Az elemzéshez ún. „környezeti problémafa” kerül kialakításra, mely a környezeti problémákhoz vezető ok-okozati elemeket mutatja be, azok következményeivel együtt. A környezeti problémafa alkalmazásának célja, hogy fejlesztés során indukált esetlegesen kedvezőtlen társadalmi-gazdasági folyamatok, a környezeti problémák kialakulásához vezető okok felismerhetők és felszámolhatók legyenek már a tervezés során. (Lásd 4. fejezet.)

Az SKV értékelő táblázataiban a következő minősítési jeleket használtuk:

- ☺ A környezeti/fenntarthatósági cél szempontjából egyértelműen kedvező elmozdulásokra lehet a FŐTEP alapján számítani.
- ☹ A környezeti cél tekintetében lehetnek kedvező folyamatok, de vagy ezek mértéke valószínűleg csekély, vagy számolnunk kell ellentétes hatásokkal is, amelyek közömbösíthetik az eredményt.
- ☹ A környezeti/fenntarthatósági cél szempontjából kedvezőtlen elmozdulásokra számíthatunk.
- ✓ Hiányosságok tapasztalhatók és/ vagy forráshiányos terület.

1.3.4. A fenntarthatósági értékrend meghatározása

A környezetvédelmi feltételrendszer alappillérei közül a fenntarthatósági kritériumok igényelnek részletesebb magyarázatot.

Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben „Közös jövőnk” című jelentésében a fenntartható fejlődés fogalmát a következőképpen határozta meg: "a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket".

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény is használja a fenntartható fejlődés fogalmát és definiálja is azt:

1. § (1) A törvény célja az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme, a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítása.
4. § E törvény alkalmazásában
 - w) fenntartható fejlődés: társadalmi-gazdasági viszonyok és tevékenységek rendszere, amely a természeti értékeket megőrzi a jelen és a jövő nemzedékek számára, a természeti erőforrásokat takarékosan és célszerűen használja, ökológiai szempontból hosszú távon biztosítja az életminőség javítását és a sokféleség megőrzését

Mivel maga a fogalom meghatározása is sokat fejlődött azóta, és a megfogalmazás is általános, keresnünk kell egy számunkra kezelhető meghatározást.

A fejlődésről

A fogalom használói „fejlődés” alatt valójában az életminőség valamilyen javulását értik. Ez azonban sokban különbözhet a gazdasági értelemben vett fejlődéstől. A fő problémánk, amely a különböző, pl. ENSZ, EU, OECD dokumentumok elemzése során érzékelhető az, hogy a fejlődés fogalma ezekben az anyagokban burkoltan megegyezik a gazdasági növekedéssel, és még inkább a fogyasztás alakulásával. A piacgazdaság lételemé a fogyasztás növekedésére épülő gazdasági növekedés, e nélkül nem képes működni. Szélsőségesen fogalmazva: a fenntartható fejlődés fogalma mögött gyakran azt a törekvést lehet felfedezni, hogy: miként lehet a fogyasztást úgy növelni, hogy a felhasznált, illetve érintett természeti erőforrások fajlagosai csökkenjenek.

Véleményünk szerint a fejlődés csak emberi és társadalmi szinten értelmezhető fogalom. Ebből a szempontból **a fejlődés célja az emberhez méltó életkörülmények és életmódok biztosítása mellett a kulturális és etikai színvonal emelése is.** Ez utóbbi lenne hivatott biztosítani a szükségletek megfelelő önkontrollját is az emberek részéről.

A fenntarthatóságról

A fenntartható fejlődés összességében egy olyan viszonyrendszert (kultúrát) jelent az ember társadalmi és természeti környezete között, és azon belül, amely biztosítja, hogy környezetünk forrásait a rendszer megújulásának szintjén használjuk.

A fenntarthatóság esetünkben a társadalmi és gazdasági folyamatoknak olyan belső önszabályozó képességét kell, hogy jelentse, amely biztosítja egyrészt a környezeti folyamatok problémamentes működését, másrészt segít az emberi értékek fennmaradásában. Ez azt is jelenti, hogy amíg a társadalmi és gazdasági folyamatok csak állandó utólagos beavatkozások árán terelhetők fenntartható irányba, addig az alkalmazott rendszer nem fenntartható.

Itt találkozunk a fenntartható fejlődés alapkonfliktusával, miszerint a jelenlegi piacgazdasági rendszer paradigmája ellentmond a fenntartható fejlődés alapelveinek.

A fenntartható fejlődés

A fenntartható fejlődés az eddigiek alapján az emberi élet színvonalának olyan belső értékeket is figyelembevevő emelését jelenti, amely harmóniában van a környezeti és természeti folyamatokkal és megőrzi az ember által létrehozott értékeket is. Ez tekinthető a társadalom céljának, és ehhez a gazdaság eszközt, a természeti környezet társat, lehetőséget jelent. A cél elérése csak átfogó, komplex eszközök alkalmazásával lehetséges.

A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos alapelvek megfogalmazására, pontosítására és elfogadására a legmagasabb szinten is sor került mind az ENSZ, mind az EU keretében. Az általánosan elfogadott elvek közül fontosságuk miatt a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia az alábbiakat emelte ki:

- Holisztikus megközelítés elve
- Nemzedéken belüli és nemzedékek közötti szolidaritás elve
- Társadalmi igazságosság elve
- Tartamosság elve
- Integráció elve
- Helyi erőforrások hasznosításának elve
- Társadalmi részvétel és felelősségvállalás elve
- Elővigyázatosság és megelőzés elve
- Szennyező fizet elv

Az **1-1. táblázat**ban általános kritériumrendszert adunk meg a fenntarthatósági kritériumokra vonatkozóan, amely tervezési követelményként alkalmazható. A kritériumrendszer azért született, hogy az SKV típusú értékelésekhez általános fenntarthatósági viszonyítási alapot jelentsen. Ennek megfelelően alakítottuk ki a kritériumokat. A módszert már számos esetben

alkalmaztuk, bevált vizsgálati/értékelési módszer, mely kis átalakításokkal igen eltérő tartalmú tervek, programok értékelésére is alkalmas volt.

Az általános környezetvédelmi prioritások, fenntarthatósági kritériumok sokkal inkább szemléletmódot kívánnak rögzíteni, semmint mérhető és számonkérhető feltételeket. A más stratégiai vizsgálatoknál is alkalmazott kritériumrendszert, második lépésben átalakítottuk jelen Program által meghatározott intézkedéstípusok esetére. (Lásd 4.3. fejezet.)

1-1. táblázat **Általános fenntarthatósági kritériumok**

Általános fenntarthatósági kritériumok	
<p>I. A szükségletek kielégítése és a természeti-környezeti értékek megőrzése között hosszú távú egyensúlyt kell elérni</p> <p>(a) a környezet igénybevétele ne haladja meg a források keletkezésének a mértékét</p> <p>(b) a környezet terhelése ne haladja meg a környezet asszimilációs kapacitását</p>	1. A lételemnek tekintett, feltételeken megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát, valamint az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét a rendszer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, a megfelelő célállapot érdekében terhelésüket csökkenteni kell.
	2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a megújuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható.
	3. A természetbe hulladékként visszakerülő (a természet által sem hasznosítható) anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkennie kell.
	4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni. Ezt a szabályozás szintjén is érvényesíteni kell.
<p>II. A kardinális értékek elvesztésével járó folyamatok nem tűrhetők el</p> <p>Minden kipusztított faj belőlünk vesz el valamit</p>	5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit, a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetes hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természetyszerű élőhelyek fennmaradását, sokszínűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell. Ez a természeti rendszerek környezeti változásokhoz való jobb alkalmazkodó képességét is szolgálja.
	6. Az ökoszisztéma szolgáltatásokat* értéknek kell tekinteni, gazdasági értéküknek meg kell jelenniük a stratégiai fejlesztési döntésekben. A fejlesztések nem járhatnak az ökoszisztéma szolgáltatások károsodásával.
	7. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.
<p>III. Biztosítani kell a természeti környezeti változásokhoz való alkalmazkodás lehetőségét egyéni és társadalmi szinten</p> <p>A gazdasági-, társadalmi-, technikai-, egyed-, faj-, és bármilyen más fejlődés egyik elengedhetetlen feltétele, hogy szolgálja a környezethez való alkalmazkodást. Ellenkező esetben a folyamat a kérdéses alany pusztulásához vezethet.</p>	8. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.
	9. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni, adott esetekben tiltani kell.
	10. Nem tűrhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz élet-körülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, és így csak a közvetlen környezetének felélésével képes életben maradni.

* **Ökoszisztéma szolgáltatásnak** nevezzük az élővilág azon javait, szolgáltatásait, melyeket az ember élete során közvetlenül vagy közvetve felhasznál, így azok állapota az életminőségét meghatározza. Négy alapvető szolgáltatás típus: Az ellátó szolgáltatás által nyújtott javakat közvetlenül felhasználjuk, elfogyasztjuk, ilyenek például az élelmiszerek, az ivóvíz, a fa- és rostanyagok. Az élővilág szabályozó funkciói közé sorolhatók az éghajlatszabályozás, az árvizek mérséklése, a víztisztítás és a talajképződés. Fenntartó szolgáltatás a primer produkció (a zöld növények fotoszintézise által), az elemek vagy a víz körforgalmában játszott biológiai szerep. Az élővilág kulturális szolgáltatása szerteágazó, többek között jelentős esztétikai, spirituális, oktató és rekreációs funkciója van. (Török Katalin: A FÖLD ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOTA ÉS PERSPEKTÍVÁI Magyar Tudomány)

1-1. táblázat folyt.

<p>IV. Meg kell adni mindenkinek a lakóhelyén az emberhez méltó élet lehetőségét mind a jelenben, mind a jövőben. <i>Egy fejlesztésnek akkor van értelme, ha jobb lesz tőle ott élni.</i></p>	11. Az egészséges környezet és az egészséges ételmiszer és ivóvíz és a biztonságos fenntartható energiaellátás minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.
	12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját. Ha ez már nem lehetséges a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását kell támogatni.
	13. A fejlesztések miatt a helyi közösségeknek nem szűkülhetnek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.
	14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.
	15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség közvetlen, vagy közvetett hasznát kell, hogy szolgálja.
<p>V. A fenntartható fejlődést csak felelősségteljes ember érheti el. <i>Az egyén életminőségének javulása sem a saját, sem a mások által preferált környezeti javak sérelmére nem történhet.</i></p>	16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén.
	17. A térség, régió, város nem veszélyezteti - sem közvetlen, sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.
	18. A fejlesztésnek legyenek olyan elemei, amelyek hatására a fenntarthatóság elvei tudatosulhatnak, és erkölcsi normává válhatnak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan a tervezés során az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosított.
	19. Fenntartható fogyasztási minták terjesztésére van szükség, ellensúlyozva a jelenlegi túlfogyasztásra ösztönző rendszert.
	20. Fenntartható fejlődés szempontjából elfogadhatatlan a vagyoni különbségek* jelenleg érvényesülő és folyamatosan növekvő szintje. Társadalmi igazságosság nélkül nincs fejlődés.

* A rendszerváltás következményeként igen jelentősen megnöttek a jövedelemkülönbségek. Míg 1982-ben a legfelső és a legalsó jövedelmi tízed aránya 3,8 volt, addig 2005-re 7,6-ra 2009-ben kb. 9,5-re emelkedett az arány, és azóta is tovább nőtt. A társadalmi igazságosságra és a gazdaság érdekeire jobban figyelő skandináv országokban 4 körül mozog a legfelső és a legalsó tízed jövedelem-aránya. A külföldi szakértők véleménye egyöntetű abban, hogy ötszörös arány felett a fizetőképes kereslet kezd beszűkülni. A 10 körüli értéket ebből a szempontból értékelve, már el is jutottunk a jelen gazdasági válság egyik legfontosabb jelenségéig, a fizetőképes kereslet beszűküléséig.

1.3.5. A Fővárosi Területfejlesztési Program stratégiai és operatív munkarészei környezeti vizsgálatának tematikája

A tematika készítés kiindulópontja egy egységes, program - prioritások – intézkedések rendszer vizsgálatára vonatkozó specifikus módszertan, tematika alkalmazása a 2/2005 (I.11.) Korm. rendelet konkretizálásával. Az EU SKV Irányelv tartalmi követelményeit a hazai jogszabály 4. mellékletében részletezi. A tervezett tematika erre a mellékletre épül az alábbiak szerint:

1. A környezeti értékelés kidolgozási folyamatának bemutatása

1.1. Előzmények

1.2. Kapcsolódás a tervezési folyamat más részeihez és egymáshoz

1.3. Felhasznált adatok, alkalmazott módszer

1.3.1. Környezeti vizsgálat fogalma és menete

1.3.2. A (Stratégiai) Környezeti Vizsgálat alaplogikája

1.3.3. Az értékelés célja és módszertani vonatkozásai

1.3.4. A fenntarthatósági értékrend meghatározása

1.3.5. A vizsgálat sajátosságai, korlátok, bizonytalanságok, ez előrejelzések érvényességi határai

1.4. Kapcsolódó anyagok és felhasználásuk

1.5. A javaslatok hatása a program alakulására

- 1.6. A környezet védelméért felelős szervek és a nyilvánosság által adott vélemények, szempontok figyelembevétele

Alkalmazandó módszertani elemek:

- Feltételrendszer meghatározása (fenntarthatósági értékrend kialakítása és konkretizálása a FŐTEP-re; a vonatkozó hazai és EU-s környezetpolitikai célok rendszerének meghatározása; környezeti állapotváltozásokat előidéző hatótényezők és hatásfolyamatok tisztázása a tervezett tevékenységek ismeretében),
- Korlátok, bizonytalanságok lehetséges kezelésének előrejelzése (időhiányok, az elemzés során használt adatok forrásának, az esetleg fellépő nehézségeknek, mint pl. technikai hiányosságok, bizonyos ismeretek hiánya, és ezeknek az előrejelzések pontosságában játszott esetleges negatív szerepének ismertetése)
- Kapcsolódó dokumentumok és felhasználásuk bemutatása

2. A FŐTEP és az intézkedések adta beavatkozások rövid ismertetése és illeszkedésük, konzisztenciájuk vizsgálata

- 2.1. Az állapotleíró részek környezeti megfelelősége (például SWOT elemzés)
- 2.2. Az FŐTEP Stratégiai és Operatív Munkarész céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése
- 2.3. A célrendszer és a meglévő környezeti problémák és konfliktusok összevetése
- 2.4. Az célok összefüggése más releváns programokkal, kiemelten a 2014-2020-as időszak OP-jainak támogatási rendszerét
- 2.5. Változatok vizsgálata: az adott célok megvalósítása által érintett területek lehetséges fejlődése a program megvalósítása nélkül

Alkalmazandó módszertani elemek:

- Helyzetértékelés és SWOT elemzés környezeti problémák szempontjából való megfelelőségének, illetve fenntarthatósági értékrendhez való illeszkedésének vizsgálata
- Problémafa kialakítása
- SWOT elemzés szükség szerinti kiegészítése
- Null változat esetén (azaz a fejlesztések hiányában) a környezetállapotában várható változások, tendenciák
- A helyzetfeltárás, konfliktus meghatározás és az intézkedések kapcsolatának vizsgálata (A program milyen célokat és eszközöket határoz meg a problémák és konfliktusok kezelésére, azok elegendők-e, megfelelők-e?)
- A célok értékelése a problémák/konfliktusok szempontjából (Annak vizsgálata, hogy a program reagál-e, és ha igen milyen mértékben a felvetett problémákra/konfliktusokra?)
- A FŐTEP Stratégiai és Operatív Munkarész céljainak a tervezési előzményekhez és a 2014-2020-as tervezési időszak OP rendszeréhez való kapcsolatának, konzisztenciájának elemzése

3. A Fővárosi Területfejlesztési Program céljainak illeszkedése a nemzetközi, közösségi és országos szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal

- 3.1. A hazai és közösségi környezetvédelmi célrendszer bemutatása
- 3.2. A Program intézkedéseinek értékelése a közösségi és nemzeti célok alapján meghatározott környezeti célok alapján
- 3.3. A FŐTEP célrendszerének és intézkedéseinek belső konzisztenciája környezeti szempontból

Alkalmazandó módszertani elemek:

- Megfelelőség elemzése a külső célrendszerek vonatkozásában (a közösségi és nemzeti célokat áttekintése, relevanciájának meghatározása, a releváns célok konzisztens célrendszerbe történő összevonása, majd az intézkedések összevetése ezzel a rendszerrel)
- A célok belső konzisztenciájának vizsgálata

4. A FŐTEP Stratégiai és Operatív Munkarész egésze és tervezett intézkedései környezeti hatásainak, és a fenntarthatósági következményeinek feltárása

4.1. Környezeti hatások értékelése

4.1.1. Átfogó értékelés

4.1.2. Hatásviselőnkénti elemzés

4.2. Fenntarthatósági elemzés

4.2.1. A fenntartható fejlődési kritériumok FŐTEP-re történő konkretizálása

4.2.2. Az intézkedések értékelése fenntartható fejlődési kritériumok szerint

4.3. Gátló társadalmi gazdasági konfliktusok

4.4. A Stratégiai és Operatív Munkarész összefoglaló környezeti szempontú értékelése

4.4.1. Összefoglaló értékelés

4.4.2. Egyéb problémák

4.5. Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége

Alkalmazandó módszertani elemek:

A fejezet jellemzően egy adott program tervezett intézkedéseinek az érintett területek élővilágára (flóra, fauna), országos és helyi védettségű területeire, klímájára, népességére (annak életminőségére, egészségügyi állapotára), talajára, vízkészleteire, ásványkincseire, épített kulturális örökségére, tájképére valószínűsíthető hatásainak bemutatására, illetve ezek összefüggéseinek ismertetésére épül. (A hatások mindig olyan állapotváltozást jelentenek, amelyek a "fejlesztés nélküli" állapothoz képest bekövetkeznek.)

Az alkalmazott módszertan egy olyan hatásfolyamat leírás, amely tartalmazza

- a hatótényezők bemutatását (a program, illetve intézkedései megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása.)
- a becsülhető hatások ismertetését (a várható környezeti állapotváltozások bemutatása kitérve a fenntarthatósági szempontokra is)
- a hatások értékelését (minősítések, elsősorban az előjáróban meghatározott környezetvédelmi célrendszer alapján)
- az előreláthatóan a végrehajtás során kiemelten kritikus programelemek beazonosítását.

A környezeti hatások értékelését a 2/2005 sz. Kormányrendelet 4. melléklet 3.6. pontjában szereplő alpontok figyelembe vételével (nem releváns vizsgálati szempontok megjelenítésével) fogjuk végezni:

- a környezeti elemekre (földre, levegőre, vízre, élővilágra, épített környezetre, ez utóbbi részeként az építészeti és régészeti örökségre),
- a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra,
- a Natura 2000 és más védett területek állapotára, állagára és jellegére, valamint e területeken lévő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzete megmaradásának, fenntartásának, helyreállításának, fejlesztésének lehetőségeire, továbbá
- az előbbi hatások következtében az érintett emberek egészségi állapotában, valamint társadalmi, gazdasági helyzetében - különösen életminőségében, kulturális örökségében, területhasználata feltételeiben - várhatóan fellépő változásokra;

Jelezzük a közvetett módon hatást kiváltó tényezők fellépését is különös tekintettel:

- új környezeti konfliktusok, problémák megjelenésére, meglévők felerősödésére,
- környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek gyengítésére vagy korlátozására,
- a helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés fenntartására vagy létrehozására,
- olyan helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok gyengítésére, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodtak,
- a természeti erőforrások megújulásának korlátozására,
- a nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használatára vagy a helyi természeti erőforrások túlnyomóan más területen való hasznosítására;

A gátló társadalmi gazdasági konfliktusok feltárásánál azért szükséges, mert

- a program megvalósítását általában pont ezek az érdekérvényesítési hiányosságok alakítják kedvezőtlen irányokba a tényleges intézkedések tartalmán keresztül,
- a fenntarthatóság és környezetvédelem jelenlegi helyzete, és a tényleges gyakorlat közti ellentmondások meghatározzák, a programok végrehajtásánál alkalmazott környezetvédelmi eszközök hatékonyságát.

5. A kedvezőtlen hatások csökkentésére, a környezetvédelmi megoldások hatékonyságának javítására szolgáló javaslatok

5.1. Környezetvédelmi és fenntarthatósági javaslatok

5.2. Javaslat az intézkedések által befolyásolt más tervben, illetve programban figyelembe veendő környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra

5.3. A várható környezeti hatások monitorozására vonatkozó javaslatok értékelése, további javaslatok

A javaslatok (feltételek, kiegészítések) megfogalmazására az alábbi esetben lehet szükség:

- Az intézkedés hatékonysága nem megfelelő, a korlátokat nem veszi megfelelően figyelembe.
- A fenntarthatósági és környezeti kritériumokkal való összevetés alapján jelentős negatív hatással is számolni lehet, de ez a hatás bizonyos feltételek megtartása esetén javítható, akkor olyan feltételeket kell az intézkedésekhez rendelni, amelyek a kedvező irányt biztosítják.
- A konkrét intézkedés várható nemkívánatos környezeti hatásai lényegesen meghaladják a várt eredményeket (akkor el kell kerülni alkalmazásukat, esetleg pótlólagos intézkedéseket kell javasolni).
- Szükséges a várható környezeti hatások mérése és nyomonkövetése

6. Közérthető összefoglaló

A közérthető összefoglaló alapvetően a vonatkozó Kormányrendelet alapján a fent bemutatott tematika szerint készül, azonban elsősorban a program tényleges hatásaira és a javasolt intézkedésekre és azok terv általi figyelembe vételére (azok kezelésére) koncentrálnak.

1.3.6. A vizsgálat sajátosságai, korlátok, bizonytalanságok, ez előrejelzések érvényességi határai

A FŐTEP vizsgálatnál az alábbi sajátosságokkal, korlátokkal, bizonytalanságokkal számolunk:

- A stratégiai szintű vizsgálatok esetén elméleti problémát jelent, hogy hogyan lehet összeadni az egyes prioritások által támogatandó fejlesztésekből származó környezeti hatásokat. A nagy bizonytalanság miatt a várható hatásokat az összterhelés változásával, a változások tendenciájának meghatározásával lehet leírni. Ha kisebbek a kibocsátások, ha csökkennek az igénybevételek a hatásviselő állapota is javulhat, és viszont. Természetesen

- ez becslés, mégpedig elég nagy (a beruházási hatásvizsgálatoknál megszokottnál jóval nagyobb) bizonytalanságú.
- A vizsgált fejlesztések várhatóan kisebb-nagyobb mértékben, de befolyásolni fogják a főváros és térsége környezeti állapotát. E programban meghatározott uniós és hazai forrásokból megvalósuló fejlesztéseken kívül azonban **egy sor más folyamat is működik**, amelyek szintén alakítani fogják a környezetet (mint hatásviselőt). A teljesség igénye nélkül néhány ilyen folyamat: az éghajlatváltozás, a gazdasági válság alakulása, az EU válságkezelő intézkedései stb.. Ez azt jelenti, hogy a valóságban ténylegesen bekövetkező környezeti változásoknak csak egy része függ össze a vizsgált tervekkel. Ez természetesen hatásonként különböző, de szinte mindenütt érzékelhető lesz. Az utóellenőrzés során a különböző folyamatokból származó állapotváltozások elkülönítése nehézkes.
 - Az intézkedések között sok olyan van, ahol a **hatások léte, iránya a megvalósítás tartalmának függvénye**. Ezek csak akkor válhatnak egyértelművé, ha megvalósítási feltételek is megjelennek a programban, ami azonban nem feltétlenül ennek a tervezési szintnek a része, tehát nem is elvárható.
 - Fentiekén túl jelentős bizonytalanság még a fejlesztések megvalósítása által okozott közvetett környezeti terhelésekkel kapcsolatban merül fel. Ilyennel főleg a **jelentősebb beruházások** járnak, de arra a kérdésre, hogy ezek milyen tovaggyűrűző, gyakran globális hatásokat jelentenek nem tudunk választ adni.
 - A FŐTEP megismerése után nagy bizonytalanságnak tűnik a **finanszírozás** kérdése. Maga a célrendszer az SKV által megkívánt szemlélettel nézve kifejezetten jónak számít, de a hozzájuk rendelt források legjobb tudásunk szerint nem állnak a remélt és szükséges mennyiségben rendelkezésre. Tehát **nagy a bizonytalanság a célok megvalósulásának realitása tekintetében**.
 - Maga a program néhány kérdést, intézkedést **külső tényezőktől** tesz függővé, ezekről az SKV-ban csak nagyon érintőlegesen tudunk beszélni.
 - Az SKV szempontjából feltétlen korlátnak számít, hogy nem a tervezéssel párhuzamosan készült, hanem egy végső stádiumában lévő kész anyagot kellett **nagyon rövid idő** alatt vizsgálni és véleményezni. A korlátokat csökkentette, hogy a forrásként megjelölt operatív programok SKV-ját is mi végezzük, így ezekkel kapcsolatban sok aktuális és friss információval rendelkezünk.

1.4. Felhasznált anyagok és adatok

A környezeti vizsgálat során alapdokumentumként a Fővárosi Területfejlesztési Konceptió és Program, valamint az ezekhez kapcsolódó tanulmányok (helyzetelemzés és mellékletei, ágazati és területi részprogram, területi hatásvizsgálatok, konceptió környezeti vizsgálata) szolgáltak. Ezek releváns megállapításai az értékelésbe beépítettük. (Ezen dokumentumokat az 1.2. fejezetben és a források között felsoroltuk.)

A cégünk, az ÖKO Zrt. részt vesz az Operatív Programok tervezésében, a programok stratégia környezeti vizsgálatát végezzük a Vidékfejlesztési, illetve a Halászati Program kivételével. Munkánkban ezért az operatív programozás tanulságait is figyelembe tudtuk venni. A legutolsó hivatalos OP változatok, melyet a munkánk során figyelembe tudtunk venni az alábbiak:

- Partnerségi Megállapodás (2013. július 1.)
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program 3.0 változata (2013. szeptember 30.)
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program 3.0 változata (2013. szeptember 26.)
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program 3.0 változata (2013. szeptember 30.)
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program 3.0 változata (2013. október 18.)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program 3.0 változata (2013. szeptember 30.)
- Versenyképes Közép-Magyarország 3.0 változata (2013. szeptember 26.)
- Vidékfejlesztési program 3.0 változata (2013. szeptember 30.)

Az Operatív Programok SKV-jai közül a társadalmasításra bocsátott 2013. novemberi változat tanulságait használtuk fel.

Fentiekén túlmenően korábbi értékelő munkák (SKV, ex-ante, ex-post) releváns módszertani és tartalmi elemeit is beépítettük. Ezek közül a fontosabbak a következők:

- Környezeti és Energia és Regionális Operatív Programok környezeti vizsgálata (Respect, 2006.)
- Környezeti és Energia Operatív Programok ex ante értékelése (ÖKO Zrt. 2006.)
- 2009-2010-es akciótervek stratégiai környezeti vizsgálata (környezet- és infrastruktúra fejlesztés KPMG, gazdaságfejlesztés Innov Hungaricum Kft. – HBF Hungaricum Kft. – Agenda Consulting Kft., humáninfrastruktúra ÖKO Zrt. Respect Kft., közlekedésfejlesztés Ex ante – MEGACOM, 2008.)
- Jelentés a Környezetvédelem és Energia Operatív Program félidei áttekintő értékeléséről (2010) KSZI-TERRA Konzorcium
- Operatív Programok félidei értékelése (KPMG, 2011.)
- Az ÚMFT 2011-2013-as akcióterveinek (környezeti, közlekedési, gazdasági és települési) környezeti vizsgálata (ÖKO Zrt. 2011.)
- Értékelési keretszerződés keretében az NFÜ számára készített tanulmányok (ÖKO Zrt., 2012-2013.) Ezen belül:
 - A jelentős környezeti hatású konstrukciók várható együttes hatásai a környezet állapotára és a hazai környezetvédelmi célrendszer teljesülésének alakulására (ÖKO Zrt.)
 - KEOP végrehajtás egyes feltételeinek értékelése (ÖKO Zrt., HYDEA Kft.)
 - Folyamatban lévő és lezárult Fenntartható Életmód és Fogyasztás (FÉF) szemléletformáló projektek hatásvizsgálata és a KEOP projektek szemléletformáló hatásának értékelése (ÖKO Zrt., HYDEA Kft., TNS-HOFFMANN)
 - Ivóvíz és szennyvíz fejlesztések egyes kérdései (ÖKO Zrt.)
 - Fenntartható városfejlesztés (ÖKO Zrt.)

1.5. A javaslatok hatása a program alakulására

Az SKV a tervezők számára elsősorban 5. fejezetében fogalmazott meg javaslatokat. Ezek többsége, azaz a kedvezőtlen hatások csökkentése, és a környezetvédelmi megoldások hatékonyságának javítása érdekében megfogalmazott javaslatok a tervezői válasz szerint **a későbbi akciótervi, vagy pályázati fázis során lesz alkalmazható**. Az SKV értékelői ezzel egyetértenek, tehát fokozott figyelemmel kell lenni a pályázati kiírások és azok értékelése kapcsán, hogy ezen javaslatok érvényesítésre kerüljenek.

A javaslatok egy részét – mindezek mellett – a tervezők beépítették a Program szövegébe is horizontális célként, indikátorként, vagy a SWOT elemzés részeként. (Ezen módosításokra a társadalmi egyeztetési folyamat eredményeinek visszavezetése részeként került sor.)

A befogadott fontosabb javaslatokat az alábbi, **1-2. táblázat**ban a tervezőktől átvéve foglaltuk össze. A táblázatban a pályázati kiírásoknál alkalmazható szempontok közül csak a leghangsúlyosabbakat emelték ki.

1-2. táblázat Az SKV javaslatok beépülése a Programba
(tervezői válasz szerint)

SKV készítői javaslatok	FŐTEP tervezői javaslatok a beépítésre	Beépítés helye a FŐTEP-ben
SWOT elemzés környezeti részeinek kiegészítése.	A javasolt megállapítások egy része beépítésre került.	1.6 fejezet SWOT elemzés kiegészítésre került.
A Fővárosi Területfejlesztési Program SKV-ban javasolt célrendszerének és a problémáinak átvétele.	A javasolt célrendszer jónak mondható, azonban ebben a fázisban az átvezetése már nem megoldható.	
5.1.1 Fenntarthatóságra vonatkozó javaslatok		
Az olyan külső hatásokkal szembeni védelmet, mint a klímaváltozás mindenképpen erősíteni kellene az intézkedések tartalmánál	A tervezők a felvetéssel egyetértettek, az SKV-ban leírtaknak megfelelően a településfejlesztési prioritás felvezető szövegében beemelésre került.	10.3.2-es fejezet.
Csökkenteni kell a burkolt felületek kiterjedését, tudatosan törekedni kell a városi ökológiai hálózat megőrzésére	Horizontális szempontként való megjelenítése javasolt – a klímavédelemhez kapcsolódva.	2.2 Célstruktúra fejezet 3.1 intézkedés
Konkrét fejlesztésekkel szemben támasztható szempontok		
A fejlesztéseknek gondolnia kell a teljes életciklusra, a létesítésre, a fenntartásra és az elévülésre	Horizontális szempontként való megjelenítése javasolt – a klímavédelemhez kapcsolódva.	2.2 Célstruktúra fejezet
Előnyben kell részesíteni, az alacsony költségekkel fenntartható fejlesztéseket, pl. parkosításnál az önfenntartó, minimális gondozást igénylő felületeket.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél lehetséges figyelembe venni.	-
Felsorolás a tudatosan alkalmazandó környezeti szempontokról.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél lehetséges figyelembe venni.	
A „kultúra várost épít”, ha kulturáltak az emberek, és várost rombol, ha kulturálatlanok. Az eredmények jellemzően ezért csak a közösségfejlesztés eszközeivel tarthatók meg.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél lehetséges figyelembe venni.	-
5.1.2 Környezetvédelmi javaslatok		
Lehetőség szerint barnamezős beruházások kivitelezése javasolt.	A FŐTEP a barnamezős területeknek preferenciát biztosít a fejlesztések megvalósítása során, ezt önálló intézkedés is szolgálja.	Intézkedést nem igényel
Termőföldek rovására a jövőben már ne irányuljon fejlesztés akkor, ha még van a település belterületén beépítésre kijelölt, de fel nem használt terület. Amennyiben egy beruházás megvalósítása csak termőföldek igénybevételelél valósítható meg, akkor a gyengébb minőségű termőföldeket kell igénybe venni.	Támogatjuk horizontális célként, de javasoljuk, hogy kerületi szinten kerüljön sor a beépítésre kijelölt, de fel nem használt területek vizsgálatra.	2.2 Célstruktúra fejezet – Horizontális célként
Nagyon hasznos minden lehetséges helyen buszsávok kialakítása.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-

SKV készítői javaslatok	FŐTEP tervezői javaslatok a beépítésre	Beépítés helye a FŐTEP-ben
Javasoljuk, hogy járműbeszerzések során a csendesebb üzemmód is legyen szempont a kiválasztás során.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-
Minden új építésű épület, illetve felújítás esetében törekedjenek a minél alacsonyabb energiaigényű épületek megvalósítására.	Horizontális szempontként való megjelenítése javasolt – a klímavédelemhez kapcsolódva.	2.2 Célstruktúra fejezet 3.1 intézkedés
A zajvédő fal telepítése mellett fasor, növényzet telepítését javasoljuk.	A javaslatot elfogadjuk. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-
Kötöttpályás közlekedés pályafelújítással járó fejlesztése esetén a csendesebb, kisebb rezgést biztosító kivitel javasolható.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-
Az éghajlatváltozás hatásait mérsékelő - építészeti megoldásokat (például zöld udvarok, zöld homlokzatok, (extenzív) zöldtetők mennyiségének, az árnyékoló, fényvisszaverő felületek, a csapadékvíz talajba szivárgását, elpárolgását lehetővé tevő vízáteresztő felületek kialakítását részesítsék előnyben a fejlesztések során.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-
A buszmegállóknál az árnyékolás, a fény visszaverés biztosítása is szempont legyen a kialakítás során.	A javaslatot elfogadták. Pályázati kiírások készítésénél szükséges figyelembe venni.	-
A várható környezeti hatások monitorozására vonatkozó javaslatok (5.3)		
A 7.2. fejezetben megjelenített indikátorok jó része output indikátor, amely kevés, vagy semmilyen információt nem nyújt a beavatkozások tényleges eredményéről, hatásáról. Azaz, a beavatkozások tényleges sikerének mérésére alig van indikátor.	A javaslatot elfogadták, az indikátorokat javítják.	7.2 Fontosabb indikátorok fejezet
Javasolt indikátorok: <ul style="list-style-type: none"> • levegőminőség alakulása minimálisan a nitrogén-oxidok, szálló por ...; • alternatív energiatermelés alakulása; • az új funkcióval ellátott területek nagysága; • létesített, illetve megszüntetett zöldfelületek nagysága; • revitalizált barnamezős területek nagysága; • vízvesztés csökkenése az ivóvízhálózaton; • szennyvízbefogadó víz-folyások minőségének alakulása. 	A javasolt indikátorok – az országos OP-kkal való összevetés alapján – beemelésre kerülhetnek.	7.2 Fontosabb indikátorok fejezet

A környezetvédelmi célok és a FŐTEP intézkedések közötti összefüggések vizsgálatáról szóló fejezetben (3.3) az SKV-t értékelők 4 esetben jelezték, hogy a tervezett intézkedések nem járulnak hozzá a környezetvédelmi célok teljesüléséhez (szomorúságra adnak okot ☹), illetve 5

alkalommal találták a hatást semlegesnek (közömbösnek - ☹). Az esetek döntő többségében (21 alkalommal - ☺) a FŐTEP koherensnek mutatkozott a környezetvédelmi célokkal.

Az alábbiakban azt a 4 célt és a tervezői választ mutatjuk be, amelyek esetében az SKV készítőik összhang hiányt jeleztek. (Lásd 1-3. táblázat.)

1-3. táblázat **A környezeti szempontból problémásnak ítélt célok**

Környezetvédelmi célok	SKV készítői észrevétel	FŐTEP tervezői javaslatok a beépítésre
Kevesebb és tisztább energia felhasználása a közlekedési szektorban, a közlekedésből származó ÜHG kibocsátás csökkentése 2012-től évente átlagosan 1 %-kal	A közlekedésfejlesztési 4. prioritás 4.3. fejlesztési célja alatt feladatként meghatározott „A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése)”. Ennek részeként – amennyiben a támogatási feltételként megfogalmazásra kerül – figyelembe vehető a kedvezőbb kibocsátású járművek beszerzése. Ez segítheti a cél megvalósulását.	A hivatkozott helyre („A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése” intézkedés) cél-leírásába a kiegészítés beépítésre került.
A levegő minőségére vonatkozó átmeneti uniós előírások teljesítése a kritikus városi területek tekintetében is, a kibocsátások csökkentése az EU követelményekkel és a Genfi Egyezményrel összhangban	A 3.1. ...légszennyezés kibocsátás csökkentés cél alatt megfogalmazott közösségi és kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása, illetve a 4.3. és a 4.4. közösségi és egyéni közlekedés fejlesztése segítheti, amennyiben a gépkocsi közlekedési forgalmat minimálisan is, de csökkenteni képes. Ide sorolható 2.3. „Differenciált központrendszer létrehozása” – ami eredményezheti a közlekedési kényszer mérséklődését. A kellő hatékonysága ezen intézkedéseknek nem garantálható, célzott intézkedés pedig nincs.	A 3.2-es zaj- és légszennyezés intézkedés (140. o.) közvetlenül is hozzájárul a légszennyezés csökkentéséhez, azonban valóban a közösségi közlekedési fejlesztéseknek lehet jelentősebb közvetett hatása. A tervezett intézkedések hatásossága az elérhető forráskeret nagyságán fog múlni. Ez azonban kevésbé a FŐTEP kidolgozottságának, mint a főváros által elnyerhető uniós források nagyságrendjének függvénye.
A kisajátított területek növekedésének megállítása (2050-re), ... a talaj szerves-anyagtartalmának növelése	A FŐTEP nem fogalmaz erre vonatkozó célt	A FŐTEP közvetett módon jelenik meg a kisajátított területek növekedésének megállítása, azáltal, hogy a terv a barnamezős területek hasznosítása számára kíván preferenciát biztosítani.
A vízkivétel ne érje el a rendelkezésre álló megújuló víz-készletek 20%-át, azaz a túlzott vízkivételek csökkentése, a vízfogyasztás tudatosítása, a takarékos víz-használat, a vízfelhasználás hatékonyságának javítása	A FŐTEP-ből a víztakarékosságra vonatkozó célok hiányoznak. Nem feltétlenül kell önálló célként megjelennie, fejlesztési feltételként is alkalmazható.	A víztakarékossághoz kapcsolódó tartalom közvetetten megjelenik a 3.4-es intézkedés leírásában, azonban önálló hivatkozással kiegészítésre került a szöveg. Fejlesztési feltételként a későbbi akciótervezési és pályázati konstrukció-fejlesztési fázisban tud megjelenni. Szerepeltetésével így a FŐTEP tervezői egyet tudtak érteni.

Fenti táblázatokat figyelembe véve megállapítható, hogy a FŐTEP tervezői az SKV megállapításaival túlnyomó többségében egyetértettek, a relevánsnak ítélt megállapításokat a Programba beépítették. A javaslatokkal is egyetértve, azok nagyobb részét horizontális szempontként, illetve a pályázati kiírásokban elvárásként kívánják a Program megvalósítása során érvényesíteni.

1.6. A környezet védelméért felelős szervek és a nyilvánosság által adott vélemények, szempontok figyelembevétele

A FŐTEP SKV előkészítési folyamata 2013. novemberben indult el. A vonatkozó 2/2005. (I.11.) Kormányrendeletben meghatározottak szerint a SKV tartalmának, részletezettségének meghatározása végett 2013. november végén a Fővárosi Polgármesteri Hivatal levelet küldött a rendelet 3. sz. mellékletében megadott illetékes szervezeteknek. (E szervezetek azonosak voltak a Koncepció SKV-jának készítésekor bevontakkal). A környezeti vizsgálat – értékelés tematika tervezete az alábbi szervezetek:

- Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
- Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve
- Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal - Városüzemeltetési Főosztály
- Budapest Főváros Kormányhivatala - Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Pest Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Budapest Főváros Kormányhivatalának Földhivatala
- Magyar Bányászati és Földtani Hivatal - Budapesti Bányakapitányság
- Országos Tisztifőorvosi Hivatal Országos Gyógyhelyi és Gyógyfürdőügyi Főigazgatósága
- Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Kulturális Örökségvédelmi Osztály
- Országos Kémiai Biztonsági Intézet
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Az illetékes szervek közül az Országos Kémiai Biztonsági Intézet, a Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve és a Budapest Főváros Kormányhivatalának Földhivatala - Földmérési és Földügyi Osztálya megfelelőnek és elegendőnek tartotta, ha a FŐTEP SKV-ját a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet szerinti tartalommal végzik el.

Az elkészült környezeti értékelés is kiküldésre került a fent megnevezett szervezeteknek, akik a következőkben járultak hozzá az SKV véglegesítéséhez. Hatáskör hiányában nem alakított ki álláspontot az Országos Kémiai Biztonsági Intézet és a Magyar Bányászati Hivatal Budapesti Bányakapitánysága. Az SKV dokumentációt elfogadta, észrevételt nem tettek a következő hivatalok: Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi szakigazgatási szerve, Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi szolgálat Országos Tisztiorvosi Hivatal és Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség.

Értékes észrevételeket és javaslatokat kaptunk viszont Budapest Főváros Kormányhivatalától, Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal főosztályaitól és a Vidékfejlesztési Minisztériumtól. A javaslatok jó részét beépítettük az SKV-ba, illetve a 2. mellékletben az érdemi észrevételeket részletesen is megválasztuk. Ezek közül a következők kiemelését tartjuk szükségesnek:

- **Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal Városüzemeltetési Főosztály** kérte, hogy a környezeti vizsgálatot terjesszék ki a 25/2013. (IV.18.) Föv. Kgy. rendeletben meghatározott helyi jelentőségű védett természeti területekre is. Ezt az elvárást a tematikába (lásd 1.3.5. fejezet) beépítettük. További kérésként szerepelt, hogy a várható

jelentős környezeti hatásokat, ezek csökkentését, elkerülését szolgáló intézkedéseket is tartalmazza az SKV. Ez a munkafolyamat természetes része, az SKV egyik alapvető célja.

- A **Budapest Főváros Kormányhivatalának Földhivatala** javaslata (amit beépítettünk az SKV-ba) arra vonatkozott, hogy a termőföldek rovására a jövőben már ne irányuljon fejlesztés akkor, ha még van a település belterületén beépítésre kijelölt, de fel nem használt terület. (Lásd 5.1.2 fejezet.)
- **Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész** véleményének egy jelentős része nem az SKV-ra, hanem a FŐTEP-re vonatkozott, ezeket a tervezők válaszolják meg a Programra érkezett vélemények feldolgozása során. Néhány felvetés nem releváns, hiszen az SKV csak a FŐTEP részletezettségének megfelelő részletességi szinten tud dolgozni. Az európai városhalmazok felé mutató tendencia véleményünk szerint nem hasonlítható össze a főváros agglomerációval. Ennek oka, hogy Európában valós munkamegosztás alakul ki a városok között, míg az agglomeráció alvóvárosként veszi körbe Budapestet, ami jelentős közlekedési forgalmat és ezzel együtt jelentős környezeti terhelést generál. A zaj és csapadékvíz elvezetéssel kapcsolatos felvetésre az állapotleíró részt kiegészítettük a 4.1.1.1. és 4.1.1.2. fejezetben. A Főépítész további felvetéseivel az SKV készítők is egyetértenek, számos esetben a környezeti vizsgálatban is hasonló megfogalmazásokat tettünk. Ez alól egy kivétel a közösségi és nemzeti célokra vonatkozó hiányosság felvetése. A 3. fejezet ugyanis részletesen vizsgálja, hogy a közösségi és nemzeti célokhoz a FŐTEP hogyan tud hozzájárulni.
- A **Vidékfejlesztési Minisztérium** által tett felvetések többségével is teljes mértékben egyetértenek az értékelők. A talajok és termőföld mennyiségi és minőségi védelmével az SKV is foglalkozik, annak ellenére, hogy a Programból magából szinte teljesen hiányzik a talajvédelem. Ez, mint feltételrendszer azonban érvényesíthető a Program megvalósulása során. Azon javaslatot, hogy "amennyiben feltétlenül indokolt, hogy ha a beruházás megvalósítására kizárólag termőföldek igénybevételével kerülhet sor, akkor az elsősorban a gyengébb minőségű termőföldeken valósuljon meg" az SKV 5.1.2. fejezetébe beépítettük. A nyílászáróknál történt elírást javítottuk, és beírtuk, hogy a növényalkalmazás nem a zajvédő fal helyett, hanem a mellett alkalmazandó. A Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz való illeszkedést, illetve a program célrendszerét az SKV 3.2.4. Környezetvédelem- klíma-alkalmazkodás fejezete mutatja be részletesen

2. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV MUNKARÉSZEINEK BEMUTATÁSA

2.1. Az állapotleíró részek, SWOT elemzés környezeti megfelelősége

Az állapotleíró részek megfelelőségének vizsgálatát és a környezeti állapot leírását összevontan a 4.1. fejezetben mutatjuk be. Itt röviden összefoglalva azt emeljük ki, hogy **összességében a helyzetelemzés megfogalmazza a Főváros legfontosabb, leginkább beavatkozást igénylő környezeti problémáit, a Program pedig célzott intézkedésekkel tervezi ezeket kezelni.** Fontos hangsúlyozni, hogy e komplex problémák igazán hatékonyan csak a Főváros és az Agglomeráció, illetve a Főváros tágabb térsége együttműködésével válnak igazán hatékonyan kezelhetővé. A szoros területi együttműködést a Főváros által exportált problémák megoldása is szükségessé teszi. (Erre a későbbiekben még kitérünk.)

A programban található SWOT elemzés is megfelelő módon írja le a főváros állapotjellemzőit, de környezeti szempontok szerint javasoljuk kiegészítését. Az általunk javasolt új szempontokat **2-1.** és **2-2. táblázat**okban piros betűszínnel jelöltük. A leginkább hiányolt területek az erősségeknél a természeti adottságok és értékek léte, a gyengeségeknél a jelentős forgalom miatti terhelések, közlekedési problémák, a centralizált városszerkezet, a zöld gyűrű ellehetetlenülése a városperem beépülése miatt, más környezeti problémák és az ezek miatt fokozódó egészségügyi problémák. A lehetőségeknél érdemes lenne megjeleníteni a Duna parti összekapcsolódási lehetőségeket, a város értékes városképét (a legszebb, de legalábbis az egyik legszebb város a Duna mentén). A veszélyek pedig azt, hogy a környezeti problémák magából a nagyvárosi adottságból adódóan csak igen nehezen kezelhetők (zöldterület fogyás, burkolt-beépített területek növekedése, közlekedési igények folyamatos növekedése, zsúfoltság-dugók, stb.).

2-1. táblázat **Kiegészített SWOT elemzés: Erősségek - Gyengeségek**

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kiváló természeti adottságok léte: jó minőségű felszíni és felszín alatti vizek, talajok, a főváros környéki megmaradt zöldfelületek (melyek az ökológiai hálózat elemei), stb. ▪ A még meglévő természeti és kulturális értékeink sokszínűek (botanikai, geológiai, táji, történeti) és jellemzően védelem alatt állnak. Nagyvárosi parkjaink egyedülálló kultúrtörténeti hagyományokkal rendelkeznek. ▪ A belváros még mindig értékes egyedi városképe. ▪ Nagyszámú műemlék, műemléki környezet, műemléki jelentőségű terület, illetve történelmi látványosságok. ▪ Világörökség helyszínek. ▪ Barnamezős területek rendelkezésre állása. ▪ Kialakuló szomszédsági körzetek. ▪ Duna, mint vonzó vízparti környezet ▪ Termásvíz kincs – gyógyfürdők. ▪ Egyedülálló tájképi látványelemek. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jelentős és szinte kezelhetetlen forgalmi terhelés és az ebből adódó zaj-, rezgésterhelés és légszennyezés, valamint életminőség romlás. ▪ Elhanyagolt közterek, parkok jelenléte, melyet fokoznak a látványos társadalmi problémák, pl. a hajléktalanság közterületeken történő megjelenése, valamint az illegális hulladéklerakás, a szemetelés. ▪ Erősen centralizált városszerkezet –zsúfoltság-koncentrált környezeti problémák - alcentrumok hiánya. ▪ Biológiai aktív felületek arányának csökkenése, belső területeken - az utóbbi évek ilyen irányú bővítéseinek ellenére – hiánya, a zöldfelületek alacsony intenzitása. ▪ Természeti területek szétaprózottak, ökológiai (biotóp) hálózat hiányos. ▪ Árterek és zöldövezetek beépülése. ▪ Leromló állagú, elhanyagolt műemléki épületek. ▪ Az emberléptékű, gyalogosan használható tér alacsony aránya (az utóbbi évek beavatkozásai ellenére). ▪ Energiahatékonyságot célzó beruházások alacsony száma. ▪ Elhanyagolt, kihasználatlan termásvízkutak. ▪ Szennyezett talajú területek léte, kármentesítés elmaradása, mely hátráltatja a barnamezős területek hasznosítását. ▪ „Lakó sivatagok” kialakulása. ▪ Környezeti és nagyvárosi problémákra visszavezethető egészségügyi problémák fokozódása.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budapest területén fokozódó a zaj-, rezgés-, fény-, és vizuális szennyezés. ▪ A rakparti utak elszigetelik a Dunát az emberektől, ugyanakkor árvízveszélykor való kiesésük esetén közlekedési korlátozások, dugók. ▪ A Duna, mint közlekedési folyosó kihasználatlansága. ▪ A főbb átszellőzési sávok mentén jelentős közlekedési útvonalak futnak. ▪ A zöldgyűrű lehetőségének ellehetetlenülése, egybeépülés az agglomerációs településekkel. ▪ Egységes városi/agglomerációs tömegközlekedés nem alakult ki, nincsenek P+R és más parkolók, különböző közlekedési módok közötti megfelelő összeköttetések, átszálló csomópont hálózata hiányzik, stb. ▪ Szennyezett kisvízfolyások, illegális szennyvízbevezetések ▪ Előregedő város, egyszemélyes háztartások növekvő aránya.

2-2. táblázat **Kiegészített SWOT elemzés: Lehetőségek - Veszélyek**

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egyedi táji és természeti adottságok, történelmi és építészeti, illetve világörökségi területek. ▪ A budai erdőterületek, mint komplex élőhelyek és táji léptékű látványelemek jelentős értéket képviselnek. ▪ Környezettudatosság és az energiahordozók növekvő világpiaci árának ösztönző hatása. ▪ Duna Stratégiával előtérbe kerül a Duna menti területek komplex fejlesztése. ▪ A Duna 2 partja közötti, a Dunamenti, és a városon kívüli területek különböző módon történő össze-kapcsolhatósága (kerékpár, gyalogos, vízi járművek). ▪ A szimbiotikus elemek erősítése a környékbeli területekkel, a globális ellátás rovására. ▪ A városi zöldfelületek átfogó, „hálózatszerű” javítása (utcafásítás, egyes forgalmú sétálóutcák külső részeken is, foghíjak zöldterületi kialakítása és megvédése, városrész-rehabilitációk régi épületek és struktúrák megtartásával). ▪ Vízkincsre épülő látványosságok, amelyeknek pozitív klimatikus hatásuk is van (nyílt vízfelszínek, szökőkútrendszerek). ▪ Városon belüli vasúti közlekedés tömegközlekedésbe való bekapcsolása. ▪ Megújuló energiaforrások hasznosítása (hévízek, napenergia). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A környezeti problémák már objektíven nehezen kezelhetők. ▪ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdek. ▪ Forráscsökkenés kockázata a természet- és környezetvédelem területén. ▪ Zöldfelületek védelme nehezen biztosítható, a gazdasági érdekekkel szemben. Nagy egybefüggő zöldterületek beépítésének veszélye (szabad préda), miközben hatalmas kiaknázatlan barna területek (pl. pályaudvarok) alulhasznosítottak. ▪ Fokozódó kedvezőtlen klimatikus hatások, a burkolt felületek kiterjedésének további növekedésével a hősziget jelenség növekedése. ▪ Kívülről jövő, uniformizáltan modern építészeti fejlesztések miatti karaktervesztés. ▪ Bizonyos területeken az egyéni motorizált közlekedési illetve az áruszállítási igények további növekedése. ▪ Ha továbbra is állandósul a főváros centrikus sugaras közlekedési hálózat, az ország átmenő forgalma az amúgy is zsúfolt Mo-on marad. ▪ Az átszellőzési sávok további beépülése. ▪ Tömegközlekedés népszerűsége nem nő (modal-split stagnál), nem elég vonzó ahhoz, hogy a gépkocsi közlekedésről a tömegközlekedésre váltsanak a városlakók ▪ További egybeépülés a környező településekkel. ▪ Területi különbségek tovább nőnek. ▪ A különböző tervekben megfogalmazott helyes környezeti célok nem valósulnak meg (lásd pl. Rákos-patak mentének revitalizációja kontra kőbányai lakópark).

2.2. A Stratégiai és Operatív Munkarész tartalma

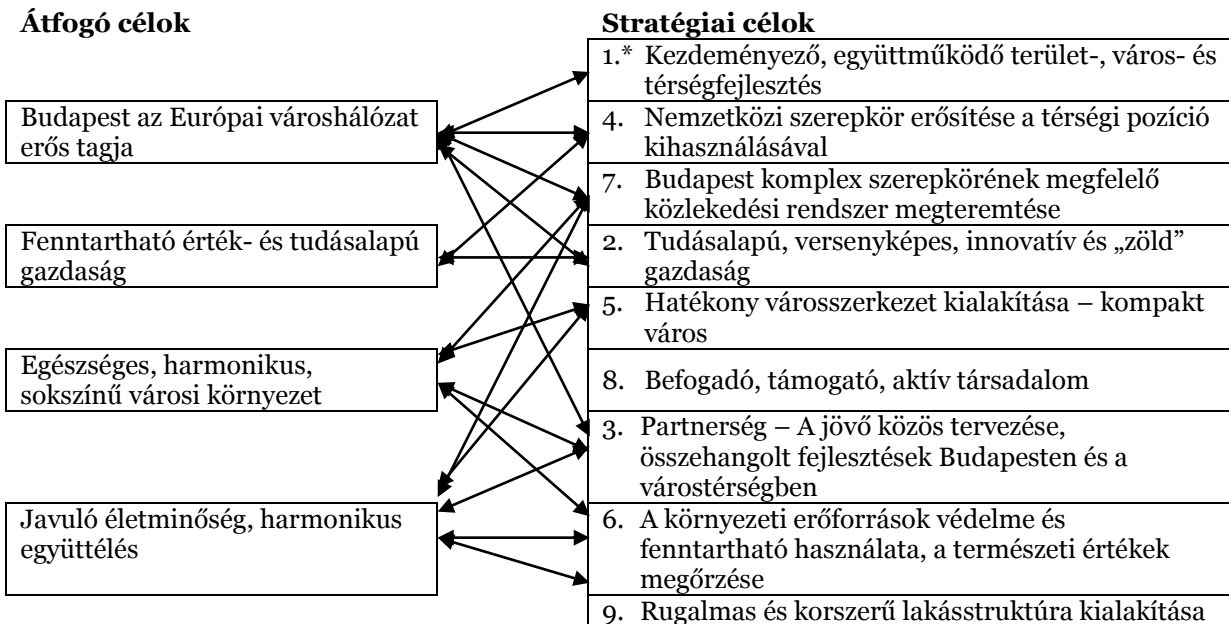
Az alábbiakban a Fővárosi Területfejlesztési Program Stratégiai és Operatív Munkarészeit röviden bemutatjuk.

2.2.1. A területfejlesztés célrendszere

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Konceptiója (BTFK) fektette le, amely az „élhetőség – fenntarthatóság – esélyegyenlőség – fejlesztési alapelvek szem előtt tartva kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét (lásd **2-1. ábra**). A területfejlesztési stratégiai és operatív program részben követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezeken túl is lép, helyenként átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát.

A fővárosi területfejlesztési koncepcióban meghatározott célok illeszkednek az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OTFK) és az Európa 2020, illetve a formálódó országos operatív programok (VEKOP, KEHOP, és IKOP) céljaihoz.

2-1. ábra BTFK területfejlesztési célrendszere

*Számozás a későbbi sorrend szerint

A „**JÖVŐKÉP**” a BTFK alapján az alábbiakban került meghatározásra:

„Budapest legyen egy élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.”

A Konceptióban kidolgozott célhierarchia ezt a jövőképet bontja ki részletesen, meghatározva a 2020-ig ennek érdekében megvalósítandó célok körét. A stratégiai programrész kidolgozása során azt vizsgálták, hogy a BTFK-ban meghatározott célok és prioritások közül, melyek megvalósításához tudnak hozzájárulni a 2014-20 közötti időszakra tervezett ágazati és területi operatív programok intézkedései, illetve melyek azok, amelyhez hazai központi költségvetési, vagy fővárosi önkormányzati forrásokra lesz szükség. (Az operatív munkarész az egyes intézkedések és prioritások tartalmát bontja ki részletesen.)

A célokat és legfontosabb ismérveiket és a hozzájuk rendelt specifikus célokat a **2-1. táblázat**ban mutatjuk be.

2-1. táblázat A Konceptió fejlesztési irányjai, a Program céljai

Cél	A cél legfontosabb ismérvei	Specifikus célok
1. Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés	A prioritás lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és infrastrukturális feltételeket. Fontos a külső források szűkülésének megállítása, a belső források bővülő újratermelése szükséges, a hozzáadott érték visszaforgatásával.	1.1. A város- és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítése
	A kezdeményező város- és térségfejlesztés megvalósítása elválaszthatatlan a változó hazai és nemzetközi gazdasági körülményekre eredményesen reagálni képes szervezeti/pénzügyi rendszer kiépítésétől. E komplex rendszernek egyrészt összhangban kell lennie az ország és a budapesti agglomeráció teljesítőképességével, másrészt pedig biztosítania szükséges az önálló gazdasági potenciált kiépítő és kihasználó városgazdálkodási mozgásteret. Létre kell hozni azt a gazdasági alépitményt, ami biztosítja a város gazdasági kormányzását a vonzó gazdasági környezet kialakítása céljából. A város- és területfejlesztési feladatok megvalósításához azzal adekvát stratégiai város- és területfejlesztő szervezetre van szükség.	1.2. A város- és térségfejlesztés forrás-szerkezetének átalakítása
		1.3. Önfenntartó városgazdálkodási rendszer létrehozása
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság	A fővárosban és térségben a rendszerváltás óta a szolgáltató szektor aránya nagymértékben nőtt, az ipari, építőipari szektor háttérbe szorult. A térség gazdaság-fejlesztési célja, hogy exportorientált ágazatok fejlődjenek, minél kisebb mértékű import-, anyag- és energiataralommal. Ez jórészt a hatékonyság és a piacképesség javításával érhető el, a fenntarthatósági követelmények betartása mellett. Ehhez fontos a tudástranszfert biztosító szereplők egymás közötti és a piac, ill. a képzést és kutatás-fejlesztést végző helyek közötti információáramlás, és a kapcsolati hálók erősítése. Alapvető cél a gazdaság innovatív, energiahatékony, „zöld” jellegének biztosítása és ehhez a befektetőbarát üzleti klíma, vonzó gazdasági környezet megteremtése.	2.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása
	Előnyben kell részesíteni a gazdasági környezethez alkalmazkodni képes, magas hozzáadott értéket létrehozó ágazatokat, egyúttal erősíteni kell Budapest egyetem-városi, K+F+I és vállalkozásbarát jellegét. Térségi cél, hogy versenyképes gazdaság-fejlesztési tengelyek, vállalkozási térségek, high-tech technológiai övezetek, innovációs pólusok alakuljanak ki.	2.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása
	Az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások növelése hatékonyságra, innovációra készíti a gazdasági szereplőket, átrendezve ezzel a gazdaság-szerkezetet. A „zöld” gazdaság átfogja a teljes urbanisztikai rendszert. Ez lehet a megújuló Budapest és az agglomeráció gazdaságának egyik fő „versenyképes” prémium hozzáadott értéke, mert helyi, megújuló, egyensúlyi, azaz fenntartható.	2.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat
3. Partnerség – A jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a város-térségben	Budapest és várostérsége csak együtt lehet sikeres az európai városok növekvő versenyében. A közös sikerhez a terület- és településfejlesztés valamennyi állami, önkormányzati, gazdasági és civil szereplőjének közös érdekek alapján közös célokat megfogalmazó és összehangolt fejlesztési eszközöket alkalmazó, sokoldalú együttműködése szükséges. Az együttműködés kulcsa az összehangoltság kell, hogy legyen, ennek alapja pedig a jogi, intézményi feltételek kialakítása, melyet három szinten indokolt értelmezni:	3.1. Partnerség a budapesti gazdasági tér összehangolt fejlesztése érdekében
	Budapest és a budapesti gazdasági térhez tartozó városok (Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Hatvan-Gyöngyös) között –európai szinten pozícionálható budapesti gazdasági tér kialakítása érdekében;	3.2. Partnerség Budapest és Pest megye között
	Budapest és Pest megye között – a térségi szinten összehangolt fejlesztés megvalósítása és az agglomerációs problémák hatékony kezelés érdekében;	3.3. A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések közötti együttműködések elősegítése
	A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések között – a kerület- és településközi fejlesztési és rendezési feladatok megoldására, közös integrált fejlesztési programok kezdeményezésére.	3.4. A budapesti kerületi önkormányzatok és a fővárosi önkormányzat közötti együttműködés
	Az együttműködést és a közös tervezést ki kell terjeszteni a terület- és településfejlesztési célok, valamint az alkalmazásra kerülő fejlesztési- és rendezési eszközök összehangolására, ezeken belül kiemelten: a térstruktúra közös érdekű fejlesztésének tervezésére, a térségi gazdaság fejlesztésére, a térségi zöldövezet kialakítására és a közlekedés térségileg összehangolt fejlesztésének tervezésére.	

Cél	A cél legfontosabb ismérvei	Specifikus célok
4. Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával	Országos törekvés, hogy Magyarország Európán belüli központi fekvéséből adódó fejlesztési potenciálját kibontakoztassa, makroregionális csomóponti funkcióit erősítse. Az ország fővárosaként Budapestnek kiemelt szerep jut ennek megvalósításában. Nemzetközi szerepkörét akkor tudja erősíteni, ha az európai városhálózat erős tagjaként együttműködik minden lehetséges partnerrel, ha érvényesíti a humán tőke vagy a földrajzi elhelyezkedés adottságait; ha transzfer szerepet játszik Nyugat-Kelet és Észak-Dél relációjában a kultúra, az innováció, az áruk, a tőke, a képzett munkaerő és szaktudás átadása/közvetítése terén. Ehhez Budapestnek találkozóhellyé kell válnia a nemzetközi döntéshozatal, a kereskedelem és a kultúra meghatározó szereplői számára, miközben megőrzi Budapest egyedülálló sajátosságait, egyedi karakterét.	4.1. Együttműködések erősítése 4.2. Versenyképesség növelése
	5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város	A fenntartható város hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezettel rendelkezik, kompakt és vegyes használatú, ahol előnyben részesül a közösségi, a gyalogos és kerékpáros közlekedés. A kompakt város elvét a rendszerváltást követően született fejlesztési koncepciók, stratégiák és tervek is hangsúlyozták, a demográfiai változások, a klímaváltozás, a globális gazdasági és pénzügyi válság miatt rá kell ébredni, hogy a kompakt város az, ami a rendelkezésre álló források ésszerű felhasználását teszi lehetővé. Fókuszálni kell a meglévő értékek megmentésére, megfelelő hasznosítására, minőségének javítására. Az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei kell, hogy képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt. A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) differenciált fejlesztést igényel. Összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leg gazdaságosabb kell, hogy legyen. Vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, megőrizve érdemes természeti és épített környezetet, az egyedi város-karaktert. A közlekedési kényszerek csökkentésével kisebb terhelés éri a város zsúfolt területeit. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat segíti a „kis távolságok elvének” megvalósítását: ha a mindennapok helyszínei közel vannak, elérésükhöz nem kell motorizált közlekedés, a kerékpározás, gyaloglás esélye is javul.
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése	A környezeti elemek védelme és az élhetőség szempontjából kiemelten fontos, hogy elegendő zöldterület/zöldfelület álljon rendelkezésre. A fővárosi élőhelyek a nagyvárosi terjeszkedés ellenére is fajgazdagok maradtak, biodiverzitásuk magas, emellett a tájképi adottságok és értékek is egyedülálló vonzerőt adnak a városnak. Mindezek védelme és fejlesztése a város fenntartható fejlődésének záloga. A város fenntartható fejlődésének alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. Különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. A szennyezőforrások felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelői hulladékok megfelelő ártalmatlanítása fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez. Meghatározó még a vízkeszletekkel való (mind minőségi, mind mennyiségi értelemben vett) felelős gazdálkodás. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. Az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik. A klímaváltozásért felelős üvegházhatású gázok kibocsátása az energiafogyasztással hozható összefüggésbe. Az energiafogyasztás csökkentését és a klímavédelmet a nemzetközi elvárásokkal összhangban kell megvalósítani.	6.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése 6.2. Természeti - tájképi értékek megőrzése 6.3. Zaj- és légszennyezés csökkentése 6.4. Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem 6.5. Korszerű vízgazdálkodás 6.6. Energia-hatékonyság és klímavédelem

Cél	A cél legfontosabb ismérvei	Specifikus célok
7. Budapest komplex szerep-körének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése	<p>Az Európai közlekedési rendszerben Magyarország jelentős szerepű. A nemzetközi és országos szintű közlekedési rendszerek közötti „határvonal” egyre inkább eltűnik, helyét a városrészek, régiók közötti utazási - szállítási kapcsolatrendszer veszi át.</p> <p>A külső, távolsági kapcsolatok fejlesztésének célja a TEN-T hálózatok, európai közlekedési folyosók és a főváros közötti kapcsolatok multimodális kiépítésével a nemzetközi és az országos elérhetőség javítása, továbbá a transzkontinentális utazási, szállítási módok integrációjával Budapest európai csomóponti szerepkörének (HUB) kiteljesítése.</p> <p>A nemzetközi forgalomban betöltött szerepén túlmenően, az ország egyes részei és a főváros közötti kapcsolatok szempontjából is a közúthálózat és a vasúthálózat a domináns. A közúthálózat és a vasúthálózat fejlesztésének tovább kell javítania Budapest elérhetőségét, de ugyanakkor biztosítaniuk kell a jelenleg főváros centrikus kapcsolati rendszer oldását is.</p> <p>Budapest és Pest megye között mind szorosabb együttműködés alakul ki. A létrejövő belső, helyi kapcsolatoknak a részeként a városi-városkörnyéki közlekedés integrációja, valamint az intermodális szolgáltatások intézményi- és infrastrukturális feltételeinek megteremtése is egyre fontosabb cél.</p>	7.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése
		7.2. Térségi közlekedés fejlesztése
		7.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése
		7.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
8. Befogadó, támogató, aktív társadalom	<p>Budapesten kiélezett a fejlesztési kérdésekben az alku pozíció, folyamatosan próbára van téve a hazai és a nemzetközi elvárásnak való megfelelés, az ismeretek és tapasztalatok átadása.</p> <p>Azzal, hogy Budapest a szabadáramlási tér része lett a nemzetközi áru, tőke, szolgáltatás és munkaerő áramlás helyszínévé vált. Ismeretes, hogy a gazdasági változások a társadalommal kölcsönhatásban állnak, így a koncepció igazi kérdése az, hogy a beavatkozásokra a lakosság miként reagál, mennyiben és miben lesz partner. A korábbiaktól eltérően, piac gazdasági körülmények között, az alkalmas humán erőforrás a haladás kulcselemévé vált.</p> <p>A városlakók identitását, lakóhelyükhöz való kötődését erősíti, ha belátható időn belül itt tartják megvalósíthatónak az általuk elérni kívánt célt. A fővárosi önkormányzat ezt elő tudja segíteni tudatos, a generációkat, a különböző élethelyzetben lévőköt és a köztük való együttműködést támogató szakpolitikával.</p>	8.1. Befogadó és támogató társadalom
		8.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása
		8.3. A humán szolgáltatások optimalizálása
		8.4. A kulturális kínálat bővítése
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása	<p>A XXI. század teremtette újfajta mobilitási lehetőségekre lényegesen rugalmasabb lakásstruktúra létrehozásával kell válaszolni, melyben annak összetétele, a lakásméret, a piaci és nem piaci lakásbérleti szegmens egymáshoz viszonyuló aránya, továbbá a városon belüli térbeli eloszlás egyaránt fontos.</p> <p>A fővárosi lakásállomány fejlesztésében a meglévő strukturális problémákra kell a hangsúlyt helyezni. A főváros lakásállományának egy része kedvezőtlen méretbeli és energiahatékonysági összetétellel rendelkezik. A területi problémák, kihívások közé tartozik továbbá a kiegyensúlyozatlan, a korábbi és közelmúltbeli lakóterületi fejlesztések eredményeképpen intézményekkel, szolgáltatásokkal rosszul ellátott lakóterületek kérdése. Vannak olyan területek, ahol a rossz lakásállomány és az alacsony státuszú népesség koncentrációja krízisterületek kialakulásához vezetett, melyeknek kezelése hosszú távon már nem halogatható.</p> <p>Szükséges a lakhatási konstrukciók átalakítása, ezen belül a bérlakások számának növelése és a magán és önkormányzati bérlakás szektor helyzetének átgondolása, országos szintű szabályozás alkotása, melyben a fővárosnak kezdeményező szerepet kell vállalnia.</p>	9.1. A lakásállomány optimalizálása
		9.2. A térbeni-társadalmi szerkezet kiegyensúlyozása

2.2.2. A Programban kialakított prioritásrendszer bemutatása

A prioritások (prioritástengelyek) kialakításának a célja az volt, hogy a korlátos források figyelembe vétele mellett meghatározza a legfontosabb beavatkozási területeket, azaz, hogy az adott térség, város mire akarja a fejlesztési forrásait felhasználni. A prioritások meghatározása segít a célokat konkrét eszközökké formálni (nagyprojektek, pályázati konstrukciók, tőkealapok), így átmenetet képezve a célok és a forrásfelhasználás eszközei között. A Program az alábbi stratégiai célok megvalósítását tartja szükségesnek:

- Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság
- Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város
- A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése
- Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése
- Befogadó, támogató, aktív társadalom
- Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása.

Ezen stratégiai célok sem támogathatók minden elemükben, ugyanakkor egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, a tartalmukat a Programban 5 prioritástengely alá rendezték az alábbi célok szerint:

1. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért

- 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása (2.1)*
- 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2)
- 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (2.3)
- 1.4. Várostérségi együttműködés (3)

2. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért

- 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város (5.1, 5.4)
- 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása (5.2)
- 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása (5.3)
- 2.4. Értékvédelem- értékteremtés (5.5)
- 2.5. A lakásállomány optimalizálása (9.1)

3. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért

- 3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem (6.1, 6.2)
- 3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése (6.3)
- 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (6.4)
- 3.4. Korszerű vízgazdálkodás (6.5)
- 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6)

4. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában

- 4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)
- 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése (7.2)
- 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3)
- 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4)

5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért

- 5.1. Befogadó és támogató társadalom (8.1)
- 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (8.2)
- 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3)
- 5.4. A kulturális kínálat bővítése (8.4)

*Zárójelben a Konceptió specifikus céljainak számozása

A prioritások rövid ismertetését, az intézkedések céljait és feladatait lásd a **2-2. táblázat**ban.

2-2. táblázat A prioritástengelyek és specifikus célok rövid ismertetése

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
1. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	<p>A szolgáltató szektor súlyának rendszerváltás utáni növekedésével a vállalati szférán belül a mikro-, kis- és középvállalkozások túlsúlyba kerültek. A kisméretű cégeknek tapasztalható nemzetközi hálózatosodásra való hajlam és a nagyfokú üzleti rugalmasság. A főváros és térsége gazdasági szerkezetében az emelkedő, értéknövelő, multiplikátor hatású ágazatok túlsúlyára, export-orientált ágazatok fejlesztésére van szükség. Fontos fejlesztési célterület a kreatív gazdaság hatékony működéséhez szükséges feltételrendszer kiépítése, tudásintenzív iparágak fejlesztése (infokommunikáció, jogi üzleti szolgáltatások, pénzügyek, K+F, felsőoktatás).</p> <p>Az EU 2020-as célkitűzéseivel összhangban hangsúlyt kell fektetni a gazdasági növekedés energiahatékonyságára és fenntarthatóságára, „zöld” jellegének biztosításra, ami nagyrészt az épületenergetikai beruházások támogatásával, a zöld technológiák alkalmazásának segítségével érhető el. Az energiatakarékosság, a megújuló energiaforrások növelése hatékonyságra, innovációra készíti a gazdasági szereplőket, ami „zöld” gazdaság elterjedését teszi lehetővé.</p> <p>Budapest számos turisztikai vonzerővel</p>	1.1. Technológiai innováció és tudás-transzfer hatékonyságának javítása	<p>Az alapvető gazdaságpolitikai cél a stabil, erős, versenyképes gazdaság megalapozása, amely a meglévő munkahelyek megtartása mellett újakat hoz létre, és amely a városlakók számára képzettségüknek és készségeiknek megfelelő kiteljesedési lehetőséget és létbiztonságot nyújtó jövedelem-szerzést kínál, a továbbképzés, ill. új technológiai és innovációs ismeretek folyamatos elérhetőségének biztosításával.</p> <p>Kiemelt feladat a tudásgazdaság szereplői közötti kooperáció ösztönzése a minél több innovatív tartalmú termék létrehozása és minél több, magasan képzett munkaerő leköltése érdekében, növelve a város gazdasági versenyképességét.</p>	<p>A) Üzleti környezet fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak létrehozása (speciális profillal, keresleti elemzés alapján, pl. üzletfejlesztési és menedzsment tanácsadással) Üzleti telephelyek fejlesztése barnamezős területeken Fiatallakozók program, amely segíti a start-up vállalkozásokat, és a fiatalok vállalkozóvá válását <p>B) KKV-k finanszírozásának segítése Mikrohittel és egyéb pénzügyi szolgáltatások</p> <p>C) Innováció, K+F, Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés segítése</p> <ul style="list-style-type: none"> elsősorban alkalmazott kutatások (vállalkozói megrendelések alapján) együttműködések ösztönzése a fővárosi szolgáltató cégek és a kutatóhelyek között <p>D) Kreatív gazdaság fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> A kreatív iparágakhoz kapcsolódó vállalkozások támogatása, nemzetközi piaci szerepük megerősítése, benne az ezekben létrejövő start-up vállalkozások felfutásának elősegítése.
		1.2. Felhasználóbarát város-kormányzás kialakítása	<p>Cél, hogy a lakosság, a gazdasági szereplők és a különböző intézmények magas minőségű otthonra találjanak a városban, egyebek mellett megfelelő szervezeti és jogi feltételrendszer biztosításával. A kezdeményező és együttműködő város- és térségfejlesztés lényege az önkormányzati irányító szerep felvállalása, a koordináló szerepkör erősítése, amely gazdaság-élénkítő kormányzást, a gazdasági szereplők orientálását jelenti, megteremtve a lakosság és a gazdasági szereplők számára az ideális intézményi és infrastrukturális feltételeket.</p>	<p>A fenti célok elérését szolgálhatják létrehozandó szervezetek (pl. a fejlesztési ügynökségi feladatok ellátására), vagy meglévő szervezetek átalakítása, továbbá a szolgáltatási hatékonyság javító lépések, és szervezeti, képzési projektek:</p> <ul style="list-style-type: none"> budapesti fejlesztési ügynökségi feladat; városkommunikációs ügynökségi feladat; befektetés-ösztönzési feladatok megoldása.

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	<p>rendelkezik: a város és a Duna összeforrott látványa, a világörökségi területek, az épített örökség, a gasztronómia, a fesztiválok, rendezvények, a gyógy- és termálvizek. Földrajzi fekvésénél és gazdasági logisztikai szerepénél fogva, valamint vonzerőinek összetétele révén a főváros turizmusában nagyságrendileg meghatározó a városlátogató és az üzleti motiváció. A városmag közvetlen közelében és a régióban kellemes kirándulóhelyek teszik egyedivé a nagyvárosi környezetet.</p> <p>Budapest versenyképes fejlődéséért az alábbi fejlesztésekre van szükség: a szolgáltató szektor magas hozzáadott érték arányának növelésére (magas szintű üzleti szolgáltatások), a tudásalapú termelés fejlesztésére (csúcstechnológiák fejlesztése), innovációs képesség fejlesztésére (K+F+I szektor), a fenntarthatóság és zöld-technológiák fejlesztésére (fenntartható termelés), turizmusfejlesztésre (turisztikai attrakciók, természeti, kulturális vonzerő fejlesztés).</p>	<p>1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat</p>	<p>Elengedhetetlen feladat Budapest meglévő turisztikai kínálatának továbbfejlesztése, a kulturális létesítmények választékának szélesítése (pl. a rendezvény- és programkínálat bővítése, bor- és gasztronómiai kínálat fejlesztése), a Duna-part és a vízfelület turisztikai és közösségi használatának növelése, a budapesti fürdők kínálatának, színvonalának fejlesztése, látogatóbarát és nemzetközi szintű kiállítások rendezése, az egészség-turizmusban rejlő lehetőségek feltárása az aktív kikapcsolódási lehetőségek és a családi élményturizmus bővítése. Mindezt kiegészíti az üzleti turizmusban rejlő adottságok kiaknázása, infrastrukturális háttérnek fejlesztése.</p> <p>A célok megvalósítása a turisztikai szolgáltatóipar fejlesztésével, a turista tengelyek meghatározásával, tájékoztató rendszer kiépítésével, folyamatos képzéssel és eredményes turisztikai marketing tevékenységgel valósítandó meg.</p> <p>Az intézkedés célja összességében Budapest és térsége fogadási feltételeinek színvonalasabbá tétele, ill. meglévő turisztikai kínálatának továbbfejlesztése. A meglévő turisztikai termékek fejlesztése mellett elengedhetetlen azoknak az új vonzerőknek bekapcsolása, amelyek lehetővé teszik a turisták érdeklődésének fenntartását megyei és fővárosi szinten egyaránt. Összhangban az országos törekvésekkel, építve Budapest fővárosi adottságaira támogatni kell az egészségturisztikai fejlesztések megvalósítását.</p>	<p>A) Turisztikai termékek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turisztikai vonzerők szolgáltatásainak fejlesztése, illetve területileg decentralizált támogatása • Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása, tematikus utcák kialakításának ösztönzése. <p>B) Egészségügyi turizmus fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egészségturizmus és aktív kikapcsolódás feltételeinek fejlesztése, fürdők gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése. • Balneológiai terápiás és kutatóközpont kialakítása. <p>C) Budapest Brand kialakítása és bevezetése</p> <p>Erős Budapest márka felépítése, turizmus marketing, piaci megjelenés és fenntartása, partnerségi kapcsolatok erősítése.</p> <p>D) Duna-parti szabadidő zóna</p> <p>A Duna-part hozzáférhetőségének javítása, vízparti szabadidős zónák kialakítása, úszó szabadidős- és vendéglátó egységek számának és szolgáltatási színvonalának emelése.</p>
		<p>1.4. Város-térségi együttműködés</p>	<p>Budapest és Pest megye gazdasága és társadalma ezer szállal kapcsolódik egymáshoz már jelenleg is (munkahelyi ingázás, rekreációs szolgáltatások). Az ezekben rejlő szinergiákat ki kell használni és a felmerülő konfliktusokra megoldásokat keresni. Meg kell találni azokat a közös érdekből fakadó együttműködés lehetőségeket, amelyek érdekében mindkét nagy közigazgatási szereplő ki tud állni, azonosítva azokat a fejlesztési területeket, ágazatokat, amelyek fejlesztése mindkettőjük számára előnyös.</p> <p>Pest megyével folytatott egyeztetést követően, a véleményezési időszak végére lesz kidolgozva</p>	<p>Vannak olyan fejlesztési zónák (pl. Ferihegy térsége), logisztikai területek, amelyek kiépítése közös célként jelenhetnek meg. Ezek fejlesztése csak részben igényel gazdaság-fejlesztési forrásokat. Komoly szerepe lehet a szervező munkának, az együttműködésnek, a jó értelemben vett lobbizásnak. A Duna-part rekreációs célú, vagy árvízvédelmi fejlesztése, vagy a közösségi közlekedés fejlesztése (P+R) önállóan is megjelenik a területfejlesztési program többi tervezett intézkedésén belül.</p>

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
<p>2. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért</p>	<p>Budapest területhasználati értelemben vett sokszínűsége olyan érték, melyet meg kell őrizni. A város öt, eltérő adottságokkal rendelkező zónája (belső, átmeneti, elővárosi, hegyvidéki és Duna menti) differenciált fejlesztést igényel. Az értékek és problémák figyelembevételével összhangot kell teremteni a területhasznosítás és a területek kiszolgálását biztosító különböző (humán és műszaki) infrastruktúrák között. A távlati fenntarthatóság érdekében egy-egy terület környezeti hatása és működtetésének költsége (létrehozás és ellátórendszerek üzemeltetése) az elvárható leggazdaságosabb kell, hogy legyen.</p> <p>Kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználat és hálózati rendszer kialakítása, mely megőrzi az értékes természeti és épített környezetet. Fontos a közlekedési kényszerek csökkentése, hogy kisebb terhelés érje a város zsúfolt területeit. A már infrastruktúrával ellátott területek (barnamezős területek) váljanak a fejlesztések célterületeivé, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat lehetővé teszi a „kis távolságok elvének” megvalósítását, így a kerékpározás, gyaloglás esélye javul.</p>	<p>2.1. Vegyes terület-használat kialakítása – A Dunával együtt élő város</p>	<p>Az öt, eltérő adottságú zónája differenciált fejlesztése. Kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, olyan vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználat és hálózati rendszer kialakítása, mely megőrzi az értékes természeti és épített környezetet. A közlekedési kényszerek csökkentése, hogy kisebb terhelés érje a város zsúfolt területeit. A már infrastruktúrával ellátott területek (barnamezős területek) váljanak a fejlesztések célterületeivé, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat lehetővé teszi a „kis távolságok elvének” megvalósítását, így a kerékpározás, gyaloglás esélye javul, azaz a közösségi közlekedési szolgáltatás „gazdaságosságának” küszöbe csökken.</p> <p>A Duna természetközeli partjai váljanak a természetjáró rekreáció, barnamezős partjai a tágabban értelmezett rekreáció közösségi tereivé, vagy - ahol az elfogadható – álljon a gazdasági funkciók szolgálatába. A világörökségi területek minőségének növelése, a parthasználat kiterjesztése és humanizálása, az értékmegőrzés mellett a Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása elsőrendű feladat.</p>	<p>A) Zöldfelületi rendszer fejlesztése B) Belvárosi közterületi fejlesztés C) Gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása Szomszédsági körzetek komplex ellátását lehetővé tevő szolgáltató rendszerek kialakulásának ösztönzése D) Körirányú közlekedési elemek megvalósításának előkészítése E) Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon és a Duna szigeteivel A Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása.</p>
	<p>Kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználat és hálózati rendszer kialakítása, mely megőrzi az értékes természeti és épített környezetet. Fontos a közlekedési kényszerek csökkentése, hogy kisebb terhelés érje a város zsúfolt területeit. A már infrastruktúrával ellátott területek (barnamezős területek) váljanak a fejlesztések célterületeivé, az ökológiai szempontból értékes, pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt. A megfelelő intenzitás és a vegyes területhasználat lehetővé teszi a „kis távolságok elvének” megvalósítását, így a kerékpározás, gyaloglás esélye javul.</p>	<p>2.2. Barnamezős területek funkcióváltása</p>	<p>A város- és területfejlesztés célterületeinek magját a barnamezős területek kell, hogy képezzék. A funkcióváltás és a területi potenciál kihasználása mellett egyszerre a területeken lévő környezeti problémák megoldása is a célok között szerepel. Az átmeneti és a Duna menti zónában elhelyezkedő barnamezős területek megfelelő átstrukturálása, hasznosítása kulcskérdés a kompakt város elvén történő városfejlesztés szempontjából. Ki kell használni az átmeneti zónában található barnamezős térségek kedvező közlekedési és közmű adottságait. További cél, hogy a városszövetbe ékelődött leromlott területek a pótolhatatlan földterületek beépítése helyett a város belső tartalékterületei képezzék a fejlesztések elsődleges célterületeit lakó-, gazdasági és zöldterületi fejlesztés számára egyaránt.</p>	<p>A) A meglévő ipari örökség védelme és hasznosítása (pl. Óbudai Gázgyár területén kulturális funkció megjelenése) B) A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme C) A fejlesztések barnamezők felé terelése bonus/malus szabályozási eszközökkel; D) Átmeneti hasznosítások ösztönzése</p>

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	<p>Kiemelt cél, hogy a Duna partjai váljanak a közösség tereivé, illetve - ahol ez indokolt és elfogadható – álljon rendelkezésre a vízkapcsolat az ezt igénylő gazdasági funkciók rendelkezésére. A világörökségi területek minőségének növelése, a parthasználat kiterjesztése és humanizálása, az értékmegőrzés elsőrendű.</p> <p>A jövőben a városfejlesztés egyik súlypontjaként a barnamezős területeket szükséges megjelölni, ahol a kreatív, tudás alapú gazdaság mellett a zöld gazdaság kiterjesztése számára nyílhat „tér”. Főként a Duna menti területek és az átmeneti zóna területei hozhatók helyzetbe előnyös fekvésük, infrastrukturális ellátottságuk okán.</p>	<p>2.3. Differenciált központrendszer létrehozása</p> <p>2.4. Értékvédelem-értékteremtés</p> <p>2.5. A lakásállomány optimalizálása</p>	<p>A meglévő tradicionális központok fejlesztése és új központok létrehozása. Intermodális szerepű központok kialakítása. Ilyen szerepet tölthetnek be a jövőben például az Etele tér, mint a főközpontot tehermentesítő mellékközpont, valamint egyéb kiemelt jelentőségű helyi központok.</p> <p>Budapest közúthálózatát a terület-felhasználásból adódó valós forgalmi igények ellátására, az elmúlt évtizedek elmaradt közlekedésfejlesztései következtében számos kisebb főúthálózati- és gyűjtőút hálózati elemmel kell kiegészíteni.</p> <p>A város egyedülálló természeti és táji, valamint ezzel harmóniában lévő épített örökséggel rendelkezik, amelynek megőrzése révén tartható csak fenn a város értékei iránt megmutatkozó kiemelkedő érdeklődés. Budapesten célszerű újra meghatározni, pontosítani a területi védettségeket. A kijelölt területekre kedvező beépítési sűrűséget meghatározó, a meglévő egyedi karaktert erősítő és a léptékek megőrzését elősegítő szakszerű szabályozás készítenendő.</p> <p>Budapest belvárosában – mint történelmi városi tájban – az épülethomlokzatok a városképi látvány kiemelkedő fontosságú elemei. Sokszor a védett értékek közvetlen szomszédságában lévő megkopott, omladozó homlokzatok állagmegóvása, illetve felújítása is sürgető feladat. A hasonlóan fontos, meghatározó elemeknek, a közterületeknek a felújítása évek óta sikeresen zajlik a belvárosban és több városrészközpontban. A város-karakter megőrzése érdekében a helyi egyedi értékek védelme kiemelkedő fontosságú feladat. Az intézményesített védelem hatékonyságát növelni kell.</p> <p>A magyarországi háztartások jelentős része számára okoz nehézséget a lakhatás költségeinek megfizetése. A lakáspolitikával foglalkozó kutatók álláspontja szerint Magyarországon a bérlakás-állomány, ezen belül a szociális bérlakás-állomány jelentősen elmarad az igényektől, miközben az olcsó bérű bérlakások iránti igény a következő években valószínűleg növekedni fog. A fővárosban jelentkező bérlakás igényekről nem állnak rendelkezésre</p>	<p>A) Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő város-fejlesztési feladatok megvalósításával</p> <p>Meglévő tradicionális központok fejlesztése és új központok, intermodális szerepű központok létrehozása. Főutca típusú beavatkozások.</p> <p>B) A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően. Meglévő közterületek újraosztása (útépítések, felújítások, közösségi közlekedés fejlesztése – villamos közlekedés projektjei, 42. sz. villamos, egyéb viszonylatok eszközbeszerzései)</p> <p>C) A közúti közlekedésbiztonság javítása</p> <p>– Területi védettségek meghatározása, újra szabályozása, pontosítása;</p> <p>– Homlokzatok állagmegóvása, felújítása</p> <p>– Intézményesített védelem hatékonyságának növelése</p> <p>A lakótelepi és a történelmi belvárosi lakóterületeken kialakuló krízisterületek speciális, illetve komplex rehabilitációra szorulnak: mivel itt a fizikai, műszaki problémák, illetve társadalmi problémák területi koncentrációja áll fenn, ezért a terület jellegéből, állapotából kiinduló beavatkozások szükségesek. A fővárosi önkormányzat tulajdonában lévő lakásállomány</p>

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
			<p>adatok, az országos adatot alapul véve a fővárosban legalább egy kétszeres mértékű bővítésre van szükség.</p> <p>A fővárosi önkormányzat tulajdonában lévő lakásállomány egytizede üresen áll, ezek durván fele az állapota miatt nem adható bérbe, ezért ezek helyettesítés, vagy – amennyiben ez racionális – felújítás indokolt lehet.</p>	<p>egy tizede üresen áll, ezek durván fele az állapota miatt nem adható bérbe, ezért ezek helyettesítés, vagy – amennyiben ez racionális – felújítás indokolt lehet lakásállományról és a bérlakásokról.</p> <p>A) A bérlakás-állomány felújítása, indokolt esetekben B) Önkormányzati bérlakás fejlesztés C) Komplex programok, amelyekben a társadalmi-gazdasági problémákkal sújtott területek rehabilitációja érdekében hajtanak végre D) Lakásállomány energetikai célú felújítása</p>
<p>3. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért</p>	<p>Budapest egyedülálló természeti adottságokkal rendelkezik: változatos domborzat a síkvidéktől a hegyvidékig, értékes földtani kincsek (pl. barlangok, termálvizek), ill. vízrajzi viszonyok (Duna és a kapcsolódó vízfolyások) és nagyvárosi viszonylatban rendkívül gazdag állat- és növényvilág, különösen a budai erdőterületeken. Az egy főre jutó zöld- és erdőterületek nagysága azonban elmarad a nemzetközi ajánlástól. A zöldterületek mind minőségi, mind területi megoszlás tekintetében jelentős egyenlőtlenségeket mutatnak. A főváros területének 13,7%-át érinti a természetvédelmi védettségek valamelyike. A város beépített területeinek terjeszkedése kiváló termőhelyi adottságú területeket is érinthet, emiatt a termőföld, mint természeti erőforrás, különösen veszélyeztetett a városszéleken. Budapest sajátos földrajzi fekvésének köszönhetően egyedülálló tájképi adottságokkal rendelkezik, ami jelentős vonzerőt kölcsönöz a városnak. A város és környéke ökológiai integritásának javítása érdekében alapvető fontosságú a természet közeli élőhelyek elszigeteltségének csökkentése, a Natura</p>	<p>3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem</p>	<p>A biológiailag aktív felületek arányát Budapest teljes területén növelni kell, ennek érdekében az üres fahelyeken fasorokat kell telepíteni, a tervezett erdőtelepítéseket fokozatosan végre kell hajtani, a barnamezős, a hasznosítatlan területeken zöld-felületeket kell létesíteni (akár csak átmeneti jelleggel is). Kiemelt figyelmet érdemelnek a közparkok, -kertek, -terek, amelyek ütemezett felújításáról és újak létesítéséről gondoskodni kell. A természeti értékek, a biodiverzitás megőrzéséhez szükséges a jelenlegi védelmek megerősítése. A természetvédelmi kezelés finanszírozási alapjainak újragondolásán túl a szabályozási háttér rendezése, a környezeti nevelés támogatása is kiemelkedő cél.</p>	<p>A) Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme (pl. barlangok) B) A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja (pl. Rákos-patak mente)</p>
		<p>3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése</p>	<p>A zaj- és légszennyezettség számottevően rontja a város élhetőségét, miközben számszerűsíthető egészségügyi és karbantartási költségeket eredményez. A lakosság terheltsége ne növekedjen, hosszabb távon pedig folyamatosan csökkenjen. Általánosságban az egyéni gépjármű használat mértékét kell csökkenteni, amely a modal-split arány javításával, valamint környezetbarát közlekedési módok (pl. vasút, kerékpár) előnyben részesítésével érhető el. A közösségi közlekedés használatának növekedéséhez a szolgáltatások minősége, és az ellátás teljes körűvé tétele járulhat hozzá. A zaj- és rezgés csökkentés érdekében korszerűsíteni kell a vasúti és közúti pályákat is. A fővárosi zajtérkép felülvizsgálata a beavatkozások célzottságát segíti elő, ezért elkészítése a 2014-2020-as tervezési ciklus első felében indokolt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem • Községi közlekedés használatát növelő programok • Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata • Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	<p>2000 és védett természeti területek, és értékek helyreállítása, védelme. A védett értékek 'ex situ' védelmét segítő gyűjteményes növénykertek és védett történelmi kertek fejlesztése és a hazánkban kiemelkedő jelentőséget képviselő földtani, barlangtani értékek helyreállítása is a művelétsoport részét képezi.</p> <p>A város egyik legnagyobb környezeti problémája a jelentős zajterheltség. Budapest stratégiai zajtérképe alapján megállapítható, hogy a kedvezőtlen környezeti zajállapot főként a közlekedésből ered. A légszennyező anyagok koncentrációja a levegőben sokszor eléri az egészségügyi határértéket, a túllépések esetszáma csökkenő tendenciát mutat. Európai nagyvárosokkal összehasonlítva Budapest levegőszennyezettsége átlagos. A talajszennyezett területeken történtek műszaki beavatkozások, de még mindig sok a kármentesítést igénylő barna-mezős terület, felhagyott hulladéklerakó.</p> <p>Az árvízvédelmi védvonal mind a budai, mind a pesti oldalon jól kiépített, azonban a nem megfelelő karbantartása miatt egyes szakaszok mára már kritikus állapotba kerültek. A fővároson is átfolyó vízfolyások természetes befogadói a környező települések csapadék- és tisztított szennyvizeinek, ezért az érintett települések tervezett fejlesztéseit a fővárosé-val összhangban kell megvalósítani, hogy a káros elöntések, hordaléklerakások, valamint eróziós károk elkerülhetőek legyenek.</p>	<p>3.3. Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem</p> <p>3.4. Korszerű vízgazdálkodás</p>	<p>A város fenntartható fejlődésének egyik alapvető feltétele a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás. E tekintetben különösen fontos a különböző földtani elemek, a talaj (különösen a termőtalaj) és a talajvizek állapota. Az urbanizációs folyamatok egyre jobban veszélyeztetik ezeket az erőforrásokat is. Budapest területén a korábbi ipari tevékenységekből eredően számos olyan létesítmény, potenciális szennyező-forrás található, melyek térségében beavatkozást igénylő talaj-, és talajvíz szennyezettséggel kell számolni. A szennyező-források felszámolása, a kármentesítés, további szennyezések megakadályozása, a termelő hulladékok megfelelő ártalmatlanítása kiemelten fontos az élhető városi környezet megteremtéséhez. A Budapesten keletkező tetemes mennyiségű hulladék begyűjtése és ártalmatlanítása nagy teherként jelentkezik a város működtetésében.</p> <p>Az intézkedés célja a hulladékok keletkezésének megelőzése, ill. a keletkezett hulladékok minél nagyobb arányú felhasználása: újrahasználat, feldolgozást követő újrahasznosítás, vagy energetikai hasznosítás által. A cél hogy a hulladéklerakókba minél kevesebb hulladék kerüljön, különösen a szerves és egyéb, jól hasznosítható anyagok tekintetében. További cél a potenciális szennyezőforrások felszámolása.</p> <p>Meghatározó jelentőségű természeti erőforrások a különböző vízkészletek is, amelyekkel mind minőségi, mind mennyiségi értelemben is felelősen kell bánni. Mindenki, de különösen a lakosság számára, fontos a mindenkor elérhető, jó minőségű ivóvíz, melyet az ivóvízhálózaton keresztül szerezhetnek be. A környezet és az élővizek védelme ma már megköveteli a keletkező szennyvizek teljes mértékben történő megtisztítását. A vízkészletekkel való tudatos gazdálkodás részben az ivóvízfogyasztás csökkentését, részben a csapadékvíz elvezetésének mérséklését (helyben történő hasznosítását) és a hálózat tehermentesítését eredményezheti. Az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiszap kezelés megoldandó problémájára (akár termikus hasznosítás). Begyűjtésre kerülő hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése szelektív gyűjtés és komposztálási program továbbfejlesztése révén. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése (hulladékudvarok bővítése). • A hulladék-gazdálkodás rendszerének gazdaságosabbá, hatékonyabbá tétele a telephelyek fejlesztése és a gépállomány korszerűsítése révén. • A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja. • Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás a környezettudatos fogyasztói viselkedés érdekében. <ul style="list-style-type: none"> • A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózat-rekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása. • A várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadék-hullásra való felkészülés, szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése. • Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomáscsökkentőknél, ahol szükséges. • Csatornázatlan területek felzárkóztatása (volt zártkertes övezetek csatornázási helyzetének ésszerű rendezése) ahol szükséges a rákötések ösztönzése • Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	A város vonzerejének fejlesztése keretében a természetvédelem, természeti környezet rehabilitációja, a környezetvédelmi szolgál-tatórendszer fejlesztése, a fenntartható fogyasztással és természetvédelmi szemlélet-formálással kapcsolatos beavatkozási irányok támogathatók.		Az intézkedés célja mindenki számára elérhető, jó minőségű víz. A vízbázis védelme érdekében a tisztítási technológia fejlesztése mellett, a vízelosztó hálózat korszerűsítése (vízminőség biztosítása, csőtörések számának csökkentése, elszívárgás minimalizálása) és tudatos vízgazdálkodás. A csapadékvizek tudatos kezelése. Kisvízfolyások rendezése. Az árvízvédelmi rendszer megújulása, valamint a védekezési tevékenység hatékonyságának növelése.	<p>kapacitás, azaz a vízz szállító képesség javítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorcollásának megszüntetése Elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása.
		3.5. Energia-hatékonyság és klíma-védelem	<p>A Fővárosi Környezetvédelmi Programnak (FKP) megfelelően a fővárosi közintézmények fajlagos energiaigényét 2005-höz viszonyítva 2016-ig legalább 15%-kal kell csökkenteni. A különböző típusú épületek más-más eszközökkel újíthatók fel hatékonyan, ezért a budapesti épületállomány célzott felújítási programjához elengedhetetlen a meglévő épületállomány részletes feltérképezése, adatbázisának létrehozása. Az intézkedés keretében a fővárosi önkormányzat szempontjából nemcsak az általa tulajdonolt szociális intézmények fejlesztése fontos, hanem az állami tulajdonba került, azonban a főváros által működtetett intézményeké is.</p> <p>Meg kell oldani azt is, hogy a hősziget-hatást elősegítő és fokozó magas hőelnyelésű, mesterséges, burkolt felületek aránya csökkenjen, növekedjen a városi szellő hatás és a jól átszellőztetett területek aránya.</p>	<p>A) Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása;</p> <p>B) Új, energiahatékony épületek építésének támogatása;</p> <p>C) Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása;</p> <p>D) Városi távhőrendszerek integrációja, régi vezetékszakaszok felújítása, hőveszteség csökkentése, intenzív beépítésű területek bevonása a távhőszolgáltatásba;</p>
4. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	A prioritási tengely elsősorban „Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtését” segíti elő az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatok mennyiségi és minőségi javításával, szem előtt tartva a környezetileg fenntartható közlekedési módok térnyerését és a közlekedésbiztonságot.	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése	<p>A tervezett intézkedés tartalmát alapvetően az országos közút- és vasúthálózati fejlesztések határozzák meg, amelynek előnyeit a főváros is élvezheti, azonban tartalmának kialakításába közvetlen ráhatása kevés van. A fővárosi önkormányzat az országos tervek készítése során – azok véleményezési eljárása részeként – tudja a tervezett hálózati fejlesztésekről kialakítani az álláspontját.</p> <p>Részletesen ezért erre az intézkedésre nem tértek ki az Operatív munkarészben.</p>	(Fontos, hogy minden közlekedésfejlesztésnél figyelmet kell fordítani zaj- és légszennyezés csökkentésére. Támogatandó a passzív akusztikai védelmi intézkedések, ill. környezetbarát technológiák, illetve rendszerek alkalmazása. Fontos szempont, hogy a tervezett vasúti fejlesztések ne „szigetesen” valósuljanak meg, hanem integrált módon a települési környezet megújításával is kiegészülhessenek.)
	A romló modal-split arány ellenére is, a közösségi közlekedés kiemelt jelentőséggel bír a főváros közlekedése és az itt élők mobilitása szempontjából. A közösségi közlekedési ellátottság európai	4.2. Térségi közlekedés fejlesztése	A térségi közlekedés fenntarthatóságának és minőségjavításának kiemelten fontos feltétele az elővárosi vasúti közlekedés színvonalának, vonzerejének növelése. Ez a vasúti pályák, állomások, technikai berendezések és a járműpark korszerűsítését igényli, kapacitásának növelését,	<ul style="list-style-type: none"> A városi, elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése; A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre; Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók, B+R tárolók építése;

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	összehasonlításban hálózati kapcsolatok szempontjából viszonylag jónak tekinthető, azonban a szolgáltatás minőségével és sebességével kapcsolatban komoly problémák merülnek fel, amelyek további jelentős városi és elővárosi kötőtpályás, ill. egyéb fejlesztéseket tesznek szükségessé. A beruházások jelentősége többnyire túlmutat a helyi igényeken, a viszonylatok sok esetben régiós és országos igényeket is kiszolgálnak.		megbízhatóságának és szolgáltatásainak lényeges javítását teszi szükségessé. Az intézkedés célja az elővárosi vasúti közlekedés integrált szemléletű fejlesztése. A vasúti és autóbusz közlekedés versenyhelyezete helyett az együttműködés megteremtése. A várostérség településein – a fővárosba irányuló személygépjármű közlekedés alternatívájaként – a megkezdett az eszközváltás lehetőségét biztosító P+R és B+R parkolók fejlesztésének folytatása.	<ul style="list-style-type: none"> A főváros és a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér között kötőtpályás közösségi közlekedési kapcsolat létrehozása.
	A közúti fejlesztések (mely a felszíni közösségi közlekedés és a kerékpáros közlekedés fejlesztését is szolgálja) elsődleges indoka, hogy elősegítsük a munkaerő hozzáférését a foglalkoztatás centrumaihoz, és enyhítsük a jelentős átmenő forgalom miatt – a centrális hálózati szerkezet következtében – a belvárosra nehezedő nyomást. Az összekötő utak hiánya, vagy az áteresztőképességük korlátozottsága gyakran megnehezíti, hogy egy-egy kerület munkavállalói munkát vállaljanak a városi alközpontokban, vagy az agglomerációban található cégeknél. Az elkerülő utak építése az átmenő szakaszokon csökkenti a szennyezést, továbbá jelentősen csökken a balesetek száma, és rövidül az eljutási idő, mindez hozzájárul a versenyképesség, és foglalkoztatottság növekedéséhez.	4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	A közösségi közlekedés vonzerejének, versenyképességének növelése – mint szolgáltatás – alapvetően a jelenleg nyújtott szolgáltatási színvonal javítását igényli már rövid távon is (városi és várostérségi közlekedés integrálása, igényeket folyamatosan meghaladó férőhelykínálat és megfelelő utas tájékoztatás, megbízhatóság és menetrendszerűség, komfortos megállók és esztétikus járművek) a fenntartható közlekedésfejlődés egyik zálogaként. A kötőtpályás közösségi közlekedési fejlesztések finanszírozása várhatóan nagyobb részben az IKOP-ból lesz biztosítható. A P+R parkolók 4000 férőhelyet el sem érő jelenlegi kapacitását a főváros lakos számának és a régió belüli kapcsolat-rendszernek a figyelembevételével több 10.000 férőhelyre kell növelni. Az egyéni közlekedés alternatívájaként merül fel a vízi közlekedésben rejlő lehetőségek kihasználása.	<ul style="list-style-type: none"> A) A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése). B) A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre; C) Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók kiépítése D) Elővárosi hivatásforgalmi vízi közlekedés továbbfejlesztése E) Községi közlekedés intézményi integrációja;
		4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	Összefüggő kerékpáros hálózat kialakítása és a kerékpározás preferálása a környezetbarát közlekedés fejlesztését jelenti. A haránt irányú és elkerülő közúti kapcsolatok létesítése, hidak építése a közúti elérhetőséget javítja, ezáltal egyrészt környezetterhelési szempontból kedvező módon csökkentve az utazások hosszát, másrészt előremozdítva a gazdasági területek fejlesztését.	Az egyéni közlekedésfejlesztése intézkedés olyan közúti beruházásokat tartalmaz, amely környezetterhelési szempontból kedvező módon csökkenti az utazások hosszát, és oldja a fővárosi úthálózat centrális szerkezetét (körirányú elemek, elkerülő szakaszok). Elengedhetetlenül fontos a kerékpáros közlekedési hálózat elemeinek bővítése, a kerékpárkölcsonzó rendszer továbbfejlesztése. <ul style="list-style-type: none"> A) Kerékpáros közlekedés fejlesztése B) Közúti forgalomcsillapítás C) A körirányú közúti elemek fejlesztése, elkerülő szakaszok megvalósítása D) Gazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos elemek megvalósítása

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
<p>5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért</p>	<p>A fővárosban élő népesség mutatói az iskolázottság tekintetében jobbak az országos átlagtól, ezért a térség humán-erőforrás fejlesztésekor az alkalmazkodó-képesség, a foglalkoztathatóság növelésére és versenyképesség megőrzésére is figyelni kell. Kulcsfontosságú a munkaerőpiaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás, melynek középpontjában a munka világában való részvételhez szükséges szaktudás, fejlesztése, készségek és kompetenciák megszerzése áll. Kiemelkedő szerepe van ebben a szakképzésnek, és a felsőoktatásnak.</p> <p>Az élethosszig tartó tanulás korszakába léptünk, ahol a tudás közvetítőjévé az iskola mellé a munkahely lép elő. A vállalkozások fejlődését többek között a vezetők és az alkalmazottak folyamatos képzésével lehet biztosítani. Ennek megfelelően Budapest olyan oktatási programok indításával kívánja a KKV szektor fejlődését elősegíteni, amelyek a rugalmas piaci alkalmazkodás elérése érdekében egyrészt általános vállalkozási, vállalatvezetési, másrészt szakmaspecifikus ismereteket adnak át, hogy a munkavállaló – munkaerő-piaci esélyei növelése érdekében – megfelelő képzési kínálatot találjon, képességei fejlődjenek.</p>	<p>5.1. Befogadó és támogató társadalom</p>	<p>A főváros befogadóvá tétele, más országokból betelepülők, vagy az ország más térségeiből érkezők, illetve a nem városlakó város-használók (tanulók, dolgozók, szolgáltatási rendszert használók, látogatók) befogadásának és egyenlő esélyű városhasználatának biztosítása.</p> <p>Szükséges a migrációs folyamatok támogatása, és a fellépés a társadalmi diszkriminációval szemben. További cél az elvándorlás mérséklése és a helyi közösségek erősítése.</p> <p>Az intézkedés biztosít keretet a hajléktalan-ellátáshoz kapcsolódó feladatokra, és a migrációból fakadó feszültségek kezelésére, akár a főváros egészét átfogó fejlesztési programok kidolgozása terén. A hajléktalan-ellátó intézményrendszer szolgáltatás-fejlesztésére az 5.3 intézkedés ad keretet.</p>	<p>A társadalmi kohézió érdekében olyan viszonyok kialakítása szükséges, amelyek hosszú távon mindenki számára biztosítják a társadalmi minimumot, a társadalmi-gazdasági részvétel alapfeltételeit; illetve megteremtik, és nyitva hagyják a mobilitási utakat az egyén számára.</p> <p>A) Diszkrimináció ellenes, ill. befogadást segítő programok (Színes Budapest program, XYZ - Fiatalok Programja);</p> <p>B) Antiszegregációs programok;</p> <p>C) Szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez;</p> <p>D) Munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások</p>
	<p>A humán közszolgáltatást nyújtó közintézmények (szociális, egészségügyi, foglalkoztatási, kulturális) a fővárosban sem tudják kiegyenlítően, egyenletesen jó minőségben, és a társadalom minden csoportja számára egyformán hozzáférhetően biztosítani a szolgáltatásaikat. A humán szolgáltatások színvonalának emelése egyrészt biztosítható a közintézményeket befogadó épületek</p>	<p>5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése</p>	<p>A foglalkoztatás szint megtartása érdekében a munkaerőpiaci változásokhoz való folyamatos alkalmazkodás. Ez magába foglalja a szakképzési rendszer munkaerőpiaci igényekhez igazítását, a képzési kínálat átalakítását, ezáltal a hiányszakmák szerint szakképzés-fejlesztést, a munkaerőpiacról tartósan vagy átmenetileg kiszoruló, olykor szakképzettség nélküli társadalmi csoportok készség és kompetencia fejlesztését speciális (tranzit) foglalkoztatási programok keretében.</p> <p>Az ESZA rendelettel összhangban kiemelt cél a korai iskola-elhagyók integrálása a szak és felnőttképzésbe, az élethosszig tartó tanulás minőségének és az ahhoz való hozzáférés javítása, a gyakornoki munka és a fiatalok pályakezdésének elősegítése, intelligens szakosodás fokozása.</p>	<p>A) Speciális foglalkoztatási programok, kiemelten kezelve a pályakezdő és a tartósan munkanélküli munkavállalók helyzetét;</p> <p>B) Fiatalok munkaerőpiaci integrációja;</p> <p>C) Egész életen át tartó tanulást ösztönző programok;</p> <p>D) Szak- és felnőttképzés fejlesztése.</p>
	<p>A humán közszolgáltatást nyújtó közintézmények (szociális, egészségügyi, foglalkoztatási, kulturális) a fővárosban sem tudják kiegyenlítően, egyenletesen jó minőségben, és a társadalom minden csoportja számára egyformán hozzáférhetően biztosítani a szolgáltatásaikat. A humán szolgáltatások színvonalának emelése egyrészt biztosítható a közintézményeket befogadó épületek</p>	<p>5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása</p>	<p>A szociális ellátórendszer minőségi fejlesztése preventív szemléletű ellátások erősítésével, a társadalmi problémák halmozódásának és koncentrálódásának megelőzése érdekében. A szociális szolgáltatásokat és a szolgál-tatásokban dolgozókat képessé kell tenni a különböző élet-szakaszokban, élet-helyzetekben lévő, különböző társadalmi és kulturális háttérből érkezők sokféle igényeinek felismerésére és az azokra való adekvát megoldások megtalálására. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hajléktalan-ellátás fejlesztésére.</p>	<p>A humán közszolgáltatást nyújtó közintézmények (szociális, egészségügyi, foglalkoztatási, kulturális) a fővárosban sem tudják kiegyenlítően, egyenletesen jó minőségben, és a társadalom minden csoportja számára egyformán hozzáférhetően biztosítani a szolgáltatásaikat. A humán szolgáltatások színvonalának emelése egyrészt biztosítható a közintézményeket befogadó épületek állapotjavításával, rekonstrukciójával és eszközbeszerzéseivel, másrésztől szükség lehet új szolgáltatások létrehozására, a szakember-ellátottság javítására,</p>

Pt.	Prioritástengely rövid ismertetése	Intézkedések	Az intézkedések célja	Az intézkedés tartalmi elemei
	<p>állapot javításával, rekonstrukciójával és eszközbeszerzéseivel, másrésztől szükség lehet új szolgáltatások létrehozására, a szakember-ellátottság és szakemberképzés színvonalának - javítására, helyenként a szakmai színvonal emelésére a szolgáltatási kínálat bővítése által.</p> <p>A város épületállományának leromlott fizikai, műszaki állapota, illetve az egyes városrészekon koncentrálódó társadalmi problémák felerősítik a társadalmi egyenlőtlenséget. A társadalmi reintegráció elmaradása a társadalom alsó rétegeinek talajvesztéséhez, leszakadásához vezethet.</p> <p>A város akkor válhat befogadóvá, ha a leszakadó társadalmi csoportok mellett kiemelt figyelmet fordít az ország más, gyakran elmaradott térségeiből, vagy más országokból érkező betelepülőkre, az agglomerációból érkező „-”. Számukra is egyenlő esélyű városhasználatot szükséges biztosítani a diszkrimináció megszüntetését célozva.</p> <p>A változó demográfiai tendenciák következtében a következő évtizedekben az idősek aránya jelentősen nőni fog. Az előregedés új szakaszában a várost és az ellátórendszerét a következményekre fel kell készíteni.</p>	<p>5.4. A kulturális kínálat bővítése</p>	<p>A köznevelési intézmények fejlesztése, az intézményhálózat kapacitásának és szolgáltatásának lakossági, gazdasági, demográfiai igényekhez való igazításával. A szolgáltatást nyújtók képzése, kompetencia fejlesztése.</p> <p>A felsőoktatási intézmények szolgáltatásainak, oktatási tevékenységének minőségi fejlesztése, a felsőoktatási képzési és kutatási kapacitások illesztése a munkaerőpiaci elvárásokhoz.</p> <p>A fővárosnak a lakosság helyi és országos szintű egészségügyi kiszolgálását ezután is el kell látnia és ezen túlmenően továbbra is vállalnia kell az egyes speciális ellátások tekintetében az országos központ szerepet. Cél továbbá az egészségügyi ellátás működésének racionalizálása. A már elindított regionális kórházprogram középtávon sikeres befejezése.</p> <p>A szolgáltatásokat elérhetővé és megfelelővé kell tenni a speciális igényű emberek számára is. Ezért szükséges az oktatásban, a szociális és egészségügyi szolgáltatásokban a teljes körű, fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés.</p> <p>Budapest sajátos hagyományai és gazdag kulturális élete miatt is vonzó város, egyedi karakterét a kulturális sokszínűség erősíti. Az itt nagy számban koncentrálódó kulturális intézmények és kulturális civil szervezetek meghatározzák a városlakók életminőségét, identitástudatát és helyhez kötődését, valamint a főváros nemzetközi vonzerejét, versenyképességét is. Budapest elsősorban kultúrájának továbbfejlesztése révén tarthatja meg vonzását és erősítheti regionális központ szerepkörét.</p>	<p>helyenként a szakmai színvonal emelésére a szolgáltatási kínálat bővítése által. A jelen intézkedés ehhez kíván hozzájárulni, a következő területek támogatásával:</p> <p>A) A változások rugalmas követéséhez monitoring bevezetése az oktatás, a szakképzés, az egészségügy, a munkaerő-piaci igények és a városbiztonság területén.</p> <p>B) Szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése;</p> <p>C) Köznevelési, felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése;</p> <p>D) Felsőoktatást érintő ágazati fejlesztési programokhoz való illeszkedés (EFOP Középmagyarországi régiós része);</p> <p>E) Egészségügyi, nevelési, közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása</p> <p>F) Képzések a szakorvosok számára;</p> <p>G) Módszertani tananyagok készítése, és tartalomfejlesztés;</p> <p>H) A prevenció széleskörű szakmai feltételeinek megteremtése (pl. szűrő-állomások hálózata, iskolai, közösségi prevenciók programok)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulturális célú programok (fesztiválok, rendezvények) támogatása • Rendezvényhelyszínek fejlesztése • Kulturális létesítmények kisebb infrastrukturális fejlesztései

2.2.3. A főváros területfejlesztési célrendszer logikájának értékelése

A főváros területfejlesztési célrendszerének alapjait Budapest Területfejlesztési Konceptiója (BTFK) fektette le, amely kettő célszintet határozott meg: az átfogó célok és a stratégiai célok szintjét. A területfejlesztési stratégiai és operatív program részben követi a BTFK-ban leírtakat, azonban ezeken túl is lép, részben átstrukturálva és kiegészítve a koncepcióban meghatározott célhierarchiát, az intézkedéseket egy az eredeti rendszertől némileg eltérő prioritásrendszernek rendelve alá.

A következő oldalon található **2-2. ábra** ezt a célrendszert mutatja be pirossal jelölve az általunk érzékelt problémás pontokat.

Általános problémák:

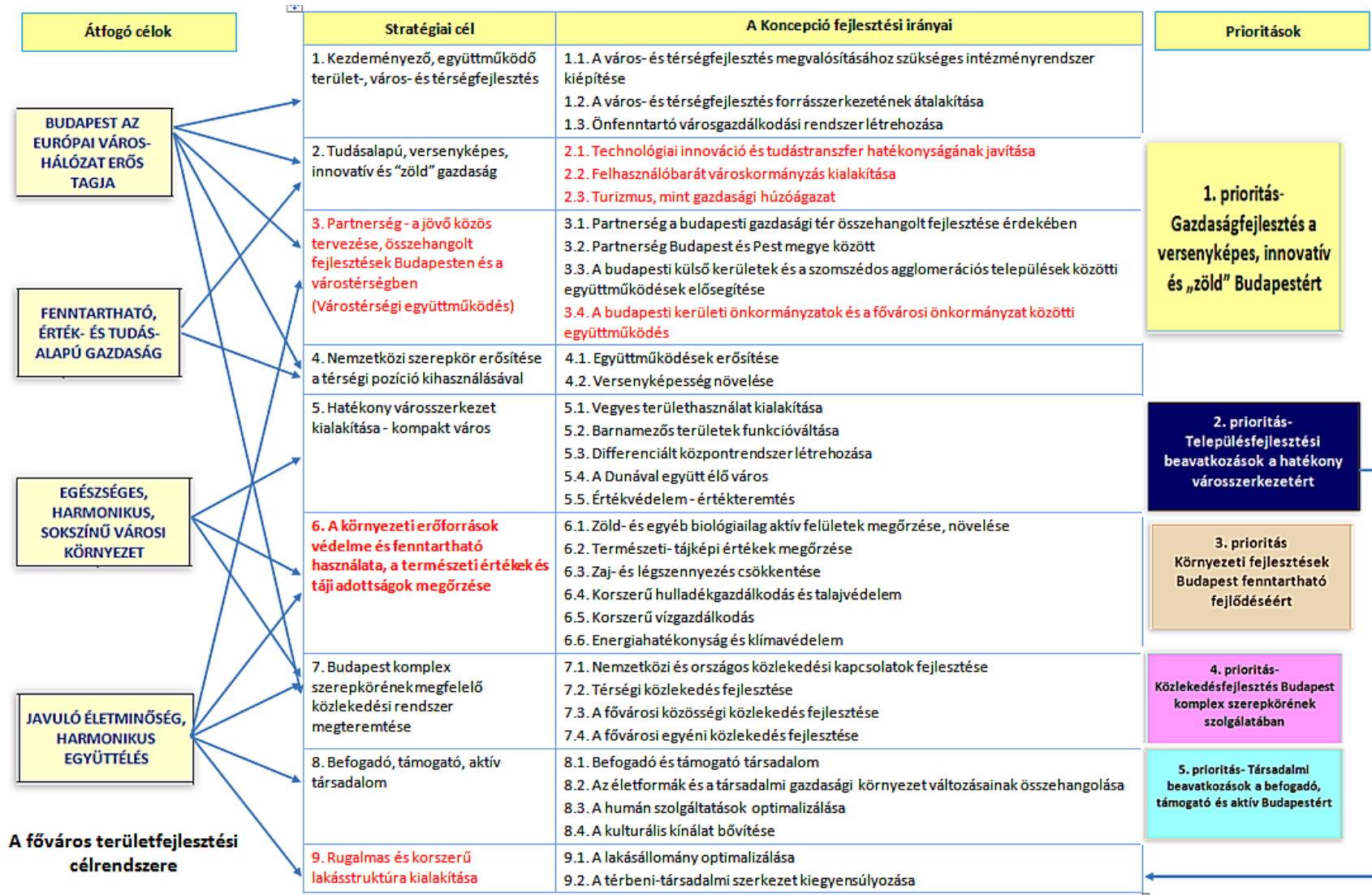
- A) Az intézkedési rendszer tartalmával jórészt egyetértve elmondható, hogy a célrendszer a kettős megközelítéstől kicsit zavarossá vált, amit jól mutat az intézkedések számozásának keveredése is. A prioritások és a stratégiai célok közötti kapcsolat nehezen átlátható.
- B) A BTFK célrendszere inkább célállapotokat jelöl, mint célokat, amiktől a célhierarchia sem válik egyértelművé, a megfogalmazott célok 3 szintje is nehezen megfeleltető egymásnak. Van ahol az átfogó célhoz nincs megfelelő stratégiai cél, ahol az intézkedéshez nem kötődik egyértelműen a prioritás.
- C) Miután nincs igazán megindokolva az eredeti struktúrától való eltérés, nem tudni, hogy miért történtek a változtatások, még akkor sem, ha a prioritás rendszert megfogalmazását jobbnak tartjuk a stratégiai céloknál.

Konkrét problémák:

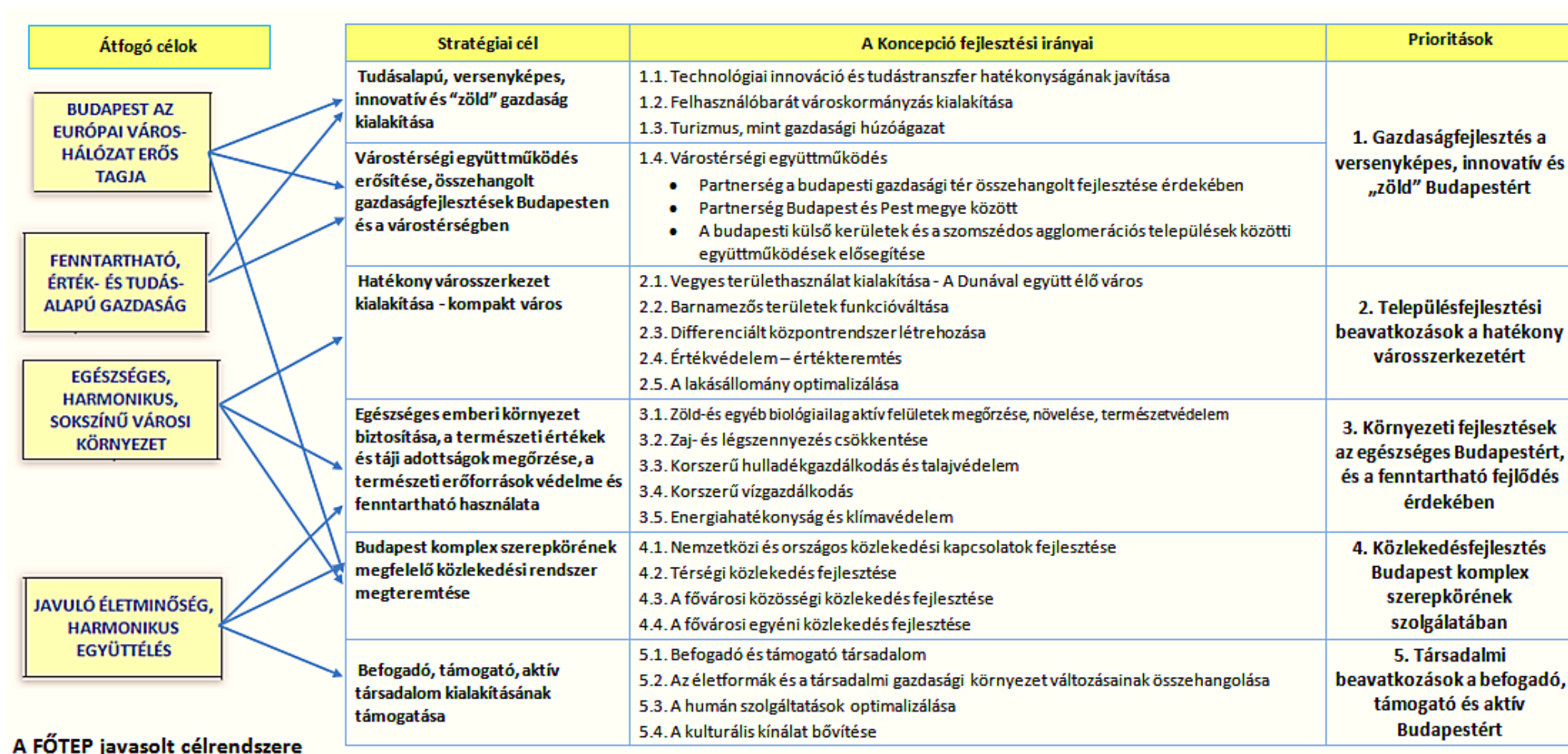
- D) Az SKV szempontjából a legkomolyabb problémát az jelenti, hogy az *„Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet átfogó”* célhoz nincs megfelelő specifikus cél rendelve, miközben intézkedés van. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése specifikus cél mászt jelent, mint amit tartalmaz. Ez egy jelenleg jellemző, az EU 2020 által is elkövetett, de problematikájában sajnos egyre általánosabbá váló szemlélet következménye. Ez a szemlélet az embert és természeti környezetet, mint a gazdaság erőforrásait kezeli. (Jellemző, hogy még a szocializmusban is a dolgozókkal foglalkozó vállalati részleget személyzetinek, hívták, most meg humán erőforrásnak. Így degradálódunk le személyiségből egy állítólag értünk lévő rendszer erőforrásává.) Az ember elsősorban szellemi és biológiai lény, a világ pedig egy ökológiai rendszer, a gazdaság csak ezután jön. Az ember életfeltételeinek védelme nem erőforrás védelem, mert az ember életterét próbálja megfelelő állapotban tartani. Tehát összességében a specifikus célból, de a kapcsolódó 3. prioritásból is hiányzik az átfogó cél jól megadott egészséges környezete.
- E) A 2. specifikus cél *„Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság”* nagyon helyesen említi meg a zöld gazdaságot, mint célállapotot. Ezzel szemben az intézkedések bemutatásánál ennek „zöldítésnek” semmi jele nincs, említésre sem kerül. Tehát itt a cél kitűnő, de az eszközöknél ez nem jelenik meg.
- F) A 3. specifikus cél *„Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben”* először átneveződik várostérségi együttműködéssé, majd ennek megfelelően el is tűnik belőle 3.4-es intézkedés is.
- G) A 87. oldalon található kitűnő összefoglaló táblázatban a 9.1 és 9.2 intézkedés összevonásra kerül, de nem az eredeti 9-es specifikus célként, hanem a 9.1 megnevezésével: *„A lakásállomány optimalizálása”*.
- H) A 6.1 és 6.2 összevonásra és átnevezésre került.

Véleményünk szerint tudva, hogy BTFK adott, mégis alakítható egy egységes FŐTEP célrendszer, arra való hivatkozással, hogy a Konceptió célállapot jellegű céljait, célként megfogalmazva, arra építve összeköthetők egyértelműen a prioritásokkal. Erre teszünk javaslatot a **2-3. ábrán**.

2-2. ábra A Fővárosi Területfejlesztési Koncepció és Program célrendszere

2-3. ábra A Fővárosi Területfejlesztési Program általunk javasolt célrendszere

2.2.4.A Program céljainak összefoglalása és környezeti/fenntarthatósági szempontú előzetes értékelése

A Program lényegét a **2-3. táblázat**ban foglaltuk össze. A táblázat bemutatja, a program felépítését az intézkedések szintjéig, azok jellemző tartalmát, jellegét és megvalósításhoz számításba vehető forrásokat is.

Az utolsó oszlopban Programmal kapcsolatban (az 1.3.3. fejezetben) megfogalmazott négy fő kérdést tesszük fel:

- Számíthatunk-e lényeges környezeti hatásokra az intézkedések eredményeképpen. (Fontos, hogy itt nem elsősorban a megvalósítás, építés során felmerülő ideiglenes környezeti hatásokra gondolunk, hanem a területfoglalásra és az üzemeltetés, működés hatásaira.)
- Várható-e lakossági életminőség javulás az intézkedésekkel?
- Hozzájárulhat-e a fenntartható fejlődéshez a tervezett beavatkozás?
- Az intézkedések tartalma hozzájárulhat-e a lakosok környezettudatosságának növeléséhez?

A kérdések megválaszolása alkalmas arra, hogy áttekinthetően összefoglalja a FŐTEP cél és eszköztudatosságát és a későbbiekben részletezett SKV értékelést is részben megelőlegezze. A táblázat így egy előzetes gyorsértékelés, melynek eredményeit a vizsgálat további lépéseinél is figyelembe vettük.

Gyorsértékelés a táblázat alapján:

- A program cél- is intézkedési rendszerének áttekintése után elmondható, hogy ezek mind környezetvédelmi, mind a fenntartható fejlődés szempontjából kedvező folyamatok elindítói lehetnek. (Lásd **2-3. táblázat** utolsó oszlopa.) Azon környezeti problémák a kezelésére jórészt vállalkozik, amelyek enyhítése egy ilyen Program feladatául kitűzhető. A Program tényleges megvalósulását, és tartalmát illetően azonban merülnek fel problémák, és tehetők jobbító megállapítások. Ezek a következők:
- A „Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért” prioritás megvalósításhoz szükséges 465 Mrd Ft nem áll rendelkezésre a bemutatott forrásokból. A hivatkozott KEHOP hulladékos és szennyvízes források jórészt, ha nem teljesen lefedettek, jellemzően kötelező feladatként megjelenő projektekkel. A többi célkitűzés esetében is lehet hiányra számítani, mert a forrásként legtöbbször megnevezett VEKOP eleve szűk kerettel indul, és a Program csak a fővárosra eső résszel számolhat. Számos esetben olyan forrásokkal is számolnak, ami a FŐTEP intézkedéseit nem finanszírozza.
- A „Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és zöld Budapestért” prioritás címe nagyon jól hangzik környezeti és fenntarthatósági szempontból, de az intézkedések részletezésénél, már nincs utalás zöld tartalomra.
- Sok olyan intézkedés van, amelynek környezeti, fenntarthatósági hasznai erősen függenek a megvalósítás mikéntjétől („Technológia innováció, Differenciált központ-rendszer létrehozása”, stb.), viszont a kedvező irányban történő elmozdulás feltételei még nem jelen(het)nek meg a Programban. Az Operatív munkarész 10. fejezetében azonban lehetne olyan kiegészítéseket tenni, amelyek erősíthetnék az ilyen tartalmakat. Erre később teszünk javaslatokat is.
- A táblázatból is érzékelhető, de 3.3 fejezet ezt részletesen bemutatja, hogy a Program intézkedései jelentős egymásra hatással rendelkeznek. Ez azzal is jár, hogy a tervezés során fontos arra energiát fordítani, hogy a konkrét projektek összehangoltak legyenek, az egyes prioritások részletes tervezése ne elkülönülten történjen. A kereszthatások jellemzően pozitívak, azaz egymást erősítik, így ez meglehetősen javítaná az eredményességet.
- Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer esetében nagyon fontos lenne a decentralizációs törekvések, és a nemzetközi szerepkörnek való megfelelés összehangolása, mert itt környezeti és fenntarthatósági szempontból komoly ellentmon-

- dások lehetnek (sugárirányú közúthálózat-fejlesztések, kontra alközpontok, harántirányú közlekedési vonalak erősítése, gyalogosközpontúság, stb.)
- A nem környezeti jellegű fejlesztések (közlekedés, hatékony városszerkezet, befogadó, támogató és aktív Budapest) a fenntartható fejlődés közelítése szempontjából döntő fontosságú elemeket tartalmaznak. Ezek akkor tudják beváltani a hozzájuk fűzött reményeket, ha a fejlesztések feltételrendszerét ennek megfelelően alakítjuk ki, és tartjuk majd be. Itt figyelemmel kell lenni a 4.4. fejezetben tárgyalt gátló társadalmi gazdasági konfliktusokra, mert ezek jellemzően eltérítik az eredeti szándékokat, gyakran az eddigi hibás gyakorlatok irányába.
-

A táblázatban az intézkedés jellege lehet:

- **kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció,**
- **piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő,**
- **fekete: egyéb**

2-3. táblázat A FŐTEP cél és eszközrendszerének rövid bemutatása és értékelése

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért [98,5 Mrd Ft]				
2. Tudásalapú, versenyképes, innovatív és “zöld” gazdaság 88,5 Mrd Ft	2.1 Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 45 Mrd Ft GINOP 24, VEKOP 21 Mrd Ft GINOP 2.3, VEKOP 1., 2.1. <i>A továbbiakban is sok VEKOP 1. prioritás van forrásnak megnevezve, a rendelkezésre álló kb. 53 Mrd forintból ez nem lehet reális.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Üzleti környezet fejlesztése • KKV-k finanszírozásának segítése • Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés segítése • Kreatív gazdaság fejlesztése 	Üzleti infrastruktúra fejlesztése, innovatív üzleti környezet megteremtése.	<ol style="list-style-type: none"> 1. nem azonosítható, van, ha a zöld gazdaság valós input és szennyezés csökkenéssel jár 2. nincs 3. megvan a lehetőség, beépíthető 4. ha van zöld tartalom
	2.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 7 Mrd Ft VEKOP 1.1 + saját költségvetés <i>Lásd 2.1.</i>	Önkormányzati irányító és koordináló szerepkör erősítése, a helyválasztáshoz	Szervezetfejlesztés	<ol style="list-style-type: none"> 1. attól függ, milyen prioritások alapján működik a szervezeti rendszer 2. nincs 3. megvan a lehetőség, beépíthető 4. nem
	2.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 36,5 Mrd Ft VEKOP 1.4, GINOP 4.1 <i>Lásd 2.1.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Turisztikai termékek fejlesztése • Egészségügyi turizmus fejlesztése • Budapest Brand kialakítása és bevezetése • Duna-parti szabadidő zóna 	Fürdőfejlesztés, FÁNK bővítése közterületi, épületmegújítás, marketingfejlesztés	<ol style="list-style-type: none"> 1. pozitív és negatív egyaránt lehetséges 2. van 3. megvan a lehetőség 4. részben (pl. FÁNK)
3. Várostérségi együttműködés 10 Mrd Ft	<ul style="list-style-type: none"> • Partnerség a budapesti gazdasági tér összehangolt fejlesztése érdekében • Partnerség Budapest és Pest megye között • A budapesti külső kerületek és a szomszédos agglomerációs települések közötti együttműködések elősegítése • A budapesti kerületi önkormányzatok és a fővárosi önkormányzat közötti együttműködés 10 Mrd Ft SAJÁT FORRÁS	Együttműködés és közös fejlesztések Pest megyével, még tartalom nélkül	<ol style="list-style-type: none"> 1. lehet, nem azonosítható 2. lehet, nem azonosítható 3. megvan a lehetőség, beépíthető 4. lehet, nem azonosítható 	

* Nem derül ki az anyagból, hogy a teljes összeg, vagy a támogatási igény szerepel, valószínű, hogy a teljes összeg. Ezzel szemben az OP-kben a támogatási összeg szerepel, így közvetlenül nehezen összevethető a két érték, de a nagyságok mindenképpen jelzésértékűek. A következőkben minden OP-ban meg kellene nézni, hogy várhatóan milyen támogatási intenzitás lesz. Mennyi a pénzügyi eszköz stb.

kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció, piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő, fekete: egyéb

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért [312 Mrd Ft]				
5. Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város 262 Mrd Ft	5.1 Vegyes területhasználat kialakítása 5.4 Dunával együtt élő város 180 Mrd Ft VEKOP 3.1, 4.2, GINOP 4.1 VEKOP 3. prioritás összes forrása 8,6 Mrd Ft, a 4. prioritás összes forrása 17,6 Mrd, együtt 26,2 Mrd Ft. Így tehát GINOP függő. A GINOP teljes 4. pr. forrása 262 Mrd Ft, azonban nincs felosztva fejlett és fejletlen régióra, sőt a pénzügyi táblában csak fejletlen régió szerepel. Tehát onnan sem lehet ilyen nagyságrendre számítani. Központi költségvetési forrás kell	Zöldfelületi rendszer fejlesztése • Belvárosi közterületi fejlesztés • Gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása • Szomszédsági körzetek komplex ellátását lehetővé tevő szolgáltató rendszerek	Környezeti érdeki infrastruktúra fejlesztések és a barnamezős területek felhasználásának erősítése ¹	1. jellemzően pozitív hatások várhatók 2. jelentős 3. lehetőség kedvező hatásra 4. igen
	5.2 Barnamezős területek funkcióváltása 30 Mrd Ft VEKOP 1.1, 3.1, 4.2 A VEKOP 1, 3 és 4 prioritás meglehetősen szűkös forrású (lásd fent).	• A meglévő ipari örökség védelme és hasznosítása (pl. Óbudai Gázgyár területén kulturális funkció megjelenése) • A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme • A fejlesztések barnamezők felé terelése bónusz/malus szabályozási eszközökkel; • Átmeneti hasznosítások ösztönzése	Konkrét területfejlesztések (pl. Gázgyár területe), integrált közterületi projektek, szabályozások, esetleg kármentesítés	1. jellemzően pozitív hatások várhatók 2. van 3. lehetőség jelentős kedvező hatásra 4. igen
	5.3 Differenciált központrendszer létrehozása 31 Mrd Ft VEKOP 2.1, 3.1, 4.2, 5.6, IKOP 3.1, 5.1, 5.2 VEKOP 2. prioritás 22,2 Mrd Ft, 5. prioritás 77,6 Mrd Ft, IKOP 3. prioritásból csak fejletlen régió részesül, Főváros nem. IKOP 5. 557 Mrd Ft, nincs felosztva fejlett és fejletlen régióra. Az IKOP 5. prioritásból kötött pályás közlekedés fejlesztésre lehet támogatást szerezni.	• Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával • A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően • A közúti közlekedés-biztonság javítása	Intermodális szerepű központok kialakítása, első-sorban a közlekedési infrastruktúra fejlesztésével	1. pozitív és negatív egyaránt lehetséges 2. van 3. lehetőség, de tartalomfüggő 4. nem

¹ kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció, piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő, fekete: egyéb

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
	5.5 Értékvédelem – értékteremtés 21 Mrd Ft VEKOP 3.1, 3.2, 4.2, 5.4, GINOP 4.1, KEHOP 5.5 <i>GINOP 4.1 nem ilyen célú, a KEHOP 5. prioritásnak felelt régiókra eső része 45,9 Mrd Ft.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Területi védettségek meghatározása, újra szabályozása, pontosítása; • Homlokzatok állagmegóvása, felújítása • Intézményesített védelem hatékonyságának növelése 	Szabályozás javítása, állagmegóvás felújítás²	1. pozitív hatások az épített környezet és városkép szempontjából, negatív, ha több a beépítés (lásd Normafa, Városliget) 2. van 3. igen 4. igen, (a jó állapot, szemlélet és magatartásalakító, és viszont)
9. Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása 50 Mrd Ft	9.1. A lakásállomány optimalizálása 9.2. A térbeni-társadalmi szerkezet kiegyensúlyozása 50 Mrd Ft VEKOP 3.2, 3.4, 5.5, KEHOP 5.5, 6. prioritás <i>KEHOP 6. prioritásból a fejlett régióra nem lehet forrást szerezni. A Források várhatóan nem lesznek elegendők a hatékony város-szerkezet és a rugalmas lakásstruktúra finanszírozására</i>	<ul style="list-style-type: none"> • A bérlakás-állomány felújítása, indokolt esetekben • Önkormányzati bérlakás fejlesztés • Komplex programok a társadalmi-gazdasági problémákkal sújtott területeken • Lakásállomány energetikai célú felújítása 	Épület és lakásfelújítás, bérlakás fejlesztés	1. pozitív hatások az épített környezet és városkép szempontjából 2. van 3. igen 4. igen, (a jó állapot, szemlélet és magatartásalakító, és viszont)
Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért [465 Mrd Ft]				
6. A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése 465 Mrd Ft	6.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése 6.2. Természeti- tájképi értékek megőrzése 20 Mrd Ft VEKOP 3.1, 4.2, GINOP 4.1, KEHOP 5.1 + Központi költségvetési forrás, KEHOP csak Nemzeti Parknak <i>KEHOP 4. prioritásból fejlett régió nem részesedik. GINOP 4.1 forrásból nem látszik ilyen célú támogatás. A VEKOP forrás nagyon szűkös. Inkább a költségvetésből.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme (pl. barlangok) • A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja 	biológiailag aktív felületek növelése, hálózati jellegű zöldfelületi, természetvédelmi fejlesztések, a jelenlegi védelem megerősítése	1. pozitív hatások a természeti környezet és az ember szempontjából 2. van 3. igen 4. igen

² **kék:** létesítés, **beszerzés,** **rekonstrukció,** **piros:** **szervezetfejlesztés,** **zöld:** **szemlélet-formáló,** **oktató,** **marketing-fejlesztő,** **fekete:** egyéb

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
	<p>6.3 Zaj- és légszennyezés csökkentése 35 Mrd Ft IKOP 4.1, 5.1 + fővárosi költségvetés <i>Az IKOP 4. prioritás és 5. prioritás teljes költségvetése 211 Mrd Ft, ill. 124 Mrd Ft. IKOP a tervezett intézkedések egy részét támogatja.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem • Közösségi közlekedés használatát növelő programok • Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata • Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása 	<p>Jellemzően kötött pályás közlekedés-korszerűsítés, felújítások,³ zajtérkép felújítása</p>	<p>1. pozitív hatások az ember szempontjából 2. van, jelentős lehet 3. igen 4. igen</p>
	<p>6.4 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem 180 Mrd Ft KEHOP 2.4, 3.1, 3.2, 3.4 <i>A KEHOP 2.4 intézkedés az iszaphasznosítás, itt effektív fejlesztés támogatása csekély mértékű (főleg előkészítő munkára jut pénz). A KEHOP 2. prioritásban a derogációs fejlesztések lesznek támogathatók. A KEHOP 3. prioritásból a fejlett régióra csak 10,5 Mrd Ft jut. A 6.4. intézkedések OP-kból való finanszírozása nem megoldott. Kiegészítő forrás szükséges.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Az újrahazsnosítási ágazat fejlesztése, támogatása • A hulladékgazdálkodás rendszerének hatékonyabbá tétele • A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja. • Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás 	<p>Telephelyfejlesztések, gépállomány korszerűsítések, válogató és feldolgozó kapacitás bővítése, kármentesítés, rekultiváció, szemléletformálás</p>	<p>1. jelentős pozitív hatások 2. van 3. igen, jelentős hozzájárulás 4. igen, jelentős hozzájárulás</p>
	<p>6.5 Korszerű vízgazdálkodás 125 Mrd Ft KEHOP 2.1, 2.2, 2.3, 1.6 <i>A KEHOP források lekötöttek, talán az árvízves célra juthat forrás. A KEHOP 2. prioritásból nem derogációs célra nem jut pénz. A tervezett ivóvízes, szennyvízes intézkedésekre, rekonstrukciókra várhatóan nem jut KEHOP pénz. A víziközmű rekonstrukciókat központi költségvetésből, díjából, önkormányzati forrásokból kell megoldani.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • A korszerű vízvezeték hálózatrekonstrukciója • A várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadékhullásra való felkészülés, szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése. • Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomásonként. • Csatornázatlan területek felzárkóztatása, a rákötések ösztönzése 	<p>Rekonstrukciós és építési munkák, felújítások, hálózat-korszerűsítés, a kisvízfolyások rendezése</p>	<p>1. jelentős pozitív hatások a vizek állapota és az ember szempontjából 2. van 3. igen 4. igen</p>

³ kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció, piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő, fekete: egyéb

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
	<i>A fővárosi szennyvízes fejlesztések (BKSZT, BKISZ) korábbi EU forrásokból oldódtak meg. Az RSD projekt átvezetés projektem nem szerepel a programban. A KEHOP 1. prioritás fejlett régióra jutó összege 47,2 Mrd Ft. Ebből az árvízves felújításokra várhatóan lehet pénzt szerezni.</i>	<ul style="list-style-type: none"> Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése, a vízszállító képesség javítása. Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorcollásának megszüntetése Elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása. 		
	6.6 Energiahatékonyság és klímavédelem 105 Mrd Ft KEHOP 2.1, 5-3, 5-5, 5-6, 5-7, VEKOP 5.1, 5-2, 5-3, 5-4, 5-7 KEHOP 2.1. nem kapcsolódik az intézkedéshez. A KEHOP 5. prioritásban a fejlett régióra 45,9 Mrd Ft jut. A VEKOP 5. prioritására a 77,7 Mrd másra is kell. Várhatóan forráshiány lép fel.	<ul style="list-style-type: none"> Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása; Új, energia-hatékony épületek építésének támogatása; Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása; Városi távhőrendszerek integrációja, régi vezeték szakaszok felújítása, hőveszteség csökkentése, intenzív beépítésű területek bevonása a távhőszolgáltatásba; 	Épület felújítás, korszerűsítés, építés, távhő rendszerek korszerűsítése, bővítése	1. lehetnek pozitív hatások a levegőminőség szempontjából 2. van 3. igen, jelentősen 4. igen, jelentősen
Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerep-körének szolgálatában [830 Mrd Ft]				
7. Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése 830 Mrd Ft	7.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése	Az országos közút- és vasúthálózati fejlesztések által meghatározott	Nincs még meghatározva	Nem ismert (Jellemzően egyes ilyen elemek eredményezhetnek kedvezőtlen hatásokat is.)
	7.2 Térségi közlekedés fejlesztése 250 Mrd Ft IKOP 4.1. <i>Az IKOP teljes 4. prioritásában kisebb összeg (210 Mrd Ft) szerepel ennél</i>	<ul style="list-style-type: none"> A városi, elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése; A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre; Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók, B+R tárolók építése; A főváros és Liszt Ferenc Repülőtér között kötőtpályás közösségi közlekedési kapcsolat létrehozása. 	Vasút építés, vasúti és HÉV pályák, állomások, technikai berendezések és a járműpark korszerűsítése, parkoló fejlesztésének	1. lehetnek pozitív hatások a levegőminőség és a zaj szempontjából 2. van 3. igen, jelentősen 4. igen, jelentősen

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
	<p>7.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 430 Mrd Ft VEKOP 4.2, 5.6, IKOP 5.1, 5.2 <i>A források ezekből ilyen szinten nem állnak rendelkezésre, a teljes IKOP 5. prioritásában 122 Mrd Ft van, a VEKOP 4-5 prioritásában pedig 95 Mrd Ft.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása. A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre; Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók kiépítése Elővárosi hivatásforgalmi vízi közlekedés továbbfejlesztése Közösségi közlekedés intézményi integrációja; 	<p>Csomópont és pályaépítés, metró, valamint villamos rekonstrukció és építés, járművek beszerzése, P+R parkolók építése⁴</p>	<p>1. lehetnek pozitív hatások a levegőminőség és a zaj szempontjából 2. van 3. igen, jelentősen 4. igen, jelentősen</p>
	<p>7.4 A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése 150 Mrd Ft VEKOP 4.2, 5.6, IKOP 3.2 <i>A források ezekből ilyen szinten nem állnak rendelkezésre, a teljes IKOP 3. prioritás csak fejletlen régiók közlekedését finanszírozza.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Kerékpáros közlekedés fejlesztése Közúti forgalomcsillapítás A körirányú közúti elemek fejlesztése, elkerülő szakaszok megvalósítása Gazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos elemek megvalósítása 	<p>Útépítés és felújítás, hídrekonstrukció és annak előkészítése, kerékpáros fejlesztések</p>	<p>1. jórészt pozitív hatások lehetségesek 2. van 3. lehetőség, de tartalomfüggő 4. igen</p>
Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért [86 Mrd Ft]				
<p>8. Befogadó, támogató, aktív társadalom 86 Mrd Ft</p>	<p>8.1 Befogadó és támogató társadalom 21 Mrd Ft VEKOP 6.1, 6.2 <i>A VEKOP 6. nem elegendő a 8. célkitűzés mindhárom prioritásnak finanszírozására. Az EFOP 1,2 prioritás (befogadó társadalom és infrastruktúrás beruházások a társadalmi befogadás területén, befogadó társadalom) is számításba vehető, ha országos hatáskörű. Az EFOP 1,2 prioritásra összesen 389 Mrd Ft van.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> diszkrimináció ellenes, illetve befogadást segítő programok antiszegregációs programok szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások 	<p>Programok szervezése, szervezetek támogatása, hajléktalan-ellátó rendszer fejlesztése, támogatások</p>	<p>1. nem jellemző 2. van 3. mindenképpen hozzájárul, de az erőssége, a hatás nagysága, eredményessége a tartalomtól és a gazdasági, társadalmi környezettől függ 4. nem</p>

⁴ kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció, piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő, fekete: egyéb

Prioritások - Stratégiai célkitűzések	Intézkedések – Forrás dőlten a forrás realitása	Tartalom	Intézkedések jellege	1. Környezeti hatás léte 2. Életminőségi hatás léte Hozzájárul-e a 3. fenntartható fejlődéshez 4. lakosok környezettudatosságához?
	8.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése 21 Mrd Ft VEKOP 6.2, 6.4, 7.2, 7.3 <i>Lásd az előző pontoz. EFOP3,4 (infrastruktúra a gyarapodó tudástőke érdekében, gyarapodó tudástőke 300 Mrd Ft) szintén országos hatókör esetén figyelembe vehető.</i>	<ul style="list-style-type: none"> speciális foglalkoztatási programok, kiemelten kezelve a pályakezdő és a tartósan munkanélküli munkavállalók helyzetét; fiatalok munkaerőpiaci integrációja; egész életen át tartó tanulást ösztönző programok; szak- és felnőttképzés fejlesztése 	Szakképzés- fejlesztés, programok	1. nincs 2. közvetett 3. lehetőség, de tartalomfüggő, a társadalmi, gazdasági környezet nem fenntarthatóság irányába változik, 4. nem
	8.3 A humán szolgáltatások optimalizálása 37 Mrd Ft VEKOP 6.1, 6.3, 6.4, <i>EFOP bevonást is terveznek itt, infrastruktúra a gyarapodó tudástőke érdekében, gyarapodó tudástőke (300 Mrd Ft) A VEKOP 6,7 prioritásában összesen 88,4 Mrd Ft áll rendelkezésre, ami alig több, mint a teljes VEKOP igény.</i>	<ul style="list-style-type: none"> a változások rugalmas követéséhez monitoring bevezetése szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése; köznevelési, felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése; felsőoktatást érintő ágazati fejlesztési programokhoz való illeszkedés; egészségügyi, nevelési, közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása képzések a szakorvosok számára; módszertani tananyagok készítése, és tartalomfejlesztés; a prevenció széleskörű szakmai feltételeinek megteremtése; 	Épületek állapotjavítása, rekonstrukciója, eszközbeszerzések, szűrőállomások létrehozása, iskolai, közösségi prevenció programok, képzések	1. emberi egészség javulása 2. van 3. mindenképpen hozzájárul, de az erőssége, a hatás nagysága, eredményessége a tartalomtól és a gazdasági, társadalmi környezettől függ 4. igen
	8.4. A kulturális kínálat bővítése 21 Mrd Ft VEKOP 6.1, 6.2 <i>A VEKOP 6. nem elegendő a 8. célkitűzés mindhárom prioritásnak a finanszírozására, EFOP 1,2 prioritás esetleg bevonható</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kulturális célú programok (fesztiválok, rendezvények) támogatása Rendezvényhelyszínek fejlesztése Kulturális létesítmények kisebb infrastrukturális fejlesztései 	Építés, felújítás, eszközbeszerzés, programok támogatása	1. nincs 2. van 3. lehetőség, de tartalomfüggő 4. lehetőség

kék: létesítés, beszerzés, rekonstrukció, piros: szervezetfejlesztés, zöld: szemlélet-formáló, oktató, marketing-fejlesztő, fekete: egyéb

2.3. A meglévő környezeti problémák és konfliktusok

A helyzetértékelésben leírtakhoz saját szakmai tapasztalatunkat hozzátéve érdemesnek tartottunk összeállítani egy problémafát az ok-okozati viszonyok és a minősítések összefoglalásának áttekinthetővé tétele céljából. A problémafa készítése azért célszerű, mert **nemcsak a környezeti problémák bemutatására alkalmas, hanem feltárja ennek okait és megmutatja, hogy a hatásviselőkre** (elsősorban az emberre, egészségére, életminőségére) **ezek a környezeti problémák milyen következménnyel járnak.**

A **2-4. ábrán** látható problémafa, tehát azokat a folyamatokat kívánja bemutatni, amelyek a környezet állapotának jelenlegi alakulásához vezettek, és amelyek ennek az állapotnak a következményei. A problémafa középső oszlopa mutatja be a problémát jelentő környezeti állapotot, az első oszlopában a környezeti problémák kiváltó okait, a harmadikban pedig azokat a következményeket mutatjuk be, melyeket a hatásviselőknek el kell szenvedniük. A nyilak azt mutatják, hogy mind az ok-okozat, mind a következmény egy eléggé összetett hálót alkot. Egy-egy környezeti problémának tehát több oka és többféle következménye van. A problémafa ezt is jól átláthatóvá teszi és segít, hogy az eredeti okokat összefüggéseiben tudjuk kezelni.

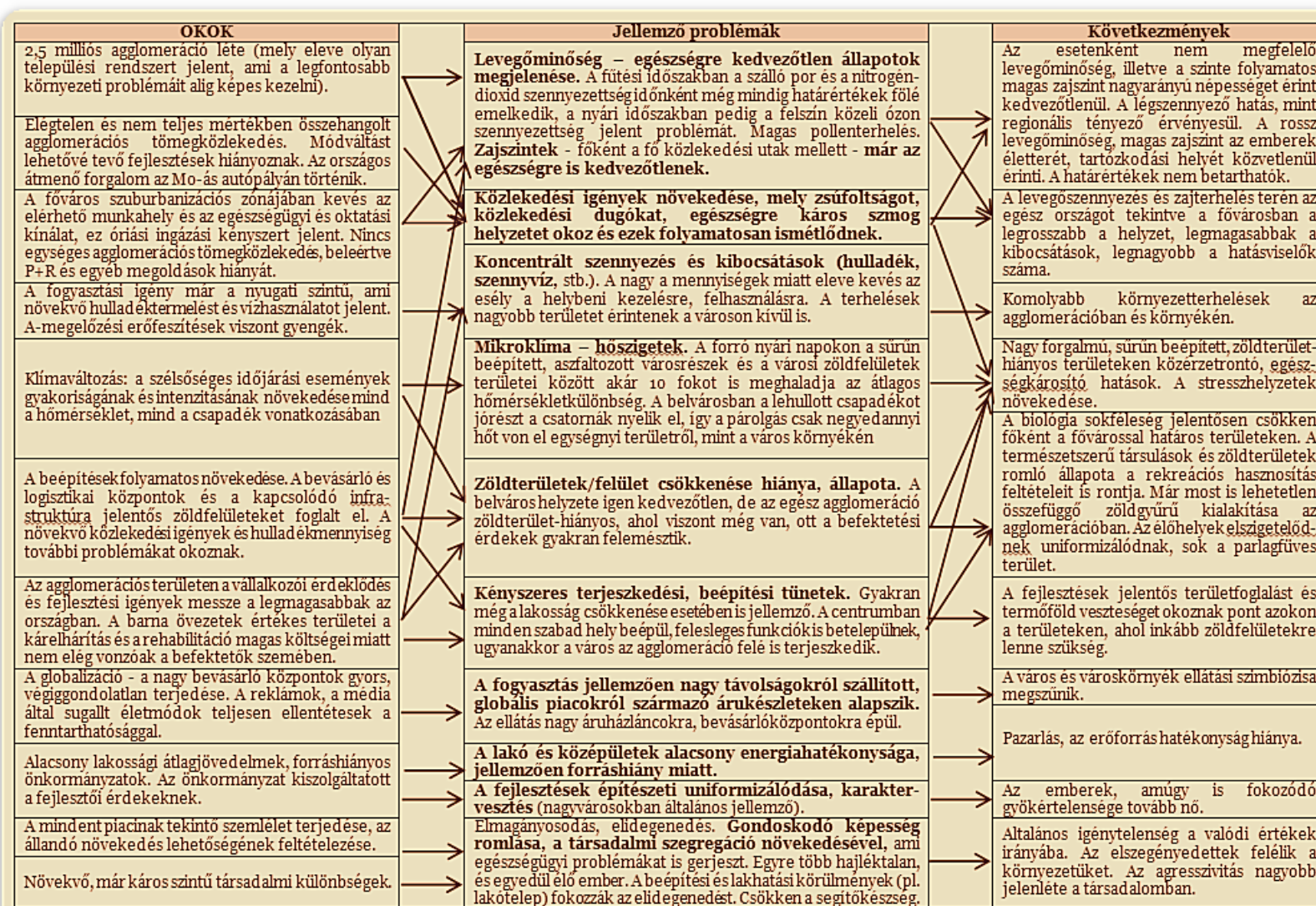
Fontos azt is tudni, hogy a környezeti problémákat nem lehet a Fővárosra korlátozni, mert a nagyváros képtelen úgy működni, hogy környezeti hatásait közvetlen környezetére ne terjessze ki (lásd csak a levegőszennyezést, a hulladék- és szennyvízkibocsátást). E mellett folyamatos terjeszkedése is jelentkezik közvetlen környezetében, a városperemeken. Így lassan felemészti a város és az agglomeráció közötti még megmaradó zöldfelületeket. Ugyanakkor az agglomeráció lakossága ezer szállal kötődik a Fővároshoz használva, terhelve annak infrastruktúráját. Az ezekből fakadó problémák megoldása is csak a város és környezete együttműködésében lehet sikeres. A problémafa így a főváros és agglomeráció együttesére vonatkozik.

A problémák kezelése szempontjából a leghatékonyabb beavatkozásokat az okok szintjén lehet megtenni, de ez jellemzően a következő akadályokba ütközik:

- A programnak nincs, vagy csak nagyon korlátozott a lehetősége befolyásolni az okként megjelenő helyzetet (klímaváltozás, a főváros nagysága, centrális helyzete, globalizáció, társadalmi különbségek, jövedelemviszonyok, stb.)
- A gazdasági rendszer és a társadalmi elvárások olyanok, hogy kötelező az alkalmazkodás az okként megjelenő helyzethez. (önkormányzati forráshiány, vállalkozói érdeklődés és fejlesztési igények, fogyasztási igény)

Ennek megfelelően a FÓTEP is elsősorban a környezeti problémák, tehát a középső oszlop szintjén kívánja a helyzetet javítani, viszont majdnem mindenütt. (Erre vonatkozóan a 4.1.2. fejezetben a problémák/konfliktusok összefoglaló megjelenítésénél még visszatérünk, lásd **4.-1. táblázatot**).

2-4. ábra A főváros és az agglomeráció problémafája

2.4. Az célok összefüggése más releváns programokkal

Jelen esetben a 2014-2020-as időszak Operatív Programjaival és az Integrált Városfejlesztési Stratégiával való koherenciát vizsgáltuk.

A FŐTEP önálló részben mutatja be, hogy a Program hogyan viszonyul a 2014-2020 közötti tervezési időszak Operatív programjaihoz. A következő, **2-5. táblázatban** a FŐTEP megállapításainak megfelelőségét vizsgáltuk.

2-5. táblázat **A FŐTEP és az Operatív Programok kapcsolódása értékelésének véleményezése**

A FŐTEP stratégiai és operatív munkarészben szereplő megállapítás az összefüggésről	Segítő OP-k	SKV véleménye a megállapításról
Az 1. „Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés” cél, mindegyik OP-hoz társítható, mivel a város és térségfejlesztés megvalósításához szükséges intézményrendszer kiépítésére, annak forrásszerkezetének átalakítására, önfenntartó városgazdálkodási rendszer fejlesztésére kerül sor ebben a célterületben. Ezek kiépülése a többi 8 stratégiai cél teljesülését és azokon keresztül az érintett OP-k megvalósulását segítik.	VEKOP GINOP KEHOP IKOP EFOP	A megállapítással egyetértünk , de az is látható, hogy az intézményrendszer átalakítására vonatkozó beavatkozások az OP-kból csak igen áttételesen finanszírozhatók. Így ez a cél ki is marad a Program stratégiai és operatív munkarészből. (Saját forrásból kell megvalósítani.)
A 2. „Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság” cél gazdaságfejlesztési vonatkozása miatt egyértelműen a VEKOP-hoz, és a 15%-os rugalmasság alkalmazhatósága esetében a GINOP-hoz kapcsolódik. A 2. cél az EFOP prioritástengelyeihez is illeszkedik, (pl. a társadalmi innováció, hálózatosodás tekintetében).	VEKOP GINOP EFOP	A megállapítással egyetértünk. A „zöld” gazdaság eléréséhez az alap-feltételek megteremtésében (elsősorban vízellátás, szennyvízkezelés, hulladékgazdálkodás oldalról) a KEHOP is hozzájárulhat. Ez itt áttételesen jelentkezhet.
A 3. „Partnerség - a jövő közös tervezése, összehangolt fejlesztések Budapesten és a várostérségben” cél Budapest és várostérsége tervezésének összehangolása érdekében tervegyeztető és koordinációs fórumok rendszerének kialakítását és azok hatékony működtetését tűzi ki célul, ami a területi és operatív programok hatékonyabb végrehajtását segíti, a partnerség elvének maximális érvényesülése minden operatív programban alapvető célkitűzés (kvázi horizontális szempont).	VEKOP GINOP KEHOP IKOP EFOP	Közvetlen uniós finanszírozás itt sem tervezett. A partnerség maximális érvényesülése a tervezési rendszerbe épített. Ilyen típusú egyeztető fórum működtetés esetleg a technikai segítségnyújtás terhére valósulhat meg.
A 4. „Nemzetközi szerepkör erősítése a térségi pozíció kihasználásával” átfogó cél összefoglalja Budapest egyik legfőbb törekvését, ami a főváros nemzetközi szerepének megtartásához és fejlesztéséhez szükséges: város-diplomácia, nemzetközi K+F+I kapcsolatok erősítése, kulturális központ szerep, kereskedelmi közvetítő szerep. A 2014-2020-as közép-magyarországi és ágazati OP-k egyaránt illeszkednek a 4. célhoz, mivel közvetett módon mindegyik OP hozzájárul a kitűzött cél eléréséhez.	VEKOP GINOP KEHOP IKOP EFOP	Egyetértünk , hogy csak közvetett szerep látható a tervezési dokumentumból (OP). Számos megvalósuló intézkedésnek azonban lehet ilyen közvetett eredménye, sőt a Közép-magyarországi területet érintő intézkedéseknél lehet horizontális jellegű célkitűzés ennek erősítése.
Az 5. „Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város” célterület, főként a területi OP, a VEKOP prioritástengelyeihez kapcsolható (településfejlesztés és rehabilitáció), de a barnamezős területek kármentesítése kapcsán a KEHOP-nak, illetve az intermodalitás révén az IKOP-nak is lehet szerepe.	VEKOP KEHOP IKOP	A megállapítással egyetértünk. A gazdasági szereplők területi orientálásával a GINOP is kaphat kisebb szerepet (pl. a barnamezős, vagy rehabilitációs területeken tervezett fejlesztések előnyben részesítésével). Erre azért is szükség van, mert az ilyen típusú fejlesztések forrásai szűkösen látszanak.

A FŐTEP stratégiai és operatív munkarészben szereplő megállapítás az összefüggésről	Segítő OP-k	SKV véleménye a megállapításról
<p>A 6. „A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése” cél, a KEHOP prioritástengelyeihez és a VEKOP, illetve a GINOP releváns prioritásaihoz kapcsolható (pl. Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének energia-hatékonysági célú fejlesztései), az utóbbi esetében a 15%-os rugalmassági keret terhére.</p>	<p>VEKOP GINOP KEHOP</p>	<p>Az említett OP források léteznek, de igen szűkösek és jelentősen determináltak -. Így a Fővárosra jutó források aránya valószínűleg alacsonyabb a remélt-nél (szükségesenél). A rugalmassági keret felhasználása, mértéke még tisztázatlan.</p> <p>Leginkább talán az energia-hatékonysági és megújuló energiás intézkedések kaphatnak zöld utat. Ezeket mindhárom OP támogatja eltérő kedvezményezettknél.</p>
<p>A 7. „Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése” cél, az IKOP-hoz és a VEKOP-hoz (pl. Térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD) egyaránt hozzárendelhető.</p>	<p>VEKOP IKOP</p>	<p>A megállapítás helyes, de a két forrásból a Programban jelzett szükségletek kielégítése a jelenlegi forrásallokáció alapján nem oldható meg. (Ráadásul épp a városi, elővárosi fejlesztések forrásának szűkülése látszik a tervezésben.)</p>
<p>A 8. „Befogadó, támogató, aktív társadalom” több olyan részelt is magába foglal, ami illeszthető az EFOP prioritásaihoz, a 15 %-os célterületek közötti forrás-átcsoportosítást lehetővé tevő ún. rugalmassági szabály alkalmazhatósága esetén (pl. befogadó társadalom, gyarapodó tudástőke), azonban a hivatkozott cél – fő szabály szerint, alapvetően – a VEKOP-ból (6. és 7. prioritás) juthat finanszírozáshoz.</p>	<p>VEKOP EFOP</p>	<p>A megállapítással egyetértünk. A forrásátcsoportosítás lehetősége még nem látszik.</p>
<p>A 9. „Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása” cél főként Budapest lakásállomány optimalizálást és a társadalom térszerkezetének kiegyensúlyozását tartalmazza. Ezekhez a célokhoz leginkább a VEKOP prioritásai illeszthetőek (társadalmi befogadást szolgáló programok, térségi integrált közösségvezérelt fejlesztési programok – CLLD). A KEHOP a társasházak épületenergetikai fejlesztéseit támogatja.</p>	<p>VEKOP KEHOP</p>	<p>A megállapítással egyetértünk.</p>

A táblázatból látható, hogy a FŐTEP-ben a Program és az OP-k kapcsolódási lehetőségeit megfelelően tárták fel. Félő azonban, hogy a forrásszűke miatt csak igen kevés jut a főváros tervezett fejlesztéseire.

Mint korábban azt már elmondtuk a Konceptió és a Program célrendszere eltérő, e miatt szükségesnek tartottuk vizsgálni az intézkedések illeszkedését, koherenciáját az Operatív Program beavatkozásaival. Ezt a **2-6. táblázat**ban mutatjuk be.

A táblázatban leírtakat röviden összefoglalva kimondhatjuk, hogy **a Programban megjelenő intézkedések nagy többsége valamelyik Operatív Programból, elsősorban a VEKOP-ban nevesített intézkedések valamelyikének részeként támogatható lesz.** Ugyanakkor a források a Programban remélt-nél –véleményünk szerint - szűkebben állnak rendelkezésre. Így uniós forrásból csak a programban foglaltak egy (nagy valószínűséggel kisebbik) része tűnik finanszírozhatónak.

2-6. táblázat A Program céljaihoz/intézkedéseikhez kapcsolódó OP intézkedések

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
1. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért			
1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	<p>A) Üzleti környezet fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> Emelt szintű szolgáltatásokat biztosító üzleti inkubátorházak létrehozása (speciális profillal, keresleti elemzés alapján, pl. üzletfejlesztési és menedzsment tanácsadással) Üzleti telephelyek fejlesztése barnamezős területeken Fiatal vállalkozók program, amely segíti a start-up vállalkozásokat, és a fiatalok vállalkozóvá válását <p>B) KKV-k finanszírozásának segítése Mikrohitel és egyéb pénzügyi szolgáltatások</p> <p>C) Innováció, K+F, Vállalkozások és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés segítése</p> <ul style="list-style-type: none"> elsősorban alkalmazott kutatások (vállalkozói megrendelések alapján) együttműködések ösztönzése a fővárosi szolgáltató cégek és a kutatóhelyek között <p>D) Kreatív gazdaság fejlesztése</p>	<p>VEKOP 1.1 - Támogató üzleti környezet fejlesztése</p> <p>VEKOP 1.2 - Kiemelt vállalkozói célcsoportok differenciált fejlesztése</p> <p>VEKOP 1.5 - Vállalati K+F+I tevékenység támogatása</p> <p>VEKOP 1.6 - Stratégiai K+F+I együttműködések és kezdeményezések</p> <p>VEKOP 1.7 - Kutatóintézeti és nemzetközi kiválóság</p> <p>VEKOP 2.1 – Pénzügyi eszközök hozzáférhetőségének</p> <p>GINOP 2.3. Kutatóintézeti kiválóság és nemzetközi együttműködések javítása</p>	<p>A VEKOP-ban nevesítettek a Program intézkedései. Azonban úgy látszik, hogy túl sok intézkedést kívánunk megoldani a VEKOP 1 prioritásból, ami a rendelkezésre álló 53 Mrd forrásból nem tűnik reálisnak.</p>
1.2. Felhasználóbarát város-kormányzás kialakítása	<p>A fenti célok elérését szolgálhatják létrehozandó szervezetek, meglévő szervezetek átalakítása, szolgáltatási hatékonyság javítása, szervezeti, képzési projektek: a budapesti fejlesztési ügynökségi feladat; a városkommunikációs ügynökségi feladat és a befektetés-ösztönzési feladatok megoldása.</p>	<p>VEKOP 1.1 - Támogató üzleti környezet fejlesztése</p>	<p>A szervezetfejlesztés saját forrásból oldható meg. A befektetés ösztön-zésnél vehetők számításba uniós források.</p>
1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat	<p>A) Turisztikai termékek fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> Turisztikai vonzerők szolgáltatásainak fejlesztése, illetve területileg decentralizált támogatása Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása, tematikus utcák kialakításának ösztönzése <p>B) Egészségügyi turizmus fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> Egészségturizmus és aktív kikapcsolódás feltételeinek fejlesztése, fürdők gyógyászati szolgáltatásainak fejlesztése. Balneológiai terápiás és kutatóközpont kialakítása. <p>C) Budapest Brand kialakítása és bevezetése Erős Budapest márka felépítése, turizmus marketing, piaci megjelenés és fenntartása, partnerségi kapcsolatok erősítése.</p> <p>D) Duna-parti szabadidő zóna: A Duna-part hozzáférhetőségének javítása, vízparti szabadidős zónák kialakítása, úszó szabadidős- és vendéglátó egységek számának és szolgáltatási színvonalának emelése.</p>	<p>VEKOP 1.4 - Természeti és kulturális örökségi vonzerők, turisztikai termékek, valamint az egészség-gazdasághoz és a kreatív gazdasághoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése</p> <p>GINOP 4.1 - Kulturális és természeti örökségek turisztikai hasznosítása</p>	<p>Az A) és B) programintézkedések az OP forrásokból lefedhetők (forrás szűkösség valószínűsíthető). A GINOP-ban a KMR a turisztikai fejlesztéseknél nevesített. A Budapest Brand és a Duna parti szabadidő zóna fejlesztéseinek forrása az OP-kból nem látható.</p> <p>E mellett itt is valószínűsíthetők forrasszűke miatti problémák (lásd 1.1. intézkedés).</p>

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
1.4. Város-térségi együttműködés	Pest megyével folytatott egyeztetést követően, a véleményezési időszak végére lesz kidolgozva	-	Európai Bizottság által támogatott együttműködési programokra, központi költségvetésre és saját forrásra kíván támaszkodni.
2. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért			
2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város	<ul style="list-style-type: none"> A) Zöldfelületi rendszer fejlesztése B) Belvárosi közterületi fejlesztés C) Gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása Szomszédügyi körzetek komplex ellátását lehetővé tevő szolgáltató rendszerek kialakulásának ösztönzése D) Körirányú közlekedési elemek megvalósításának előkészítése E) Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon és a Duna szigeteivel (A Duna-part gyalogos, illetve kerékpáros bejárhatóságának biztosítása) 	<p>VEKOP 3.1 – Integrált településfejlesztési akciók a Közép-magyarországi régióban</p> <p>VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedési és környezet fejlesztés</p> <p>GINOP 4.1: - Kulturális és természeti örökségek turisztikai hasznosítása</p>	A tervezett intézkedésekre lesznek források a két OP-ból: nem reális a zöldfelületfejlesztés, ill. a gyalogos és kerékpáros fejlesztések megvalósíthatósága és egyáltalán nem látszik a körirányú elemek előkészítésére a forrása. A szükségesnek ítélt forrásra a két OP-ból együtt sem lehet számítani. Központi költségvetési forrás szükséges.
2.2. Barnamezős területek funkcióváltása	<ul style="list-style-type: none"> A) A meglévő ipari örökség védelme és hasznosítása (pl. Óbudai Gázgyár területén kulturális funkció megjelenése) B) A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme C) A fejlesztések barnamezők felé terelése bónus/malus szabályozási eszközökkel; D) Átmeneti hasznosítások ösztönzése 	<p>VEKOP 1.1 - Támogató üzleti környezet fejlesztése</p> <p>VEKOP 3.1 – Integrált településfejlesztési akciók a Közép-magyarországi régióban</p> <p>VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedési és környezet fejlesztés</p> <p>KEHOP3.3- Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem</p>	A Program üzleti fejlesztésekre vonatkozó részeinek uniós támogatása a VEKOP-ból valószínűsíthető. Az ipari örökségvédelmi fejlesztések lehetősége a VEKOP 4.2-ből a szűkös források miatt megkérdőjeleződik. Turisztikai hasznosítás esetén esetleg a GINOP-ból finanszírozható. A fejlett régióba a kármentesítésre minimális forrás jut a KEHOP-ból. Amennyiben csak KEHOP-ból lesz finanszírozható egy projekt kifutási ideje évekkel nőhet.
2.3. Differenciált központrendszer létrehozása	<ul style="list-style-type: none"> A) Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával - Meglévő tradicionális központok fejlesztése és új központok, intermodális szerepű központok létrehozása. Főutca típusú beavatkozások B) A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően. Meglévő közterületek újraosztása (útépítések, felújítások, közösségi közlekedés fejlesztése – villamos közlekedés projektjei, 42. sz. villamos, egyéb viszonylatok eszközbeszerzései) C) A közúti közlekedés-biztonság javítása 	<p>VEKOP 2.1 – Pénzügyi eszközök hozzáférhetőségének javítása</p> <p>VEKOP 3.1 – Integrált településfejlesztési akciók a Közép-magyarországi régióban</p> <p>VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedési és környezet-fejlesztés</p> <p>VEKOP 5.6 – Közlekedési infrastruktúra energiahatékonysági célú fejlesztései</p> <p>IKOP 3.1 – Közlekedésbiztonság javítása</p>	A Program és a VEKOP intézkedések harmonikusak, azonban a Program intézkedései jóval tágabb körűnek tűnnek, mint amire a VEKOP forrásból lehetőségnek látszik. Az IKOP 5. prioritásból kötött pályás közlekedés fejlesztésre lehet támogatást szerezni.

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
		IKOP 5.1 – Kötőpályás városi közlekedésfejlesztések IKOP 5.2 – Intermodalitás és társadalmi tudatosság javítása	
2.4. Érték- védelem - értékteremtés	<ul style="list-style-type: none"> - Területi védettségek meghatározása, újraszabályozása, pontosítása - Homlokzatok állagmegóvása, felújítása - Intézményszerű védelem hatékonyságának növelése 	VEKOP 3.1 –Integrált településfejlesztési akciók a Közép-magyarországi régióban VEKOP 3.2. –Szociális városrehabilitáció VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedési és környezet fejlesztés VEKOP 5.4 – Helyi önkormányzat kötelező feladatait ellátó intézményrendszer infrastrukturális fejlesztései GINOP 4.1 – Kulturális és természeti örökségek turisztikai hasznosítása KEHOP 5.5 – Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával, illetve új közel zéró szén-dioxid kibocsátású épületek létesítése – lakóépületek	Itt forrás az állagmegóvásra, felújításra kell. A többi program-elem szabályozás jellegű. A VEKOP-ból forrás az esetben biztosítható, ha egyéb intézkedés részeként megvalósulhat. (Pl. a szociális rehabilitációs területre műemlék épület is esik.) A GINOP forrás nem ilyen intézkedéseket támogat. A KEHOP az intézkedések költségeinek egy kis részét finanszírozhatja.
2.5 A lakás- állomány optimalizálása	<ul style="list-style-type: none"> A) A bérlakás-állomány felújítása, indokolt esetekben B) Önkormányzati bérlakás fejlesztés C) Komplex programok, amelyekben a társadalmi-gazdasági problémákkal sújtott területek rehabilitációja érdekében hajtanak végre D) Lakásállomány energetikai célú felújítása 	VEKOP 3.2. – Szociális városrehabilitáció VEKOP.3.4 – Községi bérházprogram kialakítása VEKOP.5.5 – Energia és környezeti hatékonysági beruházások és megújuló energia alkalmazásának elősegítése (kizárólag önkormányzati tulajdonú lakó-épületek esetében) KEHOP 5.5 – Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energia-források alkalmazásának kombinálásával, illetve új közel zéró szén-dioxid kibocsátású épületek létesítése – lakóépületek	A Programban tervezett intézkedéseket a nevesített OP intézkedések véleményünk szerint teljes egészében le tudják fedni. Viszont a rendelkezésre álló keretek várhatóan nem fedezik az összes igényt.
3. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért			
3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természet- védelem	<ul style="list-style-type: none"> A) Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme (pl. barlangok) B) A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja (pl. Rákos-patak mente) 	VEKOP 3.1 –Integrált településfejlesztési akciók a Közép-magyarországi régióban VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedési és környezet fejlesztés (CLLD) GINOP 4.1– Kulturális és természeti örökségek turisztikai hasznosítása KEHOP 4.1 – A védett illetve közösségi jelentőségű védett természeti értékek és területek természet-védelmi helyzetének és állapotának javítása	A KEHOP forrás erre nem áll rendelkezésre. GINOP forrásból sem látszik ilyen támogatás. A VEKOP forrás nagyon szűkös, inkább a költségvetésből várható forrás. A zöldfelületi rendszer-elemek megvalósítására csak integrált fejlesztések részeként lesz lehetőség, de a programban nevesítettek inkább önálló fejlesztési forrást igényelnének.

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése	<ul style="list-style-type: none"> • Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem • Közösségi közlekedés használatát növelő programok • Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata • Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása 	<p>IKOP 4.1. – Elővárosi vasúti közlekedés korszerűsítése</p> <p>IKOP 5.1 – Kötőtpályás városi közlekedésfejlesztések</p>	<p>Az IKOP szűkös forrásaiból a KMR-re fordítható rész még nem látható. A kerékpáros közlekedés fejlesztése VEKOP forrásból is finanszírozható.</p>
3.3 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem	<ul style="list-style-type: none"> • Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiiszap kezelés megoldandó problémájára (akár termikus hasznosítás). Begyűjtésre kerülő hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése szelektív gyűjtés és komposztálási program továbbfejlesztése révén. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése (hulladékudvarok bővítése). • A hulladékgazdálkodás rendszerének gazdaságosabbá, hatékonyabbá tétele a telephelyek fejlesztése és a gépállomány korszerűsítése révén. • A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja. • Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás a környezettudatos fogyasztói viselkedés érdekében. 	<p>KEHOP 2.4 Szennyvíziszap országosan egységes koncepció alapján történő hatékony kezelése és optimális hasznosítása érdekében szükséges beruházások, fejlesztések energia-hatékonysági elemekkel</p> <p>KEHOP 3.1 Hulladékkezelési létesítmények hálózatának rendszerszerű fejlesztése (beleértve az előkezelés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás alrendszerit)</p> <p>KEHOP 3.2. Az elkülönített gyűjtés és szállítás rendszerének fejlesztése</p> <p>KEHOP 3.4 Országos Környezeti Kármentesítési Program</p>	<p>Ugyan a KEHOP nevesít a Program intézkedésekkel harmonizáló intézkedéseket, de a derogációk, determinációk miatt a KMR-re fordítható források csak a 3. prioritásban láthatók (mintegy 10 MRd Ft, amely messze kisebb az igényeknél)</p> <p>Hulladéklerakók rekultivációja a KEHOP-ban jelenleg nem szerepel, a VEKOP-ban még kérdéses, hogy elérhető lesz-e.</p>
3.4. Korszerű vízgazdálkodás	<ul style="list-style-type: none"> • A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózat-rekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása • A várhatóan egyre nagyobb intenzitású csapadékhullásra való felkészülés, szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése • Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomásonakban, ahol szüksége. • Csatornázatlan területek felzárkóztatása (volt zártkertes övezetek csatornázási helyzetének ésszerű rendezése) ahol szükséges a rákötések ösztönzése • Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a kapacitás, azaz a vízszállító képesség javítása • Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorkollásának megszüntetése • Elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése • A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása 	<p>KEHOP 2.1 Projekt előkészítés</p> <p>KEHOP 2.2. Ivóvízminőség-javítás ivóvíz-kezelési technológiák fejlesztésével, más vízbázisra áttéréssel, térségi rendszerek kialakításával, rekonstrukcióval, illetve ezek kombinációjával</p> <p>KEHOP 2.3 Szennyvízelvezetéssel és kezeléssel kapcsolatos fejlesztések</p> <p>KEHOP 1.6. Állami és önkormányzati árvízvédelmi művek fejlesztése</p>	<p>A víziközmű rekonstrukciókra, fejlesztésekre várhatóan nem lesz forrás a derogációk, determinációk miatt. A tervezett intézkedések közül egyedül az árvízvédelmi felújítások finanszírozására lesz valószínűleg lehetőség a KEHOP-ból.</p>

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	<p>A) Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása</p> <p>B) Új, energiahatékony épületek építésének támogatása</p> <p>C) Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása</p> <p>D) Városi távhőrendszerek integrációja, régi vezetékszakaszok felújítása, hővesztés csökkentése, intenzív beépítésű területek bevonása a távhőszolgáltatásba</p>	<p>KEHOP 2.1 – Projekt előkészítés</p> <p>KEHOP 5.3 – Demonstrációs célú megújuló energetikai mintaprojektek;</p> <p>KEHOP 5.5 – Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával, illetve új közel zéró szén-dioxid kibocsátású épületek létesítése – központi költségvetési szervek tekintetében (Budapesti elhelyezkedéssel), lakóépületek</p> <p>KEHOP 5.6 – Távhőrendszerek komplex energetikai felújítása, illetve megújuló alapra helyezése</p> <p>KEHOP 5.7 - Közvilágítás korszerűsítése ...</p> <p>VEKOP 2.4 – Pénzügyi eszközök hozzáférhetőségének javítása energetikai projekteknél</p> <p>VEKOP 5.1 – Gyermek napközbeni ellátását nyújtó intézmények infrastrukturális háttérének energiahatékonysági célú fejlesztése</p> <p>VEKOP 5.2 – Szociális szolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése</p> <p>VEKOP 5.3 – Egészségügyi ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése</p> <p>VEKOP 5.4 – Helyi önkormányzatok kötelező feladatait ellátó intézményrendszer infrastrukturális fejlesztései (pl. idősok otthona, levéltárak, múzeumok)</p> <p>VEKOP 5.7 – Az alap és középfokú oktatást nyújtó intézmények valamint az óvodai ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése</p>	<p>A B) pont kivételével a jelzett OP forrásokból támogatás a Program intézkedéseire biztosítható. A zöldtetők, -homlokzatok finanszírozhatósága kétséges. (Esetleg ITI, CLLD, vagy más intézkedések részeként támogatható.)</p> <p>A rendelkezésre álló források várhatóan nem fedezik a szükségleteket.</p>
4. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában			
4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejleszt.		-	-
4.2. Térségi közlekedés fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> A városi, elővárosi vasúti közlekedés fejlesztése A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése P+R parkolók, B+R tárolók építése A főváros és a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér között kötőpályás közösségi közlekedési kapcsolat létrehozás. 	IKOP 4.1. – Elővárosi vasúti közlekedés korszerűsítése	A Programban jelzett fejlesztések forrása nem látható. Az IKOP vonatkozó forrásai igen szűkek és folyamatosan szűkülni látszanak.

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	<p>A) A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése)</p> <p>B) A közösségi közlekedési hálózat területi sűrítése, kiterjesztése az ellátatlan területekre</p> <p>C) Az átszálló kapcsolatok színvonalas kiépítése; P+R parkolók kiépítése</p> <p>D) Elővárosi hivatásforgalmi vízi közlekedés továbbfejlesztése</p> <p>E) Közösségi közlekedés intézményi integrációja</p>	<p>VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedés- és környezetfejlesztés</p> <p>VEKOP 5.6 – Közlekedési infrastruktúra energiahatékonysági célú fejlesztései</p> <p>IKOP 5.1 – Kötőpályás városi közlekedésfejlesztések</p> <p>IKOP 5.2 – Intermodalitás és társadalmi tudatosság javítása</p>	<p>A Program és az OP-k közötti intézkedések konzisztenciája még nem igazán látható. Féltő, hogy csak nagyon kevés összeg fordítható uniós forrásokból ezekre. A rendelkezésre álló források nagyságrendileg kisebbek az igényeknél.</p>
4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	<p>A) Kerékpáros közlekedés fejlesztése</p> <p>B) Közúti forgalomcsillapítás</p> <p>C) A körirányú közúti elemek fejlesztése, elkerülő szakaszok megvalósítása</p> <p>D) Gazdasági fejlesztésekkel kapcsolatos elemek megvalósítása</p>	<p>VEKOP 4.2 – Helyi integrált település-, közösségi közlekedés- és környezetfejlesztés</p> <p>VEKOP 5.6 – Közlekedési infrastruktúra energiahatékonysági célú fejlesztései</p> <p>IKOP 3.2 – Regionális közúti elérhetőség és közösségi közlekedési kapcsolatok javítása</p>	<p>Az egyéni közlekedésfejlesztési beavatkozások elsősorban más beruházásokhoz kapcsolatosan látszanak támogathatóknak. A források jóval alacsonyabbak, és jobbára eleve lekötöttek. Az IKOP 3. prioritásából fejlett régió nem részesedik.</p>
5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért			
5.1. Befogadó és támogató társadalom	<p>A) Diszkrimináció ellenes, ill. befogadást segítő programok (Színes Budapest program, XYZ - Fiatalok Programja)</p> <p>B) Antiszegregációs programok</p> <p>C) Szomszédági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez</p> <p>D) Munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások</p>	<p>VEKOP 6.1 Szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése</p> <p>VEKOP 6.2 Kiemelt társadalmi befogadás és szociális foglalkoztatási programok</p>	<p>A nevesített VEKOP-on kívül az EFOP 1. és 2. prioritásból is lehet forrásra számítani, amennyiben azok a fejletlenebb régiókra is hatni tudnak.</p>
5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	<p>A) Speciális foglalkoztatási programok, kiemelten kezelve a pályakezdő és a tartósan munkanélküli munkavállalók helyzetét</p> <p>B) Fiatalok munkaerőpiaci integrációja</p> <p>C) Egész életen át tartó tanulást ösztönző programok</p> <p>D) Szak- és felnőttképzés fejlesztése</p>	<p>VEKOP 6.2 Kiemelt társadalmi befogadás és szociális foglalkoztatási programok</p> <p>VEKOP 6.4 Oktatási és köznevelési tartalomfejlesztési programok</p> <p>VEKOP 7.2 Fiatalok munkaerő-piaci integrációja</p> <p>VEKOP 7.3 Egész életen át tartó tanulás ösztönzése a szak- és felnőttképzés fejlesztésével</p>	<p>A nevesített VEKOP-on kívül az EFOP 1. és 2. prioritásból is lehet forrásra számítani, amennyiben azok a fejletlenebb régiókra is hatni tudnak.</p>

Program célja	Program tervezett intézkedései	Kapcsolódó OP intézkedések (FŐTEP szerint)	Értékelői megjegyzés
5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása	<p>A) A változások rugalmas követéséhez monitoring bevezetése az oktatás, a szakképzés, az egészségügy, a munkaerő-piaci igények és a városbiztonság területén</p> <p>B) Szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése</p> <p>C) Köznevelési, felsőoktatási intézmények tartalom- és kompetencia fejlesztése</p> <p>D) Felsőoktatást érintő ágazati fejlesztési programokhoz való illeszkedés (EFOP Közép-magyarországi régiós része)</p> <p>E) Egészségügyi, nevelési, közoktatási intézmények szolgáltatásainak racionalizálása</p> <p>F) Képzések a szakorvosok számára</p> <p>G) Módszertani tananyagok készítése, és tartalomfejlesztés</p> <p>H) A prevenció széleskörű szakmai feltételeinek megteremtése (pl. szűrő-állomások hálózata, iskolai, közösségi prevenció programok)</p>	<p>VEKOP 6.1 Szociális intézményi háló tartalom- és kompetencia fejlesztése</p> <p>VEKOP.6.3 Egészségügyi ellátórendszer szolgáltatás és kompetencia- fejlesztése</p> <p>VEKOP.6.4 Oktatási és köznevelési tartalomfejlesztési programok</p>	<p>A nevesített VEKOP-on kívül az EFOP 1. és 2. prioritásból is lehet forrásra számítani, amennyiben azok a fejletlenebb régiókra is hatni tudnak. Az EFOP-ban az egészségügyi ellátást, mint ilyen lehetőséget nevesíti példaként.</p>
5.4. A kulturális kínálat bővítése	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturális célú programok (fesztiválok, rendezvények) támogatása • Rendezvényhelyszínek fejlesztése • Kulturális létesítmények kisebb infrastrukturális fejlesztései 	<p>Központi Európai Bizottsági keretprogramok</p>	-

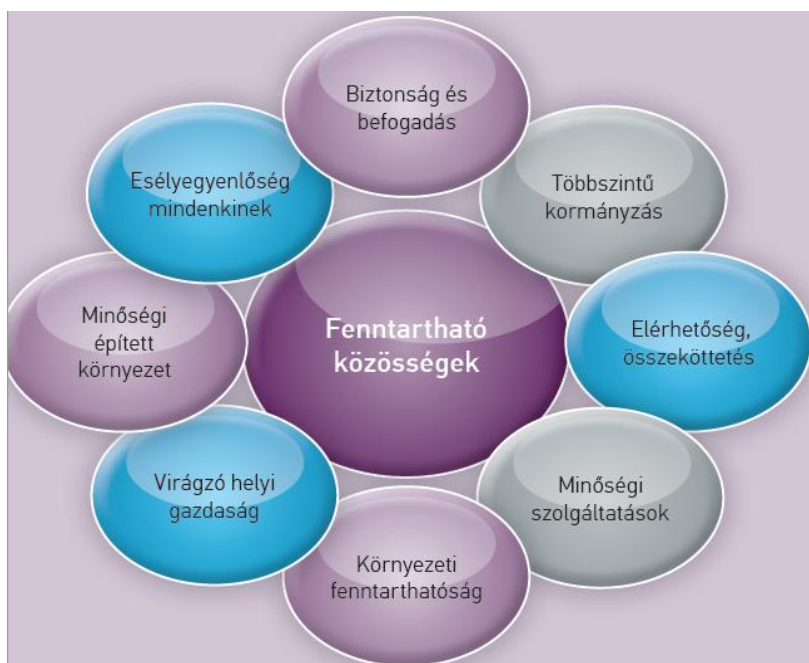
Fontos célrendszeralakító hatású még „A főváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája”.

Budapest Integrált Városfejlesztési Stratégiájának (IVS) készítését a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kezdeményezte és Budapest Főváros Önkormányzata készítette el 2012-ben. **Az integrált városfejlesztési stratégia (továbbiakban IVS) végeredményben egy integrált szemléletű középtávú (7-8 év) városfejlesztési terv, amelynek célja a hosszabb távú településfejlesztési koncepció célkitűzései és a rendelkezésre álló, vagy megszerezhető források összhangjának megteremtése. Az integráltság végeredményben az ágazat, a terület, az idő és a forrás együttes tervezését jelenti. Az IVS készítése, 2012 novembere óta a hosszú távú szemléletű településfejlesztési koncepció alá rendelt középtávú stratégiaként, jogszabályi kötelezettséggé is vált.**

A fenntartható európai városokról szóló **Lipcsei Charta** értelmében az integrált városfejlesztési politika:

„A városfejlesztés szempontjából fontos problémákat és érdekeket egyidejűleg és méltányos módon veszi tekintetbe. Kialakítása olyan folyamat, melynek során a várospolitikai központi területeinek térbeli, ágazati és időbeli szempontjait koordinálják. Az integrált városfejlesztési politika a közösségi fenntartható fejlesztési stratégia végrehajtásának kulcsfontosságú előfeltétele. Megvalósítása európai dimenziójú feladat, ahol azonban figyelembe kell venni a helyi sajátosságokat, szükségleteket, valamint a szubszidiaritás elvét. Az integrált városfejlesztési politika révén összehangolt érdekek megteremtik az állam, a régiók, a városok, a polgárok és a gazdasági szereplők közötti konszenzus gyakorlati alapját. A tudás és a pénzügyi források koncentrációjával a szűkös közpénzek felhasználásának hatékonysága növelhető, a köz- és magánberuházások jobban koordinálhatók. Az integrált városfejlesztési politika bevonja a közigazgatáson kívüli szereplőket, és lehetővé teszi a polgárok számára, hogy tevékeny szerepet játszanak közvetlen lakókörnyezetük formálásában. Ezek az intézkedések egyidejűleg biztosíthatják a nagyobb fokú tervezési és beruházási biztonságot is”.

Hogy az EU a fenntartható várostól mit vár el azt a 2005-ös Bristoli Egyezményben a következőképpen vázolta fel:

A következő, **2-6. táblázatban** bemutatjuk a budapesti IVS kapcsolatát a program intézkedéseivel. A táblázat jól mutatja, hogy a megfogalmazások ugyan gyakran különbözők és a célstruktúra is más, de jól megfeleltethető a két rendszer egymásnak.

2-6. táblázat Az Integrált Városfejlesztési Stratégia célrendszere és a Program intézkedései

Budapest IVS célrendszer	FŐTEP intézkedések
<p>1. Dinamikus gazdaság</p> <ul style="list-style-type: none"> - A város és a régió tudásvárosi funkcióinak erősítése - Légi kapu - A város turisztikai befogadó képességének javítása - Barnamezős területek revitalizációja 	<p>1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása</p> <p>1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása</p> <p>1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat</p> <p>2.2. Barnamezős területek funkcióváltása</p>
<p>2. Közösségcentrikus közlekedés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kötőtpályás közösségi közlekedés fejlesztése - Intermodális csomópontok, átszállópontok - Közúti kapcsolatok és csomópontok fejlesztése - Budapesti Közlekedési Szövetség - Hatékonyabb közlekedésszabályozás - Parkolásfejlesztés - Kerékpáros közlekedés támogatása 	<p>4.2. Térségi közlekedés fejlesztése</p> <p>4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése</p> <p>4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése</p> <p>3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése</p>
<p>3. Vonzó városi környezet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gyalogos Belváros - Budapest Szíve Program - Frekvenciált közterületek minőségi átalakítása - Akcióterületi városrehabilitáció - A város működését, a létező infrastruktúra használhatóságát biztosító, a lakosság hangulatát javító felújítások - A lakásépítésre alkalmas területek bővítése 	<p>2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város</p> <p>2.3. Differenciált központ-rendszer létrehozása</p> <p>2.4. Érték-védelem – értékteremtés</p> <p>2.5. A lakás-állomány optimalizálása</p> <p>3.5. Energia-hatékonyság és klímavédelem</p>
<p>4. Környezettudatos Budapest</p> <ul style="list-style-type: none"> - Városi zöldfelületi elemek fejlesztése - Környezetbarát közszolgáltatási rendszerek fejlesztése - Szennyvíztisztító rendszer és kapcsolódó létesítményei 	<p>3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természet-védelem</p> <p>3.3. Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem</p> <p>3.4. Korszerű vízgazdálkodás</p>
<p>5. Kulturális értékteremtés</p> <ul style="list-style-type: none"> - A városi térhez kötött kultúra programja - Kulturális infrastruktúrafejlesztések - A szabadidős tevékenységek infrastruktúra hálózatának fejlesztése 	<p>5.4. A kulturális kínálat bővítése</p>
<p>6. Gondoskodó Budapest</p> <ul style="list-style-type: none"> - A város szociális kettészakadásának megakadályozása - Egészségügyi fejlesztések - Akadálymentesítés 	<p>5.1. Befogadó és támogató társadalom</p> <p>5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése</p> <p>5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása</p>
<p>7. Partnerségben a régióval</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tervkoordináció és tervkialakítás - A regionális együttműködés informális csatornáinak kialakítása 	<p>1.4. Várostérségi együttműködés</p>

2.5. Változatok vizsgálata: az adott célok megvalósítása által érintett területek lehetséges fejlődése a program megvalósítása nélkül

A program rendelkezésre álló anyaga nem tartalmaz változatokat, és a FŐTEP-nek nincs olyan előzménye sem, ami alternatívaként felmerülne. Ilyen esetben jellemzően a nulla változatot szoktuk alternatívaként vizsgálni, amely abból a feltételezésből indul ki, hogy mi lenne a program megvalósítása nélkül. Esetünkben ez sem igazán reális feltételezés, mert ha áttekintjük (akár alternatívaként) a közelmúlt fővárosi tervei, hasonló programjait, azt tapasztaljuk, hogy ezek nagyjából a FŐTEP céljait tartalmazzák.

A továbbiakban ezért **bemutatjuk a főváros gazdasági, társadalmi és a város szerkezeti helyzetét, ezt értékeljük a fenntarthatósági kritériumok alapján,** majd ismertetjük a közelmúlt kapcsolódó terveit azért, hogy érzékelhető legyen a prioritásválasztások szűkössége, az intézkedésrendszer lehetőségeinek korlátozott volta.

A környezeti szemponttal az anyag egésze foglalkozik, ezért erre itt nem térünk ki. Egyértelmű, hogy a tervezett intézkedések nélkül a környezeti problémáiban bemutatott problémás állapotjellemzők fennmaradnának, fokozódhatnak.

–

2.5.1. Gazdaság

2.5.1.1. A főváros gazdasági helyzetének rövid áttekintése

Budapest és város térsége gazdaság földrajzi lehetőségeiből adódóan Magyarország legerősebb gazdasági térségét alkotja. Gazdaság és társadalom-szervező hatása a város mintegy 100 km-es sugarú település gyűrűjében is erősen érzékelhető. A szűkebb agglomerációjában 80 különbözően fejlett település tartozik. Budapest és agglomerációjának összterülete 2538 km² (az ország területének csak 2,7 %-a), de itt állítják elő az ország bruttó nemzeti jövedelmének közel felét.

Budapest, Pestmegyével együtt alkotja a Közép-magyarországi régiót, mely az ország legfejlettebb gazdasági térsége. **A rendszerváltás óta itt valósult meg az összes beruházás mintegy fele, a bejegyzett külföldi tőke 66,7 %-a, a regisztrált vállalkozások 34,2 %-a található a térségben. Budapest területe 525,1 km², lakossága 1,7 millió fő, mely az ország népességének közel ötöde és a város gazdaságilag jelentős fogyasztói piacot is képvisel.** A foglalkoztatási arány a fővárosban az országos átlagnál nagyobb, a munkanélküliségi ráta 9,3 %, mely 1,6 %-kal alacsonyabb az országos átlagnál. Budapesten képződik Magyarország összes állami adóbevételeinek több mint egyharmada, azaz a ~18 % arányú fővárosi népesség több mint 35 % arányú adóbevételt termel. A magyarországi átlagra vetített egy vállalkozásra jutó társasági adó és az egy főre jutó személyi jövedelemadó tekintetében a fővárosi mutatók a vidéki átlag kétszeresét is meghaladják. Budapest 2009-ben az országos GDP-hez közel 40 %-os mértékben járult hozzá.

A fővárosi vállalkozások megoszlásában a külföldi cégek aránya emelkedést mutatott 2000-2006 között, majd 2009-ig az adatok stagnálást jeleztek. Budapest gazdasági területei a beépített területek 12,25 %-át foglalják el. A gazdasági területek 82 %-a termelési raktározási terület, 10 % logisztikai bázis, 3 %-a mezőgazdasági üzem, 3 % egyéb kereskedelem, szagláltatás és 2 %-a kutatás-fejlesztési (K+F) terület. A gazdasági területek sűrűsödése a pesti városrészen domináns, egybefüggő térségek a város átmeneti zónájában találhatóak. A fővárosi foglalkoztatottak döntő része, kb. 90 %-a a szolgáltatási (tercier) szektorban dolgozik. (Főbb területek: pénzügyi szolgáltatások, kereskedelem, távközlés, közlekedés, államigazgatás, turizmus, oktatás, stb.) A történelmi belváros, mint foglalkoztatási térség

mellett irodaház területek, bevásárló központok alakult ki az elmúlt másfél évtizedben. Az iroda tengelyek Pesten és a Váci út mentén, Budán a dél-budai volt barnamezős területek átalakításával, irodaépületek sűrűsödésével alakultak ki. Budapesten az ország oktatási-kutatási gazdasági szektorának mintegy felel található.

A rendszerváltozás utáni első évtized a főváros gyors gazdasági növekedését (5-7 %-os éves növekedés) a külföldi működő tőke és az EU-források igénybevétele indukálta. A korábban jelentős termelőágazatok (gép-, építő-, textil-, élelmiszer-, feldolgozóipar, stb.) és feldolgozóipar (melyeknek jelentős élőmunka igényűek) szinte teljesen leépültek, és helyettük a magas hozzáadott értéket előállító, képzett munkaerőt igénylő tevékenységek, szolgáltatások települtek. A rendszerváltozás előtti meghatározó másodlagos (feldolgozó) ipari szektorból mára szinte csak a gyógyszeripar maradt és erősödött meg, fokozni tudta gazdasági jelenlétét. Az ipar és az építőipar együttes aránya Budapesten a gazdaság 10-12 %-ra csökkent 2010-ig. 2010 körül a szolgáltató szektoron belül az ingatlan ügyletek és a gazdasági szolgáltatások aránya visszaesett, a szállítás, raktározás, kereskedelem, karbantartás ágazatok a 2008-at követő időszakhoz képest visszaestek, de 2010-től újra emelkedést mutatnak. A szálláshely szolgáltatás, vendéglátás, turizmus ágazat bevételei kismértékű növekedést mutatnak. A tudományos-, műszaki szolgáltatásokat, az információ-kommunikáció ágazatot lassú, de folyamatos erősödés jellemezte 2010 körül.

Az I., II., XII., és az V. kerületekben a szolgáltatási (tercier) szektor eléri, illetve meghaladja a 90 %-át a kerület gazdasági részesedésének. Az ipar – építőipar aránya a IV., X., XV., XVIII., XXII., és XXIII. kerületekben relatíve erősebb, meghaladja a kerületek gazdaságának 15 %-át. A mezőgazdaság aránya a külső kerületeket érinti általában a külső kerület gazdaságának 2-3 %-át jelenti, de a XXII. és XXIII. kerületekben a 6 %-ot, illetve a 4 %-ot is meghaladják.

A helyzetfeltáró tanulmány szerint a jelenleg még meglévő régi ipar-területeken, vagy más néven barnamezős területeken, olyan településfejlesztést kell alkalmazni, ahol teret nyithat a fejlesztés a tudásalapú gazdaság és a zöldgazdaság újabb területi elhelyezhetőségére. A barnamezős területeken belül is a Duna-menti zónában és az átmeneti zónában lévő alkalmas telephelyi alternatívák ilyen irányú fejlesztése indokolt. Probléma, hogy Budapest a rendkívül kedvező turisztikai adottságait jelenleg nem kellőképpen tudja kihasználni, így az fejlesztésre szorul.

A főváros közép-európai, makro-regionálisszerepe sem megfelelő a földrajzi elhelyezkedéséből adódó helyzeti előnyének kihasználhatósága szempontjából. Az EU országok fővárosait tekintve Budapest munkanélküliségi rátája az ezredforduló utáni első évtized közepéig a legalacsonyabbak közé tartozott (1,5 %, míg Bécs 8,9 %, Berlin 19 %, Pozsony 8,7 %, Varsó 13 %, Prága 4 %). Mára a foglalkoztatási arány 57 % körüli, míg két évtizeddel ezelőtt 68 körül % volt. A foglalkoztatottak aktív korúakhoz mért aránya elmarad az EU átlagtól, elsősorban az alacsony iskolai végzettségű rétegnél.

A 2006-2010-es időszakot tekintve, a kereskedelmi szálláshelyek forgalma alapján a turisták legkedveltebb célvárosai Európában: Párizs, Róma, Madrid, Berlin, Valetta. A fővárosi idegenforgalomra 2006 óra enyhe növekedés jellemző, de térségi versenytársai (Bécs, Pozsony, Prága) jelentősebben növelték látogatóik számát.

Budapest és agglomerációja hazánk leginkább versenyképes területe. Alkalmas arra, hogy ezen a várostérségen keresztül az egész ország bekapcsolható legyen az európai gazdasági, társadalmi vérkeringésbe. A főváros és gyűrű alakban elhelyezkedő várostérsége közel 3 millió fő lakónépességgel és az ehhez kapcsolódó gazdasági potenciállal.

Budapest és Pest megye, illetve agglomerációs területei szoros funkcionális kapcsolatban állnak (lakó-, munka-helyi kapcsolatok, közlekedési kapcsolatok, alkotás, foglalkoztatás, kereskedelmi hálózat, műszaki infrastruktúra, stb.). A fővárosi lakosság egy része a város környékére települt az előző évtizedekben, illetve a termelő és kereskedelmi jellegű gazdasági szegmens a város környéki zöldmezős beruházásokat részesítette előnyben. Az agglomerációban található gazdasági vállalkozás jó része kis- és közepes méretű, sok a

multinacionális érdekeltség. Kialakult a hálózati rendszer (beszállítási hálózat, stb.) és a viszonylag rugalmas üzleti társ kapcsolat. Az agglomerációs vállalkozás elsősorban nem budapesti kitelepedésű gazdasági szervezetek inkább külföldről, vagy az ország nagyobb vállalati hálózatából ideirányuló beruházásokból létesültek. A gazdasági átalakulást a fővárosban, de még inkább az agglomerációban az elmúlt évtizedekben a külföldről érkező működő tőke alakította.

A főváros körül az 1990-es évek előtt található mezőgazdasági ellátó övezet mára nagyon minimálisra csökkent. Az agglomeráció gazdasága inkább variábilis, tiszta, csúcstechnológiát alkalmazó iparszerkezetet mutat. Az elmúlt 20 évben tehát az agglomeráció és a főváros gazdasági szerkezete a külföldi tőke fennállásának megfelelően alakult, kívülről az agglomeráción át a kereskedelem, a szállítás, szolgáltatás nőtt meg, a termelő ipar az agglomerációba települt, illetve kis hányadában a fővárosból kiteleplült.

2.5.1.2. A főváros gazdasági helyzetének fenntarthatósága

- A fentiekben áttekintett fővárosi gazdasági helyzetet vizsgáljuk most a fenntarthatóság kritériumrendszere szerint. A kritériumokat és az ezzel kapcsolatos fővárosi gazdasági jellemzőket a következő, **2-7. táblázatban** foglaltuk össze:
-
- 2-7. táblázat A Főváros gazdasági jellemzőinek vizsgálata fenntarthatósági szempontból

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi gazdasági jellemzők
1. A lételemnek tekintett, feltételesen megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát, valamint az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét a rend-szer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, a megfelelő célállapot érdekében terhelésüket csökkenteni kell.	- A főváros jelenlegi gazdasági szerkezete a megújuló környezeti elemek tekintetében, a helyi készlet használatban fenntartható! Ugyanakkor az ország legkoncentráltabban és legintenzívebben jelentkező piaci fogyasztása más térségből merített anyag és energiafogyasztással jár.
2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a meg nem újuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható.	- A budapesti gazdasági tevékenységek nyersanyag, víz és energia felhasználása napjainkban egyrészt kisebb, mint 20 évvel ezelőtt, másrészt a kereskedelem áru kínálata, a fogyasztók lehetősége és mértéke jelentősen nőtt.
3. A természetbe hulladékként visszakerülő (a természet által sem hasznosítható) anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkentenie kell.	- A fővárosi gazdasági szerkezetben a kereskedelmi (csomagolási, vendéglátási) tevékenységből származó hulladékok mennyisége nőtt, a hagyományos ipari hulladékok mennyisége drasztikusan csökkent. Ugrásszerű a növekedés az elmúlt évtizedekben az elektronikai hulladékok, az elhasznált gépjárművek, valamint az egyszer használatos háztartási eszközök terén.

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi gazdasági jellemzők
4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni.	<ul style="list-style-type: none"> - A domináns szolgáltatási szférának a terület-igényesebb raktározási, kereskedelmi bázisai elsősorban a külső kerületekben az agglomeráció határán és az átmeneti zóna volt barnamezős területein jelentek meg.
5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit, a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetett hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természetyszerű élőhelyek fennmaradását, sokszínűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell. Ez a természeti rendszerek környezeti változásokhoz való jobb alkalmazkodó képességét is szolgálja.	<ul style="list-style-type: none"> - A főváros gazdasági helyzete dominánsan nem érinti a fenntarthatóságnak ezt a szempontját, de a területfoglaláson és a környezeti hatásokon keresztül mégis erősen befolyásolja.
6. Az ökoszisztéma szolgáltatásokat értéknek kell tekinteni, gazdasági értéküknek meg kell jelenniük a stratégiai fejlesztési döntésekben. A fejlesztések nem járhatnak ökoszisztéma szolgáltatások károsodásával.	<ul style="list-style-type: none"> - A fővárosi gazdasági szerkezetében a szolgáltatási szféra kereskedelmi és ellátó hálózata (élelmiszer, víz, energia) veszi igénybe elsősorban az ökoszisztéma szolgáltatásokat. A turizmus-, rekreációs szolgáltatás még lehetőségeket hordoz.
7. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.	<ul style="list-style-type: none"> - A gazdaság az elmúlt évtizedekben megjelent úgymond „tisza” technológiáiban szükséges épített környezet alakítás leginkább a külső kerületek raktározó, kereskedelmi, logisztikai bázisaiban jelent meg. Építészeti értéke nem mértékadó. A hozamerős átalakításoknál már sok esetben az ipari építészeti érték részleges megőrzése érvényesült.
8. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.	<ul style="list-style-type: none"> - A jelenlegi gazdaságban nincs jelentős részaránya a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást segítő technológiai termékek, zöld gazdasági termékek előállításának.
9. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni, adott esetekben tiltani kell.	<ul style="list-style-type: none"> - A fővárosban az elmúlt 20 évben visszaesett feldolgozó ipar után a terciér ágazatnak nincs olyan mértékű ipari emissziója, amely akár a klíma-változásra, akár a természetes környezeti elemekre az előző évtizedekhez képest romló környezeti hatást okozna.

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi gazdasági jellemzők
10. Nem tűrhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz életkörülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, és így csak a közvetlen környezetének felélésével képes életben maradni.	<ul style="list-style-type: none"> - A mai bizonytalan gazdasági helyzet (tercier szektor a teljes gazdaság 90 %-a) nem teszi lehetővé, hogy az elszegényedett, rossz körülmények között élő rétegek olyan álláskínálattal találkozzanak, mely visszavezeti őket a munkából való megélhetés, a javuló életkörülmények világába.
11. Az egészséges környezet és az egészséges ételmeiszter és ivóvíz és a biztonságos fenntartható energiaellátás minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.	<ul style="list-style-type: none"> - Budapesten az egészséges ételmeiszter és vízellátás megfelelő, de a kereskedelemben az olcsóbb külföldi, gyengébb minőségű tartós ételmeiszterek aránya nagy, melyek előállítására nem a helyi fenntartható gazdaság kialakítását segítik.
12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját.	<ul style="list-style-type: none"> - A fővárosi gazdaságelemzés tekintetében már nem releváns.
13. A fejlesztések miatt a helyi közösségeknek nem szűkülhetnek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.	<ul style="list-style-type: none"> - A fővárosi munkavállalók mai lehetőségei az élőkommunikáció-igény csökkenésével romlottak.
14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.	<p>A gazdasági folyamatok tovább centralizálnak, a világvárosok mindig a legnagyobb léptékeket és koncentrációt erősítik.</p>
15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség közvetlen, vagy közvetett hasznát kell, hogy szolgálja.	<ul style="list-style-type: none"> - Multinacionális cégek saját beszállítóikat foglalkoztatják, csak kevésbé kapcsolódnak be a helyi gazdasági szerkezetbe, így nem szolgálják közvetlenül a helyi közösségeket.
16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén.	<ul style="list-style-type: none"> - Mivel már a mostani gazdasági helyzetre is elsősorban a szolgáltatás, vagy a magasabb hozzáadott értéktermelés a jellemző, így az alulképzett, már szegregálódott rétegek munkához jutásának esélye igen alacsony.
17. A térség, régió, város nem veszélyezteteti – sem közvetlen, sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.	<ul style="list-style-type: none"> - A fővárosban foglalkoztatottak egy részét az agglomeráció adja, a főváros viszont saját gazdasági céljaira is használja az agglomerációs tereket.

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi gazdasági jellemzők
18. A fejlesztésnek legyenek olyan elemei, amelyek hatására a fenntarthatóság elvei tudatosulhatnak, és erkölcsi normává válhatnak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan a tervezés során az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosított.	– Megújuló energiahasználatok, zöld gazdasági technológiai termékek előállítása már nem domináns a főváros gazdaságában. A meglévő szolgáltató vállalkozások (kereskedelem vendéglátás, oktatási bázisok, informatikai bázisok, stb.) jelentős része rendelkezik környezeti irányítási rendszerrel.
19. Fenntartható fogyasztási minták terjesztésére van szükség, ellensúlyozva a jelenlegi túlfogyasztásra ösztönző rendszert.	– Sem a kereskedelmi, sem a vendéglátási, sem a szórakoztatási, sem az általános háztartási árfogyasztási szférának nem domináns a fenntartható fogyasztási minták terjedése.
20. Fenntartható fejlődés szempontjából elfogadhatatlan a vagyoni különbségek jelenleg érvényesülő és folyamatosan növekvő szintje. Társadalmi igazságosság nélkül nincs fejlődés.	– A fővárosi gazdaság foglalkoztatottságában a jövedelmi különbségek tág, határok között mozognak. Nagymértékű a minimálbérhez közeli bérezéshez társuló túlmunkavégzés, míg a nagy hozzáadott értéket képviselő pénzügyi-üzleti és tudásalapú szférában a jövedelmek többszöröse az átlagnak. A tendencia jelenleg az, hogy a jövedelmi különbségek nőnek, a nagyságrendi különbségek öngerjesztő módon erősödnek.

Az alkalmazott húsz fenntarthatósági kritérium közül öt kritérium tekintetében a fővárosi gazdasági helyzet egyértelműen nem minősíthető fenntarthatónak öt kritérium tekintetében pedig csak részben fenntartható az állapot.

Budapest piaci fogyasztása az országos fogyasztási cikkek értékesítésének több mint 20 %-a, de a város gazdasági szerkezetében az árutermelés jóval 10 % alatti. Tehát a város kereskedelme döntő részben nem a helyi munkaerőforrások termelte fogyasztási cikket értékesíti. Értelemszerűen nagymértékű a város kereskedelmi ellátásának szállítási igény mely energiafelhasználással és szennyezőanyag kibocsátással, zajterheléssel jár.

Ma a főváros gazdasága nagyságrenddel kevesebb ipari hulladékot bocsát ki, mint 20 évvel ezelőtt és az ipari termeléshez sokkal kisebb anyag és energiafelhasználás szükséges a szolgáltató (tercier) szektor dominanciája idején, mint a feldolgozóipar korszakában.

A döntően szolgáltatással foglalkoztatott fővárosi munkavállalók és háztartásaik fogyasztásának fenntarthatósága a munkahelyek alakításán a jövedelmi viszonyok jelenleginél kiegyenlítettébb módján, és a vidékről, illetve külföldről érkező árutömeg szállítások környezeti és gazdasági fenntarthatóságának múlik.

Kérdés, hogy a Program intézkedései milyen mértékben kezelik a gazdaság táblázat szerint fenntarthatónak nem minősülő szerkezeti foglalkoztatási jellemzőit? A programban javasolt 1.1.-1.4. gazdaságfejlesztő intézkedések önmagukban akár fenntarthatónak, környezetbarátnak is minősíthető fejlesztéseket produkálhatnak, azonban a jelenlegi gazdasági szerkezetből és helyzetből adódó, hosszabb távon

fenntarthatatlan hatásokat leginkább csak az 1.1. intézkedés a technológiai innováció és tudástranszfer javítása enyhít azzal, hogy célja a városlakók képzettségeinek és képességeinek megfelelő munkavállalási lehetőséget teremteni. (Ez a program is inkább a képzett fiatal munkaerőre épül és nem a már leszakadt rétegek támogatására.) Az 1.2.-1.4. intézkedések megvalósításánál csak bízni lehet abban, hogy segítik majd a széleskörű jelenleg megélhetési gondokkal küzdő réteg jobb jövedelmi viszonyainak kialakulását, és e mellett a túlfogyasztás fékezését is elő tudják mozdítani. Nem egyértelmű, hogy a programok hatékonyan tudják-e majd segíteni a megújuló anyag és energia felhasználást, a helyi erőforrások használatát, a „zöld” gazdasági termelés erősödését.

A nulla változatban ezek az intézkedések elvileg elmaradnának, illetve más forrásokból valósulnának meg. Ha megnézzük az elmúlt időszak fővárosi terveit, programjait, szinte (lásd következő fejezet) mindenütt ismétlődnek a FŐTEP-ben is megjelenő célok, intézkedések. Ez azt jelenti, hogy ezek kezelése elkerülhetetlen a városvezetés szerint, másrészt sosem sikerült teljesen megoldani a kezelendő problémát.

2.5.1.3. Régebbi tervváltozatok, egyes fővárosi gazdaságfejlesztési koncepciók

A város céljairól szóló legfontosabb korábbi dokumentumoknak és legfontosabb jellemzőinek a következőket tartjuk:

Budapest Főváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2010)

Dinamikus gazdaság: Hosszú távú cél a gazdasági szféra szereplőinek összehangolása, potenciális technopolisz térségek kialakításának segítése.

Középtávú célok

- A főváros és a régió tudásvárosi funkcióinak erősítése
- Szakképzés minőségi alakítása
- Magyarország légi kapujának funkció- és szolgáltatásbővítése
- A főváros turisztikai befogadó képességének javítása
- Budapest EU-határ főváros elosztó szerepeinek kiépítése, logisztikai szereplőinek erősítése
- Kis- és középvállalkozások versenyképességének elősegítése elsősorban a technológiaintenzív iparágak és a húzóerőt jelentő klaszterek vonatkozásában

Budapest Városrehabilitációs Programjának felülvizsgálata és javaslat a Program továbbfejlesztésére (2007)

A felülvizsgálat az 1997-ben elfogadott Városrehabilitációs Program (VP) gazdasági célkitűzéseit, valamint a 2006-ig készült fejlesztési koncepciókat veszi alapul kiegészít javaslattal.

A VP gazdasági célkitűzései:

- tudatos városfejlesztési politika, városfejlesztési stratégia kialakítása, felelős gazdálkodás a rehabilitációs folyamatok előnyeinek és kárainak figyelembevételével,
- kommunikációs és marketing stratégia: projekt portfólió-beruházási lehetőségek, fejlesztési potenciálok feltárása
- menedzsment: rehabilitációs folyamatok kezdeményezések elősegítése, támogatása.
- Iparpolitikai célok
- átmeneti zóna funkcióváltásának stratégiája
- területhasználati igények – lehetőségek feltárása
- iparterületi struktúra feltárása a városszerkezetben
- vállalkozásfejlesztési programok elindítása, ezek kölcsönhatásainak erősítése

Új javaslatok: gazdasági bázis szélesítése, helyi foglalkoztatás támogatása.

Budapest Városfejlesztési Koncepciója (2002)

Legfontosabb célkitűzései:

- Budapest regionális térszervező, kereskedelmi szerepének erősítése,
- Hatékony gazdasági szerkezet kialakítása,
- Fővárosi szakképzés és a munkaerő piaci igények harmonizálása,
- Helyi lakosság színvonalas ellátása,
- A kiskereskedelem (!) és az idegenforgalom legyenek a budapesti gazdaság kiemelt ágazatai.

Podmaniczky Program (Budapest Középtávú Városfejlesztési Programja 2005)

A program elsősorban a városi területszerkezet építet környezetének alakításával foglalkozik, és ezáltal kívánja alakítani, javítani a közterületek minőségét, a szolgáltatás ellátás minőségét, a közlekedési csomópontok fejlesztését.

Budapest főváros kereskedelem-fejlesztési stratégiája (2005)

A stratégia figyelemre méltó szempontrendszer, átgondoltságot tartalmaz a helyi kiskereskedelem fejlesztésének elősegítésére.

Menedzsment típusú célok:

- Fővárosi szinten „City Menedzser” poszt létrehozása a kereskedelem fejlesztése érdekében;
- BID (önszerveződő üzletfejlesztési körzet) létrehozása, önszerveződéses formában esetleg a létező kamarák keretein belül, a szerveződések működésének támogatása és együttműködés katalizálása;
- Közös engedélyezési szempontrendszer alapján történő elbírálás és engedélyezési rendszer;
- Kereskedelem stratégiai fejlesztésében érdekelt kerületek bevonása a részfeladatok kidolgozásába, kereskedelmi mikro stratégiák létrehozása;
- Nagy alapterületű üzletnyitások és bevásárlóközpontok létesítésének, valamint az üzlethelyiségek bérletének hosszú távú meghatározására szolgáló jövőkép kialakítása – „Hova és Mit?”.

Területi jellegű célok:

- Élő intermodális csomópontok kialakítása a meglévő kereskedelem fejlesztésével;
- Zöldmezős beruházások korlátozása a belváros érdekében, Váci utca újrapozicionálása teljes hosszában;
- További legalább 30.000 m² kiskereskedelmi terület megteremtése a fővárosban;
- Rákóczi út és a nagykörút járdáit kiszélesíteni és belvárosi hangulat megteremtése;
- „City Point” jellegű (kis alapterület – magas szintterület) kiskereskedelmi csomópontok kialakítása;
- A belvárosi bevásárló útrendszer kereskedelmi és turisztikai újjáélesztése.

Konkrét területi fejlesztések:

- Budapest Szíve program
- Bevásárló főutca program – Kossuth Lajos utca és Rákóczi út
- Bevásárló nagykörút helyzetbe hozása – Nagykörút
- A kapcsolódó sűrűsödési pontok és belső területi központok pozicionálása – Blaha Lujza tér, Baross tér, Nyugati tér, Széll Kálmán tér, BAH csomópont, Móricz Zsigmond körtér, Milleneumi városközpont
- Intermodális központok fejlesztése
- Állomáskörnyékek fejlesztése (elővárosi vasutak, HÉV végállomások)
- Átmeneti Zónában nagy alapterületű kiskereskedelmi létesítmények megtelepülésének elősegítése
- Városközpontok – kerületi-, városrészi-, lakótelepi, kulcspozícióban lévő területek fejlesztése.

A fejlesztések egy része már megindult, de a kiskereskedelem, mely a fenntartható gazdasághoz (helyi források, helyi munkaerő, helyben maradó jövedelem, korlátozott fogyasztás, áruminőség, stb.) közelebb áll, még nem tudott erőre kapni a fővárosban.

Budapest Főváros Általános Rendezési Terve – Program (1994)

A program alappillérei között az iparterületekre és az idegenforgalomra vonatkozó gazdasági jellegű célkitűzések

- meglévő iparterületek funkcióváltása területhasználat szempontjából,
- ipari szerkezetváltás, technológiai váltás,
- zöldfelületi minimumok megőrzése, környezetbarát ipar megteremtése,
- gazdaság-politikailag indokolt új ipari tevékenységek megteremtése,
- turizmus minőségi színvonalának emelése, idegenforgalmi háttérintézmények mennyiségi és minőségi fejlesztése,
- rekreációs lehetőségek bővítése.

A most készülő FŐTEP gazdaságfejlesztési intézkedései közül az 1.1. technológiai innováció és tudás-transzfer hatékonyságának javítása szintén tartalmazza az elmúlt évtizedek fejlesztési javaslatainak végigvonulását

- üzletfejlesztés,
- barnamezős fejlesztés,
- Vállalkozássegítés,
- KKV finanszírozás,
- innovációs

fejlesztési elképzeléseket.

A turizmusfejlesztés ma is a legfőbb fejlesztési javaslatok közé tartozik annak ellenére, hogy ezen a területen is (mint a főváros gazdasági, kereskedelmi szférájában is) már jelentős fejlesztések átalakulások voltak a rendszerváltozás óta.

Az 1.4. Várostérségi együttműködésre vonatkozó intézkedések szükségességére már a 2005-2007-es fejlesztési javaslatok is utalnak és időszzerű mielőbbi működtetése. Ami visszalépést mutat a jelenlegi gazdaságfejlesztési intézkedések esetében az elmúlt évtized elképzeléseit is tekintve, hogy konkrétan és határozottan nem állít intézkedést a fővárosi kiskereskedelem fejlesztésére, erősítésére, a fenntartható fogyasztási módok megalapozásának megkezdésére. Nehezen állítható, hogy az intézkedések megindítják majd a már szegényedő, leszakadó rétegek foglalkoztatásával a felzárkózást, a társadalmi kiegyenlítődés folyamatát.

A fentiekből jól látszik, hogy az alternatívák csak részletekben jelenhetnek meg, a fő irányokat a tervek hasonlóképpen alakítják.

–

2.5.2. Társadalom

2.5.2.1. Társadalmi helyzetkép

Népességi jellemzők

A főváros népessége 1,7 millió fő, az ország lakónépességének kb. 17 %-a él a budapesti települési környezetben. Budapesten a népsűrűség 3,314 fő/km², míg országosan csak 107 fő/km². Az agglomeráció 2,5 a várostérség 3,5 milliós, ezzel a magyar főváros a legnépesebb nagyvárosi övezet Kelet-Közép-Európában. A várható átlagéletkor férfiak esetén 72 év, a nők esetében 79 év. Az idős népesség aránya 27,3 %, a gyermek népesség aránya 19,1%, az eltartásra szoruló népesség 46,5 %. Ezer lakosra jutó élve születések száma 9,2 fő/év, halálozás 12,6 fő/év. Öregedési index 143,4 %.

A főváros társadalmi az előregedő fázisba lépett, a folyamat gyorsul, az eltartási arányok tendenciája növekszik.

Budapesten az iskolázottság és a foglalkoztatottság tekintetében jobb a lakónépesség helyzete az országos átlaghoz képest. (Foglalkoztatottság ~ 54 %, munkanélküliség 9,6 %.)

Kulturális környezet

A hazai kulturális intézmények nagy számban koncentrálódtak Budapesten 127 múzeum és kiállító tér, 189 galéria, számos színház, melynek látogatottsága 2 millió feletti nézőszámot jelent; világhírű zenei intézmények és hagyományok – Zeneakadémia, Operaház, MŰPA, 490 könyvtár, 30 mozi, stb.).

A kulturális környezetek, művelődési létesítmények nagy része a belső városban koncentrálódik. Budapest – az európai városok közül – a kulturális érdeklődésű turisták között csak a 16. a célvárosok sorában.

Humán erőforrás jellemzők

A fővárosban az országos átlagnál kissé magasabbak a jövedelmek, illetőleg képzettebb az alkalmazott munkaerő. A foglalkoztatottság egy jelentős része nemzetközi érdekeltségű üzleti kapcsolatokra épülő, bővített tevékenységekből származik. Budapest az innováció és a felsőoktatás tekintetében is az ország centrális városa.

Mivel a lakónépesség előregedést mutat a munkaképes korúak száma és aránya csökkenő tendenciájú lehet. Az életkor kitolódásával az időskori foglalkoztatást is meg kell teremteni, hogy nőjön a munkában eltöltött idő. Ehhez a fizikai és szellemi erőnlét fenntartása szükséges. (Ma a fővárosi kerületek lakóinak várható élettartama között akár 15 év különbség is tapasztalható – egyes pesti illetve budai kerületek összevetésében.)

Távlatban várhatóan a 65 év feletti népesség a főváros lakosságának harmadát is meghaladhatja, fogyasztási szerkezetformálást vonhat maga után. A társadalmi mozdulás a fiatalok főváros felé áramlásából adódik oktatási, munkavállalási igénnyel. Az egyszemélyes háztartások száma növekszik (jelenleg 35 %), a fiatalok és az egyedül élő idősök igényeinek és lehetőségeinek megfelelően.

Az egyes lakórétegek sérülékenyek, várhatóan a magas és tovább növekvő lakhatási költségek lesüllyedést, anyagi megkapaszkodhatási képtelenséget okozhatnak.

Folyamatok

Lakosságszám csökkenése nemzetközi beáramlást is fokozhat.

A jelenlegi munkahelyek (élő munkaigényes termelő helyek) továbbá szűkülhetnek, a kvalifikált technológiai szakképzések iránti igény erősödhet.

A foglalkoztatottságot növelni kell, mert másképp nem tarthatók fenn a társadalmi esélyegyenlőséget segíteni kívánó célok.

A fővárosi lakónépességben a roma lakosság aránya 15-20 %, mintegy 300 ezer fő. Jellemzően nehezebb foglalkoztatási kategóriában, a kisebb jövedelemszerző képességű rétegbe és az oktatás és szakképzés tekintetében még ma is leszakadóban lévő helyzetben vannak.

A tanulmányok nem elemzik ugyan a közbiztonság és a kriminalizálódás változásának a rendszerváltozás előtti helyzethez képest viszonyított jellemzőit, de mind két területen jelentős volt a romlás az ezredfordulóig, majd az óta hasonlóak a viszonyok. (Az élhető város kialakításának céljaihoz, a társadalmi egyensúly megteremtéséhez a közbiztonság további erősítése is hozzátartozik.)

2.5.2.2. A fő problémák és a fenntarthatóság

Összvárosi szinten problémakezelést igénylő társadalmi folyamatok jellemzően:

- Előregedés, eltartottsági igény növekedése, a nem specifikusan képzett munkaerő és az élők munkafoglalkoztatási lehetőségeinek szűkülése.
- A szakképzések, felsőfokú képzések nem a munkaerő piaci igényekhez alkalmazkodtak az elmúlt évtizedekben.
- Kerületi egyenlőtlenségek, egészségügyi állapotjellemző különbségek.
- Lakhatási költségek nincsenek arányban a munkabérekkel származó átlagjövedelmekkel.
- Hajléktalanság erősödése, szociális ellátásból kikerülő munkanélküliek arányának várható növekedése.
- Gyengülő társadalmi összetartás, szegregálódás.
- Romák társadalmi foglalkoztatási helyzetének megoldatlansága.
- Az agglomeráció és a főváros közötti egyensúlytalanság a társadalmi ellátási szolgáltatások és a humán infrastruktúra tekintetében.

A főváros társadalmi folyamatainak fenntarthatóságát a következő, **2-8. táblázatban** foglalt kritériumrendszer szerint vizsgáljuk. (A fenntarthatósági kritériumaink közül társadalmi szempontból az 1. – 7. kritériumok nem relevánsak.)

- 2-7. táblázat A Főváros társadalmi jellemzőinek vizsgálata fenntarthatósági szempontból

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi társadalmi jellemzők
8. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.	A főváros jelenlegi társadalmi folyamataiban nem lelhető fel a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást, mint tudatos felkészülés. A lakosság tehetősebb rétegei többeltráfordításokkal próbálják a hatásokat a saját lakókörnyezetükben csökkenteni, a szegényebb rétegeknek erre nincs esélyük. A fővárosi fejlesztések nem rég kezdték meg az alkalmazkodási lehetőségek növelését.
9. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni, adott esetekben tiltani kell.	A települési környezetben okozott felületi és látvány-szennyezést a városvezetés hatásosan fékezte, visszaszorította. A természeti környezeti elemek közül a közlekedés okozta légszennyezést lehet a társadalmi gazdasági folyamatokkal összekapcsolni.
10. Nem tűrhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz élet-körülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, és így csak a közvetlen környezetének felélésével képes életben maradni.	A fővárosi népesség már szegényedő, szegregálódott részére, valamint a roma kisebbség egy részére már ma is jellemzők azok az életkörülmények, melyekkel a többséghez való alkalmazkodás, a felzárkózás és a kiegyensúlyozott területi együttélés nehéz vagy egyáltalán nem lesz megvalósítható.
11. Az egészséges környezet és az egészséges élelmiszer és ivóvíz és a biztonságos fenntartható energia-ellátás minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.	A fővárosi élelmiszer és ivóvízellátás, energiaellátás, hírközlési infrastruktúra színvonala megfelelő, a társadalmi igényeket – a megfelelő arányú költség- és lakossági jövedelmek mellett – kielégíti.
12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját.	A helyi kultúra tekintetében a főváros olyan európai városi kulturáltságot képviselt és képvisel, ahol keverednek a történelmi-, nemzeti és kulturális értékek az újabb európai és globális áramlatok jelenkori jellegzetességeivel.
13. A fejlesztések miatt a helyi közösségeknek nem szűkülhetnek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.	Az előregedés, az egyes elszegényedő réteg helyzete, korlátozza és ellehetetleníti a jövő több százezer fővárosi lakó életét az igényeit és a választható életmódok tekintetében.

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi társadalmi jellemzők
14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.	A társadalomban – elsősorban a szelektív hulladékgyűjtés tekintetében és környezetbarát (kerékpáros) közlekedésben, valamint a vízzel és energiával való takarékoskodás terén – terjed a környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó viselkedési mód.
15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség közvetlen, vagy közvetett hasznát kell, hogy szolgálja.	A társadalomban meglévő humán erőforrás és a társadalmi intézményi rendszerek a helyi közösség érdekeit szolgálják ugyan, de a munkaerő által termelt hozam, jövedelem jelentős része elkerül a városból.
16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén.	A befogadó viselkedési minták az öregek, hajléktalanok, romák, elszegényedettek, munkanélküliek esetében a fővárosi társadalomban még nem elterjedtek, bár ezek javítására több jó szándékú program, kezdeményezés indult.
17. A térség, régió, város nem veszélyezteteti - sem közvetlen, sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.	A fővárosi agglomeráció és Pest megye térségében alacsonyabb szintűek társadalmi ellátási szolgáltatások, a kereskedelmi, az egészségügyi, az oktatási, a kulturális szolgáltatások jelentős részét a budapesti ellátó hálózat fedezi.
18. A fejlesztésnek legyenek olyan elemei, amelyek hatására a fenntarthatóság elvei tudatosulhatnak, és erkölcsi normává válhatnak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan a tervezés során az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosított.	A víz- és energiatakarékosság, a környezetbarát közlekedés, a szelektív gyűjtés, az egészségmegőrző „fiatal maradni” viselkedésformák, valamint rekreációs igények nem segítik a fenntarthatósági szempontok szerinti életvitel terjedését.
19. Fenntartható fogyasztási minták terjesztésére van szükség, ellensúlyozva a jelenlegi túlfogyasztásra ösztönző rendszert.	A fogyasztáscsökkentés, a fogyasztás szocializálás még nem terjedt el jellegzetes magatartásformaként a fővárosi lakónépesség körében.
20. Fenntartható fejlődés szempontjából elfogadhatatlan a vagyoni különbségek jelenleg érvényesülő és folyamatosan növekvő szintje. Társadalmi igazságosság nélkül nincs fejlődés.	Az átlagjövedelmez képezt a fővárosi foglalkoztatottak között nagy jövedelmezőségi különbségek is tapasztalhatók. Az elfogadott és életszerű, hogy az ugyanannyi idő alatt végzett munkához az értéket a gazdaság és a piac nem egyformán javadalmazza, de az elfogadhatatlan, hogy heti hat napos munkavégzés mellett a lakhatás, a minden napi létfenntartás, a munkavállalók széles rétegében nehézséget jelent. A jövedelem különbségek valószínűleg tovább nőnek, mely társadalmi feszültségeket, szakadást okozhat.

A fővárosi társadalmi helyzetben fellelhető fenntarthatónak nem tekinthető jellemzők a következők:

- A fővárosi társadalom szegényedő, szegregálódott és a roma kisebbség egy részére jellemzők azok az életkörülmények, melyek mellett a felzárkózás nehezen megvalósítható.
- Az elöregedés, az eltartásra szorultság növekedése ellehetetleníteti jelentős rétegek lehetőségeit az igényelt és a választható fenntartható életmódok tekintetében.
- A társadalomban még nem elterjedt az elfogadó, befogadó viselkedés, a segítő közreműködés a hajléktalanok, elszegényedettek, romák, öregek, munkanélküliek, sérültek stb. szigetelődő rétegeivel szemben.
- A főváros társadalmában, mint az ország legjelentősebb koncentráltaságú fogyasztói rétegében még nem terjedtek el a fenntartható fogyasztási normák.
- A munkavállalók széles rétegeinek anyagi nehézséget jelent a lakhatás, a mindennapi létfenntartás, nincs mód a jövedelem félre tételére, felhalmozásra.
- Növekszik a módosak, magas keresetűek és az átlag vagy átlag alatti jövedelműek közötti társadalmi különbség.
- Képzés, szakképzés nem követi a munkaerőpiaci igényeket, az egyre kevesebb műveltségi és intelligenciaigényt támaszt.

Kérdés, hogy a **Program intézkedései milyen mértékben kezelik a társadalom fenntarthatónak nem minősülő szociális, gazdasági problémáit?** A tervezett intézkedések jól szolgálják a fővárosi társadalomban ma fellelhető fenntarthatatlan szociális, foglalkoztatási, képzési problémák megoldását. Az öregedő népesség összetétele várható kezelhetőségére, az időskori foglalkoztatásra illetve az ehhez szükséges egészségmegőrző programok és folyamatok beindítására nincsenek konkrét intézkedési javaslatok.

2.5.2.3. Régebbi tervek egyes fővárosi társadalomalakítási intézkedésekre

Budapest Főváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2010)

Gondoskodó Budapest program célja a szociális feszültségek oldása, esélyegyenlőség megteremtése, akadálymentesítés, egészségügyi ellátás működésének szocializálása.

Középtávú célok:

- A város szociális kettéosztódásának megakadályozása, szociális város rehabilitációval, szociális bérlakások építésével.
- Egészségügyi ellátás fejlesztése regionális kórház-programokkal
- Közterületek, közintézmények, közlekedési eszközök és ezek megközelítési környezetének akadálymentesítése
- Kulturális értékteremtés, a városi térhez kötött kultúrprogramok elterjesztése
- Kulturális infrastruktúra (létesítmények) fejlesztése a Duna mentén
- A főváros szabadidős potenciáljának növekedése

Budapest Város-rehabilitációs Programjának felülvizsgálata és javaslat a Program továbbfejlesztésére (2004)

A felülvizsgálat az 1997-ben elfogadott Városrehabilitációs Program (VP) szociális célkitűzéseit, valamint a 2006-ig készült fejlesztési koncepciókat veszi alapul kiegészítő javaslatokkal. A VP szociális célkitűzései:

- Gettósodás, társadalmi szegregáció elkerülése
- Társadalmi igények fokozott figyelembevétel
- Intézményrendszer – szervezeti és szervezési eszközök kialakítása
- Partecipáció, kommunikáció

Új javaslatok: A szociális problémák, feszültségek megoldásai összefüggnek a humán erőforrás és a közösségi infrastruktúra helyzetének javításával, a kisebbségi kérdések sürgető megoldásának igényével.

Budapest Városfejlesztési Koncepciója (2002) Kultúra és szabadidő városa

Céljai az alábbiak:

- Belváros rehabilitációjának kulturális funkciója
- Szabadidő-szórakozás
- Infó-sztráda budapesti kapcsolatainak kiépítése
- Kreatív oktatási és képzési formák támogatása
- Fenntartható társadalom és közösségi gondoskodás
- Szociális város-rehabilitáció
- Magas szociális kockázatú csoportok esélyeinek növelése
- Oktatási rendszer esélyegyenlőtlenségeinek mérséklése
- Közbiztonság erősítése

Podmaniczky Program (2005)

Szociális méltányosság: a leszakadó társadalmi csoportok és egyes városi területek támogatása, fokozatos felzárkóztatása. Szélsőségekből adódó feszültségek mérséklése.

Budapest hosszú távú lakáskonceptiója és középtávú lakásprogramja (2005)

Szociális város szerep:

- Széles választék és esélyegyenlőség a lakáshoz jutásnál
- Szektor semleges lakásbérlés:
- 2020-ra a lakásállomány 25 %-a legyen bérlakás
- Idősek számára legyenek alternatív lakhatási formák, úgymint saját otthon vagy szociális otthon, piaci modellekkel.
- Akadálymentes lakások és lakókörnyezetük létesítése

A készülő FŐTEP „befogadó, támogató” társadalom alakítására vonatkozó intézkedései újra összefoglalják az elmúlt másfél évtized ilyen irányú javaslatait.

Nyilván mind szociális, mind kulturális területen voltak előrehaladások a társadalmi jólét, az összefogás, a szegregálódás megelőzése érdekében. A fővárosi társadalmi folyamatok azonban ma is szociális, foglalkoztatási, lakhatási, kisebbségi, együttélési, leszakadási és közbiztonsági problémákat vetnek föl. Fokozódik az elöregedés, az időskori foglalkoztatás és az időskori ellátás kérdései a régi társadalmi problémák sorát gyarapítják. A FŐTEP tervezett intézkedései alkalmasak lehetnek – megvalósulásuk eredményeként – a hosszan elnyúló folyamatok jövőbeni kedvezőbb alakítására.

2.5.3. Városszerkezet alakítása, településkép

2.5.3.1. Városszerkezeti jellemzők, lakhatási viszonyok

Városszerkezet

A főváros városszerkezetét különböző térbeliségi kapcsolata alkotja

- **Belső zóna:** történelmi belváros
- **Átmeneti zóna:** a történelmi belváros körülvevő heterogén területrészek elsősorban pesti oldali kiterjedéssel, de az észak-budai, dél-budai oldalon beékelődött átmenetet képező városrészek ahol az ipar, a raktározás, közlekedés és közműterületek illetve lakóterületek keverednek
- **Elővárosi zóna:** a második világháború után a fővároshoz csatolt külső környező települések kerületei alkotják elsősorban kertvárosi, lakótelepi, közlekedési, ipari, raktározási területrészek jellemzik
- **Hegyvidéki zóna:** a belső zónával határos Budai-hegyvidék sajátos kertvárosias lakóterületei alkotják
- **Duna-menti zóna:** a városon átfolyó folyószakasz menti mindkét oldali É-D irányú szerkezeti sávok

Zóna jellemzők

A **belső zónában** vegyes, főleg történelmi, a városképi megjelenés lakóépületek, intézmények, kereskedelmi és irodaépületek vannak jelen. Jellemző a XIX. századi utcászerkezet és épületállomány, szűk utcák, nagy egybetartozó épülettömegek. Ebből kifolyólag kevés a zöld terület és nincsenek ipari jellegű építmények. Nagy a beépítési sűrűség és a népsűrűség, domináns a lakhatási, a kereskedelmi, a kulturális és intézményi funkció.

Az **átmeneti zónában** a rendszerváltozás után jelentő átalakulások mentek végbe a régi iparterületi barnamező területhasználat döntően megszűnt, újszerű, kereskedelmi-, irodaterület fejlesztési decentrikus intézményi funkciók jelentek meg. Ma már az itt folytatott tevékenység kevésbé zavara nem környezetterhelő gazdasági ágazat jellemzően a terciér szerkezet megjelenési területe.

Az **elővárosi zónában** lévő mintegy 60 éve a fővároshoz csatolt önálló településrészek jórészt ma is elkülönült településképi, településszerkezeti jellemzőkkel bírnak a belső- és átmeneti zónában lévő városszerkezeti megjelenéshez képest. Újabb városképi karakterük a kiterjedt jelentős mennyiségű lakhatási igényt kielégítő, mintegy 30-40 éve megjelenő lakótelepek. Jellemző ma is a kertvárosias megjelenés és a zöldfelületi területhasználat.

A **hegyvidéki zónában** mintegy 120 esztendeje a tehetősebb polgárság lakó, üdülő funkciót kielégítő területhasználat folyik. Mára nagyobb ellátó intézmények is betelepültek, csak a zöldterület a fővárosi kerületek közül itt a legjobb az életterületi viszonyok az életkori, egészségügyi kilátások.

A **Duna-menti zónát** érinti a főváros gyűrű alakban tagozódó zónarendszere, mivel ezek a parti sávok É-D irányban húzódnak így a város északi és déli peremén a Duna-part üdülőterületek a jellemzők, a város centruma fel haladva, mindkét irányból az átmeneti zónára jellemző vízparti ipari, barnamezős területek találhatók.

Központrendszerek

A fővárosi településszerkezeti terv a belső városban a városkörnyezethez kapcsolódóan négy részközpont fejlesztést javasolt 2005-ben. Az átmeneti zónában öt intermodális részközpontot az egyéb városrészekben 16 meglévő és továbbfejlesztendő városközpontot határoz meg. A fővárosi központrendszerhez központként értelmezzük azokat a könnyen, gyorsan elérhető, jó közlekedési infrastruktúrával ellátott közösségi helyeket, melyek sok funkciót magukba foglalnak, kereskedelmi kulturális, igazgatási, oktatási funkciót foglalnak magukban és bizonyos körzetükhöz a lakófunkció is kapcsolódik. (1-2 évszázada a központok jellemzően az egyházi létesítmények, templomok, iskolák, egészségügyi létesítmények körül képződtek, illetőleg a települést irányító hivatalok és a piacok, kereskedelmi, közlekedési csomópontok körül.)

A fővárosi központrendszer még nem alakult át a 2005-ös szerkezeti terv szerint, a fejlesztésük a továbbiakban is szükséges. A fővárosban a központrendszer inkább a belső városi zónában sűrűsödik, ugyanakkor a külső lakóterületeken központ hiány keletkezett.

Területhasználat

A fővárosi területhasználat alakulása a rendszerváltozás óta megélnkült. A városszélek mentén új beépítések, szabad területek, igénybevétele történt. Az átmeneti zónában jelentős régi iparterületi átalakulás volt megfigyelhető, kereskedelmi, oktatási, irodahálózati intézmények, szolgáltató létesítmények települtek.

A beépítési szándékok arányaiban inkább a zöldmezős (gyors, bontás- átalakítás nélküli, relatíve olcsóbb) beruházásokat preferálták az elmúlt időszakban, mint a barnamezős rehabilitációt.

A város szabad területének aránya, a teljes területhez képest csak 32 %. A szabad, illetve beépítetlen területek arányát a szerkezeti terv szerint emelni kell. A város későbbi fejlesztéséhez a barnamezős területek még szabad telephelyeit kell használni.

Lakásvizonyok

A város beépített területeinek 62 %-át a lakóterületek képezik. Ennek 12 %-át, azaz a teljes beépítettség ~7,5 %-át a lakótelepek foglalják el, viszont itt lakik, a fővárosi népesség 34 %-a. A laksűrűség – 100 lakásra jutó lakosok száma – fővárosi szinten jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben, 217-ről 194-re.

A BTFL szerint a lakott lakások száma 786 ezer, de a teljes lakásállomány 903 ezer. A lakások 20 %-a 39 m² alatti, 33 % 40-59 m² közötti, 10 %-a 100 m² feletti, 37 % 60-100 m² közé esik. A fővárosi átlagos lakás alapterület 64 m². Figyelemre méltó, hogy a lakások 44 %-ában csak egy fő él. Az elmúlt évtizedben Budapesten ~7500 lakást bontottak le, míg eközben ~83600 lakás épült. Lakáspolitikai kutatások szerint általában a lakásigény növekedni fog, de ezen belül kifejezetten az olcsó bérlakások iránt. A lakáspiacon hiányzik az olcsó bérlakáshoz jutási lehetőség, mely fékezi a mobilitást, illetőleg az alacsonyabb jövedelmű, néprétegeknek nincsenek megfelelő, korszerű, de megfizethető lakhatási körülményei. A jövő város rehabilitációs feladatait tekintve figyelembe kell venni, hogy a lakótelepek épületei és közterületei jelentős részben avulnak, szükséges a felújító, megújító fejlesztés, komplex rehabilitációs beavatkozások megindítása. (Számos lakótelepen ezek a felújító, energiatakarékossági intézkedések már megindultak, a beavatkozásokat folytatni kell.)

Épített környezet értékeinek védelme, jellemzői

A főváros legnagyobb kiterjedésű építészeti öröksége a XIX. századi városépítés, városalakítás eredménye. Találhatók még a városban római kori épületmaradványok, középkori eredetű épületek és lelőhelyek (elsősorban a budai vár környezetében).

A XX. században jelentek meg az akkori városszéli munkástelepek, melyek ma építészeti értéket hordoznak, majd a két háború között a főváros akkori építészetében is virágzott a modernizmus. Az 1959-es évektől a lakótelep építések domináltak, a városi épített környezet alakításában és az ezekhez tartozó közintézményi épületek létesítése. Az ezredfordulón és napjainkig csak elszórtan jelentek meg korunk építészeti divatjának megfelelő újabb épületgyüttesek. Értéküket, igazán csak a jövő generációk visszatekintő értékítélete fogja megítélni egy európai tagországban minden új középület potenciális műemlékként építészeti értéként tartanak nyilván azzal, hogy valós értékük a későbbiek során bizonyosodik be. A meglévő városszerkezetbe való illeszkedés és az építészeti formanyelv időszerűsége, valamint a minőségi anyagok használata, a kivitelezés mind-mind olyan szempontok, tényezők, melyek az újabb épületek későbbi értékét megalapozzák. A fővárosban világörökségi területként nyilvántartott a Duna-part látképe és a Budai várnegyed, illetve az Andrassy út, a Hősök tere és történelmi épületeik.

Műemlék jelentőségű terület: Margitsziget, Sváb-hegy, Wekerle telep, G. Tisztviselő telep. Budapesten, elsősorban a városközpontban található kb. 1500 db műemlék épület, építmény. Ezek egy része fővárosi, más része kerületi védettség alatt áll.

2.5.3.2. A fővárosi városszerkezet alakításának fenntarthatósága

A városszerkezeti jellemzőket összefoglaló áttekintés után a fenntarthatósági kritériumoknak való megfelelést a **2-8. táblázat** szerint minősítjük.

2-8. táblázat A Főváros városszerkezeti jellemzőinek vizsgálata fenntarthatósági szempontból

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi társadalmi jellemzők
1. A lételemnek tekintett, feltételesen megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát, valamint az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét a rendszer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, a megfelelő célállapot érdekében terhelésüket csökkenteni kell.	A területhasználatok során az elmúlt évtizedekben tovább csökkentek a zöld területek, biológiailag aktív felületek. Egyes barnamezős területeken a kármentesítés még szükséges, a talajszennyezettség megszüntetésével. A levegő- és zajterhelés ma már inkább a közlekedésre fenntartott területe, a közlekedési sávok mentén jelentkezik, igaz szinte kezelhetetlen módon.
2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a meg nem újuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható.	Területi zónák és területhasználatok szempontjából az energiahatékony, vagy víztakarékos fejlesztések tekintetében lehet minősíteni, jelenleg ezek elterjedtsége még alacsony.
3. A természetbe hulladékként visszakerülő (a természet által sem hasznosítható) anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkenteni kell.	A lakó- és intézményi területhasználat során keletkező hulladékok, illetőleg a szolgáltatási ipari hulladékok szervezett gyűjtésére, az újrahasznosításra és a keletkezés csökkentésére elindított folyamatok zajlanak.
4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni. Ezt a szabályozás szintjén is érvényesíteni kell.	Szabályozások és ilyen irányú törekvések ma is léteznek, de a szabadterületek, zöldfelületek beépítését nem sikerült jelentősen visszaszorítani az elmúlt évtizedekben.
5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit, a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetes hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természetszerű élőhelyek fennmaradását, sokszínűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell.	A budapesti hegyvidéki és elővárosi zónában számos a természetvédelem szempontjából értékes védett területrész található. Ezek védelmét nagyban veszélyezteti az állandó beépítési, felhasználási nyomás.
6. Az ökoszisztéma szolgáltatásokat értéknek kell tekinteni, gazdasági értéküknek meg kell jelenniük a területfejlesztési döntésekben. A fejlesztések nem járhatnak az ökoszisztéma szolgáltatások károsodásával.	Az eddigi jellemzően új telephelyeket létesítő beruházásoknál ez nem volt engedélyezési szempont.
7. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.	A fővárosban jól működő műemlékvédelmi intézményi hálózat volt az elmúlt évtizedekben, a fenntartás, konzerválás, restaurálás mindig a finanszírozási lehetőségeken múltott és általában csak a legégetőbb helyzetekben történnek jelentős beavatkozások.
8. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.	A klímaváltozás várható hatásaira a sűrűn beépített területeken, lakóterületeken is fel kell készülni. A jelenlegi területhasználat és beruházás fejlesztés elvileg már új típusú energiahatékonyt követel az épületektől, de ennek eredménye még nem érzékelhető.
9. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni, adott esetekben tiltani kell.	A főváros területén nem csak beépítetlen zöld területeket foglaltak el az elmúlt évek beruházásai, hanem már a múlt században is jellemző volt, hogy az árterekre, hegyvidéki területekre üdülők, szállodák, lakóépületek, intézmények települtek.
10. Nem tűrhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz élet-körülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, és így csak a közvetlen környezeti felélésével képes életben maradni.	A szegregálódott, jövedelem nélküli vagy a lakhatás is nehezen megfizető társadalmi csoportok szűkebb környezetük, lakóterületét, központjait megélhetési körülményeihez képest használja. Területhasználati szempontból megoldás lehet a szociális bérlakás kínálat megteremtése, működtetése.

Fenntarthatósági kritériumok	Fővárosi társadalmi jellemzők
11. Az egészséges környezet és az egészséges ételmisszer és ivóvíz és a biztonságos fenntartható energiaellátás minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.	A főváros zónái és lakóterületei energiával, vízzel, ételmisszer elosztó hálózatokkal jól ellátottak.
12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját. Ha ez már nem lehetséges a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását kell támogatni.	A területhasználat során a helyi kultúrát a meglévő épített értékek, a fővárosi kerületre jellemző jegyeket hordó új építésű létesítmények tudják biztosítani. Egyre több az olyan köztér, közpark ahol programok, rendezvények zajlanak a helyi kultúra- és értékvédelemhez kapcsolódóan.
13. A területalakítás miatt a helyi közösségeknek nem szűkülhetnek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.	A barnamező átalakítások során az abba ékelődött lakórészek áttelepítését a fejlesztéseknél megoldották. Ugyanakkor szükséges az elérhető, megfizethető lakás állomány növelése.
14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.	A lakóterületeken, szolgáltatási területeken, hulladékgyűjtés, szennyvízelvezetés megoldott. A látványszennyezés, felületi szennyezés, köztisztasági problémák intézmények, üzemszerűen nem kezelhetőek,
15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség közvetlen, vagy közvetett hasznát kell szolgálja.	A főváros mai központrendszer nem annyira differenciált, hogy a különböző zónák és lakóterületek a helyi erőforrásokra alapozottan részesüljenek a városi elosztásban.
16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén.	A szociális intézményi hálózat, az időskori ellátó hálózat differenciált zonális kerületi elosztásának mennyiségi és minőségi fejlesztésére lesz szükség.
17. A térség, régió, város nem veszélyeztetni - sem közvetlen, sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.	Az agglomerációból a fővárosba irányuló munkavállaló, vásárló, tanuló népesség terhelést jelent az infrastrukturális létesítményekben és ezek területén, de ez a jelenleg minden nagyváros természetes velejárója.
18. A területhasználatnak legyenek olyan elemei, amelyek hatására a fenntarthatóság elvei tudatosulhatnak, és erkölcsi normává válhatnak a társadalom tagjaiban.	A jelenlegi lakó- és intézményterületi funkciók, szolgáltatások tekintetében a látványos szelektív hulladékgyűjtésen kívül nem jellemző a fenntarthatósági zónák látható megjelenése, illetve az ezzel járó viselkedésminták.

A kérdés itt is az, hogy a Program intézkedései milyen mértékben kezelik a területhasználati, településkörnyezeti problémákat? A FŐTEP-ben tervezett 2.1-2.5 intézkedések összességében, szinte teljes mértékben lefedik a felvetett területhasználati problémákat. Széles körű eszközrendszer vonultatnak föl, és az intézkedések megvalósulása esetén valóban jelentős területhasználati fejlődés, településkörnyezeti állapotjavulás érhető el. Például:

- Zöldfelületi rendszer fejlesztése
- Belvárosi közterület fejlesztés
- Gazdasági és lakófunkciók elkülönítésének oldása
- Körirányú közlekedési elemek megvalósításának előkészítése
- Gyalogos és kerékpáros fejlesztések Duna-partokon és a Duna szigeteivel.
- A meglévő ipari örökség védelmi és hasznosítása
- A barnamezős területek funkcióváltása, és értékvédelme, a fejlesztések barnamezők felé terelése
- Átmeneti hasznosítások ösztönzése
- Kerületközpontok fejlesztése – funkcióbővítő városfejlesztési feladatok megvalósításával.
- A város közlekedési szerkezetének átalakítása az új használati igényeknek megfelelően.

2.5.3.3. Régebbi városfejlesztési tervek egyes területi vonatkozású elemei

Budapest Városrehabilitációs Programja (1997)

Városfejlesztési és városrendezési célkitűzések

- Városszerkezet és infrastruktúra egyensúlyának megteremtése,
- Üzemeltetés képességének biztosítása,
- Extenzív beépítés megállítása, intenzív fejlődési pálya,
- Funkcióváltó területek kihasználása (brownfield, átmeneti zóna)
- Szlömösödés megállítása
- Ingatlanok értéknövelése
- FSZKT és TSZT átgondolása – városstruktúra alakítása
- Lakáspolitikai célkitűzések (Lakóterületi rehabilitáció)
- Lakáspiaci kínálat szélesítése
- Komfortosítás – a komfort nélküli és szükséglakás állomány felszámolása,
- Lakókörnyezet megújítása
- Parkosítás
- Parkolási lehetőségek kialakítása
- Lakóterületeken a vegyes területhasználat (ipar, logisztika) megszüntetése

Budapest Városfejlesztési Konceptiója (2002)

A városi térszerkezet fejlesztése:

- Belső városrészek komplex rehabilitációja
- Átmeneti zóna területi tartalékainak feltárása
- Duna várostengely szerepének és a parti zóna kiemelt fejlesztése
- Városi központrendszer kiegyensúlyozott fejlesztése

Hatékonyaság: a városi rendszerek és a reálisan irányítható folyamatok optimális irányban történő befolyásolása

Lakhatóság, élhetőség: a város szellemi gazdaságának, egyediségének, környezeti működésének megőrzése és fejlesztése. A lakhatóság a mindennapi működőképességgel párosulva adja a város vonzerejét.

Szolidaritás, méltányosság: a leszakadó társadalmi csoportok és egyes városi területek támogatása, fokozatos felzárkóztatása, a szélsőségekből adódó feszültségek mérséklése annak érdekében, hogy a város fejlődését minél nagyobb sikerként élhessék meg.

Területi alapú komplex rehabilitációs célok:

- Belváros, ahol „a cél a térség egységes elvek mentén való megújulásának biztosítása komplex megközelítés alkalmazásával, a parkolási, forgalomcsillapítási, épület felújítási, kiskereskedelem-fejlesztési elképzelések harmonizálásával”;
- Átmeneti zóna hanyatló lakóterületei, ahol „a cél a szociális városrehabilitációs program beindítása a kooperációra kész kerületekkel, a teljesen szegregált városszerkezet elkerülése érdekében”;
- Külső kerületek központi részei, ahol „a cél a rehabilitáció eszközeivel hozzájárulni az alközponti jelleg, a forgalomcsillapítás, és közterület-rendezés kialakításához”;
- Lakótelepek, ahol „a cél a rehabilitációs akcióprogramok meghirdetése az állami programokhoz kapcsolódóan, a kerületekkel szoros együttműködésben”.

Budapest hosszú távú lakáskonceptiója és középtávú lakásprogramja (2005)

Területi vonatkozású elemei:

- Történelmi városrészek rehabilitációja
- Rozsdaövezetekben épülő lakások, lakónegyedek preferálása
- Átmeneti zóna kertvárosias, zömében családirázas, társasház as átstrukturálása
- Lakóterületi rehabilitációval összefüggő elemei:
- Hagyományos városi beépítésű lakóterületek közterületeinek megújítása, megtartó képesség növelése,
- 2007-ig a kerületekben város rehabilitációt támogató projektszervezetek létrehozása
- Hagyományos városi beépítésű területek város rehabilitációs körzeteiben komfortosítás, a szükség és komfort nélküli lakások aránya max. 20 % legyen,
- Lakótelep rehabilitáció 2010-ig 3-6 modellterületen – pilot projektek
- Lakások energia felhasználásának csökkentése.

Az elmúlt évtizedek településfejlesztési, városszerkezeti területhasználati, lakáspolitikai céljait áttekintve megállapítható, hogy a FŐTEP tervezett intézkedéseinek döntő része az elmúlt évek városfejlesztési célrendszerének megvalósulását szolgálják, azaz a tervi elhatározások mellett, olyan konkrét intézkedéscsomagok, mint amelyek a jelenlegi stratégiában található k és olyan átfogó mértékben, ahogyan most került előkészítésre ez idáig nem tudott megvalósulni. Tehát ebből a szempontból is érzékelhető, hogy ha a régebbi programokat tekintenénk alternatívának, akkor sem lehet jelentős súlypontbeli, vagy tartalmi eltérésekkel számolni.

3. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM CÉLJAINAK ILLESZKEDÉSE A NEMZETKÖZI, KÖZÖSSÉGI ÉS HAZAI CÉLOKHOZ

A Program készítését is jelentősen befolyásolta az Európa 2020 uniós dokumentumban a tagállamok számára kialakított elvárás. A következőkben összefoglaltuk ennek és az általunk legfontosabbnak tartott más releváns dokumentumok alapján a nemzetközi és nemzeti célokat, majd értékeltük, hogy ezek a célok és a FŐTEP prioritásai/céljai mennyire harmonizálnak egymással.

3.1. A kapcsolódó legfontosabbnak ítélt közösségi (Európai Unió) célkitűzések

3.1.1. Európa 2020 stratégiai és tematikus céljai, kezdeményezései

Az Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:HU:PDF>) három, egymást kölcsönösen erősítő prioritást tart szem előtt:

- Intelligens növekedés: tudáson és innováción alapuló gazdaság kialakítása,
- Fenntartható növekedés: erőforráshatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképebb gazdaság,
- Inkluzív növekedés: magas foglalkoztatás, valamint szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakításának ösztönzése.

Ezek megvalósításához a Bizottság a **3-1. táblázat**ban szereplő kiemelt és számszerűsített uniós célokat javasolja.

3-1. táblázat **Az EU 2020 számszerűsített céljai és a FŐTEP célok**

EU 2020 számszerűsített célja	Az EU cél megvalósítását közvetlenül vagy közvetetten szolgáló FŐTEP célok	Értékelés
Biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatottság aránya elérje a 75%-ot	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Városterületi együttműködés	A FŐTEP 1 prioritása gazdaságfejlesztési című, de az alá rendelt célok nem kifejezetten foglalkoztatás javító hatásúak (közvetett hatás lehetséges)
Az Európai Unió GDP-jének 3%-át a kutatásba és a fejlesztésbe kell fektetni	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért - 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja
Az ÜHG-k kibocsátását 20%-kal csökkenteni kell az 1990-es szinthez képest (vagy akár 30%-kal)	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem 4. pt. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	A leírt célok várhatóan inkább közvetett módon, de segítik az EU-s cél felé történő elmozdulást
A megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelni (10% közlekedési szektor)	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért - 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem 4. pt. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában - 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése	Közvetett célt a FŐTEP nem fogalmaz meg, de a 3.5. és a 4.3. intézkedések elvileg ilyen tartalmú projektek is beleérthetők
Az energiahatékonyságot 20%-kal kell javítani, az elsődleges energia-	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért - 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja

EU 2020 számszerűsített célja	Az EU cél megvalósítását közvetlenül vagy közvetetten szolgáló FŐTEP célok	Értékelés
fogyasztást csökkenteni		
A korai iskolaelhagyók arányát 10% alá kell csökkenteni	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	Közvetett célt a FŐTEP nem fogalmaz meg, de 5.2. intézkedésbe, az életen át tartó tanulás alá beleérthető
El kell érni, hogy a 30 és 34 év közötti uniós lakosok legalább 40%-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	Közvetett célt a FŐTEP nem fogalmaz meg, de 5.2. intézkedésbe, az életen át tartó tanulás alá beilleszthető
A szegénység és társadalmi kirekesztettség kockázatának kitett lakosok számának 25%-os csökkentése, 20 millió ember kiemelése a szegénységből	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.1. Befogadó és támogató társadalom	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja

A FŐTEP tehát az EU 2020 számszerűsített céljainak mindegyikére fogalmaz meg közvetlenül, vagy közvetetten ható prioritásokat/célokat/intézkedéseket.

A Bizottság minden prioritási témakörben kiemelt kezdeményezéseket (összesen hetet) javasol a haladás ösztönzésére a **3-2. táblázat** szerint.

3-2.táblázat **Az EU kiemelt kezdeményezései és a FŐTEP célok koherenciája**

Bizottság kiemelt kezdeményezése	A kezdeményezés megvalósításához tartozó VEKOP specifikus cél	Értékelés
„ Innovatív Unió ”: a keretfeltételek, illetve a kutatásra és innovációra fordított finanszírozás javítására szolgál annak érdekében, hogy az innovatív ötletekből a növekedést és a foglalkoztatást segítő termékek és szolgáltatások jöjjenek létre	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért - 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja
„ Mozgásban az ifjúság ” az oktatási rendszerek teljesítményének növelését és a fiatalok munkaerő-piacra történő belépésének megkönnyítését szolgálja	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja
„ Európai digitális menetrend ”: a nagy sebességű internet bővítésének fel-gyorsítását és az egységes digitális piac előnyeinek háztartások és vállalkozások általi kiaknázását tartja szem előtt	Nem nevesített ilyen specifikus cél	-
„ Erőforrás-hatékony Európa ”: a gazdasági növekedés és az erőforrások felhasználásának szétválasztását, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való elmozdulás elősegítését, a megújuló energia-források növekvő mértékű alkalmazását, a szállítási ágazat modernizálását és az energiahatékonyság ösztönzését szolgálja	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4. Korszerű vízgazdálkodás 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	Nevesítetten ilyen célok nincsenek, de a 3. prioritás intézkedéseinek többsége hozzájárulhat a kiemelt kezdeményezéshez
„ Iparpolitika a globalizáció korában ”: a vállalkozások (különösen a kkv-k) üzleti környezetének javítását és a világszinten versenyképes, erős és fenntartható ipari bázis kifejlesztésének támogatását célozza	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért - 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	A FŐTEP 1 prioritása gazdaságfejlesztési című, de az alá rendelt célok nem kifejezetten vállalkozásfejlesztő hatásúak (közvetett hatás lehet)
„ Új készségek és munkahelyek menetrendje ”: a munkaerőpiacok modernizálását célozza, és arra törekszik, hogy lehetővé tegye az emberek számára készségeik egész életen át történő fejlesztését, hogy ezáltal növekedjen a munkaerőpiacon való részvétel, és – többek között a munkavállalók mobilitása révén – közeledjen	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért 5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	A jelzett FŐTEP célok az EU elvárást egyértelműen szolgálják

Bizottság kiemelt kezdeményezése	A kezdeményezés megvalósításához tartozó VEKOP specifikus cél	Értékelés
egymáshoz a munkaerőpiaci kínálat és kereslet „Szegénység elleni európai platform” célja olyan szociális és területi kohézió biztosítása, ahol a növekedés és a munkahely-teremtés előnyeit széles körben megosztják, a szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők pedig méltóságban, a társadalom aktív tagjaiként élhetnek.	5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.1. Befogadó és támogató társadalom	A jelzett FŐTEP cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja

A FŐTEP-ben csak az Európai digitális menetrend kiemelt kezdeményezésre nincs javaslat. A többi kiemelt kezdeményezésre vonatkozóan van(nak) FŐTEP célok.

Az EU2020 alapján az Európai Bizottság a 2014. és 2020. közötti kohéziós politikára vonatkozó dokumentumai (Európai Bizottság: Kohéziós politika 2013 és 2020 között, INTEGRÁLT FENNTARTHATÓ VÁROSFEJLESZTÉS 2012) 11 tematikus célt is megfogalmaznak. Ezek közül a Programban 9-re találunk célkitűzést a következő táblázat (lásd **3-3. táblázat**) szerint.

3-3. táblázat **Az EU tematikus célok és a VEKOP célok összefüggései**

EU 2020 tematikus célok	Az EU tematikus céljai megvalósításához tartozó VEKOP specifikus cél	Értékelés
1. Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért – 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	A jelzett Program cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja.
4. Alacsony CO2 kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás minden ágazatban	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem 4. pt. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	A leírt célok várhatóan inkább közvetett módon, de segítik az EU-s cél felé történő elmozdulást.
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért – 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	A jelzett Program cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja.
6. Környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4. Korszerű vízgazdálkodás 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	Nevesítetten ilyen célok nincsenek, de a 3. prioritás intézkedéseinek többsége hozzájárulhat a kiemelt kezdeményezéshez.
7. „A fenntartható szállítás támogatása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban”	4. pt. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában 4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejleszt. 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése	Elsősorban a kapacitáshiányok csökkentésére van a Programban intézkedés.
8. A foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért - 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	Kifejezetten foglalkoztatási célok nincsenek a FŐTEP-ben, de azt segítő célok lehetnek. Az 5.2. intézkedésben mobilitást segítő cél is van.
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért - 5.1. Befogadó és támogató társadalom	A jelzett Program cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja.

EU 2020 tematikus célok	Az EU tematikus céljai megvalósításához tartozó VEKOP specifikus cél	Értékelés
10. Beruházások az oktatás, képességfejlesztés és élethosszig tartó tanulás területén	5. pt. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása	A jelzett FŐTEP célok részét képező intézkedések többsége az EU elvárást egyértelműen szolgálja.
11. Az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.4. Városterzéségi együttműködés	A jelzett Program cél az EU elvárást egyértelműen szolgálja.

A FŐTEP-ben a 11 tematikus cél közül a 2. „Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása” és a 3. „A kkv-k, a mezőgazdasági, a halászati és az akvakultúra ágazat versenyképességének javítása” célkitűzésre nincs intézkedés megfogalmazva. A többi tematikus célra a FŐTEP a fenti táblázat szerint ad válaszokat. Javasoljuk, hogy az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság fogalmát még adaptálják a városfejlesztés területére, mind a lehetséges célok mind az eszközök tekintetében.

3.1.2. Erőforráshatékony Európa megvalósításnak ütemterve

Az „Erőforráshatékony Európa megvalósításának ütemterve” című dokumentum (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:hu:PDF>) az EU2020 6. célkitűzésének („Környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása”) kibontását tartalmazza, ezért fontosnak tekintjük, mint SKV értékelési szempontot. A gazdaság erőforrás-hatékony pályára való átállítását szorgalmazza, más szóval zöld gazdaságra való áttérést. (Meg kell jegyezni, hogy az EU erőforrás fogalma kissé megtévesztő. Nagyon helyesen erőforrásnak, vagyis hasznos, fontos utódain számára is megőrzendő értéknek tekinti pl. az ökoszisztémákat, vagy a talajt, ugyanakkor az erőforrás megfogalmazás – ahogyan arra már utaltunk – azt a kedvezőtlen képzetet kelti, hogy mindezeket a dolgokat a fejlődés szempontja alá kell rendelni. Megőrzésük a gazdaság hatékonyságának megőrzése szempontjából fontos elsősorban. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a fogyasztói társadalmat kiszolgáló, a valódi szükségleteken felüli fogyasztást ösztönző, azt előtérbe helyező fejlődés, ellentétes a fenntarthatósággal.

A zöld gazdaság három összefüggő rendszere a dokumentum szerint:

- Ökoszisztéma (természeti tőke)- cél: az ökológiai tűrőképesség fenntartása
- Gazdaság (tőkejavak és pénztőke)- cél: az erőforrás-hatékonyság növelése
- Az emberek jóléte (társadalmi és emberi tőke) - cél: a társadalmi egyenlőség és a méltányos tehermegosztás javítása

A mérföldköveket részleteiben az 1. melléklet tartalmazza. A dokumentumban meghatározott mérföldkövek közül a FŐTEP szempontjából relevánsnak az alábbiakat tartjuk:

I. A gazdaság átalakítása

- I/2 A hulladék erőforrássá alakítása (hulladékmennyiség csökkentése, széleskörű szelektív gyűjtés, újrafeldolgozás és újrahasználat)
- I/3 A kutatás és innováció támogatása

II. Természeti tőke és ökoszisztéma-szolgáltatások

- II/1 Ökoszisztéma szolgáltatások (a hatóságok és az üzleti vállalkozások a természeti tőkéhez és az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kellő értéket társítanak)
- II/2 Biológiai sokféleség (csökkenésének és az ökoszisztéma-szolgáltatások károsodásának megállítása)

- II/4 Víz (a Víz Keretirányelv végrehajtása, aszályok és árvizek hatásának minimalizálása, a vízkivételek csökkentése)
- II/5 Levegő (a levegő minőségére vonatkozó átmeneti uniós előírásokat – a kritikus városi területek tekintetében is – sikerült teljesíteni)
- II/6 Földterületek, talajok (kisajátított területek növekedésének megállítása; a talajerózió csökkentése és a talaj szervesanyag-tartalma növelése)

III. A legfontosabb ágazatok

- III/2 Az épületek korszerűsítése (erőforrás hatékonyság növelése, új építésű épületek közel nulla energiaigényűek és az anyagfelhasználás tekintetében hatékonyak, nem veszélyes építési és bontási hulladék 70 %-a újrafeldolgozásra kerül)
- III/3 Hatékony mobilitás biztosítása (közlekedési ágazat erőforrás hatékonyabbá válik, tisztább energiákat használ fel, az üvegház hatású gázok kibocsátását csökkenti)

A releváns mérőszámok nagyobb részét a FŐTEP intézkedései részben vagy egészben lefedik. A biológiai sokszínűség csökkenésének megállítása talán az egyetlen, amire nincs közvetlen cél, de ennek nem is a főváros közepe a legjobb területe. A zöldfelületek minőségi megújítása azonban ebben is szerepet kaphat.

3.1.3. Jólét bolygónk felélése nélkül – Környezetvédelmi cselekvési program

Hasonlóan fontos, átfogó és meghatározó dokumentum az SKV szempontjából az EU által 2012-ben kiadott környezetvédelmi cselekvési programja. (EU Környezetvédelmi Cselekvési Program: Javaslat a 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról „Jólét bolygónk felélése nélkül” (2012. november 29. COM(2012) 710 final - [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0710_/com_com\(2012\)0710_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0710_/com_com(2012)0710_hu.pdf)). Ez a program összefoglalja azokat az elvárásokat, melyek számos más dokumentumba foglalva, egy-egy részterületre vonatkozóan már korábban megjelentek. A környezetvédelem terén tett a FŐTEP szempontjából is releváns uniós vállalások a következők:

- 2020-ig legalább 20%-kal csökkenti az üvegházhatású gázkibocsátást (illetve 30%-kal, ha más fejlett országok is hasonló mértékű kibocsátás csökkentésre vállalnak kötelezettséget, és ahhoz a fejlődő országok is felelősségük és képességeik szerint, megfelelő mértékben hozzájárulnak);
- Gondoskodik róla, hogy 2020-ra az elfogyasztott energia 20%-a megújuló energiaforrásokból származzon és az energiahatékonyság fokozása révén az előre jelzett szinthez képest 20%-kal csökkenti a primerenergia-felhasználás mértékét;
- A területén 2020-ra megállítja a biológiai sokféleség csökkenését és az ökoszisztéma-szolgáltatások romlását, azokat a lehetőségeken belül helyreállítja, valamint fokozza a biológiai sokféleség globális csökkenésének megelőzéséhez való uniós hozzájárulást;
- 2015-re biztosítja minden európai víztest jó ökológiai állapotát, legyen szó édesvízről (folyó, tó vagy felszín alatti víz);
- Olyan szintű levegőminőséget ér el, amely az emberi egészségre és a környezetre nézve nem jelent számottevő ártalmat és kockázatot;
- A hulladék képződése és kezelése nyomán fellépő káros hatások megelőzése vagy csökkentése, valamint az erőforrás-felhasználás globális hatásainak csökkentése és a felhasználás hatékonyságának javítása révén védi a környezetet és az emberi egészséget;
- Törekszik, hogy teljes mértékben függetlenítse egymástól a gazdasági növekedést és a környeztkárosítást;
- Törekszik, hogy a fenntartható fejlődés szempontjaira való tekintettel a világ talajromlás-semlegessé váljon.

Mivel az Unió fenti célok elérését számon kérheti tőlünk, ezért fontosnak tartottuk a dokumentumban szereplő tematikus prioritásokat az 1. mellékletben részletesen is bemutatni. Ezek lesznek a számonkérhető tartalmak. Az elvárások érvényesítésére véleményünk szerint pályázati rendszer kiírásakor lehet mód.

Fenti uniós vállalások közül a FŐTEP prioritásai/intézkedései elsősorban az üvegházhatású gázok csökkentéséhez, az energiahatékonysághoz, a levegőminőség javításához, a hulladékok miatti káros hatások csökkentéséhez járulnak hozzá.

3.1.4. A fenntartható fejlődés megújított stratégiája (FF Stratégia)

Az SKV szempontjából (mint azt később részletesebben is kifejtjük) nem elegendő a hagyományos környezeti elvárásoknak, célkitűzéseknek eleget tenni, fontosnak tartjuk, hogy a vizsgált tervezési dokumentum (de az OP tervezés egésze) megfeleljen a fenntarthatósági elvárásoknak (sok esetben még a következőkben leírtaknál tágabb értelemben véve is, mint azt a fenntarthatósági kritériumainknál látni fogjuk). Ennek alapját „A fenntartható fejlődés megújított stratégiája (Review of the EU Sustainable Development Strategy 10117/06 Council Of the European Union - <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf>) dokumentum adja.

A fenntartható fejlődés az FF Stratégia 1. pontja szerint azt jelenti, hogy a jelenlegi nemzedékek szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy az ne veszélyeztesse a jövő nemzedékek saját szükségleteinek kielégítésére való képességét”. A dokumentum kimondja, hogy a felülvizsgálat célkitűzése nem a fenntartható fejlődés stratégiájának felváltása, hanem annak továbbfejlesztése, a kulcsfontosságú kérdések kiemelése, a hatékony végrehajtás elősegítése. Az FF Stratégia kiemeli a következő átfogó tényezők fontosságát:

- A tendenciák egymással kölcsönösen összefüggésben állnak, így őket az ágazati politikákat átfogó, integrált keretben kell vizsgálni.
- A hatékony válaszadáshoz nemzetközi együttműködés és szolidaritás szükséges.
- Az EU és tagállamok további beruházásaira van szükség a kutatás és a technológia terén annak érdekében, hogy új költséghatékony és erőforrás-hatékony módszereket találjanak a termelés és a fogyasztás területén.
- Az oktatás kulcsfontosságú szerepet játszik a fenntartható fejlődés részét képező változások elősegítésében. Biztosítja, hogy a polgárok képesek legyenek alkalmazkodni a globális változáshoz, hogy a tudás széles körben ismertté váljon, és hogy az érintettek elkötelezzék magukat a változás mellett.

Lényeges fenntarthatósági kérdéseknek a következőket tartja:

- Az éghajlatváltozás és a tiszta energia
- Közegészségügy
- Társadalmi integráció, demográfia és migráció
- A természeti erőforrások megőrzése és az azokkal való gazdálkodás
- Fenntartható közlekedés
- Fenntartható fejlődés és fogyasztás
- A szegénységgel és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos globális kihívások

Az FF Stratégia legtöbb elemét a később elfogadott EU 2020 és a kapcsolódó általános és szakterületi stratégiák tartalmazzák, illetve részletezik, továbbfejlesztik. Lásd még 1. melléklet. ***A FŐTEP a fenntarthatósági kérdésekre vonatkozóan megfogalmaz válaszokat (kivéve a fenntartható fejlődés és fogyasztás témakörét).*** A válaszokat fenntarthatósági szempontból a későbbiekben részletesebben is elemezzük.

3.1.5. Duna Stratégia

A főváros Duna menti elhelyezkedése miatt fontos e tervezési dokumentum illesztését vizsgálni az EU vonatkozó területi stratégiájához is. Ezt egyébként az EU hangsúlyosan el is várja. A Duna Stratégia (Az Európai Unió Duna-régióra vonatkozó stratégiája (EP) {COM(2010)715}(<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0715:FIN:HU:PDF>) hazai illesztésére vonatkozó dokumentumról és **a FŐTEP kapcsolódásáról a 3.2 fejezetben a nemzeti céloknál szövelünk.**

3.1.6. Fehér Könyv

A Fehér Könyv, azaz az Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforráshatékony közlekedési rendszer felé (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0144:FIN:HU:HTML>) az Unió közlekedés-politikai céljait tartalmazza. A cél, hogy egy olyan közlekedési rendszer jöjjön létre, amely úgy járul hozzá a gazdasági fejlődéshez, a versenyképesség növeléséhez, és úgy nyújt magas színvonalú mobilitási szolgáltatást, hogy mindeközben az erőforrásokat hatékonyabban használja fel. Ez a gyakorlatban nem csak a kevesebb és tisztább energiafelhasználást, jobb gazdálkodást a korszerű infrastruktúrával jelenti, hanem a környezetre és természetére gyakorolt kedvezőtlen hatások csökkentését is.

Annak érdekében, hogy az Európai Unió a maga részéről biztosítsa, hogy az éghajlatváltozás ne haladhassa meg a 2°C-ot, 2050-ig az EU-nak az 1990.évi ÜHG kibocsátásához képest 80-95%-os csökkentést kell realizálnia. Ez a közlekedési ágazatban azt jelenti, hogy 2030-ra a 2008. évi közlekedési eredetű ÜHG kibocsátást 20%-kal kell a 2008. évi szint alá csökkenteni, 2050-re pedig 60%-kal kell az 1990. évi szint alá menni. Ezen feltétel mellett kell tehát a közlekedés fejlesztését és a mobilitás támogatását megoldani. Az 1. mellékletben részletesebben is szerepeltetjük a Fehér Könyv részletes céljait is. Ezek is elsősorban a környezetbarát közlekedési rendszer kialakítását célozzák.

A FŐTEP önálló prioritást tartalmaz a közlekedésfejlesztés terén. Ugyan a közlekedési intézkedések vonatkozásában nem emeli ki a fejlesztés környezetbarát voltát, de a célok és az intézkedések a Fehér Könyv szellemiségében kialakítottak.

3.1.7. Egy-egy környezeti elem/rendszer szempontjából kiemelt célkitűzések

Biológiai Sokféleség Stratégia

A főváros, mint azt már említettük alapvetően nem a biológiai sokféleség megőrzésének színtere. Ennek ellenére, mint az Unió szintjén is egyre inkább előtérbe kerülő elvárás, érdemes áttekinteni az erről szóló Stratégia céljait. A Biológiai Sokféleség Stratégiája - Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, 2011. május 5. COM(2011) 244 (http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/comm_2011_244/1_HU_ACT_part1_v2.pdf) alapvetően az ökológiai rendszer megóvására irányul. Céljait az 1. mellékletbe foglaltuk össze. ***A FŐTEP a „Zöld- és biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem” célon keresztül tehet az ebben a stratégiában foglaltak megvalósulásáért.***

Víz Keretirányelv (VKI)

A 2006/118/EK Irányelv a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről (2006. december 12.), azaz a Víz Keretirányelv (www.euvki.hu) a felszíni és felszín alatti vizek minőségének megőrzése és mennyiségének védelme szempontjából releváns dokumentum. Alapvető elvárása, hogy megakadályozzuk a víztestek állapotromlását és, hogy megtartsuk/elérjük a jó ökológiai állapotot. A felszíni és felszín alatti vizekre vonatkozó 1. mellékletben szereplő célkitűzések közül a **3. „Korszerű vízgazdálkodás” intézkedés részeként tervezett beavatkozások a felszíni és felszín alatti vizek további szennyezettségének csökkentését is szolgálják.**

Blueprint – Az európai vízkészletek megőrzése

Az európai vízkészletek megőrzésére irányuló terv, azaz a „Blueprint” (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0673:FIN:HU:PDF>) az előzővel igen szoros összefüggésben lévő dokumentum szintén a vizek mennyiségi és minőségi védelmével foglalkozik. Kicsit konkrétabban fogalmazza meg a beavatkozási területeket és ütemezést is ad hozzá. Kulcstémái a földhasználat javítása; a vízszennyezés kezelése; a vízfelhasználás hatékonyságának és rugalmasságának növelése; az irányításnak a vízgazdálkodásban részt vevők által történő fejlesztése.

Fellépést tart szükségesnek a vízszennyezés, az energiatermelés és földművelés miatti vízkivétel, valamint a klímaváltozás káros hatásaival szemben. Fenntartható egyensúlyra van szükség a víz kínálata és kereslete között, figyelembe véve az emberek szükségleteit és azokét az ökoszisztémákét is, amelyektől az emberek is függenek. **A Blueprint és a FŐTEP összefüggését is a 3. „Korszerű vízgazdálkodás” intézkedés részeként tervezett beavatkozásban látjuk.**

3.2. A hazai környezetvédelmi célrendszer bemutatása

3.2.1. Általános gazdasági-társadalmi programok, stratégiák

Magyarország 2013. évi Nemzeti Reformprogramja

A program 5 kiemelt prioritást tartalmaz:

- A differenciált és növekedésbarát költségvetési konszolidáció elősegítése
- A gazdaságra irányuló normális hitelezési tevékenység visszaállítása
- A növekedés és versenyképesség elősegítése a jelenben és a jövőben, kiemelt figyelemmel
 - az innováció és új technológiák ösztönzésére, az állami és magán K+F befektetések szintjének növelésére;
 - a munkaerőpiac és az oktatás szorosabb összekapcsolására;
 - az üzleti környezet fejlesztésére (egyszerűsítés, adminisztrációcsökkentés, munkaintenzív ágazatok akadályainak felszámolása);
 - a zöldgazdaság lehetőségeinek kihasználására (kiszámítható szabályozási keret, új piacok, energiahatékonysági programok, munkahelyteremtés a hulladék- és vízgazdálkodás, újrahasznosítás terén;
- A munkanélküliség és a válság okozta társadalmi következmények megoldása, kiemelt figyelemmel a fiatalok foglalkoztatásának elősegítésére (aktív munkaerőpiaci intézkedések; gyakornoki szerződés munkatapasztalat szerzés céljából; munkavédelmi szabályozás; munkanélküliségi segélyek átalakítása; oktatási és képzési rendszerek további átalakítása)
- A közigazgatás korszerűsítése

Az EU2020 számszerű céljaihoz kapcsolódó hazai vállalások a következők:

- **Foglalkoztatás:** Magyarország a foglalkoztatási szint javítására irányuló Európa 2020 célkitűzéshez kapcsolódva a 20-64 év közötti népesség foglalkoztatási arányának 75 %-ra növelését tűzte ki célul 2020-ig.
- **K+F:** Magyarország az Európa 2020 Stratégia kutatás-fejlesztési célkitűzéséhez kapcsolódva a kutatás-fejlesztési ráfordítások szintjének a bruttó hazai termék 1,8 %-ára történő növelését vállalja 2020-ig.
- **Klíma-energia:** Magyarország az Európa 2020 Stratégia energia és klíma céljaihoz kapcsolódva, a hazai adottságokhoz igazodóan a megújuló energiaforrások részarányának 14,65 százalékra növelését, 10 százalékos teljes energiamegtakarítást, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátásának (2005-ös szinthez képest) legfeljebb 10 százalékos növekedését vállalta 2020-ig az EU Emisszió-kereskedelmi Rendszerének hatálya alá nem tartozó szektorokban.
- **Oktatás:** Magyarország a képzettségi szint javítására irányuló Európa 2020 célkitűzéshez kapcsolódva a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának (a 30-34 évesek körében) 30,3%-ra növelését és a korai iskolaelhagyók arányának (a 18-24 évesek körében) 10%-ra csökkentését vállalja 2020-ig.
- **Társadalmi felzárkózás:** Magyarország az Európa 2020 Stratégia szegénységi céljához kapcsolódva a gyermekes családok szegénységi rátájának, a súlyos anyagi nélkülözésben élők számának, valamint az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők számának 20-20%-os csökkentését vállalja 2020-ig; ez – a három indikátor által lefedett népesség közötti átfedések kiszűrésével – 450 ezer fő szegénységből való kiemelésével egyenértékű.

A FŐTEP prioritásai és céljai között a fenti célok megvalósításához nevesített prioritást/célt is találunk a K+F, a klíma-energia és a társadalmi felzárkóztatás kapcsán. A korábban leírtak szerint azonban mind a foglalkoztatás, mind az oktatás esetében vannak olyan intézkedések, melyek közvetlenül, vagy közvetve szolgálják az EU 2020 kapcsán tett nemzeti vállalásainkat.

Magyarország Konvergencia Programja 2013 – 2016 (Készült 2013. április)

A programban kiemelt gazdaságpolitikai célok az alábbiak:

- A magas és emelkedő pályán lévő államadósság megfékezése és visszafordítása
- Az ország pénzügyi sérülékenységéhez jelentős mértékben hozzájáruló magas külső adósság csökkentése
- Fordulat elérése a foglalkoztatottságban
- A romló versenyképesség és a potenciális növekedés drámaian lassuló trendjének visszafordítása

A FŐTEP ezen kimondottan gazdasági jellegű célokra vonatkozóan közvetlen megoldásokat nem tartalmaz. Megvalósítása azonban mindegyik célkitűzéshez hozzájárulhat a gazdaság élénkítése révén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, Gyermekszegénység, Romák (2011–2020)

Készítette: KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság (Budapest, 2011. november)

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia ([http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000 Strat%C3%A9gia.pdf](http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000%20Strat%C3%A9gia.pdf)) felzárkózás politika a – szegénység szempontjából meghatározó – speciális problématerületi stratégiák (gyermekszegénységet, romaügyet, hátrányos helyzetű térségeket érintő stratégiák) integrálását, kiegészítését, egységes célrendszerben való

kezelését kívánja előmozdítani. Kialakítása során figyelemmel voltak a többi, a társadalmi felzárkózás szempontjából releváns stratégiára (pl. a gazdaságfejlesztés- és a foglalkoztatáspolitikai, egészségügyi, szociálpolitikai, vidékfejlesztési, közigazgatási stratégia) is.

Prioritási területek: az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás és az egészségügy. Részletesebben lásd az 1. mellékletben. **A FŐTEP-ben e Stratégiában megfogalmazottaknak elsősorban az 5. prioritás 5.1. intézkedése a „Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért” intézkedései feleltethetők meg.**

Az új nemzedék jövőjéért program - A Kormány ifjúsáspolitikai keretprogramja | 2012

Készítette: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzeti Erőforrás Minisztérium

A Keretprogram (http://www.ujnemzedek.hu/files/tiny_mce/keretprogram0116.pdf) szerint a változás alapvető forrásai a fiatalok, ezért is fontos a helyzetük javítása. A program szlogenje: „Törődöm a hazámmal, mert a hazám is törődik velem.” Ez a program egy olyan keretprogram, amely meghatározza a kormány ifjúsáspolitikai céljait, a szükséges beavatkozási területeket, és a kívánt hatás eléréséhez nélkülözhetetlen intézkedések sorát. Értelmezési keretet ad a fiatalokat érintő ügyeknek. Kiemeli a fiatalok társadalmi integrációját, a kompetenciafejlesztést, az érvényesülési lehetőségek elősegítését.

Az ifjúsági réteg érdekében tett célkitűzés az 5.2. intézkedésnél („A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése” - „Fiatalok munkaerőpiaci integrációja”) nevesített, de az 5.2. intézkedés többi céljánál/tervezett beavatkozásánál is előnyben részesülhetnek.

Újraélesztett egészségügy - Gyógyuló Magyarország (Semmelweis Terv az egészségügy megmentésére) - Szakmai koncepció

Készítette: Nemzeti Erőforrás Minisztérium Egészségügyért Felelős Államtitkárság (2011. május 11.). A koncepcióban megfogalmazott célok az alábbiak:

- jó egészségi állapot elérése
- betegségek megelőzése
- hatékony egészségfejlesztés
- „társadalmi szerződés”, társadalmi konszenzus kialakítása
- egészségre is ható társadalmi döntések negatív hatásait számszerűsítse
- hatástalan, vagy éppen több kárt okozó egészségügyi szolgáltatások kizárása
- standard ellátási körülmények meghatározása

Egészségüggyel kapcsolatos támogatási lehetőség az 5.3 „A humán szolgáltatások optimalizálása” cél beavatkozásai között található. Ezek leginkább a hatékony egészségfejlesztési célhoz kapcsolhatók.

3.2.2. Fenntarthatóság

Az SKV, mint azt a bevezetőben leírtuk, nemcsak környezeti kérdésekkel kíván foglalkozni, hanem alapvetően fontos kérdésnek tartja, hogy a Program célkitűzései fenntarthatósági szempontból megalapozottak-e, a fenntartható (és nemcsak a növekedés szempontjából fenntartható) gazdaság felé visznek-e el. A kérdéskör vizsgálata szempontjából meghatározó dokumentum: „A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója - Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 (NFFK)” c. dokumentumot, melyet a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2012. május 16-i ülésén fogadott el. (http://www.nfft.hu/dynamic/NFFS_rovid_OGYhat_melleklete_2012.05.16_vegso.pdf)

A dokumentum által megfogalmazott célrendszer az 1. mellékletben mutatjuk be. Fontosnak tartjuk kiemelni azonban azon célkitűzéseket, melyek közvetlenül is befolyásolják az SKV értékelést, tehát olyan célkitűzést fogalmaznak meg melyek talán nem is, vagy nem is csak a fenntarthatóság, hanem környezetünk megfelelő állapotban tartása miatt fontosak, és a FŐTEP szempontjából relevánsak:

- **Emberi erőforrások** : emberi egészség megőrzése
- **Egészség**: környezeti kockázati tényezők mérséklése
- Társadalmi kohézió - Leszakadó csoportok integrációja: Egészséges társadalom megteremtése
- **Társadalmi erőforrások**: A fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése
- **A múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztése**: A fenntarthatósággal kapcsolatos értékek erősítése, a kulturális hagyományok felélesztése, a kulturális sokszínűség elismerése, szellemi, tárgyi és épített örökség megőrzése, értékeinek kibontakoztatása, fenntartható használata
- **Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások**: Az Európában egyedülálló fajgazdagság fenntartása, a táj és a természeti értékek megőrzése, az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása szükséges. Fontos cél a talaj termőképességének fenntartása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése, a fenntartható hozamon alapuló gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal.
- **Az embert érő környezeti terhelések csökkentése**: Az emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátásokat korlátok között kell tartani, azokat megfelelően szabályozni szükséges.
- **Nem megújuló természeti erőforrások**: Szükséges az ésszerű, beosztó gazdálkodás az ásványkincsekkel és az energiahordozókkal.
- **Gazdasági (fizikai) erőforrások**: Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása... helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése

Ezeket a FŐTEP-ben is szükségesnek tartjuk figyelembe venni. ***A célokat és intézkedéseket áttekintve látható, hogy a felsorolt fenntarthatósági szempontok mindegyikére fogalmaz meg a FŐTEP intézkedéseket.***

3.2.3. Terület- és vidékfejlesztés

Egy területi típusú OP esetében alapvető vizsgálati értéket kell, hogy jelentsen a területfejlesztést meghatározó magyar alapidokumentum, az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) Stratégiai Környezeti Vizsgálatához társadalmi vitára bocsátott 2013. júliusi változat (<http://www.nth.gov.hu/oftk/index.html>) átfogó célként tűzi ki a természeti erőforrásaink fenntartható használatát, értékeink megőrzését és környezetünk védelmét. Ezen belül egyrészt cél a hosszú távú gazdasági potenciálunkat és életfeltételeinket biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, az erőforrások megőrzése a jövő generációinak számára mennyiségben és minőségben egyaránt. Cél másrészt az élelmiszer-, az energia-, a környezet-, valamint a klímabiztonság megteremtése, az egészséges ivóvízellátás, a biodiverzitás, a tájak és az élővilág sokféleségének megőrzése, az egészséges élet környezeti

feltételeinek és jobb minőségének biztosítása, a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.

A FŐTEP szempontjából a „Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme” tekinthető leginkább releváns célkitűzésnek. (Lásd 1. melléklet.) Ezen belül „Cél a természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás, így a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés, a stratégiai természeti erőforrások (a víz, a talaj, az ásványkincsek) fenntartható használata, a biodiverzitás megőrzése, a természeti értékek védelme, a környezetminőség javítása és a környezetbiztonság erősítése. További cél a fenntartható életmód, fogyasztás és termelés elterjesztése, a környezettudatosság erősítése.” E célkitűzésen belül a FŐTEP-pel összefüggésben a következő részcélokat kell figyelembe venni:

- Természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű védelme, és takarékos felhasználása;
- Az élővilág, a termőföld, a talajok és a vízbázisok védelmét, az ivóvízminőség javítását ...;
- Az energiahordozókkal ...való fenntartható gazdálkodás;
- A biológiai- és táji sokszínűség, valamint a hazai erdők védelme, megőrzése;
- A zöldgazdaság bővítése, energia-takarékosság és –hatékonyság, energiabiztonság, megújuló energia térségi autonóm energiaellátási rendszerekben való fenntartható hasznosítása, geotermikus energia komplex hasznosítása, földhő hasznosítás;
- A klímabiztonság megteremtése, a települési és intézményi klímavédelem, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás;
- A környezetvédelem és a környezetbiztonság;
- A környezeti oktatás, nevelés és szemléletformálás erősítése.

A FŐTEP fentiek mindegyikére közvetlen vagy közvetett módon fogalmaz meg intézkedéseket.

Magyarország hozzájárulása a Duna Régió Stratégia fejlesztéséhez

E Duna menti térség szempontjából fontosnak tartottuk kiemelni, hogy országunk, hogyan akar hozzájárulni ehhez a térségi fejlesztéshez. A Magyarország hozzájárulása a Duna Régió Stratégia fejlesztéséhez (http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/53CF640E-631A-4CE6-9C28-D9BoA4775B65/o/DS_magyar_hozzajarulas_III_100621_hu.pdf) a 1150/2010 (VII.9.) Kormányhatározatban került elfogadásra. A kormányhatározat mellékletében erre vonatkozóan a következők az alapvető célok (részletesebben lásd az 1. mellékletben):

- Az élhető Duna térség (többek között zöld gazdaságfejlesztés, környezettudatos megközelítés, régió versenyképességének növelése)
- A víz, mint európai érték – a felelős vízkormányzás
- Fenntartható közlekedés (hajózás, TEN-T vonalak)
- Az energiaellátás biztonságának javítása, a piaci verseny erősítése és a klímaváltozás káros hatásainak mérséklése (többek között a közlekedés energiafelhasználásának csökkentése)
- Tudás és innováció

A FŐTEP közvetlen módon a víz, az energia, valamint a tudás és innováció célokhoz járul hozzá, ezekre fogalmaz meg közvetlenül intézkedéseket.

3.2.4. Környezetvédelem - klímaalkalmazkodás

Környezetvédelem terén a legfontosabb figyelembe veendő dokumentum a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP), mely 2013. október végén került közigazgatási egyeztetésre, majd a Kormány elé.

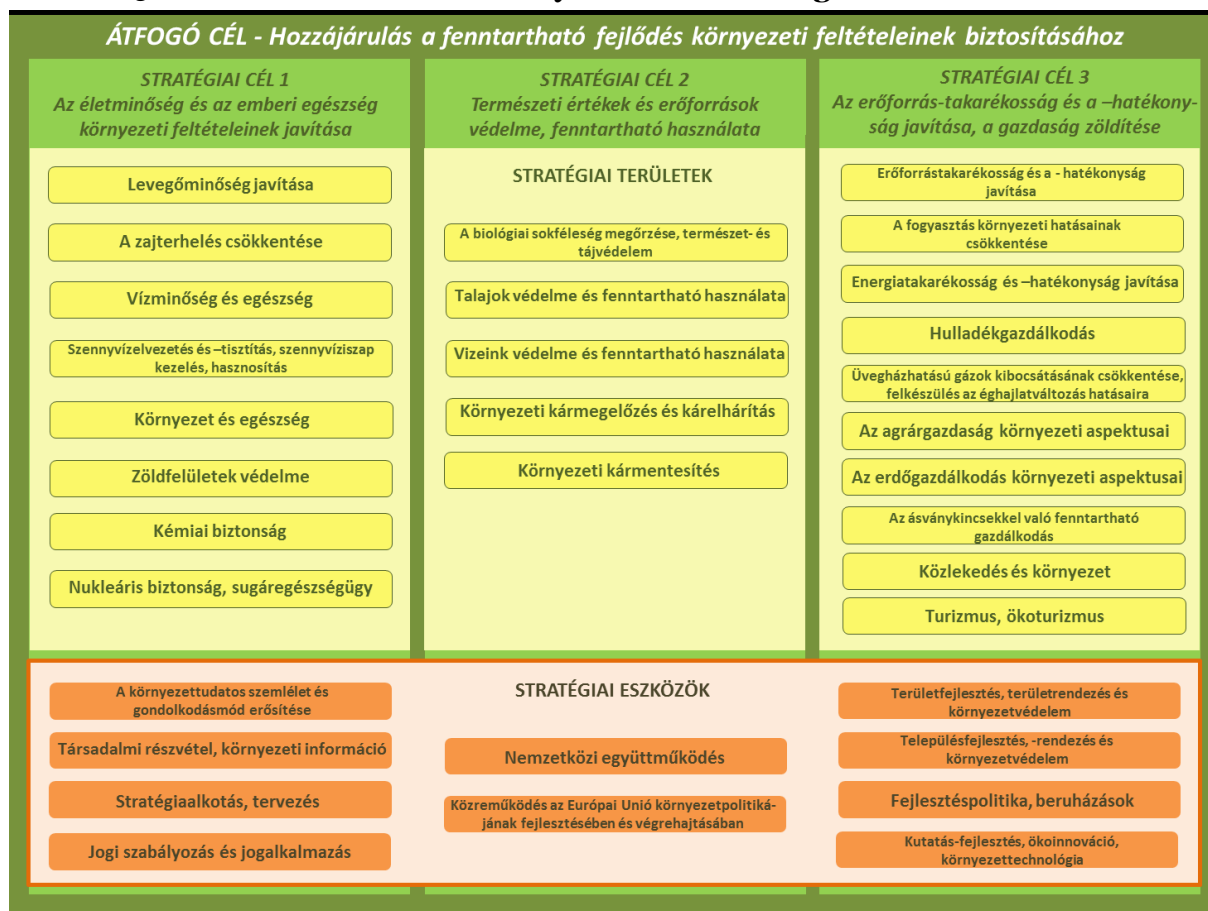
Nemzeti Környezetvédelmi Program IV. (2014-2020)

A legújabb (elfogadásra még nem került) IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP IV.) átfogó céljai a következők:

- Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása
- Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata
- Az erőforrás-takarékosság és a -hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

Az egyes átfogó célokhöz tartozó részcélok a következők (lásd **3-1. ábra**).

3-1. ábra A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program célrendszere

Mivel ezt tartjuk az SKV szempontjából az egyik legfontosabb dokumentumnak itt részletesebb értékelést is szükségesnek tartottunk az NKP IV. és a FŐTEP célok és intézkedések között, megvizsgálva ezek koherenciáját, konzisztenciáját. Ezt a **3-4. táblázat**ban mutatjuk be.

A táblázatot áttekintve megállapíthatjuk, hogy mindössze 3 olyan cél van, amire a FŐTEP nem ad választ. A IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban kijelölt stratégiai irányokkal és célokkal ezek szerint a FŐTEP harmonikus, a Programban meghatározott intézkedések az NKP céljainak megvalósítását segítik.

3-4. táblázat Az NKP IV. céljai és a FÓTEP intézkedéseinek koherenciája

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FÓTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
1. STRATÉGIAI CÉL: AZ ÉLETMINŐSÉG ÉS AZ EMBERI EGÉSZSÉG KÖRNYEZETI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA		
Levegőminőség javítása stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> – Légszennyezettség kialakulásának megelőzése. – A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése. – A légszennyező anyagok kibocsátásának csökkentése (Genfi Egyezményvel összhangban 2005-höz képest 2020-ra a kén-dioxid kibocsátás 46%-os, a nitrogénoxidok kibocsátásának 34%-os, az illékony szerves vegyületek kibocsátásának 30%-os, az ammónia kibocsátás 10%-os csökkentése). 	<ul style="list-style-type: none"> – A levegőminőségi jogszabályok további korszerűsítése, részvétel a közösségi levegőminőségi szabályozás felülvizsgálatában. – A szennyezett levegőjű légszennyezettségi zónákra készült levegőminőségi tervek, illetve a kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programjának ütemezett végrehajtása. – A levegőminőségi határértékek betartásának ellenőrzése az ország egész területén, beleértve a közlekedéssel terhelt forgalmas belvárosi területeket is. – A kibocsátások minimalizálása érdekében az elérhető legjobb technikák (BAT) alkalmazása és fejlesztése, a tüzelőberendezések korszerűsítése. – Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat, a Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer, illetve az emissziókataszter működtetése és fejlesztése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése (Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem; Közösségi közlekedés használatát növelő programok; Fővárosi zajtérkép felülvizsgálata; Kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása) Ezzel ellentétes hatású lehet a „Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok erősítése” nevű intézkedés.</p>
A zajterhelés csökkentése stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> – A zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése 	<ul style="list-style-type: none"> – A hazai zajvédelmi szabályozás rendszerének továbbfejlesztése, az ellenőrzés hatékonyságának javítása. – A stratégiai zajtérképek felülvizsgálata, a zajscsökkentési intézkedési tervek végrehajtása. – A terület- és településrendezési tervek kialakítása, illetve a közlekedési fejlesztések előkészítése során a zajvédelmi szempontok fokozott figyelembe vétele. – A termelési és szolgáltatási tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés megelőzése, csökkentése. – A légiközlekedésből származó zaj csökkentését biztosító eljárások további bevezetése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.2. Zaj és légszennyezés csökkentése (intézkedéseket lásd az előző pontnál)</p>
Vízminőség és egészség stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> – Az ivóvíz-minőségének javítása, a közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságának növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> – Az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtása. – A közüzemi ivóvízellátó rendszerek átfogó felülvizsgálata és felújítása. – A biztonságos és folyamatos közüzemi ivóvízellátás megvalósítása, a hálózati veszteségek csökkentése, a szükséges fejlesztések kivitelezése. – A takarékos ivóvíz-használat ösztönzése 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.4. Korszerű vízgazdálkodás (A korszerű vízhálózat az ütemezett hálózat-rekonstrukciója, vízminőséget rontó lerakódásokat tartalmazó vezetékek kiváltása; Gépészeti felújítás, valamint kapacitásbővítés azon ivóvíz-hálózati nyomászónákban, ahol szükséges.)</p>
Szennyvízelvezetés és –tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> – A szennyvízkezelés működtetése és fejlesztése. – A szennyvíz és a szennyvíziszap hasznosítása, a környezeti kockázatok csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> – A Szennyvíz Program végrehajtása. – A 2000 LE alatti szennyezőanyag-kibocsátással jellemezhető területek szennyvízkezelésének elősegítése. – A szennyvízhasznosítás ösztönzése, átfogó iszapstratégia kidolgozása a hasznosítási célok teljesítése érdekében. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.4. Korszerű vízgazdálkodás (Csatornázatlan területek felzárkóztatása ... ahol szükséges a rákötések ösztönzése)</p>

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FŐTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
Környezet és egészség stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A fürdővizek biztonságának növelése. - A beltéri levegőterheltségi szint csökkentése. - A biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A természetes fürdőhelyek monitorozása, ellenőrzése. - A beltéri levegőterheltségi szint egészségügyi határértékeire vonatkozó rendelet előkészítése. - Az épületek létesítése, majd üzemeltetése során betartandó közegészségügyi követelmények meghatározása. - A parlagfű elleni hatékony védelem szervezeti kereteinek fejlesztése, a hatósági rendszer hatékony működésének biztosítása. - A parlagfű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása és a parlagfű-mentes állapot fenntartása. 	Nincs ilyen közvetlen cél/intézkedés, de a zöldfelületekkel kapcsolatos beavatkozások segíthetik allergén fajok irtását célzó elemeket.
Zöldfelületek védelme stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A zöldfelületi elemek minőségi és mennyiségi fejlesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A zöldfelület gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása. - A jogi szabályozás zöldfelületi vonatkozású elemeinek (pl. tervezés, kivitelezés, fenntartás műszaki és eljárási szabályai) felülvizsgálata, a biológiai aktivitás visszapótlásának növelése. - Az alulhasznosított városi területek felmérése és azok új funkcióra történő hasznosítása keretében a zöldfelületek növelése. - Új zöldhálózati elemek létrehozása. 	<p>2. pt. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért: 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város (Zöldfelületi rendszer fejlesztése)</p> <p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenn tartható fejlődéséért: 3.1. Zöld- és egyéb biológiai-lag aktív felületek megőrzése, természetvédelem (A zöldfelületi rendszer szempontjából értékes területek megőrzése és revitalizációja, pl. Rákos-patak mente)</p>
Kémiai biztonság stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A vegyi anyagok által okozott káros hatások csökkentése a teljes életciklusukban, azaz a gyártástól a felhasználáson át a hulladék kezeléséig. 	<ul style="list-style-type: none"> - A vegyi anyagok egészségre, környezetre gyakorolt hatásának megismerése. - Vegyi anyagokkal kapcsolatos ismeretek fejlesztése, a lakosság tájékoztatása. - A vegyi anyagok gyártása, felhasználása során a lehető legkisebb környezeti kibocsátás elérése, a terméktervezésnél az életciklus szemlélet alkalmazása, a kevésbé veszélyes vegyi anyagok, illetve ilyeneket tartalmazó termékek használatának előnyben részesítése. - Az ipar és a gazdasági szereplők jogkövető magatartásának ellenőrzése. - A Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terv végrehajtása, a környezetben tartósan maradó szerves szennyező anyagokról szóló Nemzeti Intézkedési Terv felülvizsg. 	Nem releváns
Nukleáris biztonság, sugáregészségügy stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A radioaktív hulladék és a kiégett üzemanyag biztonságos kezelése. - A lakosság sugárterhelésének csökkentése. - A nukleáris veszélyhelyzetek elhárítására történő felkészülés és együttműködés 	<ul style="list-style-type: none"> - A radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek biztonságos elhelyezésével és megfelelő kezelésével kapcsolatos feladatok ellátása, ellenőrzése. - Az ionizáló és nem ionizáló sugárterhelést okozó eszközök, berendezések terjedésének szabályozása. - Épületek radonkoncentrációjának mérése, országos radontérkép elkészítése. - Nukleárisbaleset-elhárítási döntéstámogató rendszerek fejlesztése és készenlétének fenntartása. 	Nem releváns

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FŐTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
2. STRATÉGIAI CÉL: TERMÉSZETI ÉRTÉKEK ÉS ERŐFORRÁSOK VÉDELME, FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA		
<i>A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem stratégiai terület</i>		
<ul style="list-style-type: none"> - A Natura 2000 területek, valamint a védett természeti, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó területek megőrzése. - A kedvezőtlen természetvédelmi helyzetben lévő fajok helyzetének javítása. - A földtudományi természeti értékek megóvása, hatékony felszíni és felszín alatti védelmük biztosítása. - A tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme. - A genetikailag módosított szervezetek környezetbe bocsátásából adódó természeti, környezeti és egészségi károk megelőzése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Natura 2000 hálózat fenntartása, az élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, illetve helyreállítása (pl. támogatási rendszer működtetése; fenntartási tervek kidolgozása). - A védetté nyilvánítások lebonyolítása, a természetvédelmi kezelési tervek elkészítése. - A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása. - Az ökológiai hálózat fenntartásával összefüggő feladatok ellátása, a zöld infrastruktúra létrehozása. - A védelemre szoruló fajok védetté nyilvánítása, fajmegőrzési tervek kidolgozása és végrehajtása. - Az inváziós fajok terjedésének visszaszorítása, újabb fajok bekerülésének megakadályozása. - A földtudományi természeti értékek megóvásához szükséges feladatok végrehajtása. - A hazai nemzeti park igazgatósági hálózat intézményi megerősítése, a természetvédelmi őrszolgálat működtetése, fejlesztése. - Természetvédelmi kezelési feladatok és fejlesztések végrehajtása, az élőhely-rehabilitációs és -rekonstrukciós munkák folytatása. - Tájéltár összeállítás, tájvédelmi szakhatósági munka fejlesztése, tájvédelmi tervek készítése. - A mezőgazdasági növényi genetikai erőforrások megőrzésének, jellemzésének, begyűjtésének és hasznosításának támogatása. - A természetvédelmi nyilvántartások, információs rendszerek működtetése, fejlesztése. 	<p>2. pt- Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért: 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város (Zöldfelületi rendszer fejlesztése; Gyalogos és kerékpáros fejlesztések a Duna-partokon és a Duna szigetein)</p> <p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.1. Zöld- és egyéb biológiai-lag aktív felületek megőrzése, természetvédelem (Helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelme, pl. barlangok)</p>
<i>Talajok védelme és fenntartható használata stratégiai terület</i>		
<ul style="list-style-type: none"> - A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A szabályozás fejlesztése, a termőföld és talajvédelmi előírások betartásának ellenőrzése. - A termőföld igénybevitelével megvalósuló beruházások során a talajvédelmi szabályok betartása. - Talajvédő gazdálkodás megvalósítása, a talajdegradációs tényezők megelőzése, mérséklése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.3 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem (A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja.)</p>
<i>Vizeink védelme és fenntartható használata stratégiai terület</i>		
<ul style="list-style-type: none"> - A felszíni és felszíni alatti víztestek jó állapotának elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv megvalósítása, felülvizsgálata. - A sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázisok védelme és az Ivóvízbázis-védelmi program befejezése. - A III. Nitrát Akcióprogram megvalósítása (szabályozás, ellenőrzés, monitoring), a helyes mezőgazdasági gyakorlat betartása. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.4. Korszerű vízgazdálkodás (Csatornázatlan területek felzárkóztatása ... ; Dél-Budai főgyűjtő megépítése, a vízfolyásokra</p>

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FŐTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
<ul style="list-style-type: none"> - A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme (az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése). 	<ul style="list-style-type: none"> - A nagytavaink ökológiai állapotának javítása (vízminőség védelme, vízháztartás szabályozása). 	<p>történi illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a kapacitás, azaz a vízszállító képesség javítása; Egyesített rendszerű csatornák dunai kitorcollásának megszüntetése; Elválasztott rendszerű - és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése</p>
<ul style="list-style-type: none"> - A vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentése, megelőzése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése c. program megvalósításának folytatása. - A legnagyobb kockázatot jelentő árvízvédelmi létesítmények fejlesztése. - Vízvisszatartáson alapuló belvízgyaldálkodás fejlesztése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.4. Korszerű vízgyaldálkodás (A kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása)</p>
Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A környezeti károk megelőzése, illetve csökkentése. - A környezetkárosodás felszámolása, a következmények enyhítése, elhárítása. 	<ul style="list-style-type: none"> - Előrejelző-, megfigyelő-, tájékoztató-, kármegelőző rendszerek fejlesztése. - A kárelhárításra felkészült intézményrendszer, technikai és szabályozási háttér biztosítása. - A veszélyes anyagok szállítására, raktározására vonatkozó szabályozás fejlesztése, ellenőrzése. - Az érintett intézmények együttműködésének fejlesztése; tréning és szimulációs gyakorlatok elvégzése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.3 Korszerű hulladékgyaldálkodás és talajvédelem (A talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja.)</p>
<p>Környezeti kármentesítés stratégiai terület</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szennyezettség mértékének csökkentése, felszámolása és monitorozása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A kármentesítési program végrehajtása (pl. tényfeltárás, kármentesítési feladatok elvégzése, monitoring). 	
3. STRATÉGIAI CÉL: AZ ERŐFORRÁS-TAKARÉKOSSÁG ÉS -HATÉKONYSÁG JAVÍTÁSA, A GAZDASÁG ZÖLDÍTÉSE		
Erőforrás-takarékosság és a -hatékonyág javítása stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - Az erőforrások takarékos és hatékony használatának növelése, az erőforrások kitermeléséből és felhasználásából eredő környezeti terhelések megelőzése, csökkentése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az erőforrás-hatékonyság feltételeinek javítása megfelelő szabályozás és a gazdasági ösztönzők kidolgozása, fejlesztése útján. - Az erőforrások minőségi és mennyiségi paramétereinek, értékének megismerése, nyilvántartása. - A tisztább termelést segítő elvek és módszerek alkalmazása (pl. ökohatékonyság, környezetközpontú irányítási rendszerek, életciklus-szemlélet, környezettudatos terméktervezés, ökotermékek). - Zöld közbeszerzés kiterjesztése, környezeti követelmények fejlesztése. 	<p>Nincs ilyen közvetlen cél/intézkedés</p>
A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A vásárlói tudatosság szintjének emelése, a fenntartható életmód és fogyasztás iránti igény növelése, a fenntartható fogyasztói szokások térnyerésének ösztönzése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentését és a környezetbarát termékek és szolgáltatások igénybevételét ösztönző szabályozás. - A fogyasztók tájékozottságának növelése vásárlói döntéseik környezetre gyakorolt hatásairól és a lehetséges alternatívákról. 	<p>Nincs ilyen közvetlen cél/intézkedés</p>

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FŐTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
Energiatakarékosság és –hatékonyság javítása stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - 2020-ig a megújuló energiaforrások részarányának 14,65%-ra növelése és 10%-os teljes energiamegtakarítás elérése a környezeti szempontok figyelembevételével. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az energiatakarékosság, -hatékonyság növelését, a megújuló energiaforrások alkalmazását segítő szabályozási és támogatási rendszer működtetése. - Helyi megújuló energiaforrások decentralizált felhasználása a környezeti szempontok figyelembevételével. - A termelő és szolgáltató tevékenységek során takarékos és hatékony energiahasználat. - Középületek, közintézmények, háztartások energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának javítása. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.5. Energia-hatékonyság és klímavédelem (Meglévő épületállomány komplex felújítása, energiahatékonysági programok támogatása; Új, energiahatékony épületek építésének támogatása;</p>
Hulladékgazdálkodás stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - Hulladékképződés megelőzése vagy csökkentése. - Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése. - A nem hasznosítható hulladék szakszerű ártalmatlanítása. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jogsabályi környezet fejlesztése. - Fejlesztési irányok számbavétele, források hozzárendelése az egyes fejlesztési igényekhez. - A hulladékképződés megelőzését, illetve a keletkezett hulladék elkülönített gyűjtését elősegítő szemléletformálási tevékenységek megvalósítása. - A hulladékgazdálkodással kapcsolatos kutatás-fejlesztés-innováció ösztönzése. - Hosszabb élettartamú, illetve újrahasználatos, javítható alapanyagok, minőségi termékek gyártásának ösztönözése, az újrahasználat elterjesztése. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem (Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékszap kezelés megoldandó problémájára (akár termikus hasznosítás). Begyűjtésre kerülő hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése szelektív gyűjtés és komposztálási program továbbfejlesztése révén. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése (hulladékudvarok bővítése); A hulladékgazdálkodás rendszerének gazdaságosabbá, hatékonyabbá tétele a telephelyek fejlesztése és a gépállomány korszerűsítése révén.)</p>
Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint a természetes nyelőkapacitások megerősítése révén. - A klímaváltozáshoz való sikeres alkalmazkodás megvalósítása. - Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia rendszeres aktualizálása, felülvizsgálata, Éghajlatváltozási Cselekvési Terv kidolgozása. - Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését célzó finanszírozási és támogatási rendszer működtetése. - A legjobb elérhető technológia alkalmazása az üvegházhatású gázok kibocsátásának lehető legnagyobb mértékű csökkentése érdekében. - Klímaváltozással és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos szemléletformálási tevékenységek megvalósítása. 	<p>3. pt. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért: 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem (Zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása)</p>

A STRATÉGIAI TERÜLETEK CÉLJAI	FŐBB INTÉZKEDÉSEK	FŐTEP NKP célt segítő közvetlen célok/intézkedések
Az agrárgazdaság környezeti aspektusai stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A mezőgazdasági eredetű környezetterhelés csökkentése. - A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az agrár-környezetgazdálkodási program működtetése, az ökológiai gazdálkodás elterjedésének támogatása. - A fenntartható, környezetkímélő földhasználatot támogató jogi és egyéb szabályozás, valamint támogatási rendszerek hatékonyságának, ösztönző erejének növelése. - Az agro-ökológiai adottságokhoz illeszkedő, környezetbarát gazdálkodás alkalmazása. 	Nem releváns
Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - Az erdőterületek kiterjedésének növelése. - Az erdők ökológiai, biodiverzitási értékének növelése. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az erdősítés támogatása, az őshonos, elegyes erdők telepítésének előnyben részesítése. - Az erdők környezeti állapota fenntartásának, javításának, illetve az erdők természetességének javítását biztosító beruházások támogatása. - Az erdészeti hatóság ellenőrzési tevékenységének megerősítése. 	Nem releváns
Az ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - Meg kell határozni a hazai stratégiai ásványi nyersanyagokat és a velük való környezetkímélő gazdálkodást. 	<ul style="list-style-type: none"> - A bányajáradék rendszer fejlesztése. - A korábban keletkezett bányakárok rekultivációjának folytatása. - Az ásványi nyersanyagok kutatása és kitermelése során a legjobb elérhető technológiák alkalmazása, a környezet terhelésének csökkentése. - A bányászati, illetve ipari meddőanyagok és másodlagos nyersanyagok hasznosítása. 	Nem releváns
Közlekedés és környezet stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A közlekedési-szállítási eredetű környezetterhelés csökkentése. - A közlekedési-szállítási igények csökkentése, az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> - A közösségi közlekedés (infrastruktúra, járműpark) fejlesztése. - Az áruszállítás környezeti hatásainak mérséklése céljából a környezetbarát közlekedési módok elterjedésének ösztönzése. - A kerékpárutak fejlesztése. - A mobilitási igények csökkentése várostervezési, forgalomszervezési és szabályozási eszközök segítségével. 	4. pt. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában: 4.2Térségi közlekedés fejlesztése; 4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése; 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (minden intézkedés)
Turizmus - ökoturizmus stratégiai terület		
<ul style="list-style-type: none"> - A természeti értékek bemutatása, a természeti-kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése. 	<ul style="list-style-type: none"> - A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok támogatása, megvalósítása. - Új natúrparkok alapításának támogatása. - A turisztikai létesítmények működtetése, a programok szervezése során a környezeti szempontok fokozott figyelembevétele. 	1. pt. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért: 1.3.Turizmus, mint gazdasági húzóágazat Turisztikai termékek fejlesztése, Turisztikai vonzerők szolgáltatásainak fejlesztése, illetve területileg decentralizált támogatása, Tematikus útvonalak és hálózatok kialakítása, tematikus utcák kialakításának ösztönzése)

Nemzeti Vízstratégia

A Nemzeti Vízstratégia a vízgazdálkodásról, öntözésről és aszálykezelésről dokumentum a jövő vízügyi, öntözésfejlesztési és aszály kezelési politikáját megalapozó, a fenntarthatóságot biztosító konzultációs vitaanyagot a Vidékfejlesztési Minisztérium Környezetügyekért Felelős Államtitkárságának Vízügyért Felelős Helyettes Államtitkársága – 2013. márciusában hozta nyilvánosságra. Ágazati egyeztetésre a kormányelőterjesztés 2013. október 30-án formában került.

Az európai vízrendszerekhez hasonlóan Magyarország vízkészleteinek állapotában az elmúlt évtizedekben bekövetkezett ipari és mezőgazdasági fejlődés, az egyre fokozódó urbanizáció és a területhasznosítás alakulása, valamint a hidrometeorológiai körülmények módosulása, jelentős változásokat idézett elő és a vízgazdálkodás elé új feladatokat állítottak. A stratégia megalkotásának célja a vizek mennyiségi és minőségi védelmének, a vízhasználatok (beleértve az ivóvízellátást, az ipari és öntözési célú vízkivételeket, az ökológiai vízigényeket) igényeinek, a vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentésének, megelőzésének biztosítása. A Stratégia célkitűzéseit az 1. mellékletben foglaljuk össze.

A vizekkel kapcsolatos stratégiai célkitűzésekre vonatkozó közvetlen hatású stratégiai célokat a FŐTEP 3. prioritása („Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért”) 3.4. „Korszerű vízgazdálkodás” intézkedése tartalmaz.

Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2.

A Második Országos Hulladékgazdálkodási Tervet (OHT2) a 2055/2013. (XII.31.) Korm. határozattal fogadta el. Átfogó célok minden hulladékáramra:

- hasznosítási arányok növelése
- hulladékképződés csökkentése
- elkülönített gyűjtés kialakítása és fejlesztése

+ oktatás-képzés terén

- frissíthető környezeti nevelési tananyagok, segédletek és az állam által nyújtott támogatások rendszerek elérése, pontos információkhoz való hozzáférés
- a hulladékká vált termékek újrahasználatos összetevőinek elkülönítése, javítása és ismételt felhasználása

Szükséges intézkedések:

- jogszabályi környezet felülvizsgálata, új jogszabályok, meglévő jogszabályok módosítása
- fejlesztési irányok számbavétele
- források hozzárendelése az egyes fejlesztési igényekhez
- nemzeti reformprogramok elfogadása
- környezeti nevelési klaszter létrehozása

Az egyes hulladékáramokra vonatkozó részletes célokat, feladatokat és szükséges intézkedéseket az 1. mellékletben mutatjuk be.

Hulladékgazdálkodásra vonatkozóan a FŐTEP a 3. prioritásban („Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért”) 3.3 „Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem” önálló intézkedést alakította ki. Ebben az újrahasznosítás, feldolgozás ágazati fejlesztése, a hulladékgazdálkodás rendszerének hatékonyabbá tétele a célzott beavatkozások.

Nemzeti Energiastratégia

A jelenleg érvényes Nemzeti Energiastratégiát az országgyűlés a 77/2011. (X. 14.) OGY határozattal fogadta el. A Nemzeti Energiastratégia átfogó célja, hogy az energetikai struktúraváltás során meg kell valósítani:

- a teljes ellátási és fogyasztási láncot átfogó energiahatékonysági intézkedéseket;
- az alacsony CO₂-intenzitású – elsődlegesen megújuló energiaforrásokra épülő – villamosenergia-termelés arányának növelését;
- a megújuló és alternatív hőtermelés elterjesztését;
- az alacsony CO₂-kibocsátású közlekedési módok részesedésének növelését.

Fentiekre vonatkozó célok, intézkedések szintén vannak a FŐTEP-ben (3. prioritás „Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért”, 3.5. „Energiahatékonyság és klímavédelem intézkedése”). Elsősorban energiahatékonyság fokozására vonatkozóan meglévő épületek felújítása, újak építése kapcsán fogalmaztak meg intézkedést.

Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2010 – 2020

A magyarországi megújuló energiapolitika kulcsterületei a következők:

- Ellátásbiztonság: importfüggőség csökkentése megújulók alkalmazásával
- Környezeti fenntarthatóság, klímavédelem: CO₂ kibocsátás csökkentés megújulók alkalmazásával (konkrét alkalmazások megválasztása során a környezet- és természetvédelmi szempontok kiemelt prioritást élveznek)
- Mezőgazdaság-vidékfejlesztés: az agroökológiai adottságokra épülő és a fenntarthatósági kritériumokat figyelembevevő energetikai célú biomassza felhasználás, az állattartás szerves anyagainak energetikai felhasználása, a mező- és erdőgazdasági melléktermékek és egyéb szilárd hulladékok lokális energetikai felhasználása, végtermékké történő átalakítása
- Zöldgazdaság-fejlesztés: energiatakarékos és energiahatékonysági programok
- Közösségi célokhoz való hozzájárulás.

A FŐTEP-ben a megújuló energia hasznosítása önállóan nem jelenik meg.

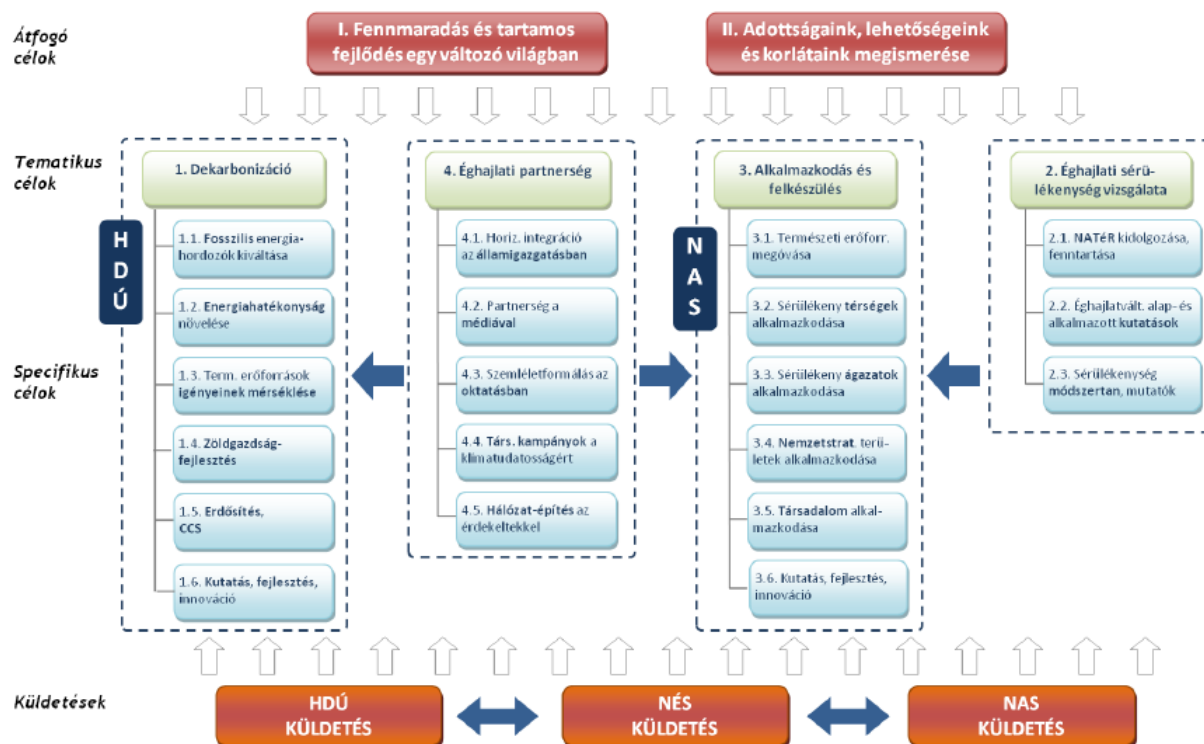
Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2014-2025, kitekintéssel 2050-re)

A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát (NÉS2), mely tartalmazza a Hazai Dekarbonizációs Útíttervet, a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát és a „Partnerség az éghajlatért” Szemléletformálási Tervet 2013. szeptemberében bocsátották szakpolitikai vitára. A NÉS2 átfogó céljai az alábbiak:

- **Fennmaradás és tartamos fejlődés egy változó világban.** Az éghajlatváltozás kockázata nemzeti (természeti, humán, társadalmi és gazdasági) erőforrásainkat veszélyezteti. Célunk az élıhetőség tartós biztosítása Magyarországon, természeti értékeink, kulturális kincseink megőrzése, a lételemeknek tekinthető természeti erőforrásaink (termőföld, ivóvíz, biológiai sokféleség) és az emberi egészség kiemelt védelme. Cél továbbá a fenntartható, tartósan fennálló (tartamos) fejlődés, mely az erőforrások takarékos és hatékony használatát feltételező gazdasági fordulatra és életmódváltásra épül, elősegítve a területi különbségek mérséklődését.
- **Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése.** Az éghajlatváltozás jelenségének, természeti hatásainak, területi jellemzőinek és társadalmi-gazdasági következményeinek feltárása tudományos megalapozottságú elemzéseket igényel. A tervezési bizonytalanságok csökkentése érdekében, a döntéshozatal támogatására komplex monitoring rendszer, térinformatikai támogatottságú alkalmazkodási elemző-értékelő mechanizmus létrehozása szükséges. A kibocsátás-csökkentés és az alkalmazkodás költséghatékony lehetőségeinek feltárásához célirányos kutatási-fejlesztési, innovációs tevékenységekre kell támaszkodni.

Az átfogó célok alá rendelt tematikus célkitűzéseket a **3-2. ábra** mutatja.

3-2. ábra A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia célrendszere

A tematikus célkitűzéseket a hozzá rendelt cselekvési irányokat az 1. mellékletben részletesen ismertetjük.

A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jelenleg az Unió egyik legfontosabb irányvonala. Ugyan a FŐTEP 3. prioritásának („Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért”) 3.5. intézkedésében („Energiahatékonyság és klímavédelem intézkedése”) a klímavédelem nevesített, de az intézkedések között csak a zöldtetők, zöldhomlokzat kialakítása támogatott. Véleményünk szerint a 2. településfejlesztési prioritás minden intézkedésénél szükséges lenne figyelembe venni, sőt más beavatkozások esetén is a klímaalkalmazkodás elengedhetetlen feltételként kellene előírni. Erre utalás van a Programban, hangsúlyosabb megjelenítése fontos lehet. Nagyvárosi környezetben a klímaalkalmazkodás egyik legfontosabb eleme a hőelnyelő képesség fokozása. Ennek elsődleges eszköze a városi zöldfelületek és vízfelületek, szökőkútrendszerük összehangolt fejlesztése. A Programban nevesített intézkedések nem utalnak az összehangolt, a hősziget-jelenséget ténylegesen kezelni tudó fejlesztésekre.

3.3. A Program intézkedéseinek értékelése a közösségi és nemzeti célok alapján meghatározott környezeti célok alapján

A 3.1. és 3.2. fejezetben vizsgált közösségi és hazai dokumentumok elvárásai alapján meghatároztunk egy, a FŐTEP szempontjából releváns, összesített környezeti célrendszert. A célrendszer kialakításánál a több dokumentumban hasonló megfogalmazásban szereplő célokat összevontuk, és igyekeztünk a legkonkrétabb, lehetőség szerint számszerűen is meghatározott definíciókat megadni.

A FŐTEP környezeti tartalmát ezen összesített célrendszer alapján a következő, **3-5. táblázat**ban értékeljük. A táblázat 1. oszlopa a közösségi és hazai célokból megfogalmazott FŐTEP-re vonatkoztatott célt tartalmazza. A második oszlopban az a dokumentum szerepel, amelyben a cél szerepel. A harmadik oszlop az SKV értékelői értékelés arra vonatkozóan, hogy adott célt a FŐTEP intézkedései szolgálják-e vagy sem.

3-5. táblázat **A hazai és közösségi célok és a FŐTEP intézkedések összefüggése**

Környezetvédelmi célok	A célt tartalmazó dokumentum	Kapcsolódó FŐTEP intézkedések
I. Az uniós polgárok megóvása a környezeti terhelésektől, az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól (levegő, zaj, klímaalkalmazkodás, stb.)		
1. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat-megelőzés és -kezelés előmozdítása, a regionális és globális környezeti és éghajlat-változási kihívások uniós kezelésének hatékonyabbá tétele	EU 2020 EU - Környezetvédelmi cselekvési program EU – Fenntartható Fejlődés Stratégia OFTK NÉS2 IV. NKP 2014-2020. Nemzeti Vízstratégia	A FŐTEP az energiahatékonysággal összekötött intézkedést tartalmaz a klímavédelemre. (3. pt. 3.5. "Energia-hatékonyság és klímavédelem" int.). Ezen belül a zöldtetők és zöldhomlokzatok kialakítása említett, ami kicsit kevésnek tűnik e célra vonatkoztatva. Említésre kerül még a településfejlesztési intézkedéseknél is. A 2. pt. 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város intézkedésének zöldterület felújítási tervei e cél szempontjából kedvezőek lehetnek. Szükségesnek látjuk, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon, főként azért, mert az Unió kiemelt célja. (Ezzel kiegészítve más beavatkozások is jobban eladhatókká válnak.) Előnyösebb lenne átfogó – a klímaalkalmazkodás szempontjainak is alárendelt - zöldfelületfejlesztési koncepció alapján tervezni az intézkedéseket, projekteket. ☹
2. Az ÜHG-k kibocsátásának csökkentése az 1990-es szinthez képest 20%-kal (vagy akár 30%-kal). Magyarország ezt túlteljesítette, így 2020-ra az emisszió-kereskedelem alá nem tartozó szektorokra (pl. közlekedés, épületek) elvben akár 10%-os növekedés is megengedett.	EU 2020 EU - Környezetvédelmi cselekvési program IV. NKP 2014-2020.	A Programban önálló ÜHG kibocsátási cél nincs. A 3.1. ...légszennyezés kibocsátás csökkentés intézkedés alatt megfogalmazott közösségi és kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása, az energiahatékonyság intézkedések (3.5.), illetve a 4.3. és a 4.4. közösségi és egyéni közlekedés fejlesztése intézkedések segíthetik a cél megvalósulását, utóbbiak akkor, ha a gépkocsi forgalmat minimálisan is, de csökkenteni képesek. ☹
3. A megújuló energiaforrások arányának növelése 20%-ra (10% a közlekedési szektorban), beleértve a geotermális energiát és a hulladék-hasznosítást is magyar cél: 14,65 % 2020-ig	2009/28/EK irányelv EU 2020 EU – Környezetvédelmi cselekvési program IV. NKP 2014-2020. NÉS2 Nemzeti Energiastratégia 2030 Megújuló Energiahasznosítási Cselekvési Terv	A Programban önálló célként nem jelenik meg a megújuló energiaforrások arányának növelése. Reményeink szerint azonban több intézkedésnél is megjelenhetnek ilyen megoldások. Lásd pl. energiahatékonyság növelés, lakásállomány optimalizálás. Nem feltétlenül kell önálló célként megjelennie, fejlesztési feltételként is alkalmazható. ☹
4. Kevesebb és tisztább energia felhasználása a közlekedési szektorban, a közlekedésből származó ÜHG kibocsátás csökkentése 2012-től évente átlagosan 1 %-kal	FEHÉR KÖNYV NÉS2 Nemzeti Energiastratégia 2030 Megújuló Energiahasznosítási Cselekvési Terv II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv	A közlekedésfejlesztési 4. prioritás 4.3. fejlesztési célja alatt feladatként meghatározott „A közösségi közlekedés szolgáltatási színvonalának növelése, vonzó használati feltételek kialakítása (benne járművek beszerzése)”. Ennek részeként – amennyiben a támogatási feltételként megfogalmazásra kerül – figyelembe vehető a kedvezőbb kibocsátású járművek beszerzése. Ez segítheti a cél megvalósulását. ☹

Környezetvédelmi célok	A célt tartalmazó dokumentum	Kapcsolódó FŐTEP intézkedések
5. Emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátások/terhelések korlátozása	EU - Környezetvédelmi cselekvési program Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 IV. NKP 2014-2020. NÉS2	A FŐTEP kifejezetten ilyen, kibocsátást/terhelést csökkentő célt nem fogalmazott meg. Azonban a 3. prioritás szinte minden céljában tetten érhető az emberi életminőség javító szándék. Továbbá a 4.3. és a 4.4. közösségi és egyéni közlekedés fejlesztése is kedvező hatású lehet, amennyiben a gépkocsi közlekedési forgalmat csökkenteni képes. ☺
6. A levegő minőségére vonatkozó átmeneti uniós előírások teljesítése a kritikus városi területek tekintetében is, a kibocsátások csökkentése az EU követelményekkel és a Genfi Egyezményvel összhangban.	2001/81/EK irányelv 2008/50/EK irányelv a környezeti EU - Környezetvédelmi cselekvési program Erőforrás-hatékony Európa ... IV. NKP 2014-2020 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozat	A 3.1. ...légszennyezés kibocsátás csökkentés cél alatt megfogalmazott közösségi és kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása, illetve a 4.3. és a 4.4. közösségi és egyéni közlekedés fejlesztése segítheti, amennyiben a gépkocsi közlekedési forgalmat minimálisan is, de csökkenteni képes. Ide sorolható 2.3. „Differenciált központrendszer létrehozása” – ami eredményezheti a közlekedési kényszer mérséklődését. A kellő hatékonysága ezen intézkedéseknek nem garantálható, célzott intézkedés pedig nincs. ☹
7. A vizek okozta és más természeti katasztrófák, illetve nem természeti eredetű haváriák, balesetek kártétele elleni védelem	IV. NKP 2014-2020 Nemzeti Vízstratégia	A FŐTEP 3. pt. 3.4. korszerű vízgazdálkodásra vonatkozó intézkedései között önállóan nevesíti a kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítását. (Más haváriákról, balesetekről, ezek megelőzéséről viszont nem szól a FŐTEP). ☺
8. Az Európai Unió városainak fenntarthatóbbá tétele, települési környezetminőség javítása (zöldfelületfejlesztés, levegőminőség-védelme, kibocsátás csökkentése, zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése, ivóvíz minőség javítása, szennyvíz kezelés fejlesztése)	EU –Környezetvédelmi cselekvési program Erőforráshatékony Európa megvalósításának ütemterve IV. NKP 2014-2020 VKI BluePrint	A FŐTEP prioritásait és céljait áttekintve látható, hogy ez igen hangsúlyos eleme a Programnak. A 3. prioritás egésze alapvetően és nevesítetten ezt a célt szolgálja, de a 2. és a 4. prioritások is a kedvező elmozdulást segíthetik. Azonban az intézkedések alatt nevesített feladatok nem biztos, hogy elegendőek lesznek, ráadásul a források rendelkezésre állása is problémásnak tűnik. ☺✓
II. Erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása, a jólét függetlenítése az erőforrás-felhasználástól		
9. Az energiahatékonyság javítása 20%-kal, az elsődleges energiafogyasztás csökkentése 20%-al, magyar cél 10%-os teljes energiamegtakarítás elérése 2020-ig	EU –Környezetvédelmi cselekvési program EU Energia Cselekvési Terv II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv Nemzeti Reformprogram NÉS2	Az energiahatékonyságról a 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem intézkedés szól. Ezen belül a meglévő és az új épületek energiahatékonyságát emeli ki. (Más prioritásoknál is fontos lenne erre a figyelmet fordítani.) ☺
10. Annak elérése, hogy valamennyi új építésű épület közel nulla energiaigényű, az anyagfelhasználás hatékony legyen	2010/31/EU irányelv Erőforráshatékony Európa ... Duna Stratégia Nemzeti Épületenergetikai Stratégia	Az előző pontban említett energiahatékonysági intézkedés új épületekre vonatkozó céljába érhető bele. ☺

Környezetvédelmi célok	A célt tartalmazó dokumentum	Kapcsolódó FÓTEP intézkedések
11. Energiatermelésre csak nem újrafeldolgozható termékek használata, a hulladéklerakás megszüntetése, a magas szintű újrafeldolgozás biztosítása	Erőforráshatékony Európa ... 98/2008/EK Irányelv 2012.CLXXXV. törvény IV. NKP 2014-2020 OHT 2.	A 3. pt. 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésében számos (talán kicsit túl sok) ide illő beavatkozás került megfogalmazásra. (Lásd: Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiszap kezelés megoldandó problémájára. Begyűjtésre kerülő hulladék szerves anyag tartalmának csökkentése szelektív gyűjtés és komposztálási program továbbfejlesztése révén. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése bővítése). Az irány tehát jó, csak a szűk forráskeret vajon mire lesz elegendő? 😊
12. Hatékony, a fenntarthatóság elveit tiszteletben tartó közlekedési rendszer kialakítása, alacsony kibocsátású közlekedési módok ösztönzése	Erőforráshatékony Európa ... FEHÉR KÖNYV	Közlekedésfejlesztésre vonatkozó önálló prioritás van a Programban. Az intézkedések bemutatásánál hangsúlyozza is, hogy azok integrált módon valósuljanak, a levegőszennyezés és a zajterhelés csökkentésével együtt valósuljanak meg, környezetbarát technológiákat alkalmazva. Ez nagyon jó irány, üdvözlendő, ugyanúgy, mint a hálózatok korszerűsítése és az alacsony kibocsátású eszközök beszerzése. Ugyanakkor a nemzetközi szerepkörből fakadó centrális hálózati fejlesztések és a decentralizációs törekvések között meg kell találni az összhangot 😊
13. A közlekedési-szállítási igények csökkentése, a közösségi, és a nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése	FEHÉR KÖNYV IV. NKP 2014-2020	A FÓTEP-ben a közlekedési igények csökkentésére vonatkozó cél csak áttételesen jelenik meg. (Lásd kompakt város, vagy egyéni közlekedés.) Jó volna, ha ez konkrétan megjelenne az anyagban. Fontos a szoros kapcsolódás az Agglomerációs és a Pest megyei fejlesztési tervekhez, így az együttműködő városfejlesztés cél is ide sorolható. 😊
14. A hulladékkeletkezés megelőzése, 1 főre jutó mennyiségének csökkentése	EU - Környezetvédelmi cselekvési program 98/2008/EK Irányelv 2012. CLXXXV. törvény IV. NKP 2014-2020 OHT2	A hulladékmennyiség csökkentését nem, de a hulladékkeletkezés megelőzését említi a 3. pt. 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésében (szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése, hulladékiszap kezelés megoldása, begyűjtésre kerülő hulladék szervesanyag tartalmának csökkentése.) 😊
15. A nem veszélyes építési, bontási hulladék 70 %-ának újrafeldolgozása	Erőforráshatékony Európa ... 98/2008/EK Irányelv 2012.CLXXXV. törvény OHT 2.	Önállóan nevesített a 3. pt. 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésében. (Lásd: Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása, az inert hulladék átvételi pontok számának növelése bővítése). 😊
16. Hulladékgazdálkodás: keletkezésük megelőzése, veszélyességük csökkentése; szelektív gyűjtés; újrahasznosítás; biztonságos ártalmatlanítás	Erőforráshatékony Európa ... 98/2008/EK Irányelv 2012.CLXXXV. törvény IV. NKP 2014-2020 OHT 2.	Önállóan az újrahasznosítás nevesített a 3. pt. 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedésében. (Az újrahasznosítási ágazat fejlesztése, támogatása: szelektív hulladékgyűjtés rendszere, a válogató és feldolgozó kapacitás bővítése által, különös tekintettel a hulladékiszap kezelés megoldandó problémájára. Építési- és bontási hulladékok másodnyersanyagként történő felhasználásának támogatása). 😊

Környezetvédelmi célok	A célt tartalmazó dokumentum	Kapcsolódó FÓTEP intézkedések
III. A biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma-szolgáltatások károsodásának megállítása, a biológiai sokféleség helyreállítása		
17. Az uniós természetvédelmi jogszabályok hatálya alá tartozó valamennyi faj és élőhely természetvédelmi helyzete romlásának megállítása, helyzetük számottevő és mérhető javítása	EU - Környezetvédelmi cselekvési program Erőforráshatékony Európa ... EU-Biológiai Sokféleség Stratégiája Nemzeti Biodiverzitás Stratégia IV. NKP 2014-2020 Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 OTFK	Kicsit elrejtve, de találunk a FÓTEP-ben ilyen intézkedést a 3. pt. 3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem intézkedésnél. Az is igaz, hogy egy nagyváros nem igazi terepe a sem a védett értékek, sem a Natura 2000 területek megőrzésének. A célzott intézkedés azonban éppen azokra a felületekre vonatkozik, amit a Fővárosnak kezelni kell, azaz a helyi védettségű területekre. Kérdés, hogy lesz-e forrás saját forráson kívül erre. A célok megvalósítását segítheti az előző intézkedésen kívül a 2. pt. 2.1. „ <i>Vegyes terület-használat kialakítása – A Dunával együtt élő város</i> ” intézkedés. Ebben a város nagy zöldfelületeinek felújítását és a Duna part zöldítését is célul tűzik ki, ami fontos lehet a természeti értékek védelme (de sok más, pl. klímavédelem) szempontjából is. 😊 A nagyváros közepén ökoszisztéma helyreállításnak tekinthetjük a zöldterület rehabilitációt. A 2.pt. 2.1. Vegyes terület-használat kialakítása – A Dunával együtt élő város intézkedése tartalmaz ilyen intézkedéseket, illetve a természetvédelem a 3. pt.-ban. (Pl. a Margit-sziget vagy helyi védett területek állapotjavítása.) A Rákos-patak projekt megfelelő kivitelezéssel zöld infrastruktúra fejlesztésnek tekinthető, mivel a Gödöllői dombság és a Duna közötti ökológiai kapcsolat fenntartója. A FÁNK-projekt célzottan az ex-situ megőrzést segíti elő. 😊
18. Az országos jelentőségű– köztük a Natura 2000 területek– védett természeti területek és természeti – köztük földtudományi – értékek oltalma, bővítése, in situ és ex situ faj, genetikai állomány védelem	IV. NKP 2014-2020 Nemzeti Biodiverzitás Stratégia	
19. A leromlott ökoszisztémák 15%-ának helyreállítása a zöld infrastruktúra fejlesztése révén	EU-Biológiai Sokféleség Stratégiája EU-Biológiai Sokféleség Stratégiája	Az előző pontnál említett rehabilitációs intézkedések e cél szempontjából is előremutatóak lehetnek. 😊
20. A tájidegen özőnfajoknak és betelepedési útvonalainak meghatározása és rangsorolása, ez alapján a kiemelt terjedésének megfékezése, a betelepedési útvonalak szabályozása	EU-Biológiai Sokféleség Stratégiája EU-Biológiai Sokféleség Stratégiája	
IV. Az európai vízkincs megőrzése, jó minőségű és mennyiségű víz biztosítása minden jogos vízhasználat számára.		
21. A felszíni és felszín alatti víztestek jó ökológiai állapota, potenciálja, a jó kémiai állapota és a jó mennyiségi állapota elérése, megőrzése, hidromorfológiai terhelésük mérséklése, a vízgyűjtő-gazdálkodási terv végrehajtása, a VKI célkitűzéseinek elérése	EU - Környezetvédelmi cselekvési program Erőforráshatékony Európa ... Víz Keretirányelv Ivóvíz Irányelv Települési Szennyvíz-kezelési Irányelv OFTK Duna Stratégia IV. NKP 2014-2020 NÉS2	A célra vonatkozó válaszokat a 3.4. „ <i>Korszerű vízgazdálkodás</i> ,” intézkedés beavatkozásai adhatnak. Ezek többnyire nem közvetlen, hanem közvetett hatások. (Ugyanakkor egyes beavatkozások zöldfelület veszteséssel járhatnak, ami egyéb célokkal ellentétes.) 😊/(☹)

Környezetvédelmi célok	A célt tartalmazó dokumentum	Kapcsolódó FÓTEP intézkedések
22. A vízkivétel ne érje el a rendelkezésre álló megújuló vízkészletek 20%-át, azaz a túlzott vízkivételek csökkentése, a vízfogyasztás tudatosítása, a takarékos vízhasználat, a vízfelhasználás hatékonyságának javítása	EU - Környezetvédelmi cselekvési program IV. NKP 2014-2020 NÉS2	A FÓTEP-ből a víztakarékosságra vonatkozó célok hiányoznak. Nem feltétlenül kell önálló célként megjelennie, fejlesztési feltételként is alkalmazható. ☹
23. Települések vízgazdálkodási feladatainak jobb ellátása	Nemzeti Vízstratégia NÉS2	A 3. pt. 3.4. korszerű vízgazdálkodás intézkedés beavatkozásainak többsége a cél megvalósítását segíti. ☺
24. Zöld infrastruktúra fejlesztése a természetes vízmegtartás, valamint az árvíz-, aszálykockázat csökkentése érdekében	Nemzeti Vízstratégia NÉS2	A FÓTEP A 2.pt. 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város intézkedésében a Duna partok ilyen irányú fejlesztése is tervezett. A tényleges pozitív hatást alapvetően meghatározza a kivitelezés módja. ☺
25. Kármentesítés: a szennyezettség mértékének csökkentése, felszámolása és monitorozása	IV. NKP 2014-2020 OHT2	A 3. pt. 3.3. hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedése alatt szerepel: a talaj- és talajvizet veszélyeztető, szennyezett területek feltérképezése, majd a szükséges kármentesítések elvégzése. Felhagyott hulladéklerakók rekultivációja. (A KEHOP forrásszűke nem biztos, hogy forrást is tud biztosítani.) ☺
V. Környezeti eltartóképességnek, mint a gazdálkodás korlátjának érvényesítése		
26. A kisajátított területek növekedésének megállítása (2050-re), ... a talaj szerves-anyagtartalmának növelése	Erőforráshatékony Európa ...	A FÓTEP nem fogalmaz erre vonatkozó célt
27. Talajok mennyiségi és minőségi védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása, fenntartható terület- és földhasználat	EU - Környezetvédelmi cselekvési program Erőforráshatékony Európa ... Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 OFTK IV. NKP 2014-2020	A talajok minőségi védelmét szolgálja a 3. pt. 3.3. hulladékgazdálkodás és talajvédelem intézkedése alatt szereplő kármentesítés és a hulladéklerakók rekultivációja. A 2. pt. 2.2. barnamezős területek funkcióváltása is hozzájárulhat az okszerű földhasználathoz, a mennyiségi talajvédelemhez. ☺
VI. Környezeti tudatosság fejlesztése		
28. Fenntarthatóságot szolgáló hétköznapi életstratégiákkal, fenntartható életmóddal, fogyasztással kapcsolatos ismeretek átadása	IV. NKP 2014-2020	A FÓTEP néhány intézkedésénél nevesíti a szemléletformáló tevékenység szükségességét. (Lásd 3.prioritás 2. intézkedés: közösségi közlekedés használatát növelő programok és 3. intézkedés: környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás).E mellett az intézkedések leírásainál másutt is felmerül ennek fontossága. Véleményünk szerint még több helyen lehetne, kellene egybekötni ilyen fenntarthatósági és környezeti ismereteket átadó, tudatosságot formáló programelemekkel a beavatkozásokat. ☺
29. Környezettudatos szemlélet népszerűsítése, a természet-, környezet- és energia-tudatosság erősítése		
30. Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése.	IV. NKP 2014-2020 NÉS2	Jelenleg nincs ilyen intézkedés a FÓTEP-ben. Az energiahatékonysági programok közül legalább az intézményrekonstrukciókat jó volna kiegészíteni ilyen elemmel. ☹

A FŐTEP céljainak a hazai és közösségi célokkal való koherenciáját vizsgálva összességében kimondhatjuk, hogy több mosolyra ☺ volt okunk, mint szomorúságra ☹, vagy közömbösségre ☹. Azaz a FŐTEP a véleményünk szerint releváns célokra válaszokat ad, **sok környezetvédelmi cél teljesítéséhez járulhat hozzá. Nem szabad elfelejteni, hogy jelen esetben településfejlesztési és nem egy környezetvédelmi programról van szó, amitől nem is várható el, hogy az ország összes környezeti problémáját kezelje.**

3.4. A FŐTEP célrendszerének belső konzisztenciája

A FŐTEP intézkedési szintjéig mentünk a konzisztencia bemutatásakor. A következő oldalon található **3-5. táblázat** mutatja a Program intézkedéseinek egymás közötti kapcsolatát. Zöld színnel az egymást erősítő, pirossal az egymást gyengítő kapcsolatokat jelöltük. Vannak olyan mezők is, ahol mind a két szín megtalálható, ez azt jelenti, hogy erősítő és gyengítő hatás is felmerülhet, de ez az intézkedéshez köthető konkrét projektek tartalmától függ, és így még nem dönthető el a hatás iránya. Ez utóbbiak azok a pontok, amelyekkel kapcsolatban érdemes javaslatot tenni a pozitív eredmény elérésének elősegítésére.

A táblázat alapján egyértelműen látszik (a zöld szín uralja), hogy a kapcsolatok jellemzően egymást erősítők. A hatótényezők irányából nézve problémák a turizmus és a nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztésénél (nehezen elkerülhetően), az egyéni közlekedés és a differenciált központrendszer kialakításhoz tartozó közlekedésfejlesztés (elkerülhetően) során merülhetnek fel. A hatásviseles szempontjából a turizmus fejlesztése kapja a legtöbb pozitív, és zaj- és légszennyezés csökkentése a legtöbb negatív kereszthatást.

A táblázat alapján intézkedésenként a következő mondható el:

- 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása:** Megfelelő tartalom mellett segíthet környezetvédelmi célok elérésében pl. hulladékszegény, vagy víztakarékos technológiák, költségtakarékos zöldfalak.
- 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása:** Pozitív hatása lehet a területhasználatok alakítására (pl. barnamezők felé terelés) a környezeti szempontok figyelembe vétele mind a zöldterületek, mind a levegőminőség, mind a zajterhelés tekintetében hozhat eredményt.
- 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat:** A turizmus fejlesztése az egyik olyan intézkedési kör, amely negatívan hathat a többi cél teljesítésére, pont környezetvédelmi szempontból. A forgalomnövekedés, az ezzel járó túlzott terhelések, és a növekvő termásvíz-kivételek miatt.
- 1.4. Városteréségi együttműködés:** Az együttműködés tartalma még nem ismert, de jó hatással lehet a gazdaságfejlesztési és a térségi jellegű közlekedési célokra, ugyanakkor a biológiailag aktív felületek megőrzése tekintetében okozhat problémát, ha a fejlesztések ezt a feltételt elhanyagolják. Ugyanakkor pozitív hatás is elképzelhető, közös koncepció alapján határolódnak le biológiailag aktív felületek és egyéb fejlesztések.
 - 2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - A Dunával együtt élő város:** A leírt tartalmak környezeti és a közlekedési célokat is segíthetik. Fontos kitétel, hogy a Duna-parti beavatkozások nem járhatnak biológiailag aktív felületek csökkenésével.
 - 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása:** A zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése szempontjából döntő fontosságú, de segíti a gazdaságfejlesztési célokat is.

3-5. táblázat A FŐTEP célrendszerének belső konzisztenciája

Intézkedések – Hatásirány →	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	4.4	5.1	5.2	5.3	5.4	
1.1. Technológiai innováció és tudástransfer hatékonyságának javítása	■										■	■	■		■								
1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása		■		■	■	■				■	■												
1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat			■					■		■	■	■		■	■							■	
1.4. Várostérségi együttműködés	■	■	■	■						■	■						■	■					
2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - A Dunával együtt élő város					■		■			■	■							■	■				
2.2. Barnamezős területek funkcióváltása		■				■				■													
2.3. Differenciált központrendszer létrehozása							■				■	■		■	■			■	■	■			
2.4. Értékvédelem - értékteremtés			■					■						■									
2.5. A lakásállomány optimalizálása									■					■									
3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése - Természetvédelem			■		■					■	■			■									
3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése			■								■			■									
3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvéd.												■	■										
3.4. Korszerű vízgazdálkodás					■								■										
3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem											■	■		■									
4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése			■							■	■	■	■			■							
4.2. Térségi közlekedés fejlesztése			■	■							■	■		■			■	■					
4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése			■	■							■	■		■			■	■					
4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése			■				■				■	■						■					
5.1. Befogadó és támogató társadalom																			■				
5.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása		■																			■		
5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása																				■		■	
5.4. A kulturális kínálat bővítése			■																				■

Jelmagyarázat: zöld = szinergia piros = gyengítő hatás zöld-piros = vegyes, vagy jelenleg nem meghatározható hatás

- 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása:** Az intermodális szerepű központok kialakítása elsősorban forgalomelvonó és forgalomgeneráló hatásán keresztül lehet előnyös, vagy rosszul kialakítva hátrányos a környezeti és közlekedési célokra. Számos fővárosi környezeti probléma enyhítését (pl. zsúfoltság, közlekedés eredetű zajterhelés és levegőszennyezés).
- 2.4. Értékvédelem – értékteremtés:** Tartalmát tekintve az intézkedés javítja a turizmus fejlesztés esélyeit és hozzájárulhat a lakásállomány optimalizálásához és az energiahatékonysági célokhoz is. Fontos szerepe van (lehet, ha lesz rá forrás) a helyi védett értékek (élő és élettelen egyaránt) megőrzésében.
- 2.5. A lakásállomány optimalizálása:** A lakásállomány optimalizálása hozzájárul az energiahatékonyság növeléséhez, és szerencsés esetben a befogadó társadalom célját is szolgálhatja.
- 3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése – Természetvédelem:** Az intézkedés hozzájárul a turizmusfejlesztés és a területhasználatok javításának céljához, miközben (összehangolt fejlesztéssel) kedvező hatású lehet levegőminőségi és klimatikus szempontból is.
- 3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése:** Ettől az intézkedéstől is javul a turizmusfejlesztés esélye és a klímaállapot, javul a város élhetősége.
- 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem:** Tovagyrúzó környezeti hatásként a vízgazdálkodási és zöldterület-védelmi feladatokhoz járulhat hozzá.
- 3.4. Korszerű vízgazdálkodás:** A környezetállapot javításán keresztül ez is turizmuserősítő, e mellett tartalmaz olyan elemeket, amelyek a Dunával együtt élő város célt erősítik. Az egészségügyi hatások a humán szolgáltatások optimalizálását javítják.
- 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem:** Az intézkedés egyértelműen hozzájárul a levegőminőség javítási célokhoz.
- 4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése:** A megoldások tartalmától függően okozhat problémát, kevésbé valószínű esetben javulást a zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése és a zaj- és légszennyezés csökkentése terén, de turizmust ez várhatóan erősíti.
- 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése:** Az intézkedés tartalma alapján több pozitív kapcsolatra számíthatunk: turizmus és várostérségi viszonylatban, környezetvédelmi tekintetben és a következő, 4.3-as intézkedés felé is.
- 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése:** Lásd az előző pontot.
- 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése:** Hozzájárulhat a turizmus és a városközpontok fejlesztéséhez, de levegőminőség és zajterhelés kérdésben megvalósítás függő, hiszen járhat gépkocsi használat növekedéssel.
- 5.1. Befogadó és támogató társadalom:** Kevés a hatása a többi intézkedésre, talán segítheti az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolását és a társadalmi egyenlőtlenség mérséklését, így a fenntarthatóság irányába való elmozdulást.
- 5.2. Az életformák és a társadalmi gazdasági környezet változásainak összehangolása:** Javíthatja a felhasználóbarát városkormányzás kialakításához kötődő célok elérését és az előzőhöz hasonlóan hozzájárul a társadalmi szegregáció fékezéséhez.
- 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása:** az előző 2 intézkedés céljainak megvalósulását.
- 5.4. A kulturális kínálat bővítése:** A turizmus fejlesztésének céljait segítheti és hozzájárul a Főváros nemzetközi szerepének erősödéséhez.

4. A FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM KÖRNYEZETI HATÁSAI ÉS A FENNTARTHATÓSÁGI KÖVETKEZMÉNYEI

A következő fejezetben a FŐTEP Stratégiai és Operatív Munkarész egésze és tervezett intézkedései környezeti hatásait és a fenntarthatósági következményeit tárjuk fel és mutatjuk be.

4.1. A jelenlegi környezeti helyzet

A jelenlegi környezeti helyzet bemutatását összekötjük a Program helyzetelemzése megfelelőségének vizsgálatával. A helyzetelemzés megfelelőségét az SKV során két szempontból érdemes vizsgálni. Az egyik, hogy az állapotleírás mennyiben alapozza meg a kitzűzött célokat és a tervezett intézkedéseket. Erre vonatkozóan a FŐTEP területi hatásvizsgálata (THV) is tartalmaz megállapításokat, általában véve pozitívan ítélve meg a helyzetelemzést.

A másik, hogy megjelennek-e és milyen súllyal a környezeti problémákat leíró állapotok. A helyzetelemzés tehát meghatározó fejezete a Programnak, mert tartalmaznia kell mindazokat az információkat, állapotleírásokat, amelyek problémát jelentenek, vagy valamilyen hatásfolyamaton keresztül problémát okoznak. A fejlesztésnek ugyanis ezekre a problémákra kell választ adnia.

A Fővárosi Területfejlesztési Programban csak egy rövid összefoglaló helyzetelemzés szerepel, ezért vizsgálódásunk alapjául Budapesti Területfejlesztési Konceptió 2012. novemberében készült helyzetértékelését tekintettük, mint a tervezést ténylegesen megalapozó dokumentumot.

A BTFK helyzetelemzése rendkívül széleskörű, minden fontos témát felölelő kitékintést ad a Főváros állapotáról. Jelen fejezetben a környezeti problémákra koncentrálnunk és az állapotjellemzőket ebből a szempontból rendezzük ok-okozati összefüggésbe, annak érdekében, hogy áttekinthető legyen az intézkedésekkel való fedettség.

A Főváros hazánk egyetlen valódi nagyvárosa, amely nagyvárosi sajátosságainál fogva olyan koncentrált szennyezőforrás, amely nem képes anélkül működni, hogy saját területén és azon kívül is káros környezeti hatásokat ne okozna. Kevés olyan egyértelmű állapotjellemzője van a nagyvárosoknak, mint ez. Maga **a nagyváros képtelen a kibocsátásait-szennyezéseit-terheléseit** (levegőszennyezés, hulladék- és szennyvízkibocsátás, terjeszkedés) **úgy alakítani, hogy azok ne érintenék a vele szomszédos területeket is.**

Ugyanakkor az is igaz, hogy a nagyváros – óriási területi-társadalmi hatóköre miatt – bizonyos problémáit csak a szűkebb-tágabb környezetével egyeztetett módon tudja megfelelően kezelni. Az ilyen problémák azonosítása segíti, hogy a Főváros megfelelően tudjon kapcsolódni más tervezési folyamatokhoz, meg tudja fogalmazni ezekkel kapcsolatos elvárásait, környezeti szempontjait.

Érdemes tehát a főváros szerteágazó állapotjellemzőit és környezeti problémáit aszerint csoportosítani, hogy melyek érdembeli befolyásolására vállalkozhat a vizsgálatunk tárgyát képező Fővárosi Területfejlesztési Program, és melyek azok a környezeti problémák, amelyek megoldása csak más tervezési folyamatokban történő közreműködéssel, együttműködéssel lehetséges. Környezeti szempontból fontos tudni, hogy ezekben a tervezési folyamatokban a Főváros milyen álláspontot képviseljen, milyen elvárásokat fogalmazzon meg, esetleg milyen korlátozásokat javasoljon, annak érdekében, hogy saját környezeti céljaihoz közelebb jusson. Nem kizárt, hogy egyes problémák kezelése egymásnak ellentmondó megoldási lehetőségeket

vet fel, amelyekre fel lehet készülni, a megfelelő prioritásokat meg lehet és meg is kell fogalmazni. Ebben segíthet ez a fejezet.

4.1.1. A program által befolyásolt környezeti tényezők és az ezekre vonatkozó állapot jellemzők

A következőkben a Főváros környezeti állapota szempontjából meghatározó, a FŐTEP-ben kezelt környezeti tényezőket mutatjuk be.

Az állapotjellemzők bemutatása előtt le kell szögeznünk, hogy vannak olyan, sok évtizede fennálló komplex környezeti problémák, amelyek igazán hatékony kezelése – szerteágazó kiváltó okaik folytán - csak magasabb tervezési szinten tud megvalósulni. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió például orientálhatja a munkahelyteremtést, az egészségügyi és oktatási kínálat bővítését Budapest vonzáskörzetében, ezzel csökkentve a Fővárosba irányuló napi rendszeres forgalmat. A Nemzeti Közlekedési Stratégia (és az általa meghatározott közlekedésfejlesztési tervek) pedig segítheti a Főváros átmenő forgalmának enyhítését, vagy éppen ellenkezőleg – más szempontok mentén (pl. nemzetközi szerepkör) - koncentrálhatja azt.

Hasonlóan jelentős befolyást gyakorolnak a Fővárosra Pest megye és az Agglomeráció fejlesztési elképzelései. A magasabb szintű tervezési dokumentumokkal kapcsolatban fontos feltétel, hogy azok olyan keretet jelentsenek, amelyben lehetővé teszik a Főváros tehermentesítését, pl. a szuburbán régióban alközpontok létrejöttének elősegítésével. Ugyanakkor a megyei és agglomerációs terveknek alapvetően harmonizálniuk kell a Főváros terveivel. A Főváros egyes komplex környezeti problémáinak megoldása csakis térségi együttműködésben, közös célok mentén képzelhető el. Ez esetben tehát nemcsak a tervek közötti koherencia megteremtése a fontos, azon túlmutató együttműködési feladatok is vannak. (A THV elemzése szerint a konzisztencia maradéktalanul megvalósul a FŐTEP és az OFTF, ill. a FŐTEP és Pest megye fejlesztési koncepciója között.) Arra van szükség, hogy Budapest - nemzetközi szerepkörének erősítése mellett – mérsékelni tudja az országon és Pest megyén belüli túlsúlyát. Ehhez elengedhetetlen a környező térségek megfelelő fejlesztése: horizontális kapcsolatok (pl. közlekedés, területi munkamegosztás) erősítése Pest megye települései között, megfelelő oktatási és egészségügyi szolgáltatások biztosítása Budapesten kívül, stb.

A Főváros és az agglomeráció közötti számos konfliktust, egyensúlytalanságot, valamint az együttműködés jelenlegi hiányos voltát hangsúlyosan megfogalmazza a helyzetértékelés is, és a témakör súlyának megfelelően e probléma kezelésének szenteli az 1. specifikus célt: „Kezdeményező, együttműködő terület-, város- és térségfejlesztés”.

4.1.1.1. Jelentős közlekedési forgalom okozta környezeti problémák

A nagyvárosok, így a Főváros egyik legnagyobb környezeti problémáját is a közlekedési terhelések jelentik. A közlekedés nemcsak a levegőszennyezés és a zajterhelés szempontjából meghatározó, hanem más – nem kifejezetten környezeti – problémákat is okoz. Ezek közül a legjellemzőbb a zsúfoltságból adódó pszichés terheltség (amikor percekig nem tudunk átmenni egy forgalmas út túloldalára, vagy ülünk egy dugóban, vagy sietünk és akkor pont nem jön a busz).

Talán az emberi egészség szempontjából a legjelentősebb környezeti probléma a légszennyezettség, mivel a közlekedési kibocsátások pont abban a közegben a legerősebbek, ahol nap, mint nap járunk, sétáltatjuk gyermekeinket, toljuk a babakocsit, ahol legkoncentráltabb a népesség. (Tehát a város lakói és látogatói elkerülhetetlenül szembesülnek vele.) A Fővárosban közlekedő gépjárművek számottevő hányada a városhatáron kívülről érkezik, ezért is fontos, hogy ne csak a főváros, hanem a

főváros és az agglomeráció, a főváros és az ország együttműködésében gondolkodjunk e környezeti probléma megoldásáról. (Az agglomerációból a napi munkába járás forgalma meghatározó, országos viszonylatban pedig egyrészt az, hogy szinte minden országon belüli és nemzetközi útvonal átvezet Budapesten, illetve, hogy az országos közigazgatási, szociális és egészségügyi intézmények jórészt itt találhatóak, nincs igazi munkamegosztás a főváros és a nagyvárosok között e szempontból.

A légszennyezőanyagok közül a **szálló por** 10 mikron alatti – jellemzően egészségkárosító – részecskéinek (PM₁₀, 5, 2,5 frakciók) gyakorta nagy koncentrációja jelenti a legnagyobb veszélyt a város levegőjében. Ez a szennyezőanyag a városi szmog jellegzetes összetevője. E tanulmány írásakor a Főváros PM₁₀ szennyezettsége a www.legszenyeztes.hu szerint 92,1 µg/m³. A napi egészségügyi határérték 50 µg/m³(!), de a legújabb vizsgálatok szerint (European Study of Cohorts for Air Pollution Effects) a kockázat mértéke már 15 µg/m³-nál is jelentős.

Budapest mérőpontjain sajnos nem ritka a nagyobb mértékű határérték túllépés is (főként fűtési szezonban), azzal együtt, hogy a PM₁₀ terhelés 2010 óta csökken. A szálló por országos (városi) probléma, de a Főváros területén, az itt koncentrálódó népesség miatt kiemelten kezelendő környezeti tényező!

A helyzetértékelésben – véleményünk szerint – nem szerepel kellő hangsúllyal ez az állapotjellemző. (A tanulmány grafikonja a határértéket *nem* túllépő napokat mutatja - átl. 260 körüli nap -, ami feledtetni a tényt, hogy a többi 100 napon meghaladta azt, miközben a napi határérték túllépés megengedett gyakorisága mindössze 35 nap/év.)

Ezt a problémát a fejlesztési program készítése során feltétlenül figyelembe kell venni, és minden lehetséges eszközt meg kell ragadni az enyhítésére. Ugyanakkor e program keretei között a kezelés, ill. annak eredménye csak részleges lehet. (A megoldásokat országos szinten is keresni kell.) Az intézkedések között a modal-split arány javítása és a környezetbarát közlekedési módok előnyben részesítése szerepel.

A **zajterhelés** legjelentősebb forrása – hasonlóan a levegőszennyezéshez – szintén a közlekedés. Ez is a legjelentősebb fővárosi környezeti problémák közé sorolandó, mely már számos, főként a nagy forgalmú közutak, nemzetközi vasútvonalak és a Liszt Ferenc repülőtér környezetében az egészségkárosodás határát súrolja, de számos más helyen is kellemetlenséggel, stresszel jár, megnehezíti a pihenést és az alvást. A probléma kezelése itt sem lehet csak fővárosi hatókör. Budapest Főváros stratégiai zajtérképére épülő Intézkedési Terve (2008) szerint magas a zajkibocsátás az elővárosi vasútvonalak, és a fővároson átmenő vasútvonalak mellett, utóbbinál különösen éjszaka, így a szentendrei HÉV vonalán vagy a Hamzsabégyi úton a vasúttól származó zajterhelés éjjel jelentős, ugyancsak magas és zavaró hatású a **vasúti hidakon** (Budafoki út, Soroksári út, Bartók Béla út, stb.) áthaladó szerelvényektől eredően. **A vasút okozta küszöbérték feletti terhelés arányaiban jobban növekszik az éjszakai időszakban, mint a közúti zaj okozta küszöbérték feletti terhelés, így a vasúti közlekedés esetén kiemelten kell kezelni az éjszakai időszakban történő zajcsökkentést. Minimális célkitűzés volt, hogy a lakosság zajterheltsége ne növekedjék – ez a cél mindenképp teljesítendő.**

A zajterhelést a helyzetelemzés is a legjelentősebb problémák egyikeként kezeli. A zaj vonatkozásában számos városi útszakasz (nemcsak fővárosi) a terhelhetőségének határára ért. A zajkibocsátás csökkentése érdekében a

Program a vasúti és közúti pályák korszerűsítését célozza (3.2. „Zaj- és légszennyezés csökkentése”), mint saját hatáskörben megtehető beavatkozást.

Ezen környezeti problémák hatékony kezelésének feltétele a Főváros és az Agglomeráció közös közlekedési problémáinak megoldása. A Fővárosba az agglomerációból naponta beérkező mintegy fél millió ember a Főváros gondjait is nehezíti. A gondok feloldását alapvetően a közlekedés szerkezeti problémáinak a megoldásával lehetne elérni. Lásd pl.:

- a HÉV vonalak (Szentendre-Soroksár) felszín alatti összekötése,
- az igényekhez igazodó P+R parkolók (és változatai) hálózatának kiépítése a külső végállomásokon, sőt az agglomerációs településeken,
- a bevezető szakaszokon a buszsávok kialakítása, ezáltal a bejutás felgyorsítása,
- a meglévő városi és a városkörnyéki vasúti hálózatok összevonása egy egységes rendszerbe (persze megfelelő járatsűrűséggel és kapcsolódó járatokkal, ingyenes parkolókkal stb.).

Ezek fokozatos megoldása jelentős közúti terheléscsökkentést és az egyéni közlekedés visszaszorítását eredményezhetné.

4.1.1.2. Területhasználatból adódó problémák

A városi forgalom okozta légszennyezés és zajterhelés problémájának hatékony kezelését korlátozza a kötött városszerkezet, ami már területhasználati problémaként is jelezhető. A helyzetelemzés is utal arra, hogy a sugaras-gyűrűs szerkezet „gyűrűs” elemei a természeti adottságok által megszabott mértékben tudtak csak kiépülni, így a városban a centrum felé/felől történő mozgás a legkézenfekvőbb. Vagyis minden út Budapest belvárosába vezet, legyen ez a város egyes kerületei közötti, az ország egyes régiói közt húzódó, vagy akár az országon átmenő út. A Főváros belső szerkezete a Budapest központú országos struktúrának megfelelő. Erre a problémára keres megoldást a 4.4. „A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése”, amelynek célkitűzése haránt irányú és elkerülő közúti kapcsolatok létesítése, hidak építése, valamint az összefüggő kerékpáros hálózat kialakítása.

A kerékpáros hálózat hiányosságait a helyzetelemzés hangsúlyosan tárgyalja. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy a kerékpárhálózat fejlesztése önmagában igen csekély mértékben járul hozzá a légszennyezettség csökkentéséhez, ugyanakkor a szennyezett levegőben történő kerékpározás egészségügyi kockázattal jár.

Jelenleg a Belvárosban és a Főváros sok más pontján is gyakorta az elviselhetetlenségig fokozódik a **zsúfoltság**, nyomasztó a tér hiánya, fokozott a stressz, összességében egészségtelen és kellemetlen az ilyen városi környezet. Ez egyrészt a már említett jelentős forgalomból adódik, ami viszont részben területhasználati kérdés, a funkciók területi koncentrációjának következménye.

A belváros zsúfoltságának és a belvárosba vezető utak terhelésének mérséklésére kevés mód kínálkozik. Ezek egyike ellenpólusok kialakítása a Fővárosban belül, amely a fejlesztési programban szerepel is. A 2. prioritásban – „Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért” szereplő célok és intézkedések, különösen a 2.3. „Differenciált központrendszer létrehozása” – ezt a cél szolgálják. Ehhez kapcsolatosan szükség lehet az ún. funkcionális várostérségben is hasonló alközpontok kialakítására ahhoz, hogy a már nem ritkán egészségkárosító mértékű légszennyezettség és zajterhelés érzékelhetően mérséklődjön. A területhasználati problémák kezelése is részben túlmutat e program hatókörén. Nagyon fontos tudomásul venni, hogy Főváros bizonyos funkcióinak Agglomerációba esetleg más nagyvárosokba engedése nélkül nem tud igazán élhető várossá válni.

Enyhíteni tudják a fenti jelentős problémákat a megfelelő kiterjedésű, intenzitású és elhelyezkedésű zöldfelületek. Sajnos a Fővárosban a **zöldfelületek intenzitása** (mennyiségi és minőségi értelemben is) **folyamatosan csökken**, ami – társulva a

fentiekhez - szintén komoly környezeti probléma. Különösen, ha tekintetbe vesszük a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás igényét, illetve a nyáron kialakuló **hősziget-jelenség** egészségügyi veszélyeit (főként egy előregedő városban). Tény ugyanis, hogy Budapesten egy forró nyári napon a sűrűn beépített, aszfaltozott városrészek és a városi zöldfelületek területei között akár 10 foknál is nagyobb lehet az átlagos hőmérsékletkülönbség a Studio Metropolitana kutatócsoportja által a Fővárosi Önkormányzat megbízásából 2007-ben készített vizsgálat szerint. Ennek egyik alapvető oka, hogy a belvárosban a lehullott csapadék jelentős részét a csatornák nyelik el, ami miatt a párolgás csak negyedannyi hőt tud elvonni egységnyi területről, mint a város környékén, ahol az aktívan párologtató növényfelületek jelentős hűtést eredményeznek. (Egy kg víz elpárologtatása közel 2 °C-al tud lehűteni 1000 m³ levegőt).

A csapadék tekintetében a városi lefolyást kedvezőtlenül befolyásoló hatásokkal szemben integrált szemléletű gazdálkodásra van szükség, annál is inkább, mert a klímaváltozás miatt növekvő csapadék a csatornázási infrastruktúra gyakorlatilag minden elemére igénynövelő. A helyzet javítására az integrált rendszerben, a keletkezés helyén történő csapadékvíz elhelyezési módszerekkel is lehet válaszolni. (Beszivárogatás növelése, porózus, vízáteresztő burkolatok alkalmazása, növényzet jobb kihasználása, a tetőről lefolyó csapadékvíz ciszternában történő összegyűjtése stb.) „A felszíni lefolyás kiegyenlítése lehetséges az összegyűlekezési idő megnövelésével. Ennek egyik módja a felszíni lefolyás érdekességének növelése, kockakő, vagy kőlap burkolat alkalmazása aszfalt helyett. A megoldás másodlagos előnye a beszivárgás növekedése.” (Gayer-Ligetvári: *A települési vízgazdálkodás, csapadékvíz elhelyezés 2007, KVVM*)

Budapesten az egy főre jutó zöld- és erdőterületek nagysága valamivel több, mint a fele a nemzetközi ajánlásban foglaltak. A zöldterületek mind minőségi, mind területi megoszlás tekintetében jelentős egyenlőtlenségeket mutatnak, közismerten kedvező helyzetű a II. és a XII. kerület. A Budapesti Városfejlesztési Koncepció részeként 2011-ben készült helyzet-elemzés adatai szerint a zöldfelületi intenzitás változásának tendenciái a 2005-2010 közötti időszakra vonatkozóan Budapest belső zónája kivételével negatívak. Ezt a környezeti szempontból igen fontos jellemzőt a legfrissebb helyzetértékelés kevéssé hangsúlyozza, pedig közismert a zöldterületek elégtelen voltának számos negatív következménye. Egy funkcionálisan jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer - amellett, hogy szép - kedvezően módosítja a helyi klímát (hő- és vízháztartás), és alkalmas a lakosság rekreációjára. A települési zöldfelületek (és azok új formái: zöldtetők, zöldfalak), fasorok fontos szerephez jutnak a klímaváltozás, a városi hősziget-jelenség mérséklésében. Gondot okoz az is, hogy a város folyamatos terhelése a települési belterületbe ékelődő – gyakran kis kiterjedésű és így állományklímát kialakítani nem bíró – helyi védettségű területek állapotát folyamatosan rontja, és ez számos esetben az értékek megőrizhetőségét is megkérdőjelezi.

A Program reagál erre a problémára, tartalmaz erre vonatkozó intézkedést: 3.1 „Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem” címmel. Ezek zöldfelület-fejlesztést, ökológiai hálózati elemek (pl. Rákos patak) integrált fejlesztését, természetvédelmi beavatkozásokat stb. céloznak. Azonban semmi nem garantálja a Főváros zöldfelületi rendszere állapotának javulását, pozitív ökológiai hatásának (hősziget-jelenség mérséklése, beépítettség lazulása) tényleges erősödését. Ehhez a zöldfelületi rendszer fejlesztésének szakmailag jól megalapozott (pl. a hősziget-jelenség legújabb kutatási eredményeit is figyelembe vevő) fejlesztési terve kellene, hogy rendelkezésre álljon. Ilyenre való hivatkozás nem szerepel a Programban.

Úgy tűnhet, hogy a Program általában véve nem előnyként, erőforrásként tekint a zöldfelületekre és a természeti értékekre, hanem inkább korlátozó tényezőként: „Vegyes funkciójú, kompakt városi területhasználatot és hálózati rendszert kell kialakítani, tiszteletben tartva a megőrzésre érdemes természeti és épített környezetet, az egyedi városkaraktert.” (35.o.)

Anélkül, hogy vitatkoznánk a megfogalmazott céllal, fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a természeti környezetet nem tiszteletben tartani kellene, hanem inkább integrálni. Ez a szemléletbeli különbség alapvetően jellemzi a hazai tervezést (nemcsak a FŐTEP-ét).

E komplex problémakör része, hogy Budapest határai az agglomerációs települések felé teljesen elmosódtak, lassan fölemésztve az egykori városperemi és városkörnyéki zöldterületeket, mezőgazdasági művelésre alkalmas területeket. A sokat áhított **kompakt településszerkezet** egyre távolibb célnak tűnik, holott jelentősen hozzájárulna, sőt talán nem túlzás azt mondani, hogy egyik záloga lenne az élhető, átszellőző (!) városi környezet újrateremtésének.

Ezt azonban semmilyen írott Program nem tudja megvalósítani. A tőkeérdekek messze fölötté állnak Budapest funkcionális várostérségében élő 3 millió ember érdekeinek. Bár a helyzetelemzés nem definiálja a kompakt településszerkezet felbomlását környezeti problémaként, a 2. prioritásban – „*Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért*” – részeként tervezett beavatkozások enyhíthetik a még beépítetlen városi és városon kívüli területekre nehezedő nyomást. Ehhez kapcsolódik a kármentesítendő területek még mindig nagy száma, ami megnehezíti a barnamezős területek hasznosítását. Erre vonatkozóan is tartalmaz intézkedést a Program: a 3. prioritása – „*Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért*” 3.3 „*Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem*” célja.

4.1.1.3. Nagy népességkoncentráció okozta problémák

Egy másik komplex – az előzőkkel természetesen összefüggő - környezeti problémakör a **népességkoncentráció**. Ismert tény, hogy a városok számítanak a legnagyobb koncentrált ivóvíz és energia fogyasztónak, hulladéktermelőnek. Ez alól Budapest sem kivétel. Budapesten legmagasabb a nem helyben keletkezett erőforrások felhasználási aránya. A nagyvárosok úgy vonják ki a környezetükből az erőforrásokat, hogy azok maradványait - amelyek a regenerálódást lehetővé tennék - nem juttatják vissza a keletkezés helyére. (Pl. ételeink alapanyagait a talaj termi meg, de az elfogyasztott ételekből származó ürüléket a szennyvízkezelés során nagy energiaráfordítással elemi összetevőikre bontjuk szennyezve a környezetet, eközben megakadályozzuk a természetes körfolyamatok érvényesülését. Ezt éppen a nagy népességkoncentráció miatt nem is lehet másként kezelni.)

A koncentráló népség ellátása szállítási kényszert jelent, ami további terhelésekkel jár. A nagyváros - nagy piac, aminek kielégítése jellemzően **nagy távolságokról szállított, globális piacokról származó árukészleteken** alapszik. A nagyváros és környékének eredeti munkamegosztása (falú-város) a globalizáció következtében átalakul. A falu a város ellátójából a város felvevőpiacává válik. A termékek a globális piacról kerülnek a nagyvárosba, majd onnan a kisebb településekre. A helyi szerves kapcsolatok fölszámolódnak. A falusi életformára korábban jellemző ökológikus működési mód eltűnően van. Külső erőforrásokra alapozott, kiszolgáltatott rendszer jön létre. A városlakókat nagy ellátórendszerek szolgálják ki, melyek alkalmi működésképtelensége katasztrófával fenyeget, mivel nincsen mód alternatív megoldásokra. Ezek természetes globális trendek, melyek megfordítása nem cél és semmiképpen nem kérhető számon a FŐTEP-en. Meg kell azonban ragadni minden lehetőséget arra, hogy ezek a folyamatok, illetve az ezekből következő környezeti terhelések mérséklődjenek, illetve érdemes kipróbálni egyes nagyvárosokban már jól működő módszereket, mint amilyen pl. a városi zöldségtermesztés.

A **koncentrált fogyasztásból** logikusan következik a **koncentrált szennyezés: hulladékkeletkezés, víz- és levegőszennyezés**. Magyarországon például a 10 000

lakosegyenérték alatti szennyvízelvezetési agglomerációk kevesebb, mint 20%-át adják az összes szennyvízterhelésnek. A többi 80 % a 144 városból származik. A települési hulladékoknak is majd 70 %-a a városokban keletkezik. A koncentráció miatt óhatatlan a problémák továbbadása, mert a megoldáshoz más területek igénybevételére is szükség van (pl. hulladék- és szennyvíziszap-elhelyezés). Ezt az összetett problémát a helyzetelemzés részleteire bontva tárlja és kezeli pl. a „*Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem*” intézkedéssel. (A koncentrált szennyezéssel járó hatótényezők okozta jelenlegi helyzetről a következő pontnál még szólnunk.)

A népességkoncentráció és a kényelmes ellátó- és szolgáltatórendszerek rendelkezésre állása is hozzájárul az individualizációhoz és az egymás iránti **közömbösség**hez. A Budapesti háztartások 35 %-a egyedülálló és a trend növekvő. Az egyszemélyes háztartások fajlagosan nagyobb anyag- és energiafelhasználást jelentenek, a családi életformához mérten környezeti szempontból tehát pazarlóbbak. Az egyszemélyes háztartások főként az életkezdőkből és az egyedül maradt idősökből tevődnek össze. A gyermekvállalók, illetve a gyermekek száma a Fővárosban alacsony, az átlagéletkor ma már 40 év, és közismert a nyugdíjasok növekvő aránya. A budapesti népesség stagnáló létszámát a bevándorlók tartják fenn. A nyugdíjasok koncentrált jelenléte a szolgáltatórendszerek alkalmazkodását igényli, ellenkező esetben ellátatlan rétegek alakulnak ki. Ezekre a problémákra részben reagálnak az 5. prioritás „*Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért*” intézkedései.

A fent említett folyamatok, főként a növekvő társadalmi szegregáció mellett elvezetnek a **gondoskodóképesség romlásához**. Ennek kirívó megmutatkozása a hajléktalan emberek növekvő száma Budapesten. A problémát fokozza az emberek közötti valós kapcsolatok hiánya, az elmagányosodás, a közösségi lét beszűkülése. A családi gondoskodás helyett itt is a központi ellátórendszerek veszik át a szerepet – több-kevesebb sikerrel. Ezekre a társadalmi folyamatokra a Fővárosnak fel kell készülnie, különben újabb környezeti, környezetegészségügyi problémákat generálnak (pl. fertőző beteg hajléktalanok). A probléma kezelése az 5. prioritásban tervezett intézkedésektől várható, amelyben szerepelnek *diszkrimináció ellenes, illetve befogadást segítő programok (Színes Budapest program, XYZ - Fiatalok Programja), antiszegregációs programok, szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése, háttér megteremtése a helyi támogató csoportok működéséhez, stb.*

Összességében – ahogy azt már a 2.1. fejezetben is elmondtuk - a helyzetelemzés korrekt módon fogalmazza meg a Főváros legfontosabb, leginkább beavatkozást igénylő környezeti problémáit. A tervezett intézkedések jól reagálnak ezekre. A komplex problémák hatékony megoldása azonban jórészt túlmutatnak a Főváros hatókörén, illetve csak a Főváros és az Agglomeráció, illetve a Főváros tágabb térsége együttműködésével válnak kezelhetővé. Ezekkel a komplex problémákkal szemben vannak olyanok, amelyek megoldása fővárosi hatáskörben csaknem maradéktalanul megoldható, illetve a problémakezelés leghatékonyabb beavatkozási pontjai nyilvánvalóak.

4.1.1.4. Környezeti állapot egyéb, a Programban jól kezelhető jellemzői

Vízgazdálkodás – Árvízvédelem

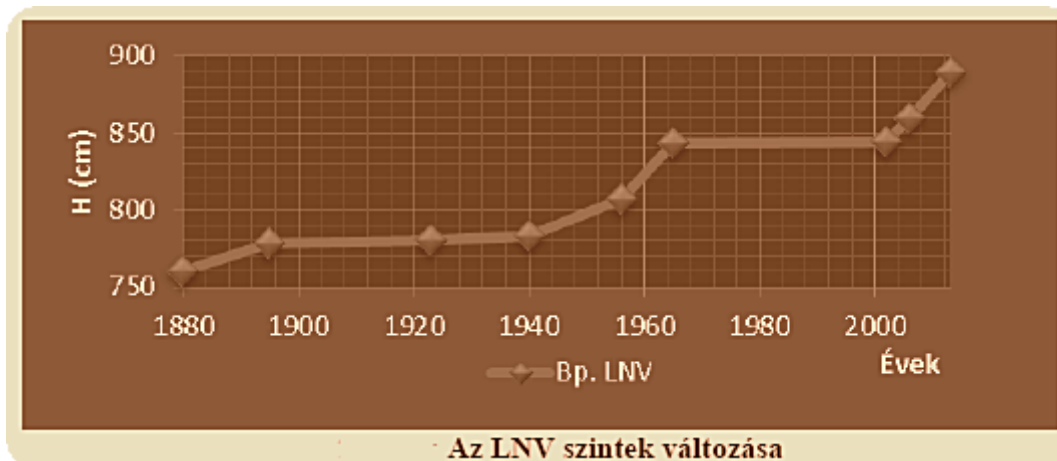
A Főváros vízellátása teljeskörű, a fogyasztott évi vízmennyiség a rendszerváltás óta folyamatosan csökken. Víztisztítási problémát elsősorban a főváros előregedett vezetékhalozata okoz, e mellett nyomásproblémák is adódnak. Az intézkedések között ezért szerepelnek a hálózatrekonstrukciós és gépészeti beavatkozások.

A fővárosban a tisztított szennyvíz mennyisége a Központi Szennyvíztisztító Telep beüzemelésével ugrásszerűen nőtt, jelenleg a keletkező szennyvizek közel 95 %-a kerül tisztításra. A csatornázottság 10-15 %-kal marad el az ivóvízzel ellátott területektől. A szennyvízhálózatra intenzív csapadék eseményekkor nagy terhet ró, hogy az egyesített hálózaton a csapadékvizeket is el kell vezetni. A FŐTEP célok között ezért a csatornázatlan

területek felszámolása, elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése, illegális rákötések megszüntetése szerepel.

A fővárosban még megoldhatatlan problémát nem okozott, de kockázati tényezőnek kell itélni, hogy jelentős változás állt be az árhullámok levonulásában a 2000-es évek óta mind a gyakoriság, mind a magasságok tekintetében. A Duna budapesti szelvényében a jégmentes árvízszintek emelkedését mutatja be a **4-1. ábra**. Az LNV (legnagyobb vízszint) szintek emelkedése az elmúlt 130 évben 1,5 m körüli.

4-1. ábra Legnagyobb vízszintek emelkedése a Főváros térségében 1880 óta

forrás: Budapest III. kerület, római part ideiglenes árvízvédelmi mű tervezése - Vízügyi létesítési engedélyezési terv

A helyzet megoldása egyrészt a Mértékadó Árvízszint megemelése, és a nem kielégítő védettségi szakaszok megerősítése, megfelelővé alakítása lesz. Az erre vonatkozó fejlesztés a Programban is megtalálható.

Hulladékgyűjtés

A hulladékgyűjtés területén éppen a vizsgálat készítésének időszakában történnek jelentős változások, legalábbis ami a szelektív gyűjtés rendszerét illeti. A korábbi szigetes megoldás csak az üveg hulladékfrakciók begyűjtését szolgálja a jövőben, a papír, fém és műanyag frakciók esetében házhoz menő szelektív gyűjtést vezet be a Főváros KEOP forrásból. A szelektív begyűjtés esetében további változások várhatók (két edényes rendszer), ami a gyűjtési infrastruktúrában várhatóan már nem igényel további fejlesztéseket, ellenben a hulladékválogatás módszerében valószínűleg igen. Így a jövőben rendelkezésre álló források többségét nem a szelektív begyűjtés eszközigényére, hanem a hulladékválogatási, előkezelési és hasznosítási megoldásokra szükséges fordítani, ami a FŐTEP 3.3. intézkedésében meg is jelenik.

A vegyesen gyűjtött (lerakóba kerülő) hulladékok végső elhelyezése hosszú távon megoldott a pusztazámori lerakóban. A zöld hulladékok és egyéb komposztálható hulladékok kezelésének igény meg fog nőni a jövőben, ezért ezen a területen a rendelkezésre álló kapacitások bővítésére lesz szükség.

A veszélyes hulladékok begyűjtése terén feltétlenül változtatásra lenne szükség. A jelenlegi gyakorlat szerint erre a hulladékudvarokban van lehetőség, illetve kerületenként eltérő gyakoriságú hulladékgyűjtési akciók keretein belül. Ezekkel a módszerekkel azonban csak a töredékét gyűjtik be a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékoknak, tehát a szemléletformálás igen fontos lenne.

A termikus hulladékhasznosítás jelenleg a keletkező hulladékok 60%-át tudja kezelni, azonban ez kizárólag a települési szilárd hulladékokra igaz. Az utóbbi évek szennyvízgyűjtési és tisztítási projektjeinek köszönhetően rendkívül megnövekszik a szennyvíztisztítás során keletkező szennyvíziszap. Ezek végső ártalmatlanítása/hasznosítása nem megoldott. A vizsgált dokumentum is kiemelt helyen kezeli a problémát, akár termikus szennyvíziszap hasznosítás lehetőségét sem zárja ki. A KEHOP jelenleg ismert tervezetében ugyan még szerepel olyan intézkedés, amely támogathat ilyen típusú beruházásokat, azonban a vizsgálat lefolytatása alatt rendelkezésre álló információk alapján az is elképzelhető, hogy KEHOP forrásból semmilyen termikus hulladékhasznosítás nem lesz támogatható. Ennek ismeretében a szennyvíziszap egyéb ártalmatlanítási módjait is figyelembe kell venni, mint lehetséges alternatívát.

A hulladéklerakók rekultivációja a KEHOP-ból nem lesz támogatott intézkedés. A dokumentum a Cséry-telep „rekonstrukcióját” említi. Ez a projekt csak abban az esetben valósulhat meg Uniós forrásból, ha a lerakó felszámolása csak kármentesítéssel oldható meg, ugyan is az finanszírozható a KEHOP keretein belül, illetve ha a VEKOP-ban megjelenik a rekultivációs intézkedés. A kármentesítésre rendelkezésre álló források rendkívül szűkösek a KEHOP-ban, ezért mind az érintett hulladéklerakó, mind a barnamezős területek kármentesítésére kicsi az esély.

4.1.2. Fennálló környezeti konfliktusok, problémák

A fentiekben megfogalmazott és általunk a Főváros és agglomerációja szempontjából legfontosabbnak ítélt problémákat/konfliktusokat összefoglalóan a 4-1. táblázatban mutatjuk be. A problémák felsorolása mellett rögtön azt is jelezzük, hogy a Program kezeli-e ezeket a problémákat, vagy sem és ha igen milyen módon. A táblázat első oszlopa a fővárosi környezetvédelmi problémafa középső, állapot jellemző oszlopának felel meg.

4-1. táblázat A főváros jellemző környezeti problémáinak kezelése a Programban

Jellemző környezeti és fenntarthatósági problémák	A Program kezeli-e?
Levegőminőség – egészségre kedvezőtlen állapotok megjelenése. Zajszintek - főként a fő közlekedési utak mellett - már az egészségre is kedvezőtlenek.	Igen, elsősorban az okok szintjén a közlekedési igények és lehetőségek alakításával.
Közlekedési igények növekedése, mely rendszeres zsúfoltságot, közlekedési dugókat, egészségre káros légszennyezettséget okoz.	Egyrészt lásd az előző pontot. Másrészt van kísérlet a fejlesztési helyszínek jobb kezelésére.
Koncentrált szennyezések és kibocsátások (hulladék, szennyvíz, stb.).	Vannak intézkedések, főleg hulladék esetében, megelőzést célzó és mindkét esetben kibocsátást csökkentő intézkedések.
Mikroklíma – hőszigetek.	A klimatikus hatások csökkentését konkrét intézkedés célozza. (Azonban ennek megfelelő hatásossága még a zöldterületek rekonstrukciójával kiegészítve is kérdéses.)
Zöldterületek/felületek csökkenése, hiánya, állapota.	Közvetlen intézkedés kívánja kezelni a problémát, kiegészítve a barnamezős területek felhasználása felé való irányítással.
Kényszeres terjeszkedési, beépítési tünetek. A város az agglomeráció felé is terjeszkedik.	Részben lásd a fentieket, de markáns eredményt nem valószínű, hogy el lehet érni.
A fogyasztás jellemzően nagy távolságokról szállított, globális piacokról származó árukészleteken alapszik. Az ellátás nagy áruházláncokra, bevásárlóközpontokra épül.	Nincs igazi ráhatása a programnak, közvetett eszközöket használhatna.
A lakó és középületek alacsony energiahatékonysága, jellemzően forráshiány miatt.	Több intézkedés is hivatott a helyzetet javítani.
A fejlesztések építészeti uniformizálódása, karaktervesztés (nagyvárosokban általános jellemző).	Ezen a tervezési szinten nem értékelhető, a jövőkép kiemeli egyedi karakterű város igényét.
Elmagányosodás, elidegenedés. Gondoskodó képesség romlása, a társadalmi szegregáció növekedésével	Vannak intézkedések a probléma enyhítésére.

A 4-4. táblázatból érzékelhető, hogy a Program a felmerült problémák kezelését megfelelő módon tűzi ki célul. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy ezeket megoldani ebben a keretben nem lehet –ez nem is lehet a Program célja –, a kérdés az, hogy mekkora kedvező elmozdulás érhető el. Ezt viszont egy sor olyan kérdés befolyásolja, amelyet a továbbiakban fogunk tárgyalni.

4.2. Környezeti hatások értékelése

A 2.2. fejezetben bemutattuk a FŐTEP prioritásai alá tartozó intézkedéseket és azok tartalmát. A környezeti hatások értékelésénél a környezeti hatásvizsgálatok bevált gyakorlata szerint arra kívánunk választ adni, hogy a tervezett tevékenységek vajon befolyásolhatják-e akár közvetlenül, akár közvetve a környezeti elemek/rendszerek állapotát, befolyásolják-e a védett értékek megőrzési lehetőségeit vagy az emberi egészséget. (A hatások keresésénél nem teszünk különbséget a kedvező és kedvezőtlen változások között, hiszen az SKV feladata a kedvező változások maximalizálása, a kedvezőtlen változások lehetőség szerinti kiszűrése, de legalább minimalizálása.)

Az intézkedéseket hagyományos környezeti hatásaik szerint több csoportba sorolhattuk az alábbiak szerint:

- Olyan intézkedések, melyek **fenntarthatósági szempontból előnyösek, előremutatóak.** (Közvetlen környezeti hatásokkal nem járnak, így legfeljebb csak közvetetten, áttételesen befolyásolhatják a környezet állapotát. Lásd pl. befogadó és támogató társadalom, humán szolgáltatások optimalizálása.)
- Olyan tevékenységek, melyek kifejezetten a környezet állapotának javítására szolgálnak. (Lásd a teljes 3. prioritást.)
- Olyan intézkedések, melyek nem közvetlen állapotjavító intézkedések, de megfelelő megvalósítás esetén **komoly környezeti haszonnal is járhatnak.** Ez azonban feltételekhez kötött. (Lásd Technológiai, innovációs fejlesztések, ha az ökoinnováció, a környezettechnológiai fejlesztések megjelennek benne.)
- Olyan tevékenységek, melyeknél várhatók kisebb-nagyobb mértékű környezeti állapotváltozások, de ezek kedvező, kedvezőtlen, vagy elfogadható volta jelentősen függ a megvalósítás módjától. (Ezek azok az intézkedések, amelyekre leginkább oda kell figyelni környezeti szempontból. Lásd pl. egyéni közlekedés fejlesztése, mely igen pozitív lehet, ha a gyalogos és kerékpáros közlekedés elősegítésével tényleges forgalomcsökkentő hatású, de ha az egyéni személygépkocsi közlekedésnek nyit teret épp ellenkezőleg, komoly kedvező hatást idézhet elő.)
- **Kedvezőtlen környezeti következményekkel (is) járó intézkedések.** (Lásd, mint egyetlen ilyen a Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztését.)

A **4-2. táblázat**ban a FŐTEP intézkedéseit a fenti típusokba soroltuk.

A csak fenntarthatósági előnyökkel járó intézkedésekkel ebben a fejezetben nem kívánunk részletesebben foglalkozni, mivel ezek legfeljebb csak áttételesen hathatnak a környezet állapotára. Ezek többségében ugyanis szabályozási feladatok, pénzügyi és adminisztrációs munkák, kampányok, képzések, kompetenciafejlesztés, hálózatfejlesztés, együttműködési rendszerek kialakítása, melyeknek közvetlen környezeti következményei nincsenek. Hosszabb távon azonban ezek is befolyásolhatják a környezetet, ha olyan feltételrendszert szabunk a pályázatnál. (Pl. ha a kompetenciafejlesztésbe a környezet-tudatosság javítása is beépül, akkor hosszabb távon az egyéni környezeti többletteljesítmények javíthatják a környezet állapotát.) Ezen tevékenységeknél is meg kell találni azokat az elvárásokat, mellyel a környezeti terhelések minimalizálhatók. Gondolunk itt többek között az energiahatékony, víztakarékos és hulladékszegény megoldások alkalmazására, a hulladékok újrahasznosítására (pl. „újrapapír” használata).

4.2.1. A környezeti hatások és az azokat kiváltó tényezők, okok

A környezeti (kedvező vagy kedvezőtlen) hatással járó tevékenységek vizsgálatakor a környezeti hatásvizsgálatoknál jól bevált módon érdemes a tervezett tevékenységeket olyan részekre bontani, melyek egy-egy környezeti hatás, hatásfolyamat elindítói. Jelen esetben azonban egy igen széleskörű tevékenységrendszerrel van dolgunk, ami létesítmények építési-felújítás-rekonstrukciós (épületek, intézmények, zöldfelületek) munkáitól, a kifejezetten közlekedési (útépítés, járműbeszerzés, gyalogos vagy kerékpáros közlekedés előnybe részesítését szolgáló közlekedésszervezési beavatkozások), vagy környezetvédelmi beavatkozásokon (ivóvíz, szennyvíz, hulladékkezelés) keresztül az energiahatékonyság javításáig nagyon sokféle intézkedést magába foglal. A következőkben ezért a hatótényezők olyan körét próbáltuk kiemelni, mely jellemző és meghatározó lehet ezen széleskörű tevékenységegyüttes megvalósításának kapcsán.

4-2. táblázat Az intézkedések minősítése a tartalmuk alapján

Prioritás	Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért [98,5 Mrd Ft]	Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért [312 Mrd Ft]	Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért [465 Mrd Ft]	Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában [830 Mrd Ft]	Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért [86 Mrd Ft]
Intézkedés	1.1 Technológia innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása (2.1) 45 Mrd Ft	2.1 Vegyes területhasználat kialakítása – Dunával együtt élő város (5.1, 5.4) 180 Mrd Ft	3.1 Zöld-és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem (6.1., 6.2) 20 Mrd Ft (F,K)	4.1 Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése (7.1)	5.1 Befogadó és támogató társadalom (8.1) 21 Mrd Ft (F)
	1.2 Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása (2.2) 7 Mrd Ft (F)	2.2 Barnamezős területek funkcióváltása (5.2) 30 Mrd Ft (K)	3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése (6.3) 35 Mrd Ft (K)	4.2 T érségi közlekedés fejlesztése (7.2) 250 Mrd Ft	5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése (8.2) 21 Mrd Ft
	1.3 Turizmus, mint gazdasági húzóágazat (2.3) 36,5 Mrd Ft	2.3 Differenciált központrendszer létrehozása (5.3) 31 Mrd Ft	3.3 Korszerű hulladék-gazdálkodás és talajvédelem (6.4) 180 Mrd Ft (K)	4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése (7.3) 430 Mrd Ft (K)	5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása (8.3) 37 Mrd Ft (F)
	1.4 Városterületi együttműködés (3) 10 Mrd Ft	2.4 Értékvédelem – értékteremtés (5.5) – 21 Mrd Ft (F,K)	3.4 Korszerű vízgazdálkodás (6.5) 125 Mrd Ft (K)	4.4 A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése (7.4) 150 Mrd Ft	5.4 A kulturális kínálat bővítése (8.4) – 7 Mrd Ft
		2.5 A lakásállomány optimalizálása (9.1, 9.2) 50 Mrd Ft (F)	3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem (6.6) 105 Mrd Ft (F)		

	Környezeti (K), fenntarthatósági (F) célú		Okozhat problémát, járhat előnyökkel
	Járhat komoly környezeti haszonnal		Felmerülhetnek komolyabb környezeti problémák

A Program intézkedéseivel kapcsolódó jellemző hatótényezők, a környezeti hatásokat kiváltó legfontosabb okok az alábbiak:

- területfoglalás
- építés/felújítás/korszerűsítés/rehabilitáció (levegőszennyezés, zaj, rezgés, talaj-, talajvízszennyezés, talajmunkák, tereprendezés hatásai, hulladékképződés, stb.)
- építés/felújítás/korszerűsítés/rehabilitáció kapcsolódó tevékenységei elsősorban a szállítás levegőszennyezése, zaj- és rezgésterhelése
- működés (levegőszennyezés, zaj- és rezgésterhelés, talaj-, talajvízszennyezés, hulladékképződés)
- új vagy fokozódó forgalom (levegőszennyezés, zajterhelés)
- fenntartási munkák
- új, vagy felújított létesítmény léte (településképi, településszerkezeti változások, stb.)

A felsoroltak közül **meghatározó hatótényezőnek a területfoglalást, a forgalmat és a létesítmények létét tekintjük.** A Program intézkedéseinek megvalósítása (építés), majd az új, vagy korszerűsített létesítmények működése hagyományos hatásai (környezeti elemek szennyezése, terhelése) többnyire lokális jellegűek, nem okoznak számottevő többletterhelést. Ráadásul e hatások többsége műszaki megoldásokkal jól kezelhető, a kedvezőtlen környezeti folyamatok minimalizálhatók. Ezért ezeket nem soroltuk a meghatározó környezeti hatásfolyamatokat okozó hatótényezők közé. Igaz ez a fenntartási tevékenységre is.

Az építéshez kapcsolódó átmeneti változások többsége ráadásul csak közvetlen hatásokat okoz, nem jut el a végső hatásviselőig. A működéshez kapcsolódva viszont lehetnek az ilyen tevékenységeknek is tovagyrúzó folyamatai. A fűtéshez kapcsolódó levegőszennyezés a többi környezeti elemekhez is eljut, sőt a többlet energiaigénynek üvegházhatás fokozó szerepe is lehet. Ide tartozik a többlet vízkivétel, a szennyvíz és hulladékkezelés, az építés közbeni esetleges talajszennyeződés, a működés élővilágot érő zavaróhatásai és a zajszint növekedése.

A hulladékkezelés elvben okozhatna számottevő környezeti következményt, de nem a tevékenység területén, hanem leginkább a hulladék elhelyezés vagy megsemmisítés helyén. (Gyakran problémát okoz a hulladékkezelő – főként –égetők – helyek kiválasztása.) A hulladékkezelés, -szállítás, -ártalmatlanítás jogszabályoknak megfelelő megoldása a kedvezőtlen környezeti hatásokat minimalizálja. Ezért ez sem került a meghatározó hatótényezők közé.

A **területfoglalás** azért kiemelő, mert az egyszer elfoglalt területen lévő értékek (legyen az természetvédelmi, kultúrtörténeti vagy más táji érték) véglegesen megsemmisülhetnek. Területfoglalással minden új létesítmény építésével együttjáró tevékenységnél számolnunk kell. A város zöldfelület hiányos és jelentősen beépített-burkolt volta miatt kedvezőtlen városklímával rendelkező belterületén minden talpalatnyi föld további beépítése, burkolása kerülendő. Különösen vigyáznunk kell, hogy megmaradt értékeink ne számolódjanak fel a területigényes intézkedések kapcsán legyenek azok természeti, kultúrtörténeti, táji vagy más értékek.

A főváros esetén a területfoglalás szempontjából kiemelt fontosságúnak tartjuk a zöldfelületek (kiemelt figyelemmel a városi zöldterületek és városperemi zöldgyűrűk) védelmét, mivel a térség jelentős hiányokat szenved e tekintetben. Ráadásul az utóbbi években azt látjuk, hogy a főváros és agglomerációja települései szinte összeépülnek, melyet fokoz az elkerülő utak mentén kialakuló (zöldgyűrű helyetti) logisztikai, szolgáltató, kereskedelmi bázisokat magába foglaló beépített gyűrű. Ezért is nagyon előremutató, hogy a program külön intézkedésben szorgalmazza a barnamezős fejlesztéseket, azok rehabilitációját, újrahásznosítását.

Jelentős hatótényezőknek tartjuk még az építés és a működés közbeni **forgalom indukálást**. (Beleértjük természetesen ebbe személy- és a teherszállítást is.) E hatótényezőknek azért kell nagy fontosságot tulajdonítanunk, mert a Főváros környezetállapotában – főként abban a közegben (településeken, az utak mellett), ahol az emberek hosszabb időszakot tartózkodnak – ma a közlekedési kibocsátások meghatározóak. Ráadásul ezen kibocsátás, azaz a levegő-szennyezés olyan típusú, mely minden más környezeti elemet közvetett módon elér. (Kiülepszik a felszíni vízre, a talajra azok szennyezését fokozva, a növények levelére nehezítve ezzel az asszimilációt, a művi elemekre többlet fenntartási munkát, költséget igényelve. E mellett a tüdön keresztül bejut szervezetünkbe, ahol kimutatható egészségkárosodást is okozhat az egyéni érzékenység függvényében.)

Szintén fontos hatótényezőknek tekintjük az **új és felújított létesítmények** (épületek, építmények) **létét**. Ez a hatótényező azért kiemelendő, mert a területfoglaláshoz hasonlóan maradandó hatásokat okoz. E hatótényező alapvetően a település, a táj képét, a vizuális megjelenést, illetve a tájhasznosítást, település-szerkezetet befolyásolhatja kedvezőtlen (és csak nagyon nehezen visszafordítható) módon.

Egy speciális működési hatótényező a turizmusfejlesztéshez kapcsolódhat, mégpedig a működés közbeni **túlhasználat**. Amennyiben a vonzerők fejlesztése és később turisztikai hasznosításuk a terhelhetőségük határa alatt marad, akkor a kedvező gazdaságfejlesztési – foglalkoztatási eredmény érdekében a hasznosítás megengedhető, és az ezzel járó kedvezőtlen környezeti következmények elviselhetők. Ezeket a fejlesztéseket nagyon elővigyázatosan kell végezni, hiszen egy természeti kincs akár el is tűnhet egy túlhasználat miatt.

A túlhasználat jellege attól függ, hogy milyen turisztikai attrakciót kívánunk fejleszteni, de ami minden esetben problémát okozhat az a forgalomgeneráló hatás. A forgalom pedig legyen az akár természeti érték, akár műemlék gondot okozhat a levegőszennyezés, a zaj- és rezgésterhelés miatt. A levegőszennyezés az élővilág esetében az életfeltételeket rontja, hozzájárulhat az értékes populációk degradálásához, a zaj-, rezgés pedig az érintett útvonalak környékének elkerülését okozza az állatvilágnál. A műemlékek esetén mind a levegőszennyezés, mind a zaj- és rezgésterhelés állapotromlást okozhat.

A természeti értékeknél további problémát okozhat a taposási kár, az értékes fajok gyűjtése, leszedése, a szemetelés. Új létesítmények elhelyezésénél a korábban a területfoglalásról elmondott értékvesztés nehézséges, hiszen itt éppen az értékek bemutatása a cél. Nagyon körültekintően kell ezen beruházásoknál a helyszínt megválasztani, hogy ne éppen az sérüljön, ami miatt a látogatókat idehoztuk.

4.2.2. Hatásviselőnkénti elemzés

4.2.2.1. Környezeti elemek

LEVEGŐ

Általános értékelés

A javuló tendenciák ellenére a főváros és agglomerációja légszennyezettség tekintetében még mindig beavatkozásra szorul. Elsősorban a közlekedési, illetve a fűtési időszakban a hőtermelésből adódó szennyezőanyag kibocsátások mérséklése kiemelt fontosságú feladat. Ezzel összhangban a Fővárosi Területfejlesztési Program is tartalmaz kifejezetten levegővédelmi célú beavatkozásokat (a zaj és rezgés oldali beavatkozásokkal együtt). A leírásból azonban éppen ezek tartalma nem derül ki, de az ugyanezen intézkedés keretében tervezett zajvédelmi beavatkozások ismertetése alapján összességében nem túl nagy forrással terveznek.

A levegő minőségének javulását egyes más prioritások intézkedései (elsősorban a tömegközlekedés, illetve a nem motorizált közlekedési módok fejlesztése, valamint az

energiahatékonysági, energiatakarékosági beavatkozások, a zöldfelületi fejlesztések) jobban szolgálhatják. (Az energiahatékonysági, illetve megújuló energia felhasználással kapcsolatos beavatkozások ugyan a szándék szerint a klímaváltozás elleni küzdelemhez, azaz a CO₂ kibocsátás csökkentési célok teljesítéséhez hivatottak hozzájárulni, emellett azonban más fontos levegőszennyező anyagok kibocsátásainak csökkenéséhez is hozzájárulhatnak, még akkor is, ha a legtisztább fosszilis energiaforrást, a földgázt váltják is ki. Különösen az energiahatékonysági beruházások esetén – lásd legtisztább energia a meg nem termelt energia.)

Ugyanakkor ezzel ellentétes hatásúak egyes közlekedési beruházások (új közúthálózati elemek) a gazdaság fejlesztésének, illetve a munkaerő mobilitásának ösztönzését célzó beavatkozások, melyek a közlekedési igények növekedésén keresztül a levegő (és ezen belül az ÜHG kibocsátás) szempontjából is kedvezőtlenek.

Azt is említeni szükséges, hogy a tervben foglalt egyes projektek megvalósítása jelentős építési-kivitelezési munkálatokkal jár, ami a létesítés ideje alatt egyenként is komoly terhet ró majd az érintett területekre, átmenetileg sokszor érzékelhetően hatva a levegő minőségre, mint ahogy korábbi beruházások (pl. Mo építése, bővítése) során tapasztalható volt. A fővárosban az egyébként is gondokat okozó porterhelés átmeneti növekedésével kell ilyenkor számolni. Ezért a környezetvédelmi engedélyben foglaltak betartása (pl. szállítás során ponyva használata, locsolás) elengedhetetlenül fontos. A fővárosi fejlesztések, felújítások tudatos megtervezésének elmaradása is komoly terhet ró a levegőre az állandósuló közlekedési dugók előidézésével. A jövőben a projektmegvalósítások ütemezésére, területi összhangjára sokkal nagyobb hangsúlyt kell helyezni. A levegőminőség javulásához ez is hozzá tud járulni és nem igényel jelentős forrást.

Prioritásonkénti jellemzők

Az **1. prioritás** célja a gazdaság fejlesztése, mégpedig neve szerint a „zöld” Budapest megteremtése érdekében is. Az azonban már nem derül ki a leírásból, hogy mi biztosítaná ezen cél elérését, a „zöld” követelmények nem jelennek meg a tervben.

A legnagyobb forrásigényű **1. intézkedés** változatos gazdaságfejlesztési beavatkozásokat tartalmaz, melyek többsége esetében nem várható jelentős mértékű környezetterhelés, de a forgalomnövekedés okozta levegőterhelés problematikus lehet. A kis- és középvállalkozások, illetve a fiatal vállalkozók esetében, még ha szóba is jöhetne jelentősebb terhelésű tevékenység, az üzemméret nem várható nagynak, így az esetleges terhelések sem. A kreatív iparágak esetében döntően a forgalomból adódó terhelésekkel kell számolni, a kutatás-fejlesztés esetében pedig lehetőség nyílna akár a levegőminőség javulásával járó technológia- és termékfejlesztések támogatására is. Az ilyen célú fejlesztések – ha azok Budapesten fejtik ki pozitív hatásukat - akár előnyt is kaphatnának (pl. plusz pontok a projektnek) tekintve, hogy a Főváros viszonylatában egy igen jelentős környezeti probléma kezeléséhez járulnak hozzá.

Telephelyek, vagy például ipari parkok fejlesztése esetében – jóllehet a környezetvédelmi előírásoknak értelemszerűen mindenben megfelelő tevékenység működhet majd – már nagyobb volumenűek lehetnek a kibocsátások. Ráadásul ezek jellemzően mind a munkaerő, mind pedig az alapanyagok és a termékek szállítása miatt már jelentősebb forgalmat is generálnak. Az intézkedésnek kimondottan célja a munkahelyteremtés, ami – noha gazdaságilag kívánatos – a közlekedési igények, illetve különösen az ingázás mértékét növelheti. Ezért a tömegközlekedéssel történő könnyű megközelíthetőség (vagy akár munkahelyi járatok üzemeltetése) biztosítása, a teherforgalom tekintetében pedig a vasúti (vízi) megközelítés lehetőségének megteremtése és preferálása lenne szükséges.

A főváros gazdaságának „zöldítése” érdekében érdemes volna a fejlesztések keretében a zöld gazdaság terén tevékenykedő vállalkozásokat, beruházásokat, illetve a környezeti terheléseik minimalizálását vállaló vállalkozásokat előnyben részesíteni – a levegőminőségről beszélve ez

a káros anyag emissziók és az energiafelhasználás minimalizálását, - nem szilárd biomassza égetésen alapuló megújuló energiahasználatot jelenthet.

A gazdaságfejlesztési prioritás második legnagyobb becsült forrásigényű intézkedése a húzóágazatnak tekintett turizmus fejlesztése (**3. intézkedés**), melynek keretében tervezett beavatkozások elvárt, cél szerinti eredménye a turizmus fellendülése, ami a forgalom növekedésével is jár. Ugyan az inkább már meglévő attrakciókhoz, illetve kulturális programokhoz kötődő beavatkozások jobbra a fővárosban töltött idő hosszát növelik majd meg, így országos léptékben kisebb számú, de hosszabb ideig tartó utazást eredményeznek, nem szabad elfeledkezni arról, hogy mindezen „látogató-vonzó” beavatkozások mégiscsak a közlekedési igények növekedésével járnak, mégpedig egy közlekedés szempontjából terhelt városban. Mindazonáltal az ebből esetlegesen fakadó problémákat a közlekedésfejlesztés eszközeivel vélhetőleg lehet – és kell is – kezelni. A fejlesztések során a tömegközlekedéssel és nem motorizált közlekedési eszközökkel való megközelíthetőség biztosítására, javítására kiemelt figyelmet szükséges fordítani, már csak azért is, mert a tisztább levegő a turisták számára is vonzóbb, így az intézkedés sikerét is támogatja. (Nem biztos pl. hogy minden látványossághoz közvetlenül el kell jutni a turistabuszokkal. Az 5. kerületből pl. a turistabuszok parkolóhelyeit megszüntetve, a gyalogos turizmus előtérbe kerülését kívánják elérni.)

A fürdők energetikai felújítása az üvegházgáz kibocsátás mérséklése szempontjából üdvözlendő, de a megújuló energiafelhasználás esetében a szilárd biomassza égetését a szálló por kibocsátás miatt kerülni kell.

A prioritás másik két intézkedése önmagában a levegőminőség szempontjából nem bír befolyással, de a várostérségi együttműködések (**4. intézkedés**), a közös fejlesztések kapcsán a várható közlekedési igények előrebecslése, a forgalmi terhelések minimalizálása is fontos szempont kell legyen. Sőt a várostérségi együttműködés egyik fő iránya éppen a Fővárosba irányuló ingázás mérséklése lehetne a tudatos munkamegosztást célzó területfejlesztés eszközeivel.

A **2. prioritás**, a városszerkezet hatékonyságát növelő településfejlesztési beavatkozások több intézkedéséről elmondható, hogy a levegő minőségének javulásához is nagymértékben hozzájárulnak.

Az **1. intézkedés** tervezett beavatkozásai közül a zöldfelületi rendszer fejlesztése a légszennyező anyagok, különösen a szálló por terjedés akadályozásának is fontos eszköze, de a CO₂ megkötésének köszönhetően a klímaváltozás elleni küzdelemnek is részese, egyben a városi hősziget hatás mérséklésében is szerepet játszik. A vegyes területhasználatot megteremtő beavatkozások a közlekedési igények csökkentésén keresztül csökkentik a levegő terhelését, míg a Duna-parti kerékpáros és gyalogos fejlesztések inkább rekreációs célúak, így a közlekedési eredetű légszennyezés mérséklésében kisebb jelentőségük van. A körirányú közlekedési elemek a belső területeken átmenő forgalom mérséklésével segítik ezen városrészek levegőjének tisztulását. (Nyilvánvalóan növekszik az új elemek által érintett területeken a terhelés, amit gondos tervezéssel, lehetőség szerint kísérő fasorok és kerékpárutak betervezésével és az új közlekedési lehetőségből fakadó közlekedési igény növekedés befolyásolásával lehet csökkenteni.)

A differenciált központrendszer létrehozása, a központok funkcióinak bővítése alapvetően a közlekedési igények mérséklésén át a közlekedésből eredő légszennyezés csökkentése miatt előnyös. Ez, illetve a kevert funkciók lehetővé teszik ugyanis, hogy az egyes funkciók minél kevesebb közlekedéssel legyenek elérhetők.

Emellett a **3. intézkedésen** belül közösségi közlekedés fejlesztése is tervezett, a levegőminőség szempontjából különösen kedvező villamos közlekedési fejlesztések kiemelésével. Az **5. intézkedés** keretében megvalósuló energetikai korszerűsítések az üvegházhatású CO₂ kibocsátás mérséklése miatt nagy jelentőségűek. A **2.** és **4. intézkedések** a levegőkörnyezet szempontjából csaknem indifferensek, bár meg kell

említeni, hogy egyes, jelenleg nem hasznosított barnamezős területek – bármilyen célú fejlesztésével – az adott terület környezetében a közlekedési igények növekedése várható. Ezt részben ellensúlyozandó a barnamezős területek hasznosítása során is fontos volna viszonylag nagyarányú zöldfelület (zöldtető, zöldfal) kialakításának előírása.

Mint az alábbiakban látni fogjuk, így vagy úgy, de a **3. prioritás** szinte mindegyik intézkedése kapcsolódik a levegőszennyezés témájához.

A zöld felületek arányának növelése a légszennyező anyagok megkötése, különösen a porszennyezés csökkentése miatt bír rendkívüli jelentőséggel. Kiváltképp a porszennyezés által különösen sújtott területeken (jelentős forgalmi terhelés, nagy területű kiporzó felületek szomszédságában) szükséges a biológiailag aktív felületek létrehozása. Mivel vélhetőleg minden fejlesztési elképzelésre nem jut majd támogatás, az egyéb források pedig limitáltak, ezért a növényesítési projektek közötti rangsorolás során jó volna a levegőminőség javításához (és a hősziget jelenség mérsékléséhez) való hozzájárulásuk mértékét is figyelembe venni.

Budapest fenntartható fejlődését szolgáló hivatott környezeti fejlesztések között a légszennyezés csökkentése (a zajcsökkentéssel együtt kezelve) önálló intézkedésként is megjelenik, ugyanakkor a program (mely a finanszírozás javarészét az EU támogatásokból tervezi megoldani) is leszögezi, hogy önállóan ilyen beavatkozások nem támogathatók az EU forrásból. A programban az intézkedésnél bemutatott beavatkozások azonban részben (közösségi közlekedés használatát növelő programok, kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása) EU támogatásból is megvalósulhatnak. (Sajnos azonban az OP-k jelen változata szerint a zajtérkép felülvizsgálatára nem lesz EU forrás, de ezt lásd később). Nem világos viszont, hogy ezek az intézkedések miért itt (és miért nem a közlekedésfejlesztéshez kapcsolódó prioritásoknál) kerülnek tárgyalásra, ahogy nem világos az sem, hogy hogyan, minek a figyelembe vételével szerepel a kötőpályás közlekedési vonalak melletti zaj- és rezgésvédelem, 30 milliárd forintos költségvetéssel itt).

Amennyiben szigorúan csak a levegőminőség javításának kérdését vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy annak – a szóban forgó terület sajátosságaiból adódóan – legfontosabb, de nem egyedül szükséges eszköze az egyéni motorizált közlekedés visszaszorítása.

A fővárosban különösen problémás szálló por szennyezettség csökkentését a burkolatlan utcák, utak szilárd burkolattal történő ellátása, a porzó, parlag területek (pl. rekultiválatlan lerakók!) felszámolása, növényesítése, illetve az ilyen területek mentén védő fasorok telepítése is hatékonyan tudja szolgálni. A fásításnak a közlekedési kibocsátások kapcsán is fontos szerep juthat.

Lényeges volna emellett az égetés visszaszorítása is; egyrészt a fővárosban már tiltott zöldhulladék égetés esetében a tiltásnak érvényt szerezve, másrészt a szilárd energiahordozók égetésén alapuló egyéni fűtési módokat visszaszorítani. Utóbbiak a távfűtés, illetve a gáz árának emelkedésével országszerte terjedőben vannak, ami különösen szállópor terhelés miatt kedvezőtlen hatásúak (a gázárak csökkenése értelemszerűen mérsékelheti a szilárd tüzelők égetését). Itt kell megemlíteni a hulladékok (különösen műanyagok, gumi és kezelt fahulladék) égetését is, ami szintén tilos ugyan, de az előírások betartása nehezen ellenőrizhető. A légszennyezőanyagok kibocsátását vizsgálva a legkedvezőbb az e szempontból legtisztábbnak tekinthető földgáz használata, illetve a nagy kibocsátók egyszerűbb kezelése miatt a távfűtés. E tekintetben az energiahatékonyság növelését szolgáló beruházásoktól várhatóak eredmények, a megújuló energiafelhasználás esetében pedig a nem szilárd biomassza égetésén alapuló megoldásoknak (a fővárosban elsősorban napenergia és geotermia kiaknázása) lehet leginkább létjogosultsága. Az egyéni fűtési megoldások helyett általában a távfűtéshez való csatlakozás szorgalmazása javasolható, amely szándék a Programból is kiolvasható.

Az eddig leírtak azonban gyakorlatilag mind besorolhatók a program más prioritásainak intézkedései alá, így javasolható a **2. intézkedés** átnevezése akképpen, hogy az ide sorolt

beavatkozások csak – más prioritás alá nem vonható – zaj- és rezgésvédelmi projekteket tartalmazzanak (lásd bővebben később). Mindezekkel semmiképp sem a levegőminőség javításának kisebb jelentőségét szeretnénk sugallni, kizárólag az ésszerűség diktálta módosításról lenne szó. **A légszennyezés csökkentésének sürgető feladata át kell, hogy hassa a program legtöbb intézkedését** (ahol csak lehet, meg kell jeleníteni). **Az olyan projektek megvalósulásának kerülése, melyek a levegőminőség romlását vonják maguk után nem elég, olyan projekteket szükséges előnyben részesíteni, melyek egyben mérséklik a légszennyezést is!**

A hulladékgazdálkodási és talajvédelmi beavatkozásokat tartalmazó **3. intézkedés** szintén több szálon kapcsolódik a levegőminőséghez. A szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztésével (házhoz menő) egyrészt a hulladékszállítási igények növekednek. Ez egyebek mellett a szállító járművek okozta kibocsátás növekedésével jár, úgy, hogy a szelektíven gyűjtött hulladékok újrafeldolgozásából adódó kibocsátáscsökkenés döntően nyilvánvalóan nem a fővárosban fog realizálódni. (Persze a globális kedvező hatásai vitathatatlanok). A nagyprojekt példák között szereplő új hulladékhasznosítómű – számos előnye mellett – éppenséggel a levegőminőségi kérdések miatt nagyon körültekintő tervezést igényel (beszállításból és magából az égetésből adódó kibocsátások miatt is). Ne feledjük, hogy ez is leginkább a legtisztább földgázt tudja kiváltani.

A helyi levegőminőség szempontjából egyértelműen kedvező lehet egyes felhagyott hulladéklerakók rekultivációja, valamint a kármentesítési projektek egy része is (utóbbi esetben a kiporzást különösen veszélyessé teheti egyes toxikus anyagok jelenléte is a talajban).

Az **5. intézkedés** projektjei, az energetikai beruházások (épületek, közvilágítás, távhőrendszerek korszerűsítése, Dél-budapesti hőkooperációs rendszer, Központi Szennyvíztisztító telep kapcsolódó fejlesztése, stb.) elsősorban az üvegházhatású CO₂-kibocsátás csökkentés miatt jelentősek levegőminőség tekintetében. (Mint már mondtuk a legtisztább energia a meg nem termelt energia, így más légszennyezők légköri koncentrációjának csökkenéséhez is hozzájárul.)

Tekintettel arra, hogy a főváros és környéke levegőminőségi problémái döntően közlekedési eredetűek, ezért a közlekedésfejlesztéseket összefogó **4. prioritás** tartogatja a legtöbb lehetőséget a légszennyezettség csökkentésére. Emellett azonban nyilvánvaló veszélyeket is rejthetnek magukban az ilyen beavatkozások, már csak azért is, mert a közlekedési infrastruktúra fejlesztések többnyire maguk is forgalomnövelő hatásúak.

Az **1. intézkedés**, a nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése esetében – bár látszólag a főváros gazdasági érdekeivel ellentétesek – egyebek mellett a levegőminőség javulása érdekében is a főváros-centrikus közúthálózat oldását szolgáló projektek a kedvezőek. Közvetlenül Budapest átmenő forgalom alóli tehermentesítése érdekében remélhetőleg a 2014-2020-as időszakban megvalósulhat az M0 körgyűrű zárása, mely párhuzamosan az útvonal bővítésével nagyban szolgálhatná a fenti célt.

Az ide tartozó, szintén EU támogatásból megvalósítható vasúti fejlesztések pedig mind az áru-, mind pedig a személyszállítás közútról vasútra terelése miatt előnyösek, közvetlenül a főváros szempontjából éppúgy, mint hazánk egésze szempontjából.

A térségi közlekedés fejlesztése (**2. intézkedés**) vonatkozásában a rendelkezésre álló források ismeretében leginkább az elővárosi vasúti közlekedés, valamint a módváltás lehetőségeinek fejlesztése (P+R, B+R) realizálható. Ezek a főváros felé irányuló személyautó forgalom, az ingázás személyautó forgalma, így a légszennyezés mérséklése érdekében rendkívül hasznosak. Ezen projektek esetében kulcsfontosságú a megfelelő előkészítés, a több helyszínen megvalósuló, de mégis összefüggő kisebb projektek összehangolása, a megfelelő stratégiai megalapozás, a közös tervezés. Az utazási láncok zárására kell törekedni és el kell kerülni, hogy ellentétes irányú fejlesztések kioltásuk egymás hatását. Különösen a busz- és vasúti közlekedés versenyhelyzetének kialakulását kell elkerülni, a párhuzamos szolgáltatások

elkerülése miatt is. A párhuzamos szolgáltatások elkerülése mellett az sem mellékes, hogy térségi busz- és vonatközlekedés, illetve a különböző csatlakozások megfelelően összehangoltak legyenek. (Nem elszigetelt jelenség az agglomerációban, hogy a vonat menetrendszerűen épp elmegy, amikor a környező településeket fölfűző buszjárat megérkezik az állomásra.)

A **3. intézkedés** keretei között EU támogatásból a források koncentrációja ismeretében az előzőekhez nagyon hasonlóan a kötöttpályás fejlesztések, valamint a módváltáshoz kapcsolódóan a parkolási lehetőségek bővítése várható. Sajnos úgy tűnik, hogy EU támogatás csak a kötöttpályás járművek beszerzésére vehető majd igénybe. A főváros és agglomerációja levegőminőségének javítása érdekében azonban a buszok cseréje is létfontosságú volna. A légszennyezés mérséklése nem csak a rendkívül drága és még nem kiépített háttér-infrastruktúrát igénylő alternatív üzemanyaggal működő járművekkel lehetséges, jelen helyzetben már az előregedett dízelüzemű buszállomány korszerűbb (dízel) változatra történő cseréjével is jelentős előrelépés lenne elérhető, éppen a legtöbb gondot okozó PM10 kibocsátás terén. A modern járműpark másfelől a szolgáltatás színvonalát, ezzel a tömegközlekedés népszerűségét is növeli, így nem csak közvetlenül, hanem közvetve is hozzájárul a közlekedési kibocsátások csökkenéséhez.

A vízi közlekedés fejlesztésével kapcsolatban meg kell említeni, hogy a vízi közlekedést (különösen a kikötők tekintetében) világszerte, és különösen az EU-ban egyre komolyabb légszennyező forrásnak tekintik. Ezt a fejlesztések tervezése során nem szabad figyelmen kívül hagyni, ahogy a kihasználtság biztosítása is nagyon fontos (lásd a KMOP-ból megvalósult hivatásforgalmú menetrendszerinti hajójárat kihasználtsága és utasai).

Az egyéni közlekedés fejlesztése (**5. intézkedés**) alá tartozó, igen változatos beavatkozások részben egyértelműen a közúti forgalom mérséklését szolgálják (kerékpáros fejlesztések, egyes forgalomcsillapítási beavatkozások, elkerülő utak). Másfelől azonban az egyéni közúti közlekedés, illetve közúti áruszállítás részarányának növekedése irányába mutató fejlesztéseket is tartalmaznak (egyres gazdasági fejlesztésekhez kapcsolódó beruházások, illetve akár az elkerülő utak is, melyek az úthossz növekedésével összességében több kibocsátást jelenthetnek, de remélhetőleg kevésbé terhelt helyeken, mint a kiváltott útszakasz). Sőt még forgalomvonzó és növelő hatásúak is lehetnek.

Az útfelújítások a forgalom egyenletessé tételével járulnak hozzá a forgalomból eredő légszennyezés csökkentéséhez (a lakott területen megengedett alacsonyabb sebességeknél a haladási sebesség növelésével csökken a légszennyező anyagok kibocsátása). A földutak burkolása pedig a porterhelés csökkentését is szolgálja. Ezen beavatkozások esetében a légszennyezettség szempontjából problémás részekben megvalósuló projektek előnyben részesítése javasolható.

Hiányoljuk ugyanakkor a tervezett beavatkozások közül egyrészt a főváros és agglomerációja közlekedésfejlesztésének fenntartható mobilitás megközelítésű stratégiai megalapozását. A fenntartható városi mobilitási terv segíthetne összefogni, hatékonyra és minden szempontból fenntarthatóvá tenni a fővárosban és környékén megvalósuló fejlesztéseket.

Hiányként jelentkezik továbbá a közlekedési igények mérséklését és a közlekedési magatartást, valamint a módválasztás befolyásolását szolgáló tudatformáló intézkedések megjelenítése a programban. Ezek képezhetik az egyes projektek részét (kapcsolódva az adott projekt jellegéhez, tehát például kerékpárút fejlesztés esetén a kerékpáros közlekedés népszerűsítése, stb.), de lehetnek önálló projektek is. A közösségi közlekedés népszerűsítése a szolgáltatás pénzügyi fenntarthatósága miatt is elemi érdek, de a közlekedési igények befolyásolása a légszennyezés mérséklése mellett mind a természeti erőforrásokkal való takarékoskodás, mind a zaj- és rezgés terhelés csökkentése, mind pedig a főváros élhetőbbé tétele miatt elengedhetetlen.

Ezen túlmenően az egyéni motorizált közlekedés is tehető környezetkímélőbbé üzemanyagtakarékos vezetési stílussal, az egyes útvonalak tehermentesülését eredményező

fejlesztések esetében pedig elengedhetetlen annak megakadályozására erőfeszítéseket tenni, hogy ne lépjen új forgalom a „megüresedett helyekre”.

A forgalom csökkentése, konkrétan a légszennyezés mértéke is befolyásolható bizonyos forgalomszervezési intézkedésekkel. Ezek többnyire átgondolt, összehangolt tervezést igényelnek, és nem korlátozódhatnak például egy-egy utca egyirányúsítására, vagy egy-egy közlekedési lámpa átprogramozására. A hasznok maximalizálása és a negatív hatások minimalizálása érdekében ezért átfogó tanulmányterv lenne indokolt, akár a mobilitási terv részeként.

Noha közvetlenül nem, de közvetve még az **5. prioritásnak**, a társadalmi beavatkozásoknak, a humán szolgáltatások fejlesztésének is lehet hatása a levegő minőségére.

A befogadó főváros, a különböző távolságokból érkező betelepülők, illetve városhasználók számára az egyenlő esélyű városhasználat biztosítása a szolgáltatásokhoz, különösen a (tömeg)közlekedéshez való hozzáférés szükséges.

A „Befogadó és támogató társadalom” intézkedésnek emellett részét képezhetik a munkaerő térbeli mobilitását elősegítő támogatások. Ez nyilvánvalóan a közlekedési igények növekedést vonja maga után, ami csak akkor nem káros levegőkörnyezeti szempontból, ha közösségi közlekedés, vagy nem motorizált közlekedési módok igénybe vételével történik.

A kulturális kínálat szintén a forgalom, a közlekedési igények növekedését vonhatja maga után, fontos, hogy ez, a turisztikai fejlesztésekhez hasonlóan, ne járjon a terhelések számottevő növekedésével.

TALAJ

Általános értékelés

A Főváros esetében nem lehetséges a talajok helyzetéről és védelméről általánosságban beszélni. Nagyvárosi jellegéből adódóan a belvárosban csak elvétve, kis területeken beszélhetünk szilárd burkolat nélküli talajokról, ráadásul ezek sem nevezhetők természetes talajoknak. A sok bolygatásnak, feltöltésnek, idegen anyaggal történt keveredésnek köszönhetően, ezek az ún. városi talaj kategóriájába sorolhatók. Természetes vagy ahhoz közeli talajok találhatóak a hegyvidéki területeken, illetve a pesti oldal külső területein. Az átmeneti zóna taljai speciális helyzetűek, hiszen a barnamezős területeken gyakran szennyezéssel terheltek, itt már nem is védelemről, sokkal inkább kármentesítésről szükséges beszélni.

Talajvédelmi szempontból 3 fő irányvonal határozható meg, a barnamezős területek kármentesítése, a külső beépítetlen területeken a területfoglalás és beépítés minimalizálása, a kompakt városszerkezetre való törekvés, valamint a jelenlegi zöldfelületek megőrzése, jó karban tartása, amelyen keresztül a talajok védelme is megvalósul.

A Program mindegyik talajvédelmi intézkedéscsoport esetében tervez beavatkozásokat, ezért összességében kedvező hatások prognosztizálhatók, azonban néhány prioritás esetében kedvezőtlen hatások is előre jelezhetők. Ilyenek elsősorban a területfoglalással járó közlekedési fejlesztések, infrastrukturális fejlesztések.

Prioritásonkénti jellemzők

Mivel döntően gazdaságfejlesztési intézkedéscsomagokat tartalmaz, az **1. prioritásnak** csak azon intézkedései fejtenek ki közvetlen hatást a talajra, amelyek telephelyfejlesztéssel járnak, illetve valamilyen terhelő hatást (pl. növekvő forgalom) generálnak.

Az **1. intézkedésben** terhelő hatású lehet az üzleti telephelyek fejlesztésének támogatása, de jelentősen mérsékelheti a terhelést az a tény, hogy a terv kifejezetten barnamezős területek ilyen jellegű hasznosítását tűzte ki célul. Amennyiben a tervezett fejlesztések keretein belül

egy-egy barnamezős terület korábbi szennyeződéseit is felszámolják, akár kedvező hatású projektek is megvalósulhatnak. Az intézkedés egyéb gazdaságélénkítő elemei nincsenek közvetlen hatással a talajra, csakúgy, mint a **2. intézkedés** adminisztrációs jellegű elemei sem.

A **3. intézkedés** (turizmusfejlesztés) akár jelentős terhelést is okozhat a talajok tekintetében, elsősorban a budai oldal természeti területein, de csak abban az esetben, ha jelentős tömegek jelennek meg ezeken a területeken. A turisztikai útvonalak városon belüli fejlesztése esetében feltétlenül figyelembe kell venni egy-egy terület terhelhetőségét, nem csak a talajok tekintetében, hanem valamennyi környezeti elem megóvása érdekében.

A **2. prioritás** általánosan megfogalmazott céljai nagyon kedvezőek a talaj, mint környezeti elem megóvása érdekében. A városszerkezet átalakítása során úgy éri a legkisebb terhelés a talajokat, ha a már amúgy is terhelt belvárosi területek válnak a fejlesztések fő területévé, illetve az átmeneti zóna barnamezős területeinek funkcióváltásával valósulnak meg a fejlesztések. Fontos, hogy a dokumentum az **1. intézkedésben** megemlíti az ökológiai szempontból pótolhatatlan területek beépítésének elkerülését, ami az egyik legfontosabb a talajok megóvása érdekében. Ezért ez az intézkedés határozottan kedvező hatású.

A **2. intézkedés** a barnamezős területek funkcióváltása, amely elsősorban akkor lesz kedvező hatású, ha a fejlesztéseknek köszönhetően kármentesítés és zöldfelületfejlesztés is megvalósul. Javasoljuk, hogy az átmeneti hasznosítások ösztönzése csak úgy valósuljon meg, ha az valamilyen kedvező környezeti hatással jár, nem rontja tovább a barnamezős terület állapotát.

A **4. intézkedés** (értékvédelem) projektszinten akár kedvező hatású is lehet, azonban a dokumentum nem fejt ki részletesen a tervezett intézkedéseket, ezért ezek hatása nem ítélni meg.

Az **5. intézkedés** (lakásállomány fejlesztése) is magában hordozza a kedvező hatás lehetőségét, amennyiben az ingatlanfejlesztések együtt járnak zöldfelület fejlesztéssel, ami kedvező hatású a talajok állapotára.

A **3. prioritás** (környezeti erőforrások védelme) jellegéből adódóan csak pozitív hatású lehet valamennyi környezeti elemre, így a talajra is.

Ki kell emelni az **1. intézkedést**, ami a zöld- és aktív biológiai felületek megőrzésén keresztül a legértékesebb talajokat is megóvjá Budapest területén.

A **3. intézkedésben** a hulladékgazdálkodás mellett a talajvédelem is nevesítésre került. Elsősorban a szennyezett területek felmérése és kármentesítése célozza a talajokat terhelő káros hatások felszámolását. A kedvező hatás mértékét nagyban befolyásolja majd az, hogy a rendelkezésre álló forrásból hány, illetve mekkora területen sikerül felszámolni a szennyeződést, kicserélni a szennyezett talajt. Ezt elsősorban a későbbi hasznosítás jellege határozza meg, hiszen egy ipari területhasznosítás esetén sokkal kisebb költség a kármentesítés, mint pl. egy lakócéltú területhasznosítás esetében. Az intézkedés hulladékgazdálkodási projektelemei is kedvezőek a talajra, hiszen a hulladék potenciális talajszennyező. Megfelelő gyűjtési és hasznosítási rendszerek fejlesztésével, továbbá tudatformálással a környezetbe és a talajba jutó hulladékok mennyisége jelentősen csökkenthető. Javasoljuk, hogy a veszélyes hulladékok megfelelő begyűjtését és ártalmatlanítását/hasznosítását is vegyék fel a tervezett projektelemek közé, hiszen fajlagosan ezek a legnagyobb és legveszélyesebb talajszennyezők.

A **4. intézkedés** (vízgazdálkodás) is alapvetően kedvező hatású a talaj állapotára, azonban a tervezett intézkedések elsősorban az ivóvízre koncentrálnak. A talajra is ható elemek a szennyvízzel kapcsolatos intézkedések, ezek egyértelműen kedvező hatásúak. Hiányoznak a kifejezetten felszín alatti vizek minőségét javító vagy védő projektelemek, a talajok védelme szempontjából ezek is kiemelt fontosságúak lennének.

Az **5. intézkedéscsomagban** ki kell emelni a zöldtetők létesítését. Ezeken gyakorlatilag egy mesterséges talajréteget (is) telepítenek, amely minden kedvező hatását kifejti a közvetlen környezetére. A zöldtetők elterjedésének és kedvező hatásaiak megismerésének köszönhetően, talán a természetes talajtakaró még fennmaradt városi foltjai is felértékelődnek.

A **4.**, közlekedésfejlesztési **prioritásról** általánosságban elmondható, hogy a közösségi közlekedésfejlesztési, valamint a kerékpáros közlekedési módot támogató elemei egyértelműen pozitív hatásúak a talajokra, hiszen jelentősen lecsökkentik a közlekedésből származó talajterhelő anyagok kibocsátott mennyiségét. A városi talajok különösen ki vannak téve a személygépjárművek kipufogó gázaiból kiülepedő szennyezőanyagok káros hatásainak, a kifolyó gépjárműolajok és üzemanyagok miatti szerves szennyezésnek, valamint a gumi- és fékkopásból származó nehézfém terhelésnek.

Az **5. prioritás** tervezett tartalma nincs közvetlen hatással a talaj állapotára.

FELSZÍN ALATTI VÍZ

Általános értékelés

Budapest felszín alatti vízkészlete több szempontból is kiemelt figyelmet igényel. A budai oldal túlnyomó részén fokozottan érzékeny besorolást kaptak a felszín alatti vizek, míg a pesti oldalon az érzékeny besorolás a jellemző. A budai oldalon kiemelt tényező, hogy a sekély talajréteg alatt vagy akár a felszínen, karsztos rétegek találhatóak, amelyek fokozottan érzékenyek bármilyen terhelő hatásra, szennyezésre. Hosszú távon a főváros egyik legnagyobb természeti erőforrására, a gyógyfürdőket tápláló termálvizekre is nagyobb figyelmet szükséges fordítani mennyiségi és minőségi értelemben egyaránt.

A dokumentumról általánosságban elmondható, hogy a felszín alatti vizek védelmére nem fektet külön hangsúlyt, kifejezetten ezt célzó intézkedést nem tartalmaz. Közvetett módon kedvező hatást kifejtő intézkedés néhány esetben említhető, pl. a szennyvíztisztítási- és csatornázási elemek ide sorolhatók. Szintén általánosságban említhető, hogy azok az intézkedések, amelyek a talajra pozitív hatást gyakorolnak, közvetett módon a felszín alatti vizekre is kedvezően hatnak, igaz általában kisebb mértékben. Ugyanez igaz a negatív hatásokra is: a talajt érő kedvezőtlen hatások a felszín alatti vizek esetében is terhelő tényezőként jelentkezhettek, csak a hatás mértéke és az időbelisége más.

Prioritásonkénti jellemzők

Az **1. prioritás** jellemzően gazdaságélénkítő intézkedéseket tartalmaz, ezért csak azok az elemek fejtenek ki hatást (jellemzően negatív hatást), amelyek tartalmaznak infrastrukturális fejlesztéseket, illetve bármilyen forgalom generáló hatással bírnak legyen az gépjármű, vagy gyalogos forgalom.

Az **1. intézkedésben** terhelő hatású lehet az üzleti telephelyek fejlesztésének támogatása, de jelentősen mérsékelheti a terhelést az a tény, hogy a terv kifejezetten barnamezős területek ilyen jellegű hasznosítását tűz ki célul. Amennyiben a tervezett fejlesztések keretein belül egy-egy barnamezős terület korábbi szennyeződéseit is felszámolják, akár kedvező hatású projektek is megvalósulhatnak. Az intézkedés egyéb gazdaságélénkítő elemei nincsenek közvetlen hatással a felszín alatti vizekre, csakúgy, mint a **2. intézkedés** adminisztrációs jellegű elemei sem.

A **3. intézkedés** (turizmusfejlesztés) talán az egyetlen olyan intézkedés, amely esetében a kedvezőtlen hatások eltérően jelentkeznek a talajok és a felszín alatti vizek esetében. Amíg a talajok esetében a természeti területekre irányuló esetleges nagyobb tömegek okozhatnak talajdegradációt, a felszín alatti vizek esetében a termálvizek fokozott kitermelése jelenthet negatív hatást, ami mennyiségi és minőségi szempontból egyaránt terhelő.

A Fürdőváros program elsősorban korszerűsítéseket takar, így komolyabb problémákat nem jelenthet. Meg kell viszont jegyezni, hogy a termál és gyógyvizek rendelkezésre állásának korlátját fontos lenne komolyan venni, mert a jövőben mennyiségi problémákra számíthatunk. Az OVGT-hez készített felmérések, konkrétan a vízmérleg teszt alapján fővárosi és főváros környéki karszt és termálkarszt víztestek mennyiségi állapota a „nem megfelelő” minősítést kapta. A k.1.3 Dunántúli-középhegység - Budai-források vízgyűjtője, és a kt.1.3 Budapest környéki termálkarszt víztest esetében a gyenge állapot oka a túlzott közvetlen vízkivétel. A vízkivétel a 2 felszín alatti víztestnél meghaladja a hasznosítható vízkészletet.

A fürdőfejlesztések kapcsán a termálvizek kitermelése esetében meg kell azt is említeni, hogy hasznosításuk után jelenleg túlnyomó többségben valamilyen felszíni befogadóba vezetnek ezeket a vizeket, így más környezeti elemek (pl. felszíni víz) terhelése is számottevő. A termálvizek használat utáni visszasajtolása a jövőben megoldandó feladat, de ennek módját is rendkívül körültekintően kell kiválasztani, hogy a felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi paraméterei kedvezően alakuljanak.

A **2. prioritás** intézkedéseinek felszín alatti vizekre gyakorolt kedvező hatása megegyezik a talajra gyakorolt hatásokkal.

Fontos kiemelni, hogy a dokumentum az **1. intézkedésben** megemlíti az ökológiai szempontból pótolhatatlan területek beépítésének elkerülését, ami kedvező hatású a talajok megóvása szempontjából, ezért ez közvetett módon a talajvizek megfelelő mennyiségű és minőségű utánpótlása miatt is pozitív hatású.

A **2. intézkedés** (barnamezős területek funkcióváltása) a legfontosabb intézkedés a prioritáson belül, amely a legnagyobb mértékű pozitív hatással van a felszín alatti vizek állapotára. A maximális javító hatást abban az esetben lehetséges elérni, ha a fejlesztéseknek köszönhetően kármentesítés és zöldfelület-fejlesztés is megvalósul. Javasoljuk, hogy az átmeneti hasznosítások ösztönzése csak úgy valósuljon meg, ha az valamilyen kedvező környezeti hatással jár, nem rontja tovább a barnamezős terület állapotát.

A **4. intézkedés** (értékvédelem) projektszinten akár kedvező hatású is lehet, azonban a dokumentum nem fejt ki részletesen a tervezett intézkedéseket, ezért ezek hatása nem ítélni lehet.

Az **5. intézkedés** (lakásállomány fejlesztése) is magában hordozza a kedvező hatás lehetőségét, első sorban azokban az esetekben, ahol a csatornahálózatra még rá nem kötött területeken történnek a fejlesztések. Az ingatlan fejlesztések esetében kiemelten fontos, hogy a közműellátás méretezése során megfelelő igények kerüljenek meghatározásra, így elkerülhető, hogy a túlméretezett ivóvíz-ellátó rendszerek a szükségesnél nagyobb mértékben terheljék a felszín alatti vizeket.

A **3. prioritás** (környezeti erőforrások védelme) jellegéből adódóan csak pozitív hatású lehet valamennyi környezeti elemre, így a felszín alatti vizekre is, bár az intézkedések egyike sem nevesíti ezt a környezeti elemet.

Az **1. intézkedést**, ami a zöld- és aktív biológiai felületek megőrzését tűzte ki célul, kiemelt fontosságú a legérzékenyebb felszín alatti vízkészletekkel rendelkező karsztos területeken. Sajnos az indikatív projektlista túlnyomó részben nem a legérzékenyebb területeket célozza meg, ennek ellenére a pozitív hatása egyértelmű.

A **2. intézkedésnek** nincs kimutatható hatása a felszín alatti vizekre.

A **3. intézkedésben** a hulladékgazdálkodás mellett a talajvédelem is nevesítésre került. Mindkét típusú intézkedéscsoportnak vannak felszín alatti vizeket védő elemei, tehát összességében pozitív hatásúak. Elsősorban a szennyezett területek felmérése és kármentesítése célozza a felszín alatti vizeket terhelő káros hatások felszámolását. A kedvező hatás mértékét nagyban befolyásolja majd az, hogy a rendelkezésre álló forrásból hány, illetve mekkora területen sikerül felszámolni a szennyeződést, kicserélni a szennyezett talajt. Az

intézkedés hulladékgazdálkodási projektelemei is kedvező hatásúak a felszín alatti vízre, hiszen a hulladék potenciális talajszennyező, ezáltal talajvízszennyező. Megfelelő gyűjtési és hasznosítási rendszerek fejlesztésével, továbbá tudatformálással a környezetbe és a talajba jutó hulladékok mennyisége jelentősen csökkenthető. Javasoljuk, hogy a veszélyes hulladékok megfelelő begyűjtését és ártalmatlanítását/hasznosítását is vegyék fel a tervezett projektelemek közé, hiszen fajlagosan ezek a legnagyobb és legveszélyesebb földtani közeg- és talajvíz szennyező.

A **4. intézkedésnek** (vízgazdálkodás) kellene a legnagyobb mértékű pozitív hatást kifejteni a felszín alatti vizekre, azonban inkább csak már korábban megkezdett projektek (szennyvízelvezetés- és tisztítás) befejezését célozta meg, ami a felszín alatti vizekre. Az ivóvízhez kapcsolódó fejlesztések inkább infrastrukturális jellegűek, a felszín alatti víztestek mennyiségi jellegű megóvását a dokumentum megemlíti, mint célt, de a bemutatott intézkedések ezt a célt nem szolgálják. Összefoglalva az intézkedés pozitív hatását nem lehet vitatni, azonban a felszín alatti vizek védelmét tekintve sokkal nagyobb potenciállal rendelkezik. A szűkös források ellenére, javasoljuk kifejezetten felszín alatti vízvédelmi projektet kidolgozását, akár az infrastrukturális fejlesztések rovására.

Az **5. intézkedéscsomag** energiagazdálkodást javító elemei nincsenek érdemi hatással a felszín alatti víz minőségére és mennyiségére.

A **4.**, közlekedésfejlesztési **prioritásról** általánosságban elmondható, hogy a közösségi közlekedésfejlesztési, valamint a kerékpáros közlekedési módot támogató elemei egyértelműen pozitív hatásúak a talajokra, ezért közvetett módon a talajvízre is, így jelentősen lecsökkentik a közlekedésből származó talajvizet terhelő anyagok kibocsátott mennyiségét. A városi talajokon keresztül a talajvíz különösen ki van téve a személygépjárművek kipufogó gázaiból kiülepedő szennyezőanyagok káros hatásainak, valamint a gumi- és fékkopásból származó nehézfém terhelésnek és az olajszármazékoknak.

Az **5. prioritás** tervezett tartalma nincs közvetlen hatással a felszín alatti víz állapotára.

Felszíni víz

Általános értékelés

A Duna állapotának alakulása a főváros szempontjából meghatározó jelentőséggel bír. Ivóvízbázisként a fővárosi ivóvízszolgáltatás minőségét és költségviszonyait határozza meg. A Duna és a Duna-part megfelelő minősége feltétele a rekreáció lehetőségének, az idegenforgalom fejlődésének. Jelenleg a Dunára a különböző minőségi elemek (fizikai-kémiai, biológiai, hidromorfológiai jellemzők) tekintetében a jó vagy a mérsékelt állapot/potenciál jellemző.

A Duna a befogadója a természetes felszíni vízfolyásoknak is, melyek állapota hat magára a Dunára is. A budapesti kisvízfolyások vízminőségi paraméterei kevés kivételtől eltekintve nem felelnek meg a vonatkozó határértékeknek.

A KEOP-ból finanszírozott (és remélhetőleg még 2015-ig megvalósuló, tehát KEHOP forrásokat nem igénylő) Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetés (BKISZ) projekt számottevő pozitív hatással lesz a vizek (felszíni és felszín alatti vizek) állapotára. A csatornázás szerepe kiemelkedő a kisvízfolyások, a karsztvizek, a források védelme szempontjából, csökkenti a belvízveszélyt és a pozitív hatással van a védett természeti területekre. Önmagában az, hogy a szabad kiömlők megszűnnek jelentősen javítja a Duna vízminőségét is. Ugyanakkor az újonnan csatornázott területek szennyvize és a Budaörsről átvezetett szennyvíz mind fővárosi szennyvíztisztítóba kerül, ahol bár tisztítás után, de növeli a Duna terhelését. A két ellentétes hatás egyenlege pozitív.

Prioritásonkénti jellemzők

Az **1. prioritás**, a gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért intézkedései környezeti hatásai általában megvalósítás függők, de megfelelő végrehajtás esetén javíthatják is a környezeti elemek (köztük a vizek) és rendszerek állapotát. A prioritás megnevezésében szerepel a „zöld” kifejezés, de az intézkedések megnevezésében és a tartalmi elemek bemutatásában nem, az indikatív projektlista sem tartalmaz kifejezetten „zöld” intézkedéseket. Az infrastrukturális fejlesztéseket tartalmazó intézkedések megvalósítása során törekedni kell arra, hogy a felszíni vízrendezési, vízelvezetési munkák illeszkedjenek a terület természetes lefolyási viszonyaihoz, illetve az elvezetett csapadékvíz ne érintkezessen szennyező anyagokkal. Így az intézkedés negatív hatásai a felszíni vizekre minimalizálhatók.

A pozitív környezeti hatások elősegítése érdekében javasoljuk nevesíteni **az 1. intézkedés** (Technológiai innováció és tudás-transzfer hatékonyságának javítása) tartalmi elemei között az ökoinnovációt és környezeti K+F+I tevékenységet.

A turizmus, mint gazdasági húzóágazat (**3. intézkedés**) fejlesztése intézkedésnél a fejlesztés módjától függ a környezeti hatás. Az idegenforgalom fejlesztése általában a közlekedési igények, a hulladékok, a vízfogyasztás, a szennyvizek növekedésével jár, ez negatív hatással lehet közvetlen (pl. szennyvíz), vagy közvetett (pl. légszennyezettség növekedésén keresztül) többek között a vizek állapotára. Ezért szennyezés-megelőző, szennyezés csökkentő intézkedéseket kell tervezni.

Az intézkedések kiemelten foglalkoznak az egészségturizmussal, feltételezik, hogy a megfelelő állapotú karsztvíz és termálvízkészletek rendelkezésre állnak. A további kitermelés lehetőségét alaposan meg kell vizsgálni. (A VGT-ben a Dunántúli-középhegység - Budai-források vízgyűjtője esetében gyenge mennyiségi állapot szerepel). A termálvizek kitermelése nemcsak a felszín alatti vízkészletek mennyiségi terhelését eredményezi. A vízhasználat után a jelenlegi gyakorlat szerint, valamelyik felszíni víztestbe vezetik a használt termálvizet. Ez a felszíni vízminőség szempontjából rendkívül terhelő hatású, továbbá nem üzemszerű működés esetén jelentős hőterhelést is okozhat ez a módszer a befogadó vízfolyásban. A termálvizek visszasajtolásának lehetőségét meg kell vizsgálni és a környezeti és hidrológiai szempontból legelőnyösebb megoldást szükséges választani a felszíni- és felszín alatti vízkészlet hosszú távú fenntartható használata érdekében.

A felszíni vizek állapotát közvetlenül, legjobban a Duna parti szabadidő zóna kialakítása befolyásolja. Ezen intézkedés keretében a Duna-part hozzáférhetőségének javítása, vízparti szabadidős zónák kialakítása, úszó szabadidős- és vendéglátó egységek számának és szolgáltatási színvonalának emelése történik. Mindez negatív hatással lehet a Dunára, hiszen üzemanyag, olaj, hulladék, szennyvíz kerülhet a vízbe. Meg kell vizsgálni, hogy e projektek, turisztikai létesítmények a VKI 4. cikkelye 7. pontja alá tartoznak-e, mert akkor a vonatkozó hatásbecslést el kell végezni és az összes szükséges környezetjavító beavatkozást is be kell tervezni és meg is kell valósítani. Ez az elvárás más tevékenységeknél is előfordulhat. (A VKI 4. cikk 7. pontja szerinti vizsgálat, illetve igazolás eredménye alapján megvalósított fejlesztés nem jelenti a Víz Keretirányelv előírásainak megszegését még akkor sem, ha az érintett vizek jó állapotát emiatt nem lehet elérni.)

A **2. prioritás** a településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért intézkedéseinek környezeti hatásai is a megvalósítás módjától függenek. Az intézkedések leírásában nem szerepelnek olyan megfogalmazások, amiből egyértelműen kitűnne a környezetbarát jelleg, ez alól kivétel a barnamezős területeket célzó fejlesztések, de ezek esetében sem egyértelmű a későbbi hasznosítás módja. Nem látszik pl., hogy a vegyes területhasználatok biztosítása során a beépítésre szánt területek létrehozása csak ott engedélyezett, ahol nincs természeti védettség, ökológiai folyosó és ahol nem akadályozza a vízvédelmi beavatkozásokat (pl. kisvízfolyások rehabilitációja). Összességében biztosítani kell, hogy nem csökkennek a zöldterületek.

A **3. prioritás** környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért az **1. intézkedése** keretében említi példaként a Rákos-patak revitalizációját, de direkt módon nem említi a

kisvízfolyások rehabilitációs programját, ami a Budapest Főváros Környezeti Programjában 2011-2016 szerepel. Itt célkitűzés a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérése volt. Javasoljuk ezt a programot nevesíteni.

A **3. intézkedés** a korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem pozitív hatással van elsősorban a felszín alatti vizekre, de javítja a felszíni vizek minőségét is, elsősorban a rekultiváció és a kármentesítés intézkedéscsomagokon keresztül. A **4. intézkedés** a korszerű vízgazdálkodás elég tágan értelmezett címet viseli. A tervezett beavatkozások, indikatív projektek lényegében négy csoportra bonthatók.

- A legnagyobb rész (az indikatív projektek költségei alapján) az intézkedésen belül az ivóvíz ellátás üzem-biztonságát, és a működési hatékonyságot növelő program, amely lényegében a vízellátásnál szükséges rekonstrukciók megvalósítását jelenti. Ez várhatóan csökkenti a vízvesztést, mérsékli a vízfelhasználást, javítja az energia-hatékonyságot, javítja a szolgáltatás biztonságát, javítja az ivóvíz minőségét. Mindez összhangban van a VKI elvárásaival. E program finanszírozására EU források nem állnak rendelkezésre, ezért azt díjakból, vagy önkormányzati forrásokból kell megvalósítani.
- A másik jelentős beavatkozási kör a kritikus állapotú árvízvédelmi védvonalak felújítása. A program megállapítja, hogy az egyre szélsőségesebb időjárási események miatt az árvízi védekezés is egyre fontosabb feladattá válik. Ennek megfelelően célként megjelenik az anyagban az árvízvédelmi rendszer megújulása, valamint a védekezési tevékenység hatékonyságának növelése. Ezt fejlesztés támogatja: Árvízvédelmi rendszerek megerősítése - Elsőrendű védvonalak rekonstrukciója 29, 4 Mrd Ft. és a Római parti ideiglenes árvízvédelmi mű 5 Mrd Ft. Ez utóbbi esetében jól mutatja a problémát, hogy az érintett Duna szelvényekben a mértékadó árvízszint jelenleg 103,96 mBf és 104,11 mBf, míg az LNV helyi adatai jóval nagyobb 104,74 és 105,45 mBf magasságot mutatnak. Tehát a fejlesztések indokoltak.

Az eddigiekben jeleztük, hogy nem foglalkozunk megvalósítás hatásaival, de itt egyszer érdemes kivételt tenni, hogy érzékeljük ez sem elhanyagolható. A rekonstrukció és az ideiglenes árvízvédelmi mű megvalósulásának hatásai a vizek tekintetében elhanyagolhatóak. Ez szemben a Római parton a tervezett építési munkálatok során 402 db fát kell kivágni. Ennek ellensúlyozására az árvízvédelmi mű környezetében tervezett fapótlás száma megegyezik a kivágandó fák számával. Ez valószínűleg jogszabályi szempontból sem megfelelő, hiszen a szabályok szerint a törzs-körméretnek kell megegyezőnek lennie. Ami azt jelenti a kivágandó idős, nagyméretű fák miatt, hogy sokszorosa lehet számban az elültetendő csemete. Azt viszont lehetetlen elültetni a parton. (Egyébként tájképileg, hangulatilag is pótolhatatlanok az itt élő vízparti idős fák.) Itt tehát ez az egyszerűnek tűnő – meg kell védeni az ingatlanokat a rendszeres elöntéstől –, igen jelentős érdekellentéteket szíthat, amit a médiákból folyamatosan nyomon is követhetünk.

- A harmadik téma a csapadékvizek kezelése, tározók építése. Mivel az operatív program részben itt még csak előkészítési, tervezési munkákat említ, komoly környezeti hatással nem számolhatunk. Megjegyezzük, hogy a stratégiai program és az operatív program megfogalmazása lényeges eltérést mutat. Javasoljuk pontosítani az intézkedések tartalmi elemeinek leírását.
- Az intézkedések leírása a negyedik, szennyvízelvezetés- és tisztítás témakörben nem egyértelmű. Úgy tűnik, hogy már megoldott, vagy megoldás alatt álló feladatok is szerepelnek. Ilyenek a Dél-budai főgyűjtő megépítése (BKSZT keretében), egyesített rendszerű csatornák dunai kitorcollásának megszüntetése, csatornázatlan területek felzárkóztatása (nagy részt megoldódik a BKISZ projektben), a rákötések ösztönzésére központi szabályok születtek (kötelező rákötés, magas talajterhelési díj). A felsorolt intézkedésekből még hátravan kettő:
- a vízfolyásokra történő illegális szenny-, illetve csapadékvíz rákötések megszüntetése a vízminőség és a kapacitás, azaz a vízszállító képesség javítása,

- elválasztott rendszerű szennyvíz és csapadékvíz elvezetési rendszerek kiépítése
Ez utóbbi irreálisan nagy pénzigényű, de kétségtelenül indokolt megoldás lenne.

Megjegyezzük, hogy az indikatív projekt listában összesen a BKISZ II. projekt szerepel, mint az első fázis szakaszolt projektje. A KEHOP 3.0 nem számol a BKISZ-szel, mint szakaszolt projekttel. Javasoljuk, hogy szennyvízelvezetéssel kapcsolatos intézkedéseket gondolják át újra, vegyék figyelembe a már folyamatban lévő fejlesztéseket és az intézkedések előkészítettségét.

A FŐTEP nem említi az RSD, mint kiemelt víztest állapotának javítására szolgáló komplex projekt két a KEOP-ból nem finanszírozott elemének megvalósítását. A tervezett 4 projektelemből megvalósulás alatt van a műtárgyépítés és rekonstrukció, valamint a szennyezőanyagok kivezetetése a parti sávból projektetem. Az átvezetés projektetem (FCSM Zrt. dél-pesti szennyvíztisztító telepéről származó szennyvíz átvezetése a Nagy-Dunába) és a kotrás projektetem megvalósítása átkerült a FŐTEP időszakára. Ugyan szerepel egy 1,5 Mrd forintos projektjavaslat az anyagban RSD integrált fejlesztése címen, de nem lehet tudni, hogy ez mit takar, hiszen a jelzett összeg egyik projekteleme sem elég.

Az RSD állapotának javításával foglalkozni kellene a FŐTEP 3. prioritásában, hiszen ezek a projektek vízminőségi szempontból lényeges célkitűzéseket valósítanak meg.

A közlekedésfejlesztési (**4. prioritásról**) általánosságban elmondható, hogy a közösségi közlekedésfejlesztési, valamint a kerékpáros közlekedési módot támogató elemei egyértelműen pozitív hatásúak a felszíni vizekre, hiszen jelentősen lecsökkentik a közlekedésből származó felszíni vizeket terhelő anyagok kibocsátott mennyiségét. A közlekedés infrastrukturális elemeinek üzemeltetése során kiemelt fontosságú az útfelületekről, vasúti töltésekről stb. lefolyó és összegyűjtött vizek szennyezésmentesen történő elvezetése, elszikkasztása. A közösségi közlekedés, P+R parkolók összehangolt fejlesztése erősen csökkenteni tudja a közlekedés káros hatásainak mértékét.

Az **5. prioritás** nincs hatással a felszíni vizek állapotára.

Az élővilággal, mint környezeti elemmel (főként mivel itt a város belterületéről és nem természetes élőhelyekről van szó) önállóan nem foglalkozunk. Az élővilágról a városi élőhelyek kapcsán (erdők, zöldterületek) esik szó. Az épített környezetre, az építészeti és régészeti örökségre a települési környezetnél térünk ki.

4.2.2.2. Környezeti rendszerek

KLÍMA

Általános értékelés

A hatásait már napjainkban is érezhető éghajlatváltozás esetében három kérdéskört szükséges vizsgálnunk, egyrészt a klíma további jelentős változásának mértékét csökkentő ÜHG kibocsátás csökkentését, másrészt a már bekövetkezett negatív hatások csökkentését, illetve az alkalmazkodást a változásokhoz. Fontos, hogy a fejlesztések során a sérülékenységre is figyelemmel kell lenni, és a beruházásokat úgy kell megtervezni, hogy ellen tudjanak állni a változó klíma következtében megváltozó adottságoknak.

A CO₂-kibocsátással összefüggésben a megállapításainkat javarészt a levegős résznél már ismertettük, leírtuk: alapvetően az energiahatékonysági beavatkozások (energetikai korszerűsítések) és az alternatív energia felhasználás arányát növelő fejlesztések szolgálják az üvegházgáz kibocsátás mérséklését. Az energiatakarékossággal összefüggésbe hozható a tömegközlekedés fejlesztése is. (Meg kell említeni ugyanakkor, hogy az új tömegközlekedési eszközök - a korábbinál modernebb felszerelésük, pl. klímaberendezés, elektronikus utas-tájékoztató rendszer, stb. miatt - nagyobb energiafelhasználásúak, mint a régi járművek.)

Ennek ellenére megfelelő kihasználtság mellett, az üzemanyag megtakarítás még mindig számottevő az egyéni gépjármű közlekedés energiaigényéhez képest. Bár tömegközlekedési eszközök kényelmesebbé válása több energiát igényel, ugyanakkor növelheti az igénybevételt, ami pedig energiamegtakarítást és a levegőszennyezés mérséklését jelenti. (Részletesebben lásd a levegőszennyezésről szóló részt.)

Prioritásonkénti jellemzők

Az üvegház hatású gázok kibocsátásának mérséklését is szolgáló fejlesztések mellett a program az alkalmazkodás tekintetében is tervez beavatkozásokat, a **3. prioritás 5. intézkedése** nevesíti a klímavédelmet, és ezen belül a városi hősziget hatás mérséklését az átszellőzés növelését tűzi ki célul.

Városi környezetben a hőhullámok, a forró száraz időszakok elleni védekezésnek valóban különös jelentősége van, de nem ez az egyetlen intézkedés, ahol a klímaadaptációs megoldásoknak helye van. A zöldfelületek növelése, a zöldterületi rekonstrukciók (**3. prioritás 1. intézkedés**) is rendkívül fontos szerepet játszanak a helyi klimatikus viszonyok javításában, de más, például városfejlesztési beavatkozások (pl. **2. prioritás 2. és 5. intézkedése**) is lehetnek az alkalmazkodás szempontjából hasznosak. Pontosabban azzá tehetők, lásd pl. zöldfelületek, vízfelületek, árnyékoló felületek létrehozásával. Az ilyen, az éghajlatváltozáshoz való adaptációt, az érzékelhető hatásokat és azok következményeit mérséklő megoldásokat preferálni kell az egyes projektek esetében.

Az árvízvédelmi rendszer megerősítése, fejlesztése (**3. prioritás 4. intézkedés**) a klímaváltozás hatására gyakoribbá váló és súlyosbodó árvízi veszélyeztetettség mérséklését szolgálja.

Esetleg az **5. prioritásban** lehetne még az éghajlatváltozással szembeni védekezőképesség növelését célzó beavatkozásokat (akár oktatás, akár háttérintézmények, stb. fejlesztése) nevesíteni; a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak (pl. hőhullámok) ugyanis éppen az egyébként is legvédtelenebbek a legjobban kiszolgáltatottak (hajléktalanok, mélyszegénységben élők, valamint az idősek és a gyermekek).

ERDŐK ÉS ZÖLDFELÜLETEK

A Fővárosi Településfejlesztési Program megvalósítása során nagyon összetett hatások várhatók a város természeti értékeire, erdeire, zöldfelületeire. Néhány intézkedés célzottan a természeti értékek állapotának javítását, a zöldfelületek fejlesztését kívánja elérni. Többségük azonban közvetve okoz pozitív, vagy negatív változásokat a városi ökoszisztémák, zöldfelületek állapotában.

Ökológiai szempontból kedvező hatású intézkedések

- 2.1. Vegyes terület-használat kialakítása – A Dunával együtt élő város
- 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása
- 2.4. Értékvédelem - értékteremtés
- 3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem
- 3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése
- 3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem

Ezeknél az intézkedéseknél egyértelműen számíthatunk a zöldfelületi rendszer állapotának, intenzitásának, kiterjedésének javulására. Külön érdemes foglalkozni a **3. prioritás 3.1. „Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvédelem”** intézkedéssel. Az ennek keretében tervezett projektek csak abban az esetben szolgálják a biodiverzitás megőrzését, ha tényleges élőhelyfejlesztéssel járnak. A hatás megítéléséhez ismerni kellene a tervezett projektek tartalmát. A Program nem tartalmazza (még nem is

tartalmazhatja) a Rákospatak, a Városliget, a Népliget vagy a Margit-sziget integrált fejlesztésének konkrét tartalmát. Amennyiben ezek beépítéssel járnak, akkor nem tekinthetők a 3.1-ben jelzett cél szerinti intézkedéseknek. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a zöldfelületek városökológiai előnyei csak szakmailag megalapozott tervszerű zöldfelületfejlesztéssel tudnak érvényre jutni. Az ötletszerű összehangolatlan fejlesztések ökológiai hatékonysága elenyésző, ugyanúgy, mint egy-egy üres telek parkká alakítása. Utóbbiak funkcionális (lakossági rekreációs) hatása igen jótékony lehet (lásd pl. kismamák és gyermekeik részére játszóhely, kamaszoknak sportterület, időseknek rekreációs hely), de kis kiterjedésük miatt többnyire nem tudják ökológiai kedvező hatásukat kifejteni.

A 2. prioritás 2.4. Értékvédelem – értékteremtés intézkedése kiemelkedően pozitív hatású és várhatóan elősegíti a helyi védelem alatt álló, vagy helyi védelemre érdemes fővárosi területek megővését. Ehhez azonban valós finanszírozás szükséges, amihez az érdekérvényesítés elengedhetetlen.

Ökológiai szempontból semleges hatású intézkedések:

- 1.1. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása
- 1.2. Felhasználóbarát város-kormányzás kialakítása
- 2.5. A lakásállomány optimalizálása
- 5.1. Befogadó és támogató társadalom
- 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése
- 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása
- 5.4. A kulturális kínálat bővítése

Ezen intézkedések tartalmát látva megállapítható, hogy a városi élőhelyeket, a városban élő állat- és növényfajokat, a zöldfelületeket semmilyen módon nem érintik.

Ökológiai szempontból várhatóan negatív hatású intézkedések

- 4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése

Ez az egyetlen intézkedés, amely egyértelműen veszélyeztetheti a budapesti zöldfelületeket, erdőket, védett területeket, elsősorban abban az esetben, ha új nyomvonalak kialakítását igényli. A legfontosabb hatótényező a területfoglalás, amit lehetőség szerint el kell kerülni, tehát úgy kell a terveket elkészíteni, hogy az új vagy a bővített nyomvonalak ne foglaljanak el zöldfelületet. Más esetben is lehetnek kedvezőtlen hatások, ha a közlekedésfejlesztés forgalom-növekedéssel is együttjár. Ekkor romlanak a környező zöldfelületek életlehetőségei a levegő- és talajszennyezés következtében. Ezt azzal lehet kismértékben kompenzálni, ha az ilyen hatású közlekedésfejlesztéshez kötelezően kapcsolnak zöldfelület mennyiségi/minőségi fejlesztési beavatkozást. (Lásd pl. fasorok telepítése, köztes felületek zöldítése.)

Kettős hatású intézkedések

- 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat
- 1.4. Városterzéségi együttműködés
- 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása
- 3.4. Korszerű vízgazdálkodás
- 3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem
- 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése
- 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése
- 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése

Az intézkedések ezen csoportja vagy olyan egymástól különböző fejlesztéseket jelent, melyek zöldfelületekre való hatásaik jelentősen eltérnek, vagy az intézkedés konkrét tartalmától függően lehetnek a hatások különbözőek. Pl. a Városterzéségi együttműködés esetében, ha az együttműködés hatására mérséklődik pl. a zöldfelületek terhelése, az pozitív, de ha pl. a

logisztikai központok területfoglalása biológiailag aktív felületek csökkenéssel jár, az negatív. A következmények megítélését az is befolyásolja, milyen mértékben lehet a kedvezőtlen hatásokat mérsékelni. Ez is beavatkozásoként változó lehet, a zöldfelület-vesztés veszélye azonban felmerül.

TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET

A települési környezet, mint környezeti rendszer számos, a környezeti elemeken túlmutató hatótényező befogadó területe. Itt vizsgáljuk azokat a kérdéseket, melyek megjelenési és befogadó területe többségében a település, ezek a zaj- és rezgésterhelés, a hulladékgazdálkodás és egy újonnan figyelembe vett hatótényező a fényszennyezés. Jelen vizsgálatnál - mivel elsősorban egy város belterület problémáit értékeljük - önálló fejezetben nem foglalkozunk a tájjal (a települési táj gyakorlatilag itt megegyezik magával a települési környezettel). Ezért viszont itt szükséges foglalkozni a vizuális megjelenéssel, azaz a településképpel is.

Zaj-, rezgésterhelés

Az azonosított környezeti problémák közül a FÖTEP a zajterhelést tekinti a főváros meghatározó környezeti problémájának és mérséklése érdekében külön intézkedést is tervez. (A **3. prioritás 2. intézkedése** ugyan a légszennyezés csökkentését is nevesíti, mint feladatot, de a becsült összforrásigény, illetve a felsorolt tervezett beavatkozások és előrelátható költségeik alapján az intézkedés döntően a zajszennyezés mérséklésére, vagy más beavatkozás kapcsán arra is irányul.) A főváros stratégiai zajtérképének – már két éves késésben lévő - felülvizsgálata az egyik tervezett beavatkozás az intézkedésen belül, illetve a közösségi közlekedés használatát növelő programok és a kerékpáros közlekedés körülményeinek javítása kerül említésre. A projekt példák között pedig a kötöttpályás közlekedési útvonalak melletti passzív védelem kiépítése szerepel.

Tekintve, hogy a főváros zaj- és rezgésterhelésének meghatározó forrása a közlekedés (azon belül is döntően a közúti közlekedés), így a közlekedésoldali beavatkozásokról várható a jelentősebb eredmény. (A **3. prioritás 2. intézkedésének** leírása is tartalmaz közlekedéssel kapcsolatos beavatkozásokat, ezeknek azonban megítélésünk szerint jobb helye lenne a **4. prioritásban**.)

Gyakorlatilag a forgalmi terhelések oldását szolgáló beavatkozások (közösségi közlekedés, illetve nem motorizált közlekedés fejlesztése - döntően a **4. prioritásban**, illetve a közlekedési igények csökkentése akár városszerkezeti beavatkozásokkal - **2. prioritás 1. és 3. intézkedés**) járnak, járhatnak a zaj- és rezgés vonatkozásában kedvező hatással. (Ezzel kapcsolatban lásd még a levegőszennyezésnél leírtakat is.) Az útburkolat felújítása, illetve szilárd burkolattal történő ellátása esetén az egyenletesebb sebesség miatt a terhelés csökkenése vélelmezhető (legalábbis a lakott területeken megengedett alacsonyabb sebességek esetén) – ha és amennyiben a fejlesztés nem von maga után jelentős forgalomnövekedést. Az új elemek kiépítése azonban általában inkább forgalomnövelő hatással lesz, ami nyilvánvalóan a zaj-, és rezgésterhelés szempontjából is kedvezőtlen. Elkerülő utak építése egyrészt az új útszakasz közelében ront a helyzeten, ugyanakkor a terheléstől mentesített szakaszokon kedvező hatás lehet a forgalomelvonás miatt. Ezért a megfelelő tervezésnek, a hatásviselők száma alapján történő mérlegelésnek fontos szerep jut. Az útépitések és felújítások során (**2. prioritás 3. intézkedés, 4. prioritás**) megfelelő burkolat választással és kísérő sövény- és fasorok betelepítésével lehet javítani a közlekedésből származó zajhelyzeten.

Az új közösségi közlekedési elemek ugyan útvonaluk mentén növelik a zajszennyezést (különösen a megálló közelében) azonban, amennyiben kihasználtságuk megfelelő, sokkal nagyobb számú hatásviselő helyzetén tudnak némiképp segíteni. A járműbeszerzések során a „csendes” járművek beszerzése preferálandó. (Hosszabb távon az elektromos üzemű buszok

megjelenése rendkívül kedvező hatással járhat majd.) A kötőtpályás felújítások (melyeknek 2014-2020 közötti időszakban nagy szerep jut) során a zaj- és rezgéscsökkentést szolgáló kivitel is rendkívül fontos.

Előremutatónak tartjuk, hogy a 4. prioritás azon beavatkozásainál, mely zaj- és rezgésterhelés növekedést vonhatja maga után a Program maga is kiemeli, hogy ezen problémákra oda kell figyelni: *„Fontos, hogy minden közlekedésfejlesztésnél figyelmet kell fordítani zaj- és légszennyezés csökkentésére. Támogatandó a passzív akusztikai védelmi intézkedések, ill. környezetbarát technológiák, illetve rendszerek alkalmazása. Fontos szempont, hogy a tervezett vasúti fejlesztések ne „szigetszerűen” valósuljanak meg, hanem integrált módon a települési környezet megújításával is kiegészülhessenek.”*

A zöldfelületek, a fasorok (de a kötött pálya esetén a sínek közti/menti gyepszőnyeg is!) rendkívül hatékony zajcsökkentők, így különösen a **3. prioritás 1. intézkedés** jó hatással lehet e tekintetben is. Azokon a helyeken, ahol passzív zajvédelem megvalósítása a cél és van rá megfelelő hely is, érdemes a zajvédő fal telepítése helyett a fasor telepítést megfontolni, ezzel egyúttal a levegőminőség javítása felé is lépést lehet tenni, a klímára, a közérzetre gyakorolt pozitív hatásokról nem is beszélve. Ha nincs a fasortelepítéshez elegendő hely, vagy egyéb okokból nem megvalósítható, akkor pedig a növényesített zajvédő fal alkalmazását lehet javasolni. Kötőtpályás felújítások során a beton alap helyén a füvesítés szintén ajánlható, a fent leírtakkal összhangban.

A belső téri zaj-, és rezgésterhelés szempontjából a korszerűsítések, új épületek létesítése (**2. prioritás 5. intézkedés, 3. prioritás 5. intézkedés**) kapcsán megvalósuló nyílászárócsere (illetve az új épületek esetében beépítendő nyílászárók) kedvező hatásúak lesznek, még akkor is, ha céljuk eredendően az energiatakarékosság. E tekintetben a csökkentett hanggátlású nyílászáróknak kiemelt szerep juthat.

Az esetlegesen negatív következményekkel járó beavatkozások egyes gazdaságfejlesztési és a forgalom növekedésével járó projektek lehetnek. Az ilyen útfejlesztési, turizmusfejlesztési, gazdaságfejlesztési és munkaerő mobilitás növelést szolgáló intézkedések kapcsán a levegőkörnyezetre gyakorolt hatásokról már leírtakra hivatkozunk.

Fényszennyezés

A Program nem tesz említést a minden nagyvárosra, így fővárosunkra is jellemző fényszennyezésről, mint beavatkozást igénylő – az élővilágra, az emberekre, egészségi állapotukra és a balesetveszély okozásán át a testi épségükre káros hatással lévő - terhelésről. Jóllehet a fényszennyezés részben jogi szabályozással (korlátozás, tiltás) mérsékelhető, infrastruktúra oldali lehetőségek is rendelkezésünkre állnak, melyek harmonizálhatók a fényszennyezés csökkentésének igényével. Így például a közvilágítás korszerűsítése során (önálló beavatkozást nem tervez, de hivatkozik a KEHOP ilyen forrására?!) megfelelő világítástechnikai megoldásokkal lehetne biztosítani a fényterhelés minimalizálását. Ugyanígy a közterek, parkok, épületek és városnegyedek, barnamezős területek rekonstrukciója (**1. és 2. prioritás** egyes intézkedései), illetve az infrastruktúra felújítással/létesítéssel járó közlekedésfejlesztések - például parkolók, pályafelújítások, stb. – (**4. prioritás**), továbbá az üzleti telephelyek fejlesztése (**1. prioritás 1. intézkedés**) esetén is lehetőség nyílik kevésbé terhelő megoldások kivitelezésére.

A turizmusfejlesztéshez (**1. prioritás 3. intézkedés**) és a kulturális események helyszínéhez (**5. prioritás 4. intézkedés**) kötődő egyes beavatkozások esetében, amennyiben a kültéri világítás is fejlesztésre kerül, a fentieket szem előtt kell tartani.

Hulladékgazdálkodás

A helyzetelemzésben is bemutatott adatokból jól látszik, hogy a Fővárosban jelentős tényező a hulladékgazdálkodás, hiszen itt keletkezik az országban a legtöbb települési szilárd hulladék,

ezért talán itt a legfontosabb a hosszú távon is megfelelő hulladék-gazdálkodási tevékenység kialakítása, továbbfejlesztése. A legújabb jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően az első számú feladatot a keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése kell, hogy jelentse, erre a dokumentum meg is fogalmazott intézkedést. A keletkező hulladékok megfelelő, lehető legnagyobb mértékű szelektív gyűjtése, valamint a másodnyersanyagok hasznosítása szintén kiemelt feladat, a terv erre is önálló intézkedést határozott meg. Ezt figyelembe véve a Program kedvező hatású hulladékgazdálkodási szempontból, azonban a pozitív hatást csak úgy lehetséges fenntartani, ha egyéb intézkedések nem, vagy csak kis mértékben fejtenek ki negatív hatást. Különösen nagy figyelmet kell fordítani a kettős hatású intézkedésekre, ezeket lehetőség szerint úgy kell végrehajtani, hogy a negatív hatások kisebbek legyenek a pozitív hatásokhoz viszonyítva.

Az **1. prioritás** jellemzően gazdaságélénkítő intézkedéseket, de a hulladékgazdálkodás tekintetében nagyon fontos elemeket tartalmaz, amelyek lehetőséget biztosítanak arra, hogy a megfelelő hulladékgazdálkodási gyakorlat ne csak a közszolgáltatás területén, hanem gazdasági szereplők körében is mind nagyobb körben alapvető legyen.

Az **1. intézkedésben** célszerű olyan vállalkozásokat, innovációs tevékenységeket előnyhöz juttatni, amelyek hulladékszegény technológiákat alkalmaznak, vagy éppen fejlesztenek ki. Ebben az esetben az intézkedésnek kedvező hatásai lehetnek túlsúlyban. Amennyiben csak a hagyományos infrastrukturális fejlesztések lesznek túlsúlyban, úgy az intézkedés inkább terhelő hatású lesz, hiszen nagyobb kapacitású ipari területeken valószínűleg több hulladék keletkezik.

A **2. intézkedésnek** nem lesz kimutatható hatása a hulladékgazdálkodásra.

A **3. intézkedés** (turizmusfejlesztés) egyértelműen terhelő hatású lesz hulladékgazdálkodási szempontból, hiszen a fejlesztéseknek következtében jelentősen növekedhet a városba látogatók száma, ami növeli a keletkező hulladékok mennyiségét. A hatás azért sem lebecsülhető, hiszen az ide utazók a szabadidejük eltöltése alatt nem a mindennapi életvitelüknek megfelelő fogyasztási szokásaikat gyakorolják, jellemzően több hulladékot termelnek (még ha egyébként környezettudatos fogyasztókról is van szó). Külön ki kell emelni az egészségturizmust. Már jelenleg is nagyszámú külföldi – jellemzően nyugat-európai – érkezik a fővárosba, hogy igénybe vegyék az itt elérhető magas színvonalú, de kedvező árfekvésű egészségügyi szolgáltatásokat. Az egészségügyi hulladékok elkülönített gyűjtése rendkívül fontos azok veszélyessége és esetleges fertőző képessége miatt. Az ezzel kapcsolatos negatív hatásokat még akkor is meg kell említenünk, ha ezeknek a hulladékoknak a begyűjtése és ártalmatlanítása nem közszolgáltatói feladat és nem is a főváros felelősségi körébe tartozik (a hulladék termelője egyénileg szerződik begyűjtő és ártalmatlanító szervezettel), hiszen környezeti szempontból mindegy, hogy ki viseli a felelősséget, a következmények mindenkire egyformán hatnak.

A **2. prioritás 1. intézkedésének** elemei nincsenek hatással a hulladékgazdálkodásra.

A **2. intézkedés** (barnamezős területek funkcióváltása) vegyes hatással van a hulladékgazdálkodásra. A barnamezős területek funkcióváltása szinte minden esetben együtt jár szennyezett területek kármentesítésével. Ezekben az esetekben akár jelentős mennyiségű veszélyes hulladéknak minősülő föld és építési-bontási hulladék megfelelő elszállításáról és ártalmatlanításáról kell gondoskodni. Ez terhelő hatású, hiszen jelentős szállítási kapacitásokat és jelentős veszélyes hulladéklerakói kapacitásokat köthet le, amelyeknek további környezeti kockázatai is vannak. Viszont pozitív hatású is, hiszen a korábbi szennyezések az adott helyszínen megszűnnek, a veszélyes anyagok ellenőrzött körülmények közé kerülnek.

A **4. és 5. intézkedés** jelentős hatással nincsenek a hulladékgazdálkodásra, az ingatlanfejlesztések esetében a kivitelezési fázisban időszakosan megnövekedhet az inert hulladékok mennyisége. Ezek megfelelő hasznosításával az időszakos negatív hatások erősen lecsökkenthetők.

A **3. prioritás 1. intézkedését**, ami a zöld- és aktív biológiai felületek megőrzését tűzte ki célul semleges hatással van a hulladékgazdálkodásra. A folyamatosan karbantartott zöldfelületek esetében ugyan jelentős mennyiségű zöldhulladék begyűjtését és kezelését (komposztálás) kell megoldani, azonban éppen a főváros esetében ugyanezek a zöldfelületeken fel is lehet használni az előállított komposztot. Így a keletkező hulladék kezelése és a talajerő utánpótlás kérdése is megoldható.

A **2. intézkedésnek** nincs kimutatható hatása a keletkező hulladékok tekintetében.

A **3. intézkedésben** szerepelnek a hulladékgazdálkodás fejlesztését célzó elemek. A keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése, mint legfontosabb cél elérése tekintetében a szemléletformáló intézkedés a kulcsfontosságú. Az intézkedés kedvező hatásait fokozza, hogy a szelektív gyűjtés kiszélesítésén, fejlesztésén túl, a hasznosítás eddig megoldatlan kérdéseire is választ próbál adni. A hulladékgazdálkodási célú intézkedések kedvező hatásai akkor lehetnének a tervezetthez képest is nagyobbak, ha a veszélyes hulladékok szelektív begyűjtésének továbbfejlesztését is tartalmaznák, hiszen jelenleg a hulladékudvarokban begyűjtött mennyiség töredéke a lakosságnál keletkező mennyiséghez viszonyítva.

A kármentesítések kettős hatására már más fejezetben is kitértünk. Az érintett területek környezeti állapotára egyértelműen kedvező hatású minden kármentesítési munka, azonban a teljes talajcserével, illetve nagy mennyiségű szennyezett anyagok elszállításával járó projektek jelentősen terhelhetik a veszélyes hulladékokat ártalmatlanító üzemeket és ugyan csak átmenetileg és kismértékben, de növelik a teherforgalmat.

A **4. intézkedésnek** (vízgazdálkodás) környezeti szempontból egyértelműen pozitív hatású, de paradox módon hulladékgazdálkodás szempontjából határozottan terhelő, ami a szennyvíztisztításból származó szennyvíziszapok végső ártalmatlanításából adódik. A csatornázott területek növekedésével, a Központi Szennyvíztisztító Telep működésének beindulásával, nő a tisztított szennyvíz mennyisége és főként a keletkező szennyvíziszap mennyisége. A tárgyalt intézkedés elemei között is szerepel a szennyvíziszap ártalmatlanításának megoldása, akár termikus úton (ami újabb környezeti terheléseket jelenthet). A probléma volumenét jellemzi, hogy a keletkező szennyvíziszap rendszeres közúti szállítása a központi szennyvíztisztító és a jövőbeni ártalmatlanító telephelye között már önmagában jelentős környezeti terhelést eredményezhet.

Az azbesztcement alapú ivóvízhálózat csőcseréjét célzó intézkedés az egyik szempontból szintén előnyös hatású, azonban a megvalósítás során jelentős mennyiségű veszélyes hulladék elhelyezéséről kell gondoskodni.

Az **5. intézkedéscsomag** energiagazdálkodást javító elemei nincsenek érdemi hatással hulladékgazdálkodásra, a tervezett projektek méretéhez viszonyítva kis mennyiségű építési-bontási hulladék keletkezésével kell számolni, amelynek negatív hatásához képest jelentős a pozitív hatások túlsúlya.

A **4.**, közlekedésfejlesztési **prioritásról** általánosságban elmondható, hogy abszolút értelemben negatív hatással bír a terület hulladékgazdálkodására, hiszen a minden közlekedési rendszer üzemeltetése során keletkeznek hulladékok, amelyeknek jelentős része veszélyes hulladék (olajok, zsírok, akkumulátorok stb.) Viszont ha az egyéni közlekedési módok hatásaihoz viszonyítjuk az intézkedés tartalmát, már inkább pozitív hatásról beszélünk. Az egyéni motorikus közlekedési módok összességében nagyobb hulladék mennyiséget termelnek, mint az ugyanarra az utasszámra alkalmazott közösségi közlekedési módok. Tehát, amennyiben a jelenlegi helyzethez viszonyítjuk a tervezett intézkedéseket, pozitív hatás prognosztizálható.

Az **5. prioritás** tervezett tartalma nincs közvetlen hatással a hulladékgazdálkodásra.

Településkép, település épített értékei, örökségvédelem

A városképi megjelenésben, illetve az épített értékek védelmében a zöldfelületek fejlesztése (**3.1. intézkedés**), a **2. prioritás**ban szereplő közterület felújítás, fejlesztés, homlokzat rekonstrukciók, a Duna part fejlesztése, az ipari örökségi és műemlékvédelmi együttesek felújítása, hasznosítása mind-mind elősegítik az esztétikus városkép kialakulását, annak javulását.

A barnamezős fejlesztések (**2.2. intézkedés**) önmagukban is üdvözlendő beavatkozások: Amennyiben pedig a barnamező ipari értékeit magukba fogadják, illetve az újonnan létesülő építmények korunkra jellemző értékhozóként jelennek meg Budapest jövőbeni arculatát meghatározhatják, és hosszútávú sikeres szerkezeti átalakítást eredményezhetnek. Ez igen fontos szempont az átmeneti zónában található, eddig is jelentős fejlődésnek indult régi iparterületek rehabilitálásában.

Az újonnan alakítandó differenciált központrendszer (**2.3. intézkedés**) és tradicionális központok felújítása a városi élet mindennapjait teszi kiegyensúlyozottabbá (ügyintézés, kereskedelem, ellátó-szolgáltató hálózat, csomópontok, stb.). Az új központrendszer egyben a városi közlekedérendszer módosítását is magával vonja, aminek tágabb értelmű kedvező hatásai is fontosak.

A települési környezet fejlesztésének egy képi szempontból is jelentős intézkedése a lakásállomány optimalizálása (**2.5. intézkedés**). A bérlakás fejlesztés a lakhatási gondokkal küszködőknek jelenthet megnyugtató megoldást akkor, ha a lakhatási költségek az átlagjövedelmi szintekhez képest megfizethetőbbek lennének a mai szinteknél. Az intézkedés összekapcsolódhat az 5. prioritás egyes intézkedéseivel is.

Fontos, hogy a Program tartalmaz értékvédelmi elemeket is. Az örökségvédelmi, építészeti, kulturális értékek védelme, az értékek jobb hasznosíthatósága nemcsak az ezt közvetlen célzó **2.4. értékvédelmi intézkedésből** tűnik ki, hanem hozzájárulhat az **1.3. intézkedés** (Turizmus, mint gazdasági húzóágazat) és az **5.4. intézkedés** (A kulturális kínálat bővítése) is. Ezen intézkedések nemcsak településképi megjelenést javítva előnyösek, hanem az épített értékek, örökségvédelem szempontjából is, mint a művi elemek állapotát megtartó, javító hatások is.

A leszakadók, a bevándorlók számára megfelelő életkörülmények biztosítása, a szociális, egészségügyi és oktatási intézményrendszer színvonalának, egyenlő elérhetőségének javítása a települési környezet jobb minőségét eredményezi. Ilyenformán az **5. prioritás** „Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért” csaknem minden intézkedése hozzájárul a települési környezet állapotának javulásához, úgy is, mint a fizikai és úgy is mint a társadalmi környezet állapotjavulása.

Összességében úgy látjuk, hogy **a Program megvalósulásával el lehet indulni a lakható, minőségi települési környezet felé.** Hatására javul az otthonteremtési lehetőség, az emberi tevékenységek széles skálája együttesen, egymást harmonikusan kiegészítve jelenhet meg a decentralizált központokban.

4.2.2.3. Védett értékek

A Főváros élő és élettelen védett természeti értékeit, az országos és helyi védelem alatt álló területeket leginkább a 2.4. „Értékvédelem – értékteremtés” elnevezésű intézkedés megvalósulása befolyásolhatja pozitívan. Ezen kívül célzottan védett területeket nem érint más tervezett intézkedés, leszámítva az ex situ védelem szolgálatában álló Fővárosi Állat és Növénykert fejlesztését. Minden többi fejlesztésnél alapvető elvárás, hogy ezeket a védett vagy Natura 2000 területeket el kell kerülni. A Fővárosban előforduló védett növény- és

állatfajok in situ oltalmát, élőhelyüket ezek a védett területek biztosítják. A védett értékekre, területekre vonatkozó hatásokat a **4-3. táblázat**ban intézkedésenként értékeljük.

4-3. táblázat **Az intézkedések hatása a zöldfelületekre és védett területekre**

Intézkedések	Értékelés	Megjegyzés
1.3. Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása	☺	-
1.2. Felhasználóbarát város-kormányzás kialakítása	☺	-
1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat	☺/☹	Az intézkedés konkrét tartalmától függően lehet kedvező, ha pl. együtt jár védett természeti értékek, biológiailag aktív felületek állapotának javításával. Lehet kedvezőtlen, ha a védett értékeket a turista forgalom veszélyezteti.
1.4. Várostérségi együttműködés	☺/☹	Az intézkedés konkrét tartalmától függően lehet kedvező, ha az együttműködés hatására mérséklődik pl. a zöldfelületek terhelése, vagy kialakulnak közös használatú zöldfelületek, rekreációs zónák. Lehet negatív is, ha pl. a logisztikai központok területfoglalása biológiailag aktív felületek csökkenéssel jár.
2.1. Vegyes területhasználat kialakítása – A Dunával együtt élő város	☺	Városökológiailag rendkívül üdvözlendő intézkedés, melynek kedvező hatása vitathatatlan. A Duna-menti területek fejlesztése során a még meglévő vízi és vízparti élőhelyek megőrzése elsőrendű követelmény. A beavatkozások nem eredményezhetik a Dunamenti élőhelyek terhelésének növekedését!
2.2. Barnamezős területek funkcióváltása	☺	A barnamezős területeken lehetőség kínálkozik új, egészséges zöldfelületi mozaikok, fasorok, stb. kialakítására. Ezt ösztönözni (akár kötelezővé tenni is) kellene.
2.3. Differenciált központrendszer létrehozása	☺/☹	A hatás kettős: A tervezett fejlesztések járhatnak zöldfelületek, erdőterületek igénybevételével, fák, fasorok pusztulásával, zöldfelületi elemek sérülésével. Ezek körülményektől függően tervezéssel és odafigyelő kivitelezéssel elkerülhetők. Kivédhetetlen zöldfelületvesztés esetén kompenzálhatók. Ez lehet jelentős negatív hatás, de mérsékelhető. A fejlesztések eredményeként kialakuló új úthálózati elemek várhatóan mérsékelni fogják más útszakaszok terhelését, ezzel a zöldfelületek légszennyezés eredetű terhelését is. Ez kismértékű pozitív hatás.
2.4. Értékvédelem - értékteremtés	☺	Remélhetőleg bővül a védett értékek köre, a védett területek kiterjedése és megvalósul tényleges védelmük, állapotuk javítása.
2.5 A lakásállomány optimalizálása	☺	A felújítások csak esetlegesen járhatnak zöldfelületek sérülésével, ez a hatás azonban átmeneti és elkerülhető.
3.1. Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, természetvéd.	☺ ?	Ez az egyetlen intézkedés, amely direkt módon a biológiailag aktív felületek és a védett természeti értékek állapotának javítását tűzi célul. Reményeink szerint a védett területekre is kiterjedhet.
3.2. Zaj- és légszennyezés csökkentése	☺	A zaj-és rezgés elleni védelem történhet növényzettel (gyepesített sínpályák, növényes zajvédőfalak) – ez esetben egyúttal a biológiailag aktív felületek kiterjedése is nő. Az ilyen megoldásokat ösztönözni kellene. A közösségi és kerékpáros közlekedés népszerűségének növekedése, amennyiben ténylegesen mérsékeli a gépjárműforgalmat hozzájárul a zöldfelületek terhelésének csökkenéséhez.

Intézkedések	Értékelés	Megjegyzés
3.3. Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem	☺	A hulladékgazdálkodással kapcsolatos fejlesztések nem befolyásolják a Főváros élővilágát, ökoszisztémáit. A szennyezett területek kármentesítése és a hulladéklerakók rekultivációja azonban pozitív hatású egyfelől hozzájárul az esetlegesen érintett élőhelyek állapotának javulásához a szennyterhelés megszüntetése által, másfelől lehetőséget teremt a kármentesített, vagy rekultivált felszíneken gyepek, vagy más zöldfelületek kialakítására. Ezt a lehetőséget ki is kell használni. A környezeti szemléletformálás – megfelelő tematikával – hosszú távon hozzájárulhat a városi zöldfelületek terhelésének csökkenéséhez.
3.4. Korszerű vízgazdálkodás	☹/☺	A beavatkozások járhatnak zöldfelületek, erdőterületek, vagy bármely más biológiailag aktív felület beépítésével vagy sérülésével (főként a nagy területigényű záportározók, vagy a Duna-menti beavatkozások). A fejlesztésekkel esetlegesen járó zöldfelület veszteséget minimalizálni, a veszteséget kompenzálni szükséges. Ökológiai szempontból kedvezőtlen a Római parti mobil gát hatása, mert várhatóan a parti élőhelyek, fák pusztulásával jár. A Dél-Budai foggyűjtő megépítése és az illegális szennyvízbekötések felszámolása a környező felszíni vízfolyások vízminőségének javulását fogja eredményezni, ami kisvízfolyások esetén igen jelentős mértékű is lehet. E vizek fajösszetétele a referencia-állapot irányába fog elmozdulni és hosszabb távon javulhat a környező területeken a víztől függő vegetáció állapota is.
3.5. Energiahatékonyság és klímavédelem	☺/☹	Az új építések csökkenthetik a zöldfelületek kiterjedését, fokozzák a beépítettséget. Az épület - és vezeték- felújítások is jelenthetnek terhelést az építkezésekkel aktuálisan érintett zöldfelületekre, okozhatják azok leromlását. Ezzel szemben a zöldtetők és főként zöld homlokzatok (esetleg falak?) létesítése forradalmi változást jelent a hazai építészetben. Jelentősen növelheti a biológiailag aktív felületek arányát hozzájárulva ezzel számos pozitív környezeti folyamathoz (légszennyezettség és zaj mérséklése, páratartalom növekedése mikroklimatikus hőháztartás javulása). Az ilyen elemek egyúttal nagyon dekoratívak is, városképileg is előnyösek.
4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése	☹	Az újabb sugárirányú vonalak megépítése járhat zöldfelület-veszteséggel, amit el kell kerülni. Ugyanakkor mód nyílik az új nyomvonalon fa- és cserjesorok kialakítására.
4.2. Térségi közlekedés fejlesztése	☹/☺	A közlekedési terhelés csökkenése némileg csökkenti a zöldfelületek légszennyezés eredetű terhelését. Az infrastrukturális fejlesztések (pl. P+R-ek kialakítása) járhat zöldfelület csökkenéssel, amit el kell kerülni! Ugyanakkor lehetőséget teremt új zöldfelületek, fa- és cserjesávok létrehozására.
4.3 A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése		
4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése	☺/☹	A hatás kettős: A tervezett fejlesztések járhatnak zöldfelületek, erdőterületek igénybevételeivel, fák, fasorok pusztulásával, zöldfelületi elemek sérülésével. Ezek körütekintő tervezéssel és odafigyelő kivitelezéssel elkerülhetők. Kivédhetetlen zöldfelület-vesztés esetén kompenzálhatók. Ez lehet jelentős negatív hatás, de mérsékelhető. A fejlesztések eredményeként kialakuló új úthálózati elemek várhatóan mérsékelni fogják más útszakaszok terhelését, ezzel a zöldfelületek légszennyezés eredetű terhelését is. Ez kismértékű pozitív hatás.
5.1. Befogadó és támogató társadalom	☹	-

Intézkedések	Értékelés	Megjegyzés
5.2 A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése	☺	Az oktatások, képzések szakmai tartalmától függően lehetnek kismértékű, hosszútávon jelentkező pozitív hatások.
5.3 A humán szolgáltatások optimalizálása	☺	Itt egyetlen intézkedéstípus érintheti közvetett módon a városi élőhelyeket, ez pedig a szemléletformálás. Ennek időben elnyújtva lehetnek pozitív hatásai.
5.4. A kulturális kínálat bővítése	☺	Lehet kedvező, ha a rendezvényhelyszínek fejlesztése zöldfelület kialakítással is jár. Lehet kedvezőtlen, ha a rendezvények zöldfelületek túlterhelését okozzák.

Fontos figyelembe venni az értékeléskor, hogy a fejlődés és a környezeti fenntarthatóság szempontjából jelentős értéknek tekinthető az, hogy Budapest és az agglomeráció jelentős védett zöldfelületekkel, zöldterületekkel és ökológiai hálózati elemekkel rendelkezik. Ugyanakkor ezek, benne a nem védett zöldfelületeket is számos ponton a fejlesztési szándékok első számú céljai. E területek kiemelt szerepet töltenek be egész Budapest környezetminőségének fenntartásában (a természetes élővilág utolsó refúgiumai, a pesti átszellőzés sávjai, a Duna mikro- és mezoklimatikus hatása stb.).

E területek jelentős része többszöri védettséget élvez (Budai Tájvédelmi Körzet, több természetvédelmi terület, Natura 2000 természetmegőrzési területek, az OTRT szerinti országos ökológiai hálózat övezete OÖH, helyi védettségek), mégis a környező területek egyre intenzívebb beépítése, hasznosítása veszélyezteti ezen értékek fenntarthatóságát. Mégis rendszeresen tapasztalható, hogy a fejlesztői-befektetői és építetői gyakorlat e területeket szabad prédának tekinti, melyhez a vonatkozó rendeletek indokolatlan "lazítása" társul (Normafa, Városliget), érdemi megalapozó vizsgálatok nélkül.

A Natura 2000 területei között az egész magyarországi Duna-szakasz szerepel, azonban Budapesten ez megszakad. Kétségtelen, hogy a Duna itt igazi városi környezetben halad, de a kapcsolat fenntartásáért az egész budapesti Duna-szakaszt lefedő OÖH a felelős. A jelenlegi szabályozás szerint ugyanakkor e védettség hatékony érvényesítése szinten lehetetlen (Dunaparti fejlesztések, maradék hálózati elemek közlekedési és kereskedelmi célú hasznosítása stb.). A Natura 2000 területeknek és az OÖH-nak kiemelt jelentősége van az agglomerációval meglévő természetes ökológiai kapcsolatok fenntartásában. Mivel a Fővárossal szinte egybeépültek a környező települések, ezért a fővárosi elképzelések csak az agglomerációval együtt dolgozhatók ki és rögzíthetők, illetve a BATrT szabályozását is figyelembe kell venni. Megjegyzendő, hogy a BATrT szabályai szerint az ökológiai hálózat elemei közlekedési céllal gyakorlatilag felhasználhatók, illetve a jelentős fejlesztési potenciállal rendelkező és nem védett, de még így is jelentős zöldfelületi elemek "elpárolgása" sem akadályozható meg.

4.2.2.4. Emberi egészség és életkörülmények

Az emberi egészséggel kapcsolatban változatos hatású fejlesztéseket különböztethetünk meg:

- Az emberi egészség közvetlen megóvása, pl. kifejezetten egészségügyi fejlesztésekkel, ide értve a testi épség megóvását is (lásd pl. közlekedésbiztonsági intézkedések hatásai)
- Az öngondoskodási képesség fejlesztése (immunizáció)
- Az emberi egészségre közvetetten ható beavatkozások (melyek közvetlenül más környezeti elem/rendszer védelmét szolgálják: lásd pl. nem motorizált és közösségi közlekedés fejlesztése)

Mivel a jobb életkörülmények, a jobb életminőség általában jobb egészségi állapotot is jelent, ezért fontosnak tartjuk az ezekre a tényezőkre potenciálisan hatással bíró fejlesztések vizsgálatát is. Az életminőségbe nem csak a megfelelő minőségű környezet, hanem az élhetőség, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a megközelítés, a közlekedési lehetőségek biztosítása is beletartozik. Az intézkedéseket áttekintve megállapítható, hogy **a Program az emberi élet és egészség, valamint életminőség megóvása, javítása irányába mutat**, mégpedig több oldalról is.

Az **1. prioritás** keretében tervezett, a gazdaság fejlesztését különböző módokon célzó beavatkozások döntően a létbiztonság, a biztos munkahely, a megfelelően megfizetett és egyúttal szakmai kiteljesedést okozó munka, illetve a XXI. századhoz méltó munkakörülmények pozitív pszichés hatásain keresztül hatnak közvetve az emberi egészségre is; a stresszoldás, a pszichés terhelés csökkenése javítja az egyén és a közösségek egészségi állapotát.

Ilyen értelemben áttételesen még a K+F fejlesztések (**1. intézkedés egyes beavatkozásai**) eredményeként is elképzelhetők pozitív hatások, ha ezek keretében az egészséggazdaság, vagy az ökoinnováció terén valósulnak meg fejlesztések, de a gazdasági fejlődés támogatásához való hozzájárulásukon keresztül a **2. és 4. intézkedések** is végső soron remélhetőleg az emberi jól-létet szolgálják.

Egyértelműbbek a hatások a **3. intézkedés** esetén, melynek gyógyfürdő- és egészségturizmussal kapcsolatos fejlesztései a helyi rekreálódni érkezőket érintik, közvetlenebbül a kikapcsolódás egészségmegőrző, immunerősítő hatásán át, helyenként közvetlenül gyógyító jelleggel. A Duna-parti szabadidő zónához kapcsolódó, rekreációt szolgáló beavatkozások döntően a helyiek életminőségének javulását segítik.

A **2. prioritás** változatos beavatkozásai általában az életkörülmények és az életminőség javításán keresztül hatnak kedvezően, de egyes fejlesztések a környezetminőség javításán át is pozitív hatásúak az emberi egészségre.

Az **1. intézkedés** alapvető célja a kiegyensúlyozott térszerkezet megteremtése, ami alapvetően a fővárosiak egészségi állapotának, életminőségének javításában játszott szerepe miatt is üdvözlendő.

Az intézkedés beavatkozásai között szereplő zöldfelületi rendszer fejlesztések több oldalról is kedvező hatásúak: egyrészt a légszennyező anyagok és zaj szempontjából természetes gátnak, szűrőnek tekinthetők, másrészt kedvező mikroklimatikus hatásaikon keresztül segítenek enyhíteni a klímaváltozás okozta bizonyos, városi környezetben sokszor halmozottan érzékelhető jelenségeket (hőhullámok, szárazság, magas UV-sugárzás), és egyúttal a rekreációt is szolgálják, de legalábbis kellemesebb lakó- és munkakörnyezetet biztosítanak, esztétikai élményt nyújtanak. A karbantartott zöldfelületek emellett az allergiás tünetek okozásáért felelős növények visszaszorításában is fontos szerepet játszanak.

Szintén a rekreációt, és azon keresztül az emberi egészséget, életminőséget szolgálják a Duna-part nem motorizált közlekedéssel kapcsolatos fejlesztései. Amennyiben a gyalogos- és kerékpáros fejlesztések nem kizárólag a Duna környékére koncentrálnának, akkor egyes városrészek forgalmi és az ebből következő környezeti terheléseit is csökkenteni tudnák. A gyalogos- és kerékpáros közlekedés előnyben részesítését a vegyes területhasználat, a gazdasági és lakófunkciók elkülönülésének oldása már önmagában is segíti, a kisebb távolságok esetében hajlamosabbak vagyunk a nem csak a közúti közlekedést mérséklő, de az egyes emberek fizikai (és egyúttal szellemi) kondícióját is javító közlekedési módokat választani.

A körirányú közlekedési elemek előkészítése jelentős lépés lehet a forgalmas belső városrészek tehermentesítésének irányába (amennyiben nem lép „új” forgalom a helyére), a javuló levegőminőség és csökkenő zaj-, rezgésterhelés, a gyorsabb eljutási idők egészségügyi előnyeit is maga után vonva.

A növényi eredetű allergia mérséklését eredményezhetik egyes kihasználatlan, parlagon heverő, ezért esetleg gazos barnamezős területeken tervezett beavatkozások (**2. intézkedés**), de a barnamezős területek funkcióváltása segítheti más területek túlzott mértékű (ezért stresszt is okozó) beépítésének elkerülését is.

A differenciált központrendszer létrehozását célzó **3. intézkedés** beavatkozásai is változatos, de zömében kedvező hatásokkal járnak az emberi egészségre és életkörülményekre.

A forgalmi igények mérséklését eredményezheti a főközpontokat tehermentesítő központok fejlesztése, az egyéni gépjármű közlekedés részarányát csökkenti a közösségi közlekedési fejlesztése, ezzel a stresszel járó torlódások enyhítésén, a levegőminőség javításán, a zaj- és rezgésterhelés mérséklésén keresztül az emberek egészségét szolgálja. A leromlott állapotú, kátyús utak felújítása a folyamatosabb haladás (és a településen belül megengedett sebességeknél még ezzel járó légszennyezőanyag kibocsátás csökkenés) biztosításával szintén pozitív hatású, egészen addig, míg a jobb minőségű út, a gyorsabb haladás nem vonz újabb forgalmat, mely hatás erősödésével a beavatkozás már negatív következményekkel kezd járni. Hasonlóan kérdéses az új útépitések hatásainak egyenlege; egyrészt tehermentesíthetnek más, jelentősen terhelte útvonalakat, illetve biztosíthatják az új út környezetében élők és dolgozók gyorsabb, könnyebb közlekedését, másrészt új forgalmi terhelést is jelentenek. Ennek következtében a jól átgondolt tervezésnek, a más fejlesztésekkel történő összehangolásnak, valamint a beruházással párhuzamosan a közlekedési igények felmérésének, illetve befolyásolásának (igények mérséklése és az egyéni motorizált közlekedés felől a közösségi közlekedés felé való terelése) óriási jelentősége van.

A közlekedésfejlesztések esetében továbbá vizsgálnunk kell egy nem környezeti hatást is; a beavatkozások emberéletre, testi épségre gyakorolt hatásait. A prioritás **3. intézkedése** közvetlenül tartalmaz közlekedés-biztonsági beavatkozásokat, de a szintén a prioritáson belül tervezett közlekedési igények csökkentését, illetve a körirányú közlekedési elemek megvalósításával a belső kerületeken áthaladó tranzit forgalom csökkentését is meg kell említenünk, mint a közlekedési balesetek számának és súlyosságának csökkentésében is előrelépést jelentő fejlesztéseket.

A közérzet javulásához járulhatnak hozzá az értékvédelmi, értékteremtő beavatkozások (**4. intézkedés**).

A lakhatás körülményeinek javítása (**5. intézkedés**) elsősorban szintén az életkörülmények javulása miatt kedvező az életminőségre, különösen - de nem kizárólag -, ha korábban hajléktalan személyek juthatnak a felújítások eredményeképpen otthonhoz (korábban állapotuk miatt nem bérbé adható lakások alkalmassá tétele a használatra). Emellett a bérlakás felújítások esetében a fürdőszobával, mellékhelyiséggel addig nem rendelkező ingatlanok komfortfokozatának emelése a személyi higiénés lehetőségek javulásával közvetlenül is egészségmegőrző/javító hatású lehet.

Egyes városrészek szociális rehabilitációja a társadalmi feszültségek csökkentésén keresztül szintén stresszoldó hatású, ahogy ilyenek általában a bűnözés mérséklését szolgáló beavatkozások is (térfigyelő kamerarendszer kiépítése).

Az energetikai célú felújítások a rezsiköltségek csökkentésén keresztül lehetnek pozitív hatással a lakosokra.

További pozitív hatás érhető el az intézkedés egyes beavatkozásai esetén, ha a fejlesztések során a klímaváltozás hatásainak enyhítésére, az ezt biztosító kivitelre is figyelmet fordítanak.

A **3. prioritás** minden intézkedésének vannak közvetve az emberi egészség javítását eredményező elemei.

A zöldfelületek megőrzése, növelése (**1. intézkedés**) egyrészt a levegőminőség javításával, a természetes zajgátlással, a klímaváltozás egyes már jól érzékelhető hatásainak enyhítésével a fővárosban élők és dolgozók környezeti terhelését képes csökkenteni.

A természeti környezet mindezek mellett, mint a rekreáció egyik lehetséges helyszíne a közérzet, az életminőség javulásához is hozzájárul.

A célzottan a zaj-rezgésterhelés mérséklését, valamint a levegőminőség javulását szolgáló beavatkozások (**2. intézkedés**) kedvező hatása az emberi egészségre és jólétre a korábban leírtakkal összhangban egyértelmű.

A **3. intézkedés** esetében leginkább a kármentesítési projektek esetleges kedvező egészségügyi hatásait szükséges hangsúlyoznunk, melyek a talaj és a talajvíz megtisztításának köszönhetőek. A hulladékgazdálkodási fejlesztések elsősorban nem a fővárosban élőkre gyakorolt, hanem országos és globális hatásai miatt üdvözlendőek (lásd például ÜHG kibocsátás csökkentésén át a klímaváltozás mérséklése és ennek pozitív egészségügyi hatásai), de meg kell említenünk, hogy a projektpéldák között szereplő új Hulladékhasznosító és Iszapégető Erőmű megvalósítása - levegőbe történő kibocsátásai miatt - mind a telepítést, mind a technológia választást tekintetve nagy óvatosságot és körültekintést igényel.

Az ivóvízvezetékek rekonstrukciója, a kutak felújítása, a kapacitásbővítés a stabil, biztos ivóvíz ellátáson át a megfelelő életkörülmények biztosításához járul hozzá, egyes vezetékek cseréjén át ugyanakkor a megfelelő vízminőség garantálásával egészségvédelmi célokat is szolgál (**4. intézkedés**)

Az árvízi védekezéssel kapcsolatos fejlesztések alapvetően az értékeink védelmének keresztül szolgálják az életminőség javulását, hiszen a fővárosi árvizek az emberélet veszélyeztetése tekintetében jellemzően már nem jelentenek kockázatot – köszönhetően a hatékony védekezésnek. Az ingó- és ingatlan vagyon megóvását segíthetik egyes csapadékvíz-elvezetés javítását célzó fejlesztések is. (**4. intézkedés**)

Az **5. intézkedés** egyfelől a hatékonyabb energiafelhasználásnak köszönhetően a rezsiköltségek csökkentésével befolyásolja pozitívan az életminőséget, másrészt pedig az átszellőzés biztosításával, növelésével és a hősziget-hatás csökkentésével az egészségvédelmet is szolgálja, előbbinél a levegőminőség javításán át közvetve, utóbbi esetében például a hőhullámok hatásainak mérséklésével közvetlenül is.

A legtöbb és legnagyobb mértékű pozitív hatás az emberi egészség tekintetében a közlekedésfejlesztési beavatkozások zömét tartalmazó **4. prioritástól** várható. Egyúttal itt lehet a legtöbb káros következménye az elhibázott megoldásoknak, illetve a nem megfelelően megalapozott, megtervezett beavatkozásoknak.

A nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztésére a fővárosnak kevés befolyása van. Ezzel kapcsolatban le kell szögezni, hogy bár Budapest szempontjából a gazdasági szempontú előnyök tagadhatatlanok, hosszú távon törekedni kell a főváros-központú, sugaras közlekedési hálózat oldására, a város tehermentesítésére. A főváros tekintetében az ebből fakadó problémákat részben már enyhíti az MO-s út gyűrűvé zárása és bővítése, de az agglomeráció és az egész ország környezetállapota, valamint az energiahordozókkal való globális takarékoskodás miatt is fontos lenne, ha a tranzit forgalom felesleges kitérők nélkül, a lehető legrövidebb útvonalon szelné át az országot/országrészeket.

A térségi és a főváros közlekedési fejlesztések (**2. és 3. intézkedések**) egyrészt a levegőszennyezésre és a zaj- rezgésterhelésre gyakorolt kedvező hatásukon keresztül, másrészt a nagy forgalomból, a torlódásokból, hosszú eljutási időkből adódó stressz mérséklésén át az emberi egészséget és életminőséget rendkívüli pozitívan befolyásolják. A fejlesztéseknél elengedhetetlen a stratégiai megalapozás és összehangolás, valamint a teljes utazási láncban történő gondolkodás, hiszen csak így biztosítható a beavatkozások pozitív hatásainak érvényesülése és így kerülhető el, hogy egymással versengő, kihasználatlan, ezért pénzügyileg is fenntarthatatlan fejlesztések valósuljanak meg. Ügyelni kell arra is, hogy a beavatkozások eredményeképpen tehermentesülő útvonalak ne vonzzanak újabb forgalmat. Számolni kell azzal is, hogy a beavatkozások hatására egyes (addig esetleg problémamentes) területeken megnőhet a terhelés, ezért az ilyen fejlesztések mindig gondos mérlegelést igényelnek.

A nem motorizált közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések többszörösen is egészségvédő hatásúak. Egyrészt minden olyan beavatkozás, mely a szennyező közúti közlekedéstől von el forgalmat, az egyben szennyezést, terhelést is csökkent. És ezáltal nemcsak környezetminőség javul, hanem a balesetveszély is csökken. Ugyanakkor nem elhanyagolható különösen a kerékpárral közlekedők edzettségének növekedése, szervezetének, immunrendszerének erősödése, ami közvetlenül is egészségvédő hatású. (Kivételt képez ez alól a forgalmasabb, szennyezettebb levegőjú területeken történő gyaloglás/kerékpározás. A sűrű forgalomban, esetleg nem erre kijelölt vagy a forgalomtól elválasztott helyen történő biciklizés ráadásul még balesetveszélyes is.)

A **4. intézkedés** keretében megjelölt körirányú közúthálózat fejlesztés egyrészt kedvező hatású a tehermentesített útvonalak mentén élők, dolgozók egészsége, életminősége tekintetében, de az új hálózati elemek új területeken okoznak környezeti és ezáltal egészségügyi terheléseket. Általában az életkörülményekre gyakorolt hatásuk kettős, a forgalomból adódó stressz és az új (gyorsabb) eljutási, megközelítési lehetőségekből adódó életminőség javulás egymással ellentétes hatásai alakítják. Az ilyen beavatkozások ezért jól átgondolt, megalapozott, stratégiaileg más fejlesztésekkel összeegyeztetett tervezést szükségeltetnek és lépéseket kell tenni a forgalmi igények növekedésének mérséklésére is (pl. szemléletformálással).

Az **5. prioritás** beavatkozásai a társadalmi feszültségek enyhítésével (**1. intézkedés**), az öngondoskodás és a szomszédsági kapcsolatok erősítésével (**1. intézkedés**), valamint a létbiztonság feltételeinek megteremtésével (munkaerő mobilitás támogatása (**1. intézkedés**), foglalkoztatási szint megtartását célzó foglalkoztatási, oktatási programok, beavatkozások (**2. intézkedés**) járul hozzá a jobb minőségű élet feltételeinek megteremtéséhez.

A humán szolgáltatások optimalizálása (**3. intézkedés**) a szociális ellátórendszer minőségi fejlesztése az egészségügyet érintő projektek esetén a jobb egészségügyi ellátáshoz való hozzáférése, egészségmegőrzési kompetenciák fejlesztését érintő oktatáson, képzésen keresztül az egészségi állapot, egyéb fejlesztések esetén az életminőség javulását támogatja - bizonyos beavatkozások esetén (pl. prevenciók szolgáltatások fejlesztése) különösen azok számára, akik különböző okokból egyébként is nehezen fértek hozzá bizonyos szolgáltatásokhoz.

A szociális ellátórendszer akadálymentesítése, a fogyatékkal élők életminőségét tudja nagymértékben javítani.

A kulturális kínálat bővítése (**4. intézkedés**) a szellemi rekreáció lehetőségeinek bővítésén keresztül szolgálja a jólétet.

4.2.2.5. Közvetett hatások

Az eddigi fejezetekben láttuk, hogy számos, a tervek között szereplő beavatkozásnak nem csak közvetlenül jelentkező, de az állapotváltozások miatt közvetetten érzékelhető környezeti, egészségügyi és társadalmi hatásai is vannak. Ezeket, valamint az új környezeti konfliktusok megjelenését, vagy egyes meglévők felerősödését, az optimális térszerkezettől, területfelhasználástól való eltérést, valamint a helyi viszonyokhoz, adottságokhoz alkalmazkodó hagyományokra gyakorolt hatásokat a vonatkozó részeknél (érintett környezeti elemnél, rendszernél, fenntarthatósági szempontnál) tárgyaltuk, ezért az alábbiakban csak néhány olyan területre térnénk ki, amit eddig nem vizsgáltunk.

Összességében elmondható, hogy miután **a kedvező környezeti hatások dominálnak a programban, a tovagyrúzó hatások is jórész pozitívak lesznek.** Az értékelés és javaslataink inkább arra irányulnak, hogy a lehetőségeket, hogyan kellene hatékonyabban kihasználni, a kedvező hatásokat fokozni, kiszélesíteni.

Erőforrások

Döntően az Európai Unió energiahatékonysági és a karbonmentes gazdaság felé történő elmozdulást szolgáló célkitűzéseivel való összhang, illetve az EU által 2014-2020 között nyújtott támogatások felhasználási lehetőségeinek kihasználása érdekében, a Program is tartalmaz az erőforrásokkal való takarékosabb gazdálkodást elősegítő beavatkozásokat.

Az energetikai célú lakás- és épületfelújítások, valamint a közvilágítással és a távfűtéssel kapcsolatos korszerűsítések (**2. prioritás 5. intézkedés, 3. prioritás 5. intézkedés**), a hulladékok újrahasznosítását segítő (gyűjtés, vagy kezelés oldali) fejlesztések (**3. prioritás 3. intézkedés**) kiemelt elemei a programoknak.

A két „klasszikus” mellett egy olyan értékes és megőrzendő erőforrás, melyre a fejlesztések során csak ritkábban gondolunk, is megjelenik, mint megóvandó kincs: a 3. prioritás 4. intézkedése a vízzel való takarékos gazdálkodást támogató beavatkozásokat is tartalmaz. A vízzel való takarékoskodás tekintetében ugyanakkor hiányoljuk az anyagból az épület felújítások és a zöld gazdaság kapcsán a víztakarékos megoldások szerepeltetését.

Mindezek mellett, bár ez nincs hangsúlyozva az anyagban, a tömegközlekedés, illetve a szelíd közlekedési módok fejlesztése, preferálása előrelépést jelent az erőforrásokkal (üzemanyagokkal) való takarékos bánásmód szempontjából is (**1. prioritás 4. intézkedés, 2. prioritás 3. intézkedés, 4. prioritás**). Ezzel ellentétes hatásúak az óhatatlanul a közlekedési – kiváltképp az egyéni motorizált közlekedési - igények növekedésével járó fejlesztések, tipikusan ilyenek a közútfejlesztések. Általános ugyanis az a folyamat, hogy a közlekedési lehetőségek megteremtése egyúttal közlekedési igényt is generál. Ilyen hatásúak lehetnek továbbá szerencsétlen esetben egyes sikeres közösségi közlekedési vagy elkerülő út fejlesztések, amennyiben a „megüresedett helyek” új forgalmat vonzanak, vagy az elkerülő út jócskán megnöveli a megteendő távolságot (**2. prioritás 1. és 3. intézkedés, 4. prioritás**).

Az erőforrások takarékos használatát népszerűsítéssel, szemléletformálással, a környezet-tudatossággal lehet fogyasztói oldalról hosszú távra megalapozni, ahogy erről a következőben szólni fogunk. Emellett nagyon fontos a példamutatás, esetünkben az Önkormányzati példamutatás is (pl. a beszerzések és a beruházások során az anyag- és energiatakarékos megoldások preferálásával, egyes programok, oktatások, illetve az ügyintézés elektronikussá tételével). A példamutatáson túl ezen megoldásoknak természetesen közvetlen anyag- és energiamegtakarítással járó hasznuk is van.

Nem jelenik meg az anyagban a megújuló energia hasznosítás arányai növelésének célja; a megújuló energia csak egy helyen, a gyógyfürdők műszaki korszerűsítésére vonatkozó témajavaslat kapcsán (**1. prioritás 3. intézkedés**) kerül említésre, konkrétumok nélkül. (Feltehetően kapcsolatban lehet azzal, hogy jelenleg a fürdőkben használt hévizek hőtartalma kihasználatlan, melyek, mint helyi erőforrások semmiképp nem elpazarolandók.) A Program a hőenergia tekintetében egyértelműen a távfűtés, annak korszerűsítése, kiterjesztése mellett teszi le a voksot, ami egy ilyen nagyváros esetében ésszerű és hatékony megoldásnak tűnik (különösen az új hulladékhasznosító műre vonatkozó tervek ismeretében), de ettől még nem kell feltétlenül elvetni a megújuló energia használatot sem: jó kiegészítője lehet akár a távfűtésnek is. (A szálló por időnkénti rendkívül magas koncentrációjával küzdő fővárosban azonban a szilárd biomassa égetésén alapuló energia előállítását kerülni kell, a magas szilárd anyag kibocsátás miatt.)

Környezettudatosság

A megfelelő szemlélet, a környezet felé tisztelettel forduló, azt megóvni, az eljövendő nemzedékek számára megőrizni kívánó hozzáállás számos esetben elengedhetetlen egy-egy potenciálisan környezeti haszonnal kecsegtető fejlesztés sikerességének biztosítása

érdekében. Tipikusan ilyen, az érintettek együttműködését igénylő beavatkozások például a közösségi közlekedés fejlesztését célul tűző, vagy a jól működő szelektív hulladékgyűjtésre alapozott hulladékgazdálkodási beruházások, ahol a fejlesztések pénzügyi fenntarthatóságának is fontos feltétele a lakosság aktív részvétele.

Más esetekben ugyan a projekt sikerét közvetlenül nem befolyásolja, azonban a globális és általános célkitűzések eléréséhez a végfelhasználók megfelelő magatartása is nélkülözhetetlen. Példaként hozhatjuk az energiatakarékosságot, melynek esetében az energiahatékonysági felújítások megvalósítása csak egy lépés az erőforrásokkal való ésszerűbb gazdálkodás felé, de a vízzel való takarékos bánásmód, a szelektív hulladékgyűjtésben való részvétel is elengedhetetlen egy környezeti szempontból fenntartható társadalomban. Mindezek biztosításának kulcsa a hatékony szemléletformálás, a fogyasztók, felhasználók attitűdjének befolyásolása.

A Fővárosi Településfejlesztési Program jelenleg konkrétan két helyen nevesíti a szemléletformáló tevékenységet, mint előirányzott beavatkozást (**3. prioritás 2. intézkedés:** közösségi közlekedés használatát növelő programok és **3. intézkedés:** környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás). Az intézkedések leírásánál ugyanakkor ennél valamivel több helyen említésre kerül szükségessége, a **3. prioritás 1. intézkedésénél** a célok ismertetésénél a környezeti nevelés is szerepel, az **5. prioritás 3. intézkedése** pedig a szemléletformáló programokat nevesíti általánosságban, ennek konkrét tartalma azonban nem ismert (a későbbiek alapján esetleg energiahatékonysági és klímavédelmi kapcsolódás feltételezhető). Emellett ki kell emelnünk a szomszédsági kapcsolatok és az öngondoskodás erősítése érdekében tervezett beavatkozásokat (**5. prioritás 1. intézkedés**), mint a fenntartható fejlődés felé tett komoly lépést.

Megítélésünk szerint az alábbi, a Program által egyébként is érintett területen szükséges alakosság, az érintett felhasználók magatartásának befolyásolása, ismereteinek bővítése:

- Természeti erőforrások takarékos használata (különös tekintettel: energia, hulladék, víz)
- A közlekedésfejlesztések, illetve a közlekedési igényeket befolyásoló település-szerkezeti változásokat eredményező beavatkozások kapcsán a nem motorizált közlekedési módok és a tömegközlekedés népszerűségének növelése, az egyéni gépkocsi használat mérséklése (ideértve a telekocsi használatot is), illetve az üzemanyag-takarékos vezetési technikák terjesztése
- Klímaváltozással kapcsolatos ismeretek, ide értve az ÜHG kibocsátás csökkentésével, a klímaadaptációval, a természeti katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos tudnivalók
- Természeti környezet, zöldfelületek és különösen a védett értékek jelentősége
- Épített környezet, építészeti emlékek megóvásának fontossága

Nem feltétlenül látjuk minden esetben szükségét önálló szemléletformáló programok, projektek megvalósításának. Az esetek többségében a kapcsolódó infrastrukturális projektek részévé lehetne tenni a szemléletformálását, továbbá, egyes kulturális, turisztikai programokhoz köthetően is sort lehet keríteni a környezettudatos magatartási minták közvetítésére.

Ezen túlmenően általában a környezeti nevelést, illetőleg a környezettudatos életmód és gondolkodás érdekében végzett oktatási tevékenységet az 5. prioritás beavatkozásai közé is érdemes volna konkrétan betenni (a jelenlegi, kissé homályos megfogalmazás helyett).

4.3. Fenntarthatósági elemzés

4.3.1. A fenntartható fejlődési kritériumok FŐTEP-re történő konkretizálása

Az SKV elején, a 1-1. táblázatban megkíséreltünk egy olyan általános kritériumrendszert megadni a fenntartható fejlődésre vonatkozóan, amely tervezési követelményként alkalmazható. Ezek az általános környezetvédelmi prioritások, fenntarthatósági kritériumok sokkal inkább egy szemléletmódot kívántak rögzíteni, semmint mérhető és számonkérhető feltételeket. Ezt a más stratégiai vizsgálatoknál már alkalmazott kritériumrendszert átalakítottuk a FŐTEP céljai, prioritásai és intézkedései alapján olyanná, hogy értékelési kritériumként felhasználhassuk. Ezt tartalmazza a **4-4. táblázat**.

4-4. táblázat A fenntarthatósági kritériumok konkretizálása FŐTEP-re

Fenntarthatósági kritériumok		A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok
<p>I. A szükségletek kielégítése és a természeti-környezeti értékek megőrzése között hosszú távú egyensúlyt kell elérni.</p> <p>(a) a környezet igénybe-vétele ne haladja meg a források keletkezésének a mértékét</p> <p>(b) a környezet terhelése ne haladja meg a környezet asszimilációs kapacitását.</p>	<p>1. A lételemnek tekintett, feltételesen megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát, valamint az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét a rendszer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, a megfelelő célállapot érdekében terhelésüket csökkenteni kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések hatására javuljanak a főváros érintett településrészein a problémás környezeti jellemzők. - Az egyik környezeti tényező javulása nem járhat egy másik érzékelhető romlásával, illetve egy részterület állapotjavulása, nem okozhat másutt jelentős állapotromlást. - A programnak figyelembe kell vennie és védenie kell a térszerkezet és a tájhasználat értékes sérülékeny elemeit. - A program biztosítsa a megszüntetett, vagy csökkentett vizes élőhelyek, zöld-, erdő-, gyepek-, és egyéb érzékeny területek pótlását.
	<p>2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a meg nem újuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A program fejlesztéseinek hatására a természeti erőforrások felhasználási fajlagosai javuljanak. - A fejlesztési igények kielégítése a természeti erőforrások takarékos használatával, a feláldozott értékek és az eredmények egyensúlyával történjen.
	<p>3. A természetbe hulladékként visszakerülő (a természet által sem hasznosítható) anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkennie kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Az intézkedéseknél a megújuló erőforrások, az újrahasznosított anyagok használatára, hulladékszegény megoldások alkalmazására, a hulladékképződés megelőzésére kell törekedni.
	<p>4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni. Ezt a szabályozás szintjén is érvényesíteni kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknél kerülni kell a zöldmezős beavatkozásokat, a települések, településrészek összeépülését. A barnamezős beavatkozásokat előnyben kell részesíteni. - Ésszerű kompromisszumot kell kialakítani a zsúfoltság és a területpazarlás szélsőségei között, figyelembe véve a káros mikroklimatikus hatások (hőszigetek) elkerülését és az átszellőzés lehetőségének biztosítását is. - A beépítésre szánt területek lehetőség szerint ne növekedjenek, amennyiben mégis növekedésük nem járhat a környéken élők egészségi-, és az érintett természeti értékek állapotának romlásával.

Fenntarthatósági kritériumok		A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok
<p>II. A kardinális értékek elvesztésével járó folyamatok nem tűrhetők el. <i>Minden kipusztított faj belőlünk vesz el valamit.</i></p>	<p>5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit, a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetett hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természetszerű élőhelyek fennmaradását, sok-színűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell. Ez a természeti rendszerek környezeti változásokhoz való jobb alkalmazkodó képességét is szolgálja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések nem járhatnak a zöldterületek/-felületek csökkenésével, minőségi romlásával. Lehetőséghez mérten növelni kell a zöldfelületek mennyiségét és javítani kell minőségüket. - A zöldterület hiányos, illetve leromlott állapotú területeken a fejlesztések növeljék azok mennyiségét, javítsák állapotukat. - A programnak biztosítania kell a védett (természeti) értékek védelmét
	<p>6. Az ökoszisztéma szolgáltatásokat értéknek kell tekinteni, gazdasági értéküknek meg kell jelenniük a stratégiai fejlesztési döntésekben. A fejlesztések nem járhatnak az ökoszisztéma szolgáltatások károsodásával.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A programnak biztosítania kell az ökológiai hálózatok fejlesztése (zöldfelületi rendszer fejlesztése, erdősítés, élőhely-rekonstrukció, stb.) miatt szükséges területfelhasználási változásokat - A gazdaság fejlesztésének összhangban kell lennie az érintett természeti értékek, természeti területek terhelhetőségével. - A piac által preferált szolgáltatások használata nem mehet a többi a piac által nem érzékelt szolgáltatás rovására, mivel így a természeti tőke folyamatosan csökken.
	<p>7. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknek meg kell őrizni az érintett terület művi/kulturális értékeit, törekedni kell a sérültek/károsodottak helyre(vissza)állítására. - Az új városképi elemeknek tükrözni kell a hely jellegzetességeit. - A fejlesztések nem járhatnak a kulturális örökség részét képező értékek veszélyeztetésével.
<p>III. Biztosítani kell a természeti környezeti változásokhoz való alkalmazkodás lehetőségét egyéni és társadalmi szinten</p>	<p>8. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A lakosságot jelentősen érintő projektek esetében figyelembe kell venni a várható klimatikus hatásokat, illetve az alkalmazkodó képesség javítása eleve cél kell, hogy legyen. - A fejlesztéseknél, rehabilitációnál, felújításoknál csak olyan építészeti megoldások fogadhatók el, amelyek nem erősítik a városi hősziget jelenséget, sőt zöld és árnyékoló megoldásokkal (zöldtetők és –falak) mérséklék azt.
	<p>9. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni, adott esetekben tiltani kell.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A klímaváltozás hatásait növelő fejlesztéseket kerülni kell, ahol ez elkerülhetetlen (a megvalósítás társadalmi fontossága nagy) hatásukat minimalizálni és kompenzálni szükséges.

Fenntarthatósági kritériumok		A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok
<p><i>A gazdasági-, társadalmi-, technikai-, egyed-, faj-, és bármilyen más fejlődés egyik elengedhetetlen feltétele, hogy szolgálja a környezethez való alkalmazkodást. Ellenkező esetben a folyamat a kérdéses alany pusztulásához vezethet.</i></p>	<p>10. Nem tűrhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz élet-körülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, és így csak a közvetlen környezetének felélésével képes életben maradni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Szükség van olyan intézkedésekre, amelyek a főváros hátrányosabb helyzetű térségeire és az itt élő lakosságra vonatkoznak. - Ahol az alkalmazkodóképesség csökkenése közvetett hatásként feltételezhető, ott a pozitív hatásokat növelni, a negatívokat csökkenteni szükséges. - A fejlesztések a ténylegesen rászoruló csoportok javára kell történniük. - A társadalmi polarizációt mérsékelni szükséges.
<p>IV. Meg kell adni mindenkinek a lakóhelyén az emberhez méltó élet lehetőségét mind a jelenben, mind a jövőben.</p> <p><i>Egy fejlesztésnek akkor van értelme, ha jobb lesz tőle ott élni.</i></p>	<p>11. Az egészséges környezet és az egészséges ételkészítés és ivóvíz és a biztonságos fenntartható energiaellátás minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A környezetállapot javítást szolgáló intézkedéseknél kiemelt figyelemmel kell a területi kiegyenlítődést is szolgálni. A források elosztását a meglévő, területi egyenlőtlenségeket figyelembe véve kell elvégezni.
	<p>12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját. Ha ez már nem lehetséges a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását kell támogatni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknek a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását támogatják. - A fejlesztések eredményeinek az anyag-, energia-intenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag- és energiaszegény, víztakarékos, inkább tudás és kultúra alapú termelés, és fogyasztás irányába kell elmozdulást elérnie. - Az élőmunka igényes technológiáknak lehetőség szerint teret kell adni a fejlesztések megvalósításánál is.
	<p>13. A fejlesztések miatt a helyi közösségeknek nem szűkülhetnek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések hatására a helyi közösségeknek bővüljenek a lehetőségei az igényelt és fenntarthatóbb életmódok választásának tekintetében. - Nem kívánatos, hogy a fővárosi agglomeráció települései csak alvóvárosrészként működjenek, a fejlesztések törekedjenek ennek enyhítésére. - Javuljon a környezetbarát energiahasználat, a szennyvíz- és hulladékkezelés, az infrastruktúra, a környezetbarát közlekedési módok igénybevételének lehetősége. - A fejlesztések preferálják a tömegközlekedés és a kötöttpályás közlekedési módok, valamint a nem motorizált közlekedési módok alkalmazását. (Azaz a helyi kapcsolat-rendszereket erősítsék, a távolsági kapcsolatokat pedig a helyi hálózatokhoz igazítsák.)

Fenntarthatósági kritériumok		A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok
	14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.	<ul style="list-style-type: none"> - A program segítse elő az egyes területek számára a helyben szükséges funkciók és tevékenységek továbbélésének, illetve ezek hiányában megjelenésének lehetőségét. - A fejlesztések teremtsenek kedvezőbb helyzetet az elérhetőség, a forgalom és az időfelhasználás szempontjából. - A térségi kapcsolatok elősegítésének az együtt-működési lehetőségek bővülését kell szolgálnia.
	15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség közvetlen, vagy közvetett hasznát kell szolgálja.	<ul style="list-style-type: none"> - Miután alapvető cél a helyi lakosság életkörülményeinek javítása, az életminőség megfizethetőségének arányban kell állnia a foglalkoztatásból nyerhető jövedelemmel. - A fejlesztéseknek biztosítania kell a közösség által hagyományosan használt területek megőrzését és megközelítését. - Segíteni kellene az olyan fejlesztéseket, melyek a közép-magyarországi régió agglomeráción túli területeinek bevonásával a főváros ellátását biztosítják.
<p>V. A fenntartható fejlődést csak felelősségteljes ember érheti el.</p> <p><i>Az egyén életminőségének javulása sem a saját, sem a mások által preferált környezeti javak sérelmére nem történhet.</i></p>	16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén.	<ul style="list-style-type: none"> - Valós tartalommal kell kitölteni az esélyegyenlőségi és antidiszkriminációs kritériumokat. - Az intézkedések kialakításánál vegyék figyelembe a meglévő szegregáció csökkentését, a jövőbeli elkerülésének igényét. - Szélesíteni szükséges a fejlesztések hatására nyertesnek tekinthető lakosok körét. - Hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a kisebbségek megőrizhessék hagyományait, kultúrájukat, közösségeiket.
	17. A térség, régió, város nem veszélyezteteti - sem közvetlen, sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését.	<ul style="list-style-type: none"> - A főváros fejlesztése nem veszélyeztetheti sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését. - A fejlesztéseket, beavatkozásokat úgy kell megvalósítani, hogy az érintett területekkel szomszédos térségek érdekei ne sérüljenek. (Azaz ezek a területek nem hozhatók a jelenleginél rosszabb környezeti állapotba.)

Fenntarthatósági kritériumok		A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok
18. A fejlesztésnek legyenek olyan elemei, amelyek hatására a fenntarthatóság elvei tudatosulhatnak, és erkölcsi normává válhatnak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan a tervezés során az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosított.		<ul style="list-style-type: none"> - A program megvalósításának hatására a fenntarthatóság elvei tudatosuljanak, és váljanak erkölcsi normává a társadalom tagjaiban. - Az érintettek bevonását a mindennapjaikat érintő döntésekbe biztosítani kell. - A fejlesztéseknek a helyi társadalom vélhető többségének támogatottságával, elfogadásával kell rendelkeznie.
19. Fenntartható fogyasztási minták terjesztésére van szükség, ellensúlyozva a jelenlegi túlfogyasztásra ösztönző rendszert.		<ul style="list-style-type: none"> - Előnyben kell részesíteni az olyan intézkedéseket, amelyek közvetlenül vagy közvetetten a fenntartható fogyasztásra ösztönöznek és ellensúlyozzák a jelenlegi túlfogyasztásra, pazarlásra ösztönző rendszert.
20. Fenntartható fejlődés szempontjából elfogadhatatlan a vagyoni különbségek jelenleg érvényesülő és folyamatosan növekvő szintje. Társadalmi igazságosság nélkül nincs fejlődés.		<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknek a társadalmi jólét növelését kell szolgálnia, de a társadalmi különbségek növelése nélkül.

4.3.2.A FŐTEP intézkedéseinek értékelése a fenntartható fejlődési kritériumai alapján

Az előző táblázatban az általános fenntarthatósági kritériumokat konkretizáltuk, leírtuk, hogy a vizsgált Program számára ezek a feltételek hogyan értelmezhetők. A következő 4-5. táblázatban azt értékeljük, hogy elvárásaink (azaz a FŐTEP-re vonatkoztatott kritériumok) megjelennek-e és ha igen, hogyan.

A táblázatban a következő minősítési jeleket használtuk:

Jel	Jelentés	Előfordulás
☺	A fenntarthatósági kritérium szempontjából egyértelműen kedvező elmozdulásokra lehet a FŐTEP alapján számítani.	16
☹	A fenntarthatósági kritérium tekintetében lehetnek kedvező folyamatok, de vagy ezek mértéke valószínűleg csekély, vagy számolnunk kell ellentétes hatásokkal is, amelyek közömbösíthetik az eredményt.	4
☹	A fenntarthatósági kritérium szempontjából egyértelműen kedvezőtlen elmozdulásokra számíthatunk.	0
✓	Valószínűsíthető forráshiány veszélyeztetheti a kedvező eredményt	3

4-5. táblázat A FŐTEP intézkedései fenntarthatósági szempontból

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
1.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések hatására javuljanak a főváros érintett településrészein a problémás környezeti jellemzők. - Az egyik környezeti tényező javulása nem járhat egy másik érzékelhető romlásával, illetve egy részterület állapotjavulása, nem okozhat másutt jelentős állapotromlást. - A programnak figyelembe kell vennie és védenie kell a térszerkezet és a tájhasználat értékes sérülékeny elemeit. - A program biztosítsa a megszüntetett, vagy csökkentett vizes élőhelyek, zöld-, erdő-, gyepek-, és egyéb érzékeny területek pótlását. 	<p>A tervezett intézkedések egy része eleve környezetvédelmi célokat szolgál („Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért”), másoknak szintén lehetnek jelentős kibocsátás csökkentő hatásaik („Fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése”). Van néhány olyan fejlesztés, ahol kibocsátás növekedés is felmerülhet, jellemzően a forgalmonnövekedés miatt. Ezeknek hatásoknak egy jó része a tervezés során elkerülhető.</p> <p>A hatékony városszerkezet kialakítását célzó stratégiai cél szintén kedvezőnek tűnik a tervezés jelenlegi szintjén fenntarthatósági szempontból. ☺</p>
2.	<ul style="list-style-type: none"> - A program fejlesztéseinek hatására a természeti erőforrások felhasználási fajlagosai javuljanak. - A fejlesztési igények kielégítése a természeti erőforrások takarékos használatával, a feláldozott értékek és az eredmények egyensúlyával történjen. 	<p>A program tartalmaz energiahatékonysági intézkedést, ilyen jellegű célok más intézkedéseknél is megjelennek. A gazdaságfejlesztési prioritás is hordozhat ilyen eredményeket, ha zöld jelzöt tartalommal töltjük ki. A második bekezdés kritériumának teljesítése, most még nem vizsgálható, ez a fejlesztések megvalósításánál megjelenő feltételektől függ. ☺</p>

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
3.	<ul style="list-style-type: none"> - Az intézkedéseknél a megújuló erőforrások, az újrahasznosított anyagok használatára, hulladékszegény megoldások alkalmazására, a hulladékképződés megelőzésére kell törekedni. 	<p>A program „korszerű hulladékgazdálkodás” célja tartalmazza az újrahasznosítási ágazat fejlesztését, a hulladékgazdálkodás rendszerének hatékonyabbá tételét feladatként. A fent már említett gazdaságfejlesztési és energiahatékonysági intézkedések velejárója lehet a kritérium teljesítése, de ez is végrehajtás függő. A célok a kritérium szempontjából jók, a problémát a finanszírozás bizonytalansága jelenti. ☺✓</p>
4.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknél kerülni kell a zöldmezős beavatkozásokat, a települések, településrészek összeépülését. A barnamezős beavatkozásokat előnyben kell részesíteni. - Ésszerű kompromisszumot kell kialakítani a zsúfoltság és a területpazarlás szélsőségei között, figyelembe véve a káros mikroklímikus hatások (hő-szigetek) elkerülését és az átszellőzés lehetőségének biztosítását is. - A beépítésre szánt területek növekedése nem járhat a környéken élők egészségi-, és az érintett természeti értékek állapotának romlásával. 	<p>A „Barnamezős területek funkcióváltása” intézkedésként szerepel a fejlesztések barnamezők felé terelése feladattal. Ez nagyon fontos lépés a kritérium szempontjából. A hatékony város-szerkezet kialakítása stratégiai cél más intézkedései is („vegyes területhasználat kialakítása”) hatással vannak a kedvező irányú elmozdulásra. A várható fejlesztések a tervezés jelenlegi szintjén nem tűnnek problémásnak a kritérium szempontjából, egyedül a főváros kompetenciáján kívül lévő „nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése” intézkedés járhat olyan tartalommal, ami többletterheléseket okozhat. ☺</p>
5.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések nem járhatnak a zöldterületek és -felületek csökkenésével, minőségi romlásával. - A zöldterület hiányos, illetve leromlott állapotú területeken a fejlesztések növeljék azok mennyiségét, javítsák állapotukat. - A programnak biztosítani kell a védett (természeti) értékek védelmét 	<p>A „Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, önálló intézkedésként szerepel, tartalmazva a helyi védettséggel rendelkező természeti területek és értékek, illetve földtudományi természeti értékek védelmére vonatkozó feladatot is. A nagyobb projektek között megjelenik a Margitsziget, a Hajógyári-sziget, a Népliget, a Városliget, a Duna partok fejlesztése, aminek hatása természetesen a fejlesztések tartalmától függ, de amennyiben nem a beépítés preferált várható a kedvező elmozdulás. ☺</p>
6.	<ul style="list-style-type: none"> - A programnak biztosítani kell az ökológiai hálózatok fejlesztése miatt szükséges területfelhasználási változásokat (zöldfelületi rendszer fejlesztése, erdősítés, élőhely-rekonstrukció, stb.) - A gazdaság fejlesztésének összhangban kell lennie az érintett természeti értékek, természeti területek terhelhetőségével. - A piac által preferált szolgáltatások kihasználása nem mehet a többi a piac által nem érzékelt szolgáltatás rovására, mivel így a természeti tőke folyamatosan csökken. 	<p>A program tartalmaz zöldfelületfejlesztést és fontos ökológiai hálózati elem (Rákos patak) integrált fejlesztését is. Ez azonban nem garantálja a Főváros zöldfelületi rendszere állapotának, pozitív ökológiai hatásának (pl. hősziget-jelenség mérséklése) tényleges erősödését. A fejlesztéseket jól átgondolt szakmai koncepció alapján kell végezni, ilyen nem szerepel a tervek között. A FŐTEP-ben - úgy tűnik - inkább projektötletek vannak. Az egyes fejlesztések környezeti szempontú megítélése csak a konkrét tartalmak ismeretében lehetséges, ha a fejlesztések beépítéssel járnak, akkor semmiképpen nem felelnek meg a kritériumnak. A terhelhetőség e szakaszban még nem ítélt meg.</p> <p>A piaci folyamatok ellensúlyozása szabályozási kérdés. Az eddigi tapasztalatok alapján még nem megoldott.</p> ☹

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
7.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknek meg kell őrizni az érintett terület művi/kulturális értékeit, törekedni kell a sérültek/károsodottak helyre(vissza)állítására. - Az új városképi elemeknek tükrözni kell a hely jellegzetességeit. - A fejlesztések nem járhatnak a kulturális örökség részét képező értékek veszélyeztetésével. 	<p>A program "Értékvédelem – értékteremtés" intézkedése a kritériumnak való megfelelést szolgálja, de több más olyan intézkedés is van, amely kapcsolódhat ehhez. A városképi hatás megvalósítás függő. A program szerint: „Budapesten célszerű újra meghatározni, pontosítani a területi védettségeket. A kijelölt területekre kedvező beépítési sűrűséget meghatározó, a meglévő egyedi karaktert erősítő és a léptékek megőrzését elősegítő szakszerű szabályozás készítené.” Ez feltétlen üdvözlendő. ☺</p>
8.	<ul style="list-style-type: none"> - A lakosságot jelentősen érintő projektek esetében figyelembe kell venni a várható klimatikus hatásokat, illetve az alkalmazkodó képesség javítása eleve cél kell, hogy legyen. - A fejlesztéseknél, rehabilitációnál, felújításoknál csak olyan építészeti megoldások fogadhatók el, amelyek nem erősítik a városi hősziget jelenséget, sőt zöld és árnyékoló megoldásokkal (zöldtetők és –falak) mérséklék azt. 	<p>A klímavédelemmel foglalkozó intézkedés szerint: "meg kell oldani többek között, hogy a hősziget-hatást elősegítő és fokozó magas hőelnyelésű, mesterséges, burkolt felületek aránya csökkenjen, növekedjen a városi szellő hatás és a jól átszellőztetett területek aránya". A zöldtetők, zöldhomlokzatok létesítésének támogatása része az intézkedésnek. A probléma itt is a rendelkezésre álló források szűkösségében lehet. Nagyon fontos, hogy a klímaproblémát a hatékony városszerkezet kialakítása során is figyelembe vegyék, erre ott utalást találni. A hősziget jelenség kezelése összehangolt fejlesztést igényel! Ez jelenleg még nem látszik. ☺✓</p>
9.	<ul style="list-style-type: none"> - A klímaváltozás hatásait növelő fejlesztéseket kerülni kell, ahol ez elkerülhetetlen (a megvalósítás társadalmi fontossága nagy) hatásukat minimalizálni és kompenzálni szükséges. 	<p>Az intézkedések tartalmi leírásai alapján nem sok e szempontból kedvezőtlen hatású intézkedéssel kell számolni. Ilyenek talán a rosszul megvalósított közlekedésfejlesztések lehetnek (bár klímaalkalmazkodás szempontjából más intézkedéseket is lehet rosszul megoldani). A Program esetében inkább az a kérdés, hogy tudja-e a hatásokat érzékelhetően enyhíteni. Ez jelenleg még nem látszik. ☺</p>
10.	<ul style="list-style-type: none"> - Szükség van olyan intézkedésekre, amelyek a főváros hátrányosabb helyzetű térségeire és az itt élő lakosságra és vonatkoznak. - Ahol az alkalmazkodóképesség csökkenése közvetett hatásként feltételezhető, ott a pozitív hatásokat növelni, a negatívokat csökkenteni szükséges. - A fejlesztések a ténylegesen rászoruló csoportok javára kell történniük. - A társadalmi polarizációt mérsékelni szükséges. 	<p>A program egyik prioritása a "Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért" nevet viseli. Ez sok olyan eszközt tartalmaz, amely a kritérium teljesülését szolgálja. A társadalmi polarizáció mérséklése természetesen meghaladja a program hatókörét, ez tőle számon kérni nem lehet. Ugyanakkor a tartalom alapján a főváros hátrányosabb helyzetű térségeinek fejlesztésére szánt megoldások nem igazán látszanak. A kérdéskör TFP hivatkozásként sokszor megjelenik („hátrányos helyzetű városi területek fizikai, társadalmi-gazdasági megújítása”), de az intézkedés tartalma ezt nem tükrözi. ☺</p>
11.	<ul style="list-style-type: none"> - A környezetállapot javítást szolgáló intézkedéseknél kiemelt figyelemmel kell a területi kiegyenlítődést is szolgálni. A források elosztását a meglévő, területi egyenlőtlenségeket figyelembe véve kell elvégezni. 	

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
12.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztéseknek a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását támogatják. - A fejlesztések eredményeinek az anyag-, energiaintenzív termékek és szolgáltatások körétől, az anyag- és energiaszegény, víztakarékos, inkább tudás és kultúra alapú termelés, és fogyasztás irányába kell elmozdulást elérnie. - Az élőmunka igényes technológiáknak lehetőség szerint teret kell adni a fejlesztések megvalósításánál is. 	<p>A "Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és zöld Budapestért" prioritás hozzájárulhatna a kritériumhoz való közeledéshez, de a zöld tartalom a leírásból nem látszik. Ugyanakkor sok olyan intézkedés van a programban, amely hozzájárulhatna ehhez a kritériumhoz. A megvalósítás során alkalmazott technológiai megoldások most még nem lehetnek ismertek. Ez irányban további elmozdulást lehetségesnek tartunk a kiírások megfogalmazásakor.</p>
13.	<ul style="list-style-type: none"> - A fejlesztések hatására a helyi közösségeknek bővüljenek a lehetőségei az igényelt és fenntarthatóbb életmódok választásának tekintetében. - Nem kívánatos, hogy a fővárosi agglomeráció települései csak alvó városrészként működjenek, a fejlesztések törekedjenek ennek enyhítésére. - Javuljon a környezetbarát energiahasználat, a szennyvíz- és hulladékkezelés, az infrastruktúra, a környezetbarát közlekedési módok igénybevételének lehetősége. - A fejlesztések preferálják a tömegközlekedés és a kötöttpályás közlekedési módok, valamint a nem motorizált közlekedési módok alkalmazását. (Azaz a helyi kapcsolatrendszereket erősítik, a távolsági kapcsolatokat pedig a helyi hálózatokhoz igazítják). 	<p>Sok olyan fejlesztést irányoz elő a Program, amely alkalmas a fenntarthatóbb életvitel követésre. (Lásd pl. gyalogos és kerékpáros fejlesztések, közösségi közlekedés használatát növelő programok, hulladékhasznosítás, új, energia-hatékony épületek építésének támogatása). A közlekedési fejlesztések nagy része megfelel a kritériumnak. Ennél a kérdéskörnél is igaz, hogy a nem fenntartható folyamatok bizonyos fokig adottsága egy ekkora városnak, az előrelépés csak jó irányú elmozdulást jelenthet, nem ideális állapot. ☺</p>
14.	<ul style="list-style-type: none"> - A program segítse elő az egyes területek számára a helyben szükséges funkciók és tevékenységek továbbélésének, illetve ezek hiányában megjelenésének lehetőségét. - A fejlesztések teremtsenek kedvezőbb helyzetet az elérhetőség, a forgalom és az időfelhasználás szempontjából. - A térségi kapcsolatok elősegítésének az együttműködési lehetőségek bővülését kell szolgálnia. 	<p>A hatékony városszerkezet kialakítását célzó prioritás alatti "Differenciált központrendszer létrehozása,, intézkedés a kritériumban megfogalmazottakat is szolgálja, mint a prioritás több más tartalmi eleme is. Fontos, hogy a közlekedésfejlesztési intézkedések is kapcsolódjanak ezekhez. Itt is jó irányú elmozdulás várható, de nem várható ideális állapot kialakítása. ☺</p>

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
15.	<ul style="list-style-type: none"> - Miután alapvető cél a helyi lakosság életkörülményeinek javítása, az életminőség megfizethetőségének arányban kell állnia a foglalkoztatásból nyerhető jövedelemmel. - A fejlesztéseknek biztosítani kell a közösség által hagyományosan használt területek megőrzését és megközelítését. - Segíteni kellene az olyan fejlesztéseket, melyek a közép-magyarországi régió agglomeráción túli területeinek bevonásával a főváros ellátását biztosítják. 	<p>A lakásállomány optimalizálása intézkedés közvetlenül szolgálja a kritériumban foglaltakat. Abból indul ki, hogy „a magyarországi háztartások jelentős része számára okoz nehézséget a lakhatás költségeinek megfizetése”. Ehhez kapcsolódhatnak az értékvédelmet célzó intézkedés fejlesztései, és az épület állomány energetikai korszerűsítése, amely jelentősen csökkenthetné a lakhatás költségeit. ☺</p>
16.	<ul style="list-style-type: none"> - Valós tartalommal kell kitölteni az esélyegyenlőségi és antidiszkriminációs kritériumokat. - Az intézkedések kialakításánál vegyék figyelembe a meglévő szegregáció csökkentését, a jövőbeli elkerülésének igényét. - Szélesíteni szükséges a fejlesztések hatására nyertesnek tekinthető lakosok körét. - Hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a kisebbségek megőrizhessék hagyományait, kultúrájukat, közösségeiket. 	<p>A program tartalmaz diszkrimináció ellenes, illetve befogadást segítő programokat, antiszegregációs programokat és a hajléktalanellátó rendszer fejlesztését szolgáló elemeket, egy eleve a befogadást támogató prioritás alatt. A fejlesztések hatására nyertesnek tekinthető lakosok körének alakulását nagyban befolyásolja az előző pontban leírtak eredményessége. Problémaként az hozható fel, hogy az ilyen jellegű intézkedések eddig meglehetősen sikertelenek voltak, és nem láthatók olyan konkrétumok, melyek a továbbiakban a sikerességet garantálnák. ☺</p>
17.	<ul style="list-style-type: none"> - A főváros fejlesztése nem veszélyeztetheti sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését. - A fejlesztéseket, beavatkozásokat úgy kell megvalósítani, hogy az érintett területekkel szomszédos térségek érdekei ne sérüljenek. (Azaz ezek a területek nem hozhatók a jelenleginél rosszabb környezeti állapotba.) 	<p>Ennek a kritériumnak a be nem tartható volta – mint azt már leírtuk - adottsága egy 2,5 milliós agglomerációnak. Pozitív irányú elmozdulás elsősorban ott lehet, ahol megelőzhető, csökkenthető a koncentrált terhelések. Esetünkben ilyen a hulladékgazdálkodás és a szennyvízkezelés. A hulladék esetében maga a mennyiség csökkenthető, a szennyvizeknél pedig a határfok javítható. Ezzel kapcsolatban vannak intézkedések a programban, de pont ezek finanszírozási háttere kérdéses. (A levegőminőség és a zajterhelés tekintetében igazán jó megoldások hiányoznak.) ☺✓</p>
18.	<ul style="list-style-type: none"> - A program megvalósításának hatására a fenntarthatóság elvei tudatosuljanak, és váljanak erkölcsi normává a társadalom tagjaiban. - Az érintettek bevonását a mindennapjaikat érintő döntésekbe biztosítani kell. - A fejlesztéseknek a helyi társadalom vélhető többségének támogatottságával, elfogadásával kell rendelkeznie. 	<p>Az intézkedések között egyrészt vannak szemlélet-formáló, a környezettudatosságot növelő elemek, másrészt egy sor olyan fejlesztés valósulhat meg (lásd 13. pont) amely a fenntarthatóbb életmódot szolgálja. ☺</p>

	A FŐTEP-re vonatkozó kritériumok	Értékelés
19.	- Előnyben kell részesíteni az olyan intézkedéseket, amelyek közvetlenül vagy közvetetten a fenntartható fogyasztásra ösztönöznek és ellensúlyozzák a jelenlegi túlfogyasztásra, pazarlásra ösztönző rendszert.	Nem tartozik igazából a FŐTEP feladatai közé, de a 13. és 18. pont sikeressége erre is hathat. 😊
20.	- A fejlesztéseknek a társadalmi jólét növelését kell szolgálnia, de a társadalmi különbségek növelése nélkül.	A fő kérdés, hogy a program adta fejlesztéseket kitudják-e használni a szegényebb rétegek is. Összességében ezt a problémát sem a FŐTEP-nek kell megoldania, ez elsősorban a Kormány gazdaság- és társadalompolitikájának a függvénye. A helyzet javítására elvi lehetőségek adóttak a programban, de kérdés nagyon megvalósítás és politikafüggő. 😊

A kedvező minősítések nagy száma a programban leírtaknak, és annak a reménynek szól, hogy a szükséges kiegészítésekkel fenntarthatóvá tehető a fejlesztési rendszer. Ugyanakkor az eredményesség sok esetben a megvalósulás mikéntjétől függ, és ehhez az egyes intézkedések esetében az ilyen tartalmak erősítésére még szükség lenne. Erre javaslatokat is teszünk.

4.4. Gátló társadalmi gazdasági konfliktusok

Az eddigiekben a fenntarthatóság és környezeti hatások szempontjából elemeztük a fejlesztéseket, de számolnunk kell olyan átfogó külső folyamatokkal is, amelyek a végrehajtás során a tervezettel ellentétes környezeti hatásokat okozhatnak, kedvezőtlen folyamatokat indíthatnak el, vagy megkerülhetetlen végrehajtási korlátot jelentenek. Ezeket a konfliktusokat, jelenségeket az 4-6. táblázatban foglaljuk röviden össze.

4-6. táblázat Társadalmi-gazdasági eredetű hatások és a program

Társadalmi-gazdasági eredetű hatások	Esetleges következmények, veszélyek, megoldások
Gazdasági hatások, folyamatok	
1. Gazdasági válság, a lassú kilábalás hatására a rövid távú szemlélet és a minden áron való növekedési kényszer erősödik , a hosszú távú környezeti szempontokat is figyelembe vevő magatartás háttérbe szorul.	A fejlesztéseknél és egyéb intézkedéseknél a környezeti, fenntarthatósági horizontális szempontok elhanyagolása. Nagyon fontos a programban lévő területfejlesztői akarat érvényesítése.
2. Budapesten a szolgáltatási szektor túlsúlya jellemző, a nagy élőmunka igényű termelő ágazatok visszaszorultak. Meggyengült a helyi gazdaság (helyi ipar, kiskereskedelem).	A struktúraváltás környezeti szempontból vegyes hatású, bizonyos ipari szennyezések csökkennek, de a területhasználatok miatt káros hatások is kialakulhatnak (pl. zöldfelületek beépítése). <i>Nehéz a társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése intézkedést eredményessé tenni.</i>
3. A helyi közösségek hozzászórtak valamilyen - a politika vagy a gazdasági kényszerek (külföldi befektetők) diktálta külső feltételeknek való – kiszolgáltatottsághoz. A kívülről diktált fejlődés azonban általában környezet- és hagyományidegen.	Környezeti szempontból nem megfelelő fejlesztések valósulhatnak meg. Veszélybe kerülhet a támogatások felhasználása és a megépített létesítmények, illetve intézkedések hosszú távú pénzügyi, környezeti fenntarthatósága is.
4. Az önkormányzatok fejlesztései gyakran presztizs célokat szolgálnak , sokszor nem a helyi valós szükségletek kielégítése a cél.	

Társadalmi-gazdasági eredetű hatások	Esetleges következmények, veszélyek, megoldások
<p>5. A főváros költségvetése erősen kitett a külső hatásoknak. Budapest működtetésében a hiányzó forrásokat az állam biztosítja, a fejlesztések pedig uniós és külföldi magán forrásokból történnek. A főváros lehetőségeit alapvetően meghatározzák a központi támogatások és az állam fizetési hajlandósága.</p>	<p>A helyi adottságokra, köztük a természeti adottságokra épülő megoldások erőteljes preferálása szükséges.</p>
<p>6. A tőkebefektetőket, a külföldi és hazai beruházókat a környezeti hatások általában maximum a jogszabályok betartásának szintjéig érdeklik, általában nincs kötődésük a területhez.</p>	<p>A budapesti, területi, környezeti adottságokhoz, hagyományokhoz illeszkedő fejlesztések elmaradása, nehéz kikényszerítése.</p>
<p>7. A települési szilárd hulladékok hasznosítása nem megfelelő szintű. A települési szilárd hulladék kb. 6-7%-a kerül újrafeldolgozásra. A hulladékudvarok és gyűjtőszigetek a főváros hulladékának alig 2%-át képesek kivonni a nem hasznosított hulladékaramból.</p>	<p>Meg kell teremteni a megfelelő műszaki megoldást, érdekeltégi rendszert (díjpolitika!). Erre van intézkedés a programban, de itt a veszély a forráshiány.</p>
<p>8 Növekednek a mobilitási igények, és ezt gyakran gazdasági célokból szándékosan is növelik, valamint célként jelenik meg ennek kielégítése.</p>	<p>A közösségi közlekedés, illetve a vasúti, vízi szállítási módok, valamint a kerékpáros közlekedés preferálása szükséges.</p>
<p>9. Túlcentralizált hálózatok feloldásának folyamatos ellehetetlenülése. (Minden autópálya Budapest felé vezet, tranzit szállítás is itt bonyolódik)</p>	<p>A fővárosi közlekedési intézkedések hatásai csak korlátozottak lehetnek, a rossz tendenciák tovább élhetnek.</p>
<p>10. A szuburbanizációs folyamatok következtében a városhatárt több mint 600.000 utazás keresztezi irányonként nap mint nap, ennek kétharmada személygépjárművel történik. A települések közötti közlekedési kapcsolatokban jelenleg a legversenyképesebb megoldást az egyéni gépjármű használata nyújtja.</p>	<p>Túlterhelt utak, levegő és zajterhelés növekedése. Az agglomerációval való együttműködést, közös érdekű közlekedési megoldásokkal javítani kell. Például nagy sűrűségű vasútvonal hálózat kihasználása, lásd Párizsi példa RER rendszer a metró mellett)</p>
<p>11. Budapesti tömegközlekedési infrastruktúra műszaki állapota, és a nyújtott közlekedési szolgáltatások színvonala hullámzó a bizonytalan pénzügyi háttér következtében elmaradó fejlesztések miatt</p>	<p>Az autósok nem térnek át a tömegközlekedésre, a közlekedésből eredő szennyezések nem csökkennek. A korszerűsítés és felújítások stabil finanszírozási háttérét meg kell teremteni.</p>
<p>12. Turizmus növekedése jelentős környezeti igénybevétellel jár, általában területileg koncentrált módon.</p>	<p>Bizonyos területek túlterhelődnek, zsúfolttá válnak, bizonyos erőforrások pedig túlhasználták. A területi, környezeti, természetvédelmi szempontokat, adottságokat figyelembe vevő fejlesztéseket kell megvalósítani</p>
<p>13. Az épületállomány állapota sok helyen kritikus. A belvárosi területen a leromlott, idős épületállomány jelent problémát, a lakótelepeken a házak szerkezeti és energetikai problémáit kell megoldani.</p>	<p>Épületenergetikai fejlesztéssel együtt felújítást is valósítsanak meg. A program kezelni kívánja a problémát, a sikeresség a forrásokon múlik.</p>
<p>14. A vízgazdálkodási infrastruktúra (vízhálózat, csatornahálózat, árvízi létesítmények) előregedett, felújításra szorul (pl. ivóvízvezetékek közül számos a közel 100 éves öntöttvas és 40-50 éves eternit anyagú, melyek csőtörésre hajlamosak, ezért folyamatos cseréjük szükséges, több helyen kritikus állapotban van az árvízvédelmi védvonal.)</p>	<p>A rekonstrukciós, felújítási feladatok előtérbe kellene, hogy kerüljenek. Ennek finanszírozása egyelőre nem látható.</p>

Társadalmi-gazdasági eredetű hatások	Esetleges következmények, veszélyek, megoldások
<p>15. A területhasználatok alakulása kedvezőtlen. Jellemző az infrastruktúra (útépítés) és a szolgáltató (kereskedelem, logisztika, stb.) területek terjeszkedése. A városkörnyéki és a zöldmezős beruházások kerültek előnybe.</p>	<p>Budapesten 1,5% körüli a zöldfelületi intenzitás csökkenés az elmúlt öt évben, amely az azt megelőző időszakhoz képest gyorsuló ütemű, ami a város élhetőségét lényegesen rontja. A barnamezős területek felhasználása szükséges, a felhasználhatóság feltételeit meg kell teremteni, ami a FŐTEP célja is, azonban részben kívül esik a hatáskörén.</p>
<p>16. A területhasználat egyenlőtlen, a város központja sűrű és túlterhelt, az egybefüggő lakóterületeken pedig néhol központhiány jelentkezik. Sok esetben közvetlenül érintkeznek gazdasági és lakóterületek.</p>	<p>A FŐTEP több intézkedéssel érinti, de a helyzet megváltoztatására kicsi az esély, a kialakult városszerkezetből adódó lehetőségek nagyon korlátozottak, így csak kisebb elmozdulások lehetségesek.</p>
<p>17. Budapest és agglomerációja között konfliktusok léteznek. Az agglomerációs lakosok döntően a főváros infrastruktúráját használják, de adóikkal, vásárlásaikkal elsősorban lakóhelyüket erősítik</p>	<p>A főváros környezetterhelése az agglomerációt is terheli, az agglomerációs lakosság meg fővárosi infrastruktúrát használja döntően. Közös megoldások kellenek.</p>
<p>18. Nemzetközi összehasonlításban alacsony a hazai vállalkozások K+F és innovációs tevékenysége, főleg a környezetvédelmi tartalmú.</p>	<p>Ökoinnováció, környezeti K+F, környezeti fejlesztések szorgalmazása szükséges a FŐTEP-ben és a konkrét projekteknél.</p>
<p>19. A hazai tudásáramlás nemzetközi viszonylatban lassúnak számít: a tudomány és az ipar között jelentős „szakadék” húzódik.</p>	
<p>20. Gyakran előfordul, hogy a kifejezetten gazdaságfejlesztési céllal megvalósított beruházások sokszor nem érik el céljukat (lásd pl. ipari park építések/bővítések, vagy útfejlesztések), miközben ennek ellenére környezeti konfliktusokat, problémákat okoznak.</p>	<p>Ezek végeredményben felesleges fejlesztések. Ezt megelőzni csak a jelenleginél megalapozottabb stratégiákkal, és jobb kiválasztási rendszerrel lehet. A következmény egyértelmű feleslegesen feláldozott környezeti érték, romló állapot-jellemzők</p>
Társadalmi hatások, folyamatok	
<p>21. Jelentősek, és nőnek a területi és társadalmi különbségek Budapesten belül is. A leginkább leszakadó területek váltak a válság legnagyobb veszteséivé, mert a válság valószínűsíthetően tovább növelte a területi egyenlőtlenségeket. A gazdasági lobbierő felülírta az egyenlőtlenségek csökkentésére tett erőfeszítéseket.</p>	<p>A területi felzárkózást segítő intézkedések kis mértékű, elszigetelt eredményekre vezethetnek. A problematikus környékek a városon belül viszonylag szétszórtan helyezkednek el területileg egységes kezelésük nem lehetséges. Nem elég a területi felzárkózást segíteni célzott specifikus módon, hanem az egész településfejlesztés, gazdaságfejlesztés prioritásaként kellene kezelni az egyenlőtlenségek csökkentését.</p>
<p>22. Az önkormányzati bérlakások száma szinte minden kerületben csökkent.</p>	<p>Hiányuk fékezi a társadalmi mobilitást, másrészt az alacsonyabb jövedelmű csoportok nem jutnak megfelelő, megfizethető lakáshoz. A program kezelni kívánja a problémát.</p>
<p>23. A lakosság jelentős részének helyzete olyan, hogy a mindennapi megélhetési problémák háttérbe szorítanak minden mást. Gyakoriak a szegénységből, megélhetési kényszerből származó környezeti túlterhelések, túlhasználatok.</p>	<p>Törekedni kell a win-win megoldásokra, ami egyszerre szolgálja a szegénység elleni küzdelmet, a foglalkoztatottság növelését és a fenntartható fejlődést (pl. energiaszegénység megelőző programok indítása, élőlombika igényes környezeti, vízi fejlesztések, fenntartási munkák).</p>
<p>24. A népesség korösszetétele kedvezőtlen irányban változik, nő az időskorúak aránya, az eltartási arány.</p>	<p>Kedvezőtlenül hat a családok életszínvonalára. A környezetvédelmi közszolgáltatásoknál komoly megfizethetőségi, lakossági fizetőképességi</p>

Társadalmi-gazdasági eredetű hatások	Esetleges következmények, veszélyek, megoldások
25. A reáljövedelmek nem, vagy kis mértékben növekednek, a növekedést a leggazdagabb rétegek adatai produkálják. A jövedelem különbségek már olyan szintűek, ami a gazdasági fejlődésnek is gátja.	probléma merül fel (ivóvíz, szennyvíz, hulladék). Veszélybe kerül az EU források felhasználhatósága és a megépített létesítmények, illetve intézkedések hosszú távú pénzügyi, környezeti fenntarthatósága is.
26. Nő az egyszemélyes háztartások aránya.	Nő az egy főre jutó fajlagos energia- és vízfelhasználás, a keletkező szennyvíz és hulladék fajlagos mennyisége.
27. Az egészség megőrzésének jelentős akadálya a szegénység, a társadalmi kirekesztettség, a hajléktalanság.	A környezet-egészségügy erősítése is szükséges. A humán szolgáltatások optimalizálása intézkedés ezért is fontos.
28. A fogyasztói társadalmi értékrend dominál. Az anyagi jólét megszerzése aránytalanul nagy szerepet kap, míg a környezet minőségének, szolgáltatásainak értékelése nem megfelelő súlyú. Ezt a szemléletet a média még erősíti is.	A környezeti fejlesztések, előírások természetvédelmi intézkedések elfogadottsága alacsony. Környezeti nevelés, szemlélet-formálás szerepét növelni kell.
Intézményi, szabályozási hatások	
29. Az egyes beruházási tevékenységek társadalmi-gazdasági-környezeti megvalósíthatóságának vizsgálata és társadalmi egyeztetése sokszor nem megfelelő módon történik. A környezeti döntéshozatal mozgástere szűkül.	Lassíthatja a környezeti fejlesztések megvalósítását, ugyanakkor gyengíti a környezeti követelmények érvényesíthetőségét. A lakosság akadályozza, eltéríti a számára érdemben nem egyeztetett fejlesztéseket. A társadalmasítási feladatokat komolyabban kell venni, hogy a közérdek jobban érvényesülhessen.
30. Sokszor a stratégiai szintű döntéshozatal során is a rövid távú érdekek kerülnek előtérbe, melyek nem állnak arányban nagytömegű népesség egészséges környezethez való jogához fűződő, hosszabb távú közérdekkel.	
31. Budapesten és az agglomerációs települések között az intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú.	Kedvezőtlen környezeti hatások jelennek meg elsősorban a fővárosban. Budapest és várostérsége viszonyában a kölcsönös előnyököt biztosító együttműködés szükséges. Számos környezeti probléma csak így kezelhető sikeresen.
32. A zöld közbeszerzés elvei nem terjedtek kellő mértékben el sem a magán, sem a közszférában.	Legalább az önkormányzati kiírásoknál érvényesíteni kell.
33. A fővárosi önkormányzat szerepe a városfejlesztésben a közelmúltban történt jogszabályi változások következményeként csökkent. A kerületek és a főváros érdekei sokszor ütköznek, együttműködésük nem problémamentes.	Az egységes környezetpolitika végrehajthatósága, főváros harmonikus fejleszthetősége érdekében meg kell teremteni a megfelelő eszközrendszert. A program intézkedései is igénylik a zökkenőmentes együttműködést.
34. A közlekedési és közműfejlesztéseket nehezítik a közterületek rendezetlen tulajdonviszonyai	Fejlesztések összehangolatlansága, lassúsága felesleges környezeti és idegi terhelést okoz a lakosságnak. Az eddigiéknél jobb szervezés, együttműködés szükséges.
35. A jogszabálykövető magatartástól való eltérés nem ritka. Sok a szabálytalan beépítésű terület, a hullámtereken is vannak építmények.	Egyes szabálytalanul beépített területeken a megfelelő infrastruktúra kiépítése okoz gondot. A hullámtéren lévő építmények védelméről a tulajdonosnak kell gondoskodnia. A már beépült hullámterek kiterjesztett védelme egyedi elbírálás szerint valósulhat meg, ami többletforrásokat igényel. A jövőben a szabálytalan építkezéseket meg kell akadályozni. A hullámtér esetleges beépítése árvízvédelmi beavatkozások igényét veti föl, ami ráadásul környezeti kárral járhat. Ez is egy elkerülendő példa a magánérdek közérdek elé helyezésére.

4.5. A Stratégiai és Operatív Munkarész összefoglaló környezeti szempontú értékelése

A Program cél- és intézkedési rendszerének áttekintése után elmondható, hogy **mind környezetvédelmi, mind a fenntartható fejlődés szempontjából kedvező folyamatok elindítója lehet.** Azon környezeti problémák kezelésére vállalkozik, amelyek enyhítése egy ilyen Program feladatául kitűzhető. A kedvező megítélés annak a reménynek is szól, hogy a megfogalmazott javaslatok figyelembe vételével még fenntarthatóbbá tehető a Program. (Az eredményesség számos esetben a megvalósulás mikéntjétől függ, ami azonban szintén befolyásolható.)

A Program számos jelentős környezeti hatással bír, de a hatások között többségben vannak a kedvezőek. Az emberre vonatkozó hatások szinte minden beavatkozásnál tetten érhetők, akár az életkörülmények, az életminőség javulása, akár a biztonság növekedése miatt.

A tömegközlekedés, illetve a szelíd közlekedési módok fejlesztése, valamint az energiahatékonysági, energiatakarékos beavatkozások, illetve megújuló energia felhasználás mértékének növelése a fenntarthatóság felé tett komoly lépések, melyeknek potenciálisan számos kedvező környezeti hatása lehet.

Környezeti szempontból – tekintettel a közlekedés által okozott súlyos környezeti problémákra – a közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések járnak a legmeghatározóbb közvetett hasznokkal. Ugyan a tervezett beavatkozások egy része vélhetőleg a forgalom növekedésével fog járni, zömük – megfelelő megvalósítási mód és sikeres beavatkozások esetén – éppen az egyéni motorizált közlekedés visszaszorítását, ezáltal a levegőminőség javulását, a zaj-és rezgésterhelés csökkenését, a balesetek számának és súlyosságának mérséklését eredményezi.

Ezek, illetve **a Program** többi, alapvetően környezeti, illetve fenntarthatósági szempontból előremutató beavatkozásai **mind-mind egy élhetőbb, egészségesebb európai nagyváros megteremtését szolgálják, ahol az ember a korábnál nagyobb harmóniában élhet épített és természeti környezetével egyaránt.**

A Stratégiai Környezeti Vizsgálat elején néhány az értékelést meghatározó kérdést tettünk fel. Összefoglalásként a **4-6. táblázat**ban ezekre a kérdésekre adjuk meg a választ minősítve az elkészült Fővárosi Területfejlesztési Program Stratégiai és Operatív munkarészeit környezeti és fenntarthatósági szempontból.

4-6. táblázat A Fővárosi Területfejlesztési Program Stratégiai és Operatív munkarészeit környezeti és fenntarthatósági szempontú összefoglaló értékelése

A program intézkedéseinek megvalósulásával:	A megvalósulás után várhatóan:
Javulnak-e a főváros környezetállapotának jellemzői?	Bizonyos területeken, bizonyos kritikus állapotjellemzők tekintetében, egyes hatásviselők számára jobb helyzet állhat elő. Jelentős, általános környezeti állapotváltozásra azonban nem lehet számítani, a programtól független számos meghatározó tényező, adottság miatt.
A város működése a jelenleginél fenntarthatóbbá válik-e?	Itt is a fentihez hasonló a helyzet. A fenntarthatóság egy-egy szűkebb földrajzi területen, vagy egy-egy témakört érintve javulhat, de Budapest egésze szempontjából erre nincs igazán esély a nagyváros öntörvényű működése miatt. Értékelni kell az apró eredményeket.
A főváros lakosságának jobb lesz-e Budapesten élni, javulhat-e az itt élők identitása?	A válasz egyértelműen igen lehetne, de ezt sajnos megkérdőjelezheti a források szűkössége.

A program intézkedéseinek megvalósulásával:	A megvalósulás után várhatóan:
Csökkennek-e a város nem kívánatos környezeti hatásai a határain kívüli területeken?	Nem ez a fő célja a programnak, de vannak olyan elemei, amelyek ha megvalósulnak erre is kedvezően hathatnak.
Nőhet-e a főváros lakosságának környezet-tudatossága?	Egy ilyen a környezetvédelmet és fenntarthatóságot figyelembe vevő program esetében ez akkor is megtörténik, ha konkrétan erre vonatkozó intézkedés kevés van. Egy tisztább, gondozottabb környezet eleve jó hatású, akár az önkormányzati példamutatás.

A kérdésekre adott válaszokból is látszik, hogy Budapest (pláne, ha az agglomerációval együtt vizsgáljuk) akkora nagyváros, hogy csak nagyon lassan tud változni, önfolyamatai, rendszerműködése miatt számos elháríthatatlan környezeti problémával kell megküzdenie.

Ez azzal jár, hogy **egy-egy településfejlesztési programnak csekély esélye van a város környezeti, vagy más (közlekedés, épületek állapota stb.) problémájának teljeskörű kezelésre.** Az SKV-ban található problémafa akár 10 vagy 20 évvel ezelőtt is nagyjából hasonló lett volna, és sajnos nagyon valószínű, hogy nem sokat változik 10-20 év múlva sem. **A programtól így csak az várható el, hogy egyrészt jó irányú elmozdulást érjen el, kedvező folyamatok induljanak el, és ezek legyenek tartósak, másrészt helyileg vagy egy-egy konkrét probléma tekintetében történjen a hatásviselők számára érzékelhető pozitív változás. Ez véleményünk szerint meg is fog történni.**

A nem környezeti jellegű fejlesztések (közlekedés, hatékony városszerkezet, befogadó, támogató és aktív Budapest) a fenntartható fejlődés közelítése szempontjából döntő fontosságú elemeket tartalmaznak. Ezek akkor tudják beváltani a hozzájuk fűzött reményeket, ha fejlesztések feltételrendszerét ennek megfelelően alakítjuk ki, tartjuk majd be. Itt figyelemmel kell lenni a 4.4. fejezetben tárgyalt gátló társadalmi gazdasági konfliktusokra, mert ezek jellemzően eltérítik az eredeti szándékokat, gyakran az eddigi hibás gyakorlatok irányába.

4.6. Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége

A Főváros nem határos szomszédos országgal, a legközelebbi országhatár közel 50 km-re található a város peremétől. Így bármilyen tevékenység, mely a Főváros területét érinti nem tud jelentős országhatáron átterjedő hatást okozni. Így jelen kérdéskör részletesebb tárgyalására nincs szükség.

5. A KEDVEZŐTLEN HATÁSOK CSÖKKENTÉSÉRE, A KÖRNYEZETVÉDELMI MEGOLDÁSOK HATÉKONYSÁGÁNAK JAVÍTÁSÁRA SZOLGÁLÓ JAVASLATOK

Az SKV dokumentum számos szövegekői javaslatot, illetve a programba illeszthető javítási lehetőséget tartalmaz. Ebben a fejezetben a lényeges javaslatokat foglaljuk össze, és terjedelmi okokból nem ismétljük meg az olyan jelentősebb helyet elfoglaló javaslatainkat, mint a SWOT elemzés kiegészítése, környezeti problémafa, vagy a 2.3-as ábrán bemutatott javasolt célrendszer. Gyakorlati segítséget kívánunk nyújtani egyes javaslataink felhasználhatóságáról az **5-1. táblázatban**.

5-1. táblázat **Javaslataink felhasználhatósága**

Javaslat	Használhatóság
SWOT elemzés környezeti részének kiegészítése	A pirossal jelölt kiegészítések, teljesen vagy részlegesen átvehetők a program táblázatába.
A Fővárosi Területfejlesztési Program általunk javasolt célrendszere	Ha csökkenteni kívánjuk a számozási és célokkal kapcsolatos problémákat felhasználható lenne e célrendszer bemutatására, de így csak az átfogó célok származnának szó szerint a BTFK-ból, a stratégiai célok már némileg átfogalmazva FŐTEP célokká válnának. <i>(Nem biztos, hogy ez nagy probléma, pl. az IVS is másképpen fogalmaz, tartalmi megfelelés mellett.)</i>
Környezeti Problémafa	A FŐTEP állapotleíró részébe, akár ebben, akár módosított formában illeszthető, annál is inkább, mert a program jórészt kezelni próbálja a problémás állapotokat, így az illeszkedés rendben van.
FŐTEP cél és eszközrendszerének rövid bemutatása és értékelése (2.3. táblázat)	Ez ugyan nem javaslat, de az utolsó oszlop elhagyásával, a forráskritikai megjegyzések törlésével a program tartalma, lényege könnyen bemutatható a segítségével.

5.1. Környezetvédelmi és fenntarthatósági javaslatok

5.1.1. Fenntarthatósági szempontú javaslatok

A Program fenntarthatósági tartalmát erősítő javaslatok

- ☞ A „Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és zöld Budapestért” prioritás tekintetében” a zöld tartalmat az intézkedéseknél konkretizálni kellene. Ehhez adódik az „Alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság”, mint cél érvényesítése, támogatása városi területeken EU-s tematikus illesztése. A turizmus esetében például a használt termálvíz jobb (energetikai) felhasználása is szolgálhatja a célt.
- ☞ Az olyan külső hatásokkal szembeni védelmet, mint a klímaváltozás mindenképpen erősíteni kellene az intézkedések tartalmánál. Ezt egy sor intézkedésnél figyelembe kellene venni, például a „Településfejlesztési beavatkozások a hatékony város-szerkezetért” prioritás minden intézkedése olyan, hogy utalás tehető az operatív munkarészben ennek figyelembe vételére.
- ☞ Hasonlóan igaz ez a zöldfelületeket érintő intézkedésre. Alapvetően sokkal több tudatosságra van szükség a jövőben a városok ökoszisztéma szolgáltatásnak javítása területén, ez a klímaváltozásra, pontosabban az ahhoz való alkalmazkodásra is válaszul szolgálhatna. Egyrészt tudatosan kellene törekedni a városi ökológiai hálózat megőrzésére, elemeinek fejlesztésére, másrészt a kialakításra kerülő zöldfelületek állapotát minél természetesebb irányába kellene eltolni, a beton, kő építmények kárára a zöld (természetszerű zöld) javára. Minden módon erősíteni kell ezt, legyenek ezek zöld háztetők, zöld házfalak, utakat kísérő

sövények, nyílt vízfelületek, jobb állapotú parkok; városi erdőzárványok. Ezek mindegyike javíthatja a városok ökoszisztéma szolgáltatásait, mint amilyen a mikro-, és mezoklíma, a vízháztartás megőrzése a víz visszatartásával, a városi biodiverzitás, és környezeti stresszt csökkentő szolgáltatások (pl. zaj és rezgésvédelem, védelem a túlmelegedés ellen, esztétikus felüdülést biztosító környezet).

- ☞ Az ökoszisztéma szolgáltatások erősítésével összhangban minden lehető módon csökkenteni kell a burkolt felületek kiterjedését, arányát a Fővárosban. Ezt minden olyan beavatkozás kötelező részeként is meg lehetne követelni, amelyben ez egyáltalán fölmerülhet. Ez is hozzájárul a klímaszabályozáshoz.
- ☞ Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer esetében nagyon fontos lenne a decentralizációs törekvések, és a nemzetközi szerepkörnek való megfelelés összehangolása, mert itt környezeti és fenntarthatósági szempontból komoly ellentmondások lehetnek (sugárirányú közúthálózat-fejlesztések, kontra alközpontok, harántirányú közlekedési vonalak erősítése, gyalogosközpontúság, stb.)
- ☞ A településfejlesztés jellemzően a közlekedés problémáit még mindig a közlekedés klasszikus eszközeivel kívánja kezelni, ezért bővítik a hálózatokat, szélesítik az utakat, vagy a belvárosok védelme érdekében éppen szűkítik a kapacitásokat. Ezzel inkább átterheléseket hoznak létre, mintsem minimalizálnák a közlekedési, szállítási szükségeket, és környezeti terheléseket (zaj-rezgés, ÜHG kibocsátások, mikro-szennyezők). Az igazán integrált fejlesztés azt jelentené, hogy nem elsősorban a közlekedés eszközeivel, hanem a város működtetésnek, használatának átrendezésével, városszerkezeti változásokkal, a polgárok tudatosságának fejlesztésével válaszolnánk a fennálló közlekedési gondokra. Erre van utalás a hatékony városszerkezet elérését célzó prioritásnál, de mindenképpen erősíteni kellene ezt a célt is például a „*Differenciált központrendszer létrehozása*” intézkedésnél. (Amellett hogy bizonyos hiányzó harántirányú közlekedéshálózati elemeket szükséges létrehozni, azt csak igen körültekintő nyomvonal- és kapacitásválasztással, lehetőleg fasorok, kerékpárutak hozzárendelésével szabad csak megvalósítani.)
- ☞ A „*Turizmus, mint gazdasági húzóágazat*” intézkedés egyik fontos eleme a fürdők rekonstrukciójára, szolgáltatásainak fejlesztésére vonatkozik. Ebben körben mindenképpen hangsúlyozni kellene a termálvízkinccs készleteinek védelmét, felhasználásának hatékonyság növelését.
- ☞ A „*Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása*” intézkedés, akkor hathat igazán a fenntarthatóság irányába, ha hozzájárul ahhoz, hogy a barnamezős területek funkcióváltása és a vegyes területhasználat kialakítása sikeres legyen, amivel elősegíti a zöld-és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzését. Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy az intézkedéseket érdemes jól összehangolni.
- ☞ Javasoljuk, hogy az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság fogalmát még adaptálják a *városfejlesztés* területére, mind a lehetséges célok mind az eszközök tekintetében.
- ☞ „*A belvárosi Duna-partok komplex közterületi rehabilitációja*”, mint tervezett projekt jelenik meg a program 2.1 intézkedésében. A Duna ezen szakaszainak legfőbb problémája, hogy a rakparti utak elszigetelik a város lakosait, és a turistákat is a folyótól, így az emberek és folyó kapcsolatából származó előnyök nem használhatók ki. Ezekre az utakra a főváros közlekedésének szüksége van, elég csak az árvizek esetén lezárt rakpartok közlekedési következményére gondolni. Az utak alagútban való vezetése horribilis összegbe kerülne. A Budapest szíve fejlesztési program is célul tűzi ki az alsó rakpart kiszabadítását és folyamatos kiépítését, de érződik hogy milyen nehezen kezelhető probléma ez. Fontos lenne a tervezettnél nagyobb súlyt adni a kérdésnek, mert a megoldás

hasznai mind a város lakossága, mind a turizmus szempontjából jelentősek lehetnek.

- ☞ A pozitív környezeti hatások elősegítése érdekében javasoljuk nevesíteni az 1. intézkedés („Technológiai innováció és tudás-transzfer hatékonyságának javítása”) tartalmi elemei között az ökoinnovációt és környezeti K+F+I tevékenységet.

A konkrét fejlesztésekkel szemben támasztható szempontok:

- ☞ A fenntarthatóság érdekében az intézkedéseknél azt kell biztosítani, hogy a megvalósuló fejlesztések összességének jobbak legyenek a környezeti teljesítményei, mint amilyeneket a meglévő helyzet jelent. Vagyis az új fejlesztéseknek sok esetben az legyen az egyik célja, hogy helyettesítsenek valamilyen meglévő, alacsony környezeti, vagy közösségi teljesítményt nyújtó szerkezetet vagy tevékenységet. Amikor új szerkezeti elemeket adunk hozzá a régihez, de azokat meghagyjuk a jelenlegi állapotukban, akkor az összes környezeti terhelés városi szinten növekedni fog.
- ☞ A fejlesztéseknek gondolnia kell a teljes életciklusra, a létesítésre, a fenntartásra és az elévülésre. Különösen igaz ez a fenntartás vonatkozásában, hiszen a legtöbb esetben a projektre van csak pénz, a fenntartás már determináció. Tudjuk azonban, hogy a meglévő struktúrák fenntartása sem elégíthető ki elegendő pénzzel. Javasolt a teljes életciklus szemlélet megvalósulása a tervezésnél, a legkisebb költségre való tervezés elvének követése, és a magas hozzáadott értékkel rendelkező élőmunka-ráfordítás növelése. Ez utóbbi biztosíthatja, hogy a közpénzek elköltésének a hasznai egyenle-tesebben terülnének szét a helyi társadalomban. A fentiek értelmében a jövőben a projektek kiválasztásánál azokat kell előnybe részesíteni, amelyek alacsony költségekkel fenntarthatók. Pl. a parkosításnál az önfenntartó, minimális gondozást igénylő felületeket, amelyek egyben ökológiailag is a legjobb teljesítményt nyújtják.

A következő környezeti szempontokat kellene tudatosan alkalmazni a fejlesztéseknél:

- az anyag- és energiafelhasználás mértékének csökkentését
 - a víz felhasználás csökkentését és a víz újrafelhasználását, a helyi vízháztartás megőrzését és javítását
 - a talaj kímélését és állapotának javítását
 - a környezeti kibocsátások csökkentését, a hulladékok keletkezésének minimalizálását
 - a toxikus hulladékok elkerülését
 - a természetes terек felhasználásának minimalizálását, illetve az ökoszisztéma szolgáltatásukban leromlott területek rehabilitációját
 - a burkolt (csapadékvíz-visszatartó képességgel nem rendelkező) felületek arányának csökkentését
 - a biológiai sokféleség fenntartását, az ökológiai hálózat térelemeinek védelmét és fejlesztését
 - a városi klíma védelmét, és az éghajlatváltozáshoz való jobb alkalmazkodást
 - a mobilizációra, főként a gépjárműhasználatra támasztott igények mérséklését
- ☞ Az építés, szolgáltatás fejlesztés eredményinek hasznosítása érdekében szükséges olyan lépéseket tenni, amelyek biztosítják az egyenlő hozzáférést a fejlesztés hasznaihoz, ugyanakkor a létrejött értékek védelmét is. A „kultúra várost épít”, ha kulturáltak az emberek, és várost rombol, ha kulturálatlanok. Az eredmények jellemzően ezért csak a közösségfejlesztés eszközeivel tarthatók meg. Fontos lenne ilyen célú projektelemeket is alkalmazni. (Egyes projektek esetleg összehangolhatók lennének az 5. prioritás elemeivel.)

5.1.2. Környezetvédelmi javaslatok

Jelentősebb építési munkákkal járó intézkedésekhez kapcsolódó javaslatok

- ☞ A jelentősebb építéssel együtt járó tevékenységek környezeti hatásainak csökkentése érdekében legfontosabb a terület igénybevétel minimalizálása, lehetőség szerint barnamezős beruházások kivitelezése. Minden olyan területet el kell kerülni új létesítmények telepítésével, ahol valamilyen környezeti, természeti, táji érték rejtezik, vagy ahol ezekre a létesítmény becsülhető hatásai kedvezőtlen következményekkel járhatnak.
- ☞ **A termőföldek rovására a jövőben már ne irányuljon fejlesztés akkor, ha még van a település belterületén beépítésre kijelölt, de fel nem használt terület.** Nagyon sok olyan terület van, amelyet valamikor felhasználásra belterületbe vontak, de ténylegesen nem kerültek felhasználásra. Amennyiben egy beruházás megvalósítása csak termőföldek igénybevételével valósítható meg, akkor a gyengébb minőségű termőföldeket kell igénybe venni. Ez a feltétel a termőföld valamennyi más célú hasznosítására érvényes.
- ☞ A hosszabb távú kedvezőtlen következmények elkerülése érdekében a telepítéseket lehetőség szerint a közösségi közlekedéssel is jól elérhető helyekre kell koncentrálni, vagy bekapcsolni a közösségi közlekedés hálózatába, attól függően mire van jobb lehetőség, illetve mi jár kisebb környezeti kibocsátásokkal.
- ☞ Ezen túl érdemes
 - olyan építési technológiákat alkalmazni, melyekkel a működtetés víz- és energia-takarékosan megoldható,
 - az építésnél újrahasznosított anyagokat is igénybe venni,
 - előre gondolni a szennyvizek kezelésére, esetlegesen a szürke vizek újrahasznosítására,
 - hulladékszegény technológiákat, klímabarát építészeti megoldásokat (zöldtetők, zöldfalak, árnyékolás, tájolás, megfelelő anyagok) alkalmazni,
 - az építészeti és kertépítészeti elemeket egymással párhuzamosan, egymást kiegészítve megvalósítani,
 - zajkibocsátó források csillapítását megoldani,
 - a települési képbe harmonikusan illeszkedő (nem minden esetben feltétlenül az aktuális divatnak megfelelő csupa üveg és fém) építészeti képet kialakítani, stb.

Közlekedésfejlesztéshez kapcsolódó javaslatok

- ☞ Javasoljuk, hogy a közlekedésfejlesztési projektek tartalmazzanak közlekedéssel kapcsolatos tudatformálást is (pl. közösségi közlekedés népszerűsítése, telekocsi használat, eco-driving, stb.), hogy a forgalom növekedés, és az ezáltal okozott levegő- és zaj-, illetve rezgésterhelés növekedés mérséklődjön, a tömegközlekedési fejlesztések pedig pénzügyileg is fenntarthatóbbak legyenek.
- ☞ A rendezvényhelyszínek, kulturális létesítmények fejlesztése során a könnyű tömegközlekedési megközelíthetőség biztosítására kiemelt figyelmet javasolunk fordítani.
- ☞ Nagyon hasznos minden lehetséges helyen buszsávok kialakítása – ez automatikusan népszerűsíti a tömegközlekedést.
- ☞ Az előregedett gépjármű-állomány cseréjét folytatni javasolt még EU-források hiányában is. Javasoljuk, hogy járműbeszerzések során a csendesebb üzemmód is legyen szempont a kiválasztás során.
- ☞ A kötöttpályás közlekedés pályafelújítással járó fejlesztése esetén a csendesebb, kisebb rezgést biztosító kivitel, a sínpárok között pedig beton aljzat helyett

fűvesítés javasolható. Elsősorban a zárt sín pályák esetében, a mentőautó-forgalom figyelembe vételével.

- ☞ Javasoljuk a mobilitás támogatása esetén a közösségi közlekedés igénybevételének ösztönzését.
- ☞ A térségi közlekedés javítása, a közösségi közlekedés nagyobb arányú használatának elősegítése érdekében a járatok összehangolására figyelmet kell fordítani. Ezzel nagyságrenddel csökkenthetők az elérési idők és ezzel a gépjárműhasználat.
- ☞ Javasoljuk az oktatással kapcsolatos tevékenységek esetében lehetőség szerint a távoktatás, az e-learning módszereit preferálni.

Erőforrásokkal való takarékos bánásmódot szolgáló javaslatok

- ☞ Szemléletformáló programok keretében az elektronikus megoldásokat érdemes preferálni a papír alapúval szemben.
- ☞ Javasoljuk, hogy eszközbeszerzések esetében szigorú környezetvédelmi követelményeket érvényesítsenek az anyag-és energiatakarékosság tekintetében.
- ☞ Minden új építésű épület, illetve felújítás esetében törekedjenek a minél alacsonyabb energiaigényű épületek megvalósítására.
- ☞ A létesítések, építések, felújítások esetében az újrahasznosított építőanyagok használatára kiemelt figyelmet kell fordítani.
- ☞ Javasoljuk, hogy megújuló (alternatív) energia hasznosítást célzó beruházásokat csak energetikai korszerűsítéssel együtt, vagy energiafogyasztás szempontjából már felújított, vagy eredendően korszerű épület esetében tervezzenek.
- ☞ Az épületek korszerűsítése, építése esetén a víztakarékos megoldások megvalósítását részesítsék előnyben.
- ☞ Az energiahatékonysági beavatkozásokat az épület felújítások mellett érdemes az eszközbeszerzésekre is kiterjeszteni, az intézmények felújítását azok berendezéseinek korszerűsítésével egybekötni.
- ☞ Javasoljuk, hogy a gazdaságfejlesztési beruházások esetében kiemelten kezeljék az energia-, és anyagtakarékosság (ideértve a víztakarékosságot is) kérdését.
- ☞ Az oktatással kapcsolatos tevékenységek esetében az erőforrás takarékosabb távoktatási módokat, illetve az e-learning megoldásokat részesítsék előnyben.

Zaj- és rezgésterhelés mérsékléséhez kapcsolódó javaslatok

- ☞ Indokolt esetben javasoljuk, különösen a nagyobb forgalomnak kitett, vagy egyéb okból zajjal terhelt részeken, a megerősített hanggátlású nyílászárók beépítését.
- ☞ Javasoljuk a nagyobb zaj-, és rezgésterhelésnek kitett lakott területek mellett az útépitések, útfelújítások esetében a csendes útburkolat alkalmazását.
- ☞ Azokon a helyeken, ahol passzív zajvédelem megvalósítása a cél és van rá megfelelő hely is, érdemes a zajvédő fal telepítése mellett fasor, növényzet telepítését is megfontolni, ha ez nem lehetséges, akkor növényzettel befuttatott zajárnyékoló falat létesíteni. Ez ugyanis a levegőminőség javítása felé tett lépés, a klímára, a közérzetre gyakorolt pozitív hatásokról nem is beszélve.
- ☞ Javasoljuk, hogy járműbeszerzések során a csendesebb üzemmód is legyen szempont a kiválasztás során.
- ☞ A kötőpályás közlekedés pályafelújítással járó fejlesztése esetén a csendesebb, kisebb rezgést biztosító kivitel, a sín párok között pedig beton aljzat helyett fűvesítés javasolható.

Klímaváltozással kapcsolatos javaslatok

- ☞ Javasoljuk, hogy a klímabarát - az alkalmazkodást segítő, az éghajlatváltozás hatásait mérsékelő - építészeti megoldásokat (például zöld udvarok, zöld homlokzatok, (extenzív) zöldtetők mennyiségének, az árnyékoló, fényvisszaverő felületek, a csapadékvíz talajba szivárgását, elpárolgását lehetővé tevő vízáteresztő felületek, burkolatok mennyiségének növelésén, továbbá a közterületi vízfelületek, közparkok vízvételi helyei számának (ivókutak, szökőkutak, dísztavak, egyéb vízfelületek) növelése) részesítsék előnyben a fejlesztések kapcsán – legyen szó akár kulturális létesítményről, akár egészségügyi intézményről vagy önkormányzati bérházzal, stb. . Az építési, felújítási jellegű projekteknél feltételként lehet előírni ilyen típusú fejlesztések vállalását.
- ☞ Javasoljuk, hogy a közösségi közlekedés fejlesztése kapcsán a buszmegállóknak az árnyékolás, a fény visszaverés biztosítása is szempont legyen a kialakítás során.

Zöldfelületekhez kapcsolódó javaslatok, elvárások

- ☞ A biológiailag aktív felület kiterjedése, intenzitása a fejlesztési területen összességében nem csökkenhet. Ha ez a fejlesztés jellegéből adódóan nem teljesíthető, akkor az elfoglalt területet kompenzálni kell – lehetőleg a fejlesztés közelében.
- ☞ A fejlesztések eredményeképpen a burkolt felületek kiterjedése nem nőhet. Ha ez nem teljesíthető, akkor a leburkolt, lefedett területnek megfelelő nagyságú biológiailag aktív felületet kell kialakítani.
- ☞ A fejlesztések nem érinthetik egyetlen védett, vagy Natura 2000 területen élő növény vagy állatfaj élőhelyét sem negatívan.
- ☞ A projektek megvalósítása során – ahol csak lehetséges – törekedni javasolt a biológiailag aktív felületek kialakítására, fasorok, facsoportok telepítésére, a „zöld” építészeti megoldások alkalmazására, a burkolt felületek kiterjedésének csökkentésére, vízfelületek kialakítására.
- ☞ A zöldfelület fejlesztéseket egymással és más klímaalkalmazkodást segítő beavatkozásokkal összehangoltan, az egész Fővárosra és környezetére kiterjedő zöldfelület fejlesztési vagy klímaadaptációs fejlesztési koncepció alapján kellene végezni. A biológiailag aktív felületek jótékony hatása kizárólag ez esetben tud megfelelő módon érvényre jutni. A források hatékony felhasználása csak így tud megvalósulni.

Felszíni és felszín alatti vizekhez kapcsolódó javaslatok

- ☞ Javasoljuk a Budapest Főváros Környezeti Programjában 2011-2016 szereplő kisvízfolyások rehabilitációs programjának beemelését. Javasoljuk a 3. prioritás célkitűzései között a kisvízfolyások jó ökológiai állapotának elérését nevesíteni.
- ☞ Javasoljuk, hogy szennyvízelvezetéssel kapcsolatos intézkedéseket gondolják át újra, vegyék figyelembe a már folyamatban lévő fejlesztéseket és az intézkedések előkészítettségét.
- ☞ Az RSD állapotának javítása céljából megvalósítandó az RSD projekt átvezetés projektem (FCSM Zrt. dél-pesti szennyvíztisztító telepéről származó szennyvíz átvezetése a Nagy-Dunába) és a kotrás projektem beemelése a FŐTEP 3. prioritásában, hiszen ezek vízminőségi szempontból lényeges célkitűzéseket valósítanak meg.

Egyéb javaslatok

- ☞ A kültéri világítást is érintő beavatkozások esetében a fényszennyezést minimalizáló világítástechnikai megoldások alkalmazását javasoljuk.
- ☞ A szűkös források ellenére, javasoljuk a 3. prioritás 4. intézkedése keretében kifejezetten felszín alatti vízvédelmi projektem kidolgozását, akár az infrastrukturális fejlesztések rovására.

5.2. Javaslat az intézkedések által befolyásolt más tervben, illetve programban figyelembe veendő környezeti szempontú intézkedésekre, előírásokra, feltételekre, szempontokra

A Fővárosi Területfejlesztési Programnak elvben meg kell előznie a következő időszak terület programozási dokumentumainak elkészültét. Tudjuk, hogy jelen esetben párhuzamos tervezés folyik a főváros és az ország viszonylatában, ami pozitív abból a szempontból, hogy a két tervezés tud egymásra hatni, egymás igényeit és lehetőségeit figyelembe tudják venni. Kiemelten fontos ezért, hogy a harmóniát a VEKOP-pal és a többi érintett OP-val megteremtsek, csak így lehet ugyanis a Programban körvonalazódó célrendszerhez a forrásokat megfelelően allokálni. Fontos továbbá az Agglomerációs és a Pest megyei fejlesztési koncepciókkal, tervekkel való összhang, a közös tervezés, annak érdekében, hogy a Főváros komplex környezeti problémái érzékelhetően mérséklődjenek.

Az összhang megteremtésének fontosságát az alábbiak is kiemelik: Bár az Operatív Programok változnak, a 3.0 verziók áttekintése alapján azt látjuk, hogy a Programban megfogalmazott finanszírozási igények messze meghaladják az Operatív Programok lehetőségeit. Nemcsak a megfogalmazott finanszírozási igények nagysága túlzott, hanem esetenként a tervezett OP prioritásokból az adott intézkedés, illetve beavatkozás nem is finanszírozható (pl. IKOP-ból utólagos zajvédelem, vízi közlekedés, kerékpáros közlekedés). Sőt vannak olyan intézkedések, amelyekre egyáltalán nincs forrás az OP-kban (pl. víziközmű rekonstrukció). Javasoljuk a pénzügyi lehetőségek, források alaposabb vizsgálatára alapján a FŐTEP finanszírozási tervének korrekcióját. Javasoljuk egyes intézkedések szakmai tartalmának is átgondolását a finanszírozhatóság javítása érdekében. Olyan intézkedéseknél, ahol nyilvánvaló forráshiány lép fel, vagy egyáltalán nincs lehetőség az OP-kból támogatáshoz jutni, ott alternatív források bevonását kellene prezentálni.

5.3. A várható környezeti hatások monitorozására vonatkozó javaslatok értékelése, további javaslatok

Arra való hivatkozással, hogy a Program az uniós források nagymértékű igénybevételével tervez, a Program indikátorai is alapvetően az operatív programok indikátoraira épülnek, melyek nem alkalmasak egy teljes program hatásainak összefoglaló értékelésére.

A 7.2. fejezetben megjelenített indikátorok jó része ráadásul output indikátor, amely kevés, vagy semmilyen információt nem nyújt a beavatkozások tényleges eredményéről, hatásáról. Azaz, a beavatkozások tényleges sikerének mérésére alig van indikátor. Többek között ezért is fordulhat elő az, hogy a környezeti tartalmú indikátorok is csak elenyésző számban jelennek meg az indikátorok között, gyakorlatilag az EU2020 céljait lefedő indikátorokra (megújuló energiatermelés, ÜHG kibocsátás csökkenés, energiafogyasztás csökkenés) korlátozódva. Utóbbiakkal is általánosan az a probléma, hogy csak egy-egy adott beavatkozás típusra vonatkozóan szolgáltatnak információt, és nem mutatják azt, hogy az összes beavatkozás eredményeképpen milyen helyzet áll elő. (Példának okáért így szélsőséges esetben előfordulhat az is, hogy az energetikai korszerűsítési beavatkozások eredményeképpen megtakarított energiamennyiséget sokszorosan meghaladja a gazdaságfejlesztési beavatkozások eredményeképpen megnövekvő energiaigény.)

Tekintettel arra, hogy a FŐTEP-ben foglaltak megvalósításának célja végső soron egy élhetőbb város kialakítása, mely élhetőségnek a megfelelő minőségű, egészséges környezet az egyik alapja, szükségesnek látjuk speciálisan a környezet, a természet állapotának változását mérő indikátorok alkalmazását is.

A speciális környezeti indikátorok célja, hogy a Programban foglaltak megvalósulása után meg lehessen mondani, hogy a megvalósult fejlesztések hogyan alakították a főváros és környéke környezetének állapotát, és fenntarthatóbbá vált-e a fejlődés. Azaz, szemben a FŐTEP által használni kívánt indikátorok többségével, ezek az indikátorok elsősorban nem az operatív programok teljesítményét értékelni kívánó EU-nak, hanem magának a fővárosnak nyújtának fontos információkat, hogy utólag a hatások, illetve adott esetben azok elmaradása korrekt módon megítélhető legyen.

Mivel az intézkedések többsége nem környezetvédelmi jellegű, az intézkedések környezetre gyakorolt hatásainak meghatározásához az indikátorok szélesebb körét (intézkedések teljesítménye mellett a hatótényezőikre, környezeti állapot mérésére szolgáló indikátorokat) szükséges alkalmazni.

Ezek a mutatók elvileg akár intézkedésenként meghatározhatók, de miután ennek az is a célja, hogy a közbenső és az utólagos értékeléshez alapot nyújtson, nagyon körültekintően kell eljárni, főleg a tényleges mérhetőség tekintetében.

A környezetvédelmi értékeléshez háromfajta mutatót lehet általában használni:

- a) a környezet *állapotának* alakulását jellemző adatokat (jellemzően hatás indikátorok pl. vízminőség változása egy adott befogadón);
- b) az egyes *hatótényezők* alakulására jellemző adatokat (jellemzően eredmény-indikátorok pl. szennyezőanyag kibocsátás változása);
- c) valamilyen projekt, intézkedés *működését*, alkalmazását, *eredményeit* jellemző adatokat (jellemzően output indikátorok pl. szennyvíztisztító kapacitás növekedése).

A cél az, hogy minél több jelentősebb környezeti hatású intézkedés tekintetében valósuljon meg a környezeti állapot alakulásának nyomon követése, bár a jelenlegi gyakorlatban sajnos a b) és c) pont mutatóit inkább használják, mivel ezek könnyebben meghatározhatók.

Az alábbiakban olyan indikátorokra teszünk javaslatot, melyek lehetőleg nem igényelnek külön mérést, adatgyűjtést, hanem a Projektgazdától, illetve statisztikai és egyéb nyilvános adatokból összeszedhetők.

Először azon indikátorokat gyűjtjük fentiek közül össze, melyek a Program egészére vonatkoztathatók, hiszen számos beavatkozás hathat pozitívan vagy negatívan rájuk:

- levegőminőség alakulása minimálisan a nitrogén-oxidok, szálló por és illékony szénhidrogének (benzol), valamint megfelelő távolságban az ózon tekintetében („legrosszabb” esetben az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat mérőállomásainak adataira építve)
- ÜHG kibocsátás alakulása (számítással meghatározva forgalomszámlálási és energiafelhasználási, stb. adatokból)
- zaj- és rezgésterhelés alakulása („legrosszabb” esetben a stratégiai zajtérkép felülvizsgálatainak eredményeire építve)
- fosszilis energiahordozó felhasználás alakulása
- alternatív energiatermelés alakulása
- rehabilitáció, korszerűsítés, fejlesztés során keletkezett hulladék mennyisége, illetve az építések során felhasznált újrahasznosított hulladék aránya
- az új funkcióval ellátott területek nagysága,

- létesített, illetve megszüntetett zöldfelületek nagysága
- létesített, illetve megszüntetett rekreációt szolgáló területek nagysága
- helyreállított zöldfelület nagysága
- revitalizált barnamezős területek nagysága
- megőrzött, helyreállított környezeti és kulturális örökség
- forgalmi jellemzők alakulása (eljutási idő, haladási sebesség, forgalom nagysága, torlódások gyakorisága legalább egyes főbb útvonalakon)
- tömegközlekedés kihasználtsága
- nem motorizált közlekedés használóinak aránya.

Az alábbiakban pedig az egy-egy intézkedéshez köthető főbb indikátorokat foglaljuk össze:

- hasznosításra kerülő települési szilárd hulladék aránya
- vízveszteség csökkenése az ivóvízhálózaton
- csapadékvíz-gazdálkodást elősegítő fejlesztések kapacitása, tározó kapacitás
- árvizektől kielégítetten védett lakosság aránya
- csatornázottság mértéke
- szennyvízbefogadó vízfolyások minőségének alakulása
- a tömegközlekedés fizikai és infokommunikációs akadálymentesítettség mértékének változása (lehetőleg utazási láncokra vetítve)
- közlekedési balesetek számának alakulása.

1.MELLÉKLET

A FÓTEP TERVEZÉSÉNÉL FIGYELEMBE VEENDŐ KÖZÖSSÉGI ÉS NEMZETI CÉLOK ÉS MÉRFÖLDKÖVEK

TARTALOMJEGYZÉK

1. Erőforráshatékony Európa megvalósításnak ütemterve	417
2. Jólét bolygónk felélése nélkül – Környezetvédelmi cselekvési program	419
3. A fenntartható fejlődés stratégiájának felülvizsgálatáról - Cselekvési program.....	425
4. Fehér Könyv, Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításhoz – Úton egy versenyképes és erőforráshatékony közlekedési rendszer felé	428
5. Biológiai Sokféleség Stratégia.....	429
6. Víz Keretirányelv (VKI).....	430
7. Blueprint – Az európai vízkészletek megőrzése.....	430
8. Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, Gyermek-Szegénység, Romák – (2011–2020).....	431
9. Az új nemzedék jövőjéért program - A Kormány ifjúságpolitikai keretprogramja 2012	432
10. A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója - Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 (NFFK).....	434
11. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)	436
12. Magyarország Hozzájárulása a Duna Stratégia Fejlesztéséhez	437
13. Nemzeti Vízstratégia (NVÍZS)	439
14. Országos Hulladékgazdálkodási Terv	440
15. Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2014-2025, kitekintéssel 2050-re).....	447
16. Nemzeti Biodiverzitás Stratégia (NBS) 2014-2020 (VM előterjesztés 2013. október).....	459

1. Erőforráshatékony Európa megvalósításnak ütemterve⁵

Az SKV szempontjából alábbi mérőföldkövek figyelembe vételét tartjuk szükségesnek:

I. A gazdaság átalakítása

I/1 Fenntartható fogyasztás és termelés: Mérőföldkő: 2020-ra már működnek azok a piaci és szakpolitikai ösztönzők, amelyek díjazták a hatékonyságot növelő befektetéseket. Ezek az ösztönzők serkentették az innovációt, amelynek eredményeit erőforrás-hatékony termelési módszerek formájában széles körben alkalmazzák. A vállalkozások és a befektetők képesek a teljes életciklusra vonatkozó erőforrás-hatékonyság mérésére és értékelésére. A gazdasági növekedés és a jólét független az erőforrás-felhasználástól, és elsősorban a termékek és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások értékének növekedéséből származik.

I/2 A hulladék erőforrássá alakítása: Mérőföldkő: 2020-ra a hulladékot erőforrásként kezeljük. A hulladékeletkezés egy főre jutó mennyisége egyértelműen csökken. A hulladékok újrafeldolgozása és újrahasználata – a széles körű szelektív hulladékgyűjtés és a másodlagos nyersanyagpiac kialakítása révén – gazdasági szempontból vonzó lehetőséget jelent az állami és a magánszféra szereplői számára. Egyre több anyagot, köztük egyre több jelentős környezeti hatással bíró, illetve kritikus nyersanyagot hasznosítunk újra. Megvalósul a hulladékokra vonatkozó szabályozás teljes körű végrehajtása. Nincs többé illegális hulladékszállítás. Az energiatermelési célra történő felhasználás a nem újrafeldolgozható termékekre korlátozódik, a hulladéklerakók gyakorlatilag megszűntek, és biztosított a magas szintű újrafeldolgozás.

I/3 A kutatás és innováció támogatása: Mérőföldkő: 2020-ra a tudományos áttörések és a fenntartható innovációs erőfeszítések révén hatalmas előrelépés történt azon a téren, hogy az erőforrásokat hogyan értelmezzük, kezeljük, azok felhasználását hogyan csökkentjük, azokat hogyan használjuk, majd használjuk és dolgozzuk fel újra, hogyan helyettesítjük, óvjuk és becsüljük meg. Mindezt a beruházások jelentős növelése, az erőforrás-hatékonyság, az éghajlatváltozás és a tűrőképesség társadalmi kihívásai kezelésének összehangolása, valamint az európai kutatási térségen belüli megalapozott szakosodás és együttműködés tette lehetővé.

I/4 Környezeti szempontból káros támogatások és az árak helyes kialakítása: Mérőföldkő: 2020-ra a környezeti szempontból káros támogatások megszűntek, és a rászorulóakra gyakorolt hatásokat a folyamat során kellő mértékben figyelembe vették.

Mérőföldkő: 2020-ra érezhető elmozdulás történt a munkát terhelő adóktól a környezetvédelmi adók felé. Ennek nyomán – a tagállamokban alkalmazott bevált módszerekkel összhangban – a költségvetési bevételek között jelentősen megnőtt a környezetvédelmi adók aránya, többek között a tényleges adómértékek rendszeres kiigazítása révén.

II. Természeti tőke és ökoszisztéma-szolgáltatások

II/1 Ökoszisztéma szolgáltatások: Mérőföldkő: 2020-ra a hatóságok és az üzleti vállalkozások a természeti tőkéhez és az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kellő értéket társítanak, és megfelelő mértékben figyelembe veszik őket.

II/2 Biológiai sokféleség: Mérőföldkő: 2020-ra az Európai Unióban a biológiai sokféleség csökkenését és az ökoszisztéma-szolgáltatások károsodását sikerült

⁵ Erőforrás-hatékony Európa megvalósításának ütemterve

(<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:hu:PDF>)

megállítani, és a biológiai sokféleséget a lehetőségekhez képest sikerült helyreállítani.

II/3 Ásványi anyagok és fémek

II/4 Víz: Mérföldkő: 2020-ra a Víz Keretirányelv szerinti valamennyi vízgyűjtő-gazdálkodási tervet végrehajtották. 2015-ben az Európai Unió valamennyi folyójának vízgyűjtő területén a vizek állapota – minősége, mennyisége és felhasználása – megfelelő. Az aszályok és az árvizek hatásai minimálisak, az érintett növényfajták alkalmazkodtak a körülményekhez, a talaj vízmegtartó képessége javult, és az öntözés hatékony. Alternatív vízellátási lehetőségekhez csak akkor folyamodnak, ha már valamennyi olcsóbban kivitelezhető módszert igénybe vették. A vízkivétel nem éri el a rendelkezésre álló megújuló vízkészletek 20 %-át.

II/5 Levegő: Mérföldkő: 2020-ra a levegő minőségére vonatkozó átmeneti uniós előírásokat – a kritikus városi területek tekintetében is – sikerült teljesíteni, továbbá ezeket az előírásokat korszerűsítettük és további intézkedéseket határoztunk meg annak érdekében, hogy tovább közelítsünk a végső célkitűzéshez, azaz elérjük azt a levegőminőséget, amely az egészségre és a környezetre nem gyakorol jelentős hatást.

II/6 Földterületek és talajok: Mérföldkő: 2020-ra az uniós szakpolitikák kialakításánál figyelembe vesszük az azok által az EU-ban és globális szinten a földhasználatra gyakorolt közvetlen és közvetett hatásokat, és a kisajátítás mértéke úgy alakul, hogy 2050-re összességében már ne nőjön a kisajátított területek nagysága; a talajerózió csökkent és a talaj szervesanyag-tartalma nőtt, a talajjavítási munkák a szennyezett területeken már javában folynak.

II/7 Tengeri erőforrások: Mérföldkő: 2020-ra sikerült elérni az EU tengervizeinek jó környezeti állapotát, és 2015-re a halászat a legnagyobb fenntartható hozamon belül marad.

III. A legfontosabb ágazatok

III/1. Élelmiszerek: Mérföldkő: 2020-ra széles körben elterjedtek az egészségesebb élelmiszereket előállító és fenntarthatóbb termelésre és fogyasztásra irányuló ösztönzők, amelyek az élelmiszerlánc erőforrás-felhasználásának 20 %-os csökkenését eredményezték. A fogyasztásra alkalmas élelmiszer-maradékból származó hulladék mennyiségét sikerült a felére csökkenteni az Európai Unióban.

III/2 Az épületek korszerűsítése: Mérföldkő: 2020-ra az épületek és az infrastruktúra felújítása és kivitelezése magas erőforrás-hatékonysági színvonalon valósul meg. Az életcikluson alapuló megközelítést széles körben alkalmazzák, valamennyi új építésű épület közel nulla energiaigényű és az anyagfelhasználás tekintetében hatékony, érvényben vannak a meglévő épületállomány felújítására vonatkozó szakpolitikák, így a felújítások költséghatékony módon, évi 2 %-os ütemben haladnak. A nem veszélyes építési és bontási hulladék 70 %-a újrafeldolgozásra kerül.

III/3 Hatékony mobilitás biztosítása: Mérföldkő: 2020-ra a közlekedési ágazat általános hatékonyabbá válása az erőforrások, azaz a nyersanyagok, az energia és a földterületek optimális felhasználása, az éghajlatváltozásra és az egészségre gyakorolt káros hatások csökkentése, az alacsonyabb levegőszennyezés és zajkibocsátás, a kevesebb baleset, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztémák pusztulásának mérséklődése révén nagyobb értéket teremt. A közlekedés kevesebb és tisztább energiát használ fel, jobban gazdálkodik a korszerű infrastruktúrával, valamint csökkenti a környezetre és a kulcsfontosságú természeti kincsekre – köztük a vizekre, a tájakra és az ökoszisztémákra – gyakorolt káros hatását. Az üvegházhatást okozó gázkibocsátás a közlekedésben 2012-től kezdődően évente átlagosan 1 %-kal csökken.

IV. IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS

IV/1 Az erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos fellépések új lehetőségei:

Mérföldkő: 2020-ra az érdekelteket valamennyi szinten sikerül mozgósítani annak érdekében, hogy a szakpolitikák, a finanszírozás, a kutatás és az innováció egymással összhangban legyen és egymást kölcsönösen erősítse. Az erőforrás-hatékonyabb gazdaság irányába történő átalakulás folyamatában az erőforrás-hatékonyságra vonatkozó ambiciózus célkitűzések és stabil, naprakész mutatók irányt mutatnak a magán- és a közsféra döntéshozói számára.

IV/2 Az erőforrás-hatékonyság támogatása nemzetközi szinten:

Mérföldkő: 2020-ra az erőforrás-hatékonyság a nemzetközi közösség közös célkitűzése lesz, és – a Rióban elfogadott megközelítés alapján – konkrét előrelépés is történt megvalósításának irányába.

IV/3 Az uniós környezetvédelmi intézkedésekből származó előnyök jobb

kihasználása: Mérföldkő: 2020-ra az uniós környezetvédelmi jogszabályok előnyeit sikerül teljes mértékben kiaknázni.

2. Jólét bolygónk felélése nélkül – Környezetvédelmi cselekvési program⁶

Környezetvédelmi cselekvési programban szereplő célkitűzések a következők:

1. sz. kiemelt célkitűzés: Az Európai Unió természeti tőkéjének védelme, megőrzése és fejlesztése

- A Biodiverzitás Stratégia és a Víz Keretirányelv végrehajtása;
- A célkitűzések beépítése más politikákba;
- Az éghajlatpolitikának széles körben kell támaszkodnia az ökoszisztémákra;
- A megújuló energiákkal kapcsolatos döntéseknél messzemenően figyelembe kell venni a biológiai sokféleség megőrzését;
- A földhasználattal kapcsolatos tagállami döntéseket fenntarthatóbban kell megtervezni. A fenntartható föld- és talajhasználat célértékeit is meg kell határozni;
- További erőfeszítéseket kell tenni a tápanyagciklus költség és erőforrás-hatékonyabb kezelése és a műtrágyahasználat hatékonyabbá tétele érdekében is. E kihívások kezeléséhez a környezetre vonatkozó uniós szabályozást jobban érvényre kell juttatni, továbbá szükség szerint szigorítani kell a szabványokat, és a tápanyagciklus tárgykörét holisztikusabban – a túlzott tápanyagterhelés és az eutrofizálódás tárgyában meglévő uniós politikák összekapcsolásával és szerves egységbe foglalásával kell megközelíteni;
- 2020-ra az uniós és országos szintű számviteli és jelentéstételi rendszerek szerves részévé válik.

Az Európai Unió természeti tőkéjének védelme, megőrzése és fejlesztése érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra:

- megálljon a biodiverzitás csökkenése és az ökoszisztémák romlása, az ökoszisztémák és szolgáltatásaik pedig fennmaradjanak és javuljanak;
- az édesvizek, valamint az átmeneti és a part menti vizek terhelésének hatása jelentősen csökkenjen, s ezáltal sikerüljön elérni, fenntartani és meghaladni a Víz Keretirányelv szerinti jó állapotot;

⁶ EU Környezetvédelmi Cselekvési Program: Javaslat a 2020-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról „Jólét bolygónk felélése nélkül” (2012. november 29. COM(2012) 710 final). [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2012\)0710_/com_com\(2012\)0710_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2012)0710_/com_com(2012)0710_hu.pdf)

- a tengervizek terhelésének hatása jelentősen csökkenjen, s ezáltal sikerüljön elérni, fenntartani és meghaladni a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben szerinti jó környezetvédelmi állapotot;
- a levegőszennyezésnek az ökoszisztémákra és a biológiai sokféleségre gyakorolt hatásai tovább csökkenjenek;
- az uniós földgazdálkodás fenntartható legyen, a talaj megfelelő védelemben részesüljön, és jó úton haladjon a szennyezett helyszínek helyreállítása;
- a tápanyagciklus (a nitrogén és a foszfor) kezelése fenntarthatóbb és erőforráshatékonyabb legyen;
- az erdők és az általuk nyújtott szolgáltatások védelemben részesüljenek, és fokozódjon az éghajlatváltozással és a tűzveszélyekkel szembeni ellenálló képességük;

2. sz. kiemelt célkitűzés: erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes uniós gazdaság kialakítása

Ahhoz, hogy az Európai Unióból erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes gazdaság váljon, a programnak biztosítania kell, hogy 2020-ra:

- az Európai Unió elérje a 2020-ra kijelölt éghajlat- és energiapolitikai célkitűzéseit, és azon munkálkodjon, hogy – a középhőmérséklet növekedés 2 °C alatt tartását szolgáló globális erőfeszítések részeként – 2050-ig az 1990 évihez képest 80–95%-kal csökkentse üvegházhatású gázkibocsátását;
- az Európai Unió iparának teljes környezeti hatása minden ipari ágazatban jelentősen csökkenjen, az erőforrás-hatékonyság pedig megnőjön;
- a termelés és a fogyasztás teljes környezeti hatása csökkenjen, különösen az élelmiszer-ipari, a lakás- és a mobilitási ágazatban;
- a hulladékkal, mint erőforrással való gazdálkodás biztonságos legyen, az egy főre jutó abszolút hulladékképződés csökkenjen, az energetikai hasznosítás az újrafeldolgozásra alkalmatlan anyagokra korlátozódjon, és ténylegesen megszűnjön az újrafeldolgozható és a komposztálható anyagok hulladéklerakóban való elhelyezése;
- az Európai Unióban megelőzhető legyen vagy jelentősen visszaszoruljon a vízstressz.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- maradéktalanul végrehajtásra kerüljön az éghajlat-változási és energiaügyi csomag, és megállapodás szülessen az uniós éghajlat- és energiapolitikának a 2020 utáni időszakra szóló keretéről;
- általánossá váljon a „rendelkezésre álló legjobb technológiák” alkalmazása, és fokozott erőfeszítések történjenek az újonnan megjelenő innovatív technológiák, eljárások és szolgáltatások alkalmazásának ösztönzésére;
- lendületet kapjanak a karbonszegény, erőforrás-hatékony gazdaságra való átállás felgyorsítására és költségeinek csökkentésére alkalmas innovatív technológiák, rendszerek és üzleti modellek bevezetéséhez szükséges köz- és magánszektorbeli kutatási és innovációs erőfeszítések;
- egyöntetűbb uniós keret vonatkozzon a fenntartható termelésre és fogyasztásra; a termékekre vonatkozó szabályozás felülvizsgálatra kerüljön a termékek teljes élettartamra vetített környezeti teljesítményének és erőforrás-hatékonyságának javítása érdekében; célértékek kerüljenek kijelölésre a fogyasztás teljes hatásának csökkentése érdekében;
- maradéktalanul végrehajtásra kerüljön a hulladékra vonatkozó uniós szabályozás; ez magában foglalja a hulladékhierarchia alkalmazását, továbbá azon piaci alapú eszközök és intézkedések tényleges alkalmazását, amelyekkel biztosítható a hulladéklerakás tényleges felszámolása, az energetikai hasznosításnak az újrafeldolgozásra alkalmatlan anyagokra való korlátozása, az újrafeldolgozott

hulladéknak jelentős, megbízható uniós nyersanyagforrásként való felhasználása, a veszélyes hulladék biztonságos kezelése és keletkezésének csökkentése, a jogellenes hulladékszállítványok felszámolása, valamint az uniós környezetbarát újrafeldolgozási tevékenységek belső piaci akadályainak elhárítása;

- a vízfelhasználás hatékonyabbá váljon vízgyűjtő kerületenkénti célértékek rögzítése és piaci mechanizmusok alkalmazása – például vízárképzés – révén.

3. sz. kiemelt célkitűzés: az uniós polgárok megóvása a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól

Az uniós polgároknak a környezettel kapcsolatos terhelésektől, valamint az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól való megóvása érdekében a programnak biztosítania kell, hogy 2020-ra:

- az Európai Unióban a levegő minősége jelentősen javuljon;
- az Európai Unióban a zajszennyezés jelentősen csökkenjen;
- az Európai Unióban mindenhol szigorú előírások garantálják a polgárok ivó- és fürdővizének biztonságát;
- eredményes intézkedések történjenek a vegyi anyagok együttes hatása és az endokrin diszruptorokkal kapcsolatos biztonsági aggályok tárgyában, és sor kerüljön a veszélyes anyagok – köztük a termékekben lévő anyagok – használatával kapcsolatos környezeti és egészségi kockázatok felmérésére és minimalizálására;
- eredményes intézkedések történjenek a nanoanyagokkal kapcsolatos biztonsági aggályok tekintetében, egy a különböző szabályozásokon végigvonuló egyöntetű megközelítés részeként;
- döntő előrelépés történjék az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásban.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- felülvizsgálta, a legújabb tudományos ismeretekhez igazított uniós levegőminőségi politika kerüljön végrehajtásra, és mérések szolgálják a levegőszennyezésnek a forrásnál történő visszaszorítását;
- felülvizsgálta, a legújabb tudományos ismeretekhez igazított uniós zajpolitika kerüljön végrehajtásra, és mérések szolgálják a zajszennyezésnek a forrásnál történő visszaszorítását;
- fokozottabb erőfeszítések történjenek az ivóvíz-minőségi irányelv végrehajtására – különös tekintettel a kis ivóvíz-szolgáltatókra – és a fürdővízminőségi irányelv végrehajtására;
- a nem toxikus környezet kialakítása érdekében olyan uniós stratégia kerüljön kidolgozásra, amely egy a vegyi anyag-expozícióra és -toxicitásra vonatkozó átfogó tudásbázison alapul, és amely fenntartható helyettesítő anyagok feltalálásához vezet;
- elfogadásra és végrehajtásra kerüljön az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás uniós stratégiája, ami azt is jelenti, hogy a főbb uniós politikai kezdeményezésekbe és ágazatokba szervesen be kell építeni az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással és a katasztrófakockázat-kezeléssel kapcsolatos megfontolásokat.

4. sz. kiemelt célkitűzés: az uniós környezetpolitika hasznának maximalizálása

A környezetre vonatkozó uniós szabályozás hasznának maximalizálása érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra:

- egyértelmű információk álljanak az uniós polgárok rendelkezésére az uniós környezetjog alkalmazásának módjáról;
- javuljon a környezetre vonatkozó speciális joganyag végrehajtása;
- valamennyi közigazgatási szinten fokozottabban betartsák az uniós környezetjogot, és biztosítva legyen a belső piac versenyfeltételeinek egyenlősége;

- az állampolgárok bizalma megnőjön az uniós környezetjog iránt;
- érvényesíthető legyen az állampolgárokat és szervezeteiket megillető hatékony jogi védelem elve.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- nemzeti szinten létrejöjjenek olyan rendszerek, amelyek a környezetre vonatkozó uniós szabályozás végrehajtásának módjáról szóló információkat aktívan terjesztik, és amelyeket az egyes tagállamok teljesítményének uniós szintű felülvizsgálata egészít ki;
- partnerségen alapuló végrehajtási megállapodások jöjjenek létre a tagállamok és a Bizottság között;
- bővüljön a hatékony tagállami vizsgálatra és felügyeletre vonatkozó kötelező kritériumok alkalmazási köre az uniós környezetjogban, s ennek kiegészítéseképpen kialakításra kerüljön az alapos aggodalomra okot adó helyzetek kezelésére alkalmas uniós szintű apparátus;
- nemzeti szinten egységes és hatékony mechanizmusok kerüljenek kialakításra az uniós környezetjog alkalmazásával kapcsolatos panaszok kezelésére;
- biztosítva legyen az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésre vonatkozó nemzeti rendelkezések összhangja az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával, és ösztönzésben részesüljön a peren kívüli vitarendezés, mint a környezettel kapcsolatban felmerülő jogviták békés rendezésének eszköze.

5. sz. kiemelt célkitűzés: a környezetpolitika tudományos alapjának megszilárdítása

A környezetpolitika tudományos alapjának fejlesztése érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra:

- a politikai döntéshozók és a vállalkozások szilárdabb alappal rendelkezzenek környezet- és éghajlat-politikájuk kialakításához és végrehajtásához, a költségek és hasznok mérése tekintetében is;
- az újonnan felmerülő környezeti és éghajlat-változási kockázatokat számottevően jobban értsük és tudjuk értékelni és kezelni;
- megerősítést nyerjen a környezetpolitika és -tudomány közötti kapcsolódási felület.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- az uniós és tagállami szintű erőfeszítések össze legyenek hangolva és a környezettel kapcsolatos ismeretek fő hiányosságaira összpontosuljanak, a környezeti fordulópontok kockázataira is kiterjedően;
- következetes megközelítés jusson érvényre a kockázatkezelésben;
- egyszerűbbé, ésszerűbbé és korszerűbbé váljon a környezeti és éghajlatváltozási adatok és információk gyűjtése, kezelése és megosztása.

6. sz. kiemelt célkitűzés: a környezet- és éghajlat-politikai beruházások és a megfelelő árképzés biztosítása

A környezet- és éghajlat-politikai beruházások és a megfelelő árképzés biztosítása érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra:

- a környezet- és éghajlat-politikai célkitűzések költséghatékonyan kerüljenek megvalósításra, és megfelelő finanszírozás álljon a háttérükben;
- megnőjön a környezeti és éghajlat-változási kiadások magánszektorbeli finanszírozása.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- fokozatosan megszűnjenek a környezetileg káros támogatások, egyre inkább olyan piaci alapú eszközök kerüljenek alkalmazásra, mint az adók, az árképzés és a

díjkötelezettség, és bővüljön a környezetbarát termékek és szolgáltatások piaca, kellő tekintettel a lehetséges kedvezőtlen társadalmi hatásokra;

- könnyebbé váljon a hozzáférés az innovatív pénzügyi eszközökhöz és az ökoinnováció finanszírozásához;
- a gazdasági, társadalmi és földrajzi kohéziót előmozdító szakpolitikákban kellően megnyilvánuljanak a környezeti és éghajlat-változási prioritások;
- külön erőfeszítések történjenek a környezetpolitikai cselekvés uniós finanszírozásának maradéktalan és hatékony felhasználása érdekében, többek között a 2014–2020-as uniós többéves pénzügyi keretből való gyors lehívás jelentős előmozdításával, valamint a költségvetés legalább 20%-ának az éghajlatváltozás enyhítésére és a hozzá való alkalmazkodásra fordításával, ami az éghajlat-politikai cselekvések általános érvényesítésével, egyértelmű mérföldkövek és célértékek kijelölésével, nyomon követéssel és jelentéstétellel oldható meg;
- 2014-ig kialakításra és alkalmazásra kerüljön a környezettel – és különösen az éghajlatváltozással és a biológiai sokféleséggel – kapcsolatos uniós költségvetési kiadások bejelentésére és nyomon követésére szolgáló rendszer;
- a környezeti és éghajlat-változási megfontolások az európai szemeszter folyamatában is érvényre jussanak olyankor, amikor relevánsak egy adott tagállam fenntartható növekedési kilátásai szempontjából, és alkalmasak arra, hogy országspecifikus ajánlások részét képezzék;
- fejlődésünk fenntarthatóságának nyomon követésére alternatív – a GDP-t kiegészítő és túlhaladó – mutatók kerüljenek kidolgozásra és alkalmazásra, és további munkára kerüljön sor a gazdasági mutatóknak a környezeti és társadalmi mutatókkal – a természeti tőkére vonatkozó számviteli eljárásokkal is – történő integrálására.

7. sz. kiemelt célkitűzés: a környezeti megfontolások fokozottabb érvényre juttatása és a politikai koherencia növelése

Ennek érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra az ágazati politikákat a környezettel és az éghajlattal kapcsolatos vonatkozó célértékek és célkitűzések elérésre törekedve dolgozzák ki és hajtsák végre uniós és tagállami szinten. Ennek feltétele különösen, hogy:

- az uniós és tagállami szintű politikai kezdeményezések – beleértve a meglévő politikák felülvizsgálatait és reformjait, valamint az új kezdeményezéseket is – környezeti és éghajlat-változási feltételeket és ösztönzőket is tartalmazzanak;
- koherenciájuk és eredményességük biztosítása érdekében az uniós és a tagállami szintű politikai kezdeményezések minden esetben előzetes környezeti, társadalmi és gazdasági hatásvizsgálat tárgyai legyenek.

8. sz. kiemelt célkitűzés: az Európai Unió városainak fenntarthatóbbá tétele

Ennek érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra az Európai Unió városainak többsége a fenntartható várostervezés és –rendezés érdekében célirányos politikát hajtson végre. Ennek feltétele különösen, hogy:

- a városok környezeti teljesítményének értékelése céljából, a gazdasági és társadalmi hatások figyelembevételével kritériumrendszer kerüljön meghatározásra és elfogadásra;
- a városok tájékoztatást kapjanak a városi fenntarthatóság javítását szolgáló intézkedések finanszírozásáról, és ilyen finanszírozáshoz juthassanak.

9. sz. kiemelt célkitűzés: a regionális és globális környezeti és éghajlat-változási kihívások uniós kezelésének hatékonyabbá tétele

Ennek érdekében a program biztosítani fogja, hogy 2020-ra:

- a Rio+20 csúcstalálkozó eredményei maradéktalanul érvényre jussanak az uniós külső politikákban, és az Európai Unió ténylegesen hozzájáruljon a közösen vállalt

kötelezettségek – köztük a riói egyezményekben foglaltak – teljesítése érdekében tett globális erőfeszítésekhez;

- az Európai Unió ténylegesen támogassa a környezeti és éghajlat-változási kihívások kezelése és a fejlődés fenntarthatóságának biztosítása érdekében tett nemzeti, regionális és nemzetközi erőfeszítéseket;
- csökkentésre kerüljön az Európai Unió fogyasztásának az unió határain túllépő környezeti hatása.

Ennek feltétele különösen, hogy:

- lépések történjenek olyan fenntartható fejlődési célok elfogadására, amelyek:
 - a befogadó zöld gazdaság és a fenntartható fejlődés tágabb célkitűzései szempontjából kulcsfontosságú területekre – energia, víz, élelmezésbiztonság, óceánok, fenntartható fogyasztás és termelés – és horizontális kérdésekre – méltányosság, társadalmi befogadás, emberhez méltó foglalkoztatás, jogállamiság és jó kormányzás – vonatkoznak;
 - univerzálisan, a fenntartható fejlődés mindhárom területén alkalmazhatók;
 - célértékek és mutatók segítségével kerülnek értékelésre, és azokkal el vannak látva, és d) a 2015 utáni időszakra szóló fejlesztési kerettel koherens és szerves egészet alkotnak, továbbá támogatják az éghajlat-változási cselekvéseket.
- az ENSZ Környezetvédelmi Programjának megerősítése révén lépések történjenek egy, a fenntartható fejlődést szolgáló hatékonyabb ENSZ-struktúra kialakítására – összhangban a Rio+20 csúcstalálkozó eredményeivel, és továbbra is kiállva emellett, hogy az ENSZ Környezetvédelmi Programját egy ENSZ-ügynökség rangjára emeljék – , továbbá támogatásban részesüljenek a multilaterális környezetvédelmi megállapodások közötti szinergiák fokozására irányuló erőfeszítések;
- erőteljesebb hatást fejtsenek ki a különböző finanszírozási források többek között az adók, a hazai erőforrás-mozgósítás, a magánberuházás, valamint az új és innovatív források bevonása révén, és lehetőségek teremtődjenek a fejlesztési támogatásnak a többi finanszírozási forrás bevonása céljából való hasznosítására a Rióban, valamint az Európai Unió saját szakpolitikáiban – beleértve az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a biológiai sokféleség finanszírozásával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalásokat is – foglalt, a fenntartható fejlődés finanszírozására irányuló stratégiák részeként;
- a partnerországokkal való kapcsolattartás stratégiaibbá váljon. Ennek érdekében az együttműködésnek a következőkre kell összpontosulnia:
 - a stratégiai partnerek esetében a legjobb gyakorlatoknak a belső környezetpolitikába és környezetpolitikai szabályozásba való átültetésének előmozdítására és a multilaterális környezetvédelmi tárgyalásokkal kapcsolatos konvergenciára;
 - az európai szomszédságpolitika hatálya alá tartozó országok esetében a környezettel és az éghajlatváltozással kapcsolatos uniós politika és szabályozás fő elemeihez való fokozatos közelítésre, valamint a regionális környezeti és éghajlat-változási kihívások kezelését szolgáló együttműködés megerősítésére;
 - a fejlődő országok esetében a környezetvédelem, az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a természetikatasztrófa-elhárítás érdekében ezen országok által tett erőfeszítések támogatása, valamint – a szegénység csökkentéséhez és a fejlődés fenntarthatóságához való hozzájárulásként – a környezettel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítése.
- az Európai Unió a multilaterális környezetvédelmi folyamatokban – beleértve az UNFCCC-t, a Biológiai Sokféleség Egyezményt és a vegyi anyagokkal kapcsolatos megállapodásokat – és más releváns fórumokon – például a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetben és Nemzetközi Tengerészeti Szervezetben – egységesebben, proaktívabban és hatékonyabban lépjen fel annak érdekében, hogy uniós és globális

szinten teljesüljenek a 2020-ig szóló kötelezettségvállalások, és megállapodás szülessék a 2020 utáni nemzetközi lépésekről;

- jóval 2020 előtt megerősítésre kerüljenek a fő multilaterális környezetvédelmi megállapodások;
- az élelmiszerárak és egyéb árucikkek uniós fogyasztásával globálisan járó környezeti hatások és a velük kapcsolatos esetleges válaszlépések értékelése.

3. A fenntartható fejlődés stratégiájának felülvizsgálatáról - Cselekvési program⁷

Lényegi kérdéseknek az alábbiakat fogalmazza meg:

1. Éghajlatváltozás és tiszta energia

- Az EU kész a meglévő, 2012-ig érvényes kötelezettségvállalásokon túli kötelezettségvállalásokra az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának további csökkentése érdekében, javaslatok kialakításával, továbbá olyan nemzetközi megállapodások előkészítésével, amelyek valamennyi üvegházhatást okozó gázra és ágazatra vonatkoznak, ösztönzi továbbá az innovációt és kiigazító intézkedéseket hoz. Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere példaértékű lehet egy nemzetközi szénpiac számára.
- Az EU a jövőbeli éghajlat-politikát az európai éghajlat-változási program második szakaszában fejleszti tovább, együttműködve az érintettekkel a költséghatékony lehetőségek szisztematikus kiaknázását szolgáló új intézkedések kialakításában, ideértve például a gépjárműveket, a repülőgépeket, a technológiai fejlesztést és annak a fejlődéshez való hozzáigazítását. Az EU és a tagállamok felülvizsgálják az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerét annak továbbfejlesztése céljából, és megfontolás tárgyává teszik azt a kérdést, hogy kiterjesszék-e üvegházhatást okozó további gázokra és más ágazatokra, ideértve a légi közlekedést is.
- 2005 októberében Hampton Courtban tartott informális megbeszélésükön az állam- és kormányfők megállapodtak abban, hogy felkérik a Bizottságot az újonnan megerősített, fenntartható, biztonságos és versenyképes európai energiapolitika kialakítására. A Bizottság jelentős kezdeményezéseket tesz a biomasszával és a bioüzemanyagokkal kapcsolatosan 2006-ban. Vitát indít el továbbá 2006-ban az EU 2020-ig alkalmazandó, megújuló energiával kapcsolatos politikájáról, ideértve a megújuló erőforrásokból nyert összes energia megoszlását is. Ez valamennyi érintett szereplő számára egyértelmű célkitűzést jelent, és biztosítja a vállalkozások és a befektetők számára fontos biztonságot. Az EU világszerte ösztönzi a továbbiakban is a megújuló energiák felhasználását.
- A Bizottság az energiahatékonyságra vonatkozóan cselekvési tervet javasolt a 20%-osra becsült költséghatékonysági megtakarítási potenciál elérése érdekében. Határozott lépésre van szükség az épületek energia-megtakarításának terén az épületek energiateljesítményére vonatkozó jelenlegi jogszabályokon túlmenően, különösen a háztartások érdekében. A Bizottság együttműködik majd a tagállamokkal, a strukturális alapokból megvalósítva az energiahatékonysági célkitűzéseket, eközben különös figyelmet fordít azokra a tagállamokra, amelyek a legnagyobb fejlesztési potenciállal rendelkeznek.

2. Közegészségügy

⁷ Review of the EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) 10117/06 Council Of the European Union (<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10117.en06.pdf>)

- Az egészségügyi fenyegetettség kezelésére vonatkozó cselekvési terveik javítása (lehetséges járványokra való felkészülés, figyelembe véve az influenzajárványra való felkészültségre vonatkozó, nemrégiben frissített iránymutatást),
- A HIV/AIDS-szel kapcsolatos EU-stratégia elfogadása és végrehajtása, ideértve az ellenőrzés fokozására és a tagállamok közötti együttműködés javítására tett lépéseket. Harmadik országok esetében fokozni kell az erőfeszítéseket az EU meglévő cselekvési programjának végrehajtására a HIV/AIDS, a tuberkulózis és a malária elleni küzdelem érdekében,
- A környezeti szennyezőanyagok, az azoknak való kitettség és az egészségügyi hatások közötti kapcsolatok kutatásának összehangolása annak érdekében, hogy jobban megértsük, mely környezeti tényezők okoznak egészségügyi problémákat, és ezeket hogyan lehet a legeredményesebben megelőzni.

3. Társadalmi kirekesztés, demográfia és migráció

- A 2005 októberében Hampton Courtban ülésező állam- és kormányfők megbeszéléseire reagálva a Bizottság 2006 elején közleményt tett közzé, amely megvizsgálta annak módjait, az EU hogyan segítheti a tagállamokat az előttük álló demográfiai kihívások kezelésében, különösen az aktív öregedési stratégiák, a bevándorlók integrálása és a jobb családi feltételek megteremtése révén. Konzultál a szociális partnerekkel arról, hogy tegyen-e javaslatot új kezdeményezésekre a munka és a magánélet összeegyeztethetősége érdekében.
- A Bizottság javaslatot tett a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évének megtartására. A nők és férfiak közötti egyenlőséggel kapcsolatos ütemtervet 2006-ban terjesztették elő; ennek célja az volt, hogy segítse a nemek közti egyenlőség megvalósítását és az EU-t terhelő demográfiai problémák kezelését. Az EU támogatja a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy szociális biztonsági rendszereiket ezek fenntarthatósága biztosításának érdekében korszerűsítsék.
- Az EU-nak és tagállamainak folytatniuk kell a legális migrációra vonatkozó EU-politika fejlesztését, támogatást kell nyújtaniuk a migránsok és családtagjaik beilleszkedéséhez, és küzdeniük kell az illegális bevándorlás ellen. A tagállamok integrációs intézkedéseinek támogatása érdekében a Bizottság javaslatot tett a harmadik országokból származó állampolgárok beilleszkedését támogató európai alap létrehozására a 2007–2013 közötti időszakra. Emellett a legális migrációval kapcsolatosan – ideértve a bebocsátási eljárásokat is – szakpolitikai tervet bocsátott ki. Javaslatot tett 2006-ban az illegális bevándorlás elleni küzdelmet szolgáló közös szakpolitikai keret létrehozására is.

4. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodás

- A tagállamoknak a Bizottsággal együtt meg kell osztaniuk egymással tapasztalataikat és a bevált gyakorlatot a téren, ahogyan az adózási terhet a munka megadóztatásáról a fogyasztás és/vagy szennyezés jövedelemtől függetlenül történő megadóztatására helyezik át, hozzájárulva ezáltal az EU növekvő munkanélküliséggel és környezetvédelemmel kapcsolatos célkitűzéseikhez. Emellett a tagállamoknak jelentős közbeszerzési forrásaikat hatékonyabban kell kihasználniuk az innovatív, energiahatékonyabb és tisztább alkalmazások térnyerésének támogatása érdekében. A Bizottság javaslatot tesz majd a „zöld” járművek közbeszerzéséről szóló irányelvre.
- Az EU a tagállamokkal és az érintettekkel együttműködik az ökoinnováció ösztönzésében és az ökotekológiák piacának bővítésében. A tagállamoknak végre kell hajtaniuk a környezeti technológiákkal kapcsolatos ütemterveiket. A 7. kutatási keretprogrammal az EU finanszírozást biztosít a tevékenységek ösztönzéséhez, továbbá a kulcsfontosságú területeken, mint például a hidrogén- és fűtőanyagcellák, a kutatás és a technológiai fejlesztés előmozdításához.
- A Bizottság cselekvési tervet készít a fenntartható termelés és fogyasztás ösztönzésére, amely terv a folyamatban lévő kezdeményezésekre és eszközökre épít, mint például az

erőforrás- és hulladékgazdálkodási politika, az integrált termékpolitika és -normák, a környezetirányítási rendszerek, valamint az innovációs és technológiai politikák; célja, hogy ezek hatását fokozza, a hiányosságokat felszámolja, továbbá hogy biztosítsa a globális kezdeményezésekhez való hozzájárulásukat.

- Az EU-nak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell a védett területek Natura 2000 hálózatának hatékony finanszírozását és irányítását, továbbá bel- és külpolitikájukba a biológiai sokféleség szempontjait a biológiai sokféleség hanyatlásának megállítása érdekében jobban be kell vonniuk.

5. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodás

- Az EU-nak és tagállamainak arra kell összpontosítaniuk, hogy a teher- és utasszállítás szempontjából vonzóbbá váljanak a közúti közlekedés alternatívái, e célból fejleszteniük kell többek között a transzeurópai hálózatokat és az intermodális kapcsolatokat a teherszállítás logisztikája érdekében, hogy így az áruk közúti, vasúti és vízi szállítása könnyen változatható legyen. Ez 2006 második felében jelentős politikai vita témája volt.
- Az Európai Bizottság tovább vizsgálja az infrastrukturális díjak alkalmazását az EU-ban, tekintettel az olyan példákra, mint a forgalomfüggő úthasználati díjak sikeres helyi rendszerei, a kamionokra kivetendő infrastrukturális díj az EU teljes területén, valamint a műholdas, információs és kommunikációs technológiák alkalmazásának új lehetőségei.
- A Bizottság intézkedéscsomagot javasol majd, amelynek célja, hogy azáltal fejlessze a gépjárművek környezeti teljesítményét, hogy a tiszta és energiahatékony járműveket részesíti támogatásban; az intézkedéscsomag része lesz az ilyen járművek közbeszerzéséről, az új gépjárműnormákról és a bioüzemanyagok felhasználásának növeléséről szóló irányelv is. A Bizottság már javaslatot tett arra, hogy a tagállamok eltérő személygépjármű-adót állapítsanak meg a CO₂-kibocsátás alapján.

6. A globális szegénység és a fejlesztési kihívások

- Az EU-nak és tagállamainak támogatásuk mértékét 2015-re a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,7%-ára kell növelniük, 0,56%-os időközi célkitűzés elérésével 2010-ben, amelyből a korábbi 15 EU-tagország számára az egyéni célkitűzés 0,51%, a 10 új tagállam számára pedig 0,17%.
- Az EU-nak és tagállamainak növelniük kellett támogatási politikáik hatékonyságát, koherenciáját és minőségét a 2005–2010 közötti időszakban a tagállamok közötti fokozottabb koordináció megvalósításával, közös uniós programozási keret fejlesztésével; több közös intézkedés és a projektek közös finanszírozása révén, valamint a fejlesztési és egyéb politikák koherenciájának növelésével. A támogatás minőségét a hatékony költségvetési támogatás, az adósságsökkentés és a támogatások feltételektől független odaítélése révén kell növelniük.
- Az EU ösztönzi a nemzetközi környezetirányítás fejlesztését, többek között egy környezettel foglalkozó ENSZ-szervezet megerősítése és a többoldalú környezeti megállapodások megerősítése révén. Fokozza erőfeszítéseit annak biztosítására, hogy a nemzetközi kereskedelmet a globális fenntartható fejlődés elérésének valódi eszközeként alkalmazzák társadalmi-gazdasági és környezeti szempontból egyaránt. Így jár el többoldalú (WTO, Dohai Forduló) és regionális és kétoldalú kereskedelmi kapcsolatait tekintetében is.

4. Fehér Könyv, Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforráshatékony közlekedési rendszer felé⁸

Az EU 10 részletes célt határozott meg, 2020-ra, 2030-ra illetve 2050-re:

- 2030-ig felére, 2050-re pedig nullára kell csökkenteni a városi közlekedésben a hagyományos üzemanyagot használó gépjárművek számát. 2030-ra a jelentősebb városok közlekedését szén-dioxid mentessé kell tenni.
- 2050-re a légi közlekedésben 40%-ban alacsony szén-dioxid kibocsátású, fenntartható üzemanyagokat kell használni, a tengeri közlekedésben pedig 40 (50)%-kal kell csökkenteni a bunkerolajból származó kibocsátásokat.
- 2030-ra a 300 km-nél hosszabb távolságú közúti árufuvarozás 30%-át, 2050-re 50%-át más; vasúti vagy vízi közlekedésre szükséges áttérlni.
- 2030-ig meg kell háromszorozni a nagy sebességű vasúthálózat hosszát, 2050-re pedig létre kell hozni az európai nagy sebességű vasúthálózatot. Ez időre a közepes távolságú személyszállítás zömét már vasúton kell bonyolítani.
- 2030-ra létre kell hozni az egész EU-ra kiterjedő, üzemképes TEN-T törzshálózatot, 2050-re pedig létre kell hozni egy színvonalas, nagy kapacitású hálózatot a kapcsolódó információs szolgáltatásokkal együtt.
- 2050-re a törzshálózat reptereit be kell kapcsolni a nagy sebességű vasúti hálózatba és a jelentősebb tengeri kikötőket össze kell kapcsolni a vasúti árufuvarozási rendszerrel és a belvízi utak rendszerével.
- 2020-ra ki kell épüljön a korszerűsített légiforgalom-irányítási infrastruktúra, az Európai Közös Légtér, az ennek megfelelő vízi és szárazföldi forgalomirányítási rendszer, továbbá az európai globális navigációs műholdrendszer.
- 2020-ra létre kell hozni az európai multimodális közlekedési információs, forgalomirányítási, viteldíj-fizetési rendszer keretét.
- 2020-ra a közúti sérülések számát felére kell csökkenteni, 2050-re pedig a közúti baleseti halálozást szinte nullára kell szorítani
- A felhasználó fizet és a szennyező fizet elvének alkalmazását teljeskörűvé kell tenni.

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0144:FIN:HU:HTML>

5. Biológiai Sokféleség Stratégia⁹

A Stratégia alapvetően az ökológiai rendszer megóvására irányul. Céljai az alábbiakban foglalhatók össze:

1. CÉL: A madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv teljes körű végrehajtása

Az uniós természetvédelmi jogszabályok hatálya alá tartozó valamennyi faj és élőhely helyzete romlásának megállítása, valamint helyzetük számottevő és mérhető javítása annak érdekében, hogy 2020-ra az aktuális értékelésekhez viszonyítva:

- (i) az élőhelyvédelmi irányelv értelmében végzett értékelések közül 100%-kal több élőhely-értékelés és 50%-kal több fajértékelés tükrözzön kedvező vagy javuló természetvédelmi állapotot, és
- (ii) a madárvédelmi irányelv értelmében végzett értékelések közül 50%-kal több fajértékelés tükrözzön stabil és jobb helyzetet.

2. CÉL: Az ökoszisztémák és az általuk biztosított szolgáltatások fenntartása és helyreállítása

A „zöld” infrastruktúra létrehozása és a romlásnak indult ökoszisztémák legalább 15 %-ának helyreállítása révén 2020-ra maradjanak fenn és javuljanak az ökoszisztémák és a szolgáltatásaik.

3. CÉL: A biológiai sokféleség fenntartásában és fokozásában a mezőgazdaság és az erdészet által játszott szerep növelése

3A) Mezőgazdaság: A biológiai sokféleség megőrzése érdekében, továbbá azért, hogy a 2010. évi uniós állapotfelméréshez képest mérhető javulás következzen be a mezőgazdaságtól függő, illetve általa érintett fajok és élőhelyek védeltségi helyzetében és az ökoszisztéma-szolgáltatásokban, 2020-ra maximalizálni kell azoknak a mezőgazdasági célra hasznosított földterületeknek (legelőknak, szántóföldeknek és állandó kultúráknak) az arányát, amelyek a közös agrárpolitika biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedéseinek hatálya alá tartoznak, és ezáltal elő kell segíteni a fenntartható gazdálkodást.

3B) Erdők: Annak érdekében, hogy a 2010. évi uniós állapotfelméréshez képest mérhető javulás következzen be az erdőgazdálkodástól függő, illetve általa érintett fajok és élőhelyek védeltségi helyzetében és az ökoszisztéma szolgáltatásokban, 2020-ig el kell érni, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás elvével összhangban álló erdőgazdálkodási tervek, illetve azokkal egyenértékű eszközök legyenek hatályban valamennyi köztulajdonban lévő vagy egy bizonyos (a tagállamok vagy a régiók által meghatározott és vidékfejlesztési programjukban rögzített) méretet meghaladó, az Unió vidékfejlesztési politikája keretében finanszírozott erdőgazdaságra vonatkozóan.

4. CÉL: A halászati erőforrások fenntartható kiaknázásának biztosítása

2015-ig el kell érni a legnagyobb fenntartható hozamot (Maximum Sustainable Yield; MSY). Az életkor és a méret szerinti megoszlás tekintetében egészséges állományú populációk elérése halászati gazdálkodás révén, más állományokra, fajokra és ökoszisztémákra gyakorolt számottevő kedvezőtlen hatások nélkül, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv szerinti követelményeknek megfelelően a jó környezeti állapot 2020-ig történő elérését támogatva.

⁹ Biológiai sokféleség stratégiája (Életbiztosításunk, természeti tőkénk: a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, 2020-ig teljesítendő uniós stratégia, 2011. május 5. COM(2011) 244 (http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/comm_2011_244/1_HU_ACT_part1_v2.pdf))

5. CÉL: Az idegenhonos özönfajok elleni küzdelem

2020-ig meg kell határozni és fontossági szempontból rangsorolni kell az idegenhonos özönfajokat és betelepedési útvonalait, meg kell fékezni vagy fel kell számolni a kiemelt fajokat, és az újabb idegenhonos özönfajok betelepedésének és meghonosodásának megakadályozása érdekében szabályozni kell a betelepedési útvonalakat.

6. CÉL: Hozzájárulás a biológiai sokféleség globális csökkenésének megelőzéséhez

Az Unió 2020-ig fokozottabban járjon hozzá a biológiai sokféleség globális csökkenésének megelőzéséhez.

6. Víz Keretirányelv (VKI)

A Víz Keretirányelv a felszíni és felszín alatti vizek minőségének megőrzése és mennyiségének védelme szempontjából alapvető dokumentum. Az irányelv a felszíni vizekre a következő környezeti célkitűzések elérését tűzi ki:

- a víztestek állapotromlásának megakadályozása;
- a természetes állapotú felszíni víztestek esetén a jó ökológiai és jó kémiai állapot megőrzése vagy elérése (vagy a kiváló állapot megőrzése);
- az erősen módosított vagy mesterséges felszíni víztestek esetén a jó ökológiai potenciál (a hatékony javító intézkedések eredményeként elérhető állapot) és jó kémiai állapot elérése;
- az elsőbbségi anyagok által okozott szennyeződések fokozatos csökkentése és a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetése vagy fokozatos kiiktatása.

A felszín alatti vizekre a VKI-ban előírt célok kiegészülnek a felszín alatti vizek védelmére vonatkozó 2006/118/EK¹⁰ irányelvben foglaltakkal:

- a felszín alatti vizek szennyeződésének korlátozása, illetve megakadályozása;
- a víztestek állapotromlásának megakadályozása;
- a víztestek jó mennyiségi és jó kémiai állapotának elérése;
- a szennyezettség fokozatos csökkentése, a szennyezettségi koncentráció bármely szignifikáns és tartós emelkedő tendenciájának megfordítása.

Mindezekon túlmenően a vizek állapotától függő, az egyes víztestekhez közvetlenül, vagy csak közvetetten kapcsolódó védett területeken teljesíteni kell a védetté nyilvánításukhoz kapcsolódó speciális követelményekkel összefüggő célkitűzések eléréséhez szükséges intézkedéseket, a vizeket, illetve a vízgyűjtőket érintően. Védett területeknek az ivóvízkivételek védőterületei, a tápanyag- és nitrát-érzékeny területek, a természetes fürdőhelyek és a természeti értékei miatt védett területek minősülnek.

7. Blueprint – Az európai vízkészletek megőrzése¹¹

A terv három pilléren nyugszik:

- A már hatályos szabályozások végrehajtásának javítása

¹⁰ 2006/118/EK Irányelv a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről (2006. december 12.)

¹¹ „Az európai vízkészletek megőrzésére irányuló terv” („Blueprint”) (<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0673:FIN:HU:PDF>)

- Integráció: más szakpolitikai területekbe való fokozott integrációra van szükség, például a közös agrárpolitika (KAP), a kohéziós és strukturális alapok, valamint a megújuló energiára, közlekedésre és integrált katasztrófavédelemre vonatkozó szakpolitikák esetében
- A jelenlegi szabályozási keretrendszerben nem szereplő témák szabályozása (ilyen kevés van), főleg a vízgazdálkodás hatékonyságának területén.

A Blueprint tehát elsősorban szabályozási változtatások révén kíván eredményt elérni a földhasználatok, a vízszennyezés (új szennyezőanyagok figyelembe vétele, pl. peszticidek, gyógyszerek, gyógyszermaradványok), a hatékony vízfelhasználás terén. Kiemeli ezen területeken végzett beavatkozások (pl. vízenergia, folyami hajózás, stb.) esetén a környezeti hatásvizsgálat és a stratégiai környezeti vizsgálatok fontosságát. Kulcskérdésnek tartja a vízarázást, a vízszámlák készítését. (A vízszámlák lényegében azt mutatnák meg, hogy egy adott vízgyűjtő területre mennyi víz folyik be, és mennyi víz távozik onnan, így a vízgazdálkodásban világosan és egyértelműen látható lenne, mennyi vízzel lehet gazdálkodni egy-egy területen.)

A konkrét célkitűzések közül az alábbiakban kiemeljük azokat, melyek konkrét beavatkozással is együttjárhatnak (nem csak jogi, intézményi feltételük van):

- Vízfelhasználás csökkentése a mezőgazdaságban
- A vízfogyasztás tudatosítása (például a globális kereskedelem tárgyát képező javak virtuális víztartalma)
- A természetes vízmegtartást segítő intézkedések használatának maximalizálása (zöld infrastruktúra)
- Hatékony vizet használó berendezések az épületekben
- Víz újrafelhasználásának maximalizálása
- Az árvíz kockázat csökkentése
- Az aszály kockázat csökkentése
- Jobb tudásalap
- A szennyezés kérdésének megoldása

8. Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, Gyermek-Szegénység, Romák – (2011–2020)¹²

Az NTFS a következő átfogó és specifikus célkitűzéseket fogalmazza meg:

- **A szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre**
 - A romák, mélyszegénységben élők munkaerő-piaci integrációjának elősegítése, illetve foglalkoztatottsági szintjük emelése.
 - A romák, mélyszegénységben élő aktív korúak képzettségi szintjének emelése.
 - Gazdaság- és vállalkozásfejlesztés a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek foglalkoztatása érdekében (elsődleges munkaerőpiacon a magas élők munkai igényű ágazatok, szociális gazdaság, atipikus foglalkoztatási formák).
 - A munkaerő-piaci integrációt támogató munkaügyi és szociális ellátások, szolgáltatások elérhetőségének, minőségének, hatékonyságának fejlesztése
 - A közfoglalkoztatás rendszerének fejlesztése, bővítése.

¹² <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf>

- Az aktivitást erősítő, a munkavállalásra ösztönző segélyezési rendszer kialakítása.
 - A munkahely és a család összeegyeztetése és az atipikus foglalkoztatási formák támogatása.
 - A gyermekszegénységet, mélyszegénységet és a roma népességet célzó szakpolitikák, beavatkozások tervezését, nyomon követését, értékelését szolgáló adminisztrációs és statisztikai adatforrások, információs rendszerek fejlesztése.
- **A szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása**
- A gyermekek szegénységének csökkentése
 - A családokat érintő jóléti transzferek szinten tartása.
 - A gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátások, szolgáltatások elérhetőségének, minőségének, hatékonyságának fejlesztése.
 - Korai képességgondozás, koragyermekkori nevelés, gondozás fejlesztése.
 - A roma és mélyszegénységben élő gyerekek oktatáshoz való hozzáféréseinek javítása.
 - Az iskolai lemorzsolódás csökkentése.
- **A társadalmi gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése**
- A lakhatási körülmények, a lakhatás biztonságának javítása, lakhatási lehetőségek bővítése (bérlakás).
 - A települési és térségi szegregáció csökkentése.
 - A romák, mélyszegénységben élők és gyermekek egészségi állapotának javítása, a születéskor várható élettartam növelése, valamint az egészségügyi ellátórendszerhez való hozzáférésük javítása.
 - A társadalmi együttélés alapját jelentő bizalom erősítése, a romákkal szembeni diszkrimináció csökkentése.
 - Az érintettek bevonása a programok tervezésébe, végrehajtásába, értékelésébe.

Az EU2020 stratégia szegénység csökkentési céljához kapcsolódó hazai vállalások

- A szegénységben élő gyermekes háztartások 3,2 %-kal való csökkentése;
- Az aktív keresőnélküli háztartásban élők arányának 2,1 %-kal való csökkentése;
- Súlyos anyagi deprivációban élők arányának 3,9 %-kal való csökkentése.

További célok:

- A szegénység csökkentésében elérendő félmillió eredmény ne (csupán) a hárommillió népességben legjobb helyzetűek pozíciójának javulását jelentse
- Gyermekes családok jövedelmi szegénységének csökkentése
- 100 000 munkanélküli roma foglalkoztatásba való bevonása
- Szak- és felnőttképzés területén mintegy 50 000 fő bevonása
- 80 000 felnőtt roma alapfokú készségfejlesztési programokban való bevonása

9. Az új nemzedék jövőjéért program - A Kormány ifjúságpolitikai keretprogramja | 2012¹³

Készítette: Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzeti Erőforrás Minisztérium¹⁴

¹³ http://www.ujnemzedek.hu/files/tiny_mce/keretprogram0116.pdf

A megfogalmazott közös célok az alábbiak:

- **Az ifjúsági korosztályok sikeres társadalmi integrációjához szükséges környezet fejlesztése családtervezési kompetenciák, szülői kompetenciák fejlesztése:**
 - gyermekvállalás körülményeinek megteremtése, család és karrier összeegyeztetése, az önálló egzisztencia megteremtése – gyermekek napközbeni felügyeletének biztosítása; atipikus foglalkoztatás ösztönzése, lakáshoz jutás segítése;
 - családon belüli erőszak elleni hatékony fellépés ösztönzése – jogszabályi feltételek javítása; szemléletformálás, tudatosítás; krízisszolgáltatások;
 - tudatos életpálya-tervezés, munkatapasztalat szerzés segítése, az ifjúsági munkanélküliség csökkentése, felszámolása- pályaorientáció segítése pályakövetési rendszer fejlesztése; munkaerőpiaci szereplők bekapcsolása;
 - esélyegyenlőség: a társadalmi, nemi, kulturális, földrajzi és egyéb különbségekből adódó hátrányok csökkentése - hátrányos helyzetű csoportok helyzetének javítása; rossz helyzetű települések hátrányainak csökkentése; egyenlő hozzáférés biztosítása különböző társadalmi javakhoz.
- **Az ifjúsági korosztályok és közösségek érvényesülésének elősegítése**
 - az oktatás minőségének fejlesztése – infrastruktúra – és humánerőforrás fejlesztés; képzések, szakképzés fejlesztése;
 - az egyéni, speciális képzési szükségletek kielégítése – tehetséggondozás, lemorzsolódás elkerülése;
 - az iskola nevelési funkciójának bővítése – készség – és kompetenciafejlesztés;
 - kulturális értékhez való hozzáférés elősegítése – földrajzi eltéréseken alapuló különbségek csökkentése (vidék – Budapest, város – község), nemzeti és európai kulturális értékek bemutatása; fiatalok kulturális fogyasztásának fejlesztése, kulturális értékekhez való viszonyulás javítása;
 - egészségmegőrzés, egészséges életmódra nevelés – rendszeres testedzés, mozgás lehetőségének biztosítása; szabadidősport és versenysport rendszerének újragondolása; biztonságos szórakozóhelyek biztosítása a 18 éven aluli korosztály számára;
 - aktív állampolgárság, részvétel igényének és lehetőségének fejlesztése – a fiatalok közéletben való részvételének ösztönzése; aktív, felelős, érdekérvényesítő állampolgári attitűd fejlesztése; gyermek- és ifjúsági jogok érvényesülésének elősegítése.
- **Az ifjúsági szakma és az ifjúsági civil szervezetek munkájának elősegítése**
 - ifjúsági szervezetek, közösségek döntéshozatalban való részvételének fejlesztése helyi, regionális és országos szinten – társadalmi párbeszéd ösztönzése; ifjúsági közösségek ösztönzése képviselői rendszerük kialakítására, fejlesztésére;
 - aktív részvételhez szükséges ismeretek és attitűdök fejlesztése – vonatkozó ismeretek, tananyagok hozzáféréseinek biztosítása az ifjúsági civil szervezetek, intézmények, szakemberek számára;
 - ifjúsági közfeladatok rendszerezése – ifjúsági közfeladatok jogszabályi hátterének és finanszírozásának áttekintése, az ifjúsági közfeladatokat ellátó intézményi struktúra fejlesztése, ifjúsági közfeladatok ellátásának standardizálása, minőségügyi rendszer kiépítése.

A program beavatkozási területei és a hozzájuk rendelt célok

Állampolgárság

¹⁴ www.ujnemzedek.hu

- Fiatalok közéletbe történő integrálása
- Közelebb kell hozni a közéletet a fiatalok életviteléhez

Otthonteremtés és családalapítás

- Vonzóvá kell tenni a fiatalok számára Magyarországot, mint életteret
- Könnyebbé kell tenni a lakhatás feltételeit akár saját, akár bér(elt)lakásban
- Olyan kedvezmények kialakítása, melyek segítik a házasságkötést és a gyermekvállalást
- Népszerűsíteni kell a környezettudatos szemléletet az új nemzedék körében

Karrier és egzisztencia

- Olyan rendszert létrehozása, melyben a fiatalok már tanulmányaik alatt megkapnak minden információt arra vonatkozóan, hogy képességeiknek, illetve a piaci helyzetnek megfelelően melyik szakmát, vagy szakot érdemes választaniuk
- Szakmai gyakorlatok minőségi rendszerének kiépítését és egységesítése
- Fiatalok minden segítséget, felkészítést megkapjanak pályaválasztásukhoz

Szabadidő-sport, szórakozás és kultúrafogyasztás

- Minél szélesebb kör számára biztosítsa a kikapcsolódási, sportolási és kulturálódási lehetőségeket
- A biztonságos szabadidő-eltöltés céljainak előmozdítása

A szórakozni, sportolni, táborozni induló fiatalban tudatosítsa, hogy önmagáért tartozik a legnagyobb felelősséggel.

10. A fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója - Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 (NFFK)¹⁵

A dokumentum megállapítja, hogy:

A 2007-ben a kormány által elfogadott első hazai Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia elsősorban a fenntarthatósági elsőbbségi célok kidolgozására fókuszált ágazati szemléletben. Jelen, második Keretstratégia középpontjába a nemzeti erőforrásaink állapotának bemutatása, a jövő generációkat „eladósító” folyamatok azonosítása, valamint az erőforrások megfelelő karbantartását segítő intézményrendszer kialakítása áll.

A nemzeti erőforrások terén mutatkozó, nem fenntartható állapotok javítása a folyamatok, ok-okozati kapcsolatok gyökerének, alapvető hajtóerőinek kezelését igényli. A tüneti kezelés – bár a jelenben könnyebben elviselhető helyzetet teremthet – hosszú távon nem segít, a problémák újratermelődnek.

A Keretstratégia szemléletében a fenntarthatóság felé való átmenet célja a közjó tartós biztosítása. A jó élet lehetőségének alapjait jelentő erőforrásaink hosszabb távú megóvása a rövidtávú érdekekkel egyensúlyba hozó kormányzást, szabályozást és gazdálkodást jelent. A fenntarthatósági politika középpontjába pedig – az eddigi ágazati megközelítés helyett – az embert és a közösségeket kell helyezni.

A nemzet fenntarthatósági politikájának átfogó célja a folytonosan változó társadalmi/humán-gazdasági-természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása. A négy alapvető nemzeti erőforrás területén a célok rendszere a következő:

¹⁵ http://www.nfft.hu/dynamic/NFFS_roid_OGYhat_melleklete_2012.05.16_vegso.pdf

- **Emberi erőforrások:** Cél a népességében stabil, egészséges, a kor kihívásainak megfelelő készségekkel és tudással rendelkező emberek alkotta, a kirekesztettséget fokozatosan csökkentő társadalom.
- **Demográfia:** Közép távon kívánatos és elérhető a születések számának növelése, a halandóság csökkentése, ezek eredményeképpen a népességfogyás lelassítása, hosszú távon a népességszám stabilizálása. Mivel a társadalom öregedése nem elkerülhető, fontos az idős emberek egészségének megőrzése, a társadalmi együttműködésben való szerepük lehetőségének biztosítása. A súlyos problémát jelentő elvándorlás lefékezéséhez szükség van a kritikus mértékben érintett szakmákban versenyképes munkabérek biztosítására. Meg kell kezdeni egy bevándorlási politika kialakítását.
- **Egészség:** A halandóság csökkentésében a közép-európai régiós átlaghoz való felzárkózás a cél, ezzel együtt a betegségteher túlnyomó részét adó, jelentős mértékben az életmódtól függő krónikus nem fertőző megbetegedések számának csökkentése, az egészségkockázatos magatartási formák arányának, valamint a környezeti kockázati tényezők mérséklése.
- **Tudás:** Olyan oktatás-nevelés-képzés (és kulturális intézményrendszer) kialakítása a cél, amely egyfelől fejleszti az értékeket, erkölcsi normákat, a társadalmi minőséget, az érzelmeket, a közösségekhez való kötődést, rendszerszemléleti képességet ad, másfelől biztosítja a munkavégzéshez szükséges tudás, készségek és kompetenciák elsajátítását, a társadalmi tanulás új formáinak létrejöttét, kialakítja az életen át tartó tanulásra való igényt. Az intézményrendszer törekszik az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében. Fontos a fenntarthatóságot szolgáló hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos (pl. egyszerű mezőgazdasági, kertművelési és háztartási) ismeretek átadása is. A minőségi oktatást szolgálja az oktatásban töltött idő növelése és az oktatási rendszer szelektivitásának csökkentése. Cél továbbá, hogy a gazdasági-társadalmi fejlődés fő forrásává a tudás és az innováció váljon, s hogy növekedjen a foglalkoztatható emberek száma.
- **Társadalmi kohézió - Leszakadó csoportok integrációja:** A szegénység vagy az etnikai alapú társadalmi kirekeszttség az egyik legsúlyosabb akadálya a szolidáris, tudásalapú, egészséges társadalom megteremtésének [C2.1].
- **Társadalmi erőforrások:** Cél a fenntarthatóságot támogató kultúra kialakítása, a fenntartható társadalom szempontjából pozitív értékek, erkölcsi normák és attitűdök erősítése. Mivel minden társadalom környezete folyamatosan változik, e változashoz saját önazonosságunk megtartása mellett alkalmazkodnunk kell. Ebből fakadóan karban kell tartanunk azon ismereteinket, amelyek a közösség összetartozását és fennmaradását szolgálják.
- **A bizalom infrastruktúrájának erősítése:** Elkerülhetetlen a korrupció és a gazdasági járadékvadászat elleni fellépés, a normák betartásának biztosítása, a társadalmi-gazdasági kapcsolatok befolyásoló állami szabályzórendszer stabilitásának megteremtése, a kormányzás kiszámíthatóságának erősítése.
- **A munka társadalmi körülményei:** Növelni kell a munkakörülményekkel való elégedettséget és örömezt, a szervezeti kultúra fejlesztésével csökkenteni kell a munkahelyi stresszt. A társadalmi kirekeszttség mérséklését célzó programok segítségével a munkába bevonható polgárok körét bővítjük, a foglalkoztatottságot javítjuk.
- **A családi értékek erősítése:** Támogatandó a párkapcsolatokhoz, házassághoz kapcsolódó értékek (a nevelésben, továbbá a civil szervezetek és egyházak segítségével).
- **A múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztése:** Kívánatos a társadalmi összetartozás erősítése, a bizalom újratermelése, működőképes közösségi hálózatok fenntartása, a fenntarthatósággal kapcsolatos értékek erősítése, a kulturális hagyományok felélesztése, a kulturális sokszínűség

elismerése, szellemi, tárgyi és épített örökség megőrzése, értékeinek kibontakoztatása, fenntartható használata.

- **Természeti erőforrások:** A környezeti eltartóképességet, mint a gazdálkodás korlátját kell érvényesíteni.
- **Biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások:** Az Európában egyedülálló fajgazdagság fenntartása, a táj és a természeti értékek megőrzése, az ökoszisztéma-szolgáltatások kimerítésének megakadályozása szükséges. Fontos cél a talaj termőképességének fenntartása, a természetes területek beépítési sebességének csökkentése, a fenntartható hozamon² alapuló gazdálkodás a megújuló erőforrásokkal.
- **Az embert érő környezeti terhelések csökkentése:** Az emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátásokat korlátok között kell tartani, azokat megfelelően szabályozni szükséges.
- **Nem megújuló természeti erőforrások:** Szükséges az ésszerű, beosztó gazdálkodás az ásványkincsekkel és az energiahordozókkal.
- **Gazdasági (fizikai) erőforrások:** Fontos az önrendelkezés megfelelő szintjének fenntartása a gazdaságpolitikai döntésekben. Cél a fizikai tőke szelektív gyarapítása, a közösségi tőkejavak amortizációjának pótlása. Kiemelt feladat a vállalkozói réteg megerősítése, a hazai tőkebefektetések fokozatos növelése, külföldi kitettségek csökkentése. Fontos a lokalizáció és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok kihasználása közötti ésszerű arány megteremtése, a helyi gazdasági kapcsolatok (pl. város és vidéke) erősítése.
- **A vállalkozói tőke és az innováció erősítése, a foglalkoztatás bővítése:** Cél a vállalkozások fenntartható fejlődéséhez szükséges üzleti környezet fejlesztése, a bizalom infrastruktúrájának erősítése, az innovációs ráfordítások és a forrásfelhasználás hatékonyságának növelése, a környezetterhelést csökkentő technológiák elterjedésének ösztönzése
- **Költségvetési politika:** Szükséges az államadósság ésszerű szintre csökkentése, a prudens költségvetési gazdálkodás tartósítása.
- **Életpálya-finanszírozás:** Kiemelt feladat a korosztályos egyensúly, az erőforrások generációk közötti, jóléti célú (pl. gyermektámogatások és nyugdíj) átcsoportosítása egyensúlyának fokozatos visszaállítása.

11. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)¹⁶

Az átfogó célon belül az alábbi részletes célokat tűzi ki e dokumentum:

- **A versenyképes, innovatív gazdaság:**
 - A fejlődési potenciált hordozó ágazatok (pl.: Autó- és járműipar, elektronikai iparágak, híradástechnika, egészségipar, gyógyszeripar, orvosi berendezés és eszközgyártás, élelmiszeripar, építő- és építőanyag ipar, logisztika, gépipar, szerszámgyártás, vegyipar, környezetvédelmi ipar) fejlesztése
 - A geotermális és megújuló energetikai potenciál kihasználása, az energiahatékonyság növelése és a zöld gazdaság előmozdítása
- **Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás:** Cél a vidéki térségek népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása, ennek érdekében tájaink természeti értékeink, erőforrásaink megőrzése, a sokszínű és életképes agrártermelés, az élelmezési és élelmiszerbiztonság megteremtése, a vidéki

¹⁶ <http://www.nth.gov.hu/oftk/index.html>

gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése, a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

- A foglalkoztatást és a természeti erőforrások fenntartható módon történő felhasználását biztosító, életképes agrár- és élelmiszergazdaság, valamint a termelés szerkezet kialakítása.
 - A természet-, táj- és környezetvédelem szerepének erősítése, a biológiai sokféleség megőrzése, a vidéki örökség, vidéki térségeink táji, társadalmi, gazdálkodási és építészeti értékeinek megőrzése és értékalapú fejlesztése, a hagyományápolás és a helyi identitás erősítése.
- **Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme:** Cél a természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás, így a fenntartható energiagazdálkodás, a zöldgazdaság-fejlesztés, a stratégiai természeti erőforrások (a víz, a talaj, az ásványkincsek) fenntartható használata, a biodiverzitás megőrzése, a természeti értékek védelme, a környezetminőség javítása és a környezetbiztonság erősítése. További cél a fenntartható életmód, fogyasztás és termelés elterjesztése, a környezettudatosság erősítése. Ez magába foglalja:
- Természeti erőforrásaink fenntartható és stratégiai szemléletű védelmét, és takarékos felhasználását;
 - Az élővilág, a termőföld, a talajok és a vízbázisok védelmét, az ivóvízminőség javítását, illetve a tájgazdálkodási keretbe illesztő vízgazdálkodást;
 - Az energiahordozókkal, építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodást és az ásványkincsek védelmét;
 - A biológiai- és táji sokszínűség valamint a hazai erdők védelmét, megőrzését;
 - A zöldgazdaság bővítését, a környezetvédelmi ipar fejlesztését, energia-takarékosság és –hatékonyság, energiabiztonság, megújuló energia térségi autonóm energiaellátási rendszerekben való fenntartható hasznosítása, geotermikus energia komplex hasznosítása, földhő hasznosítás;
 - A klímabiztonság megteremtését, a települési és intézményi klímavédelmet, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást;
 - A környezetvédelmet és a környezetbiztonságot;
 - A környezeti oktatást, nevelést és szemléletformálás erősítését.

Az OFTK területi specifikus célokat is megfogalmaz. Ezen belül kiemelendő a vidéki térségek népességeltartó képességének növelése cél, melyben nevesíti: a klímaváltozás hatásai által különösen érintett vidéki térséget (pl.: a Duna-Tisza közti Homokhátság), ahol növelni kell a térségek alkalmazkodó képességét. (e törekvés nem kizárólagosan a vidéki térségeket érinti, a kedvezőtlen klímahatások ellen a városainkban is védekezni kell).

12. Magyarország Hozzájárulása a Duna Stratégia Fejlesztéséhez¹⁷

A közösségi célok leírása mellett fontosnak tartottuk kiemelni, hogy országunk, hogyan akar hozzájárulni ehhez a térségi fejlesztéshez. A 1150/2010 (VII.9.) Kormányhatározathoz mellékletében erre vonatkozóan a következők állnak:

- **Az élhető Duna térség**
 - Az EU2020 stratégia célrendszeréhez történő alkalmazkodás;
 - Az európai gazdaság válságból való kitörés elősegítése;

¹⁷ http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/53CF640E-631A-4CE6-9C28-D9B0A4775B65/O/DS_magyar_hozzajarulas_III_100621_hu.pdf

- Zöld gazdaságfejlesztés, és beruházások;
 - Környezettudatos megközelítés: erősödjön a Dunamenti együttműködés az olyan fő környezeti kihívások tekintetében, mint az erőforrások fenntartható használata, a vízkészletek ökológiai szempontú hasznosítása, vagy a fenntartható agrárszektor és az élelmiszerbiztonság előre mozdítása, ezzel is növelve a vidék népességmegtartó erejét;
 - Szabadságjogokat gátló akadályok tényleges lebontása, mind gazdasági (KKV-k, kutatásfejlesztés), mind infrastrukturális (energia-hálózatok összekapcsolása, fenntartható mobilitás, átjárható határok,) mind kulturális értelemben;
 - A régió gazdaságának és versenyképességének, s végső soron polgárai jólétének növelése.
- **A víz, mint európai érték – a felelős vízkormányzás**
- Az édesvizek – folyóvizeink, felszín alatti vizeink – mennyiségi és minőségi megőrzése illetve fenntartható hasznosítása;
 - Az ún. „felelős vízkormányzás” során több, látszólag egymással ellentmondó érdeket kell összehangolni a stratégiai vízkészletek megőrzése érdekében, így egyszerre kell megvalósítani a vízigények biztosítását (ivóvízigények, ipari, közlekedési, térségi stb. vízigények), továbbá a stratégiai vízkészletek megőrzését, beleértve az ökológiai vízigény biztosítását is, valamint a vizek megfelelő minőségének megőrzését;
 - A Duna Stratégia jó példája kell legyen az integrált vízgazdálkodás megvalósításának. Ez a Víz Keretirányelvben előírt környezeti célkitűzések elérésén kívül a társadalom vízigényeinek megfelelő gazdasági és szociális célok elérését jelenti;
 - A „felelős vízkormányzás” csak egy a tagállamok által közösen, az egymásrautaltság jegyében kialakított, terület- és gazdaságpolitikai koncepcióba ágyazva valósítható meg. Fel kell mérni a vízigényeket és rendelkezésre álló vízkészletet, meg kell teremteni a vízkészletek rendelkezésre állását biztosító infrastruktúrát (beleértve a vízkárelhárítást biztosító és a tározást szolgáló vízi létesítményeket, valamint vízszétosztást biztosító vízkormányzási rendszereket), s végül biztosítani kell a fenntartható, azaz a vízkészlet megőrzést támogató és a vizek minőségi védelmét szolgáló, vízhasználatok szabályrendszerét, illetve ösztönözni azok megvalósítását.
- **Fenntartható közlekedés**
- A hajózás feltételeinek javítása, ezen belül a hajózást akadályozó gázlók és szűkületek megszüntetése a vízgazdálkodás, a környezet- és természetvédelem feltételeinek egyidejű javításával;
 - A dunai hajózás hasznaiból való kölcsönös részesedés érdekében javasolható a Közép-európai Hajózási Társaság létrehozása. Másfelől, felismerve „a hajókat igazítjuk a folyókhoz, nem pedig a folyót a hajókhoz” elv fontosságát, létre kell hozni a közös Közép-Európai Hajóépítő klasztert.
 - TEN-T folyosó fejlesztések: V. pán-európai közlekedési folyosó (Lyon – Velence – Trieszt – Ljubljana – Budapest – Ungvár – Lemberg – Kijev), 17. számú kiemelt TEN-T projekt, a Magistrale gyorsvasút (Párizs – Strasbourg – Stuttgart – Bécs-Pozsony) Budapestet is elérje, az ún. Central European Transport Corridor (CETC-Route 65) megvalósítása a TEN-T hálózatba az M4-M8, illetve az M9 szakaszokat a Via Carpatia útvonal integrálása a TEN-T hálózatba;
 - A magyar légi-irányítási rendszer fejlesztése.
- **Az energiaellátás biztonságának javítása, a piaci verseny erősítését és a klímaváltozás káros hatásainak mérséklése**
- A New European Transmission System (NETS) megvalósulásával egyesíthető az ebben résztvevő országok gázhálózata és egységes hálózat jön létre;

- A Nabucco gázvezetéknek, valamint az adriai LNG kapacitás kifejlesztése. Kiemelt célkitűzés, hogy a majdani horvátországi LNG-terminál kapacitásai Magyarország számára is hozzáférhetővé váljanak;
 - Magyarország támogatja a Druzhba (Barátság) olajvezeték modernizálását;
 - Magyarország kiemelt jelentőségűnek tartja az észak-déli gáz-összeköttetés kiépítését a régió gázellátásának szempontjából;
 - Az elektromos hálózat összeköttetése a Magyarország és Horvátország, ill. Magyarország és Románia között szintén magyar prioritás.
 - A megújuló energiaforrások fokozott használat, különös tekintettel a térség bioenergia (biomassza, biogáz, bioüzemanyag) termelő képességére. A biomassza felhasználása során ugyanakkor maradéktalanul figyelembe kell venni a fenntarthatósági követelményeket.
 - Magyarországnak speciális adottságokkal és tudásanyaggal rendelkezik a geotermikus energia terén, így érdekelt annak minél szélesebb körű használatában; törekszik geotermikus technológiai klaszter, ill. klaszterek létrehozására.
 - Az épületek energiahatékonyságának, és ahol lehetőség van, megújuló energiával történő ellátásának programja;
 - A városi térségek energiahatékonysági törekvéseinek összehangolása.
 - Magyarország a közlekedés energiaszükségletének csökkentését, a tisztább közlekedési módok preferálását fontosnak tartja a térség fenntartható fejlesztése szempontjából is
- **Tudás és innováció**
- Az oktatás és kutatás-fejlesztés összehangolt fejlesztése a régióban. Az együttműködés, a Dunai Tudományos Klaszter ígéretes kezdeményezés, amely bővíthető a doktori tanulmányok, az oktatói és hallgatói mobilitás programjával;
 - A Duna-térség közös kutatási programja (ERANET) kereteinek kidolgozása, és a program megvalósítása;
 - Magyarországi intézmények bekapcsolása a tudomány, kutatás-fejlesztés közös programjaiba. Lásd pl. Andrássy Gyula Német Nyelvű Egyetem, amely a Duna Stratégiát megelőző elm-i együttműködés sikeresen megvalósított projektje, vagy a Közép-Kelet Európai Környezetvédelmi Kutatóközpont (REC) Szentendrén, vagy az Európai Technológiai Intézetet(EIT).

13. Nemzeti Vízstratégia (NVÍZS)¹⁸

A stratégia feladata a vizek kezelésével kapcsolatos célkitűzések meghatározása, és a feladatok megoldásához szükséges intézkedések megvalósítási feltételeinek megteremtése, az öntözéses gazdálkodás lehetőségeinek megteremtése, a klímaváltozás és az aszály káros hatásainak megelőzése és mérséklése. A stratégia célkitűzései:

- Magyarország elsődleges célkitűzése felszíni- és felszín alatti vizeinknek a Víz Keretirányelv szerinti „jó” minőségi és mennyiségi állapotának elérése és megőrzése, valamint a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás a Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervek és a Nemzeti Környezetvédelmi Programban foglaltaknak megfelelően
- A klímaváltozás hatásainak mérséklése, beleértve az aszálykezelési feladatokat, az aszály stratégia kidolgozása

¹⁸ <http://www.kormany.hu/download/5/9e/c0000/Nemzeti%20V%3C%ADzstrat%3CA9gia.pdf>

- Az öntözési feltételek javítása, az öntözéses gazdálkodás feltételeinek biztosítása, a csapadékgazdálkodás támogatása, a mezőgazdaság versenyképességének javítása
- A mezőgazdasági termelők terheinek csökkentése, a termelés biztonság vízgazdálkodási feltételeinek stabilizálása
- A települések és a lakosság nem ivóvíz célú vízszükségletének biztosítására a csapadékvíz helyben hasznosításának támogatása, a helyi víztározás pályázatainak elősegítése
- Az állam fokozott felelőssége mellett és a vízbiztonság megteremtése érdekében az árvizek és belvizek kezelése során a megelőzés, a vizek lehetőség szerinti visszatartása, a tározás növelése
- A Nitrát Irányelv követelményeinek teljesítése a kijelölt érzékeny területeken, a jó mezőgazdasági gyakorlat végrehajtásának elősegítése
- Az állam szerepének erősítése a vízilétesítmények vagyionkezelésében, a vízszolgáltatásban, a víziközmű szolgáltatásban, a víziközművek állapotának javításában, az EU szabályozás teljesítésében (települési szennyvíz irányelv, ivóvízminőség irányelv)
- A vízügyi hatósági, felügyeleti tevékenység erősítése, megfigyelő rendszerek, adatbázisok fejlesztése
- A közfoglalkoztatással ellátható vízgazdálkodási feladatok bővítése, egységes ellátási rendszerének kidolgozásával a feladatellátás stabilitásának megteremtése
- A nemzetközi együttműködés erősítése a vízgazdálkodás területén
- Az állami vízgazdálkodási feladatok működési és fenntartási finanszírozása, egységes normatívák (munkanemenként és tevékenységenként fajlagos költségek) bevezetésével
- A szakterületi oktatás és képzés megújítása a kor tudományos színvonalának megfelelően, valamennyi korosztály számára az óvodástól a felnőttoktatásig
- Kutatás anyagi és infrastruktúrahálózatának kiépítése és fejlesztése

14. Országos Hulladékgazdálkodási Terv

Részletes célok, feladatok és szükséges intézkedések az egyes hulladéktípusokra a következők:

Önkormányzati felelősségi körbe tartozó hulladékok

Települési hulladék esetén:

Cél:

- elkülönített hulladékgyűjtési rendszerek fejlesztése.
- az újrahasználat növelése,
- hulladékgazdálkodási életciklus elemzések alkalmazása, a környezeti szennyezések és a nyersanyag felhasználás csökkentése érdekében

Feladat

- elkülönített hulladékgyűjtési rendszer kiépítése 2015-ig
- újrahasználati központok kialakítása
- életciklus elemzések módszertanának beépítése a hulladékgazdálkodási jogi szabályozásba

Szükséges intézkedések:

- elkülönített hulladékgyűjtés infrastruktúrájának biztosítása a lakosság számára
- az elkülönítetten gyűjtött vagy válogatott, hasznosítható összetevők lerakásának megszüntetése. Az elkülönített hulladékgyűjtésre és a biológiailag lebomló hulladék

kezelésére vonatkozó, számszerű jogszabályi kötelezettségek meghatározása szükséges. A 2020-as 50%-os hasznosítási arány eléréséhez szükséges a kötelező elkülönített gyűjtés bevezetése 2014-től, és később pedig a betétdíj kötelező alkalmazását kell előírni.

- a települési hulladék érintő informatikai rendszerek összehangolása, működésük fejlesztése, adatellenőrzések fejlesztése, különböző informatikai rendszerek összekapcsolása, egységes lekérdező rendszerek, hozzáférések rendezése.
- az újrahasználati központok hálózatának megtervezése, a befogadható hulladék és a működés rendjének meghatározása.
- hulladékkezelő létesítmények fejlesztése.
- a hulladékelhagyás, illetve az illegális hulladéklerakás felderítése, felszámolása hatékonyabbá tehető közmunka

Hulladéktörvény hatálya alá tartozó szennyvíziszap esetén:

Cél:

- a szennyvíziszapban hasznosítható energia és növényi tápanyagok minél nagyobb arányú kinyerése és visszaforgatása, a környezeti kockázatok csökkentése, a talajok fokozott védelme. A szennyvíziszapok foszfortartalmának minél gazdaságosabb és hatékonyabb kinyerése
- az iszap mezőgazdasági kihelyezése során a környezeti biztonságot javítani kell a talajok fokozott védelme érdekében
- szennyvíziszap hasznosítás elősegítése
- a települési szennyvíz kezeléséről szóló 91/271/EGK irányelvben foglalt határidős kötelezettségek teljesítése.

Feladat:

- a szennyvíziszapok növényi tápanyagtartalmának kinyeréséhez szükséges jogszabályi, technológiai háttér megteremtése
- az iszap mezőgazdasági kihelyezésével kapcsolatban a vonatkozó határértékek szigorítása
- 25.000 LE szennyezőanyag-terhelés feletti szennyvíztisztító telepeken a rothasztók kötelező kiépítése és a biogáz előállítás és hasznosítás kötelezővé tétele.

Szükséges intézkedések:

- jogszabály módosítások
- K+F
- a szennyvíziszap kezelés innovatív módszereinek hazai bevezetésének előkészítése, adaptációja
- fejlesztési igények felmérése, megvalósítás
- szükséges hulladékkezelő létesítmények kiépülésének ellenőrzése
- új szennyvíziszap agglomerációk létrehozása, önkormányzatok aktív közreműködésével, térségi szemlélet adaptálásával.
- korszerű szennyvíziszap-kezelési lehetőségek vizsgálata és regionális szennyvíziszap

Gyártói felelősségi körbe tartozó hulladékok

Csomagolási hulladék esetén

Cél:

- betétdíjas rendszerek kiépítése

- a hasznosítás és anyagában hasznosítás növelése szükséges az Európai Unió által 2012-re meghatározott mértéken túl is, a települési szilárd hulladékon belüli elkülönített hulladékgyűjtést fokozni kell
- a települési papír, műanyag, fém és üveg hulladék hasznosítását 2014-re összességében 40%-ra (NKP III.), 2020-ra 50%-ra kell növelni
- a vegyes települési hulladék haszonanyagot jelentő csomagolási hulladék tartalmának tovább kell csökkennie

Feladat:

- 2015-ig elkülönített hulladékgyűjtési rendszer felállítása

Szükséges intézkedések:

- jogszabályi kötelezettség meghatározása a betétdíj vonatkozásában
- az elkülönített hulladékgyűjtés infrastruktúrájának biztosítása
- az üveg és fém frakcióknál a jelenlegi hulladékgyűjtő sziget/hulladékgyűjtő udvar hálózatának bővítése szükséges
- az ellenőrzések fokozása a gyűjtés és a hasznosítás elszámolásában, különös tekintettel a finanszírozási rendszerrel visszaélők, és az illegálisan tevékenykedők csökkentésére

Gumiabroncs hulladék

Cél:

- az újrahasználat előnyben részesítése, elősegítése, azaz az arra alkalmas gumiabroncsok újrafutózás útján történő hasznosítása
- a gumiabroncsok lerakásának elkerülése
- a hulladékká vált gumiabroncsok teljes körű gyűjtése és hasznosítása

Feladat:

- a használt gumiabroncsok átvételének ösztönzése
- a lerakási tilalmak, illegális égetés folyamatos ellenőrzése

Szükséges intézkedések:

- az újrahasználat, azaz az újrafutózáselősegítéséhez szükséges jogi eszközök, támogatási feltételek megjelenítése a termékdíjas és az ágazati szabályozásban, valamint az OHÜ által évente elkészítendő Országos Gyűjtési és Hasznosítási Tervben
- a kiterjesztett gyártói felelősség HKI-vel összhangban történő erősítése,
- a fogyasztóvédelem és a termékforgalmazás terén az ellenőrzés fokozása
- a környezetvédelmi hatóság, valamint az adóhatóság kibocsátással és a hulladékszállításokkal kapcsolatos ellenőrzésének fejlesztése
- átvételi, visszavételi kötelezettség bevezetése az OHT 2014-2020-as időszaka alatt
- a gyártói felelősség körébe tartozó hulladék átvételi rendszerének bővítése
- a szennyező fizet elvének betartása

Elemek, akkumulátorok

Cél:

- az elemekre és a hordozható akkumulátorokra vonatkozó gyűjtési kötelezettség (2014. 35% és 2016. 45%) teljesítése
- az átvett, visszavett elemeket, illetve akkumulátorokat teljes egészében, de típustól függően 50-75%-os hatékonysággal kell újrafeldolgozni
- 2009/603/EK bizottsági határozata alapján az adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszer megújítása

Feladat:

- gyűjtési és hasznosítási arány növelése
- az adatszolgáltatási és nyilvántartási rendszer átalakítása az új európai szabályozásnak megfelelően

Szükséges intézkedések:

- a fogyasztóvédelem és a termékforgalmazás terén az ellenőrzés fokozása az illegális, tehát a gyártói éves adatszolgáltatásokban fel nem tüntetett forgalomba hozatal, a termék szennyezőanyag tartalma, a termék élettartamának növelése, valamint a minőségbiztosítás vonatkozásában

Elektromos és elektronikai berendezések

Cél:

- az elért és a 2012/19/EU irányelvben meghatározott 4 kg/fő/év gyűjtött mennyiség tartása
- legkésőbb 2018-ra (derogációs cél) a gyűjtésnek a kibocsátott mennyiség 65%-át el kell érnie

Feladat:

- az újrahasználat elősegítéséhez szükséges jogi eszközöket meg kell jeleníteni a termékdíjas és az ágazati szabályozásban
- iparágfejlesztés (hulladék mennyiségének csökkentése, hasznosítási arány növelése)

Szükséges intézkedések:

- újrahasználati központok létrehozása,
- az OHÜ-ellenőrzéseket fokozni kell a gyűjtés és a hasznosítás elszámolásában
- a termékdíj törvény és a végrehajtási rendelet módosításával erősíteni kell a kiterjesztett gyártói felelősséget a HKI-vel összhangban, különösen megelőzés, a termék szennyezőanyag tartalmának korlátozása, élettartamának növelése, és a termékből képződött hulladék bonthatósági feltételeinek javítása érdekében
- az összes elektromos és elektronikus berendezésre ki kell terjeszteni a termékdíjas szabályozást

Gépjárművekből származó hulladékok

Cél:

- 2014. év végére az összes hulladékká váló jármű tömegarányát tekintve az újrahasználat és hasznosítás együttes arányának a 95%-ot, ezen belül az anyagában történő hasznosításának a 85%-ot, az energetikai hasznosításának a 10%-ot kell elérnie
- vissza kell szorítani a szürke- és fekete átvevő – és bontó hálózatot
- rendezni kell a jogszabályi kereteket az utolsó üzembentartó adó- és biztosítás-fizetési kötelezettség területén, kiemelten fontos az átmeneti kivonási kategória feltételrendszerének rendezése

Feladat:

- hasznosítási kapacitások kialakítása (különösen egyes, gazdaságosan nem hasznosítható összetevők leválogatása – műanyag, üveg, gumi, olaj –, valamint a technológiai hulladékok energetikai hasznosítása) érdekében. Elő kell mozdítani a másodlagos (reciklált) anyagokból készült termékek piacra kerülését, pl. zöld közbeszerzések rendszerének bevezetésével.
- az újrahasználat elősegítéséhez szükséges jogi eszközöket meg kell jeleníteni az ágazati szabályozásban.
- biztosítani kell a közlekedésbiztonsági szempontból kifogástalan állapotú, műbizonylatolt, számlával értékesített bontott alkatrészek térnyerését az ellenőrizetlen eredetű darabokkal szemben

Szükséges intézkedések:

- jogszabályi háttér felülvizsgálata
- post-shredder technológiák fejlesztése
- együttes hatósági adatbázis létrehozása

Termelői felelősségi körbe tartozó és lakossági vonatkozású hulladékáramok Veszélyes hulladék

Cél:

- a károsanyag-kibocsátás minimalizálása
- a veszélyes hulladék hasznosításának fokozása, fejlesztése
- a lakosság és a foglalkozásukból eredően esetlegesen kitett népességcsoportok környezeti szemléletének fokozása

Feladat:

- a gyűjtési kapacitások fejlesztése
- környezeti és egészségügyi tájékoztatás a veszélyes hulladék vonatkozásában

Szükséges intézkedések:

- kapcsolódó szemléletformáló kampányok lefolytatása, figyelembe véve a kiemelten kezelendő veszélyeshulladékáramokra előírt kötelezettségek betartásához szükséges igényeket

Azbeszthulladék

Cél:

- az azbesztet tartalmazó termékek eltávolítása és ártalmatlanítása
- az azbeszt környezetre gyakorolt negatív hatásának megszüntetése

Feladat:

- felelősségi területek meghatározása az azbesztmentesítés vonatkozásában (pl. az azbeszttel kapcsolatos betegségek okozta halálozások megfigyelése és dokumentálása, EMMI)

Szükséges intézkedések:

- a meglévő azbeszttartalmú hulladékot fogadó hulladéklerakó kapacitás felmérése, a szükséges lerakó kapacitások meghatározása és ütemezése
- előrejelzés, környezeti hatástanulmány készítése
- elektronikus információs rendszer létrehozása az azbeszttartalmú termékek eltávolításának nyomon követésére
- az Elektronikus Területi Információs Rendszer Indítása
- az elektronikus területi információs rendszer fenntartása

Egészségügyi hulladékok, gyógyszerhulladék

Cél:

- elkülönített gyűjtés

Feladat:

- a keletkező hulladékok elkülönített gyűjtése
- a meglévő rendszerek műszaki állapotának, valamint a tevékenység jelenlegi logisztikájának felmérése

Szükséges intézkedések:

- a megfelelő gyűjtőeszközök, gyűjtőhelyek alkalmazása, kialakítása
- hulladék hasznosítás fejlesztése (műanyag, üveg, fém stb.);

- nem-égetéses eljárások fejlesztése az egészségügyi hulladékok ártalmatlanításának érdekében
- az egyes egészségügyi intézmények belső hulladékkezelési gyakorlatának felülvizsgálata
- az ártalmatlanító berendezések kibocsátását mérő és adatrögzítő monitoring rendszer egységes és kötelező kialakítása

Növényvédő szer hulladék és növényvédő szerrel szennyezett csomagolóeszköz hulladék

Cél:

- a növényvédő szer hulladékokat a környezetre biztonságos módon kell ártalmatlanítani
- a növényvédő szerrel szennyezett csomagolóanyagok, göngyölegek gyűjtési arányát tovább kell növelni

Feladat:

- a lejárt szavatosságú történelmi hulladék, illetve hulladéknak minősülő növényvédő szerek pontos felmérése és biztonságos ártalmatlanítása (POP Nemzeti Intézkedési Terv és Nemzeti Növényvédelmi Cselekvési Terv feladata)
- törekedni kell a növényvédő szer hulladékok újbóli felhalmozódásának megelőzésére

Szükséges intézkedések:

- meg kell vizsgálni a növényvédőszeres műanyag kannák, hordók esetén a betétdíj-rendszer alkalmazásának előnyeit és hátrányait
- a szintén veszélyes hulladéknak minősülő műtrágya zsákokra ki kell terjeszteni a visszagyűjtési kötelezettséget
- a betétdíj bevezetése a növényvédő szerek, vetőmagok és műtrágyák csomagolóanyagaira

Hulladékolajok

Cél:

- a hulladékáram vonatkozásában felmerülő környezeti ártalmak csökkentése

Feladat:

- el kell terjeszteni a regenerálás alkalmazását
- a lakossági és kiskereskedelmi begyűjtési rendszer fejlesztése és az ezekhez kapcsolódó szemléletformáló kampányok lefolytatása

Szükséges intézkedések:

- a hazai kenőolaj forgalmazók egyéni hulladékkezelési teljesítőként való bejelentkezésének jogszabályi lehetővé tétele,
- a kenőolajok termékdíjából befolyó bevételek egy részének hasznosításra fordítása
- azon kenőolajok mennyiségének visszaszorítása, melyek után nem kerül megfizetésre a termékdíj. Ennek eszköze például a kenőolajok jövedéki törvény hatálya alá vonása és a NAV fokozott ellenőrzése lehet.
- a forgalmazó gazdasági társaságok tevékenységük részeként biztosítsák az elhasznált termék visszagyűjtését

PCB/PCT

Cél:

- a károsanyag-kibocsátás minimalizálása

Szükséges intézkedések:

- az ipari alkalmazásokban ösztönözni kell a PCB-t helyettesítő, a környezetre és az emberi egészségre veszélyt nem, vagy csökkent mértékben veszélyt jelentő anyagok használatát.

Egyéb, gazdasági tevékenységekből származó, nem veszélyes hulladék

Cél:

- hasznosítási arányok növelése
- hulladékkeletkezés csökkentése a korszerűbb ipari technológiák terjedésének előremozdításával, valamint gyártásoptimalizálással

Feladat:

- vonatkozó jogszabályok szükség szerinti felülvizsgálata
- hasznosítási lehetőségekre irányuló kutatómunka támogatása, majd a kutatások eredményeinek, és az alkalmazható hasznosítási módoknak elérhetővé tétele (pl. kiadványokban való közlése) az ipari szereplők részére

Szükséges intézkedések:

- jogszabály módosítások (Termelési hulladékról szóló Korm. rendelet, Zöld közbeszerzésekről szóló Korm. rendelet)
- esetleges adókedvezmények támogatási és szankcionálási lehetőségek vizsgálata

Építési-bontási hulladék

Cél:

- 2020-ig a nem veszélyes építési-bontási hulladék újrahasználatra történő előkészítésének, újrafeldolgozásának és az egyéb, anyagában történő hasznosításának tömegében minimum 70%-ra növelése
- építési-bontási hulladék hasznosításából származó termék, anyag felhasználása
- az építési-bontási hulladékból származó termékek versenyképessé tétele

Feladat:

- szelektív bontás elterjesztése, hasznosító és kezelő kapacitások növelése
- a meglévő szakági útmutatók felülvizsgálata, újak kidolgozása
- a mélyépítési, vízépitési beruházásoknál a minimálisan kötelezően beépítendő építési-bontási hulladék hasznosításából származó termékekre, anyagra vonatkozó előírás kidolgozása
- az építési-bontási hulladék hasznosítási arányának emeléséhez szükséges gazdasági és jogi eszközök megteremtése
- az önkormányzati és országos beruházásokhoz kapcsolódó közbeszerzések rendszerének (zöld közbeszerzés) felülvizsgálata.

Szükséges intézkedések:

- a szelektív bontás kritériumainak meghatározása
- kötelező építési és bontási hulladék hasznosítási szint előírása
- kapcsolódó jogszabályi környezet felülvizsgálata
- adatszolgáltatási rendszer felülvizsgálata
- útmutatók, szabványok, műszaki irányelvek áttekintése
- új útmutatók és műszaki irányelvek bevezetése

Mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladékok

Cél:

- a mezőgazdasági és élelmiszeripari hulladék és melléktermék biológiailag lebomló része
– a hulladékhierarchiának megfelelően – elsősorban biológiai kezelésre kerüljön

Feladat:

- kezelő létesítmények kialakítása

- a mezőgazdasági és élelmiszeripari biológiailag lebomló hulladékból, melléktermékekből előállított komposztok mezőgazdasági felhasználásának elősegítése

Szükséges intézkedések:

- támogatási lehetőségeket szükséges biztosítani a rendelkezésre álló EU-s és hazai pályázati forrásokból

Egyéb hulladékáramok

Biológiailag lebomló hulladék

Cél:

- 2016. július 1-jéig a hulladéklerakóba kerülő, biológiailag lebomló települési hulladék mennyiségét az 1995. évi szint 35%-ára szükséges csökkenteni

Feladat:

- hasznosító kapacitások kiépítése, szemléletformálás

Szükséges intézkedések:

- komposztáló és biogáz üzemek létesítése
- komposztok minőségbiztosítási rendszerének kialakítása
- további 250-350 ezer tonna/év lakossági biohulladék komposztáló kapacitás kiépítése
- a biológiailag lebomló hulladék kezelésének szabályaival kapcsolatos végrehajtási rendelet elkészítése
- a házi és közösségi komposztálás elterjesztése, a zöldhulladékok helyben történő visszaforgatása

15. Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2014-2025, kitekintéssel 2050-re)

TEMATIKUS CÉLKITŰZÉSEK

Az éghajlatpolitika tématerületeit az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény jelöli ki. Ennek megfelelően a NÉS négy tematikus célkitűzést határoz meg:

- **Dekarbonizáció:** Cél az éghajlatváltozás hajtóerői elleni küzdelem keretében, a nemzetközi és EU tagságunkból adódó kötelezettségek figyelembevételével az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, a természetes nyelő-kapacitások megerősítése és a szén geológiai közegben történő elnyelése és tározása révén.
- **Az éghajlati sérülékenység területi vizsgálata:** Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás területi és ágazati stratégiai integrációja széleskörű információkat igényel a változásokkal szembeni társadalmi-gazdasági, környezeti sérülékenységről. Cél egy olyan, hazai kutatásokon alapuló, többcélú felhasználásra alkalmas térinformatikai adatrendszer kialakítása, amely objektív információkkal segíti a változó körülményekhez igazodó, rugalmas döntés-előkészítést, döntéshozást és tervezést.
- **Alkalmazkodás és felkészülés:** Az éghajlati alkalmazkodás célja a nemzeti (természeti, humán, társadalmi és gazdasági) erőforrások készleteinek és minőségének megóvása, a változó külső feltételekhez való rugalmas (reziliens) természeti, társadalmi-gazdasági és szakpolitikai válaszok előmozdítása. Cél, hogy a felkészülés összehangolt választ adjon a klímabiztonság, az energiabiztonság, az élelmiszer- és vízbiztonság, valamint a kritikus infrastruktúra biztonság hosszútávon ható problémaköreire.

- **Éghajlati partnerség:** Cél, hogy a magyarországi klímapolitika széleskörű partnerség és társadalmi-gazdasági konszenzus keretei között valósuljon meg. Növekedjen az éghajlatváltozással, a megelőzési és alkalmazkodási intézkedésekkel kapcsolatos tájékozottság és közbizalom, az állam tartós és folyamatos példaállítással – többek között az energiatakarékosság, a klímabarát közbeszerzések terén – segítse e konszenzus kialakulását. Növekedjék a civil- karitatív- és egyházi szervezetek, az önkormányzatok szerepe, valamint a gazdasági érdekképviseltek, kamarák részvétele a közös cselekvésekben, hiszen a klímapolitikai célok költséghatékony teljesüléséhez az államháztartáson kívüli források bevonása is elengedhetetlen.

SPECIFIKUS CÉLOK

Részletek

Az üvegházhatású gázok hosszú távú kibocsátás-csökkentésének specifikus céljai

A **dekarbonizációra** vonatkozó tematikus célkitűzések alapján a következő **specifikus célokat** tűzi ki (HDÚ):

- A **fosszilis energiahordozók kiváltásának elősegítése**, elsősorban a hő- és villamosenergia-termelés, az épületfűtés és a közlekedés területén. Ezen célok teljesítése a hazánk által az Európa2020 stratégia keretében vállalt 14,65%-os megújuló energia részarány elérését is segíti.
- Az **energiatakarékosság növelése** és az energiatakarékosság előmozdítása, elsősorban az épületenergetika és a közlekedés, a mezőgazdaság és az ipar egyes ágazatai területén.
- Azon technológiák, szolgáltatások és fogyasztói szokások elterjesztésének ösztönzése, melyek a **természeti erőforrások** (különösen az energiahordozók, nyersanyagok és víz) **igénybevételének mérséklése** révén és a zárt anyagforgalmú rendszerek alkalmazásával segítik a karbonszegény gazdaság felé való átmenetet.
- A **dekarbonizáció zöldgazdaság-fejlesztési eszközként való megjelenése**. A dekarbonizáció megvalósítását a hazai gazdaságfejlesztés keretrendszerébe kell helyezni. Ennek érdekében a dekarbonizációs törekvések, valamint az innovációs és kisvállalkozásokra vonatkozó fejlesztési politikák összehangolása szükséges.
- A **szén-dioxid természetes nyelőkapacitásainak megerősítése**, valamint elnyelése, anyagában történő hasznosítása és a geológiai közegben történő megkötés technológiai lehetőségeinek vizsgálata.
- **Kutatások, fejlesztések, innovációk, demonstrációs projektek támogatása**, különös tekintettel az anyag- és energiatakarékos technológiák, a megújuló energiahordozók elterjesztése, a környezetbarát közlekedés és agrotechnikák, a fenntartható építészet, a hő-és villamosenergia-termelés és a CLT területein.

Az alkalmazkodás és felkészülés specifikus céljai

A NAS a következő **specifikus célokat** tűzi ki:

- A **természeti erőforrások** készleteinek és minőségének megőrzése, ill. tartamos hasznosítása a fenntarthatóság felé való átmenet elősegítése érdekében.
- **Sérülékeny térségek** alkalmazkodási lehetőségeinek támogatása; térség-specifikus alkalmazkodási stratégiai dokumentumok kidolgozása és integrálása a térségi fejlesztési tervekbe.
- **Sérülékeny ágazatok** (többek között turizmus, energetika, közlekedés, épületszektor, telekommunikáció, hírközlési rendszerek) rugalmas és innovatív alkalmazkodásának megvalósítása; ágazat-specifikus alkalmazkodási stratégiai dokumentumok kidolgozása és integrálása az ágazati tervezésbe.

- Növekvő **kockázatok** kezelésére való felkészülés elősegítése, és az alkalmazkodás megvalósítása kiemelt **nemzetstratégiai jelentőségű horizontális területeken** (többek között katasztrófavédelem, kritikus infrastruktúra vízgazdálkodás, vidékfejlesztés területein).
- A klímaváltozás várható **társadalmi hatásainak** mérséklése és a társadalom alkalmazkodóképességének javítása, az alkalmazkodási lehetőségek a társadalom által történő megismertetésének elősegítése.
- **Kutatások, innovációk** támogatása, keletkező tudományos kutatási eredmények közzététele.

Egyes részterületek cselekvési irányai

Emberi egészség

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A nagyobb létszámú csoportokat ellátó (szociális, oktató.) intézmények kötelezése **„intézkedési terv” összeállítására**, ahhoz központi szempontrendszer kidolgozása.
- A növekvő hőmérséklet szempontjából a **beltéri és kültéri munkahelyeken** az egészséget nem veszélyeztető munkafeltételeket biztosító szabályok bevezetése
- Kiemelten fontos a kullancsok, lepkeszúnyogok és más, ún. vektorok esetében az **elterjedtség kontrollálása**, a fertőzöttség monitorozása, vírushordozás arányának nyomonkövetése, felügyeleti rendszer kiépítése, szükség esetén az élőhelyek felszámolása.
- **Környezetegészségügyi védelem és a betegségek felügyeleti rendszerének fejlesztése, klíma-egészségügyi hálózat (tovább)fejlesztése** a "minimál-szerkezetek" elve alapján: a meglévő rendszeren csak a minimálisan szükséges és elégséges módosítások végrehajtása történjen. Célszerű a fővárosban már működő Klíma-egészségügyi Hálózatot országosan kiterjeszteni. Fel kell készülni a klímaváltozással és változékonysággal kapcsolatos vészhelyzetekre és a gyors közegészségügyi válaszadásra. Standardizált korai figyelmeztető rendszereket kell kialakítani, javítani kell a sürgősségi betegellátás feltételeit, különös tekintettel a katasztrófa-helyzetekre.
- **A tudatosság növelése, oktatás és figyelemfelkeltés:** egészségügyi és szociális személyzet szakirányú képzése, klíma-egészségügyi ismeretek oktatása a különböző szintű oktatási intézményekben. A lakosság klíma-egészségügyi tudatosságának növelése a média bevonásával, oktatási segédanyagok elkészítése. A lehetséges veszélyekről a lakosságot rendszeresen tájékoztatni kell (átfogó kampányok szervezése), melybe a civil szervezeteket, az egyházakat és az önkormányzatokat is célszerű bevonni.
- Meg kell osztani a **„legjobb gyakorlatokat”**, kutatási eredményeket, adatokat, információkat, technológiákat és eszközöket az éghajlatváltozással, a környezettel és az egészséggel kapcsolatosan. Az egészségügyi szektor ellátása információval, eszközökkel és tanácsokkal, a WHO oktatóanyagai és a hazai tapasztalatok alapján.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Az élelmiszerbiztonsági intézkedéseket ki kell terjeszteni a klímaváltozás közvetett hatásainak kivédésére.** Biztosítani kell a környezeti és szociális-gazdasági szempontból fenntartható élelmiszertermelést és -kereskedelmet, az élelmiszerbiztonságot. Ennek érdekében rendszeresen felül kell vizsgálni a vonatkozó jogszabályokat. Szigorúan ellenőrizni kell a jogszabályok betartását, ehhez biztosítani kell a megfelelő intézményi háttérrel. Az ivóvízbázisok védelme, az extrém időjárási helyzetekben az ivóvíz minőségének fokozott ellenőrzése többlet terheket ró az ellátó rendszerre.

- **Egészségügyi ellátórendszerek megerősítése** abból a célból, hogy fel tudjanak készülni a klímaváltozásból eredő veszélyekre, különös tekintettel az extrém időjárási helyzetekre. A közegészségügy belső szervezeti és működési rendszerének felülvizsgálata szükséges az éghajlati alkalmazkodás követelményeinek átfogó integrálása érdekében. A sikeres adaptáció szempontjából nagyon fontos az egészségügyi intézmények átalakítása is. Itt elsősorban az épületek hőszigetelése, hűtése az elsődleges tényező.
- A védekezésben **a megelőzés (megelőző felkészülés) szerepének fokozatos növelése**, majd túlsúlyra juttatása a beavatkozás (mentés, betegellátás, rehabilitáció) tevékenységéhez képest.
- Felül kell vizsgálni a **kiegészítő oltások bevezetésének** lehetőségét és az oltási gyakorlatot. Védőoltó anyag gyártás gyors alkalmazkodóképességének új, molekuláris genetikai módszerekkel való fejlesztése.
- **A klímaváltozásból fakadó valamennyi már ma és a jövőben hazánkban fellépő emberi megbetegedés számbavétele**, jellemzőik feltárása, valamint sérülékenyséjük folytán az érintettek teljes – várhatóan bővülő – körének elérése a megelőző intézkedésekkel.
- **A kórokozók terjesztésében szerepet játszó állatfajok elterjedtségének felmérése**; a terjedés lassítására, a hordozók létszámának lehetséges gyérítésére és a járványok helyhez kötésére irányuló módszerek kidolgozása.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klíma módosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása az emberi és társadalmi erőforrásokkal kapcsolatos szakpolitikákba.**

Vízgazdálkodás

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- Szükséges a **Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése program** megvalósítása. Minden kialakítandó tározóterületen biztosítani kell a rendszeres, sekélyvízi előntéshez igazodó ártéri tájgazdálkodási rendszerek kialakításának támogatási feltételeit. A gazdálkodókat képzéssel, szaktanácsadással, tudatformálással kell segíteni a fenntartható, közösségi tájhasználat kialakításában.
- **A Víz Keretirányelvből adódó feladatok ütemes végrehajtása** vizeink jó minőségi és mennyiségi állapotba hozatala érdekében, a Nemzeti Vízstratégia prioritásaira is tekintettel. A Vízyűjtő-gazdálkodási tervek rendszeres felülvizsgálata és igazítása a változó éghajlati feltételekhez.
- **A vízelvezető vízrendezési gyakorlat helyett a vízvisszatartó vízrendezés kialakításának megkezdése.** A területi tervezési, természetvédelmi, mezőgazdasági, vízgazdálkodási tervezés integrációjával egy fenntartható területhasználat kialakításának megkezdése, mintaterületeinek mihamarabbi kialakítása.
- **Területhasználatok felülvizsgálata és igazítása a változó ökológiai és éghajlati feltételekhez.** Belvizes területek mezőgazdasági művelésből való kivonása, illetve adottságainak megfelelő hasznosítása (vizes élőhelyek kialakítása) területcserével, a támogatási rendszer átalakításával. Természetközeli vízpótlási rendszerek kialakítása, kistáji vízkörforgások rehabilitációja, erdők, vizes élőhelyek fokozott szerephez juttatása a vizek megtartásában.
- **Ártéri tájgazdálkodási mintaterületek** kialakítása az erre alkalmas területeken, különös tekintettel az aszályal, belvízzel, illetve árvízzel veszélyeztetett területekre.

- Az alkalmazkodás fontos eszköze a **víztakarékos öntözési technológiák elterjesztése**, ez a mezőgazdaság feladata. Az öntözési igények várható növekedése miatt a meglévő vízszolgáltató rendszert fenn kell tartani, indokolt esetben fejleszteni szükséges. A vízszolgáltató rendszer, főként csatornák vízveszteségeinek csökkentése, a természetvédelmi szempontok integrációja.
- **Csökkenteni szükséges a hirtelen lezúduló esőzések hatásaiból eredő vízminőségi kockázatot.** Gyors ütemben terjeszteni kell a kisléptékű, természetközeli szennyvíztisztítás rendszereit azokon a területeken, ahol nagykapacitású rendszerek és a csatornázás kiépítése, üzemeltetése ésszerűtlen.
- A **víztakarékos vízhasználatok lehetőségeinek feltárása**, elterjesztése a kevésbé vízigényes technológiák kutatása, fejlesztése (innováció). Vízpazarlás megszüntetése. Csökkenő vízkészletek és növekvő vízigények mellett kell a vízkészlet-vízigény egyensúlyt biztosítani, az ehhez kapcsolódó megoldási lehetőségek, illetve a jogi és gazdasági keretrendszer feltárása, kialakítása szükséges.
- A **vízjárásban, a hidrológiai adottságokban** várható hatások sokoldalú, a hatások kölcsönös kapcsolatait is feltáró **részletesebb elemzések készítése szükséges**, különös tekintettel az éghajlatváltozás forgatókönyveire.
- A **szélsőséges árvizek emelkedő gyakorisága és árvízszintek múltbeli emelkedési okainak feltárása, kockázati térképezés**, hegy- és dombvidéki területeken árvízi és záportározók kialakítási lehetőségeinek vizsgálata, a tározók várható hatása az árvizekre éghajlatváltozás esetén.
- A **települési vízgazdálkodás** (ivóvízkezelés, szennyvíz tisztítás technológiái) éghajlati érzékenységének, továbbá a szennyvíztisztítással szemben támasztott fokozott igények feltárása, tartalék vízbázisok kijelölése, a települési szintű árvízi kockázat térképezése.
- Az adaptációs intézkedések általános alapelveinek figyelembe vételével éghajlati forgatókönyvenként fel kell tárni az **adaptációs intézkedések lehetséges alternatíváit, megvalósíthatóságukat, költségeiket**, hogy az alkalmazkodás elmaradása vagy elhalasztása milyen hátrányokkal járhat adott térségben, melyek a nem-cselekvés következményei, veszteségei. Fontos feladat azon intézkedések feltárása, amelyeket nem éghajlati szempontok is indokolnak (vízigény-szabályozás, környezetterhelés csökkentése) és amelyek az éghajlathoz való adaptációt is jól szolgálják.
- **Indikátor- és monitoringrendszer kialakítása és fejlesztése**, amivel nyomon követhetők az éghajlatváltozás vízjárási, vízminőségi és vízgazdálkodási hatásai, és amely segítheti a döntéshozókat az éghajlatváltozásból eredő feladatok megalapozottabb és reálisabb megítélésében, döntéseik meghozatalában.
- Az **alkalmazkodási eljárások számbavétele**, a jó gyakorlat példáinak bemutatása, kiemelten fontos a hasznosítható vízkészletek növelésére és a vízminőség javítására szolgáló eljárások számbavétele.
- Azon **adaptációs eljárások feltárása, amelyek egyszerre szolgálhatnak az éghajlati és nem éghajlati hatások adaptációs válaszául**, amelyeket nem-éghajlati szempontok is indokolnak, és amelyek akkor is hasznosak, ha az éghajlat változása nem vagy nem az előre jelzett szerint következne be. Ilyen eljárások ismerete nagyobb támogatást és biztonságot adhat a döntéshozóknak az éghajlatváltozásra adandó adaptációs válaszok tervezésére és végrehajtására hozott döntéseiknél.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Vízvisszatartó vízrendezési gyakorlat** teljes körű bevezetése vízgazdálkodásunkban. Kistáji vízkörforgási rendszerek helyreállítása.
- **Ártéri tájgazdálkodási mintaterületek**, mélyárterek reaktíválási programjának kiterjesztése.

- **A hajózás feltételeinek éghajlatváltozási szempontú vizsgálata.** A dunai hajózóút jó feltételeinek biztosítását nemzetközi előírások is igénylik, ugyanakkor ezek teljesítése nem minden esetben esik egybe a fenntarthatóság felé való átmenet szempontjaival. A hajózás mellett számos gazdaságfejlesztési (és jó néhány környezeti) szempont is szól, hasonlóan számos érv szól a folyók természetes állapotának megváltoztatása ellen is.
- **A vizekkel szemben támasztott igények várható változásainak előrejelzése.** Az igény-menedzsment szabályozási feltételeinek átalakítása a növekvő igények-szüksülőkészletek problémájának kezelésére, a hosszú távú fenntarthatóságra tekintettel.
- **Monitoringrendszer kialakítása az éghajlatváltozás vízjárási, vízminőségi és vízgazdálkodási hatásainak nyomonkövetésére.** Fel kell tárni az éghajlatváltozás összetett hidrológiai következményeit és a tudásalapot bővíteni kell, különös tekintettel a Duna és Tisza vízrendszereinek nemzetközi együttműködést igénylő területeire.
- **A VKI előírásainak megfelelően vizeink jó mennyiségi és minőségi állapotba helyezése 2027-ig.** A területi tervezési, természetvédelmi, mezőgazdasági, vízgazdálkodási tervezés teljes körű integrációjával egy fenntartható éghajlatilag alkalmazkodó területhasználat kialakítása.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozáshoz igazodó vízgazdálkodás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a nemzetközi együttműködésekbe és a külpolitikába** (két- és többoldalú nemzetközi együttműködés az éghajlatváltozás esetén várhatóan megváltozó mértékben hasznosítható vízkészletek megosztására).

Mezőgazdaság, vidékfejlesztés

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- Az alkalmazkodási stratégiában kiemelten fontos a **helyes terület, illetve tájhasználat kialakítása.** A termelést a változó éghajlati, ökológiai feltételekhez szükséges igazítani. Olyan tájhasználatot célszerű kialakítani, mely az időjárási szélsőségek fokozódásához alkalmazkodik, illetve ezeket lokálisan csökkenteni képes.
- A mezőgazdasági alkalmazkodással összefüggően a vízigények kielégítésének fokozódó nehézségeivel szükséges számot vetni. Minden kétséget kizáróan a jövő kritikus területe az édesvíz, különösen az ivóvíz- és az öntözővíz-ellátás, mert a rendelkezésre álló egészséges édesvíz mennyisége rohamosan csökken az egész világon, értéke pedig drámaian emelkedik. A lakosság „túlélésének” – az élelmiszerek és gyógyszerek mellett – az ivóvíz az egyik alapvető feltétele. Az öntözés fő konkurense az ivóvízigények kielégítése, melynek feloldása szükséges. **Megkerülhetetlen az országos vízigények körültekintő felmérése, tervezése, szabályozása.**
- **Döntő fontosságú a természetes csapadék talajba jutásának, tározásának, hasznosulásának elősegítése.** Mély fekvésű, belvizes, vízjárásos, kötött talajú területeken az altalajlazító használata jelenthet megoldást. A rendszeresen belvízzel veszélyeztetett területeket azonban legcélszerűbb kivonni a szántóművelésből. Ezek gyepeként, vizes élőhelyként vagy erdősítéssel hasznosíthatók, aminek a támogatási feltételeit meg kell teremteni.
- **A vízhiányos, aszályal veszélyeztetett területeken a természetközeli vízpótlás** (árvízi víztöbblet tározása, ártéri tájgazdálkodási rendszerek) **kialakítása jelenthet megoldást,** illetve fokozódó szerephez juthatnak a kevésbé vízigényes, időjárási szélsőségekre kevésbé érzékeny kultúrák. A leginkább érintett területeken (a Duna-Tisza közén, a Dél-Alföldön) a vízviisszatartás és a folyamatos növénytakarás biztosítása, vizes élőhelyek visszaállítása sürgető feladat. A rendszeresen vízhiányos, aszályos területeken a vízigényes kultúrákat más hasznosítással szükséges felváltani.

- Az öntözésnél célszerű mérlegelni az élelmiszerek és az öntözővíz árának emelkedését, forrásainak csökkenését. Az öntözés csak a magas hozzáadott értéket előállító kultúrák esetén gazdaságos, így hosszabb távon sem számolhatunk azzal, hogy művelhető területeink néhány százalékánál nagyobb területre kiterjeszhető. Felül kell vizsgálni a meglévő öntözőrendszerek állapotát, illetve újak telepítése mérlegelhető ott, ahol ez gazdaságilag indokolható. Az ilyen területeken **környezetvédelmi szempontból fenntartható, víztakarékos öntözőrendszerek telepítése kezdeményezhető** a táj ökológiai vízszükségletére valamint egyéb ipari, lakossági vízigények kielégítésére is tekintettel.
- Alkalmazkodó talajműveléssel, vízgazdálkodással és tájba illő növényi kultúrák termesztésével **kerüljük a talajvízszint kritikus zónába emelését**, különösen ott, ahol a talajvíz összes oldott anyag tartalma 500 mg/l fölötti, s ezáltal megelőzzük a talaj, a terület elszikesedését.
- **A savanyodásra hajlamos területeken, a megfelelő kultúrák kialakításával, illetve célszerű gazdálkodással kerüljük a talajsavanyodás kialakulásának lehetőségét.** Az eredendően savanyú területeken megfelelő növények termesztésével, alkalmazkodó talajműveléssel és trágyázással előzzük meg a további talajromlást.
- **A korszerű technika, technológia** alkalmazása, illetve a **hagyományos tudás, tájismeret** felelevenítése és gyakorlati alkalmazása a gazdálkodás minden területén segítheti az alkalmazkodást.
- Az alkalmazkodás technikai-technológiai átalakulásának stratégiai lépései a talajműveléshez, a gépesítéshez kapcsolódnak: **a műveletek számának csökkentése, összevonása, elhagyása, anyag- és energiatakarékos gépek, precíziós agrotechnikák alkalmazása.** Az extrém időjárás károk csökkentését, kivédését szolgálják a különféle védekezési megoldások. A termelési, tevékenységi szerkezet rugalmasságának, többoldalúságának fokozása és újabb tevékenységek bevonása, az extrém időjárás kárainak elviselését segíti, de egyúttal a piaci kereslethez való igazodást is előmozdítja. A több lábbon állás a kiegyensúlyozottabb és jövedelmezőbb gazdálkodás feltétele is.
- **A biológiai alapok fejlesztése, a kutatás támogatása** kulcsfontosságú annak érdekében, hogy újabb szárazságtűrő illetve a szélsőséges hatásokat jobban tűrő fajták kerüljenek termelésbe. Különös figyelmet kell fordítani őshonos, régen honosult, tájfajtáink újra termesztésbe vonására, amihez a génbankjaink adnak alapot. Az ültetvényeknél megnő a termőhelyi kitettség helyes megválasztásának a szerepe.
- **Aszálykárok elleni információs rendszert kell kiépíteni a NATÉR rendszerhez kapcsolódóan.** Fontos a meteorológiai információk, előrejelzések, riasztások rendszerének és a gazdálkodókhoz való eljuttatásának fejlesztése.
- A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer keretében szükséges elvégezni a geográfiai, meteorológiai, talajtani és földtani információkon alapuló **járási szintű talajminőség-változás prognózist**, valamint meg kell határozni az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás elősegítése érdekében a szükséges talajvédelmi intézkedéseket.
- Az alkalmazkodási stratégia megvalósításának intézményi feltételei között kiemelt szerepe van **a „művezető” szaktanácsadók alkalmazásának a bemutatás, betanítás, begyakorlás érdekében**, akik rendszeresen visszatérnek a helyszínre, tanácsot adnak, segítenek a felkészülésben, védekezésben, a károk rendezésében. A gyakorlati megvalósításnál mindenekelőtt a szaktanácsadók kiképzéséről célszerű gondoskodni, hogy elsajátítsák a felkészülés, megelőzés, védekezés, kárcsökkentés, helyreállítás tennivalóit, illetve megismerkedjenek különféle „hátrányból előnyt” teremtő lehetőségekkel, vagy a több célú fejlesztésekkel.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A **vízpótlás** tartalékait fejleszteni kell, ennek eszközei lehetnek: többcélú víztározók létesítése; a tó-gazdaságok bővítése; árapasztó tározók vízpótlási, tájgazdálkodási célú hasznosítása; a rendszeres árvízi elöntéssel érintett és a nyári gátakkal védett

területek szakszerű hasznosítása a szántóművelés visszaszorításával, a gyep-, illetve erdőgazdálkodás kiterjesztésével, vizes élőhelyek létrehozásával.

- A megtermelt termékek, termények, együttesen a **biomassza stratégiai szerepe** is változik az alkalmazkodás során. Cél, hogy egyrészt teljes körűen hasznosuljon a megtermelt szerves anyag, semmi ne váljon szemétté, minél több visszakerüljön a szerves anyagok körforgalmába, a talajba; másrészt előállítás és felhasználás közben minél kevesebb szén-dioxid, metán és más káros anyag kerüljön a légkörbe; harmadrészt a sokoldalú hasznosításon belül növekedjék a megújuló energiatermelés, mindenek előtt a biogáz termelés, valamint a különféle helyi hasznosítású energia előállítás, mert – más előnyök mellett – 70-80 %-os költségmegtakarítás érhető el.
- A tőkehiányos gazdálkodás, illetve a táji adottságokat gyakran figyelmen kívül hagyó termelési szerkezet (melynek fenntartását a támogatási rendszer is ösztönzi részben) a mezőgazdasági károk bekövetkezése esetén sokszor túlzott terheket ró a gazdálkodókra, a kártérítést fizető biztosítókra, illetve az államra. Az időjárási szélsőségek fokozódásával a károk bekövetkezésének valószínűsége nőni fog. Az alkalmazkodási stratégiának ezért nélkülözhetetlen eleme a biztosítás, amely többszereplős, preventív, megelőzésre és öngondoskodásra ösztönző kell hogy legyen. Fontos a **mezőgazdasági biztosítási rendszer új alapokra helyezése, összehangolása a támogatási rendszer nyújtotta gazdasági impulzusokkal.**
- Az alkalmazkodást segítheti a **precíziós gazdálkodás rendszerbe illesztése**, amely GPS segítségével csökkenti a ráfordításokat, mérsékeli a környezet terhelését.
- Intenzívebbé kell tenni az **agroökológiai potenciálban rejlő alkalmazkodást segítő lehetőségek vizsgálatát.**
- Az **állatfajták nemesítése** során a teljesítmény és a minőség mellett célszerű hangsúlyt fektetni a klímaváltozás hatásaihoz alkalmazkodó fajtákra.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Helyi termelés – helyi feldolgozás – helyi fogyasztás** integrált rendszereinek kiterjesztése.
- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével **az éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a mezőgazdaságba és a vidékfejlesztésbe.**
- **Távlati cél a fenntartható mezőgazdasági termelés megvalósítása az ország teljes területén.** Az éghajlat- és időjárásváltozáshoz való alkalmazkodást is segítő, fenntartható mezőgazdasági termelés olyan tudatos, gondosan tervezett tevékenység, amelyben a gazdálkodó a biológiai, természeti folyamatok zavartalan körforgására, megisméltésére, „újratermelésére” törekedve, olyan beavatkozásokat, berendezéseket, anyagokat (vegyszerek, trágyák, állati gyógyszerek, öntözővíz) – technikát, technológiát, védekezést használ, amely nem akadályozza a természeti folyamatok körforgását, sőt kedvező ráfordítás-hozam arány mellett elégti ki az emberek növekvő élelmiszer szükségletét.

Természetvédelem, erdészet

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A **Nemzeti Erdőprogram felülvizsgálata** a klímavédelmi célkitűzéseknek megfelelően. Az erdőterületek nagyságának növelése a Nemzeti Erdőtelepítési Programban foglaltak szerint, az éghajlatváltozás hatására módosuló termőhelyi viszonyok függvényében, lehetőség szerint öshonos vagy kutatási eredmények alapján e célnak megfelelő fajok alkalmazásával.
- Tűzkockázat mérséklése, az erdőtűzek megelőzését szolgáló intézkedések megtétele, a leggyúlékonyabb ültetvénytípusok visszaszorítása a leginkább tűzveszélyes területekről.
- **Fenntartható erdőművelés:** olyan erdőgazdálkodási technológiák elterjesztése, amelyek növelik az erdők ellenálló képességét és stabilitását az éghajlatváltozás

- hatásaival szemben, beleértve az erdőtüzek, kártevők és viharok kockázatainak csökkentését.
- Kiemelten fontos egy kedvező természeti állapotú természetes, természetközeli, és restaurált ökoszisztémákból álló **összefüggő „zöld infrastruktúra” kialakítása**, mely különböző funkciójú alapelemekből (magterületek, pufferterületek, folyosók, lépegető kövek) áll, mindezzel megfelelő átjárhatóságot és diverzitást biztosítva.
 - A **vizes élőhelyek vízmegtartó képességének helyreállítása**, esetleges vízpótlási lehetőségek kidolgozása.
 - **Az ökoszisztéma-alapú adaptáció hazai „mintaprojektje”**: A Tisza-völgy árvízvédelme céljából folytatni kell a VTT megvalósítását és kiterjesztését, nagy hangsúlyt helyezve a tározók ökológiai szempontokat figyelembe vevő üzemeltetésére. A mélyárterek szabályozott vízkivezetésen alapuló reaktiválása és az ehhez igazodó területhasználat kialakítása eddig kihasználatlan lehetőség – ez pótolandó. E tapasztalatok alapján az ökológiai szempontok fokozott figyelembevételével a tározók üzemeltetése, valamint a hullámterek kezelése esetében.
 - A **klimaváltozás erdőkre, erdei élőhelyekre, erdei mikroklímára gyakorolt hatásának, jövőbeli alakulásának vizsgálata**. Az erdőkre vonatkozó olyan térinformatikai modell kidolgozása, amely bemutatja az éghajlati övek változásának lehetséges forgatókönyveit, a zonális erdőtakaró változásának lehetséges mértékét, a talajtípusokra gyakorolt hatást, az erdőalkotó fajok várható vándorlását.
 - Készüljenek **feltáró vizsgálatok az élővilágot érintő éghajlati és más antropogén hatásokról**, kerüljenek meghatározásra a sérülékenységet csökkentő és az alkalmazkodóképességet növelő intézkedések és azok komplex költség-haszon viszonyai, továbbá ezek épüljenek be a természetvédelmi kezelési tervekbe.
 - A NATÉR-hez kapcsolódva készüljenek **éghajlati sérülékenységi elemzések a legfontosabb hazai élőhelyekre, azok kulcsfajaira**. A sérülékenységi elemzés térjen ki a várható hatás és az alkalmazkodóképesség indikátorokkal való számszerű jellemzésére.
 - A **természetvédelmi monitorozó tevékenység erősítése**, a térbeli struktúra és a hálózatosság fokozott figyelembevételével a védett területek kijelölésekor, a jelenlegi védett területek hálózatának éghajlatváltozási szempontú auditálása.
 - **Ismeretterjesztés és szemléletformálás**: az ökoszisztéma szolgáltatásokról és az éghajlatváltozás ökológiai hatásairól való ismeretterjesztés és annak beépítése az oktatásba, a környezeti nevelésbe és a társadalmi szemléletformáló tevékenységekbe.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Modellek kidolgozása az erdőgazdálkodók részére**, figyelemmel az erdők hosszú távú, fenntartható gazdálkodásának követelményére, a 30-150 éves vágásfordulók specialitásaira, és az erdőgazdálkodók lehetőségeire.
- **Védelmi koncepció és kezelési ajánlások kidolgozása** a városi és mezőgazdasági területekbe ágyazódó műveletlen területek (mezsgyék, sövények, fasorok) hálózatának a fenntartására és kedvező természeti állapotba hozására.
- A **sérülékeny térségek erdőterületeinek szükség szerinti állománycseréje**, a 10 éves központi erdőterv ennek megfelelő felülvizsgálata, a természeti katasztrófák miatt károsodott erdőterületek mielőbbi helyreállítása.
- A **hagyományos tájgazdálkodás elemeinek** (gyepek kaszálása, legeltetése) **fenntartása** vagy újraélesztése, kisvízfolyások és partjaik revitalizációja ezek fokozottabb beépítése a támogatási rendszerekbe.
- A **helyi genetikai források megőrzése** és azon elemek kiválasztása a meglévő genetikai forrásból, amelyek a legjobban alkalmazkodtak a jövőbeni várható növekedési viszonyokhoz. Ez új fajok vagy variánsok felhasználását is magában foglalhatja.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása az erdészeti és természetvédelmi szakpolitikákba.**
- A természetes erdődinamikai folyamatokat figyelembe vevő és folyamatos erdőborítást eredményező erdőgazdálkodás.
- A természetközeli felújítási módokat nem akadályozó, hosszú távon is **fenntartható méretű nagyvadállomány fenntartása.**
- Az erdősztyepp zónában **alacsony záródású ligeterdők fenntartása.**
- Az **élőhelyek heterogenitásának, mozaikosságának és különböző szukcessziós stádiumok fenntartása.**

Épített környezet, településfejlesztés, települési infrastruktúra

RÖVIDTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- Az **építési és területhasználati előírások, szabályozások** egységes, klímaváltozási szempontú felülvizsgálata, szigorítása és következetes betartatása.
- Az Éghajlatváltozási Cselekvési Tervben az **épített környezetet és településfejlesztést érintő alkalmazkodási intézkedések részletes meghatározása**, javaslatok kidolgozása a hulladékgazdálkodás és a közlekedési infrastruktúra alkalmazkodóképességének javítása érdekében.
- A **felszínmozgásos, földcsuszamlásos területek felmérése**, ezzel összefüggésben a rendezési tervek, építési szabályozások felülvizsgálata. A felszínmozgásokkal érintett területeken a beépítés elkerülése, a már beépített területek kezelésére javaslatok kidolgozása.
- A **veszélyeztetett műemlékállomány felmérése**, a beavatkozási pontok azonosítása, akcióterv kidolgozása a műemlékek éghajlatváltozás hatásainak ellenálló rekonstrukciójára.
- Az éghajlatváltozás hatásainak leginkább kitett **település-együttesek** (nagyvárosi agglomerációk, agglomerálódó térségek, tanyás térségek) **összehangolt rendezési és fejlesztési terveinek elkészítése.**
- Ösztönzés az „alternatív”, **környezetbarát egyéni közlekedési formák** igénybevételére.
- **Városi zöldterületek, „zöldhálózatok” bővítése** és minőségi fejlesztése, a burkolt felületek csökkentése.
- **Út és közterület fásítási program** indítása a közlekedési infrastruktúra hővédelme, és a hősziget hatás mérséklése érdekében.
- A motorizált közlekedési igények mérséklése, továbbá ezek kiszolgálása hatékonyabb és fenntarthatóbb módon.
- Átfogó **települési sérülékenységelemzések elvégzése** az épületállományra és a települések közlekedési és közszolgáltatási infrastruktúrájára vonatkozóan.
- A meglévő **hulladéklerakók, zagy- és iszaptározók, valamint meddőhányók, továbbá a potenciálisan lerakásra kijelölt területek felülvizsgálata** a változó éghajlati paraméterekből fakadó kockázatok figyelembe vételével.
- Az **építésgazdaság szereplőinek folyamatos, átfogó szakmai tájékoztatása** a klímatudatos anyagfelhasználás és tervezés lehetőségeiről.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- Megfelelő szabályozás kidolgozása a **hőterhelésnek ellenállóbb közúti burkolóanyagok** szélesebb körben történő alkalmazása érdekében.
- Az **alkalmazkodás és a fenntarthatóság szempontjainak integrálása a településfejlesztés és az építésgazdaság stratégiai- és tervdokumentumaiba.**

- A zöldterületek bővítésével olyan **zöldterületi rendszer létrehozása**, amely biztosítja az ökológiai átjárhatóságot, valamint elősegíti a települések átszellőzését, mérsékli a hősziget jelenséget.
- A **közösségi közlekedési hálózat felkészítése a szélsőséges időjárási jelenségekre** (hőhullámok, áradások, viharok idején), beavatkozási pontok azonosítása, akcióterv kidolgozása.
- Alkalmazkodás a klímaváltozás hatásaihoz az építésgazdaságban, **új építési megoldások kialakítása és alkalmazása** (hőhullámok, szélsőséges időjárási helyzetek, viharok, árvízbiztos építés), az épületállomány felkészítése a szélsőséges időjárási helyzetek, vízhiányos körülmények kialakulására.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a terület- és településfejlesztési és építéspolitikába.**
- Tudatos, az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás szempontjait figyelembe vevő településtervezéssel, zöldterületekkel és **átszellőzést elősegítő területekkel tagolt, kompakt városszerkezet kialakítása.**
- Az **agglomerációkban, agglomerálódó térségekben és a jelentős üdülőterületeken felül kell vizsgálni a beépítettség mértékét** és gátolni kell a települések összenövését, erősíteni kell a többközpontúságot.

Energetikai infrastruktúra

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- Az **éghajlati kockázatok integrálása az erőmű- és energetikai infrastruktúra-tervezésbe.** Az energetika éghajlati sérülékenységét a gazdasági ágazatokban horizontálisan (más ágazatokkal való kölcsönhatás, például vidékfejlesztés és víz) és vertikálisan (egy adott ellátási lánc mentén, termelés-fogyasztás hatásai) is áttekintendő hatások vonatkozásában is vizsgálni kell.
- **Információgyűjtés és hatásértékelés:** Az energiatermelő és elosztó hálózat „klímabiztossága” szempontjából elsődleges teendő a tényleges hatásláncok megértése, valamint azok szisztematikus értékelése.
- Az **energetikai infrastruktúra felülvizsgálata** és felújítása során a meglévő értékelési módszertanok (auditok, minősítések) éghajlati szempontú kibővítése.
- Az **időjárás-függő megújuló energiahordozók** (elsősorban nap, szél, biomassza) rendelkezésre állásának, készleteinek és fenntartható hasznosításának felülvizsgálata a várható éghajlatváltozás figyelembevételével.
- **Szemléletváltás és tudás megosztás:** tapasztalatok és legjobb gyakorlatok megosztása.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A klímaváltozás lefolyásának függvényében, és a megismert hatások ismeretében az intézkedések felülvizsgálata, a jogszabályi kritériumok további módosítása.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A közlekedési elektrifikáció és az intelligens (smart) városi közüzemi infrastruktúrák elterjedésével, továbbá a ténylegesen bekövetkező klíma módosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása az energiapolitikába.**

Turizmus

RÖVID TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Klímabarát turizmus-fejlesztési stratégia kidolgozása**, különös tekintettel az alkalmazkodás és fenntarthatóság témaköreire, figyelembe véve a releváns haza turizmusfejlesztési dokumentumokat.
- A hazai turisztikai régiókra vonatkozó **sérülékenység-vizsgálat eredményeinek gyakorlati alkalmazása**, az érintettek alkalmazkodási lehetőségeinek, eszközeinek, adaptációs portfóliójának további vizsgálata.
- **Szemléletformálás erősítése**. A klímatudatosság javítása lehetővé teszi a turizmus szektor résztvevőinek az éghajlatváltozással, és annak következményeivel kapcsolatos informálását, valamint ennek következményeként az adaptációs (és mitigációs) folyamatokban történő részvételük motivációjának növelését. Klímabarát turisztikai védjegy kidolgozása, a különböző turisztikai kínálati típusok alkalmazkodóképességének vizsgálata és az eredmények alapján iránymutatás, útmutató készítése.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- **Éghajlati szempontú kockázatelemzési módszertan kidolgozása és alkalmazása** a desztináció menedzsmentben.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a turizmusfejlesztésbe** klímabarát és fenntartható magyarországi turisztikai régiók kialakítása révén.

Katasztrófavédelem

RÖVIDTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A Kárpát-medence időjárásának kiszámíthatatlansága és a régiót érintő szélsőséges klimatikus csapások miatt:
 - fokozni kell a kormányzati szervek (korai) előrejelző, nyomon követő képességeit,
 - a probléma természete és jellemzői megértése érdekében **be kell vonni a szakmai és tudományos szervezeteket** a téma kutatásába,
 - **meg kell kezdeni a társadalom tájékoztatását** és meg kell szervezni a lakosság felkészítését, védelmét.
- **A katasztrófavédelem, a belbiztonság és a honvédelem ismereteinek, képességeinek és eszközeinek erősítése** a fokozódó környezeti kockázatok hatékony kezelése és a megfelelő felkészülés, alkalmazkodás érdekében.
- A gyakoribbá váló betegségek, fertőzések, járványok kezelése, visszaszorítása érdekében ki kell alakítani a **közegészségügyi, rendészeti, bel- és akár nemzetbiztonsági együttműködés** operatív kereteit.
- A szélsőséges időjárási események (hőhullámok, viharok, havazás, ónos eső) idején előforduló **közlekedési tömegbalesetek, országos dugók, energiaellátási problémák** kezelésének, elhárításának érdekében integrált és operatív polgári védelmi, közlekedés-biztonsági, energetikai összefogást kell létrehozni.
- A kiemelt **nemzetbiztonsági jelentőségű épületek, intézmények klímabiztos kialakítása**, energia- és vízellátás biztonságuk megerősítése.

KÖZÉPTÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A települések, a kritikus infrastruktúrák, valamint a mezőgazdasági-, erdő-, vad-, halgazdálkodási területek **komplex (infrastrukturális, közlekedési, vidékfejlesztési, belügyi szempontú) védelmének kialakítása**.
- **Fel kell készülni globális klíma-migrációra**, az éghajlati okokból hazájukat tömegesen elhagyó menekültek megjelenésére, ennek politikai, illetve rendészeti, bevándorlási kezelése komplex kormányzati, belügyi, külügyi intézkedéseket igényel.

- **Vizsgálni kell az éghajlatváltozás hatásait a Kárpát-medence demográfiai folyamataira**, a belső vándorlás megjelenésére.

HOSSZÚ TÁVÚ CSELEKVÉSI IRÁNYOK

- A ténylegesen bekövetkező klímamódosulások figyelembevételével az **éghajlatváltozás, mint peremfeltétel teljes körű integrálása a nemzetbiztonsági politikákba.**
- Fel kell készülni a természeti erőforrások, különösen az ivóvíz és termőföld feletti uralom érdekében indított direkt, vagy indirekt gazdasági, politikai, vagy akár fegyveres támadás megelőzésére és elhárítására.

16. Nemzeti Biodiverzitás Stratégia (NBS) 2014-2020 (VM előterjesztés 2013. október)

Az NBS olyan jövőképet kíván meghatározni, amelynek elérése Magyarország európai léptékben változatos élővilágának fennmaradását biztosítja. **A 2020-ra kitűzött jövőkép: A biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma-szolgáltatások további hanyatlásának megállítása Magyarországon 2020-ig, valamint állapotuk lehetőség szerinti javítása.**

A stratégia alapvető célja, hogy a biológiai sokféleség megőrzésének szempontjai beépüljenek a szektorokat áthidaló szakpolitikába, stratégiákba és programokba, valamint azok megvalósításába. Ennek elérése érdekében a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia a következő célkitűzéseket, azon belül célokat, valamint az elérésüket szolgáló intézkedéseket jelöli ki.

I. stratégiai terület: Hazánk védett természeti területeinek és értékeinek megőrzése, természetvédelmi helyzetük javítása, valamint az Európai Unió madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelvének teljes körű hazai végrehajtásához szükséges feltételek megteremtése

1. célkitűzés: A Natura 2000 területek, valamint a védett természeti, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó területek állapotának javítása és a megfelelő természetvédelmi kezelés biztosítása

- 1.1 Az élőhely-rekonstrukciós fejlesztések, illetve a kezelés infrastrukturális feltételeinek javítására irányuló fejlesztések nyomán legalább 95.000 hektár Natura 2000 területen (beleértve a területileg átfedő egyéb védelmi kategóriájú területeket is) javul a természetvédelmi értékek helyzete.
- 1.2 Az európai uniós célkitűzésekkel összhangban, a Pannon régióra jellemző közösségi jelentőségű élőhely-típusok természetvédelmi helyzete jelentősen javul: a kedvező, vagy javuló természetvédelmi helyzetű élőhely-típusok száma megduplázódik (100%-kal emelkedik).
- 1.3 A védett természeti területek, ex lege védett természeti értékek, illetve Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését a hatályos előírásoknak megfelelően elkészített szakmai kezelési iránymutatás alapozza meg a területek, értékek 100%-án.
- 1.4 A biodiverzitás szempontjából kulcsfontosságú ex lege védett természeti területek 50%-a esetén megőrzésük feltételei javulnak.

2. célkitűzés: A legrosszabb helyzetben lévő közösségi jelentőségű fajok, valamint a legveszélyeztetettebb védett fajok természetvédelmi helyzetének javítása

- 2.1 A Pannon régióra jellemző fajok természetvédelmi helyzete jelentősen javul: a kedvező vagy javuló természetvédelmi helyzetű fajok száma 50%-al nő. A kedvező helyzetű fajok helyzete kedvező marad. 2020-ig újabb őshonos faj nem tűnik el a hazai faunából és flórából.

3. célkitűzés: A védelemre szoruló, illetve közösségi jelentőségű fajok és a közösségi jelentőségű élőhely-típusok sikeres és hatékony megőrzését szolgáló tudásbázis fejlesztése

- 3.1 A Pannon régióra jellemző hazai előfordulású közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok természetvédelmi helyzetének nyomon követését a fajok és élőhely-típusok 100%-a esetén működő monitorozó program biztosítja.
- 3.2 Nincs olyan közösségi jelentőségű faj és élőhely-típus, amelynek természetvédelmi helyzetéről hiányos információ áll csak rendelkezésre.
- 3.3 Védelemre szoruló fajok veszélyeztető tényezői, a védelem szükségességének indokai ismertté válnak.

4. célkitűzés: A védett, illetve a közösségi jelentőségű természeti értékek, valamint a védett természeti területek és Natura 2000 területek ismertségének és társadalmi megítélésének javítása a tájékoztatás, szemléletformálás és bemutatás eszközeivel

- 4.1 Évente legalább két tematikus természetvédelmi bemutatóhely létesül a biodiverzitás megőrzését célzó tevékenységek megismertetésére, népszerűsítésére, ebből legalább egy Natura 2000 terület bemutatása céljából.
- 4.2 A helyi közösségek részvételi arányának megkétszerezése a biodiverzitás megőrzéssel kapcsolatos rendezvényeken és bemutatóhelyeken a 2013-as értékhez viszonyítva.
- 4.3 Az erdei iskola tevékenységben résztvevők számának 20%-os növelése a 2013-as értékhez képest.
- 4.4 A nemzeti park igazgatóságok biodiverzitás megőrzést célzó tevékenységeit bemutató, egységes megjelenéssel kiadott szemléletformáló kiadványok száma 50%-kal növekszik.
- 4.5 Az Ökoiskola Hálózat rendszerében 1500 iskola részt vesz.
- 4.6 Legalább 1000 óvoda minősítő címmel történő aktív részvétele a Zöld Óvoda Hálózatban.

II. stratégiai terület: A táji diverzitás, a zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartása és helyreállítása

5. célkitűzés: A tájdiverzitás és a biológiai tájpotenciál megőrzése

- 5.1 A biodiverzitás hosszú távú fenntartása érdekében szükséges tájdiverzitás állapotának felmérése az ország 30%-ára elkészül.
- 5.2 A biológiai és tájdiverzitás szempontjából jelentős egyedi tájértékek felmérése az ország 50%-ára elkészül.
- 5.3 Országos tájrehabilitációs és tájrekonstrukciós céltérkép és nyilvántartás készül az ország teljes területére.

6. célkitűzés: A zöld infrastruktúra elemeinek összehangolt fejlesztése a természeti rendszerek működőképességének fenntartása és javítása, illetve a klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás elősegítése érdekében, beleértve az ökológiai és tájökológiai funkcióval bíró területek közötti kapcsolatok javítását, a potenciális területi elemek rekonstrukcióját, illetve a degradált ökoszisztémák helyreállítását

- 6.1 2020-ig az ökológiai funkcióval bíró degradált ökoszisztémák, illetve a meglévő és potenciális zöld infrastruktúra-elemek meghatározása megtörténik és legalább 15%-ának helyreállítása, rekonstrukciója, az ehhez szükséges szakpolitikai és szabályozási keretek megteremtése megvalósul.

- 6.2 Az élőhelyek feldarabolódása és elszigetelődése által leginkább érintett védett és közösségi jelentőségű fajok élőhelyei esetében azok fragmentációjának mértéke csökken.
- 6.3 A belterületi zöld infrastruktúra hálózat területaránya és az ökológiai hálózat összterülete nem csökken, ökológiai funkciója növekszik.

7. célkitűzés: Az ökoszisztémák és az ember számára nélkülözhetetlen materiális és immateriális szolgáltatásaik értékének meghatározása és integrálása a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásért felelős átfogó és tematikus stratégiákba, a helyi és országos szintű területhasználatot és területfejlesztést érintő döntéshozatalban

- 7.1 A hazánkban azonosított ökoszisztéma-kategóriák 100%-a esetében az ökoszisztémákkal és szolgáltatásaikkal való fenntartható gazdálkodást azok ökológiai, biológiai és közgazdasági szempontok szerinti értékelése alapozza meg.
- 7.2 Az ökoszisztéma szolgáltatások értékelése, valamint a megőrzésük és fejlesztésük szempontjai érvényesülnek a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásért felelős stratégiákban, a területhasználatot és területfejlesztést érintő tervezési folyamatokat szabályozó jogi eszközökben, valamint a 2014-2020 pénzügyi időszakban megvalósuló fejlesztések előkészítése és kidolgozása során.

8. célkitűzés: A biológiai és táji diverzitás megőrzését és fejlesztését szolgáló szempontok integrációja az átfogó, valamint az érintett ágazati szakpolitikákba a zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma-szolgáltatások eszközrendszerével, különös tekintettel a területi tervezésre

- 8.1 Stratégiai és projekt szintű jogi, módszertani és gazdasági eszközrendszer megteremtése a biológiai és táji diverzitás megőrzését és fejlesztését szolgáló szempontok érvényesítése érdekében.
- 8.2 A zöldmezős beruházások éves aránya 2020-ra a 2013-as érték 80 %-ára csökken.
- 8.3 A települési környezetvédelmi program szabályozási rendszere kiegészül a helyi biodiverzitás stratégia elemeivel.

III. stratégiai terület: A biológiai sokféleség megőrzésében a mezőgazdaság szerepének növelése

9. célkitűzés: A mezőgazdaságunk alapját képező genetikai erőforrások megőrzése, fejlesztése és fenntartható használata, a mezőgazdaságban használatos genetikai erőforrások változatosságának növelése

- 9.1 A növényi genetikai erőforrások hosszú távú ex situ megőrzésének biztosítása érdekében a növényi génbankokban őrzött tételek számának növelése legalább 20%-kal
- 9.2 A tájfajták szélesebb körű használata érdekében a regisztrált tájfajták száma érje el a 100-at.
- 9.3 20%-os növekedés az in situ és ezen belül a gazdálkodói (on farm) módszerekkel megőrzött tételek számában, különös tekintettel a Kárpát-medencében régóta termesztett növényfajok fajtáira.
- 9.4 Az erdészeti génbanki megőrzésben az őshonos fafajok tételszámának növelése legalább 25%-kal.
- 9.5 Az erdészeti fafajok in situ génmegőrzési programjának kiterjesztése, az erdészeti in situ génrezervátumok összterületének és számának növelése legalább 10 veszélyeztetett állományalkotó és elegendő előforduló fafaj tekintetében.
- 9.6 Az állati genetikai erőforrások hosszú távú megőrzése kapcsán a hazai értékes védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták génbanki tételeinek in vitro megőrzése legalább 30%-ban.

- 9.7 Az élelmezési és mezőgazdasági célú állatgenetikai erőforrások hosszú távú megőrzése kapcsán az egyes mezőgazdasági állatfajták végleges elvesztésének csökkentése, és a hazai értékes védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nukleusz állományainak legalább 50%-ban állami fenntartású telepeken történő in situ megőrzése.
- 9.8 Az állami elismeréssel jelenleg még nem rendelkező, rég honosult, valamint adott tájegységhez kötődő mezőgazdasági állatfajták, továbbá az állami elismeréssel rendelkező, alacsony állománylétszámmal rendelkező mezőgazdasági állatfajták hosszú távú, biztonságos megőrzéséhez szükséges állatállomány létszámok elérése.

10. célkitűzés: A biológiai sokféleség megőrzését és a környezet- és tájvédelmi szempontokat szem előtt tartó, a hazai és helyi biológiai alapok – különösen a változatos élelmezési és mezőgazdasági célú állat- és növényi genetikai erőforrások – hasznosítását előtérbe helyező, sokszínű, mozaikos mezőgazdaság elterjesztése

- 10.1 A növénytermesztés környezet-terhelésének csökkentése.
- 10.2 A természetközeli gazdálkodási módok előtérbe helyezése érdekében a környezet- és tájvédelmi szempontokat szem előtt tartó, ökológiai gazdálkodással hasznosított területek kiterjedésének 350 ezer ha-ra történő növelése.
- 10.3 A legeltethető állatállomány létszám csökkenésének megállítása, a legelők és kaszálók állattenyésztéssel történő hasznosításának legalább 10 %-kal történő növelése.
- 10.4 Természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás a Közös Agrárpolitika zöldítésével kapcsolatos program által meghatározottak figyelembe vételével.

11. célkitűzés: 2020-ra maximalizálni kell azoknak a területeknek a kiterjedését, amelyeken a közös agrárpolitika biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, stb.) által megvalósuló fenntartható gazdálkodás hozzájárul az agrobiodiverzitás és ezen keresztül a biológiai sokféleség fenntartásához, növeléséhez

- 11.1 A mezőgazdasági biológiai sokféleség megőrzését szolgáló földhasználat (biodiverzitás szempontjából releváns horizontális és zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramokban és a Natura 2000 kompenzációs programban támogatott területek) területi kiterjedése 1,2 millió hektárra nő.
- 11.2 Az agrár-környezetgazdálkodási programba tartozó terület nagysága eléri a 2 millió hektárt.
- 11.3 Az ernyőfajként számon tartott túzok országos állományának nagysága eléri az 1700 egyedet.
- 11.4 Az agrár-élőhelyek jellemző madárfajainak állományváltozási indexe állandó értéken (100) marad.
- 11.5 A gyepterületek kiterjedésének csökkenése megszűnik.

IV. stratégiai terület: Fenntartható erdő- és vadgazdálkodás, valamint a vízi erőforrásaink védelme és fenntartható használata

12. célkitűzés: A biodiverzitás megőrzése és növelése érdekében a természet közeli erdőgazdálkodási módszerekkel kezelt erdőterületek további növelése, valamint a teljes erdőterületre kiterjedő erdőtervezés során a biológiai sokféleség megőrzését szolgáló szempontok hatékony érvényesítése

- 12.1 A Natura 2000 erdőterületek 80%-a rendelkezik Natura 2000 hatásbecsléssel.

- 12.2 A folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódban kezelt erdők területe meghaladja a 125.000 hektárt.
- 12.3 Az őshonos fafajokból álló erdőállományok területe 5.000 hektárral növekszik a 2013-as kiterjedéshez képest.
- 12.4 Az erdők egészségi állapota szempontjából kockázatot nem jelentő holtfa mennyisége növekszik.
- 12.5 Az erdei haszonvétellel érintett fajok hasznosítása fenntartható módon történik.

13. célkitűzés: A vadgazdálkodás során a nagyvadgazdálkodás nem veszélyezteti a biológiai sokféleség megújulását, míg az apróvadállomány természetes szaporodása megindul, a veszélyeztetett állományok rehabilitálódnak.

- 13.1 A nagyvadállomány csökken 2020-ig, a biológiai sokféleség megújulására nem jelent veszélyt.
- 13.2 Az apróvadfajok, különösen a mezei nyúl, fogoly és a fészkelő, vadászható vízivadfajok létszámának csökkenése megáll 2020-ig, és valamennyi faj esetében életképes populáció van az országban.

14. célkitűzés: A természetes vízi halgazdálkodás során a halállomány természetes szaporodásának és így megújulásának elősegítése, a veszélyeztetett halfajok, illetve vad formák megőrzése, veszélyeztetett élőhelyek rehabilitációja, különösen az ivó- és vermelőhelyek védelme. A vizek hossz- és keresztirányú átjárhatóságának biztosítása.

- 14.1 Halak és körszájúak életterének védelme, rehabilitációja
- 14.2 Valamennyi őshonos hal- és körszájúfaj esetében stabil életképes populáció van az országban. A fajok elterjedési területe nem csökken, a mocsaras élőhelyekhez kötődő fajoké növekszik.

15. célkitűzés: A vizek vízi és vizektől függő szárazföldi ökoszisztémákban betöltött szerepének feltárása; a vízgazdálkodás, az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, összehangolása; a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése a biológiai sokféleség megőrzésének érdekében, a vízhez kötött mikro-, és makroszintű életformák ökoszisztéma szolgáltatásainak fenntartása céljából.

- 15.1 A szárazföldi felszíni és felszín alatti vizek védelmének megvalósítása a Víz Keretirányelvben meghatározottak szerint. A „jó állapot” elérése 2015-re, illetve további intézkedések 2020-ig a vizekkel kapcsolatban lévő (a vízi és a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi) ökoszisztémák védelme, állapotuk javítása érdekében.
- 15.2 A területfejlesztési és területrendezési célok és elvek, valamint a vizek biológiai sokfélesége szempontjából fontos célkitűzések közötti összhang megteremtése.
- 15.3 A felszíni és felszín alatti vizek állapotromlásának megakadályozása annak érdekében, hogy a vízi és a vizektől függő szárazföldi élőlény együttesek rendszere megfelelően reagáljon a külső terhelésekre.
- 15.4 Egészséges vízi ökoszisztémák 2020-ra, melyek képesek a megfelelő szolgáltatásokra a rendszer, a biológiai sokféleség, a jól-lét érdekében.
- 15.5 A folyók mellékágrendszereinek legalább 15%-án javul a hossz- és keresztirányú átjárhatóság.
- 15.6 A Duna hordalékegyensúly mérlege elkészül, amely alapján a medersüllyedés-csökkenés érdekében intézkedések valósulnak meg.

V. stratégiai terület: Az idegenhonos inváziós fajok (özönfajok) elleni küzdelem

16. célkitűzés: A természetes és természet-közeli ökoszisztémákat károsító idegenhonos inváziós fajok állományainak visszaszorítása, továbbterjedésük, valamint a potenciális veszélyt jelentő inváziós fajok hazánkba történő bekerülésének és betelepülésének megakadályozása

- 16.1 A természetes és természet-közeli ökoszisztémákat károsító aktuálisan legveszélyesebb inváziós fajok elleni hazai küzdelmet és további terjedésük megelőzését az európai uniós szabályozással összhangban kialakított szabályozási és intézkedési keretrendszer alapozza meg.
- 16.2 Az idegenhonos inváziós növényfajok általi fertőzöttség elleni beavatkozás, kezelés a Natura 2000 területek (beleértve az területileg átfedő egyéb védelmi kategóriájú területeket is), legalább 10%-án megvalósul.
- 16.3 Újabb, természetvédelmi szempontból potenciális veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok hazai megtelepedésének megakadályozása, az ehhez szükséges szabályozási és intézkedési keretrendszer kialakítása.

VI. stratégiai terület: Hazánk szerepvállalásának erősítése a biológiai sokféleség világszintű csökkenésének megállításában, továbbá a biológiai sokféleség védelmi megállapodásokból fakadó kötelezettségek hazai végrehajtása

17. célkitűzés: Az elővigyázatosság elvének alkalmazása a genetikailag módosított szervezetek környezetbe történő kijuttatása során a biológiai sokféleségre gyakorolt negatív hatások kiküszöbölése érdekében

- 17.1 Magyarország területén nincs GMO termesztés, a biológiai sokféleséget nem veszélyezteteti GMO-k környezetbe történő kijuttatása.
- 17.2 Hazai független hatásvizsgálatok számának növekedése.

18. célkitűzés: A kereskedelem által veszélyeztetett állat- és növényfajok védelme

- 18.1 A Washingtoni egyezmény (CITES) hatálya alá tartozó, Magyarországon előforduló fajok vadon élő állományait nem veszélyezteteti a nemzetközi kereskedelem.
- 18.2 A veszélyeztetett fajok kereskedelme kapcsán a jogkövető magatartás arányának növelése.

19. célkitűzés: A genetikai erőforrásokhoz való hozzáférés és a használatukból származó hasznok igazságos és méltányos megosztásának biztosítása, előmozdítva ezzel a Nagojai Jegyzőkönyv mielőbbi hatályba lépését

- 19.1 Magyarország genetikai erőforrásaihoz való hozzáférés jogilag megfelelően szabályozott keretek között történik a hazai biológiai sokféleség veszélyeztetése nélkül.
- 19.2 A genetikai erőforrások magyar felhasználói a Nagojai Jegyzőkönyv és az érintett ország rendelkezéseit betartva, jogszerűen szerzik be a genetikai erőforrásokat a világ bármely országában.

20. célkitűzés: Magyarország nemzetközi szerepvállalása során, így a fejlődő országok részére nyújtott források biztosításakor a biológiai sokféleség megőrzés nagyobb mértékű érvényesítése

- 20.1 Hazánk Nemzetközi Fejlesztési Együttműködései során a biológiai sokféleség megőrzési szempontok nagyobb mértékű érvényesítése.
- 20.2 Jövőbeli kötött segély hitelezési projektek során a biológiai sokféleség megőrzését biztosító szempontok nagyobb mértékű érvényesítése.

2.MELLÉKLET

ÉRTÉKELŐI VÁLASZOK A FŐTEP KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSÉRE ADOTT VÉLEMÉNYEKRE

A FŐTEP elkészült Stratégiai Környezeti Vizsgálatát a partnerség keretében megküldték a jogszabályban előírt intézményeknek, hatóságoknak. A melléklet az ezektől érkezett véleményekre, megállapításokra, problémákra adott SKV készítői válaszokat tartalmazza. Amennyiben a vélemény hatására módosítottuk az SKV dokumentumot ennek helyét jelöltük a válaszban.

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
Budapest Főváros Kormányhivatalá nak Földhivatala	<p><u>Általános észrevételek:</u> A BFKH Földhivatala az SKV-val egyetért, földvédelmi kifogás nem merült fel. Az SKV-ban megfogalmazott kritériumok összhangban vannak a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény előírásaival.</p>	<p><u>SKV készítői válaszok</u> -</p>
	<p><u>Részletes észrevételek</u> Budapest területén jelentős azon területek száma, amelyek belterületbe csatolását a földhivatalok engedélyezték, de azok terület-felhasználása, beépítése nem történt meg. A fel nem használt beépítetlen területek következtében újabb területek igénybevételére, belterületbe csatolásuk engedélyezésére csak akkor kerülhet sor, ha az önkormányzat a beépítésre szánt, belterületi felhasználásra kiengedett földrészleteket a településszerkezeti tervében meghatározott célra ténylegesen felhasználja. Az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint a főváros területén 21.590 db ingatlan szerepel kivett beépítetlen területként, melyek összterülete 4893,43 hektár. E tény alapvetően meghatározza a későbbi fejlesztéseket, így a „zöldmezős” beruházások korlátját jelenti a termőföldvédelem, hiszen a termőföldek rovására a jövőben már nem irányulhat fejlesztés akkor, ha van még a település belterületén beépítésre kijelölt, de még fel nem használt terület is. Támogatják a barnamezős területek hasznosítását. A fővárosi termőföldek mennyiségi csökkenésének visszaszorítása érdekében a BFKH Földhivatala nem támogatja azon fejlesztéseket, amelyek a főváros adott kerületében az átlagosnál jobb minőségű termőföldek termelésből való kiesését eredményezi, illetve a termőföldek rovására irányuló fejlesztéseket addig, míg a belső üres, barnamezős területek jelentős tartalékot adnak a város későbbi fejlesztéseinek elhelyezésére.</p>	<p><u>SKV készítői válaszok</u> Egyetértünk, önálló javaslatként bevontuk az anyagba. Lásd 5.1.2 fejezet.</p>
Országos Kémiai Biztonsági Intézet	<p><u>Általános észrevételek:</u> Hatáskör hiányában nincs álláspontjuk.</p>	<p><u>SKV készítői válaszok</u> -</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Általános észrevételek: Az SKV-ban foglaltak megfelelőek.	SKV készítői válaszok -
	Részletes észrevételek Talajvédelmi szempontból legelőnyösebb a meglévő infrastruktúra elemek felhasználásával megvalósuló fejlesztés. Új termőföldterületek igénybevételét a lehető legkisebb mértékűre kell korlátozni. Külön ismerteti az új termőterületek igénybevételére vonatkozó jogszabályi feltételeket.	SKV készítői válaszok Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel.
Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi szakigazgatási szerve	Általános észrevételek: Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	SKV készítői válaszok -
Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi szolgálat Országos Tisztiorvosi Hivatal	Általános észrevételek: Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	SKV készítői válaszok -
Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Általános észrevételek: Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	SKV készítői válaszok -
Magyar Bányászati Hivatal Budapesti Bányakapitányság	Általános észrevételek: Hatáskör hiányában nincs álláspontjuk.	SKV készítői válaszok -

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész</p>	<p>Általános észrevételek:</p> <p>Az SKV elején hasznosak a fogalmi tisztázások, a tervezés korlátait és bizonytalansági tényezőit összefoglaló ismertetések.</p> <p>A FŐTEP célrendszerének kritikája, 5 prioritásba való átrendezése támogatható javaslat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért 2. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért 3. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 4. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában 5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért. <p>A környezeti problémafa vizsgálata helyesen a fővárost és térségét együttesen kezeli, hiszen központ és vonzáskörzete egymás nélkül nem értelmezhető. A kölcsönhatások és kapcsolatok révén a beavatkozások hatásai a térség egészének összefüggéseiben jelennek meg. Ez a dokumentum is rámutat arra, hogy a várostérség környezeti helyzetét jelentősen lehetne javítani a kevésbé forrásigényes szervezeti, intézményi fejlesztésekkel, a valós együttműködésekkel.</p> <p>A problémafa ok okozati összefüggéseiről azonban a megállapítások általánosak és felszínesek.</p>	<p>SKV készítői válaszok</p> <p>A véleményező levélben foglalt észrevételek egy jelentős része a FŐTEP-re vonatkozik, ebben a dokumentumban az SKV-t érintő javaslatokat válaszoljuk meg, míg a FŐTEP-et érintő kérdésekre a tervezők adnak választ a FŐTEP-re érkezett vélemények feldolgozása során.</p> <p>Reméljük még sikerül megvalósítani az átrendezést. A prioritásokat érintő változások FŐTEP-ben való átvezetését javasoltuk az SKV-ban.</p> <p>A FŐTEP-ben adottak a lehetőségek arra, hogy jobb együttműködésben kerüljenek megvalósításra a javaslatok, és felhasználásra az OP és egyéb források. Ennek megvalósulása azonban a város és a megye hatásköre.</p> <p>Az SKV a FŐTEP-en keresztül igyekezett megfogni a problémákat és valóban nem tudta részletekbe menően a főváros összes környezeti és egyéb problémáját átvilágítani. Nem is ez volt a cél a problémafa elkészítésével, hanem egy könnyen áttekinthető, a legfontosabb összefüggéseket tartalmazó táblázat megjelenítése.</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>Az európai települések fejlődési iránya a városhalmazok felé mutat. Ezzel szemben van a kijelentés, mely szerint „az agglomeráció eleve olyan települési rendszert jelent, ami a legfontosabb környezeti problémát alig képes kezelni”.</p> <p>Budapest valóban nem használta jól ki a 2000 és 2009 közötti erőteljes befektetői érdeklődést. A barna mező helyett a bevásárló központok az agglomerációba települtek, további közlekedési problémákat keltve. A hasonló helyzetet el kellene kerülni a következő hét évben, indokolt lehetővé tenni a kompakt város érdekében a munkahelyi fejlesztések arányos területi elhelyezkedését, az elővárosokba és a barnamezőkbe egyaránt. A barnamezős városrészeket összetett problémahalmaz jellemzi az átgondolatlan privatizáció következtében. A munkahelyi fejlesztések a gazdasági válság időszakában nem a problémákkal terhelt barnamezős területeket fogják választani, kedvezőbb lehetőségeket találhatnak az agglomerációban. A barna mező átalakulása elsősorban nem településrendezési, hanem gazdasági, érdekeltségi alapon történhet meg. A dokumentum későbbi fejezetében utal is a gazdasági érdekek elsődleges szerepére, amelyek nem hagyhatóak figyelmen kívül. Az elővárosi zónában a zöldterületek arányos védelme mellett lehetővé kell tenni munkahelyek betelepülését. Budapest kiegyensúlyozott fejlődése az ország gazdaságára is meghatározó, hiszen a GDP közel 40 %-a a fővárosban termelődik meg.</p>	<p>Az európai tendencia ellenére, mi nem gondoljuk, hogy környezeti szempontból ez a legoptimálisabb. Az európai városhalmazok nem ugyanazt jelentik környezeti szempontból, mint a mi agglomerációnk. Alapvető eltérés az, hogy míg a fővárosi agglomerációból mindenki Budapestre kényszerül bejárni dolgozni, addig a nyugat-európai városhalmazokban valós munkamegosztás alakulhat ki, mely nem generál többletforgalmat. Nálunk a legnagyobb gond a közlekedés okozta környezetterhelés, ami jelen keretek között valóban nem megoldható probléma.</p> <p>Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel. (Megjegyezzük a VEKOP-ból szinte eltűnt a barnamező, viszont a Pest megyei területek vállalkozásfejlesztése nevesítésre került.)</p> <p>Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel.</p>
---	---	---

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

<p>Budapest Főváros Kormányhivatala</p> <p>Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész</p> <p>(folyt.)</p>	<p>A területhasználat kapcsán vitatható a megállapítás, hogy a kompakt városszerkezet távolodó, nehezen vagy egyáltalán nem érhető cél.</p> <p>A központ és vonzáskörzete között kapcsolatok lényege miatt mindig nagyarányú lesz a közlekedési igény. Kulcsfontosságú kérdés a főváros és agglomerációjának települései között, valamint az elővárosi zóna és a belső városközpont között környezetbarát, jó színvonalú tömegközlekedés megoldása. A korábbi programokban is hangsúlyos célként szerepet, de a megvalósítás nem érte el egyenlőre a kívánt színvonalat. Kétségtelen, hogy integrált fejlesztések hatásosabbak lehetnének a közlekedés fejlesztésére, de jelenlegi körülmények között a klasszikus eszköznek tekintett átterhelések is fontosak lennének, hiszen jelentős számú lakosság élethelyzetén javíthatnának (MO északi folytatása, negyedik körút szakasza!)</p> <p>A környezeti és hatásviselőik szempontjából történő elemzések kiemelik a levegő portterhelési mértékét, mely gyakorta meghaladja a főváros egyes részein az egészségügyi határértéket. Logikus lenne, hogy a köztisztasági intézkedésekre is terjedjenek ki a javaslatok, de ez nem kerül említésre.</p> <p>A másik nagyvárosi problémakörként emelik ki a zaj-, és rezgésterhelést, melynek oka elsődlegesen a közlekedés. Nem érthető, hogy az egyik legterhelőbb közlekedési ágat, a vasutat kihagyják, holott a fővonalak zajvédelme megoldatlan.</p>	<p>Örülünk, hogy más optimistábban látja a kérdést. Sajnos mi nem látjuk könnyen elérhető célnak. A megállapítással a cél elérésének komoly nehézségeire kívántuk felhívni a figyelmet.</p> <p>Egyetértünk, az SKV-ban is így szerepel.</p> <p>A felvetés jogos, azonban ez nem az SKV hibája, hiszen ez nem a Főváros környezetvédelmi programja, hanem a FŐTEP környezeti értékelése. A FŐTEP-ben köztisztaságra vonatkozó intézkedések nem szerepelnek, de a fenntartási, városüzemeltetési feladatok kezelése nem is tisztázott egy ilyen Programnak.</p> <p>A zaj kérdésével a FŐTEP (Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem) és ennek kapcsán az SKV is foglalkozik (132 találat a zaj kifejezésre). Az állapotleíró részt kiegészítettük a 4.1.1.1. fejezetben.</p>
--	--	---

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
	<p>„Jól kezelhető” környezeti kérdések között ismertetik az árvízvédelem, a hulladékkezelés és az építészeti uniformizálódás témáit. A szennyvíziszap kezelésének problémáit kiemelik, de a csapadékvírről csak annyit mondanak, hogy elfolyik a csatornában. Fővárosi szinten a csapadékvíz gyűjtésére, hasznosítási lehetőségeire nem térnek ki, pedig a városüzemeltetésben jelentős hatása lehetne.</p> <p>Az építészeit uniformizálódást általános európai jelenségnek tartják, de nem részletezik, hogy Budapesten mire alapozzák megállapításukat.</p>	<p>A FŐTEP-ben a csapadékvízhez kapcsolódó kérdések a korszerű vízgazdálkodás keretében szerepelnek főleg a szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése tekintetében. Az SKV szintén tárgyalja a kérdést (32 találat a csapadék kifejezésre). Az állapotleíró részt kiegészítettük a 4.1.1.2. fejezetben.</p> <p>Sajnos a fővárosi új építményeknél is kettős megjelenést látunk. Az egyik az elegánsabb építészeti megoldásoknál a fém és üveg egyeduralmává válása. (Lásd pl. a Duna-ház és a MÜPA közötti épületsort!) A másik a kereskedelmi, logisztikai létesítmények igénytelen kockái. Véleményünk szerint ez még akkor is uniformizálódást jelent, ha pl. a felújításoknál megtartjuk értékeinket.</p>
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala</p> <p>Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész</p> <p>(folyt.)</p>	<p>A klímaváltozás objektív külső tényező, hatásainak mérséklése fővárosi szinten nem merülhet ki a zöldterületek növelésének szándékával. A belső városrészekben, ahol a probléma a legjelentősebben jelentkezik, nagyon mérsékelten van mód új zöldterületek létesítésére. A főútvonalak menti fasorok telepítési lehetősége realisabb, ahol a közművek elhelyezése lehetővé teszi, továbbá a közterületek megújítása során a zöldfelületek arányának, biológiai aktivitásának növelése.</p> <p>A 4.2. táblázat jól foglalja össze a tervezett intézkedések fenntarthatósági szempontú minőségét.</p> <p>Az épített környezet és a benne élők, azt használók társadalmi vonatkozásai nem választhatók el a környezetük minőségét. Az Athéni Charta és a Toledói Nyilatkozat egyaránt kiemelik a környezeti állapot és a benne élők életminősége közötti szoros összefüggést. A szegregációs folyamatok megfelelő, komplex városrehabilitációs programokkal kezelhetőek.</p>	<p>Egyetértünk a megállapítással, részben az SKV-ban is így szerepel. E mellett mi nagyon fontosnak tartjuk az építészeti megoldások alkalmazását, amire a javaslatoknál részletesen is kitértünk.</p> <p>-</p> <p>A hangsúlyok a területfejlesztési feladatok fejlesztési jellege és a bevonható uniós források köre alapján kerültek kialakításra, ami belső városrészek megújítására (karbantartására) korlátozott lehetőségeket kínál. A külső kerületek ezzel együtt is úgy érzik, hogy túlzott hangsúlyt kapnak a belvárosi fejlesztések.</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok			
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>A történeti városrészek rehabilitációja fontos turisztikai vonzerő, és indokolt a lakosság jobb életkörülményei érdekében. A dokumentum a belső városrészek megújítását nem kezeli megfelelő hangsúllyal, nem tükröződik az európai ajánlások szemlélete. A demográfiai helyzetből egyértelműen következik, hogy az időskorúak ellátásához is kiemelt intézkedésekre van szükség, mely az ellátó hálózat fejlesztését, reformját és az új intézmények telepítését is szükségessé teheti.</p> <p>A 4.5. számú fejezet a Stratégiai és Operatív Munkarész összefoglaló környezeti szempontú értékelés összefoglalását tartalmazza. A rövid fejezeten belül szembevetendő az alábbi két megállapítás közötti ellentét, melynek feloldása, kifejtése indokolt: „a Program többi, alapvetően környezeti, illetve fenntarthatósági szempontból előremutató beavatkozással mind-mind egy élhetőbb, egészségesebb európai nagyváros megteremtését szolgálják, ahol az ember a korábnál nagyobb harmóniában élhet épített és természeti környezetével egyaránt”, illetve: „Egy-egy településfejlesztési programnak csekély esélye van a város környezeti és/vagy más problémájának teljes körű kezelésére. Az SKV-ban található problémafa akár 10 vagy 20 évvel ezelőtt is nagyjából hasonló lett volna, és sajnos nagyon valószínű, hogy nem sokat változik 10-20 év múlva sem.”</p> <p>Az 5. fejezet javaslatainak, szempontjainak többsége figyelembe vehető, bár kérdéses, hogy megfelelő arányú források állnak-e rendelkezésre.</p>	<p>Azzal a megállapítással, hogy az épített környezet állapota és a benne élők társadalmi-gazdasági vonatkozásai jelentősen összefüggnek, maximálisan egyetértünk. Ezt ki is emeltük az SKV-ban.</p> <p>Az ellentmondást mi nem érezzük annak. A FŐTEP-en (sok más hasonló, környezeti értékelés alá eső dokumentummal ellentétben) jól látszik az a szándék, hogy környezeti és fenntarthatósági szempontból javítson a városon, a benne élők életminőségén. Sajnos azonban a szándék számos esetben megvolt korábban is. A hangsúly a problémák teljes körű megoldásán van, amit a FŐTEP nem tud felvállalni. A megvalósulás azonban szinte mindig eltért a jó szándéktól</p> <p>Sajnos a forráshiány igen nagyfokú. (A VEKOP, de a következő uniós tervezési időszak OP-i általában is alig-alig tartalmaznak a főváros környezeti problémáját megoldani látszó forrásokat.)</p>	
	<p>A dokumentum egyik legeredményesebb része a SWOT elemzés kiegészítése.</p>	-	

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
	<p>A 7.1. mellékletben lényegre törően ismertették a közösségi és nemzetközi célok és mérőföldkövek. Nem érhető, hogy a vizsgálati elemzések miért nem tartalmaznak ezekre való utalásokat.</p> <p>Összefoglalva, a megküldött dokumentum kellő alapokat nyújt, és a programot eredményesnek lehet tekinteni az alábbi megállapítást figyelembe véve.</p> <p>„A programtól így csak az várható el, hogy egyrészt jó irányú elmozdulást érjen el, kedvező folyamatok induljanak el és ezek legyenek tartósak, másrészt helyileg vagy egy-egy konkrét probléma tekintetében történjen a hatásviselők számára érzékelhető pozitív változás</p>	<p>Téves a megállapítás. A melléklet SKV 3. fejezetében kifejtetteket részletezi. A 3. fejezet azt vizsgálja, hogy a közösségi és nemzeti célokhoz a FŐTEP hogyan tud hozzájárulni. Az 1. melléklet pedig részletesen bemutatja a FŐTEP tervezésénél figyelembe veendő közösségi és nemzeti célokat.</p>
Vidékfejlesztési Minisztérium	<p>A dokumentum a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata” című fejezetben a talajok védelme és fenntartható használata stratégia területén a talajkészletek mennyiségének és minőségének érdekében határoz meg intézkedéseket. Tekintettel arra, hogy az intézkedések közt megfogalmazásra került a termőföld igénybevételével megvalósuló beruházások esetében a talajvédelmi szabályok alkalmazása, elengedhetetlennek tartom mind a stratégiai célkitűzések mind az intézkedések között feltüntetni a termőföldek mennyiségi védelmének érvényre juttatását az alábbiak szerint:</p> <p>„A termőföld hazánk egyik legfontosabb, mással nem pótolható természeti erőforrása, amelynek megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek.</p> <p>A rendelkezésre álló számadatok igazolják, hogy a termőföldek végleges más célú hasznosítása jelentős mértékben csökkentette a hazai termőföldterületek nagyságát, miközben jelentős a fejlesztésre alkalmas, használaton kívüli vagy alulhasznosított területek nagysága. Szükséges</p>	<p>A véleményező állításaival teljes mértékben egyetértünk. A FŐTEP-ből azonban szinte teljesen hiányzik a talajvédelem, csak a hulladékgazdálkodásnál, a kármentesítésnél jelenik meg, mint cím.</p> <p>Az SKV kiemelt figyelmet fordít a talajok mennyiségi védelmére, a beépítések korlátozására, a barnamezős területek felhasználásának szorgalmazására a fenntarthatósági kritériumok megfogalmazásától (fenntarthatósági tábla: I.4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni) a javaslatok megfogalmazásáig (pl.: a jelentősebb építéssel együtt járó tevékenységek környezeti</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
	<p>ezért a vonatkozó jogszabályi előírások mellett a Budapest Településfejlesztési Programjának eszközeivel is korlátozni a zöldmezős beruházások nagyságát és mértékét.</p> <p>A termőföld hazánk egyik legfontosabb, mással nem pótolható természeti erőforrása, amelynek megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek.”</p>	<p>hatásainak csökkentése érdekében legfontosabb a terület igénybevétel minimalizálása, lehetőség szerint barnamezős beruházások kivitelezése).</p>
Vidékfejlesztési Minisztérium	<p>A Program célkitűzései közt szükségesnek tartom feltüntetni, hogy amennyiben feltétlenül indokolt, hogy ha a beruházás megvalósítására kizárólag termőföldek igénybevételével kerülhet sor, akkor az elsősorban a gyengébb minőségű termőföldeken valósuljon meg. Ez a cél és szempont a termőföld valamennyi más célú hasznosítására érvényes.</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk, betettük az 5.1.2. fejezetbe.</p>
	<p>„E tekintetben a csökkentett hanggátlású nyílászáróknak kiemelt szerep juthat.”</p> <p>Nyilvánvalóan elírás történt, nem csökkentett, hanem magas hanggátlású nyílászárókra gondolt a szerző.</p> <p>„Azokon a helyeken, ahol passzív zajvédelem megvalósítása a cél és van rá megfelelő hely is, érdemes a zajvédő fal telepítése helyett a faszor telepítést megfontolni.”</p> <p>A növényzóna telepítése önmagában általában nem eredményez elégséges zajcsökkentést. Érdemi zajcsökkentés csak legalább 30-50 m szélességű, sűrű aljnövényzettel rendelkező erdősáv telepítésével érhető el, amely megoldás alkalmazására városi környezetben jellemzően nincs lehetőség. Egyszerű faszor telepítése semmiképpen nem lehet alkalmas a zajvédő fal kiváltására.</p>	<p>Valóban elírás történt. Javítottuk.</p> <p>A „helyett”-et pedig „mellett”-re javítottuk, hiszen a növénytelepítésnek levegővédelmi és esztétikai szempontból azért van jelentősége.</p> <p>A megállapítás igaz, csak szélesebb erdősávok képesek jelentősebb zajcsökkentésre.</p>
	<p>212. oldalhoz: Hiányolom, hogy a „FŐTEP tervezésénél figyelembe veendő közösségi és nemzeti célok és mérőszámok” című fejezet nem tartalmazza a Nemzeti Környezetvédelmi Programot. Kérem az ezzel való kiegészítését az SKV-nak.</p>	<p>Az SKV 3.2.4 Környezetvédelem- klíma-alkalmazkodás fejezete mutatja be részletesen a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz való illeszkedést, illetve a program célrendszerét. Az</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
		NKP IV. céljai és a FŐTEP intézkedéseinek koherenciája táblázatos formában a többi dokumentumnál részletesebb elemzésre került, mivel az SKV szempontjából az NKP az egyik legfontosabb dokumentum Megállapítottuk, hogy a FŐTEP harmonikusan illeszkedik a NKP stratégiai céljaihoz.
Vidékfejlesztési Minisztérium	<p>A IV. 13. pontban szereplő állítások, illetve a 2020-ig jelzett célkitűzések az apróvad és a nagyvadállományra vonatkozóan irreálisnak tűnnek. Azon állítás, hogy a veszélyeztetett apróvadállomány rehabilitálódása várható a főváros és az agglomeráció térségében 2020-ig valószínűtlen. Ugyanakkor a nagyvadállományra vonatkozó célkitűzés, miszerint állománycsökkentés várható 2020-ig szintén kétséges, mivel a nagyvad jó alkalmazkodó képessége, megjelenése a nem vadászterületnek minősülő lakott területen újszerű és nehezen kezelhető problémát jelez, illetve vetít előre. A humán konfliktusok számának növekedése várható az agglomerációban.</p> <p>Fentiek alapján ezen kérdéses pont újraértékelését javaslom az ÖKO Zrt. felé.</p>	<p>A IV. 13. pont a Nemzeti Biodiverzitás Stratégiában (NBS) 2014-2020 (VM előterjesztés 2013. október) szereplő célkitűzés, amit az SKV készítője nem bírálhat felül. A megkérdőjelezett melléklet azon közösségi és hazai dokumentumok elvárásait, célkitűzéseit tartalmazza, melyek a FŐTEP szempontjából is relevánsak. (Természetesen nem minden elvárás, nem minden térségben egyformán érvényesíthető.) Abban egyetértünk, hogy a nagyvadállomány túltartása a városi térségekben konfliktusokat szülhet.</p>

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
SKV	Stratégiai Környezeti Vizsgálat
Tfvt.	A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
TOP	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
VEKOP	Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program
GINOP	Gazdaságfejlesztési Operatív Program
IKOP	Integrált Közlekedési Operatív Program
KEHOP	Környezetvédelmi és Energiahatékonysági Operatív Program
EFOP	Emberi Erőforrás Operatív Program
OP	Operatív Program
NTH	Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal
IRÁNYMUTATÁS	IRÁNYMUTATÁS a megyei és fővárosi szintű tervezési folyamat keretében a Közép-magyarországi régióban elkészítendő tervdokumentumok kidolgozásához
BTFK	Budapest Területfejlesztési Konceptiója
OFTK	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
THV	FŐTEP Területi Hatásvizsgálata
NKP	Nemzeti Környezetvédelmi Program
OHT	Országos Hulladékgazdálkodási Terv
NÉS	Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
OÖH	Országos Ökológiai Hálózat
BATtT	Budapest Agglomerációs Terv Törvény

FORRÁSOK JEGYZÉKE

Alapanyagok

- Fővárosi Területfejlesztési Koncepció helyzetelemzés (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2012. november
- Fővárosi Területfejlesztési Koncepció helyzetelemzés mellékletei (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2012. november
- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció javaslat** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. május
- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció területi hatásvizsgálata** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. május
- Fővárosi Területfejlesztési **Koncepció környezeti vizsgálata** (Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.) 2013. május
- Fővárosi **ágazati részdokumentáció** (I. fázis) - A Fővárosi Területfejlesztési Program – ágazati operatív programokhoz illeszkedő elemei (2.2-es Munkaközi változat), 2013. december 19.
- Fővárosi területfejlesztési részdokumentum (I. fázis) - A Fővárosi Területfejlesztési Program – VEKOP-hoz illeszkedő elemei (2.2-es Munkaközi változat), 2013. december 19.

Egyéb források

- 2012. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről az automata mérőhálózat adatai alapján ÉLFO LRK Adatközpont, 2013. március
- 2012. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről a manuális mérőhálózat adatai alapján ÉLFO LRK Adatközpont, 2013. március
- Az OLM 2012. évi szálló por PM10 mintavételi programjának összesítő értékelése ÉLFO Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központ, 2013.
- 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozat a kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programjáról
- Budapest és környéke légszennyezettségi agglomeráció levegővédelmi intézkedési programja, valamint a PM10 légszennyező anyag határértékeinek alkalmazására vonatkozó időszakos mentességi kérelme, Közép Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, 2008
- Regionális levegőkörnyezeti terhelés: hatások és várható tendenciák Magyarországon, Bozó László - Környezeti Elemek Környezetállapot értékelés program Munkacsoport tanulmányok 2003-2004 (<http://www.kep.taki.iif.hu>)
- Háttéranyag a levegő szállópor szennyezettségének környezetegészségügyi értékeléséhez, Dr. Dura Gyula, Dr. Pándics Tamás (<http://oki.wesper.hu>)
- www.kvvm.hu/olm
- Részletes háttér-információ a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. Korm. rendelet végrehajtásához, Budapest 2007 február, összeállította Berndt Mihály, <http://terkep.budapest.hu>
- Budapest Főváros stratégiai zajtérképére épülő Intézkedési Terv 2008. november
- A fenntartható mobilitás tervezés budapesti kérdései – szakdolgozat, Hajnal Tünde, 2012
- Mándoki Péter Személyközlekedési lehetőségek értékelési lehetőségei a városi és térségi közlekedésben, PhD disszertáció, 2005

II/D RÉSZDOKUMENTUM

FŐVÁROSI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM

ÉRTÉKELŐI VÁLASZOK A FŐTEP KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉSÉRE ADOTT VÉLEMÉNYEKRE

Budapest, 2014. május

A Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP) elkészült Stratégiai Környezeti Vizsgálatát (SKV) a partnerség keretében megküldték a jogszabályban előírt intézményeknek, hatóságoknak.

A jelen II/D melléklet az ezektől érkezett véleményekre, megállapításokra, problémákra adott SKV készítői válaszokat tartalmazza.

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

Budapest Főváros Kormányhivatalá nak Földhivatala	<u>Általános észrevételek:</u> A BFKH Földhivatala az SKV-val egyetért, földvédelmi kifogás nem merült fel. Az SKV-ban megfogalmazott kritériumok összhangban vannak a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény előírásaival.	<u>SKV készítői válaszok</u> -
	<u>Részletes észrevételek</u> Budapest területén jelentős azon területek száma, amelyek belterületbe csatolását a földhivatalok engedélyezték, de azok terület-felhasználása, beépítése nem történt meg. A fel nem használt beépítetlen területek következtében újabb területek igénybevételére, belterületbe csatolásuk engedélyezésére csak akkor kerülhet sor, ha az önkormányzat a beépítésre szánt, belterületi felhasználásra kiengedett földrészeleteket a településszerkezeti tervében meghatározott célra ténylegesen felhasználja. Az ingatlan-nyilvántartás adatai szerint a főváros területén 21.590 db ingatlan szerepel kivett beépítetlen területként, melyek összterülete 4893,43 hektár. E tény alapvetően meghatározza a későbbi fejlesztéseket, így a „zöldmezős” beruházások korlátját jelenti a termőföldvédelem, hiszen a termőföldek rovására a jövőben már nem irányulhat fejlesztés akkor, ha van még a település belterületén beépítésre kijelölt, de még fel nem használt terület is. Támogatják a barnamezős területek hasznosítását. A fővárosi termőföldek mennyiségi csökkenésének visszaszorítása érdekében a BFKH Földhivatala nem támogatja azon fejlesztéseket, amelyek a főváros adott kerületében az átlagosnál jobb minőségű termőföldek termelésből való kiesését eredményezi, illetve a termőföldek rovására irányuló fejlesztéseket addig, míg a belső üres, barnamezős területek jelentős tartalékot adnak a város későbbi fejlesztéseinek elhelyezésére.	<u>SKV készítői válaszok</u> Egyetértünk, önálló javaslatként bevontuk az anyagba. Lásd 5.1.2 fejezet.
Országos Kémiai Biztonsági Intézet	<u>Általános észrevételek:</u> Hatáskör hiányában nincs álláspontjuk.	<u>SKV készítői válaszok</u> -
Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és	<u>Általános észrevételek:</u> Az SKV-ban foglaltak megfelelőek.	<u>SKV készítői válaszok</u> -
	<u>Részletes észrevételek</u>	<u>SKV készítői válaszok</u>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok		
Talajvédelmi Igazgatósága	Talajvédelmi szempontból legelőnyösebb a meglévő infrastruktúra elemek felhasználásával megvalósuló fejlesztés. Új termőföldterületek igénybevételét a lehető legkisebb mértékűre kell korlátozni. Külön ismerteti az új termőterületek igénybevételére vonatkozó jogszabályi feltételeket.	Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel.
Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi szakigazgatási szerve	<u>Általános észrevételek:</u> Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	<u>SKV készítői válaszok</u> -
Állami Népegészségügyi Tisztiorvosi szolgálat Országos Tisztiorvosi Hivatal	<u>Általános észrevételek:</u> Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	<u>SKV készítői válaszok</u> -
Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	<u>Általános észrevételek:</u> Az SKV dokumentációt elfogadja, észrevételt nem tesz	<u>SKV készítői válaszok</u> -
Magyar Bányászati Hivatal Budapesti Bányakapitányság	<u>Általános észrevételek:</u> Hatáskör hiányában nincs álláspontjuk.	<u>SKV készítői válaszok</u> -
Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész	<u>Általános észrevételek:</u> Az SKV elején hasznosak a fogalmi tisztázások, a tervezés korlátait és bizonytalansági tényezőit összefoglaló ismertetések. A FŐTEP célrendszerének kritikája, 5 prioritásba való átrendezése	<u>SKV készítői válaszok</u> A véleményező levélben foglalt észrevételek egy jelentős része a FŐTEP-re vonatkozik, ebben a dokumentumban az SKV-t érintő javaslatokat válaszoljuk meg, míg a FŐTEP-et érintő kérdésekre a tervezők adnak választ a FŐTEP-re

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>támogatható javaslat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért 2. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért 3. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért 4. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában 5. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért. <p>A környezeti problémafa vizsgálata helyesen a fővárost és térségét együttesen kezeli, hiszen központ és vonzáskörzete egymás nélkül nem értelmezhető. A kölcsönhatások és kapcsolatok révén a beavatkozások hatásai a térség egészének összefüggéseiben jelennek meg. Ez a dokumentum is rámutat arra, hogy a várostérség környezeti helyzetét jelentősen lehetne javítani a kevésbé forrásigényes szervezeti, intézményi fejlesztésekkel, a valós együttműködésekkel.</p> <p>A problémafa ok okozati összefüggéseiről azonban a megállapítások általánosak és felszínesek.</p>	<p>érkezett vélemények feldolgozása során. Reméljük még sikerül megvalósítani az átrendezést. A prioritásokat érintő változások FŐTEP-ben való átvezetését javasoltuk az SKV-ban.</p> <p>A FŐTEP-ben adottak a lehetőségek arra, hogy jobb együttműködésben kerüljenek megvalósításra a javaslatok, és felhasználásra az OP és egyéb források. Ennek megvalósulása azonban a város és a megye hatásköre.</p> <p>Az SKV a FŐTEP-en keresztül igyekezett megfogni a problémákat és valóban nem tudta részletekbe menően a főváros összes környezeti és egyéb problémáját átvilágítani. Nem is ez volt a cél a problémafa elkészítésével, hanem egy könnyen áttekinthető, a legfontosabb összefüggéseket tartalmazó táblázat megjelenítése.</p>
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>Az európai települések fejlődési iránya a városhalmazok felé mutat. Ezzel szemben van a kijelentés, mely szerint „az agglomeráció eleve olyan települési rendszert jelent, ami a legfontosabb környezeti problémát alig képes kezelni”.</p>	<p>Az európai tendencia ellenére, mi nem gondoljuk, hogy környezeti szempontból ez a leoptimalisabb. Az európai városhalmazok nem ugyanazt jelentik környezeti szempontból, mint a mi agglomerációink. Alapvető eltérés az, hogy míg a fővárosi agglomerációból mindenki Budapestre kényszerül bejárni dolgozni, addig a nyugat-európai városhalmazokban valós munkamegosztás alakulhat ki, mely nem generál többletforgalmat. Nálunk a legnagyobb</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>Budapest valóban nem használta jól ki a 2000 és 2009 közötti erőteljes befektetői érdeklődést. A barna mező helyett a bevásárló központok az agglomerációba települtek, további közlekedési problémákat keltve. A hasonló helyzetet el kellene kerülni a következő hét évben, indokolt lehetőséggé tenni a kompakt város érdekében a munkahelyi fejlesztések arányos területi elhelyezkedését, az elővárosokba és a barnamezőkbe egyaránt. A barnamezős városrészeket összetett problémahalmaz jellemzi az átgondolatlan privatizáció következtében. A munkahelyi fejlesztések a gazdasági válság időszakában nem a problémákkal terhelt barnamezős területeket fogják választani, kedvezőbb lehetőségeket találhatnak az agglomerációban. A barna mező átalakulása elsősorban nem településrendezési, hanem gazdasági, érdekeltségi alapon történhet meg. A dokumentum későbbi fejezetében utal is a gazdasági érdekek elsődleges szerepére, amelyek nem hagyhatóak figyelmen kívül. Az elővárosi zónában a zöldterületek arányos védelme mellett lehetővé kell tenni munkahelyek betelepülését. Budapest kiegyensúlyozott fejlődése az ország gazdaságára is meghatározó, hiszen a GDP közel 40 %-a a fővárosban termelődik meg.</p>	<p>gond a közlekedés okozta környezetterhelés, ami jelen keretek között valóban nem megoldható probléma.</p> <p>Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel. (Megjegyezzük a VEKOP-ból szinte eltűnt a barnamező, viszont a Pest megyei területek vállalkozásfejlesztése nevesítésre került.)</p> <p>Egyetértünk, ez az SKV-ban is így szerepel.</p>
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala</p> <p>Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész</p> <p>(folyt.)</p>	<p>A területhasználat kapcsán vitatható a megállapítás, hogy a kompakt városszerkezet távolodó, nehezen vagy egyáltalán nem érhető cél.</p> <p>A központ és vonzáskörzete között kapcsolatok lényege miatt mindig nagyarányú lesz a közlekedési igény. Kulcsfontosságú kérdés a főváros és agglomerációjának települései között, valamint az elővárosi zóna és a belső városközpont között környezetbarát, jó színvonalú tömegközlekedés megoldása. A korábbi programokban is hangsúlyos célként szerepet, de a megvalósítás nem érte el egyenlőre a kívánt színvonalat. Kétségtelen, hogy integrált fejlesztések hatásosabbak lehetnének a közlekedés fejlesztésére, de jelenlegi körülmények között a klasszikus eszköznek tekintett átterhelések is fontosak lennének, hiszen</p>	<p>Örülünk, hogy más optimistábban látja a kérdést. Sajnos mi nem látjuk könnyen elérhető célnak. A megállapítással a cél elérésének komoly nehézségeire kívántuk felhívni a figyelmet.</p> <p>Egyetértünk, az SKV-ban is így szerepel.</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>jelentős számú lakosság élethelyzetén javíthatnának (MO északi folytatása, negyedik körút szakasza!)</p>	
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>A környezeti és hatásviselők szempontjából történő elemzések kiemelik a levegő portterhelési mértékét, mely gyakorta meghaladja a főváros egyes részein az egészségügyi határértéket. Logikus lenne, hogy a köztisztasági intézkedésekre is terjedjenek ki a javaslatok, de ez nem kerül említésre.</p> <p>A másik nagyvárosi problémakörként emelik ki a zaj-, és rezgésterhelést, melynek oka elsődlegesen a közlekedés. Nem érthető, hogy az egyik legterhelőbb közlekedési ágot, a vasutat kihagyják, holott a fővonalak zajvédelme megoldatlan.</p> <p>„Jól kezelhető” környezeti kérdések között ismertetik az árvízvédelem, a hulladékkezelés és az építészeti uniformizálódás témáit. A szennyvíziszap kezelésének problémáit kiemelik, de a csapadékvízről csak annyit mondanak, hogy elfolyik a csatornában. Fővárosi szinten a csapadékvíz gyűjtésére, hasznosítási lehetőségeire nem térnek ki, pedig a városüzemeltetésben jelentős hatása lehetne.</p> <p>Az építészeit uniformizálódást általános európai jelenségnek tartják, de nem részletezik, hogy Budapesten mire alapozzák megállapításukat.</p>	<p>A felvetés jogos, azonban ez nem az SKV hibája, hiszen ez nem a Főváros környezetvédelmi programja, hanem a FŐTEP környezeti értékelése. A FŐTEP-ben köztisztaságra vonatkozó intézkedések nem szerepelnek, de a fenntartási, városüzemeltetési feladatok kezelése nem is tisztázott egy ilyen Programnak.</p> <p>A zaj kérdésével a FŐTEP (Belterületi vasúti és közlekedési vonalak menti zaj- és rezgésvédelem) és ennek kapcsán az SKV is foglalkozik (132 találat a zaj kifejezésre). Az állapotleíró részt kiegészítettük a 4.1.1.1. fejezetben.</p> <p>A FŐTEP-ben a csapadékvízhez kapcsolódó kérdések a korszerű vízgazdálkodás keretében szerepelnek főleg a szükséges csapadékvíz-tározók kiépítése tekintetében. Az SKV szintén tárgyalja a kérdést (32 találat a csapadék kifejezésre). Az állapotleíró részt kiegészítettük a 4.1.1.2. fejezetben.</p> <p>Sajnos a fővárosi új építményeknél is kettős megjelenést látunk. Az egyik az elegánsabb építészeti megoldásoknál a fém és üveg egyeduralmává válása. (Lásd pl. a Duna-ház és a MÚPA közötti épületsort!) A másik a kereskedelmi, logisztikai létesítmények igénytelen kockái. Véleményünk szerint ez még akkor is uniformizálódást jelent, ha pl. a</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

		felújításoknál megtartjuk értékeinket.
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>A klímaváltozás objektív külső tényező, hatásainak mérséklése fővárosi szinten nem merülhet ki a zöldterületek növelésének szándékával. A belső városrészekben, ahol a probléma a legjelentősebben jelentkezik, nagyon mérsékelten van mód új zöldterületek létesítésére. A főútvonalak menti fasorok telepítési lehetősége reálisabb, ahol a közművek elhelyezése lehetővé teszi, továbbá a közterületek megújítása során a zöldfelületek arányának, biológiai aktivitásának növelése.</p> <p>A 4.2. táblázat jól foglalja össze a tervezett intézkedések fenntarthatósági szempontú minősítését.</p> <p>Az épített környezet és a benne élők, azt használók társadalmi vonatkozásai nem választhatók el a környezetük minőségét. Az Athéni Charta és a Toledói Nyilatkozat egyaránt kiemelik a környezeti állapot és a benne élők életminősége közötti szoros összefüggést. A szegregációs folyamatok megfelelő, komplex városrehabilitációs programokkal kezelhetőek.</p>	<p>Egyetértünk a megállapítással, részben az SKV-ban is így szerepel. E mellett mi nagyon fontosnak tartjuk az építészeti megoldások alkalmazását, amire a javaslatoknál részletesen is kitértünk.</p> <p>-</p> <p>A hangsúlyok a területfejlesztési feladatok fejlesztési jellege és a bevonható uniós források köre alapján kerültek kialakításra, ami belső városrészek megújítására (karbantartására) korlátozott lehetőségeket kínál. A külső kerületek ezzel együtt is úgy érzik, hogy túlzott hangsúlyt kapnak a belvárosi fejlesztések.</p>
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész (folyt.)</p>	<p>A történeti városrészek rehabilitációja fontos turisztikai vonzerő, és indokolt a lakosság jobb életkörülményei érdekében. A dokumentum a belső városrészek megújítását nem kezeli megfelelő hangsúllyal, nem tükröződik az európai ajánlások szemlélete. A demográfiai helyzetből egyértelműen következik, hogy az időskorúak ellátásához is kiemelt intézkedésekre van szükség, mely az ellátó hálózat fejlesztését, reformját és az új intézmények telepítését is szükségessé teheti.</p> <p>A 4.5. számú fejezet a Stratégiai és Operatív Munkarész összefoglaló környezeti szempontú értékelés összefoglalását tartalmazza. A rövid fejezeten belül szembetűnő az alábbi két megállapítás közötti ellentét, melynek feloldása, kifejtése indokolt: „a Program többi, alapvetően környezeti, illetve fenntarthatósági szempontból előremutató beavatkozással mind-mind egy élhetőbb, egészségesebb európai nagyváros megteremtését szolgálják, ahol az ember a korábnál nagyobb harmóniában élhet épített és természeti környezetével</p>	<p>Azzal a megállapítással, hogy az épített környezet állapota és a benne élők társadalmi-gazdasági vonatkozásai jelentősen összefüggnek, maximálisan egyetértünk. Ezt ki is emeltük az SKV-ban.</p> <p>Az ellentmondást mi nem érezzük annak. A FŐTEP-en (sok más hasonló, környezeti értékelés alá eső dokumentummal ellentétben) jól látszik az a szándék, hogy környezeti és fenntarthatósági szempontból javítson a városon, a benne élők életminőségén. Sajnos azonban a szándék számos esetben megvolt korábban is. A hangsúly a problémák teljes</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>egyaránt”, illetve: „Egy-egy településfejlesztési programnak csekély esélye van a város környezeti és/vagy más problémájának teljes körű kezelésére. Az SKV-ban található problémafa akár 10 vagy 20 évvel ezelőtt is nagyjából hasonló lett volna, és sajnos nagyon valószínű, hogy nem sokat változik 10-20 év múlva sem.”</p> <p>Az 5. fejezet javaslatainak, szempontjainak többsége figyelembe vehető, bár kérdéses, hogy megfelelő arányú források állnak-e rendelkezésre.</p>	<p>körü megoldásán van, amit a FŐTEP nem tud felvállalni. A megvalósulás azonban szinte mindig eltért a jó szándéktól</p> <p>Sajnos a forráshiány igen nagyfokú. (A VEKOP, de a következő uniós tervezési időszak OP-i általában is alig-alig tartalmaznak a főváros környezeti problémáját megoldani látszó forrásokat.)</p>
	<p>A dokumentum egyik legeredményesebb része a SWOT elemzés kiegészítése.</p>	-
<p>Budapest Főváros Kormányhivatala</p> <p>Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész</p> <p>(folyt.)</p>	<p>A 7.1. mellékletben lényegre törően ismertettek a közösségi és nemzetközi célok és mérőszámok. Nem érhető, hogy a vizsgálati elemzések miért nem tartalmaznak ezekre való utalásokat.</p> <p>Összefoglalva, a megküldött dokumentum kellő alapokat nyújt, és a programot eredményesnek lehet tekinteni az alábbi megállapítást figyelembe véve.</p> <p>„A programtól így csak az várható el, hogy egyrészt jó irányú elmozdulást érjen el, kedvező folyamatok induljanak el és ezek legyenek tartósak, másrészt helyileg vagy egy-egy konkrét probléma tekintetében történjen a hatásviselők számára érzékelhető pozitív változás</p>	<p>Téves a megállapítás. A melléklet SKV 3. fejezetében kifejtetteket részletezi. A 3. fejezet azt vizsgálja, hogy a közösségi és nemzeti célokhoz a FŐTEP hogyan tud hozzájárulni. Az 1. melléklet pedig részletesen bemutatja a FŐTEP tervezésénél figyelembe veendő közösségi és nemzeti célokat.</p>
<p>Vidékfejlesztési Minisztérium</p>	<p>A dokumentum a „Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata” című fejezetben a talajok védelme és fenntartható használata stratégia területén a talajkészletek mennyiségének és minőségének érdekében határoz meg intézkedéseket. Tekintettel arra, hogy az intézkedések közt megfogalmazásra került a termőföld igénybevételével megvalósuló beruházások esetében a</p>	<p>A véleményező állításaival teljes mértékben egyetértünk. A FŐTEP-ből azonban szinte teljesen hiányzik a talajvédelem, csak a hulladékgazdálkodásnál, a kármentesítésnél jelenik meg, mint cím.</p> <p>Az SKV kiemelt figyelmet fordít a talajok</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>talajvédelmi szabályok alkalmazása, elengedhetetlennek tartom mind a stratégiai célkitűzések mind az intézkedések között feltüntetni a termőföldek mennyiségi védelmének érvényre juttatását az alábbiak szerint:</p> <p>„A termőföld hazánk egyik legfontosabb, mással nem pótolható természeti erőforrása, amelynek megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek.</p> <p>A rendelkezésre álló számadatok igazolják, hogy a termőföldek végleges más célú hasznosítása jelentős mértékben csökkentette a hazai termőföldterületek nagyságát, miközben jelentős a fejlesztésre alkalmas, használaton kívüli vagy alulhasznosított területek nagysága. Szükséges ezért a vonatkozó jogszabályi előírások mellett a Budapest Településfejlesztési Programjának eszközeivel is korlátozni a zöldmezős beruházások nagyságát és mértékét.</p> <p>A termőföld hazánk egyik legfontosabb, mással nem pótolható természeti erőforrása, amelynek megőrzése, illetve sokoldalú funkcióképességének fenntartása jelentős nemzetgazdasági érdek.”</p>	<p>mennyiségi védelmére, a beépítések korlátozására, a barnamezős területek felhasználásának szorgalmazására a fenntarthatósági kritériumok megfogalmazásától (fenntarthatósági tábla: I.4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni) a javaslatok megfogalmazásáig (pl.: a jelentősebb építéssel együtt járó tevékenységek környezeti hatásainak csökkentése érdekében legfontosabb a terület igénybevétel minimalizálása, lehetőség szerint barnamezős beruházások kivitelezése).</p>
<p>Vidékfejlesztési Minisztérium</p>	<p>A Program célkitűzései közt szükségesnek tartom feltüntetni, hogy amennyiben feltétlenül indokolt, hogy ha a beruházás megvalósítására kizárólag termőföldek igénybevételével kerülhet sor, akkor az elsősorban a gyengébb minőségű termőföldeken valósuljon meg. Ez a cél és szempont a termőföld valamennyi más célú hasznosítására érvényes.</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk, betettük az 5.1.2. fejezetbe.</p>
	<p>„E tekintetben a csökkentett hanggátlású nyílászáróknak kiemelt szerep juthat.”</p> <p>Nyilvánvalóan elírás történt, nem csökkentett, hanem magas hanggátlású nyílászárókra gondolt a szerző.</p> <p>„Azokon a helyeken, ahol passzív zajvédelem megvalósítása a cél és van rá megfelelő hely is, érdemes a zajvédő fal telepítése helyett a faszor telepítést megfontolni.”</p> <p>A növényfű telepítése önmagában általában nem eredményez elégséges</p>	<p>Valóban elírás történt. Javítottuk.</p> <p>A „helyett”-et pedig „mellett”-re javítottuk, hiszen a növénytelepítésnek levegővédelmi és esztétikai szempontból azért van jelentősége.</p> <p>A megállapítás igaz, csak szélesebb erdősávok képesek jelentősebb zajcsökkentésre.</p>

A FŐTEP SKV-jához beérkezett vélemények és SKV készítői válaszok

	<p>zajcsökkentést. Érdemi zajcsökkentés csak legalább 30-50 m szélességű, sűrű aljnövényzettel rendelkező erdősáv telepítésével érhető el, amely megoldás alkalmazására városi környezetben jellemzően nincs lehetőség. Egyszerű fasor telepítése semmiképpen nem lehet alkalmas a zajvédő fal kiváltására.</p>	
	<p>212. oldalhoz: Hiányolom, hogy a „FŐTEP tervezésénél figyelembe veendő közösségi és nemzeti célok és mérőszámok” című fejezet nem tartalmazza a Nemzeti Környezetvédelmi Programot. Kérem az ezzel való kiegészítését az SKV-nak.</p>	<p>Az SKV 3.2.4 Környezetvédelem- klíma-alkalmazkodás fejezete mutatja be részletesen a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz való illeszkedést, illetve a program célrendszerét. Az NKP IV. céljai és a FŐTEP intézkedéseinek koherenciája táblázatos formában a többi dokumentumnál részletesebb elemzésre került, mivel az SKV szempontjából az NKP az egyik legfontosabb dokumentum Megállapítottuk, hogy a FŐTEP harmonikusan illeszkedik a NKP stratégiai céljaihoz.</p>
<p>Vidékfejlesztési Minisztérium</p>	<p>A IV. 13. pontban szereplő állítások, illetve a 2020-ig jelzett célkitűzések az apróvad és a nagyvadállományra vonatkozóan irreálisnak tűnnek. Azon állítás, hogy a veszélyeztetett apróvadállomány rehabilitálódása várható a főváros és az agglomeráció térségében 2020-ig valószínűtlen. Ugyanakkor a nagyvadállományra vonatkozó célkitűzés, miszerint állománycsökkentés várható 2020-ig szintén kétséges, mivel a nagyvad jó alkalmazkodó képessége, megjelenése a nem vadászterületnek minősülő lakott területen újszerű és nehezen kezelhető problémát jelez, illetve vetít előre. A humán konfliktusok számának növekedése várható az agglomerációban.</p> <p>Fentiek alapján ezen kérdéses pont újraértékelését javaslom az ÖKO Zrt. felé.</p>	<p>A IV. 13. pont a Nemzeti Biodiverzitás Stratégiában (NBS) 2014-2020 (VM előterjesztés 2013. október) szereplő célkitűzés, amit az SKV készítője nem bírálhat felül. A megkérdőjelezett melléklet azon közösségi és hazai dokumentumok elvárásait, célkitűzéseit tartalmazza, melyek a FŐTEP szempontjából is relevánsak. (Természetesen nem minden elvárás, nem minden térségben egyformán érvényesíthető.) Abban egyetértünk, hogy a nagyvadállomány túltartása a városi térségekben konfliktusokat szülhet.</p>

EMLÉKEZTETŐ **a FŐTEP SKV egyeztetéséről**

Időpontja: 2014. április 22., 14.00– 15.00

Helyszín: BFFH, Városház u. 9-11.,

Résztvevők:

- Kócsi Margit (Budapest Főváros Kormányhivatala, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész), Balázs Ágnes (FPH Városüzemeltetési Főosztály), Takács Etelka (BFKH Nép. Eü. Sz. Sz.), Pogány Aurél (BFVT), Tombácz Endre, Magyar Emőke (ÖKO Zrt.), Maczák Johanna, Lelkes Nóra (Fővárosi Önkormányzat), Gordos Tamás, Csohány Borbála (Pro Régió Ügynökség),

Maczák Johanna (BFFH, Főépítési Iroda)

Köszöntötte a megjelenteket és elmondta, hogy a Fővárosi Önkormányzat a területfejlesztési törvény (1996. évi XXI. törvény) 2011. decemberi módosítása alapján kapott területfejlesztési feladatokat. Ennek részeként készült el Budapest Főváros Területfejlesztési Konceptiója és a Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP). Az előbbihez kapcsolódva már érkeznek be a kerületi elfogadó nyilatkozatok.

(1) A FŐTEP 2014 januárjában ki lett küldve 45 napos véleményezésre, amivel párhuzamosan zajlott a FŐTEP Stratégiai Környezeti Vizsgálatának (SKV) véleményezése. A jelen megbeszélés témája az SKV-hoz beérkezett vélemények egyeztetése. A megbeszélést levezetésére Gordos Tamást kérte fel tervezői oldalról.

(2)

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség)

Elmondta, hogy a FŐTEP fővállalkozó a BFVT. A Pro Régió alvállalkozóként vesz részt a tervezésben. Az SKV szakmai jellegére tekintettel az ÖKO Zrt.-t vonta be a vizsgálat elkészítésébe.

A vélemények átvételének két lépcsője van, az első lépésben az SKV kidolgozói (az ÖKO Zrt.) reagáltak az SKV-hoz érkezett észrevételekre, ezek beépülése után, döntenek a FŐTEP tervezői az SKV-ban szereplő javaslatok átvezetéséről. A jelen megbeszélés az első lépcsőhöz kapcsolódik. A készítők a beérkezett észrevételek döntő többségét elfogadták és beemelték az SKV anyagába.

Három véleményező tett érdemi észrevételeket, ezek többségénél is inkább értelmezésbeli különbségek jelentek meg, éles véleményeltérés nem fogalmazódott meg.

Munkamódszerként megegyezés született arról, hogy azokat a felvetéseket tekintik át, amelyek nem kerültek az SKV készítők által befogadásra, illetve további értelmezést igényelnek.

Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítészől (továbbiakban Állami Főépítész) beérkezett véleményt felolvasta, miszerint az európai fejlődés a városhalmazok irányába mutat, amely szemben áll azzal a megállapítással, hogy az agglomerációk alig vagy egyáltalán nem képesek a környezeti problémák kezelésére. Elmondta, hogy az SKV tervezők fenntartják az álláspontjukat, hogy a fővárosi agglomeráció fejlődése környezeti szempontból nem a legoptimálisabb, és sajnos nem tekinthető városhalmaznak.

Kócsi Margit (Főépítész) megjegyezte, hogy a városhalmazzal alapvetően a csapágyvárosokra gondolt a felvetésében (Székesfehérvár, Kecskemét), Magyarországon hiányoznak ezek együttes kezelésére és funkció-megosztására vonatkozó elképzelések.

Magyar Emőke (ÖKO Zrt.) a tervezők részéről elfogadta, és szerinte a Fővárosi agglomeráció problémája is részben ebből fakad. Az SKV-ben módosítás nem szükséges.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) ismertette, az Állami Főépítész véleményét, amely szerint a barnamezős területek átalakulása nem csak településrendezési, hanem gazdasági és érdekeltségi alapon történhet meg.

Kócsi Margit (BFKH) kiegészítésében kiemelte, hogy fontos hogy a peremterületeken is legyen fejlesztés, ne csak a barnamezős területeken. Gazdaságfejlesztésre jelenleg nincs kijelölve terület a fővárosban, ami szerinte tarthatatlan.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) kiegészítette, hogy a terv a barnamezőt preferálja, de nem tekinti kizárólagosnak.

Maczák Johanna (Főépítési Iroda) hozzátette, hogy Szeneczey Balázs bejelentette, hogy a 4. tematikus fejlesztési program ezekkel a gazdaságfejlesztési területekkel fog foglalkozni. Magyar Emőke a megjegyzésére reagálva elmondta, hogy a VEKOP-ból kimaradt barnamezős területek támogathatóságán is módosítottak.

Tombácz Endre (ÖKO Zrt.) szerint az SKV – a műfajából fakadóan – „csőlátó”, a környezeti szempontokat helyezi előtérbe. Az általuk tett javaslatok befogadását a fő tervezőnek kell mérlegelnie. A város terjeszkedő fejlődése a veszélyes, amikor nem vesszük észre, hogy elfogyott a terület.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) a városszerkezet kompaktsága kapcsán tett észrevétel alapján konszenzus alakult ki, hogy ez valóban egy nehezen elérhető cél, de törekedni kell rá.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) az Állami Főépítésztől beérkezett vélemény szerint a köztisztasági intézkedésekre is terjedjenek ki javaslatok, a magas porterhelés miatt.

Kócsi Margit (BFKH) meglátása szerint a városüzemeltetést is magasabb színvonalra kell fejleszteni, hiszen számos környezeti probléma, határérték túllépés a köztisztasági feladatok hiányosságaiból fakad.

Magyar Emőke (ÖKO Zrt.) elmondta, hogy a felvetéssel egyetértenek, azonban a tanulmányba (SKV) nem lehet beleírni a felvetést, hiszen maga a Program sem tartalmaz erre vonatkozó intézkedést.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) jelezte, hogy ez alapvetően üzemeltetési feladat, ezért műfajidegen a Programban.

Tombácz Endre (ÖKO Zrt.) felvetette, hogy fejlesztési feladatokhoz is esetleg köthető a felvetett probléma. A kérdés, hogy ez a pont hova és hogyan kerüljön be az anyagba. Feladat ennek a kitalálása.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) elmondta, hogy az Állami Főépítész véleményében felvetette, hogy mi alapján látják a szerzők az építészeti uniformizálódását.

Tombácz Endre (ÖKO Zrt.) elmondta, hogy ezt véleményként fogalmazták meg, mivel a világon mindenhol ugyanolyan (fém és üveg) épületek épülnek, mégis azt várjuk, hogy saját, egyedi városunk legyen. A véleményező elfogadta a választ.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) ismertette, hogy az Állami Főépítész véleménye szerint a dokumentum nem kezeli megfelelő hangsúllyal a belső városrészek megújítását. A felvetésre reagálva elmondta, hogy más vélemények szerint már így is túlzottan a belső kerületekre fókuszál a területfejlesztési program.

Kócsi Margit (BFKH) elmondta, hogy a felvetett problémakör az állam világörökségi feladataihoz kapcsolódik, miközben 18 éve nincs forrás a világörökségi épületek megőrzésére.

Takács Etelka (BFKH Nép. Eü. Sz. Sz.) megjegyezte, hogy mindez nem csak fejlesztéspolitikai, hanem szociális és közegészségügyi problémákat is felvet; közben a turisztika lehetőségeit is korlátozza.

Maczák Johanna (Főépítési Iroda) megjegyezte, hogy az állagmegőrzés kerületeken átnyúló feladat. Az egyedi belső városrészi beavatkozási területek létrehozását értik, de nem valószínű, hogy nagyobb teret lehet adni a belső városrészek megújításának.

Magyar Emőke (ÖKO Zrt.) hozzátette, hogy a TOP-ban van ilyen munkarész.

Gordos Tamás (Pro Régió Ügynökség) ismertette a Vidékfejlesztési Minisztérium észrevételeit, amelyek többségét elfogadták. A Nemzeti Környezetvédelmi Program pontos megjelenítésére vonatkozó választ a szerzők megadták, míg a vadállomány témájának szerepeltetése a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia miatt volt szükség, azonban azt a fővárosi súlyának megfelelően szerepeltették.

A véleményezők által tett észrevételek döntő többségét az SKV készítői elfogadták és átvezették a dokumentumba; a köztisztaság, és a világörökségi helyszínek kapcsolhatóságát az SKV szerzői megvizsgálják.

Budapest, 2014. 04.23.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.